

MILITAIR-RECHTELIJK TIJDSCHRIFT.

GEDRUKT EN UITGEGEVEN OP
LAST VAN DE DEPARTEMENTEN
VAN MARINE EN VAN OORLOG.

DEEL XIII.

's-GRAVENHAGE. — MOUTON & Co.

Aan de Lezers!

Tengevolge van de tijdsomstandigheden moesten de grondslagen, waarop de uitgave van het Militair-Rechtelijk Tijdschrift rust, eenigszins gewijzigd worden.

De aangebrachte veranderingen bewegen zich in twee richtingen. Vooreerst: uitbreiding van den omvang. De stof is in velerlei opzicht overvloediger geworden dan zij bij de oprichting er van was. Aanvankelijk werd de omvang vastgesteld op zes afleveringen per jaargang, elk van vier à vijf vellen druks, doch reeds spoedig bleek, dat meer ruimte noodig was. De vorige jaargang beslaat 36 vel druks, terwijl de vijf daaraan voorafgaande jaargangen gemiddeld 38 vel druks beslaan. Dientengevolge is te beginnen met den jaargang 1917—1918 de omvang vastgesteld op zes afleveringen, elk bevattende zes vel druks.

Het ligt in onze bedoeling de bestemming van deze ruimte in beginsel gelijk te laten aan de bestaande met dien verstande, dat ten hoogste twee vel per aflevering voor ingekomen bijdragen en boekbeoordeelingen zullen worden open gehouden. Deze ruimte is groot in vergelijking met hetgeen daarvoor tot nu toe benoodigd is gebleken.

Hiermede komen wij tot de tweede wijziging. Ten einde het aantal ingekomen bijdragen te doen toenemen en daardoor de aantrekkelijkheid van ons Tijdschrift en voor onze lezers en voor de schrijvers te vergrooten, zal aan de schrijvers van opstellen en boekbeoordeelingen een vergoeding voor hun arbeid worden toegekend naar reden van *f* 25.— per vel of *f* 1.50 per bladzijde, mits deze ten minste 4 bladzijden druks beslaan. Voor vertalingen zal eene telkenmale door de redactie te bepalen vergoeding worden gegeven.

In verband met het voorgaande en met eene vermeerdering der drukkosten moet de abonnementsprijs van ons Tijdschrift verhoogd worden tot *f* 2.50 per jaargang. Wij meenen te mogen verwachten dat deze geringe prijsverhoging voor onze lezers geen onoverkomelijk bezwaar zal zijn.

Getracht zal worden de afleveringen zoo geregeld mogelijk te laten verschijnen.

Redactie M. R. T.

's-Gravenhage Juli 1917.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Gezag van korpscommandant.

- I. Beschikking van den Minister van Oorlog van 10 April 1915.**
Ile Afd., No. 30.

(Legerorders 1915 Deel B. No. 124).

Bij Koninklijk besluit van 27 Maart 1915, No. 69 is aan den Commandant van het Wielrijdersdepot, opgericht voor den verderen duur van het tijdvak, dat het leger nog op voet van oorlog is, het gezag van korpscommandant verleend.

- II. Beschikking van den Minister van Oorlog van 30 April 1915.**
Ile Afd., No. 150.

(Legerorders 1915 Deel B. No. 144).

Bij Koninklijk besluit van 24 April 1915, No. 50, is aan den Commandant van het Cavalerie-recrutendepot, opgericht voor den verderen duur van het tijdvak, dat het leger op voet van oorlog is, het gezag van korpscommandant verleend.

- III. Beschikking van den Minister van Oorlog van 7 Juni 1917.**
IIde Afd., No. 28.

(Legerorders 1917. Deel B. No. 159).

Bij Koninklijk besluit van 1 Juni 1917, No. 67, is aan den Commandant van het Cavalerie-recrutendepot voor den tijd, dat het leger op voet van oorlog is en zoolang de schorsing van de Rijsschool duurt, tevens het gezag van korpscommandant verleend over de Hoefsmidschool.

- IV. Beschikking van den Minister van Oorlog van 8 Juni 1917.**
IIde Afd., No. 34.

(Legerorders 1917 Deel A. No. 50).

Bij Koninklijk besluit van 4 Juni 1917, No. 48, is aan den Commandant van de luchtafweerafdeling in de Stelling van Amsterdam het gezag van korpscommandant verleend.

Aanwijzing van de autoriteiten door welke het militair gezag (bedoeld in art. 7 van de Oorlogswet) kan worden uitgeoefend.

De Minister van Oorlog,

Gezien het Koninklijk besluit van 2 November 1916 (*Staatsblad* No. 488);¹⁾

Overwegende, dat het noodig is geworden, de aanwijzing van de autoriteiten, door welke het militair gezag kan worden uitgeoefend, te herzien;

Brengt, met intrekking van alle vroegere in de *Nederlandsche Staatscourant* ter zake gedane mededeelingen, het volgende ter algemeene kennis:

Voor de uitoefening van het militair gezag, bedoeld in artikel 7 van de, sedert gewijzigde, wet van 23 Mei 1899, (*Staatsblad* No. 128) zijn, of worden bij deze, aangewezen:

- a. **de Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht:**
in elk in staat van oorlog of van beleg verklaard gedeelte van het grondgebied des Rijks (het territoriaal zeegebied hieronder te begrijpen);
- b. 1o. **de Commandant van eene verdedigingsstelling of van een afzonderlijk fort:**
in het gebied van de Stelling of van het Afzonderlijk fort;
- 2o. **de Commandanten der onderdeelen van Stellingen:**
in het gebied van het betrokken onderdeel der Stelling;
- 3o. **de Commandanten van forten:**
in het gebied van het Fort;
- 4o. **de Onder-Commandant der Stelling van Hellevoetsluis en de Commandant van het Fort aan den Hoek van Holland:**
in het tot de Stelling van de monden der Maas en der Schelde behorende gedeelte van het territoriaal zeegebied;
- 5o. **de Commandant der Stelling van den Helder:**
in het territoriaal zeegebied, met uitzondering van het gedeelte, hiervoren onder 4o. aangegeven;
- 6o. **de Commandant der Positie van IJmuiden:**
in het tot de Stelling van Amsterdam behorende gedeelte van het territoriaal zeegebied;
- c. 1o. **de Territoriale-bevelhebbers:**
in de aan ieder hunner, bij Koninklijk besluit van 8 November 1916 (*Staatsblad* no. 495), ²⁾ toegewezen gedeelten van het gongebied des Rijks;

¹⁾ Zie deel XII blz. 305, Red. M.R.T.

²⁾ Alsvoren blz. 310, Red. M.R.T.

20. de rechtstreeks onder de bevelen van een Territoriale-bevelhebber gestelde **Commandanten van onderdeelen der landmacht**, zoolang die Territoriale-bevelhebber rechtstreeks onder de bevelen van den Opperbevelhebber gesteld blijft, en voorzoover genoemde commandanten minstens de functie van commandant van een bataljon vervullen:
in het aan dien Territoriale-bevelhebber toegewezen gedeelte van het grondgebied des Rijks;
30. de **Commandant van het Veldleger**, alsmede de rechtstreeks onder de bevelen van den Commandant van het Veldleger gestelde **Commandanten van onderdeelen der landmacht**:
in het gedeelte der gemeente *Rilland-Bath*, gelegen op den Noordbrabantschen wal van de Ooster- en Wester-Schelde en in de gemeenten *Standdaarbuiten* en *Zevenbergen*;
40. de **Commandanten der Stelling van den Helder**:
in de gemeenten *Vlieland*, *Terschelling*, *Ameland*, *Schiermonnikoog* en in het onderdeel *Rottumeroog* der gemeente *Warffum*, alsmede in de deelen van het grondgebied des Rijks, in staat van beleg verklaard bij de Koninklijke besluiten van 20 Augustus 1915 (*Staatsblad* no. 375) en van 16 November 1915 (*Staatsblad* no. 473);
50. de onder de bevelen van den Commandant van de Stelling van den Helder gestelde **Commandanten der**, in de hieronder genoemde gemeenten aanwezige, **troepen**:
in elk der gemeenten *Vlieland*, *Terschelling*, *Ameland*, *Schiermonnikoog* en in het onderdeel *Rottumeroog* der gemeente *Warffum*;
60. de **Commandant van het fort aan den Hoek van Holland**:
in het onderdeel *Hoek van Holland* der gemeente *Rotterdam*;
70. de **Commandant van het interneeringsdepot Groningen**:
in de gemeente *Groningen*;
80. de **Commandant van het interneeringsdepot Harderwijk**:
in de gemeenten *Doornspijk*, *Elburg*, *Ermelo*, *Harderwijk* en *Oldebroek*;
90. de **Commandant van het interneeringsdepot Amersfoort-legerplaats bij Zeist**:
in de gemeenten *Amersfoort*, *Leusden*, *Soest* en *Zeist*;
10. de **Commandant van het interneeringsdepot Bergen**:
in de gemeente *Bergen* (N.-H.);

- d. 1o. de **Commandant van een onderdeel van de zee- of landmacht**, in algemeenen zin optredende buiten het gebied der Stellingen of der Afzonderlijke forten (indien voor deze forten commandanten zijn aangewezen), zoo die Commandant rechtstreeks onder de bevelen van den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht is gesteld:
in de landstreek, welke het operatiegebied van evenbedoeld onderdeel van de zee- of landmacht uitmaakt, zooals dit operatiegebied wordt aangeduid door den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht;
- 2o. de rechtstreeks onder de bevelen van den Commandant van het Veldleger gestelde **Commandanten van onderdeelen der landmacht**:
in de landstreek, welke het operatiegebied van het onder den Commandant van het Veldleger gestelde onderdeel van de landmacht uitmaakt.

s²-Gravenhage, 18 Juni 1917.

De Minister voornoemd,

DE JONGE.

(Staatscourant van 19 Juni 1917).

Militaire rechtspleging gedurende den tijd, dat de troepen gemobiliseerd zijn.

*Beschikking van den Minister van Oorlog van 6 Augustus 1917,
Ie Afd., No. 20.*

(Legerorders 1917 Deel B. No. 239).

In L. O. 1917. B. 125 ¹⁾ worden de woorden: „de Territoriale Bevelhebber” vervangen door de woorden: „de territoriale Chef”.

¹⁾ Zie deel XII blz. 499, Red. M.R.T.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Eene fictie.

Hierachter, blz. 35, is een door het Hoog Militair Gerechtshof goedgekeurd vonnis van den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch opgenomen, waarbij een kapitein, Kantonnements-commandant in gebied, dat in staat van beleg is verklaard, veroordeeld is wegens het door schuld iemand wederrechtelijk van de vrijheid doen rooven. Deze schuld grondt zich op de overweging dat beklagde „verplicht was zijne bevoegdheid als (kantonnements-commandant) „te kennen en had moeten weten dat het bevel om getuige S. te grijpen en in arrest te stellen, die bevoegdheid overschreed en daar „stelde misbruik van gezag”.

Volkomen juist beredeneerd. Ieder moet geacht worden de wet te kennen, dus ook deze kapitein, die zijn boekje te buiten ging. Zijn boekje? Het is ons niet bekend of de militaire overheid aan de officieren, die in dergelijke omstandigheden komen te verkeer en die krachtens hunne van wege diezelfde overheid ontvangen opleiding ten aanzien van de kennis van hun toekomstige bevoegdheden in buitengewone gevallen als waarop hier bedoeld wordt, met zeer weinig positieve kennis zijn toegerust. In de gelegenheid heeft gesteld zich die kennis na het intreden der mobilisatie op gemakkelijke wijze te verwerven. Ons heeft meermalen de klacht bereikt dat de handen van officieren, die in den staat van oorlog of beleg militair gezag over de burgermaatschappij in hun ressort moesten uitoefenen, daartoe glad verkeerd stonden. Waarom, zoo vroeg er ons een, heeft Oorlog geen beknopte doch zoo volledig mogelijke handleiding uitgegeven, welke vooral voor hen, die, op afgelegen plaatsen gestationneerd, niet in de gelegenheid zijn advies in te winnen, hulp en voorlichting kon geven in voorkomende gevallen?

Dat had hij moeten weten, zou de Krijgsraad zeggen; beklagde had 's nachts om vier uur nog niet naar bed mogen gaan zonder de order in te trekken, moete de weten, welke zonde hij had begaan door haar te geven. *Wist* de beklagde dat inderdaad? Hijzelf ontkende dit bij zijn verhoor. Had men hem ooit over de wet op den staat van oorlog en van beleg heel veel meer verteld dan dat zij in het Staatsblad van 1899 te vinden is en dat men goed zou doen, bij voorkomend geval, te trachten een exemplaar ervan machtig te worden en te „bestudeeren”? Want, nietwaar? hare afkondiging maakt haar in het geheele Koninkrijk bekend, in de eerste plaats bij hen, die haar hebben toe te passen. Arme beklagde, die zich als veroordeelde troosten mocht met deze fictie. Zou hierin ook een vingerwijzing liggen dat aan de opleiding van den officier iets ontbreekt?

Veranderen of royeeren van opgelegde disciplinaire straffen.

In de Maart-afllevering van het tijdschrift *Mavors* komt — blz. 121-125 — eene mededeeling voor, weergevende hetgeen op blz. 328 van den vorigen jaargang van ons Tijdschrift voorkomt over de bevoegdheid tot het intrekken en veranderen van straffen. De steller van deze mededeeling toont zich, hoewel dankbaar, niet geheel voldaan. De bepalingen van art. 50 en art. 51 der Wet o. d. K. handhaven voorschriften als die van art. 189 Reglt. I. D. Inf., welke z.i. tot gezagsondermijning leiden kunnen. Dit is inderdaad zoo en wij zouden liever anders gezien hebben. Er zal echter weinig kans op wetswijziging te dezen opzichte bestaan zoodat wij waarschijnlijk nog geruimen tijd genoeg dienen te nemen met het correctief dat de W. o. d. K. hiertegen geeft gelijk dat in art. 71 omschreven is. (Zie ook bijl. XV van het rapport van de Commissie voor de invoering van het W. v. M. S. en de W. o. d. K.). Beter een half en dan een leege dop. Onder de tegenwoordige wetgeving heeft de comp. cmdt. zich neer te leggen bij het veranderen of royeeren van een opgelegde straf door een boven den strafoplegger gestelde meerdere.

Militaire rechtspleging in den vreemde.

Tijdens den nu reeds driejarigen duur van den tegenwoordigen oorlog heeft men in de dagbladen meermalen berichten kunnen lezen dat de voor een of ander onderwerp bestaande wettelijke regeling in de praktijk niet bleek te voldoen en het noodzakelijk was de bestaande voorschriften door nieuwe te vervangen. Vele dier regelingen toch, ontworpen in vollen vreedetijd, maar bestemd om geheel of gedeeltelijk in oorlogstijd te werken, konden eerst, wat hunne praktische bruikbaarheid betreft, tijdens den thans woedenden oorlog worden getoetst. De goede verwachting, die men bij het vaststellen dier regelingen van hunne werking had, werd in de praktijk meermalen beschaamd, zij het dan ook dikwijls door omstandigheden en invloeden die men te voren niet had kunnen voorzien. Andere regelingen, die in tijd van vrede goed voldeden, en bestemd waren om ook in oorlogstijd te worden toegepast, bleken onder de buitengewone omstandigheden minder goed of in het geheel niet te voldoen. Op allerlei gebied moesten dan ook buitengewone maatregelen genomen, bestaande regelingen aangevuld of gewijzigd soms geheel of gedeeltelijk ingetrokken worden.

Ook het militaire strafrecht in de oorlogvoerende landen heeft den invloed van de buitengewone tijdsomstandigheden ondervonden, waardoor aanvulling en wijziging van de aldaar geldende militaire strafwetgeving noodzakelijk is geworden.

Aan de hand van verschillende officiële bescheiden ons door welwillende tusschenkomst van Hunne Excellentien de Ministers van

Buitenlandsche Zaken en van Marine verstrekt, waarvoor wij hen hier onzen beleefden dank betuigen, willen wij thans een en ander mededeelen betreffende maatregelen door enkele der oorlogvoerende mogendheden in verband met hunne militaire strafwetgeving, tijdens den duur van den oorlog genomen.

België.

Het feit dat het Engelsche leger op Belgisch grondgebied werkzaam is, terwijl steeds vele Belgische militairen in Engeland vertoeven heeft aanleiding gegeven tot het treffen van een jurisdictieregeling ten opzichte van tot beide legers behoorende personen en van hen die niet tot die legers behooren, maar handelingen begaan, welke schadelijk voor die legers zijn. De *Moniteur Belge*¹⁾ van 9 tot en met 15 April 1916 bevat dienaangaande onder de rubriek Ministerie van Buitenlandsche Zaken de navolgende:

Verklaring.

De Regeering van Zijne Majesteit den Koning van Groot-Britanie en Ierland, en de Regeering van Zijne Majesteit den Koning der Belgen, zijn overeengekomen om gedurende den tegenwoordigen oorlog de uitsluitende bevoegdheid te erkennen van de rechtbanken der betreffende veldlegers, aangaande de personen die tot die legers behooren, welke ook het land weze waar zij zich bevinden en de nationaliteit der aangeklaagden.

In geval van overtredingen op Belgisch grondgebied begaan, gezamenlijk of door medeplichtigheid, door personen behoorende tot die twee legers, worden de Engelsche overtreders en medeplichtigen vóór de Engelsche militaire rechtsoverheid, en de Belgische overtreders en medeplichtigen vóór de Belgische militaire rechtsoverheid gebracht.

In geval van overtredingen op Engelsch grondgebied begaan, gezamenlijk of door medeplichtigheid, door personen behoorende tot die twee legers, worden de Engelsche²⁾ overtreders en medeplichtigen vóór de Engelsche militaire rechtsoverheid gebracht, met uitzondering van de Belgische onderdanen welke door de Belgische overheid in hechtenis genomen zijn.

De twee Regeeringen zijn insgelijks overeengekomen om gedurende den tegenwoordigen oorlog op het Engelsch grondgebied de uitsluitende bevoegdheid te erkennen van de Engelsche rechtbanken, aangaande de personen die niet tot het Belgisch leger behooren, en handelingen zouden begaan welke voor dit leger schadelijk zijn; als-

¹⁾ Het Belgische Staatsblad.

²⁾ Het woord „Engelsche” is hier vermoedelijk te veel. In den Franschen tekst van de verklaring komt het te dezer plaatse niet voor. In verband met hetgeen volgt lijkt ons de Fransche tekst juist.

mede, op het Belgisch grondgebied, de uitsluitende bevoegdheid van de Belgische rechtbanken, aangaande de personen die niet tot het Engelsch leger behooren, en handelingen zouden begaan welke voor dit leger schadelijk zijn.

Havre, den 15 April 1916.

In hetzelfde exemplaar van het Belgische Staatsblad treffen wij voorts een Koninklijk besluit aan van 5 April 1916 waarbij, op voorstel van de Ministers van Oorlog en van Justitie en naar eensluidend advies van den Ministerraad, in het eenig artikel wordt bepaald: „Artikelen 15, 16, 17 en 18 van het Wetboek van strafvordering voor het leger te lande, uitgevaardigd bij besluit van den „Souverainen Prins van de Vereenigde Nederlanden, gedagteekend „20 Juli 1814 ¹⁾ en toepasselijk gemaakt op de Belgische troepen bij „besluit van 21 Augustus van hetzelfde jaar, zijn afgeschaft”.

Hierdoor is voor den militair behoorende tot het Belgische leger het recht, om zich over een hem opgelegd arrest of over een hem opgelegde krijgstuuchtelijke straf te beklagen, afgeschaft.

Aan het besluit gaat een door de Ministers van Oorlog en van Justitie uitgebracht Verslag aan den Koning, d.d. 2 April 1916, vooraf. Zij doen daarin een beroep op het oordeel van de extra-parlementaire commissie, die eertijds belast was een ontwerp-wetboek voor militaire strafvordering voor te bereiden en vermelden hetgeen omtrent dit punt door den verslaggever van de commissie is gezegd. Wij laten dit gedeelte hier volgen.

„Deze instelling die noch in het Duitsche, noch in het Fransche „leger gevonden wordt, heeft geene reden van bestaan in een land „zooals het onze, waar al de daden van het openbare leven door pers „en volksmeening aan den toets eener grondige kritiek worden on„derworpen, waar de reglementen aan den militair die meent be„nadeeld te zijn het recht geeft zijne klachten tot bij den Koning in „te dienen, waar hij ze ook door middel van verzoekschrift vóór de wetgevende macht kan brengen, en waar alle misbruik van ge„zag streng beteugeld wordt.

„Overigens, welk beroep ook tegen de beslissing eener overheid „handelend in het domein harer bevoegdheid, zou geenen beschuldiging moeten medebrengen tegen deze overheid. Door den militair „te dwingen de houding aan te nemen van een klager die zijnen „overste beschuldigt stelt men hem in een moeilijken en nadeeligen „toestand aan denwelken hij misschien ver was te denken.

„Deze toestand is nochtans met het stelsel innig verbonden, in „zulke mate dat, in geval van mislukking vóór den beoordeelaar „der klacht, de officier zich blootstelt op non-activiteit gezet te „worden.

„Als men aan den militair toelaat zich tegen zijnen overste op

¹⁾ De artt. 15 t/m 18 van de ongewijzigde R.L.

„een andere overheid te beroepen, moet men ook trachten, om billijk te zijn, het oneerbiedige dat in zulk een beroep ligt te verzachten in plaats van het te versterken, zooals het huidige stelsel het doet.

„Het is ook ten nadeele van den gestraften militair dat men hem dwingt zijne klacht vóór eene beteugelende rechtbank te brengen; zij krijgt er een weerklank welke zich uitbreidt en op de straf zelve en op de feiten die er aanleiding toe gaven.

„Ten slotte heeft het stelsel de achting van het leger niet, omdat het de gezonde tradities miskent naar dewelke de militair die door zijnen overste benadeeld meent te zijn, zijne klacht heeft in te dienen bij den opperbevelhebber, den weg der rangorde volgend. De feiten en maatregelen aangaande tucht, behooren tot het domein der inwendige orde.

„Uit rechtskundig oogpunt is het niet overeen te brengen zijne toevlucht tot de militaire rechtbanken te nemen, terwijl men de gewone waarborgen der gerechtigheid afschaft, te weten: de ruchtbaarheid, de tegenstrijdige debatten, het aannemen van een advocaat. En in dezen zin is het toch dat de rechtspleging en de practijk zijn vastgesteld. (Cass. 23 Juni, 1873, Pas., 1873 blz. 236) Met reden is men achteruitgegaan voor de gevaren die voor het aanzien der tucht en het gezag in het leger zouden kunnen voortspruiten uit de ruchtbaarheid en uit de prikkelende debatten betreffende vaak persoonlijke en kiesche feiten uit het militaire leven.

„Onlogisch is het evenzoo, eenerzijds het recht te geven zich vóór de militaire rechtbank te beklagen over tuchtstraffen, terwijl anderzijds dit recht wordt geweigerd als het tuchtmaatregelen geldt: want deze zijn dikwijls strenger dan de straffen. (Zie Pandectes Belges, V^o Discipline militaire, nos. 38 en volgende.)

„Zoo men er aan dacht het huidige stelsel te wijzigen door het instellen van een waar beroep, waarbij de overste niet door het feit zelve zou worden beschuldigd en dat zou gebracht worden vóór den ten opzichte van den gestraften militair bevoegden rechter, zouden andere moeilijkheden oprijzen. De gevallen van beroep zouden talrijk zijn. De wezenlijke aard der tuchtelijke beteugeling zou geschonden zijn. De beslissing van een kolonel, van een generaal, van den Minister van Oorlog zou gewijzigd worden door kapiteins en luitenants.

„Om deze verscheiden overwegingen, zijn al de leden der Commissie het eens dat het nieuwe wetboek geen enkele bepaling moet inhouden van den aard der artikelen 15 tot 18 uit het afgeschaft wetboek”.

Deze redenen, die volgens de beide Ministers in tijd van oorlog nog aan kracht winnen, hebben hen er toe geleid het Koninklijk besluit, den Koning ter onderteekening aan te bieden.

De Moniteur Belge van 16 tot en met 22 April 1916 bevat een Koninklijk besluit van 17 April 1916 tot regeling van de benoeming

van krijgssauditeurs te velde en van de griffiers en toegevoegde griffiers bij de krijgswraden te velde. Deze benoeming was geregeld in de artt. 81 en 74 van de wet van 15 Juni 1899 tot vaststelling van den 11den titel van het Wetboek voor militaire strafvordering. De ondervinding tijdens den oorlog opgedaan heeft echter geleerd, dat de kring van personen waaruit de auditeurs konden worden aangewezen te klein was. De auditeurs te velde, bij de twaalf krijgswraden te velde werden door den Minister van Oorlog aangewezen uit de provinciale auditeurs; bij gebreke daarvan mocht de Koning hen benoemen uit de substituut-auditeurs, de plaatsvervangende auditeurs of de burgerlijke magistraten. Deze regeling is behouden, maar thans worden na de burgerlijke magistraten (werkelijke of plaatsvervangende) nog genoemd doctoren in de rechten ten volle dertig jaar oud.

In een nieuw artikel (81 bis) wordt voorts bepaald dat de krijgssauditeurs te velde één of meer substituten kunnen hebben aan te wijzen door den Minister van Oorlog uit de substituten der provinciale auditeurs of bij gebreke van dien door den Koning uit de plaatsvervangers der provinciale auditeurs, de burgerlijke magistraten (werkelijke of plaatsvervangende) of de doctoren in de rechten die den leeftijd van 25 jaar hebben bereikt. In geval van nood mag de auditeur-generaal een substituut aanwijzen om tijdelijk zijn ambt in een ander auditeurschap te vervullen.

De griffiers en toegevoegde griffiers bij de krijgswraden te velde worden ingevolge het nieuwe art. 74 door den Minister van Oorlog aangewezen uit de griffiers en toegevoegde griffiers van de vaste krijgswraden. Bij gebreke van dezen worden zij door den Koning en desnoods door den bevelhebber benoemd uit de beambten van de parketten of griffiën der auditeurschappen of uit de in werkelijken dienst zijnde militairen van lageren rang.

Een ander nummer van meergenoemd blad (20 tot en met 26 Mei 1916) bevat een Koninklijk besluit van 20 Mei 1916 houdende bijzondere maatregelen tegenover hen die niet voldoen aan een oproeping om onder de wapenen te komen. Volgens de aan het besluit voorafgaande voordracht aan den Koning is over het algemeen met groote geestdrift aan de verschillende oproepingen voldaan maar er waren jongelieden die hun plicht in dit opzicht niet hebben begrepen. De Regeering acht het noodzakelijk tegen hen, die halsstarrig weigeren het bedreigde vaderland krachtig te helpen en zich daardoor aan een zeer gewichtig vergrijp schuldig maken, gestrengelijk op te treden.

Het eerste artikel van het besluit bepaalt dat alle militieplichtigen die tijdens den oorlog worden opgeroepen verplicht zijn zich ter beschikking te stellen van de „wervingsbureelen” en van de diplomatieke en consulaire agenten, ten einde de „wervingscommissies” in staat te stellen voor elk geval een beslissing te nemen. Zij die ondanks een afzonderlijke waarschuwing gegeven aan hen zelf of aan hun vader en moeder dan wel aan een van deze beiden zich aan

hunne militaire verplichtingen blijven onttrekken, zullen door de diplomatieke en consulaire agenten aan de Regeering worden opgegeven (art. 2)). Hun namen en voornamen en verdere bijzonderheden zullen door den Minister van Binnenlandsche zaken in een bijzonder register, genaamd „Register der Dienstweigeraars” worden aangeeteekend. Van een en ander zal melding worden gemaakt in het Staatsblad, terwijl daaraan door aanplakking op verschillende plaatsen nog meerdere bekendheid zal worden gegeven (art. 3). Hebben zij zich binnen een maand na afkondiging van hun naam in het Staatsblad niet ter beschikking gesteld dan worden zij ingevolge art. 4 als deserteurs beschouwd en zijn op hen de straffen bepaald in het militair strafwetboek van toepassing onverminderd de toepassing van de strafbepalingen in de militiewetten tegen de nalatigen bedreigd. Het volgende artikel onderwerpt hen te dezer zake aan de militaire rechtsmacht, terwijl art. 6 bepaalt dat beslissingen van den militairen rechter of van een „wervingscommissie”, waarbij wordt vastgesteld, dat iemand ten onrechte in het „Register der Dienstweigeraars” is ingeschreven, aan den Minister van Binnenlandsche Zaken zullen worden medegedeeld die daarvan mededeeling zal doen in het Staatsblad en door aanplakking.

Het Koninklijk besluit van 16 Juni 1916 (Moniteur Belge van 10 t/m. 16 Juni 1916) regelt de bevoegdheid van de krijgsraden te velde. Art. 1 bepaalt, dat de krijgsraden te velde, zonder territoriale begrenzing van hun bevoegdheid, oordeelen over alle strafbare feiten, waarvan de kennisneming tot de bevoegdheid van den militairen rechter behoort, terwijl art. 2 voorschrijft, dat wanneer eenzelfde zaak of samenhangende zaken bij verschillende krijgsraden ahangig gemaakt is of zijn, het krijgsgerechtshof hunne wederzijdsche bevoegdheid regelt.

Uit de voordracht van den Minister van Justitie aan den Koning, blijkt dat de rechtsmacht van de krijgsraden te velde niet territoriaal begrensd is, maar dat zij die rechtsmacht uitoefenen over alle troepen en diensten behorende tot de eenheden, waaraan zij zijn toegevoegd. Deze regeling ondervond bezwaren doordien troepen behorende tot de achterhoede ver verwijderd waren van de eenheden waarvan zij deel uitmaakten; door de opdracht aan den militairen rechter van de kennisneming van strafbare feiten begaan buiten het grondgebied van het koninkrijk en van strafbare feiten begaan door niet tot het leger behorende personen. Een en ander maakte het noodzakelijk de bevoegdheid van de verschillende krijgsraden te velde onomstootelijk vast te stellen en wel op zoodanige wijze dat iedere zaak zou kunnen worden berecht door den krijgsgeraad, die daarvoor het meest geschikt is, hetzij omdat hij het dichtst zetelt bij de plaats waar het strafbaar feit is begaan of waar de dader is gevonden, hetzij omdat hij is toegevoegd aan de eenheid waartoe ook de verdachte behoort. Het vaststellen van een bevoegdheidsregeling gegrond op het territorialiteitsbeginsel naast die gegrond op

het personaliteitsbeginsel van de bestaande wetgeving komt den Minister onvereinigbaar voor met de inrichting van de krijgsraden te velde die bestemd zijn om zich in verband met de krijgsverrichtingen te verplaatsen. Het meest in overeenstemming met den geest der wet en het eenvoudigst is het dus om de krijgsraden bevoegd te verklaren van alle strafbare feiten, waarvan de berechting den militairen rechter is opgedragen, kennis te nemen. De auditeur-generaal behoort dan aan de auditeurs de noodige aanwijzingen te geven voor de onderlinge regeling hunner werkzaamheden ten aanzien van het vervolgen van strafbare feiten, daarbij rekening houdende o.m. met de belangen der betrokkenen en de veranderingen, die als gevolg van de bewegingen der troepen tijdens de procedures noodzakelijk zullen zijn.

Ten slotte moeten wij wat België betreft nog melding maken van twee Koninklijke besluiten van 27 Januari 1916 opgenomen in de Moniteur Belge van 30 Januari tot en met 4 Februari 1916. Het eerste besluit strekt tot gedeeltelijke afschaffing van het hooger beroep van de vonnissen door de krijgsraden te velde geweest.

Art. 1 bepaalt: „Beroep tegen de vonnissen uitgesproken door de „krijgsraden te velde is alleen ontvankelijk wanneer het vonnis „eenige uitdrukkelijke overtreding der wet bevat of uitgesproken „werd naar eene rechtspleging op welker wezenlijke of op straf „van nietigheid voorgeschreven vormen, inbreuk werd gemaakt”.

Art. 2 van hetzelfde besluit luidt: „Het beroep wordt aanzien „als nietig en van geener waarde, indien de zich beroepende partij, „binnen het tijdsbestek voor de kennisgeving vastgesteld, ter griffie „geen memorie heeft nedergelegd met aanduiding der rechtsmid- „delen op dewelke haar beroep gesteund is.”

De voordracht aan den Koning van de Ministers van Oorlog en van Justitie deed uitkomen, dat reeds eerder, bij een Koninklijk besluit van 28 December 1915 met kracht van wet de mogelijkheid geopend was om het recht van hooger beroep tegen vonnissen van bepaald aangewezen of van alle krijgsraden te velde tijdelijk geheel of ten deele op grond van militaire noodzakelijkheid op te schorten.

Van de bevoegdheid tot gedeeltelijke opschorting moest, naar het oordeel van de Ministers van Oorlog en van Justitie, thans worden gebruik gemaakt. Het aantal aan de militaire rechtsmacht onderworpen personen is door den oorlog belangrijk uitgebreid, terwijl de bevoegdheid van den militairen rechter zich ook uitstrekt tot vele strafbare feiten, waarvan hij in tijd van vrede geen kennis neemt; bovendien vordert het handhaven van de tucht vóór den vijand meerdere gestrengheid zoodat een belangrijke toeneming van het aantal te berechten zaken van een en ander het gevolg is geweest. Wanneer nu tegen alle vonnissen van de krijgsraden te velde hooger beroep moest worden toegelaten, zou het doen van snel recht, wat een eisch is voor goede militaire rechtspraak, onmogelijk worden.

De Ministers betoogen verder, dat bijna alle strafbare feiten,

door militairen in oorlogstijd gepleegd, strafbaar zijn volgens het militaire strafwetboek. Daar zij dus betreffen tekortkomingen met betrekking tot de plichten als militair, moet hunne bestraffing in het belang van de krijgstuicht en het militair gezag in een leger tegenover den vijand zool niet onmiddellijk, dan toch zeer vlug geschieden. Bovendien geldt het in den regel feiten die op heeterdaad ontdekt zijn en dus voor betwisting nagenoeg niet vatbaar zijn; men is zeker omtrent de deelneming er aan van den beklaagde en zijne verdediging betreft alleen eene meer of minder gestrengte toepassing van de wet. Ten aanzien van beslissingen, met volledige zekerheid omtrent het voorgevallene door den militairen rechter genomen brengt hooger beroep van zelf mede vermindering van het gezag, dat de militaire overheid vooral in tijd van oorlog noodig heeft telkens wanneer dat beroep wordt ingesteld met geen ander doel dan om voor den schuldige, een geringere straf te verkrijgen. Daarvoor dient de weg van gratie. Voorts zijn er gevallen waarin de tenuitvoerlegging van het vonnis ook niet door het toelaten van hooger beroep mag worden uitgesteld.

De extra-parlementaire commissie belast met de voorbereiding van een nieuw wetboek van militaire strafvordering had reeds afgekeurd het radicale stelsel van het wetboek van 1814, hetwelk in het geheel geen hooger beroep tegen vonnissen van krijgswaarden te velde kent; niettemin erkende zij dat het in bepaalde omstandigheden noodzakelijk kan zijn dat een vonnis onmiddellijk wordt ten uitvoer gelegd. Daarom had zij in art. 305 van haar ontwerp aan alle krijgswaarden in oorlogstijd het recht toegedacht, om in elk vonnis te bevelen, dat het zonder eene voorziening in hooger beroep of cassatie zou mogen worden ten uitvoer gelegd.

Aangezien het krijgsgerechtshof bij verschillende beslissingen heeft uitgemaakt, dat de ter zake dienende bepalingen van het wetboek van 1814 stilzweigend zijn afgeschaft door de bepalingen van de wet van 15 Juni 1899, is een nieuwe regeling dringend noodzakelijk en wel op een wijze die strookt met den oorlogstoestand. De Ministers achten zoodanige regeling neergelegd in artikel 1 van het besluit. Het voorschrift van artikel 2 dient om misbruik maken van de in artikel 1 gegeven bevoegdheid tegen te gaan.

Ten slotte doet de toelichting nog een beroep op de vreemde wetgevingen met name die van Engeland en Frankrijk. De vonnissen van de krijgswaarden bij het Britsche leger zijn in oorlogstijd niet voor eenig beroep vatbaar. De vonnissen van Fransche krijgswaarden zijn, zelfs in vreedetijd, alleen vatbaar voor een beroep tot herziening, dat, berustende op een dwaling ten aanzien van het recht, minder gelijkt op een hooger beroep dan wel op beroep in cassatie. Maar dat beroep kan bovendien krachtens artikel 71 van het Wetboek van militaire strafvordering door het hoofd van den staat bij de legers te velde tijdelijk worden opgeheven, een bevoegdheid waarvan de President reeds in de eerste maand van den oorlog gebruik heeft gemaakt. Deze schorsing heeft tevens tot wettelijk ge-

volg schorsing van het eigenlijk beroep in cassatie zoodat thans ook in Frankrijk geen enkel rechtsmiddel tegen de vonnissen van de krijgsraden te velde open staat.

Het tweede besluit waarop wij doelden geeft aan, door wien het hooger beroep tegen de vonnissen van krijgsraden mag worden ingesteld en op welke wijze zulks behoort te geschieden. Het beroep mag worden ingesteld door het openbaar ministerie, door den veroordeelde en door hem, die zich civiele partij heeft gesteld, door deze laatste alleen voor wat hare burgerrechtelijke belangen aangaat (art. 1). De uitdrukking openbaar ministerie heeft aanleiding gegeven tot de vraag of daarmede het oude stelsel werd gehuldigd dat het beroep niet toestond aan den krijgsauditeur, maar alleen aan den auditeur-generaal dan wel of het stelsel van de reeds eerder genoemde extra-parlementaire commissie was aanvaard, die het recht van beroep aan beide magistraten wilde toegekend zien. Bedoeld was klaarblijkelijk laatstbedoeld stelsel; ten einde dit te doen uitkomen is bij Koninklijk besluit van 20 April 1917 het eerste lid van art. 2 van het onderwerpelijke besluit van 1916 gewijzigd. Dit artikel luidt thans in zijn geheel:

„Het beroep wordt aangeteekend bij de griffie van den krijgsraad „door den krijgsauditeur, den veroordeelde en de burgerlijke partij, „binnen de drie dagen te rekenen (van) de uitspraak, op straffe van „verlies aller rechten.

„De auditeur-generaal gaat in beroep door middel van eene kennisgeving ter griffie van het krijgsgerechtshof, binnen een tijdsbestek van vijftien dagen te rekenen van den dag der uitspraak”.

Artikel 3 van het besluit bepaalt nog, dat het krijgsgerechtshof recht doet op de stukken; het kan evenwel de verschijning van den beklagde bevelen of wel aan dezen op zijn verzoek machtiging verleen en om te verschijnen.

Duitschland.

Uit een mededeeling van het Deutsche Ministerie van Buitenlandsche Zaken d.d. 31 Juli 1916 blijkt, dat noch het Wetboek van Militair Strafrecht noch het Wetboek van Militaire Strafvordering eenige wijziging hebben ondergaan.

Intusschen is ons uit de dagbladen gebleken, dat bij den Rijksdag een wetsontwerp is ingediend tot vermindering van de minimumstraffen in het Militaire Strafwetboek. Bij de eerste lezing zeide de Minister van Oorlog von Stein: Ik kan op grond van mijn ervaring als troepenaanvoerder zeggen, dat de „Gerichtsherren” en de krijgsraden, gegeven de eigenaardige omstandigheden van den oorlog, over de hoogte van de minimum-straffen bekommerd zijn. Waar de discipline met het oog op den oorlogstoestand het toeliet, werden slechts disciplinaire straffen opgelegd. Het ontwerp berust op oorlogservaring en ik verzoek het zoo spoedig mogelijk af te doen.

(N. R. Ct. van 25 Maart 1917). Of het ontwerp reeds wet is geworden is ons niet bekend.

Engeland.

Wat Engeland betreft moeten wij volstaan met te verwijzen naar de hiervoor onder België opgenomen verklaring. Zij is te vinden in „The London Gazette” no. 29547, p. 3917.

Frankrijk.

In de eerste plaats valt hier te vermelden de maatregel waarop de Belgische Ministers van Oorlog en Justitie doelden in hun hiervoor vermelde voordracht aan den Koning¹⁾. Bij besluit van 10 Augustus 1914 schorste de President van de Fransche Republiek met een beroep op art. 71 § 2 van den „Code de justice militaire” tijdelijk de aan veroordeelden toekomende bevoegdheid om bij de legers te velde (aux armées) hooger beroep in te stellen (former un recours en revision) tegen de vonnissen van de krijgswraden gewezen ter zake van verraad, spionnage en verleiden tot desertie (embauchage) van militairen (artt. 204 t/m 208 van den Code de justice militaire). De Minister van Oorlog meende in zijn rapport aan den President dat de ernstige omstandigheden waarin het vaderland verkeerde het nemen van dezen maatregel noodzakelijk maakten. In een volgend rapport zegt hij dat de maatregel beperkt werd tot de hiervoor vermelde strafbare feiten, omdat een uitzonderingsmaatregel beperkt moet blijven binnen de engst mogelijke grenzen. De aangenomen grens was echter te eng, omdat er buiten vielen strafbare feiten, die de veiligheid van het leger in gevaar brengen of het gebruik van zijn strijdmiddelen belemmeren, als plundering, verwoesting door brandstichting of ontploffingsmiddelen van militaire gebouwen, vaartuigen, werken, enz. Daarom stelt hij den President voor het besluit van 10 Augustus 1914 te wijzigen, waartoe deze overgaat bij besluit van 17 Augustus 1914, hetwelk het recht om bij de legers te velde hooger beroep in te stellen tegen de vonnissen der krijgswraden tijdelijk geheel schorst. Later is bij besluit van 8 Juni 1916 het beroep voor veroordeelden tot de doodstraf weder mogelijk gemaakt.

Art. 44 van de wet van 28 April 1906, waarbij het hof van cassatie (cour de cassation) in de plaats was gesteld van de raden van beroep (conseils de revision) om kennis te nemen van een ingesteld beroep tegen de vonnissen van de krijgswraden, bepaalde dat die regeling alleen voor tijd van vrede zou gelden. Dientengevolge moest in oorlogstijd de kennisneming van het beroep worden opgedragen aan „conseils de revision”. Voor de legers te velde en voor belegerde plaatsen waren aantal, zetel en ressort van de „conseils de

¹⁾ Zie blz. 14.

revision" aangewezen in den „code de justice militaire". Art. 26 bepaalde evenwel dat bij een besluit van het Hoofd van den Staat aantal, zetel en ressort van de „conseils de revision", bestemd om kennis te nemen van (een beroep tegen?) de vonnissen der vaste krijgsraden, zouden worden vastgesteld. Zulks geschiedde bij besluit van 11 Augustus 1914, waarbij het aantal „conseils de revision permanents" werd vastgesteld op 8. Dit getal werd bij de besluiten van 8 September 1914, en van 13 Februari 1916 teruggebracht eerst op 7 daarna op 6. In den bestaanden vorm kwamen deze „conseils de revision permanents" te vervallen door de wet van 27 April 1916 betrekkelijk de werking en de bevoegdheid van de militaire rechtbanken waarbij ook verschillende artikelen van den „Code de justice militaire" gewijzigd werden. Ingesteld werden gemengde „conseils de revision permanents" bestaande uit 5 leden, waarvan twee raadsheeren uit het Hof van appèl, zetelende binnen het gebied van den raad en drie hoofdofficieren, een kolonel of luitenant-kolonel en twee majoors (chef de bataillon, chefs d'escadron ou majors). De voorzitter moet zijn de president van een der kamers van het Hof van appèl. Bij iederen raad worden aangewezen een auditeur (commissaire du gouvernement), hoofdofficier of militaire onderintendant, en een griffier en zoo noodig voor beiden een of meer plaatsvervangens. De aanwijzing van de raadsheeren geschiedt volgens voorschriften bij besluit vast te stellen. De militaire leden worden benoemd door den commandeerenden generaal van het militaire arrondissement waarin de raad zetelt en gekozen uit de officieren dienende in dat arrondissement. Zij kunnen na 6 maanden door anderen worden vervangen of ook eerder wanneer zij buiten het arrondissement werkzaam gesteld worden. Wanneer de krijgsraad tegen welks vonnis beroep wordt ingesteld werd gepresideerd door een divisiegeneraal moet de „conseil de revision" worden voorgezeten door den eersten president van het Hof van appèl. De „conseils de revision" bij de legers te velde bestaan geheel uit officieren n. l. een brigade-generaal als president en twee kolonels of luitenant-kolonels en twee majoors als leden. Het jongste lid in rang valt uit, terwijl de president als oudste lid zitting neemt, wanneer het vonnis, waartegen beroep, is gewezen door een krijgsraad waarvan een divisie-generaal voorzitter was. Als president neemt dan eveneens een divisie-generaal zitting. Een hoofdofficier of militaire onder-intendant treedt ook bij dezen raad als auditeur op, terwijl daaraan mede een griffier wordt toegevoegd.

Wat de zeemacht betreft is bij dezelfde wet een overeenkomstige regeling getroffen voor de „conseils de revision permanents" in de maritime arrondissementen door wijziging van den „Code de justice militaire pour l'armée de mer".

De gewijzigde samenstelling van de „conseils de revision permanents" maakte het noodzakelijk deze aangelegenheid opnieuw te regelen. Dit geschiedde bij besluit van 27 April 1916, waarbij het aantal werd teruggebracht van 6 op 4, zetelende te Parijs, Lyon,

Bordeaux en Algiers. Deze inkrimping was gegrond op de wenselijkheid om niet te veel raadsheeren in de hoven van appèl aan hunne gewone werkzaamheden te onttrekken en hen niet te dwingen tot het maken van vele dienstreizen welke belangrijke kosten voor de schatkist zouden medebrengen.

Nadat de Opperbevelhebber, die zich daarbij tot tolk maakte van alle commandeerende generaals, verschillende malen met aandrang gewezen had op de groote moeielijkheid om de vormen en termijnen in den Code de justice militaire voor het proces vastgesteld overeen te brengen met de eischen van de krijgstucht en de handhaving der openbare orde, welke moeielijkheid nog vermeerderd werd door de beweeglijkheid van de legers te velde, vaardigde de President op voorstel van den Minister van Oorlog een besluit uit, dd. 6 September 1914, waarbij le een vluggere procedure mogelijk werd gemaakt, door vereenvoudiging van de behandeling en verkorting van de termijnen, 2e. de samenstelling van de krijgsraden werd gewijzigd, 3e. de mogelijkheid werd geopend krijgsraden te benoemen bij alle korpsen en eenheden waarbij zulks noodig zou blijken. Deze „conseils de guerre speciaux” gewoonlijk „cour martiales” genoemd zijn bevoegd recht te spreken over alle militairen en daarmede gelijkgestelden, personen die voor legerdiensten gebruikt worden, legervolgelingen en krijgsgevangenen zoomede hunne medeplichtigen in alle gevallen van ontdekking op heeterdaad van misdrijven strafbaar volgens het militaire strafwetboek en van enkele bepaald aangewezen misdrijven van den Code pénal. Zij worden ingesteld door den opperbevelhebber over de legers te velde bij de hoofdkwartieren van legers en legerkorpsen, bij divisien, brigades, regimenten en afzonderlijke eenheden ter sterkte van ten minste een bataljon. Zij bestaan uit drie leden, aan te wijzen door den commandant van het troependeel waaraan zij zijn toegevoegd. De president moet zoo mogelijk generaal of hoofdofficier zijn; de beide andere leden moeten, zoo de beschuldigde een officier is, ten minste van denzelfden rang als de beschuldigde zijn. Zijn niet voldoende officieren van dien rang aanwezig dan mag een van de leden van lageren rang, onmiddelijk volgende onder dien van den beschuldigde, zijn. Is de beschuldigde onderofficier, korporaal of soldaat dan moet een van de leden een onderofficier zijn. Voorts wijst de commandant een officier aan als auditeur (commissaire du gouvernement) en een onderofficier als griffier. Van de uitspraken van deze krijgsraden kan de veroordeelde niet in hooger beroep gaan, noch kan hij daartegen cassatie aantekenen.

Het onderwerpelijke besluit, dat was bekrachtigd bij de wet van 30 Maart 1915, is weder ingetrokken bij art. 7. van de reeds genoemde wet van 27 April 1916 waardoor de „conseils de guerre speciaux” dus weder verdwenen. Tevens werden evenwel de artikelen 33 en 156 van den „Code de justice militaire” gewijzigd. Eerstgemeld artikel bepaalt nu o. m. dat wanneer een legerkorps of meerdere tot een leger vereenigde legerkorpsen geroepen worden daadwerkelijk op

te treden op of buiten het grondgebied van den staat de Minister van Oorlog een of meer krijgswaarden toevoegt aan elke divisie, zoomede aan het hoofdkwartier van het leger en zoo noodig aan het hoofdkwartier van elk legerkorps. De divisiekrijgswaarden kunnen ook worden toegevoegd aan elke eenheid welke ten minste een regiment sterk is. Ingevolge genoemd artikel 156 heeft de vervolging plaats op last van den commandant van de eenheid waaraan de krijgswaard is toegevoegd, terwijl de beklagde steeds door een verdediger moet worden bijgestaan.

De wet van 27 April 1916 regelt voorts nog enkele andere punten. In de eerste plaats mogen zoowel in tijd van oorlog als in tijd van vrede alle militaire rechtbanken verzachtende omstandigheden in aanmerking nemen voor alle beschuldigten en bij alle misdaden en wanbedrijven voorkomende in de militaire strafwetboeken voor land- en zeemacht of in andere strafwetten voor zoover deze laatste het aannemen van verzachtende omstandigheden toelaten.

Art. 2 wijzigt de voorschriften betreffende de voorwaardelijke veroordeeling en laat haar toe zoowel in tijd van vrede als in tijd van oorlog bij veroordeeling van militairen en niet-militairen door de militaire rechtbanken van land- en zeemacht tot geldboete, gevangenisstraf en tewerkstelling aan openbare werken.

Het volgende artikel strekt tot aanvulling van het eenig artikel van de wet van 15 Juni 1899, waarbij enkele bepalingen van de wet van 8 December 1897, regelende het onderzoek (l'instruction) dat aan de behandeling der zaak ter terechtzitting voorafgaat, werden uitgebreid. Enkele voorschriften, waaronder die betreffende den termijn waarbinnen een beschuldigde moet worden gehoord, worden in tijd van oorlog toepasselijk verklaard op de instructie voor de vaste krijgswaarden. Bij enkele verhooren, waaronder het laatste, moet de raadsman tegenwoordig zijn, althans moet deze behoorlijk opgeroepen worden, tenzij de beschuldigde van dit recht uitdrukkelijk afstand doet. Het oproepen van den raadsman geschiedt schriftelijk ten minste acht en veertig uur van te voren. De processtukken worden op straffe van nietigheid den avond voor het verhoor en acht en veertig uur voor het sluiten van de informatiën ter beschikking van den raadsman gesteld.

De rechtsmacht van den militairen rechter in streken, welke in geval van dreigend gevaar, ten gevolge van een buitenlandsche oorlog, in staat van beleg zijn verklaard wordt in artikel 6 geregeld. (Deze regeling strekt ter vervanging van het bepaalde in artikel 8 van de wet op den staat van beleg van 9 Augustus 1849). Onafhankelijk van de omstandigheid of de daders of medeplichtigen al dan niet militair zijn, is de militaire rechter in dat geval bevoegd om behalve van een aantal bepaald aangewezen misdrijven strafbaar volgens den „Code penal” kennis te nemen van feiten strafbaar volgens de wet tegen de spionage, tegen het onderhouden van handelsbetrekkingen met onderdanen van een vijandelijken staat, tot verzekering van een goede verdeling en een nuttig gebruik van ge-

mobiliseerden, verder van aanzetting tot dienstweigering van militairen, tot moord, doodslag, brandstichting, plundering, vernieling van militaire gebouwen of werken en aanslagen tegen de veiligheid van den staat en eindelijk van bedriegelijke handelingen bij leveringen voor de militaire macht, valscheid begaan ten nadeele van het leger en in het algemeen alle misdrijven waardoor de nationale verdediging wordt aangerand. In ieder geval blijft voor niet-militaire justiciabelen van den militairen rechter ook de burgerlijke strafrechter bevoegd van de verschillende strafbare feiten kennis te nemen wanneer door de militaire autoriteiten geen vervolging wordt uitgelokt. Uit een circulaire van den Minister van Oorlog blijkt zelfs dat de niet-militair in deze gevallen als regel voor den burgerlijken strafrechter en slechts bij uitzondering voor den militairen strafrechter moet terecht staan.

Rusland.

Volgens een bericht in de N. R. Ct. van 26 Juni 1917 (Ochtendblad B). zou de Russische regeering haar goedkeuring gehecht hebben aan een hervorming van de krijgsraden, die voortaan zullen bestaan uit een gelijk aantal gekozen rechters uit de officieren en minderen.

Invoering van het nieuwe militaire straf- en tuchtrecht.

Het rapport van de Ministerieele Commissie ter voorbereiding van de invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht en de Wet op de Krijgstucht is tegen den prijs van f 0.75 per exemplaar verkrijgbaar gesteld bij het Ministerie van Justitie. Toezending geschiedt na ontvangst van postwissel.

Herhaling bij desertie.

Een beklagde was bij vonnis van den krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, d.d. 19 November 1915 schuldig verklaard aan tweede desertie in tijd van vrede, welk vonnis bij beschikking van 17 December 1915 door het H. M. G. werd geaprobeerd. Op 13 December 1915 bleef hij achter van een hem verleend verlof, waarna hij op 16 Mei 1916 door de politie werd gearresteerd. Ter zake van dit achterblijven stond hij weder voor denzelfden krijgsraad terecht, die hem schuldig verklaarde aan derde desertie. Bij sententie van 13 Februari 1917 vernietigde het H. M. G. dit vonnis in zooverre, dat niet wettig en overtuigend be-

wezen werd verklaard het gedeelte der telastlegging hetwelk luidde: „Na gestraft te zijn wegens tweede desertie in tijd van vrede krachtens vonnis van den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement van 19 November 1915”.

Deze beslissing berustte op de navolgende overwegingen: „dat „toch niet gezegd kan worden, dat gedaagde wegens tweede desertie „is gestraft, zoolang het door den Krijgsraad ten laste van gedaagde „gewezen vonnis nog niet gewijsde is geworden;

„dat zulks eerst het geval is, wanneer het door den Krijgsraad „gewezen vonnis, waarin de veroordeelde heeft berust, door het Hoog „Militair Gerechtshof is geaprobeerd;

„dat waar gedaagdes ongeoorloofde afwezigheid is aangevangen op „13 December 1915, het aan gedaagde te laste gelegde feit, bewezen „verklaard als hooger aangegeven, is gepleegd vóór het tijdstip, waar „op gedaagde kan worden gezegd te zijn gestraft wegens tweede „desertie in tijd van vrede door een soldaat”.

Daarentegen achtte het Hof tweede desertie wel aanwezig in het geval van een beklagde die op 6 Mei 1916 zonder verlof zijn korps had verlaten en zich op 20 Mei d.a.v. vrijwillig had aangemeld na op 26 April te voren wegens eerste desertie te zijn gestraft met 21 dagen politiekamer.

De bovenvermelde krijgsraad had hem vrij gesproken op grond van de overweging dat niet wettig is bewezen, dat gedaagde zich heeft schuldig gemaakt aan tweede desertie, aangezien de straf van 21 dagen politiekamer, hem opgelegd door zijn compagnies-commandant op 26 April, nog niet was geëxpireerd op 6 Mei 1916.

Het H. M. G. grondde zijne tegenovergestelde meening op de „overweging „dat immers een wegens eerste desertie krijgstu- „lijk gestrafte, die over de hem opgelegde straf zijne klachten niet „heeft ingebracht bij de hoogere militaire autoriteit of niet heeft „verzocht, dat de zaak door een krijgsraad worde onderzocht — „en van het een of het ander is ten deze niets gebleken — in den „zin van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande moet „worden aangemerkt als te dier zake te zijn gestraft ook al heeft hij „de hem opgelegde straf nog slechts ten deele ondergaan”.

Iets over het intrekken van krijgstu- chtelijke straffen.

Een militair was achtereenvolgens verschillende malen gestraft voor geheel gelijksoortige feiten. Over de tweede der hem opgelegde straffen beklagt hij zich. Op grond van een deskundig rapport is het H. M. G. van oordeel dat de overtreding den gestrafte niet kan worden toegerekend en doet straf en strafreden te niet. Aangezien het Hof van meening is dat ook de latere overtredingen den gestrafte op grond van denzelfden ziekelijken toestand niet kunnen worden toegerekend geeft het den commandeerenden officier in over-

weging ook de andere straffen met de daarbij behorende strafredenen uit klagers straflijst te schrappen. (Zie de desbetreffende beschikking op blz. 81). Wellicht zal nu bij sommige lezers de vraag rijzen: „Is de commandeerende officier daartoe bevoegd? Wij willen daarom een oogenblik bij deze vraag stilstaan, te meer waar zij zich onder andere omstandigheden eveneens voor kan doen en ook inderdaad voorgedaan heeft.

Ook zonder deze uitnoodiging van den rechter is deze overweging aan de orde geweest. Op blz. 742 van deel X van dit tijdschrift is opgenomen de beschikking van het H. M. G. van 11 Juni 1915, genomen in de klachtzaak van *twee* schepelingen, die gestraft waren wegens het gezamenlijk met een *groot aantal andere* schepelingen, van verschillende bodems rechtstreeks indienen van een verzoekschrift aan den stellingcommandant. Het Hof stelde hen in het gelijk; moest nu de straf voor al de andere schepelingen, die voor hetzelfde feit gestraft waren en zich daarover niet beklaagd hadden, gehandhaafd blijven? Diezelfde vraag werd ook gesteld voor de schepelingen, die zich niet hebben beklaagd over de straf, hen opgelegd te gelijk met 118 andere gestraften, die zich wel beklaagden en door het Hof, op grond van een begane informaliteit, in het gelijk werden gesteld. (Zie de desbetreffende beschikking op blz. 83).

De Commandant der Marine te Hellevoetsluis heeft in beide gevallen, in overeenstemming met het gevoelen van den Minister van Marine, die vraag bevestigend beantwoord en de straffen van hen, die zich niet beklaagd hadden, eveneens in de strafregisters doen doorhalen.

Krachtens welk wetsvoorschrift mag in het algemeen een opgelegde krijgstuuchtelijke straf, zonder dat de gestrafte zich daarover beklaagd heeft, worden vernietigd en wien komt eventueel dat vernietigingsrecht toe?

Ware de W. o. d. K. van 1903 reeds in werking getreden het antwoord zou gemakkelijk te geven zijn door een eenvoudige verwijzing naar art. 50 van die wet hetwelk onder meer bepaalt, dat de bevoegdheid om uit hoofde van een onjuist gebleken gebruik van de bevoegdheid tot strafoplegging, de oplegging der straf geheel of ten deele te niet te doen toekomt aan den strafoplegger en aan iederen boven dezen gestelde meerdere, echter niet zonder den strafoplegger en den gestrafte te hebben gehoord. Ongetwijfeld zouden de zoo even vermelde gevallen hieronder zijn begrepen.

Voor de thans nog geldende wetgeving staat de zaak evenwel anders; het onderwerp wordt daarin niet behandeld en het H. M. G. heeft bij zijne bekende memorie van 25 Januari 1901 ¹⁾ betreffende toepassing van het vervallen art. 77 Prov. Instr. op goede gronden betoogd dat er, behalve het beklag, geen ander middel bestaat om verandering in een krijgstuuchtelijke straf te brengen.

Toch zou de billijkheid in gevallen als de boven aangegeven een

¹⁾ M.R.T. I, blz. 124; zie het slot op blz. 132.

andere oplossing vragen en wij staan hier weer voor een der vele gevallen, waarin het zwijgen van de verouderde wetgeving moet worden opgevat als een zich niet verzetten tegen een niet-voorzien beslissing.

De weg is trouwens reeds eenigszins gebaad. Immers telken jare wordt aan disciplinair gestrafte militairen ter gelegenheid van den verjaardag van H. M. de Koningin kwijtschelding van straf verleend, iets wat in de W. o. d. K. (art. 53) ook geregeld werd.

Laat dan ook hierin de praktijk, welke zich ingevolge de W. o. d. K. zal vormen, haar schaduw vooruit werpen, en laat ons aannemen dat, waar noch de Kroon, noch de Minister tot dezen maatregel bevoegd zijn verklaard het beginsel van art. 50 van de W. o. d. K. toepassing behoort te vinden.

Wanneer dus ten aanzien van meerdere personen of disciplinaire vergrijpen blijkt, dat op grond van eenzelfde achteraf met betrekking tot een persoon of een vergrijp aan het licht gekomen juridische overweging strafschuldigheid bij allen of wegens alle vergrijpen niet had mogen worden aangenomen, dan behoort over de geheele lijn en zonder dat daartoe het verzoek wordt gedaan, het aangedane ongelijk zooveel mogelijk en op dezelfde wijze te worden hersteld. Dit herstel van onrecht ware te bewerkstelligen door den strafoplegger zelf, of, wanneer het betreft meerdere personen, die niet onder één strafoplegger dienen, den naast hooger en gemeenschappelijksten meerdere.

Wellicht ten overvloede merken wij nog op dat het hier betoogde niet in strijd is met hetgeen wij op blz. 328 en 329 van den vorigen jaargang schreven met betrekking tot art. 189 Regl. I. D. Inf. Immers vindt genoemd artikel in de praktijk toepassing in geheel andere gevallen dan wij thans op het oog hebben en tegen die o. i. verkeerde toepassing, was ons vorig betoog gericht.

Dienstplichtigen met klein verlof ¹⁾ — Toelagen aan advocaten-raadslieden van militaire beklaagden ²⁾.

In het verslag van de Commissie van Rapporteurs van de Tweede Kamer der Staten-Generaal op het wetsontwerp tot verhooging van het IVe hoofdstuk der Staatsbegroting voor het dienstjaar 1916 komt o. m. het navolgende voor:

De bij **artikel 1** voorgestelde verhoogingen gaven tot de volgende opmerkingen aanleiding.

Art. 15 ³⁾ Sommige leden wenschten, naar aanleiding van de ver-

¹⁾ Zie ook deel XII, blz. 319.

²⁾ Zie ook deel XII, blz. 402.

³⁾ Periodieke traktementsverhoogingen van de leden der militair-rechterlijke macht, van de Rijksklerken en bedienden bij de militaire gerechten, vergoeding wegens bewezen diensten aan den waarnemend advocaat-fiscaal bij het Hoog Militair Gerechtshof, de presidenten-plaatsvervangers van, de auditeurs-militair plaatsvervangers en den fiscaal-plaatsvervanger bij de krijgsraden en toelagen aan advocaten-raadslieden van beklaagden.

hooging van dit artikel, 's Ministers aandacht te vestigen op de zonderlinge gevolgen op het gebied der rechtsbedeeling, die voortvloeien uit het feit, dat zeer vele personen, die *feitelijk* niet meer in dienst zijn, toch in *wettelijken zin* wel als zoodanig moeten worden beschouwd, wijl zij niet met groot, maar met klein verlof naar huis zijn gezonden. Dat deze met klein verlof zijn weggezonden, vindt zijn oorzaak in de wenschelijkheid, in deze buitengewone tijden, hen elk oogenblik op eenvoudige en snelle wijze weer onder de wapenen te kunnen laten komen, maar in waarheid behooren zij evenmin meer tot de militaire macht als de in normale tijden met groot verlof naar huis gezonden. Deze lieden moeten nu voor allerlei niet zeer ernstige overtredingen voor den *militairen* rechter terechtstaan en verkeerden daardoor in een veelal ongunstiger positie dan niet-militairen, die dezelfde feiten pleegden. Het rechtsgevoel wordt hierdoor beledigd. Bovendien moet dit stelsel uit een practisch oogpunt weinig rationeel heeten, onder meer heeft het ten gevolge, dat de militaire rechtscolleges overmatig worden belast. Men wenschte daarom aan te dringen op een noodvoorziening te dezer zake bij de wet.

Andere leden betwijfelden of de hier ter sprake gebrachte zaak wel van zoo veel gewicht is, dat het gerechtvaardigd zoude zijn, bij afzonderlijke, incidenteele wetswijziging een voorziening te treffen. Zij spraken het vertrouwen uit, dat dit punt bij gelegenheid van de invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht, welke, nu de daarvoor benoemde Ministerieele Commissie haar arbeid heeft voltooid, wel niet lang op zich zal laten wachten, nader op bevredigende wijze zal worden geregeld.

Blijkens de toelichting heeft tot de overschrijding van de op dit artikel uitgetrokken som mede bijgedragen de omstandigheid, dat, bij toeneming van zaken, meer moet worden uitgekeerd voor toelagen aan advocaten, raadslieden van beklaagden. Eenige leden zouden gaarne vernemen, hoeveel te dier zake uit dezen post is betaald. Zij vonden voorts in deze overschrijding aanleiding er bij den Minister op aan te dringen, eens nader te overwegen, of het stelsel van een toelage voor elke toevoeging wel aanbevelenswaardig is gebleken. Het maakt een eenigszins vreemden indruk, dat een advocaat, wiens werkzaamheid zich bepaalt — althans voor zoover naar buiten bekend wordt — tot de verklaring ter terechtzitting, dat hij zich refereert aan het oordeel van het rechtsprekend college, daarvoor uit 's Rijks kas wordt beloond. Verdient het misschien aanbeveling, het toevoegen van een advocaat naar andere regelen dan tot dusverre te doen plaats vinden?

Toevoeging van raadslieden.

Aan het verslag betreffende de werkzaamheden van het Bureau van Consultatie in Strafzaken te 's-Gravenhage en die zijner medewerkers gedurende het tijdvak van 1 November 1915 tot en met 31 October 1916, uitgebracht aan de „Orde van Advocaten bij den Hoogen Raad der Nederlanden” en opgenomen in W. 10098 ontleenen wij het volgende.

Wat de werkzaamheden betreft in militaire strafzaken, zoo kan vermeld worden, dat in het afgelopen jaar hierin eenige wijziging is gekomen, immers geschiedde vóór dien alle toevoeging direct door het Bureau aan de medewerkers, sinds echter vanwege den Staat der Nederlanden aan de door den President van den Krijgsraad ex artikel 116 R. L. toegevoegde verdedigers eene remuneratie voor de verdediging wordt uitbetaald, is hierin eene wijziging gekomen. Door het Bureau toch is met den President van den Krijgsraad, die hiertoe welwillend zijne medewerking verleende, eene regeling getroffen, in dien zin, dat de President voormeld bereid was zich zooveel mogelijk te houden aan eene aanwijzing omtrent den toe te voegen raadsman, voor zoover deze zich bij den President heeft laten inschrijven; wanneer nu eene aanvraag bij het Bureau inkomt, examineerde één der Leden van het Bureau telkens of er termen zijn om aan het verzoek te voldoen, zulks door het dossier in te zien en meermalen door bovendien den aanvrager op te zoeken, voor zoover deze het verzoek niet persoonlijk is komen doen.

Indien dan termen tot toevoeging aanwezig worden geacht wordt het verzoek aan den President van den Krijgsraad overgelicht met een voorstel omtrent den toe te voegen raadsman, die dan bij accoordbevinding officieel door den President van den Krijgsraad wordt aangewezen als verdediger.

Het behoeft geen betoog, dat deze afdeeling sinds de mobilisatie een zeer grooten omvang heeft genomen en dat de toevloed van aanvragen bij den dag toeneemt.

In het afgelopen jaar kwamen 279 aanvragen voor een verdediger in, waarvan er na onderzoek als voorschreven, bij gebrek aan gronden voor verdediging, 101 werden afgewezen, in de resterende 178 zaken werd een raadsman aan den President van den Krijgsraad ter toevoeging voorgedragen.

Hierna volgt nog een opgave voor welke delicten de beklaagden die toevoeging van een raadsman verzochten terecht stonden, zoomede van de hen opgelegde straffen. Wij verwijzen hiervoor naar genoemd nummer van het Weekblad van het Recht.

Men heeft er onze aandacht op gevestigd dat uit het verslag blijkt, dat niet in elk geval een raadsman wordt toegevoegd op een daartoe strekkend verzoek van een militair die voor den krijgsraad terecht

staat, maar dat eerst wordt onderzocht of er termen zijn om aan het verzoek te voldoen, welk onderzoek in strijd is met het bepaalde in art. 116 R. L. Is deze opmerking juist? Volgens art. 116 R. L. (114 R. Z.) wordt aan den beschuldigde op zijn daartoe strekkend verzoek een raadsman toegevoegd, volgens dit voorschrift behoeft de beschuldigde dus slechts zijn wensch te kennen te geven en aan het verzoek moet worden voldaan. Eenig voorafgaand onderzoek naar de vraag of in zijne zaak iets te verdedigen valt, komt hier niet te pas. Er is evenwel een maar. Om een raadsman te kunnen toevoegen moet er iemand zijn, die zich daarvoor beschikbaar heeft gesteld, niemand kan daartoe worden gedwongen. In den beginne schijnt toevoeging door den President bij den Haagschen krijgsraad niet te hebben plaats gehad. Wij lezen toch in het verslag, dat die toevoeging geschiedde rechtstreeks door het Bureau van Consultatie. Daardoor konden de advocaten er zorg voor dragen, dat in alle gevallen, waarin voor het optreden van een raadsman aanleiding bestond, de beschuldigde ook inderdaad door een raadsman werd bijgestaan, terwijl hun tijd niet in beslag werd genomen door het optreden in zaken, waarin de beschuldigde zonder nadeel dien bijstand kon ontberen. Wij geven toe, dat dit laatste niet steeds met zekerheid van te voren is uit te maken, maar in den regel zal dit toch wel mogelijk zijn.

Deze wijze van doen kon niet langer gevolgd worden na het tot stand komen van het K. B. van 10 Juni 1915 S. 239 ¹⁾, tenzij de advocaten afstand deden van hun recht op de bij genoemd besluit vastgestelde toelage, omdat deze volgens artikel 1 wordt toegekend aan den door den *president van den krijgsraad toegevoegden raadsman*. Van daar de nieuwe regeling met medewerking van den president.

Dat deze regeling in overeenstemming is met de letter van de wet willen wij niet beweerden, aan hare bedoeling voldoet zij echter wel in zoo verre, dat de beschuldigde, die bijstand noodig heeft, dien bijstand ook krijgt. Men heeft bij de wijziging van de R. L. en R. Z. de toevoeging van een raadsman niet willen regelen op den voet van art. 132 Sv. en evenmin een raadsman willen opdringen, van daar dat de beschuldigde de toevoeging moet verzoeken. Maar dan moet er iemand zijn die zich de toevoeging wil laten welgevalen. Nu achten wij het volstrekt niet onbegrijpelijk, dat zij die zich voor eene toevoeging als raadsman beschikbaar stellen, daarbij enkele voorwaarden stellen, in casu daarop neerkomende, dat zij niet voor allerlei eenvoudige zaken, waarin het nut van het optreden van een raadsman niet kan worden ingezien, zullen worden aangewezen. Het beoordeelen van de vraag of in een bepaald geval voor toevoeging van een raadsman termen aanwezig zijn, kan, naar het voorkomt, het best aan de advocaten worden overgelaten.

Wij gelooven dan ook dat hier een praktische oplossing gevonden

¹⁾ Zie M.R.T. X, blz. 606.

is, voor een punt dat aanvankelijk, naar wij meenen, nog wel eens aanleiding tot moeilijkheden heeft gegeven. Ten slotte nog deze vraag.

Zou het wel zeker zijn, dat zonder deze regeling zich een voldoende aantal advocaten beschikbaar zou stellen, om als raadsman aan beklagden, die voor een krijgsraad terecht moeten staan, te worden toegevoegd?

Verband tusschen verwijzing en telastlegging.

In de beide hierna volgende sententiën van het Hoog Militair Gerechtshof van 13 Juli (blz. 68 en 70 vlg.) vinden wij aanleiding de volgende passage in herinnering te brengen uit de Memorie van Antwoord betreffende het wetsontwerp tot herziening van de Rechtspleging bij de Landmacht enz.

„Wanneer de thans in dit opzicht voorgestelde wijziging wet „wordt, zal inderdaad in elk strafgeding door den plaatselijke- of „garnizoenscommandant eene beschikking moet worden genomen, „waarin de verwijzing naar den militairen rechter officieel wordt „geconstateerd. Al is nu niet op straffe van nietigheid voorgeschre- „ven wat in deze beschikking moet zijn opgenomen, zoo zal toch „bepaald worden dat van de litis contestatio op zoodanige straf uit „een van de militaire autoriteit uitgaand schriftelijk stuk — waar- „van afschrift aan den beklagde zal worden ter hand gesteld — „blijkt.” (M. R. T. deel I blz. 145).

De reden voor dit verschil met de lezing van art. 114 R.L. moet hierin worden gezocht, dat de verwijzing wordt geformuleerd aan het begin, de bijeenroeping van den krijgsraad aan het eind van het gerechtelijk vooronderzoek der zaak. Wat aanvankelijk een diefstal scheen kan na de informatiën een verduistering blijken te zijn. Er is dan zonder de rechtsgeldigheid van de verwijzing in gevaar te brengen gelegenheid om ter gelegenheid van de opening van het eindonderzoek met deze resultaten van het vooronderzoek rekening te houden.

Het is juist, dat geen tweede verwijzing naar den krijgsraad geoorloofd is en dat renvoeien in een eenmaal uitgevaardigde beschikking tot verwijzing naar den krijgsraad niet meer mogen worden aangebracht. Doch dit belet niet dat zonder schade voor den verdere loop van het proces onjuiste formuleringen in een beschikking tot verwijzing later bij het openen van het eindonderzoek mogen worden rechtgezet.

Men gaat te ver wanneer men eischt dat verwijzing en telastlegging gelijkkluidend zijn. De wetgever heeft hierin speling willen laten, waartoe hij de mogelijkheid heeft doen uitkomen door de straf van nietigheid niet te stellen op de vermelding van de feiten in de

beschikking tot verwijzing. Deze is wel de grondslag van het onderzoek; wanneer zij echter onjuist blijkt, kan de telastlegging voor de veroordeeling een betere grondslag worden.

Deze verhouding tusschen verwijzing en telastlegging schijnt bij deze sententiën over het hoofd te zijn gezien. Het is anders onverklaarbaar, op grond waarvan het Hof den eisch heeft gesteld, dat het in de telastlegging vermelde feit moet gedekt worden door het in de verwijzing opgenomene. Die eisch staat nergens omschreven; integendeel, gelijk gezegd, is voor het omgekeerde ruimte gelaten.

Wij hopen, in het belang van een goede rechtspraak en ter voorkoming van o. i. niet-gemotiveerde vrijspraken als een van deze sententiën bevat, dat het Hof op deze dwaling spoedig zal terugkomen.

V R A G E N B U S .

I.

Een reserve-kapitein zendt ons met verzoek om inlichtingen ondervolgend zestal vragen:

1. Bij onderdeelen, niet gelegerd in garnizoensplaatsen, beschikt men als regel over weinige en dan slechts kleine arrestlokalen. Af en toe zijn daar meer gestraften dan plaatsen. Wat te doen met de gestraften, die niet opgesloten kunnen worden? Wordt de straf voor hen opgeschort tot tijd en wijle er een plaats open komt en gaat dus de straf eerst in bij plaatsing in de politiekamer? Zoo ja, is de man gedurende die opschorting nog aan bepalingen onderworpen of geheel vrij in zijn bewegingen? Zoo neen, wordt over den tijd, dat er geen plaats in de politiekamer is, die straf *vervangen* door kwartierarrest (kamerarrest voor kader)?

Grenswachtcommandanten hebben niet altoos de beschikking over een arrestlokaal. Een grenswachtman — gestraft met politiekamer en provoost — wordt dan opgezonden naar de compagnie, vanwaar hij naar de grenswacht gedetacheerd werd, en vervangen door een ander. Wanneer gaat voor zulk een man de straf in? Indien op den datum van strafoplegging, dan gaan er zeker twee dagen af, die niet in straf worden doorgebracht.

Bij deze materie komt nog dit geval ter sprake. Het arrestlokaal wordt bijv. gedurende een week iederen namiddag gevuld door dezelfde politiekamergestraften. Nu wordt in die week een man gestraft met provoost. Moet nu de straf van een der politiekamergestraften onderbroken worden? M. a. w. mag een eenmaal ten uitvoer gelegde straf worden onderbroken?

En hoe te handelen met alle soorten van gestraften, als de geheele bezetting van een plaats voor een oefening van bijv. vier dagen er op uittrekt?

2. Onlangs strafte ik een man voor een geringe overtreding met één dag kwartierarrest. De man gaf zijn wensch te kennen om te reclameeren. Ik vatte dit aldus op, — en het bleek later ook de bedoeling van den man te zijn geweest, — dat hij over zijn straf den Bat Ct. wenschte te spreken en verwees hem naar het Bat. rapport. En de waarn. B. Ct. — een oud Indisch officier van maximumleeftijd — en de B. Ct. zelf — een beroepsofficier — waren beiden van meening, dat zoodra een gestrafte het woord „reclame” gebruikte, de C. Ct. de zaak voor den krijgsraad moet brengen en niet voor den B. Ct. Ik deel die meening niet, omdat m. i. de weinig ontwikkelde soldaat zich geen rekenschap kan geven van al de uitheem-

sche woorden, die hij — dag uit, dag in — in het leger om zich heen hoort. Dit schijnt ook de meening te zijn van de officieren J. A. Maas en W. J. M. Linden, die in hun „Gids in justitieele zaken” na aanhaling van art. 17 R. L. schrijven: „„Uit dit zelfs mogen verzoeken” volgt, dat ook bij een ander dan bij den krijgsraad kan worden *gereclameerd*” ”.

Nu is het niet de vraag — waar het rechtszaken betreft — wat wij meenen, maar hoe het is. Mag ik daarom om een uitspraak verzoeken?

3. Uit den aard der zaak kan het voorkomen, dat een mindere zich over een dienstverrichting, een straf, een berisping of iets anders — hem gecommandeerd, opgelegd, toegediend of aangedaan door den C. Ct. — bezwaard gevoelt en daarover den B. Ct. wenscht te spreken. Wanneer nu uit niets te bewijzen is, dat een C. Ct. zulk een verzoek niet zal doorzenden, heeft dan zulk een man het recht met voorbijgaan van alle boven hem gestelde meerderen zich rechtstreeks tot den B. Ct. te wenden?

Zoo ja, waarom is dit dan niet een verzoek in den zin van art. 4 Inw. D. Inf.? Zoo neen, wie moet hem in het gestelde geval straffen?

4. Heeft een C. Ct. het recht in zijn compagnie voor te schrijven, dat alle verzoeken, die aan een hoogere autoriteit moeten worden doorgezonden, dus ook die om den Bat. Ct. te spreken, hem schriftelijk gedaan moeten worden? Hieromtrent verschillen de meeningen nogal en mij dunkt, in zulke gezagskwesties moet eigenlijk slechts één meening, de eenig goede, overal bestaan en bekend zijn.

5. Meerdere malen is mij opgevallen, hoe tal van sergeant-majors-administrateurs de Comp. C.ten haasten met het afdoen van rapporten, waarop gestraft moet worden. In vroeger jaren kwam zelfs voor, dat de s. m. a. — wanneer een man in plaats van Zondagsavonds des Maandagsmorgens van permissie teruggekeerd was, — op een draf naar de woning van den C. Ct. liep om hem met het geval in kennis te stellen, opdat hij den man nog zou kunnen straffen vóór de s. m. a. naar het rapport ging. Een B. Ct. hoorde ik, omdat een rapport twee dagen op afdoening had gewacht, eens spreken van stagnatie in den dienst. Op welke voorschriften is die haast gebaseerd? Ik acht haar niet bevorderlijk aan een grondig onderzoek door en een beraden met zichzelf van den strafoplegger.

Nu telkens gedurende een viertal dagen per maand het commando over de compagnie door vaak zeer jonge en in straffen opleggen weinig geroutineerde luitenants waargenomen wordt, rijst de vraag, of er ook bezwaren tegen zijn dat zulk een vervanger het afdoen van een strafzaak uitstelt tot de commandant van de compagnie van verlof terug is, wanneer hij in zulk een zaak niet weet hoe te handelen.

Ik herinner mij uit vroeger jaren zelfs een beroeps-eerste-luitenant, die bij afwezigheid van zijn kapitein, rapporten omtrent het kader steeds liet liggen ter afdoening door den kapitein zelf.

6. Wordt de straf geschorst, wanneer een gestrafte, zich ziek meldende, kwartierziek (te bed) bekommt? Ik heb wel eens gehoord, dat in 1909 ten deze bepalingen zijn uitgevaardigd.

Ons antwoord op de gestelde vragen luidt als volgt:

Ad. 1. Moeielijkheden bij de tenuitvoerlegging van krijgstuclitjke straffen zullen wel nimmer geheel en al voorkomen kunnen worden. Hoe uitgebreider het aantal straffen is, waaruit de strafoplegger een keuze kan doen, hoe geringer die moeielijkheden zullen zijn, omdat hij dan beter rekening kan houden met de omstandigheden, die bij de tenuitvoerlegging van de straf hun invloed doen gelden. Terecht zijn dan ook in de W. o. d. K. voor een leger te velde afzonderlijke straffen vastgesteld (art. 30 vlg. dier wet).

Waar men over weinig en kleine arrestlokalen beschikt en deze op een bepaald oogenblik geheel bezet zijn, verdient het aanbeveling den overtreders zoo mogelijk straffen op te leggen bij de tenuitvoerlegging waarvan men niet over die lokalen behoeft te beschikken zonder echter daardoor zwaarder straffen op te leggen dan de ernst en de zwaarte van het vergrijp vereischen. (Vgl. Besch. H. M. G. d. d. 8 September 1914 M. R. T. X blz. 290). Is dit niet mogelijk dan zou het aanbeveling verdienen om, in geval een op te leggen straf niet dadelijk ten uitvoer gelegd kan worden, — gelet op art. 186 I. D. — met het opleggen van straf te wachten tot er plaats in het arrestlokaal beschikbaar komt. Inmiddels blijve de man vrij of zoo hij in voorloopig arrest is worde daarmede bij de uitvoering van de op te leggen straf, overeenkomstig het beginsel van art. 27, Wb. v. Str., rekening gehouden. Oordeelt de strafoplegger het noodig dat met de strafoplegging niet wordt gewacht opdat de schuldige dadelijk straf ondergaat, dan zal de straf op zooveel mogelijk normale wijze moeten worden ten uitvoer gelegd of wel er moet door een der andere arrestanten plaats voor hem worden gemaakt; deze laatste zal dan zijn straf verder moeten ondergaan op zoodanige wijze als de omstandigheden veroorloven. Diens straftijd blijft dan doorloopen. Men houde n.l. zooveel mogelijk vast aan het beginsel dat een straf, waaraan een begin van uitvoering is gegeven, niet behoort te worden onderbroken, ook dan wanneer een gestrafte tijdens het ondergaan van zijn straf in een hospitaal wordt opgenomen.

Ook wanneer een krijgstuclitjke gestrafte, ten einde zijn straf te ondergaan, naar elders moet worden opgezonden, gaat de straf, ingevolge art. 186 Reglt. I. D. Inf. in op den dag der oplegging. Art. 186 vertoont de duidelijke kenteekenen te zijn geschreven in tijd en voor gevallen van vrede. De opgelegde straf behoort aanstonds te

worden tenuitvoergelegd. In vredesgarnizoenen is dit, hoogst zelden voorkomende uitzonderingen daargelaten, in den regel mogelijk. Voor een leger op oorlogsvoet brengt het, uit hoofde van verblijf der troepen buiten kazernes met straflokalen, moeielijkheden mede, waaraan met eerbiediging en opvolging zooveel mogelijk van de voorschriften moet worden tegemoetgekomen. Zoo ook hier. De dag der strafoplegging is de eerste dag der straf; men zorge dus dat de gestrafte aanstonds worde opgezonden wanneer de straf niet ter plaatse kan worden ondergaan, opdat de straf werkelijk denzelfden dag nog kunne ingaan.

Ad. 2. Een gestrafte heeft het recht zich te beklagen óf bij de hoogere militaire autoriteit óf bij den krijgsraad. Blijkt niet duidelijk wat de gestrafte wil dan vrage men hem zulks af en verlange een duidelijk antwoord. Het woord „reclame” behoeft, als zijnde geen bij de wet geijkte term, geen vermoeden te vestigen voor een van deze wegen.

Ad. 3. Verzoeken als hier bedoeld vallen, nu de R. L. dienaangaande niets voorschrijft in de termen van de slotalinea van art. 4 Regl. I. D.” Inf. en behooren dus ook door tusschenkomst van den Comp. Cmdt. te worden ingediend. Zoowel de Bat. Cmdt. als Comp. Cmdt. zijn bevoegd, dengene, die zich zonder eenige daarvoor aannemelijke reden rechtstreeks tot eerstgenoemde wendt te straffen. Met het oog op de omstandigheid, dat een onderzoek noodig is naar de redenen, die ertoe geleid hebben den Comp. Cmdt. voorbij te gaan en of deze wellicht tot een dergelijke handelwijze aanleiding gegeven kan hebben verdient het ter wille van de onpartijdigheid, of liever ter voorkoming van een indruk van partijdigheid, de voorkeur dat de Bat. Cmdt. het onderzoek zelf in handen neemt en c.q. straft.

Ad. 4. De Comp. Cmdt. draagt zorg voor den geregelde gang van den dienst bij de compagnie en is daarvoor verantwoordelijk (art. 14 Regl. I. D. Inf.) Hij zal dus al zulke maatregelen mogen nemen, die hij ter bereiking van dat doel noodig oordeelt, voor zover hij daardoor niet in strijd met bestaande voorschriften handelt. Tegen het nemen van een maatregel als in deze vraag bedoeld bestaat naar wij meenen niet het minste bezwaar.

Ad. 5. Overhaasting bij het opleggen van straf is verkeerd. Men neme voldoende tijd om de zaak te onderzoeken en te overleggen met welke straf de overtreder gestraft moet worden. Overhaasting kan er slechts toe leiden dat een of ander punt over het hoofd wordt gezien, waarvan mogelijk weer een reclame, die voorkomen had kunnen worden, het gevolg is. Anderzijds behoort er voor te worden gezorgd, dat de bestraffing niet langer dan voor een goed onderzoek noodzakelijk is, wordt uitgesteld. Dat een plaatsvervangend Comp.

Cmdt. het afdoen van zaken uitstelt tot de Comp. Cmdt. terugkomt is verkeerd. Als plaatsvervanger heeft hij de rechten (waaronder dat om te straffen) en verplichtingen van den Comp. Cmdt. gekregen en is, ook al omdat hij zich voor de taak van strafoplegger zooveel mogelijk moet voorbereiden en moet bewijzen het bevel over een compagnie behoorlijk te kunnen waarnemen, verplicht dergelijke zaken af te doen. Weet hij er geen weg mede hij vrage raad en voorlichting aan zijn chefs of aan collega's. Om aan het bezwaar dat het commando over de compagnie vaak door weinig geroutinced luitenants moet worden waargenomen te gemoet te komen verdient het aanbeveling den officier, die den Comp. Cmdt. bij afwezigheid moet vervangen, zooveel mogelijk tegenwoordig te doen zijn bij het onderzoek en de afdoening van krijgstuuchtelijke overtredingen door voornoemden commandant. Daardoor komt eerstgenoemde geïcidelijk op de hoogte van de door zijn commandant bij het straffen gevolgde lijn, zoodat eenzelfde wijze van behandeling en afdoening op het gebied van straffen ook bij afwezigheid van den Comp. Cmdt. wordt verzekerd, hetgeen zeer wenschelijk is.

Ad. 6. Zie ons antwoord op vraag 1. Ter zake bestaande voorschriften zijn ons niet bekend.

Ten slotte nog deze opmerking. Soortgelijke gevallen, als behandeld in enkele van de vragen, die de geachte inzender ons deed toekomen, kunnen zich in allerlei min of meer afwijkende vormen voordoen. Het is niet mogelijk daarvoor een onder alle omstandigheden passende oplossing te geven. Ieder geval moet op zich zelf beschouwd worden. In den regel zal de vraag, hoe in zoo'n geval te handelen, een vraag zijn van beleid en takt. Men handele naar zijn beste weten en trachte een oplossing te vinden, die naar billijkheid, zonder te kort te doen aan de handhaving van een goede krijgstuucht, zonder bestaande rechten te verkorten en zonder een gestrafte in ongunstiger omstandigheden te brengen dan waarin hij bij een normaal verloop van zaken zou hebben verkeerd, zich het best bij den gegeven toestand aansluit.

II.

De luitenant ter zee 2de kl. R. Polis stelt ons de navolgende vraag:
 Wat kan en moet een lid eener commissie tot onderzoek van een in Indië ingediende klacht over een straf doen, wanneer dat lid in de memorie van den commandant onjuistheden ziet, die van invloed kunnen zijn op de beslissing van het H. M. G.?

Ons antwoord op die vraag luidt als volgt:

Wanneer een commissie als door den inzender bedoeld haar onderzoek definitief heeft gesloten, zijn zoowel klager als strafoplegger bevoegd een memorie aan de commissie in te leveren, ten einde bij de stukken te worden gevoegd. Met betrekking tot deze memories bepaalt art. 23 J. Z. uitdrukkelijk, dat zij niet aan partijen¹⁾ mogen worden medegedeeld, een regel waartegen, naar ons bekend is, nog al eens wordt gezondigd door de memorie van klager in handen van den strafoplegger te stellen. Deze wijze van doen moeten wij ten sterkste afkeuren. Bedoelde memories zijn bestemd om zoowel klager als strafoplegger in staat te stellen hun standpunt aan het H. M. G. uiteen te zetten. Zij zijn dan ook uitsluitend bestemd voor dat college en mogen naar onze meening aan de commissie onder gesloten couvert worden ingeleverd. Geschiedt dit niet dan wordt daardoor de commissie nog niet bevoegd op den inhoud te reageeren. Haar onderzoek was en blijft afgeloopen.

Wij zouden met dit antwoord kunnen volstaan. Om evenwel het verwijt te ontgaan, dat wij de gestelde vraag eigenlijk niet beantwoord hebben, diene nog dit: Wanneer een commissielid in de memorie van den commandant onjuistheden ziet, zullen deze van tweeërlei aard kunnen zijn. Zij zullen van invloed kunnen zijn op de beslissing van het H. M. G. of wel zij zullen voor de zaak zelve zonder belang zijn. In het laatste geval kan het commissielid, dat de onjuistheid ontdekte, er veilig het zwijgen toe doen. Kan de onjuistheid wel van invloed op de beslissing zijn, dan zal vermoedelijk de aandacht van het H. M. G. daar wel op vallen, wanneer althans het onderzoek behoorlijk heeft plaats gehad. Het zal dan in den regel wel een punt betreffen, dat in de stukken is behandeld en het H. M. G. kan dit zoo noodig nader doen onderzoeken; Ook in dit geval bestaat er dus voor de commissie geen aanleiding tot het doen van nadere stappen.

Blijft ten slotte over het geval dat de onjuistheid betreft een punt dat op de beslissing invloed kan hebben en dat in de stukken niet is aangeroerd, zoodat het H. M. G. geen aanleiding heeft de al of niet juistheid daarvan nader te onderzoeken. De aangewezen weg lijkt ons dan dat de commissie de aandacht van den commandant daarop vestigt. Dat een commandant tegen beter weten in een onjuistheid in zijn memorie zou neerschrijven, achten wij uitgesloten en wij twijfelen er dan ook niet aan of ieder commandant, wien de onjuistheid van een of ander punt in zijn memorie blijkt, zal bereid zijn die onjuistheid te herstellen.

Mocht zich onverhoopt het geval voordoen, dat de commandant meent zijn memorie niet te moeten wijzigen dan zou de commissie bij de inzending van de stukken aan het H. M. G. de aandacht van het College op een en ander kunnen vestigen, zonder zich daarbij in beschouwingen te begeven en het aan dat college overlatende zoo noodig verder te handelen.

¹⁾ Dit woord lijkt ons minder op zijn plaats.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

KRIJGSRAAD TE 's-HERTOGENBOSCH.

Vonnis van 28 Mei 1915.

Geappr. door het Hoog Militair Gerechtshof den 22 Juni 1915.

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: (gep.) Luitenant-kolonel F. H. Lambert, (gep.) Kapitein L. C. Grotendorst, (gep.) Kapitein F. H. Tissot van Patot en Kapitein B. C. Ootmar.

Auditeur-Militair: Mr. J. I. L. Aghina.

Door schuld iemand wederrechtelijk van de vrijheid doen berooven. Een kapitein-kantonnementscommandant, in gebied dat in staat van beleg is verklaard, heeft niet het recht en de bevoegdheid, een kommissie bij de belastingen, die hem, naar hij meent, op beleedigende wijze behandelt in arrest te doen stellen. Beklaagde had moeten weten, dat zijne order den kommissies te grijpen en in arrest te stellen zijne bevoegdheid overschreed en opleverde misbruik van gezag. Bovendien had hij zijne order, toen deze aanvankelijk niet kon worden uitgevoerd, omdat de kommissies door de patrouille niet werd gevonden, moeten intrekken, alvorens zich ter ruste te begeven. ¹⁾

In de zaak van den Auditeur-Militair in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats 's-Hertogenbosch r.o. eischer, op en jegens een kapitein van een Regiment Infanterie, beklagde en gerequireerde in persoon.

De Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement standplaats 's-Hertogenbosch;

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient en hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklagde bij Kon. Besluit met ingang van is benoemd en aangesteld tot Kapitein bij het Regiment Infanterie;

Overwegende dat uit een overgelegd, door den Commandant van het 3de Regiment Infanterie afgegeven afschrift van het proces-ver-

¹⁾ Zie blz. 6.

baal van beëdiging als officier d.d. blijkt dat de beklagde op dien dag heeft afgelegd den eed als officier;

Overwegende dat den beklagde aan den voet van het hem op 14 Mei 1915 betekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is te laste gelegd:

dat hij op 19 Maart 1915 te opzettelijk F. S., wederrechtelijk van de vrijheid heeft beroofd althans heeft doen berooven, althans beroofd heeft gehouden, althans beroofd heeft doen houden, door dezen aldaar, door aan hem ondergeschikte militairen te doen arresteeren en gedurende ruim 2½ uur, althans gedurende eenigen tijd, in een militair wachtlokaal onder militaire bewaking te houden, althans doen houden, althans dat hij destijds aldaar na aan hem ondergeschikte militairen de order te hebben gegeven F. S. te arresteeren, ten einde dezen voor hem te geleiden, de terugkomst van die door hem uitgezonden militairen niet heeft afgewacht, althans toen zij, zonder S. gearresteerd te hebben, in zijne, beklagdes nabijheid waren teruggekeerd, zijne order niet heeft ingetrokken en zich ter ruste heeft begeben, zoodat genoemde militairen nadien S. alsnog hebben gearresteerd en in arrest hebben gehouden noch onmiddellijk, nadat hij, beklagde, van die aanhouding kennis had gekregen, afdoende maatregelen heeft genomen om S. te doen in vrijheid stellen, ten gevolge van welke grove nalatigheid en zorgeloosheid door zijn, beklagdes, schuld meergenoemde S. wederrechtelijk van de vrijheid is beroofd en gedurende meer dan twee uur, althans gedurende geruimen tijd van de vrijheid beroofd is gebleven;

Overwegende, dat de beklagde heeft opgegeven dat hij op 19 Maart 1915 te ongeveer 3 uur v.m. de woning van den burgemeester verliet en zich naar zijn kwartier begaf; dat plotseling zijn gezicht werd belicht door een elektrische lantaarn, die hem zeer hinderde; dat hij vroeg: „Wie ben je” waarop werd geantwoord: „Ik ben S., kommies bij de Rijksbelastingen”; dat hij het verdere gedrag van S. tegenover hem, beklagde, zeer ongepast vond en daarom tegen hem zeide: „Ik zal je hiervoor wel vinden”, dat hij, beklagde, naar de politiewacht is gegaan en heeft geroepen: „In 't geweer!”, dat de commandant van die wacht, de korporaal S., zich bij hem heeft gemeld en hij, beklagde, meer in het algemeen tot de aantredende wacht heeft gezegd: Grijp S., den kommies van de belastingen en breng hem hier; dat daarna de wacht onder den commandant van de wacht S. om 3.30 uur v.m. van 19 Maart 1915 is afgemarcheerd in de richting die hij, beklagde, aanwees; dat hij na ½ à ¾ uur wachters in het compagniesbureau de wacht hoorde terugkomen en, toen S. hem niet werd voorgeleid, naar zijn kwartier is gegaan; dat ongeveer 7 uur v.m. van den 19den Maart 1915 de milicien S. hem op zijn slaapkamer mededeelde, dat S. was gearresteerd en in de Politiewacht zat; dat hij, beklagde, daarvan schrok en luide uitriep: „Potverdomme, hoe is het mogelijk dat jelui dien hebben vast gehouden; natuurlijk onmiddellijk ontslaan; dat hij verder

niet meer nadacht over de zaak en om ongeveer 9.30 uur v.m. van 19 Maart 1915 op het pleintje voor het gemeentehuis liep, toen hij vernam dat de kommies S. nog niet ontslagen was, waarop hij een milicien gelastte om naar de Politiewacht te gaan en den kommies S. onmiddellijk te doen ontslaan; dat het misschien beter was geweest als hij (beklaagde) bij terugkeer van de nachtelijke patrouille terstond zijn order had ingetrokken, maar hij er geen kwaad in zag, omdat hij dacht, dat zijne ondergeschikten den man éénmaal niet gevonden hebbende, hem toch niet meer zouden arresteren; dat het hem onbekend is of hij in de gemeente commandant zijnde, terwijl die gemeente in staat van beleg verkeerde, het recht had om S. in arrest te doen stellen;

Overwegende, dat de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard:

1°. F. S., oud 26 jaar, kommies bij 's Rijksbelastingen:

dat hij \pm 6.30 uur v.m. van den 19en Maart 1915 op surveillance was, dat hij mede een partij meel had aangehouden en dat wilde gaan brengen bij den burgemeester; dat toen aldaar een soldaat op een rijwiel naar hem toe kwam en hem vroeg of hij ook een kommies S. kende, waarop hij, getuige, antwoordde: „Jawel, dat ben ik zelf;”

dat de militair zeide: „Dan moet ik U op last van den kapitein in arrest stellen;” dat hij, getuige, dien soldaat heeft gevolgd naar de militaire wacht, alwaar de korporaal-commandant zeide: „zoo ben jij S., dan moet ik je in arrest stellen;” dat hij toen \pm 6.45 uur v.m. van 19 Maart 1915 in een arrestlokaal is gebracht, alwaar hij ongeveer twintig minuten heeft doorgebracht; dat daarna dezelfde wachtcommandant er hem kwam uithalen en hij, getuige, toen in het wachtlokaal kon zitten; dat hij van ongeveer 6.45 uur v.m. tot 9.45 v.m. in arrest en onder bewaking heeft doorgebracht in het wachtlokaal van de militaire wacht en hij gedurende al dien tijd van zijne vrijheid is beroofd, zonder dat hem de reden van zijne vrijheidsberoving is kenbaar gemaakt; dat beklagde hem later zijne verontschuldgingen over het feit heeft aangeboden;

2°. J. S., oud 24 jaar milicien-korporaal bij het . . . Regiment Infanterie, dat hij van 18—19 Maart 1915 Commandant der politiewacht was; dat hij op 19 Maart \pm 3.30 uur v.m. zijn compagniescommandant, beklagde, hoorde roepen: „In 't geweer”; dat beklagde tegen hem, getuige, zeide, na gevraagd te hebben wie de commandant van de wacht was, „Grijp den kommies S. en stel hem in arrest;” dat, aangezien er een militaire arrestant in het arrestlokaal was, hij aan beklagde vroeg: „Wat moet ik met hem doen,” waarop deze antwoordde: „Zet hem in de provoost”; dat hij, getuige, met de geheele wacht is afgemarcheerd in de richting, die beklagde aanwees; dat hij niemand heeft ontmoet en bij terugkomst aan de wacht beklagde verdwenen was; dat om ongeveer 6.30 uur van 19 Maart 1915 de milicien J. P. R., die tot de wacht behoorde, met een burgerpersoon bij hem, getuige, kwam, zeggende: „Hier heb ik S.”, waarop hij, getuige, S. in het arrestlokaal heeft geplaatst; dat de

miliciens R. en K., naar den beklaagde zijn gegaan; dat S. daarna in het politiewachtlokaal is gebracht; dat om ongeveer 9.30 uur v.m. van 19 Maart 1915 de milicien K. bij de wacht terug kwam zeggende: „de Kapitein heeft gezegd; „Je moet den kommies S. onmiddellijk loslaten,” waarop hij, getuige, S. onmiddellijk in vrijheid heeft gesteld; dat S. onder bewaking van de politiewacht is geweest van ongeveer 6.30 uur v.m. tot 9.30 uur v.m. van 19 Maart 1915 en wel ongeveer 15 à 20 minuten in de arrestkamer en de rest van den tijd in het lokaal van de politiewacht;

3°. P. K., 25 jaar, milicien-soldaat bij het . . . Regiment Infanterie; dat hij nadat S., gearresteerd was uit zich zelf naar den beklaagde is gegaan om hem dit mede te deelen, dat beklaagde toen in zijne tegenwoordigheid heeft gezegd: „Direct er uit laten, hij mag daar niet blijven;” dat hij dit heeft overgebracht aan den korporaal, doch er uit zich zelf heeft bijgevoegd, dat S. zoolang in het wachtlokaal moest wachten, omdat hij meende, dat dit in de bedoeling van den kapitein lag;

Overwegende, dat het proces-verbaal den 20en Maart 1915 op ambtseed opgemaakt door G. 't H., brigadier-commandant bij een Koninklijke Maréchaussée-Brigade o. a. inhoudt:

dat beklaagde door hem, relatant, is gehoord en verklaarde:

In den morgen van 19 Maart 1915 omstreeks half vier bevond ik mij op den openbaren weg in de bebouwde kom der gemeente aldaar kwamen de kommiezen S. en v. d. V., die mij met een elektrische zaklantaarn belichtten, waarover ik mij beleedigd gevoelde, en waarover door mij en S. een kleine woordenwisseling ontstond; in mijn drift heb ik toen tot den wachtcommandant gezegd, dat S., gearresteerd moest worden en deze heeft dit als zoodanig uitgevoerd;

Overwegende dat op 19 Maart 1915 de gemeente verkeerde in staat van beleg;

Overwegende dat het onderzoek ter terechtzitting niet het wettig en overtuigend bewijs heeft opgeleverd dat beklaagde den getuige S., opzettelijk wederrechtelijk van de vrijheid heeft beroofd, heeft doen berooven, beroofd heeft gehouden of beroofd heeft doen houden.

Overwegende dat aan beklaagde nergens recht of bevoegdheid was toegekend om den getuige S. te doen grijpen en in arrest te doen stellen en deze mitsdien wederrechtelijk van de vrijheid is beroofd;

Overwegende dat gemelde wederrechtelijke vrijheidsberoving te wijten is aan de schuld van den beklaagde:

dat immers — al moge het dan ook slechts zijne bedoeling geweest zijn om getuige S. voor zich te doen geleiden teneinde hem te hooren over eene door dezen getuige tegenover hem vermoedelijk gebezigde uitdrukking — nochtans beklaagde als kapitein-kantonnementscommandant, in gebied dat in staat van beleg is verklaard, verplicht was zijne bevoegdheid als zoodanig te kennen en had moeten weten, dat het geven van het bevel om getuige S. te grijpen en in arrest te stellen die bevoegdheid overschreed en daarstelde misbruik van gezag, dat deze onbedachtzaamheid van beklaagde in de uitoefene-

ning van zijn ambt nog wordt vergroot door de omstandigheid dat beklagde — ofschoon hij had kunnen en moeten bedenken, dat genoemde order zonder verdere tusschenkomst zijnerzijds kon leiden tot eventueele vrijheidsberoving van S. — nochtans zich na terugkomst der patrouille ter ruste heeft begeven zonder de order in te trekken;

Overwegende dat door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen voortvloeiende uit den inhoud van de eigen erkenningen van den beklagde, de beëdigde verklaringen der getuigen S. en S. en bovenaangehaald proces-verbaal wettig en overtuigend is bewezen, zoomede beklagdes schuld daaraan; dat hij op 19 Maart 1915 te..... na aan hem ondergeschikte militairen de order te hebben gegeven, F. S. te arresteeren, toen zij zonder S. gearresteerd te hebben in zijn beklagdes nabijheid waren teruggekeerd, zijn order niet heeft ingetrokken en zich ter ruste heeft begeven, zoodat genoemde militairen nadien S. alsnog hebben gearresteerd en in arrest hebben gehouden, tengevolge van welke grove nalatigheid en zorgeloosheid door zijn beklagdes schuld meergenoemde S. wederrechtelijk van de vrijheid is beroofd;

Overwegende dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan beklagde meer is te last gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Gezien artikel 2—13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande; 9 der Wet van 15 April 1886 (St.bl. N°. 64) 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (St.bl. N°. 191); 23, 283 van het Wetboek van strafrecht en artikel: 193 en 197 van het Wetboek op de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in Naam der Koningin;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklagde daaraan;

Qualificeert het als:

Door schuld iemand wederrechtelijk van de vrijheid doen beroven;

Veroordeelt den beklagde tot een geldboete van vijf en twintig gulden bij gebreke van betaling binnen 2 maanden na den dag waarop deze rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd te vervangen door hechtenis van vijf dagen;

Spreekt hem vrij van hetgeen hem meer is te laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 5 Mei 1916.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr: Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselst.

Raadsman: Mr. J. Winkel Jr.

*Een uitdrukking als: „moet je mijn hebben, kom dan maar op, ga maar mee naar buiten, ik lust je hoor, kom maar mee naar buiten”, houdt een bedreiging in met eenig kwaad, al is die bedreiging ook ingekleed in den vorm van eene uitdaging.
Anders krijgsraad.*

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, appellant

en

J. M. R., oud 19 jaar, geboren te Rotterdam matroos 3e klasse gedaagde,

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen gedaagde, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad te Willemsoord heeft terecht gestaan, ter zake dat hij in den avond van 31 December 1915 in de betonningsloods, waarin het Marinedetachement te Terschelling is gehuisvest, toen de sergeant der mariniers J. de Z. tot herstel van de orde, welke door eenige onder den invloed van

sterken drank van den wal teruggekeerde passagiers was verstoord, hem, beklaagde, had aangemaand om nu ook te gaan slapen, opzettelijk dien sergeant beleedigend en bedreigend heeft toegevoegd: „Moet je mijn hebben, kom dan maar op, ga maar mee naar buiten, ik lust je hoor, vuile rooie sodemieter, kom maar mee naar buiten, al ben je sergeant, daar heb ik schijt aan”, althans zeggende iets in dien geest;

Overwegende dat de Krijgsraad bij op 16 Februari 1916 gewezen vonnis op grond van de in het vonnis genoemde bewijsmiddelen, wettig en overtuigend heeft bewezen verklaard met zijne schuld er aan, hetgeen den gedaagde is te last gelegd, met uitzondering van de woorden „en bedreigend” en met dien verstande, dat de gedaagde de woorden heeft gebruikt in de telastlegging vermeld; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „als mindere schepeping zijn meerdere in rang met woorden beleedigen”, en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot twee weken militaire gevangenisstraf met bepaling, dat de tijd door den veroordeelde voor de tenuitvoerlegging der uitspraak sedert 5 Januari 1916 voorloopig in verzeerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde tijdelijke militaire gevangenisstraf geheel zal worden in mindering gebracht;

Overwegende dat de Krijgsraad daarbij heeft overwogen dat, daargelaten de vraag of het met woorden urenigen genoemd in artikel 99 Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water in denzelfden zin moet worden opgevat en de inhoud der bedreiging aan dezelfde voorwaarden is gebonden als beschreven in artikel 285 Wetboek van Strafrecht, toch in ieder geval de dreiging met woorden van dien aard moet zijn, dat zij den bedreigde iets van zoo gevaarlijken of onaangenen aard in uitzicht stelt, dat daardoor zijn gevoel van persoonlijke veiligheid en rust wordt aangetast, en dat de door den beklagde in de telastlegging gebezigde woorden die strekking niet hebben, veel meer een uitdaging bevatten, die naar het oordeel van den Krijgsraad, hoewel aannemende dat elke uitdaging min of meer een bedekte bedreiging inhoudt in geval daaraan wordt gevolg gegeven, toch in geen enkel opzicht enig toekomstig leed vermelden dat den bedreigde zoude te wachten staan;

Overwegende dat deze beschouwing onjuist is omdat de woorden „moet je mijn hebben, kom dan maar op, ga maar mee naar buiten, ik lust je hoor, kom maar mee naar buiten” zeer zeker eene bedreiging inhouden met eenig kwaad, al is die bedreiging ook ingekleed in den vorm van een uitdaging;

Overwegende dat om die reden de Krijgsraad den gedaagde ten onrechte van het hem te laste gelegde heeft vrijgesproken voor zoover het hem geimputeerde inhoudt dat de gebezigde woorden „bedreigend zijn”, zoodat het vonnis, wat dit punt betreft, niet in stand kan blijven;

Overwegende dat het overigens, als juist gewezen, kan worden bevestigd, ook ten opzichte van de opgelegde straf van twee weken

militaire gevangenisstraf, waarmede het gepleegde feit voldoende is geboet;

Gezien behalve de in het vonnis aangehaalde wetsartikelen de artikelen 55, 62, en 64 van 's Hofs Provisioneele Instructie en artikel 56 Wetboek van Strafrecht;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin:

Doet te niet het vonnis, waarvan beroep, voor zoover daarbij is beslist dat de gebezigde woorden geene bedreiging inhouden en gedaagde van dit deel der telastlegging is vrijgesproken;

Verklaart ook dit gedeelte der telastlegging, met gedaagdes schuld er aan, wettig en overtuigend bewezen;

Qualificeert dit als: „het als mindere schepeling zijn meerdere in rang met woorden dreigen”;

Houdt het vonnis voor het overige in stand.

De Advocaat-Fiscaal voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan:

dat de vrijspraak niet verantwoord — en de opgelegde straf te licht is;

en concludeerde tot verbetering van het vonnis van den krijgsraad te Willemsoord, van 16 Februari 1916 alhier in geschil, wat betreft de vrijspraak, de kwalificatie, de straf en den aftrek van het voorarrest, en doende enz., dat de gedaagde alsnog, bij Sententie van dezen Hove, zal worden schuldig verklaard aan: als mindere schepeling zijn meerdere in rang met woorden beleedigen en dreigen, en, deswege, veroordeeld tot eene maand militaire gevangenisstraf, met aftrek van het voorarrest van 5 Januari 1916—22 Januari 1916 en met instandhouding overigens van het beroepen vonnis.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 15 September 1916.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. E. J. F. van Dunné.

De militair die door misbruik van gezag een „commun delict” opzettelijk heeft uitgelokt en de burger die dat delict pleegde zijn, zoo

zij al niet zoude kunnen worden gezegd dit delict gemeenschappelijk te hebben gepleegd, in elk geval beiden in éenzelfde „commun delict” betrokken, in zoodanig geval behoort de krijgsraad zich onbevoegd te verklaren om over de zaak van den militair te erkennen.

In casu is van misbruik van gezag niet gebleken; in het enkel opdracht geven aan den ondergeschikte ligt zoodanig misbruik niet opgesloten. In de telastlegging, waarbij is uitgegaan van de gedachte, dat gedaagde door misbruik van gezag zijn ondergeschikte heeft weten te bewegen om een strafbaar feit te plegen, kan nimmer liggen opgesloten, dat deze zoude zijn geweest de straffelooze onmiddellijke dader en gedaagde degene, die hem dit feit deed plegen.

Niet gedaagde maar zijn ondergeschikte had behooren te worden vervolgd. Vrijspraak van gedaagde.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, appellant.

en

B. K. T. V., oud 27 jaar, geboren te Gorinchem, reserve-sergeant bij het Depôt-Bataljon van de Brigade Grenadiers en Jagers, gedaagde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, heeft terechtstaan ter zake dat hij op 1 December 1915 te Zuilen door misbruik van gezag opzettelijk heeft uitgelokt, dat de bij hem in dienst zijnde M. op tijd en plaats voormeld, zonder vergunning van den Commissaris der Koningin in de Provincie Utrecht en zonder vergunning van den Minister van Waterstaat aan hem of aan gedaagde gegeven, heeft gebruik gemaakt van den berm, behoorende tot den onder het beheer van het Rijk zijnden rijksstraatweg, tot het plaatsen en laten staan van wagens en tot het plaatsen en laten liggen van mest, door daartoe aan genoemde M. last te geven;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 16 Februari 1916 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen aan gedaagde is te laste gelegd; het aldus bewezen verklaarde feit heeft gequalificeerd als: „Zonder vergunning van den met de zaken van Waterstaat belasten Minister of

van den Commissaris der Koningin in de provincie gebruik maken van de tot de wegen, onder beheer van het Rijk, behoorende bermen tot het plaats en laten staan van losse voorwerpen en tot het plaats en laten liggen van vuil", en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot eene geldboete van drie gulden, met bepaling dat die boete bij gebreke van betaling zal worden vervangen door hechtenis van drie dagen.

Overwegende dat, al aangenomen, dat wettig en overtuigend bewezen ware, dat gedaagde aan het hem te laste gelegde feit zich had schuldig gemaakt, daarvan dan het gevolg had moeten zijn, dat de Krijgsraad zich onbevoegd verklaarde om te erkennen over deze zaak en zulks op grond van de bepaling van artikel 14 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande; dat dan immers zoude zijn komen vast te staan, dat gedaagde en de in de telastlegging genoemde, bij hem in dienst zijnde W. M., zijnde omtrent dezen laatste niet te laste gelegd en evenmin gebleken, dat hij behoort tot de personen, die voor den militairen rechter hebben terecht te staan, daders waren van éézelfde „commun delict" en wel M., als hebbende dit feit gepleegd en gedaagde als hebbende door misbruik van gezag het opzettelijk uitgelokt, m. a. w. dat beiden — de militair en de andere persoon zoo zij al niet zouden kunnen worden gezegd dit strafbaar feit gemeenschappelijk te hebben gepleegd, in elk geval beiden in éézelfde „commun delict" waren betrokken;

Overwegende dat echter ten processe van misbruik van gezag door gedaagde als patroon tegenover den bij hem in dienstbetrekking zijnden M niets is gebleken; dat immers zoodanig misbruik van gezag niet reeds kon zijn gelegen in het te laste gelegde opdracht geven aan bedoelden M. om een strafbaar feit te plegen, nu niet is te laste gelegd en ook niet is komen vast te staan, dat M. na deze opdracht te hebben ontvangen, zijnen patroon op het strafbare van het feit heeft gewezen en de patroon daarna en desnietteenstaande er op is blijven staan, dat de ondergeschikte aan de opdracht gevolg zoude geven;

Overwegende dat, nu dus niet is bewezen, dat hier van de zijde van gedaagde tegenover meergenoemden M. is geweest misbruik van gezag, de vraag nog zoude kunnen rijzen of hetgeen van het te laste gelegde dan wel wettig en overtuigend bewezen is zoude kunnen opleveren het door gedaagde doen plegen van het in de telastlegging omschreven feit door tot het plegen van dit feit aan M. last te geven;

Overwegende dat, waar echter de dienstbetrekking en de last op zich zelf den ondergeschikte, die de opdracht tot het plegen van het strafbare feit ontving, niet reeds tot een straffeloozen, onmiddellijken dader kunnen maken, in deze telastlegging, waarbij is uitgegaan van de gedachte, dat gedaagde door misbruik van gezag zijnen ondergeschikte heeft weten te bewegen om een strafbaar feit te plegen, nimmer kan liggen opgesloten, dat deze ondergeschikte

zich niet bewust is geweest van het strafbare van de hem opgedragen handeling, m. a. w. dat M. zoude zijn geweest de straffelooze, onmiddellijke dader en gedaagde degene, die hem dit feit deed plegen;

Overwegende dat, bij het wegvallen van het element „opzettelijk uitlokken door misbruik van gezag”, in den gedachtengang van den steller der telastlegging dan ook niet gedaagde maar meergenoemde M. ter zake van het niet door gedaagde maar door zijnen ondergeschikte gepleegde feit zoude behooren te worden vervolgd;

Gezien de artikelen 193 der Rechtspleging bij de Landmacht en 62 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, op 16 Februari 1916 ten laste van gedaagde gewezen;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan gedaagde is te laste gelegd;

Spreekt gedaagde vrij.

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal concludeerde tot verbetering van het vonnis van den Krijgsraad van 16 Februari 1916, alhier in geschil, wat betreft de gronden en de kwalificatie en doende enz., dat de gedaagde alsnog bij Sententie van dezen Hove, onder aanvulling en verbetering dier gronden, met aanhaling tevens van artikel 47, 10 van het Wetboek van Strafrecht, zal worden schuldig verklaard aan:

„Zonder vergunning van den met de zaken van Waterstaat belasten Minister of van den Commissaris der Koningin in de provincie, gebruik doen maken van een berm, behoorende tot een weg onder beheer van het Rijk, tot het laten staan van losse wagens en het laten liggen van vuil”; met instandhouding overigens van het beroepen vonnis.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF

Sententie van 20 October 1916.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr: Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselst.

Raadsman: Mr. H. G. V. Hijmans.

De verordening van den Territorialen Bevelhebber in Overijsel

houdende verbod van vervoer van goederen waarvan de uitvoer uit Nederland verboden is vindt haren grond in art. 35 van de Oorlogswet; deze verordening kan niet tevens gegrond zijn op artikel 22 dier wet. De omstandigheid, dat het militair gezag zelf art. 22 als grondslag van de verordening aanhaalt, brengt hierin geen wijziging.

De verordening vindt hare sanctie in art. 49 van meergenoemde wet, daar onder het niet voldoen aan de bevelen van het militair gezag, krachtens de bij de Oorlogswet bedoelde verordeningen gegeven in dit art. 49 ook te verstaan is het niet naleven van de in die verordeningen voorgeschreven gedragsregelen, waarin een bevel om den gestelden regel na te leven ligt opgesloten. ¹⁾

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, appellant,

en

J. H. W., oud 21 jaar geboren te Aalten; milicien-soldaat bij het 8e Regiment Infanterie, gedaagde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen gedaagde, bij zijn verhoor voor het Hof heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, heeft terechtgestaan ter zake dat hij binnen de in staat van beleg verklaarde gemeente Aalten op 17 Januari 1916 des namiddags omstreeks 5 uur buiten de bebouwde kom op den openbaren kunstweg van Aalten naar Dinxperlo heeft vervoerd een nieuwe rijwielbuitenband, waarvan de uitvoer uit Nederland verboden is, terwijl dit vervoer niet gedekt was door een geleibiljet, zulks in strijd met de uitgevaardigde verordening N°. 6 van het Territoriaal commando in Overijsel enz.;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 12 April 1916 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, het aan gedaagde te laste gelegde wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met gedaagdes schuld daaraan; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „buiten de bebouwde kom der gemeente Aalten iets vervoeren, waarvan de uitvoer uit Nederland verboden is, terwijl dit vervoer niet gedekt is door een geleibiljet”, en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot een geldboete van

¹⁾ Zie ook M.R.T. XII, blz. 440.

twee gulden, met bepaling, dat deze boete, bij gebreke van betaling, zal worden vervangen door hechtenis van twee dagen;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring terecht is geschied, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep het Hof te dezen opzichte tot geen ander inzicht dan dat des eersten rechters geleid;

Overwegende dat echter de qualificatie, in het vonnis aan het bewezen verklaarde feit gegeven, is onjuist; dat wèl de Krijgsraad terecht heeft geoordeeld, dat dit feit valt onder de verbodsbepaling van artikel 1 der Verordening van den Territoriaal Bevelhebber in Overijsel enz. van 5 November 1914 — Algemeene Bekendmaking N°. 6 — maar ten onrechte heeft beslist, dat deze verordening zoude zijn te begrijpen onder de politieverordeningen, welke, ingevolge artikel 22 van de wet van 23 Mei 1899 (Staatsblad n°. 128), door het militair gezag, zoo noodig, kunnen worden vastgesteld en dat dus het bewezen feit zoude opleveren ingevolge artikel 43 van genoemde wet strafbare overtreding van zoodanige politie-verordening;

Overwegende dat het betoog in het vonnis hierop neerkomt, dat de bedoelde verordening, voor zooverre zij een verbod inhoudt van vervoer van goederen en voorwerpen zonder geleibiljet, voldoende grond vindt in artikel 35 van de Wet van 23 Mei 1899 (Staatsblad n°. 128); dat evenwel die verordening — naast artikel 35 — ook in artikel 22 van meergenoemde wet haren grondslag kan vinden; dat, terwijl de verordening, berustende op artikel 35, hare sanctie zoude vinden enkel in ditzelfde artikel — het aanwenden van feitelijken dwang door het militair gezag — en niet in eene van de andere artikelen van de wet, bijzonderlijk niet in artikel 49, zij, als uitvloeisel van de in artikel 22 aan het militaire gezag toegekende bevoegdheid, hare sanctie vindt in de strafbepaling van artikel 43 van de meergenoemde wet; dat daarom, ook waar het militair gezag blijkens artikel 15 der onderhavige verordening in dezen van zijne bevoegdheid uit artikel 22 der wet heeft willen gebruik maken, artikel 43 van de wet op dit geval behoort te worden toegepast;

Overwegende dat dit betoog faalt; dat uit de bepaling van artikel 35 der Wet van 23 Mei 1899 (Staatsblad n°. 128), waarbij aan het militair gezag, naast de bevoegdheid in artikel 22 toegekend, nog eens uitdrukkelijk de bevoegdheid wordt gegeven, het wegvoeren van paarden, vee, wagens, voertuigen, levensmiddelen en andere voorwerpen van het in staat van beleg verklaarde grondgebied te bevelen, te bewerkstelligen of te beletten, blijkt, dat de wetgever zich dat onderwerp heeft gedacht als vallende buiten het terrein, waarop het militair gezag reeds ingevolge artikel 22 regelend zoude kunnen optreden; dat daarom, waar men aanneemt — en in het vonnis wordt dit op goede gronden aangenomen — dat de onderhavige verordening, voor zooverre zij een verbod inhoudt van vervoer van goederen en voorwerpen zonder geleibiljet, haren grond vindt in artikel 35 der wet, men niet tevens kan aannemen, dat zij

alsmede is gegrond op artikel 22 der wet, zijnde het natuurlijk voor den rechter zonder belang, dat het militair gezag zelf in de verordening laatstgenoemd wetsartikel als grondslag van zijne verordening aanwijst, hetgeen trouwens in de onderhavige verordening niet is geschied, bijzonderlijk niet in artikel 15; dat dit nog te meer klemmt, waar in artikel 22 van de Wet aan het militair gezag de bevoegdheid is toegekend, zoo noodig, de daar bedoelde politieverordeningen vast te stellen, waaruit blijkt, dat de wetgever niet gewild heeft regeling overeenkomstig dat artikel met betrekking tot onderwerpen, die reeds uit anderen hoofde door het militair gezag kunnen worden geregeld;

Overwegende dat de onderhavige verordening dus enkel haren grondslag vindt in artikel 35 der meergenoemde wet;

Overwegende dat de Krijgsraad ten onrechte heeft aangenomen, dat de verordening haar sanctie moet vinden in ditzelfde wetsartikel in de bepaling, dat de daar omschreven handelingen, in strijd met den wil van het militair gezag verricht, kunnen worden belet, maar dat geene wetsbepaling straf zoude stellen op overtreding van de verordeningen, krachtens artikel 35 gemaakt, of de bevoegdheid zoude geven daarop straf te stellen en bijzonderlijk niet artikel 49 der wet;

Overwegende dat immers in artikel 49 wordt strafbaar gesteld het niet voldoen aan de bevelen van het militair gezag krachtens de bij „deze” wet bedoelde verordeningen gegeven;

dat nu in elke verordening bepaalde gedragsregelen worden voorgeschreven en in ieder van deze voorschriften het bevel ligt opgesloten den gestelden regel na te leven; dat dus, wie het voorschrift overtreedt, daarmede niet voldoet aan het daarin opgesloten bevel tot naleving en mitsdien waar het betreft een voorschrift van eene verordening als bedoeld in de Wet van 23 Mei 1899 (Staatsblad n°. 128), ingevolge genoemd wetsartikel strafbaar wordt;

Overwegende dat, waar op het niet voldoen aan de in artikel 49 bedoelde bevelen enkel de straf van hechtenis is gesteld, het vonnis des Krijgsraads, wat de aan gedaagde opgelegde straf betreft, al mede niet in stand kan blijven;

Gezien, behalve de in het vonnis genoemde wetsartikelen, de artikelen 35 en 49 der wet van 23 Mei 1899 (Staatsblad n°. 128) en 62 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, op 12 April 1916 ten laste van gedaagde geweest, wat betreft de qualificatie, aan het ten laste van gedaagde bewezen verklaarde feit gegeven, en de straf, hem te dezer zake opgelegd;

Houdt het vonnis voor het overige in stand;

Qualificeert het ten laste van gedaagde wettig en overtuigend bewezen verklaarde feit als: „het niet voldoen aan de bevelen van het militair gezag, krachtens de bij de Wet van 23 Mei 1899

(Staatsblad n°. 128) bedoelde verordeningen gegeven, door in de in staat van beleg verklaarde gemeente Aalten buiten de komdier gemeente datgene te vervoeren, waarvan de uitvoer uit Nederland verboden is, terwijl dit vervoer niet gedekt is door een geleibiljet”;

Veroordeelt gedaagde te dezer zake tot hechtenis voor den tijd tijd van één dag;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal concludeerde tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad van 12 April 1916, alhier in geschil, en doende enz., dat de gedaagde alsnog, bij sententie van deze Hove, met aanhaling der artikelen 74 der Militiewet, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 3 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64), 23, 91 van het Wetboek van Strafrecht, 1, 15 de Verordening van den Territorialen Bevelhebber in Overijssel van 5 November 1914 (Algemeene Bekendmaking n°. 6) 35, 49 der Wet van 23 Mei 1899 (Staatsblad n°. 128), de Koninklijke Besluiten van 25 September 1914 (Staatsblad, n°. 575) en 8 Januari 1916 (Staatsblad n°. 12) zal worden schuldig verklaard aan: „In de in staat van beleg verklaarde gemeente Aalten, buiten de bebouwde kom goed vervoeren, waarvan de uitvoer uit Nederland verboden is, terwijl dit vervoer niet gedekt is door een geleibiljet”, en, deswege veroordeeld tot twee dagen hechtenis.

terwijl

de verdediger betoogde dat het ten laste gelegde niet strafbaar is op grond van de verordening van den Territorialen Bevelhebber in Overijssel van 5 November 1914 (Algemeene Bekendmaking n° 6); dat toch hetgeen speciaal bij artikelen 1 en 15 dier verordening is verboden en strafbaar gesteld, thans geregeld is bij de Wet van 31 December 1916 (S 533);

dat dus bovengenoemde verordening opgehouden heeft, voorzover het hier ten laste gelegde betreft, bindende kracht te hebben;

weshalve gedaagde, eisch doende a minima de eer heeft te concludeeren tot vrijspraak.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 20 October 1916.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. J. H. Vuijstingh.

Invloed van vrijwillige terugkeer binnen 4 weken na achterblijven van verlof.

Uit de gelijkstelling in art. 159 C. W. L. van achterblijven van verlof met desertie vloeit voort, dat op het achterblijven van toepassing zijn al de bepalingen betreffende de desertie, voor zooverre de aard der zaak ze niet uitsluit.

Art. 160 C. W. L. behoort te worden beperkt tot gevallen van eerste desertie, zooals art 135 van dat wetboek enkel op gevallen van eerste desertie van toepassing is.

Anders krijgsraad.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, appellant

en

J. I. J. V., oud 23 jaar, geboren te Amsterdam, milicien-soldaat bij het Reserve-bataljon V., gedaagde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen gedaagde, bij zijn verhoor voor het Hof heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, heeft terecht gestaan ter zake dat hij te IJmuiden, gemeente Velsen, op den 20n Maart 1916 niet is teruggekeerd van een hem verleend verlof van drie dagen en sedert voortdurend van zijn korps en garnizoen is

afwezig gebleven, tot hij zich op 4 April 1916 vrijwillig heeft aangemeld bij den wachtcommandant in de Oranje-Nassau-kazerne te Amsterdam een en ander na reeds ter zake van eerste desertie in tijd van vrede disciplinair te zijn gestraft;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 16 Juni 1916 gewezen vonnis, gedaagde heeft vrijgesproken met overlating aan den Commandeerenden Officier van gedaagdes korps van de beslissing of gedaagde te dezer zake disciplinair behoort te worden gecorrigeerd met inachtneming en van den tijd van 4—28 April 1916 door gedaagde in provoostarrest doorgebracht en van den tijd van 18—23 Mei 1916 door gedaagde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht in het Huis van Bewaring te 's-Gravenhage.

Overwegende dat de vrijspraak is gegrond hierop, dat de Krijgsraad wel uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput dat gedaagde het hem te laste gelegde heeft gepleegd, doch van oordeel is, dat, waar gedaagde zich binnen vier weken na het eindigen van zijn verlof vrijwillig heeft aangemeld, de correctie van gedaagde, ter zake van het als voren bewezen feit, moet worden overgelaten aan de krijgstucht ingevolge artikelen 160 Crimineel Wetboek en 17 Reglement van Krijgstucht, welke wetsbepalingen niet alleen bij eerste, maar ook bij volgende desertie toepassing behooren te vinden in tegenstelling met artikel 135 Crimineel Wetboek en 18 Reglement van Krijgstucht, welke — zooals blijkt uit de plaatsing van eerstgemelde, en de uitdrukkelijke bewoordingen van laatstgemelde bepaling — alleen bij eerste desertie toepasselijk zijn;

Overwegende dat de toepassing in het vonnis aan artikel 160 Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande en in verband daarmee aan artikel 17 Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande gegeven, is onjuist; dat toch ingevolge artikel 159 Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, elk militair, die in tijd van vrede zonder verlof twee dagen of langer van zijn korps, detachement of garnizoen, afwezig is en evenzoo elk militair, die in tijd van vrede langer dan acht dagen na het eindigen van zijn verlof afwezig blijft, als deserteur zal worden beschouwd; dat uit deze gelijkstelling o. a. van achterblijven van verlof met desertie voortvloeit, dat op het achterblijven van toepassing zijn al de bepalingen betreffende de desertie, voor zooverre de aard der zaak ze niet uitsluit; dat dus, waar het geldt, als in dit geval, achterblijven van verlof nadat reeds ter zake van eerste desertie in tijd van vrede disciplinaire straf was ondergaan, de achterblijver moet worden beschouwd als iemand die ten tweede male deserteerende is geweest; dat dan de artikelen 136 en 137 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande uitwijzen, welke straf aan zoo iemand behoort te worden opgelegd, en artikel 160 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande in dusdanig geval al evenmin toepassing kan vinden als artikel 135 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande van toepassing zoude kunnen zijn op het geval van iemand, die, na ter zake van eerste desertie te zijn gestraft,

zonder verlof twee dagen of langer van zijn korps afwezig was geweest;

Overwegende dat, aldus uitgelegd, de wet goeden zin heeft, immers gelijke behandeling waarborgt voor in de wet gelijkgestelde gevallen, terwijl bij de opvatting, door den Krijgsraad gehuldigd, de achterblijver van verlof in veel gunstiger positie komt te verkeeren dan de militair, die zonder verlof van zijn korps afwezig is, waarvoor bij de gelijkstelling van beider gevallen in artikel 159 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande een goede reden niet valt aan te wijzen;

Overwegende dat dus artikel 160 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande behoort te worden beperkt tot gevallen van eerste desertie, zooals artikel 135 van dat wetboek enkel op gevallen van eerste desertie van toepassing is;

Overwegende dat aan gedaagde bij of na zijne inlijving de mededeeling is gedaan, dat hij onder de militaire tucht staat, welke mededeeling is vervat in de voorlezing der Krijgsartikelen, welke voorlezing ten aanzien van gedaagde is geschied blijkens zijne erkenning en de desbetreffende, ten processe overgelegde, hem voorgehouden akte, inhoudende dat hem de krijgsartikelen voor het krijgsvolk te Lande vastgesteld duidelijk zijn voorgelezen, welke akte is opgemaakt te Amersfoort den 18en Maart 1913 en door den tweede-luitenant S. V., en den sergeant-majoor H. K. S., met gedaagde ondertekend;

Overwegende dat gedaagde, blijkens ten processe overgelegd hem voorgehouden uittreksel uit het stamboek van de onderofficieren en minderen van het 5e Regiment Infanterie, daarbij werd ingelijfd als loteling van de lichte 1912 uit de gemeente Amsterdam op 18 Maart 1913;

Overwegende dat gedaagde heeft bekend, dat hem, terwijl zijne compagnie te IJmuiden, gemeente Velsen lag, een verlof van drie dagen, ingaande 18 Maart 1916, was verleend; dat hij van dit hem verleende verlof niet op 20 Maart 1916 naar zijne compagnie te IJmuiden is teruggekeerd maar zonder verlof te Amsterdam is verbleven, totdat hij zich op 4 April 1916 vrijwillig heeft aangemeld bij den wacht-commandant in de Oranje-Nassau-kazerne aldaar; dat hij van te voren met provoost was gestraft, omdat hij in den zomer van 1915 zonder verlof de militaire ziekeninrichting te Haarlem had verlaten en eerst op den derden dag na dit weggaan in die inrichting was teruggekeerd;

Overwegende dat is verklaard door de getuigen: J. P. M. F., milicien-sergeant bij gedaagdes compagnie:

dat gedaagde op 20 Maart 1916 's avonds van een hem verleend verlof moest terugkeeren; dat gedaagde den volgenden dag, 21 Maart 1916, op drie achtereenvolgende appels mankeerde;

H. A. van D., sergeant-majoor-administrateur bij gedaagdes compagnie.

dat aan gedaagde op 18 Maart 1916 drie dagen verlof was ver-

leend en hij op 20 Maart 1916 van dit verlof niet is teruggekeerd en afwezig is gebleven tot 5 April 1916.

H. G. van W., milicien-sergeant:

dat in den morgen van 4 April 1916, toen hij wachtcommandant was in de Oranje-Nassau-kazerne te Amsterdam, zich bij hem aldaar vrijwillig heeft aangemeld een militair, opgeveende genaamd te zijn J. V., en afkomstig te zijn van de 1e compagnie, reserve-bataljon V te IJmuiden.

Overwegende dat blijkens een bij de stukken aanwezig, voor comform het oorspronkelijke gewaarmerkt, afschrift uit gedaagdes straflijst, gedaagde op 27 Mei 1915 is gestraft met zes dagen proovoost ter zake van eerste desertie in tijd van vrede;

Overwegende dat alzoo door de bekentenis van gedaagde, bevestigd door de verklaringen van de getuigen F., van D. en van W. en door den inhoud van bovenbedoeld bescheid wettig en overtuigend bezwezen is, met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen hem is te laste gelegd;

Overwegende dat het aldus bewezen feit moet worden gequalificeerd als: „tweede desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door, na krijgstuhtelijke bestraffing wegens eerste desertie in tijd van vrede, langer dan acht dagen na het eindigen van zijn zijn verlof van zijn korps afwezig te blijven, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen, opgevolgd van vrijwillige aangifte binnen vier weken;

Overwegende dat derhalve het vrijsprekend vonnis van den Krijgsraad niet in stand kan blijven;

Gezien de artikelen 74 der Militiewet; 137, 159 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande; 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht; 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad no. 64); 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad no. 191) en 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, op 16 Juni 1916 ten laste van gedaagde gewezen;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen aan gedaagde is te laste gelegd;

Qualificeert het aldus bewezen verklaarde feit als: „tweede desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door, na krijgstuhtelijke bestraffing wegens eerste desertie in tijd van vrede, langer dan acht dagen na het eindigen van zijn verlof van zijn korps afwezig te blijven, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen, opgevolgd van vrijwillige aangifte binnen vier weken;

Veroordeelt gedaagde te dier zake tot militaire detentie voor den tijd van vier weken;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van deze uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring door-

gebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde militaire detentie geheel zal worden in mindering gebracht van vier tot acht en twintig April en van achttien tot drie en twintig Mei 1916.

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal concludeerde tot tenietdoening van het vonnis van den krijgsraad van 16 Juni 1916, alhier in geschil, en doende enz., dat de gedaagde alsnog, bij Sententie van dezen Hove, met aanhaling der artikelen 74 der Militiewet, 137 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 27, 91 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad no. 64), 10, 19 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad no. 191), zal worden schuldig verklaard aan:

Tweede desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door, na krijgstuchtelijke bestraffing wegens eerste desertie in tijd van vrede, langer dan acht dagen na het eindigen van zijn verlof van zijn korps afwezig te blijven, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des Rechters te kunnen bewijzen, opgevolgd van vrijwillige aangifte binnen vier weken,

en deswege, veroordeeld tot twee maanden militaire detentie, met bepaling, dat de tijd door den beklaagde, vóór de tenuitvoerlegging van 's Hofs uitspraak, voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dier detentiestraf van af 4 April 1916—28 April 1916 en van af 18 Mei 1916—23 Mei 1916 in mindering zal worden gebracht.

terwijl

de verdediger betoogde:

dat de artikelen van het Crimineel Wetboek, regelende de desertie in tijd van vrede, onderscheiden:

- a. het zich verwijderen van zijn korps, de eigenlijke desertie;
- b. het, met verlof afwezig zijnde, langer dan den duur van het verlof afwezig blijven, eene daad die met desertie gelijk gesteld wordt;

dat wat betreft de straf op desertie gesteld, het C. W. eene systematische regeling geeft,

art. 132^a—135 regelt 1e desertie;

art. 135 bepaalt dat binnen 4 weken vrijwillig terugkomen maakt dat de correctie aan de krijgstucht zal worden overgelaten;

art. 136 regelt de 2e desertie;

art. 137 bepaalt dat een vrijwillig terugkomen daarvan met militaire detentie gestraft zal worden;

art. 138 regelt de 3e desertie, waarvan vrijwillige terugkomst volgens art. 139 geen aanleiding meer voor mildere behandeling zal geven;

dat al deze artikelen, dus ook art. 137, duidelijk bedoelen en ook slechts spreken van de boven onder *a* genoemde eigenlijke desertie;

dat, na behandeling in de artikelen 139 tot 159 van desertie onder verzwarende omstandigheden, in art. 159 wordt geregeld de boven onder *b* genoemde desertie d.w.z. de daden die met desertie gelijk worden gesteld, waaronder ook valt het langer dan 8 dagen na het eindigen van verlof van zijn corps afwezig blijven;

dat, evenals boven bij 1e, 2e, en 3e desertie is geschied, het volgend art. (160) de straf voor deze oneigenlijke desertie vaststelt, doch hierbij geen onderscheid gemaakt wordt of het betreft 1e of latere desertie;

dat de gelijkstelling met deserteur dus slechts slaat op de qualificatie en niet op de straf;

dat dus iemand, die disciplinair is gestraft volgens art. 160, deserteur is en dus, bij een later wegloopen van zijn corps zal vallen onder de artikelen betreffende 2e of latere desertie;

dat dus ook het onderhavige geval als desertie en wel tweede zal beschouwd moeten worden, en gestraft volgens art. 160 C. W. zijnde beklaagde binnen 4 weken na 't eindigen van zijn verlof vrijwillig teruggekeerd;

dat bij toepassing van een ander artikel, bijv. art. 137 C. W., de wet uit haar verband zou worden gerukt, en bovendien art. 160 C. W. dan geheel overbodig en nutteloos zou zijn geworden.

Zie G. J. W. Koolemans Beijnen, 2e druk, die op blz. 299 be-
toogt, dat in een dergelijk geval (achterblijven van verlof van langer dan 8 dagen met vrijwillige terugkomst binnen 4 weken) volgens art. 159 jo 160 eene naar gelang der omstandigheden min of meer zware disciplinaire straf wordt opgelegd;

dat het op bovenvermelde gronden Uw Hof moge behagen het vonnis van den Krijgsraad te 's-Gravenhage te bevestigen.

Een gelijke beslissing heeft het H. M. G. gegeven bij sententie van 12 Januari 1917.

Red. M. R. T.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.*Sententie van 7 November 1916.*

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselst.

Raadsman: Mr. H. A. J. Reumer.

*Een militair maakt zich niet schuldig aan dienstweigering, wanneer hij niet voldoet aan de hem door een meerdere gegeven order om zijn naam op te geven, welke order door dezen wordt gegeven omdat hij den mindere verdenkt van het plegen van een krijgsluchtelijke overtreding.**Bezien van het standpunt van den meerdere is het „dienst” zoodanige maatregelen te nemen als noodig zijn om de overtreding tot klaarheid te brengen en tot bestraffing van den overtreder te geraken, maar deze laatste is niet verplicht daartoe mede te werken.**Verzet tegen de handeling van den meerdere, die den overtreder de muts van het hoofd heeft genomen om langs dien weg zijn naam te weten te komen is strafbaar krachtens art. 99 C. W. W.*

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

J. R., oud 20 jaar, geboren te Emden in Duitschland, zeemilicienmatroos, appellant,

en

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve gedaagde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen appellant, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad te Willemsoord heeft terecht gestaan ter zake dat hij in den avond van 4 Juli 1916 te omstreeks 10½ uur op de Weststraat te Helder:

1e. toen, nadat de buitengewoon adelborst der Marine-reserve C. P. van D. den zeemilicien M. W. P. had aangehouden, omdat deze hem niet had gesalueerd, met welk voorval hij, appellant, zich bemoeide door dien milicien, nog in onderhoud met dien officier, aan zijn mouw te trekken, die officier zich tot hem, appellant, wendde en hem naar zijn naam vroeg, uitdrukkelijk heeft geweigerd en opzettelijk heeft nagelaten zijn naam aan dien officier op te geven;

2e. toen die officier hem, appellant, de muts van het hoofd had genomen teneinde langs dien weg den naam te weten te komen, zich tegen de handeling van dien officier, met de daad heeft verzet, door dien officier, met de bedoeling dezen de muts te ontrukken, bij den arm te vatten, in de verdere uitvoering van welk voornemen hij, appellant, werd verhinderd doordat hij door zijn kameraden, althans door een van hen, werd vastgegrepen en tegengehouden;

Overwegende dat de krijgsraad, bij op 11 Augustus 1916 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met appellants schuld daaraan, hetgeen aan appellant is te laste gelegd met dien verstande, dat hij door zijne kameraden werd vastgegrepen; de aldus bewezen verklaarde feiten heeft gequalificeerd als: „1e als mindere schepeling in andere gelegenheid dan in eene affaire tegen den vijand, in de nabijheid van denzelve, of in oorlogstijd op de brandwacht, *a.* uitdrukkelijk weigeren, *b.* opzettelijk nalaten de door zijn superieur gegeven order na te komen, beide feiten beschouwd als ééne voortgezette handeling; 2e. als mindere schepeling in tijd van vrede en niet voor den vijand zich met de daad verzetten tegen zijn meerdere in rang”, en te dier zake appellant heeft veroordeeld tot twee maanden militaire gevangenisstraf;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring in het vonnis terecht is geschied, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep het Hof te dezen opzichte tot geen ander inzicht dan dat des eersten rechters geleid en de qualificatie in het vonnis onder 2e. aan het in aanhef en onder 2e. te laste gelegde en bewezen verklaarde feit gegeven, op de wet is gegrond;

Overwegende dat dit laatste echter niet kan worden gezegd van de qualificatie in het vonnis onder 1o. gegeven aan het in aanhef en onder 1o. te laste gelegde en bewezen verklaarde feit;

Overwegende dat in het vonnis met betrekking tot dit deel van de qualificatie is overwogen: dat de order aan appellant gegeven, werd gegeven in den dienst, immers op een tijdstip, dat appellant te kort schoot in zijne verplichting tot eerbiedsbetoon en ondergeschiktheid aan zijnen meerdere in rang verschuldigd en die meerdere alzoo bevoegd en verplicht was zoodanige maatregelen te nemen, dat die schending van de krijgstucht zoude kunnen worden gestraft, waartoe in de eerste plaats een onderzoek naar appellants naam behoort;

Overwegende dat dit betoog is juist, wanneer de zaak wordt gezien enkel van het standpunt van den meerdere, die den mindere op heeterdaad betrapt op of hem op waarschijnlijke gronden verdenkt

van het plegen van eene overtreding van de krijgstucht of van een strafbaar feit; dat dan, zooals ook blijkt uit de voorschriften van de artikelen 2 en 3 van de Rechtspleging bij de Zeemacht (4 en 5 van de Rechtspleging bij de Landmacht) het voor den meerdere is „dienst” om alle maatregelen te nemen, dat de schending van de krijgstucht of van de door het strafrecht verzekerde rechtsorde zal kunnen worden gestraft, waartoe in de eerste plaats een onderzoek naar den naam van den verdachte behoort; dat evenwel eene andere vraag is, waarop echter ten deze alles aankomt, of het ook voor den verdachte is „dienst” om den meerdere bij het tot klaarheid brengen van de krijgstuchtelijke overtreding of van het strafbaar feit, waarvan hij wordt verdacht, in de ruimste mate de behulpzame hand te bieden al dadelijk door zijn naam op te geven, wanneer deze door den meerdere van hem wordt gevraagd;

Overwegende dat deze opvatting, die aan de beslissing van den Krijgsraad is ten grondslag gelegd, leidt tot zeer verre consequenties, immers moet doen aannemen, dat een van eene krijgstuchtelijke overtreding of een strafbaar feit verdachte, wanneer deze uitdrukkelijk weigert en opzettelijk nalaat te antwoorden op de hem bij het ter zake ingestelde huishoudelijk onderzoek of bij de informatiën voor den officier-commissaris gestelde vragen van meerderen aan dienstweigering zich schuldig maakt;

Overwegende dat het echter ten eenenmale in strijd zoude zijn met den geest, die spreekt uit voorschriften als zijn nedergelegd o.a. in artikel 61 van de Rechtspleging bij de Zeemacht (artikel 63 van de Rechtspleging bij de Landmacht), om verdachten door hun anders straf op te leggen of hun zelfs maar strafoplegging voor oogen te houden, te nopen tot het doen van mededeelingen, die hunne bestraffing van het feit, waarvan zij worden verdacht, ten gevolge zouden kunnen hebben;

Overwegende dat dan ook behoort te worden aangenomen, dat een order als in de telastlegging omschreven, onder de daar aangegeven omstandigheden voor den appellant niet inhield eene te volvoeren dienstverrichting en dat dus, vermits onder de orders, bedoeld in de artikelen 97 en 98 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, slechts orders tot het volvoeren van eene bepaalde dienstverrichting zijn te verstaan, het uitdrukkelijk weigeren en opzettelijk nalaten om de in de telastlegging omschreven order onder de daar aangegeven omstandigheden na te komen, niet valt onder de strafbepalingen van de genoemde wetsartikelen;

Overwegende dat, waar het feit evenmin kan worden gebracht onder eenige andere, door den militairen rechter toe te passen strafbepaling, het mitsdien niet strafbaar is en appellant daarvan moet worden vrijgesproken met tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad voor zooverre dit eene beslissing in tegenovergestelden zin inhoudt;

Gezien, behalve de in het vonnis genoemde wetsartikelen, de

artikelen 209 en volgende der Rechtspleging bij de Zeemacht en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie.

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad te Willemsoord op 11 Augustus 1916 ten laste van appellant geweest, voor zooverre betreft het deel der qualificatie, onder 1o. vermeld, en de straf aan appellant opgelegd;

Houdt het vonnis in stand voor het overige;

Verklaart niet strafbaar het ten laste van appellant wettig en overtuigend bewezen feit hem in aanhef en onder 1o. te laste gelegd;

Spreekt appellant daarvan vrij;

Veroordeelt appellant terzake van het feit in het vonnis onder 2o. gequalificeerd tot militaire gevangenisstraf voor den tijd van ééne maand;

Verwijst appellant naar den Commandeerenden Officier ter beoordeeling van de vraag of appellant door onder de omstandigheden als in de telastlegging aangegeven aan den daar genoemden meerdere zijn naam niet op te geven zich schuldig heeft gemaakt aan eene gedraging, welke met de instandhouding eener goede discipline en krijgstucht in den dienst ter zee onbestaanbaar is.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 19 December 1916.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. C. de Wilde Jr.

Het militair gezag bedoeld in art. 7 van de Oorlogswet wordt uitgeoefend door de autoriteiten daartoe door de Koningin of van Harentwege door den Minister van Oorlog aangewezen. Overdracht van een gedeelte van dat gezag door een der aldus aangewezen autoriteiten op een onder hare bevelen geplaatsten commandant is ongeoorloofd.

Een door laatstbedoelden commandant krachtens art. 10 van voornoemde wet uitgevaardigde verordening, waarbij het omkappen van boomen binnen een aangewezen kring is verboden, mist verbindende kracht.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, appellant,

en

P. de G., oud 30 jaar, geboren te Westbroek, dienstplichtig-soldaat bij de 1e Compagnie Landweer-hospitaalsoldaten, gedaagde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, heeft terechtgegaan ter zake dat hij omstreeks 7 Februari 1916 in de gemeente Tienhoven zonder vergunning van den Groepscommandant, die bekleed was met het militair gezag, op zijn erf knotwilgen heeft gekapt, staande binnen den afstand van 300 Meter van een verdedigingswerk, borstwering, terwijl dit was verboden door artikel 1 der verordening, uitgevaardigd door den Groepscommandant te Nieuwersluis krachtens overdracht van den Commandant in de Nieuwe Hollandsche Waterlinie van 24 Februari 1915;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 3 Mei 1916 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen aan gedaagde is te laste gelegd; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „te Tienhoven zonder vergunning van den Groepscommandant, die bekleed was met het Militair Gezag, binnen een kring van 300 Meter rondom eenig verdedigingswerk boomen kappen, in strijd met de verordening van het Militair Gezag van de Groep Nieuwersluis van 20 Februari 1915 en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot eene geldboete van drie gulden, met bepaling, dat die boete, bij gebreke van betaling zal worden vervangen door hechtenis van drie dagen;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring, voor zooverre de telastlegging feitelijk bevat, d.i. voor zooverre zij inhoudt, dat gedaagde omstreeks 7 Februari 1916 in de gemeente Tienhoven zonder vergunning van den Groepscommandant op zijn erf knotwilgen heeft gekapt, staande binnen den afstand van 300 Meter van een verdedigingswerk, borstwering, terecht is geschied, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep het Hof te dezen opzichte tot geen ander inzicht dan dat des eersten rechters geleid;

Overwegende dat de in het vonnis op dit bewezen verklaarde feit toegepaste verordening door den Commandant van de Groep

Nieuwersluis in de Nieuwe Hollandsche Waterlinie op 20 Februari 1915 is vastgesteld;

Overwegende dat deze verordening in het hoofd inhoudt, dat die Commandant krachtens overdracht van den Commandant in de Nieuwe Hollandsche Waterlinie is bekleed met het militair gezag, bedoeld in art. 7 der Wet van 23 Mei 1899 (Staatsblad no. 128), gewijzigd 31 December 1909 (Staatsblad no. 469).

Overwegende dat uit een bij de stukken aanwezig schrijven van den Commandant in de Nieuwe Hollandsche Waterlinie blijkt dat het aan deze autoriteit toegewezen „militair gezag” door hem ten deele aan den Commandant van de Groep Nieuwersluis is overgedragen;

Overwegende dat, ingevolge artikel 7 van de genoemde wet, het militair gezag, in die wet bedoeld, wordt uitgeoefend door de autoriteiten, daartoe door de Koningin of van Harentwege door den Minister van Oorlog aangewezen;

Overwegende dat, met betrekking tot den Commandant van de Groep Nieuwersluis, niet eene rechtstreeksche aanwijzing heeft plaats gevonden door de Koningin of van Harentwege door den Minister van Oorlog, maar dat het aan den Commandant in de Nieuwe Hollandsche Waterlinie, zijnde eene autoriteit, als in artikel 7 der meergenoemde wet bedoeld, toegewezen militair gezag door dien Commandant ten deele is overgedragen geworden aan den Commandant van de genoemde Groep, hebbende laatstbedoelde Commandant krachtens die overdracht na overleg met het betrokken burgerlijk gezag, de bovenbedoelde, in het vonnis toegepaste verordening vastgesteld;

Overwegende dat echter zoodanige overdracht van de uitoefening van het in de Wet van 23 Mei 1899 (Staatsblad no. 128) bedoeld militair gezag ongeoorloofd is, tenzij zij op hare beurt mocht zijn geschied krachtens de wet, wat ten deze niet het geval is;

Overwegende dat dus de Commandant van de Groep Nieuwersluis niet op wettige wijze tot de uitoefening van de uit artikel 10 der meergenoemde wet voor het militair gezag voortvloeiende wetgevende bevoegdheid is aangewezen, zoodat hij niet bevoegd was de ten deze toegepaste verordening te maken en deze dus niet verbindend is;

Overwegende dat, waar tegen het bewezen verklaarde feit ook niet bij eenig ander wettelijk voorschrift straf is bedreigd, dit feit niet strafbaar is;

Overwegende dat gedaagde mitsdien behoort te worden vrijgesproken en het hem veroordeelend vonnis van den Krijgsraad, voor zooverre de qualificatie en de strafoplegging betreft, niet in stand kan blijven;

Gezien de artikelen 193 der Rechtspleging bij de Landmacht en 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Mili-

taire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, op 3 Mei 1916 ten laste van gedaagde geweest, voor zooverre de qualificatie en de strafoplegging betreft;

Houdt het vonnis in stand voor het overige;

Verklaart niet strafbaar het ten laste van gedaagde wettig en overtuigend bewezen feit;

Spreekt gedaagde vrij.

De Advocaat-Fiscaal concludeerde tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad te Arnhem van 3 Mei 1916, alhier in geschil, en doende enz., dat de gedaagde alsnog, bij sententie van dezen Hove, met aanhaling van artikel 193 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden vrijgesproken.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 12 Januari 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. D. A. L. M. Schretlen.

Een militair, die, na zijn garnizoen zonder verlof te hebben verlaten, eenige dagen later aldaar per trein terugkeert en aan het station wordt gearresteerd, omdat hij zonder verlofpas of vervoerbewijs reisde, moet geacht worden vrijwillig in zijn garnizoen te zijn teruggekeerd.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

F. H. H., oud 24 jaar, geboren te Beek en Donk, soldaat bij het 2de Regiment Infanterie, appellant,

en

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve gedaagde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen appelland, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat appelland voor den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, heeft terechtgestaan ter zake dat hij op 19 Augustus 1916 zijn korps in garnizoen te Breda, zonder verlof heeft verlaten en sinds dien tijd zonder verlof en onafgebroken van zijn korps afwezig is gebleven, totdat hij op 22 Augustus 1916 te Breda is aangehouden, althans totdat hij op 22 Augustus 1916 te Breda vrijwillig is teruggekeerd zulks na reeds op 25 November 1915 krijgstuuchtelijk te zijn gestraft wegens eerste desertie in tijd van vrede;

Overwegende dat de krijgsraad, bij op 3 November 1916 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, het aan appelland te laste gelegde wettig en overtuigend heeft bewezen verklaard, met appellants schuld daaraan, met dien verstande dat appelland op 22 Augustus 1916 te Breda is aangehouden; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: tweede desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door, na reeds ter zake van eerste desertie te zijn gestraft, langer dan twee dagen zonder verlof van zijn korps afwezig te zijn, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen, opgevolgd van arrestatie en te dier zake appelland heeft veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van zes weken, met bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde militaire gevangenisstraf van 22 Augustus tot den 14den September 1916 in mindering zal worden gebracht;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring in zooverre onjuist is, dat hier, schoon dan te Breda aanhouding heeft plaats gevonden, desniettemin van vrijwilligen terugkeer aldaar moet worden gesproken en mitsdien wettig en overtuigend bewezen is, dat appelland op 22 Augustus 1916 te Breda vrijwillig is teruggekeerd;

Overwegende immers dat appelland heeft verklaard, dat hij op 19 Augustus 1916 uit Breda wegging, ondanks dat hij van permissie was geschrapd; dat hij naar Eindhoven ging; dat hij, toen hij wilde teruggaan, geen kaartje kon krijgen, daar hij geen pas had; dat een ander met een pas een kaartje voor hem kocht; dat hij naar Breda reisde, waar hij op het station werd aangehouden;

Overwegende, dat uit appellants verklaring, bevestigd door de verklaring van den getuige R. F. E. M. R., dat hij appelland op 22 Augustus 1916 te Breda op het spoorwegstation heeft aangehouden en hij dezen enkel heeft gearresteerd, omdat appelland reisde zonder vervoerbewijs of verlofpas, ten duidelijkste blijkt, dat appelland,

toen hij werd aangehouden, reeds uitvoering had gegeven aan zijn voornemen om vrijwillig terug te keeren;

Overwegende dat derhalve het aan appellant te laste gelegde, met dien verstande als boven is aangegeven, wettig en overtuigend is bewezen, alsmede appellants schuld daaraan; het aldus bewezen verklaarde behoort te worden gequalificeerd als „tweede desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door, na wegens eerste desertie te zijn gestraft, langer dan twee dagen zonder verlof van zijn korps afwezig te zijn; zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen, opgevolgd door vrijwillige terugkomst binnen vier weken”;

Overwegende dat dus het vonnis van den Krijgsraad ten aanzien van de qualificatie en als gevolg daarvan, ook ten aanzien van de opgelegde straf niet in stand kan blijven;

Gezien, behalve de in het vonnis genoemde wetsartikelen, artikel 137 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 209 en volgende der Rechtspleging bij de Landmacht en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement hoofdplaats 's-Hertogenbosch op 3 November 1916 ten laste van appellant gewezen, vóór zooverre betreft de qualificatie en de opgelegde straf;

Houdt het vonnis voor het overige in stand, wat de bewezen- en schuldigverklaring betreft met den verstande als boven aangegeven en met verbetering der bewijsvoering als daar gezegd;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als: „tweede desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door, na reeds ter zake van eerste desertie te zijn gestraft, langer dan twee dagen zonder verlof van zijn korps afwezig te zijn, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen, opgevolgd door vrijwillige terugkomst binnen vier weken.”;

Veroordeelt appellant te dezer zake tot eene militaire detentie van zes weken;

Bepaalt, dat de tijd, door appellant vóór de tenuitvoerlegging van deze rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde straf van den 22en Augustus 1916 tot den 14en September d. a. v. in mindering zal worden gebracht;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.*Sententie van 8 Mei 1917.*

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. Sasse van Ysselt.

Raadsman Mr. M. Mendels.

*Beklaagde wordt beschuldigd van diefstal van sneldraaistaal op 's Rijks werf te Willemsoord.**Het H. M. G. acht o. m. wel bewezen, dat beklagde het staal van een ander achter de stoomwerkplaats, waar het werd geborgen en gebruikt, in ontvangst heeft genomen, maar niet dat hij staal heeft weggenomen, zijnde het staal reeds tevoren door dien ander uit genoemde werkplaats verwijderd en spreekt hem vrij.**Anders krijgsraad.*

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

J. H. van V., oud 31 jaar, geboren te Kerkwijk, sergeant-geschutmaker, appellant,

en

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve gedaagde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gehoord de pleidooien, en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen appellant, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht en op de verklaringen van de ter terechtzitting van het Hof gehoorde getuigen J. L. B., kassier te Amsterdam, J. H., sergeant-pijper, J. V., sergeant-geschutmaker, Th. A. H. de R., bootsman, J. R. S., sergeant-hofmeester en als deskundigen: J. H., werktuigmaker en F. A. van den B., correspondent te Amsterdam;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad te Willemsoord heeft terechtstaan ter zake, dat hij in of omstreeks begin Januari 1917 op 's Rijks werf te Willemsoord, al of niet in vereeniging met anderen, heeft weggenomen een aan het Rijk der Nederlanden toebehoorende hoeveelheid sneldraaistaal van ten hoogste omstreeks 12

kilogram, en zulks met het oogmerk om zich dat staal wederrechtelijk toe te eigenen;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 21 Februari 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met appellants schuld daaraan, dat appellant in het begin van Januari 1917 op 's Rijks werf te Willemsoord heeft weggenomen een aan het Rijk der Nederlanden toebehoorende hoeveelheid sneldraaistaal van ten hoogste omstreeks 10 K.G. en zulks met het oogmerk om zich dat staal wederrechtelijk toe te eigenen; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „diefstal” en te dier zake appellant heeft veroordeeld tot vier maanden gevangenisstraf met ontzegging aan appellant van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmploijëerde te dienen voor den tijd van vijf jaren, met last tot teruggave van de twee stalen staven van vijfkwarts Engelsche duim aan den Directeur van 's Rijks werf te Willemsoord en van de staaf van een Engelsche duim aan den appellant, alles na verloop van acht dagen nadat het geaprobeerde vonnis zal zijn gepronuntieerd, en met vrijspraak van appellant van hetgeen hem meer of anders is te laste gelegd dan hierboven bewezen is verklaard;

Overwegende dat op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, als vaststaande kan worden aangenomen: dat appellant op 3. Januari 1917 des morgens te ongeveer kwart voor achten zich heeft begeven op 's Rijks werf te Willemsoord naar eene ruimte achter de stoomwerkplaats, zulks met de handen in de zakken;

dat toen aldaar een man in zijne nabijheid is gekomen, waarna appellant onmiddellijk is omgekeerd en zich heeft verwijderd, terwijl hij onder zijne kiel iets droeg en zijn arm stevig tegen het lijf gedrukt hield; dat appellant aldus langs een grooten omweg zich naar zijn eigen werkplaats, de geschutmakerij, heeft begeven, onderweg nu en dan rondziende en datgene, wat hij onder zijne kiel had, omhoog drukkende; dat appellant op 4 Januari 1917 te ongeveer kwart vóór twaalf voormiddags, heengaande uit de geschutmakerij op 's Rijks werf te Willemsoord, alléén een eind achter zijne mede uit de geschutmakerij komende collega's heeft aangeloopt, terwijl hij zijn arm stijf tegen het lijf hield gedrukt; dat appellant op 6 Januari 1917 kort vóór het vertrek van den trein van 12.40 des namiddags in het station te Helder is aangehouden en toen onder zijn cape heeft gedragen een in couranten gewikkeld pak, waarin drie vierkante metalen staven; dat appellant van te voren op de vraag, hem door een schipper bij de Koninklijke Marine gedaan, of hij bagage bij zich had, ontkennend heeft geantwoord; dat de drie vierkante staven waren staven sneldraaistaal en wel de beide dikke staven Böhlers z.g.n. Rapid sterretjes sneldraaistaal van $\frac{5}{4}$ Engelsche duim en de dunnere staaf — één Engelsche duim — van onbekend merk; dat Böhlers z.g.n. Rapid sterretjesstaal in de afmetingen van de beide dikke staven destijds werd gebruikt in de stoomwerkplaats op 's Rijks werf te Willemsoord; dat van den voorraad van dit staal,

welke in die werkplaats aanwezig behoorde te zijn, als uit het magazijn op 's Rijks werf ontvangen, destijds ongeveer 22K.G. werd vermist;

Overwegende dat op grond van de verklaring van den ter terechtzitting van het Hof gehoorde getuige J. L. B., koopman te Amsterdam, als vaststaande mag worden aangenomen, dat appellant omstreeks Januari 1917 aan dezen getuige een stuk sneldraaistaal van ± 3 K.G. heeft verkocht voor 30 gulden;

Overwegende dat uit een en ander voldoende aanwijzingen zijn te putten, dat appellant in den morgen van 3 Januari 1917 achter de stoomwerkplaats op 's Rijks werf te Willemsoord heimelijk van iemand eene hoeveelheid sneldraaistaal, uit die werkplaats afkomstig, aan het Rijk der Nederlanden toebehoorende, en uit die werkplaats zonder recht of vergunning verwijderd, heeft in ontvangst genomen en deze hoeveelheid staal, onder zijne kleeding verborgen, vandaar heimelijk heeft vervoerd eerst naar de geschutmakerij, vervolgens naar eene plaats buiten 's Rijks werf te Willemsoord en eindelijk naar het station te Helder, een en ander met de bedoeling om deze hoeveelheid staal elders dan te Helder heimelijk te gelde te maken;

Overwegende dat, waar echter daarmede tevens is komen vast te staan, dat de verwijdering van het staal uit de stoomwerkplaats door een ander dan appellant is geschied en appellant het staal van dien ander heeft in ontvangst genomen buiten die werkplaats, nadat het eerst door dien ander uit die werkplaats was verwijderd, niet bewezen is, dat appellant schuldig is aan de hem te laste gelegde wegneming van het staal „al of niet in vereeniging met anderen”;

Overwegende dat derhalve appellant van het hem te laste gelegde, als niet wettig en overtuigend bewezen, moet worden vrijgesproken, en het vonnis des Krijgsraads, hetwelk een beslissing inhoudt in tegenovergestelden zin, niet in stand kan blijven, zijnde appellant daarmede bezwaard;

Gezien de artikelen 185 en 190 der Rechtspleging bij de Zee-macht en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad te Willemsoord op 21 Februari 1917 ten laste van appellant gewezen;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan appellant is te laste gelegd;

Spreekt appellant vrij;

Gelast de teruggave van de twee stalen staven van $\frac{5}{4}$ Engelsche duim aan den Directeur van 's Rijks werf te Willemsoord en van de staaf van één Engelsche duim aan appellant een en ander dadelijk nadat deze sententie zal zijn uitgesproken;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.*Sententie van 13 Juli 1917.*

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselst.

Raadsman: Mr. H. G. V. Hijmans.

Het aanbrengen van een wijziging in de telastlegging, zooals deze is opgenomen in de beschikking tot verwijzing, nadat de gedaagde daarvan een afschrift heeft ontvangen en de informatiën reeds zijn begonnen is, ook al wordt die wijziging door den garnizoenscommandant geparafeerd, wettelijk niet toelaatbaar. De klaagde moet geacht worden naar den krijgsraad te zijn verwezen ter zake van het feit zooals het oorspronkelijk in de beschikking tot verwijzing was omschreven. ¹⁾

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 20 April 1917 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis, door den Krijgsraad te Arnhem op 24 Januari 1917 gewezen in de zaak tegen een milicien-soldaat bij het 15de Regiment-Infanterie,

Welke Advocaat-Fiscaal, verzocht en bij beschikking van 30 Mei 1917 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den Exploiteur bij het Hof om te dagvaarden den voornoemden B., ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot bevestiging van het vonnis van den Krijgsraad, alzoo eischer in hooger beroep, ter eenre,

en

genoemden, gedaagde in hooger beroep ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, tot bevestiging van het vonnis.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het tweede

¹⁾ Zie blz. 27.

Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, heeft terechtgestaan ter zake dat hij te Assen op 2 September 1916 vóór het avondappèl van 10 uur zijn garnizoen en korps, het 1ste Depot-bataljon heeft verlaten, voortdurend afwezig is geweest en op 4 September 1916 na het avondappèl van 10 uur is teruggekomen, na op 23 Juni 1916 te zijn gestraft wegens eerste desertie in tijd van vrede door een soldaat;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 24 Januari 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, het aan gedaagde te laste gelegde, met den verstande als in het vonnis aangegeven, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met gedaagdes schuld daaraan; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „tweede desertie in tijd van vrede door een soldaat, „door zonder verlof langer dan twee dagen van zijn korps afwezig „te zijn, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters „te kunnen bewijzen, gevolgd door vrijwillige terugkomst binnen „vier weken, na vroegere bestraffing wegens eerste desertie”, en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot veertig dagen militaire detentie, met bepaling, dat de tijd, door gedaagde vóór de tenuitvoerlegging van deze rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht van 5 tot 6 October 1916 en van 9 November 1916 tot 19 December d.a.v.

Overwegende dat in de door den Garnizoenscommandant te Assen op 14 November 1916 opgemaakte verwijzing naar den Krijgsraad aan gedaagde was te laste gelegd, „dat hij op 2 September 1916 te Assen, na het avondappèl, dat gehouden is om 10 „uur namiddag, zijn garnizoen en korps, het 1ste Depot-bataljon, „heeft verlaten, voortdurend afwezig is geweest en op 4 September „1916 na het avondappèl, dat gehouden is om „10 uur namiddag, „is teruggekeerd, na op 23 Juni 1916 te zijn gestraft wegens eerste „desertie in tijd van vrede door een soldaat”; dat het aldus te laste „gelegde feit nimmer desertie zoude kunnen opleveren, omdat uit de „omschrijving niet voortvloeide, dat gedaagde twee dagen of langer „van zijn garnizoen en korps afwezig was geweest; dat nu wel, bij door dien Garnizoenscommandant gearafaerde verandering van het woord „na” in „voor”, in deze verwijzing verandering is gebracht, maar deze verandering was wettelijk ontoelaatbaar, als zijnde zij, blijkens het eerste verhoor van gedaagde voor den officier-commisaris op 15 November 1916, waarbij gedaagde verklaarde: „in de „te laste legging staat eene onjuistheid. Ik heb me reeds vóór het „avondappèl van 2 September 1916 uit de kazerne verwijderd”, geschied na dit verhoor, dus, nadat gedaagde bereids een afschrift van de beschikking tot verwijzing was ter hand gesteld en nadat het inwinnen van de informatiën, waarvan de verwijzing naar den Krijgsraad den grondslag uitmaakt, reeds was aangevangen;

Overwegende dat derhalve gedaagde moet worden geacht naar den Krijgsraad te zijn verwezen ter zake van het feit, omschreven

in de beschikking, zooals zij luidde vóór en aleer daarin de bovenbedoelde verandering was aangebracht; dat dan echter de telastlegging aan den voet van het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad, waarin met de in de beschikking tot verwijzing in strijd met de wet aangebrachte verandering wel rekening is gehouden, zijnde daar aan gedaagde immers te laste gelegd, dat hij op 2 September 1916 vóór het avond-appél zijn garnizoen en korps heeft verlaten, door den inhoud van de beschikking tot verwijzing, niet wordt gedekt en mitsdien ter zake van het aldus te laste gelegde feit geen recht tot strafvordering aanwezig is;

Overwegende dat daarom het vonnis van den Krijgsraad niet in stand kan blijven;

Gezien de artikelen 14 en 193 der Rechtspleging bij de Landmacht en 62 van 'sHofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, op 24 Januari 1917 ten laste van gedaagde geweest;

Verstaat, dat ter zake van het aan gedaagde te laste gelegde feit geen recht tot strafvordering aanwezig is

Spreekt gedaagde vrij.

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 13 Juli 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tjssens, J. C. H. A. Quack,
P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. F. A. C. Schröder.

Art. 14 R. L. eischt in de beschikking tot verwijzing enkel een omschrijving van het feit, dat wordt te laste gelegd en geenszins een rechtskundige omkleeding van dit feit.

Een nadere verwijzing is alleen toegelaten in de gevallen van artt. 69 en 70 R. L. dus met betrekking tot nieuwe strafbare feiten.

Een nadere verwijzing, nadat de instructie op grond van de eigenlijke verwijzing heeft plaats gevonden — zijnde nadien slechts de beklaagde nogmaals door den officier-commissaris gehoord — is in strijd met de wet en behoort te worden beschouwd als niet te zijn geschied.

Veroordeeling krachtens art. 199 C. W. L. van een korporaal-timmerman, geëmployeerd op de timmermanswerkplaats in een kazerne, die zich hout van den voorraad in die werkplaats heeft toegeëigend. ¹⁾.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een milicien-korporaal bij het 2de Regiment Veld-Artillerie, appellant van een door den Krijgsraad te 's-Gravenhage op 2 Maart 1917 gewezen vonnis, ten eenre, — voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat, het den Hove moge behagen het vonnis te vernietigen en appellant vrij te spreken, subsidiair: te veroordeelen tot gevangenisstraf van één dag,

en

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, bij 's Hofs beschikking van 30 Maart 1917 gemachtigd om dit hooger beroep voor den Auditeur-Militair bij genoemden Krijgsraad te vervolgen, mitsdien gedaagde, ter andere zijde, door wien schriftelijk ter rolle, bij eisch a minima, is geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad, en dat alsnog, bij sententie van den Hove de appellant zal worden schuldig verklaard aan: „als geëmployeerd „tot het verrichten van eenigen dienst in een magazijn, zich schuldig „maken aan eenige ontvreemding van de hem in voege als voor- „schreven toevertrouwde goederen”, en deswege veroordeeld tot drie maanden militaire gevangenisstraf, met bepaling, dat de tijd van 30 November 1916 tot 15 December d.a.v. door den appellant vóór de tenuitvoerlegging van 's Hofs sententie voorloopig in verzeekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal worden gebracht bij de uitvoering der hem op te leggen straf; voorts zal worden gedegradeerd, mitsdien teruggebracht tot den stand van soldaat;

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen appellant, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, heeft terechtgestaan ter zake, dat hij te 's-Gravenhage in of omstreeks October 1916 als korporaal-timmerman geëmployeerd op de timmermanswerkplaats in de Alexander-kazerne aldaar, heeft weggenomen, met het oogmerk van wederrechtelijke toeigening, één of meer houten ribben en één of meer stukjes houten ribben van den houtvoorraad

¹⁾ Zie blz. 27.

in voormelde werkplaats, alle welke goederen toebehoorden aan het Rijk, althans aan een ander dan hem, appellant;

althans, dat hij te 's-Gravenhage in of omstreeks October 1916 als korporaal-timmerman, geëmployeerd op de timmermanswerkplaats in de Alexander-kazerne aldaar, alwaar hij het toezicht had en het beheer voerde o. a. over den aldaar aanwezigen houtvoorraad, opzettelijk één of meer houten ribben en één of meer stukjes houten ribben van dien houtvoorraad in voormelde werkplaats, alle welke goederen toebehoorden aan het Rijk, althans aan een ander dan hem, appellant, en welke goederen hij uit hoofde van zijne persoonlijke dienstbetrekking of van zijn beroep, en anders dan door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 2 Maart 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, het aan appellant primair te laste gelegde wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met appellants schuld daaraan, met den verstande als in het vonnis aangegeven; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „diefstal gepleegd door een ambtenaar, die bij het begaan van het strafbaar feit gebruik heeft „gemaakt van gelegenheid, hem door zijn ambt geschonken”, en appellant te dier zake heeft veroordeeld tot eene gevangenisstraf van twee maanden, met bepaling, dat de tijd, door den appellant voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal worden gebracht bij de uitvoering van de hem opgelegde straf van 30 November tot 15 December 1916, met degradatie van appellant, mitsdien terugbrenging tot den stand van soldaat, en met ontzegging van iederen anderen of meerderen eisch;

Overwegende dat appellant naar den Krijgsraad is verwezen bij beschikking van den Plaatselijke-Commandant te 's-Gravenhage d.d. 14 December 1916 en vervolgens bij beschikking van dezelfde militaire autoriteit d.d. 3 Februari 1917, inhoudende eene nadere verwijzing ter zake van hetgeen bijna geheel gelijklopend aan appellant aan den voet van het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad onderscheidenlijk primair en subsidiair is te laste gelegd;

Overwegende dat eene nadere verwijzing *enkel* is toegelaten in de gevallen, bedoeld in de artikelen 69 en 70 der Rechtspleging bij de Landmacht, met betrekking dus tot nieuwe strafbare feiten, waarvan aanleiding bestaat den beschuldigde te verdenken of die hij zelf belijdt; dat deze opvatting ook voortvloeit uit het samenstel der bepalingen van genoemde wet; dat toch artikel 14 dier Wet slechts ééne verwijzing naar den Krijgsraad kent, die den grondslag uitmaakt van de in te winnen informatiën en waarvan een afschrift zal worden ter hand gesteld aan den beklagde en aan den Auditeur-Militair; dat de bemoeienissen van den Garnizoens-commandant met de procedure daarmede zijn afgeloopen tot tijd en wijle, dat hij rapport zal hebben ontvangen omtrent den afloop dier informatiën, waarna hij zal hebben te handelen als in artikel 114

der Rechtspleging bij de Landmacht is aangegeven; dat de bevoegdheid om eene nadere verwijzing te doen die autoriteit, behoudens in de hooger aangeduide gevallen, nergens is gegeven en dan ook niet bestaat; dat eene tegenovergestelde opvatting zou strijden ook met de beginselen van hoogergenoemd artikel 14, dat de beklagde bij het inwinnen der informatiën, waarvan de verwijzing den grondslag uitmaakt, van stonde af weet waarover het zal gaan;

Overwegende dat derhalve eene nadere verwijzing, als in deze zaak is geschied, nadat de instructie op grond van de eigenlijke verwijzing heeft plaats gevonden, — zijnde nadien alleen slechts de appellant nogmaals door den officier-commissaris gehoord, — is in strijd met de Wet en behoort te worden beschouwd als niet te zijn geschied;

Overwegende, dat echter aan de belangen van appellant door die nadere verwijzing geene schade is toegebracht, daar toch in het vonnis te recht als bewezen is aangenomen, met appellants schuld daaraan, hetgeen hem aan den voet van het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad primair is te laste gelegd, — zijnde dit toch het feit, dat aan appellant bij de „eigenlijke” verwijzing is te laste gelegd; dat trouwens eene telastlegging, als in deze verwijzing, voldoende feitelijke basis bevat om daarop het aan appellant aan den voet van het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad zoowel primair als subsidiair te laste gelegde te grondvesten en de nadere verwijzing dus overbodig is, zijnde daarbij blijkbaar over het hoofd gezien, dat artikel 14 der Rechtspleging bij de Landmacht in de beschikking tot verwijzing enkel eischt eene omschrijving van het feit, dat wordt te laste gelegd, en geenszins een rechtskundige omkleeding van dit feit;

Overwegende dat de qualificatie, aan het bewezen verklaarde feit gegeven, niet op de Wet is gegrond, daar dit feit valt in de bijzondere strafbepaling van artikel 199 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, en behoort te luiden: „Als geëmployeerd tot het verrichten van eenigen dienst in een magazijn, „zich schuldig gemaakt aan eenige ontvreemding van de hem in „voege als voorschreven toevertrouwde goederen”, en ook de aan appellant opgelegde hoofdstraf niet kan worden gehandhaafd;

Gezien, behalve de in het vonnis genoemde wets-artikelen, de artikelen 199 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande; 4, 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad Nr. 191); 209 en volgende der Rechtspleging bij de Landmacht en 55 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, op 2 Maart 1917 ten laste van appellant gewezen, wat betreft de qualificatie en de opgelegde hoofdstraf:

Houdt het vonnis voor al het overige in stand, bijzonderlijk wat betreft de bewezen- en schuldigverklaring, de opgelegde bijkomende

straf van degradatie en de bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van deze rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde militaire gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht van dertig November tot vijftien December d.a.v.;

Qualificeert het te laste gelegde en bewezen feit als: „als geëm-ployeerd tot het verrichten van eenigen dienst in een magazijn, „zich schuldig maken aan eenige ontvreemding van de hem in voege „als voorschreven toevertrouwde goederen”;

Veroordeelt appellant te dier zake tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van ééne maand;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Raadsman van den beklaagde voerde bij zijne conclusie het navolgende aan:

dat afgezien van de vraag of in 't algemeen een nadere verwijzing inhoudende hetzelfde feit toelaatbaar is, de in casu gedane nadere verwijzing is in strijd met art. 14 der Rechtspleging voor de Landmacht, waarin op straffe van nietigheid is voorgeschreven, dat de verwijzing naar den Krijgsraad den grondslag uitmaakt van de in te winnen informatiën;

dat de informatiën ingewonnen waren vóór de nadere verwijzing is geschied en derhalve de nadere verwijzing naar den Krijgsraad niet heeft kunnen uitmaken den grondslag voor de in te winnen informatiën;

dat dit is voorgeschreven op straffe van nietigheid;

dat de nadere verwijzing gesteld is naar aanleiding van de ingewonnen informatiën;

dat, onnoodig te zeggen, door deze nadere verwijzing Geïntimeerde is benadeeld, daar immers de eerste verwijzing zijn vrij-spraak zal tengevolge hebben;

dat derhalve de eerste verwijzing een omschrijving inhoudende van het feit, dat wordt telastgelegd, de grondslag is van deze procedure;

dat een veroordeeling voor het daarin telastgelegde niet kan volgen, daar immers Appellant de goederen uit hoofde van zijn dienstbetrekking anders dan door misdrijf onder zich verkregen had;

dat een veroordeeling op grond van art. 199 C. W. ook niet kan volgen;

dat Appellant wel is werkzaam geweest aan den timmerwinkel, doch niet als geëmployeerde in den zin van art. 199 C. W., terwijl hij in ieder geval niet als zoodanig is aangesteld (Zie getuige W. de W.);

dat getuige IJ. gedurende weken in het bezit is geweest van de sleutels van den timmerwinkel, Appellant bovendien op de gewone wijze dienst moest doen;

dat art. 199 C. W. hem strafbaar stelt, die aangesteld wordt tot een bepaald doel, doch niet een persoon als Appellant, die in zijn gewoon beroep timmerman zijnde, nu ook in dienst het timmerwerk, dat voorkomt, moet bezorgen;

dat, ingeval het Hof een veroordeeling mocht uitspreken en een straf mocht opleggen, Appellant wijst op de onbetrouwbaarheid van de verklaring van getuige K.;

dat het niet aannemelijk is, dat een wachtmeester in goeden trouw van meening zijn kan, dat een aanrecht slechts twee gulden vijftig cents zal kosten;

dat ook de getuigenis van IJ. en S. en van Appellant's vrouw van zeer groot belang zijn, aangezien eerstgenoemde verklaart, dat Appellant hem meedeelde, dat bij herhaling getuige K. gevraagd had om een aanrecht te maken;

dat uit de verklaring van S. volgt, dat Appellant geen oneerlijke bedoelingen had, daar hij toch in dat geval dien getuige niet zou hebben meegenomen om op klaarlichten dag dat hout te vervoeren;

dat uit de verklaring van Appellant's vrouw volgt, dat K. aan Appellant had aangeraden een kwitantie te halen van het gekochte hout, doch Appellant dit na eenig nadenken niet gedaan heeft, terwijl het toch in 't grootste belang was, die kwitantie te toonen, indien Appellant zich inderdaad van schuld bewust was;

dat Appellant daarbij gezegd heeft: „want, dat hij niet in den val, die men hem stelde, wilde loopen”;

dat als merkwaardigheid er nog op mag gewezen worden, dat de „onschuldige” K. zich gehaast heeft tweemaal naar beklagde's huis te gaan om hem er van te verwittigen, dat de zaak vervolgd zou worden en om hem te raden de kwitantie van het hout te halen, terwijl toch die K. zeer goed wist, en aan den Rechter toch niet zal kunnen wijs maken, dat hij dat niet wist, dat dat hout veel duurder was dan f 2,50;

dat uit een en ander mag worden afgeleid, dat Appellant's verklaring juist is en hij onder den invloed van K. tot het timmeren van den aanrecht is overgegaan;

dat een zeer geringe straf dan meer dan voldoende is.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 17 Juli 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsvrouw: Mejuffrouw Mr. E. C. Simons.

De uitdrukking in artikel 14 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande „personen, welke terechtstaan voor den „burgerlijken rechter” beteekent enkel „burgerpersonen”.

Verwijzing van militairen naar den burgerlijken rechter moet steeds plaats vinden wanneer vaststaat dat zij gemeenschappelijk met burgerpersonen een commun delict hebben gepleegd of met burgerpersonen in zoodanig delict zijn betrokken. Hunne verwijzing mag niet afhankelijk worden gesteld van het vervolgd worden of kunnen worden van de burgerpersonen door de burgerlijke justitie ¹⁾.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een milicien-soldaat der infanterie, appellant van een door den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch op 31 Maart 1917 gewezen vonnis, ten eenre, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, op gronden en middelen, nader bij pleidooi toe te lichten, dat het den Hove moge behagen te vernietigen het vonnis, waarvan beroep, en zich onbevoegd te verklaren, van deze zaak kennis te nemen,

en

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, bij 's Hofs beschikking van 24 April 1917 gemachtigd om dit hooger beroep voor den Auditeur-Militair bij genoemden Krijgsraad ambtshalve te vervolgen, mitsdien gedaagde, ter andere zijde, door wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat de appellant bij sententie van den Hove zal worden verklaard bij het vonnis van den Krijgsraad niet te zijn bezwaard;

¹⁾ Vergelijk het arrest van den H. R. van 30 October 1916 M. R. T. XII, blz. 292.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gehoord de pleidooien, en gezien de stukken van het geding;

Overwegende, dat appellant voor den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, heeft terechtstaan ter zake dat hij in den nacht van 16 op 17 Januari 1916 te Berg en Dal, in de gemeente Ubbergen, toen aldaar door eenige burgers met voornemen om rijst uit Nederland naar Duitschland uit te voeren, eene hoeveelheid rijst in de richting van de Deutsche grens werd vervoerd, zijnde de verdere uitvoering van het door die burgers voorgenomen misdrijf niet voltooid alleen tengevolge van de van hun wil onafhankelijke omstandigheid, dat zij aldaar op heeterdaad zijn betrapt, opzettelijk bij het plegen van opgemeld misdrijf behulpzaam is geweest, door daarbij vóór die burgers uit te loopen om voor onraad te waarschuwen, door het begaan van welk bovengenoemd feit hij, appellant, zijn bijzonderen ambtsplicht als milicien-soldaat der grenswacht, op patrouille zijnde om te waken tegen den verboden uitvoer van goederen, heeft geschonden;

Overwegende dat bij de behandeling van deze zaak in eersten aanleg de raadsman van appellant heeft aangevoerd, dat de militaire rechter onbevoegd is om appellant te dezer zake te berechten, nu artikel 14 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande de bevoegdheid van dien rechter uitsluit ten aanzien van zoodanige militairen, die gemeenschappelijk een commun delict hebben gepleegd met andere personen, welke terechtstaan voor den burgerlijken rechter of in dat delict zijn betrokken;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 31 Maart 1917 gewezen vonnis, die van wege appellant voorgestelde onbevoegdheid van den militairen rechter heeft verworpen, van welk vonnis binnen den door artikel 235 der Rechtspleging bij de Landmacht genoemden termijn hooger beroep bij het Hof is ingesteld;

Overwegende dat de Krijgsraad tot zijne beslissing is gekomen op de volgende, in het vonnis vermelde, gronden:

dat de regel is, dat militairen, zooals appellant is, voor den militairen rechter terechtstaan, terwijl hierop alleen eene uitzondering wordt gemaakt in artikel 14 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, gelijk door den raadsman is aangegeven, terwijl tevens de grond voor deze uitzondering wordt genoemd n.l. uit hoofde der connexiteit, waarom de militairen, die in zulk een geval verkeerden, dan ook den burgerlijken rechter zullen worden overgegeven of ter judicature overgelaten;

dat dit artikel aldus moet worden uitgelegd, dat, wanneer militairen en burgerlijke personen beide vervolgd worden wegens de genoemde feiten, deze vervolging niet zal geschieden voor twee verschillende colleges, doch de vervolgte personen tezamen zullen moeten terechtstaan voor denzelfden rechter (waartoe dan de burgerlijke rechter wordt aangewezen) en dit juist ter wille van de

connexiteit, opdat de zaken niet worden gescheiden, waardoor een juist oordeel over het geheel der feiten zou worden benadeeld;

dat hieruit volgt, dat, wanneer de burgerlijke personen om welke redenen dan ook niet worden vervolgd en de militair alleen zal moeten terechtstaan, de reden is vervallen, die aanleiding zoude moeten geven, den militair voor den burgerlijken rechter te doen terechtstaan;

dat dit geval zich hier voordoet, nu uit de stukken in deze zaak blijkt en ook vanwege beklagde zelve beweerd wordt, dat van de drie hoofddaders twee bij de betrapping op heeterdaad zijn doodgeschoten, terwijl de derde onbekend is gebleven;

dat mitsdien de reden is vervallen, die den beklagde van zijn aangewezen (militairen) rechter zoude aftrekken;

Overwegende dat het beginsel, in artikel 14 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande neergelegd, reeds is te vinden in artikel 2 van de Fransche Wet van 22 Messidor, an IV, luidende: „Si, parmi deux ou plusieurs prévenus du même délit, il y a un ou plusieurs militaires, et un ou plusieurs individus non militaires, la connaissance en appartient aux juges ordinaires”;

dat onder de heerschappij van dit artikel de militaire rechter enkel had te onderzoeken, of onder de van een misdrijf verdachten zich bevonden zoowel militairen als burgers, terwijl bij bevinding, dat aldus het was, hij de militairen ter judicature had over te laten aan den burgerlijken rechter zonder dat daaraan eenig onderzoek had vooraf te gaan of de in de zaak betrokken burgers door de burgerlijke justitie al dan niet werden vervolgd of zouden kunnen worden vervolgd;

Overwegende dat het artikel van de Fransche Wet geen melding maakt, zooals artikel 14 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande wel, van „personen, welke terechtstaan voor den burgerlijken rechter”, immers kortweg spreekt van „individus non militaires”, en niet vermeldt, zooals artikel 14 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande wel, dat het aan den burgerlijken rechter ter judicature overlaten van de militairen, geschiedt „uit hoofde der connexiteit”; dat echter niet kan worden aangenomen, dat de wetgever van 1814 daarmede heeft bedoeld eenige beperking of verandering van het beginsel, zooals het in de Fransche Wet was neergelegd;

Overwegende dat in de Fransche vertaling van artikel 14 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande — artikel 14 van den Code Pénal Militaire Belge — de uitdrukking „met andere personen, welke terechtstaan voor den burgerlijken rechter” luidt: „avec d'autres personnes, qui sont du ressort du juge civil”; dat deze uitdrukking dus is vertaald als stond er: „met andere personen, aan de burgerlijke jurisdictie onderworpen” en er toen derhalve aan die uitdrukking blijkbaar geene andere beteekenis werd gehecht dan die van „individus non militaires” van het artikel der Fransche Wet;

Overwegende dat het duidelijk is, waar in deze vertaling aan het slot ook voorkomen de woorden „à cause de la connexité” dat hier de connexiteit is gezocht niet in het werkelijk terechtstaan of kunnen terechtstaan van de burgers voor den burgerlijken rechter, zoodat bij niet terechtstaan of kunnen terechtstaan van de burgers voor den burgerlijken rechter de reden om de militairen van hunnen gewonen (militairen) rechter af te trekken, zoude zijn vervallen — maar in iets anders, namelijk in de omstandigheid, dat militairen en burgers gemeenschappelijk eenzelfde delict hebben gepleegd of te zamen in eenzelfde delict zijn betrokken; dat dan dus deze connexiteit, uit hoofde waarvan door den wetgever de zaak aan den burgerlijken rechter is toebedeeld, los is van de vraag, of de burgerpersonen al dan niet worden vervolgd of kunnen worden terechtgesteld;

Overwegende dat ook de zinsbouw van artikel 14 van het „Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande — „militairen, die „gemeenschappelijk een commun delict hebben gepleegd met andere „personen, welke terecht staan voor den burgerlijken rechter, of in dat delict zijn betrokken” — eene aanwijzing geeft, dat met „andere personen, welke terechtstaan voor den „burgerlijken rechter” enkel is bedoeld te zeggen: „met burgerpersonen”; dat immers, moest daaraan de beteekenis worden gehecht, die in het vonnis van den Krijgsraad daaraan wordt toegekend, artikel 14 wèl voor het geval van het gemeenschappelijk plegen van het delict maar niet voor dat van het te zamen betrokken zijn in het delict, voor verwijzing naar den burgerlijken rechter als voorwaarde zoude hebben gesteld het terechtstaan, dat is dan het feitelijk terechtstaan of kunnen terechtstaan van de andere personen;

Overwegende dat de opvatting, volgens welke voor verwijzing enkel behoeft te worden gevraagd, of bij een commun delict zoowel militairen als burgers zijn betrokken, meer in overeenstemming is met de eischen van de praktijk dan de opvatting, naar welke tevens moet vaststaan, dat de burgerpersonen worden vervolgd of kunnen worden vervolgd; dat immers dit laatste niet steeds al dadelijk kan komen vast te staan; dat thans bij het Hof in behandeling is de zaak tegen een militair die voor een Krijgsraad heeft terechtgestaan en door dien krijgsraad is veroordeeld wegens een commun delict gepleegd gemeenschappelijk met onbekend gebleven burgerpersonen; dat, vermits inmiddels de eerst onbekend gebleven burgerpersonen waren bekend geworden, deze militair daarna met de burgerpersonen is terechtgesteld voor den burgerlijken rechter en ook door dien rechter is veroordeeld, zoodat hij thans twee veroordeelingen terzake van hetzelfde feit te zijnen laste heeft; dat deze beslissingen ook hadden kunnen luiden in tegengestelden zin — de eene tot veroordeeling, de andere tot vrijspraak; dat dan nog duidelijker aan den dag zoude zijn getreden hoe bedenkelijke gevolgen het in de praktijk kan hebben om het ter judicature aan den burgerlijken rechter overlaten afhankelijk te maken van het vervolgd worden of

kunnen worden van de burgerpersonen en niet van de enkele omstandigheid alleen, dat militairen en burgerpersonen gemeenschappelijk een commun delict hebben gepleegd of in dat delict zijn betrokken;

Overwegende dat, bij de andere opvatting, nog verschil van gevoelen mogelijk is, of, wanneer, als in het onderhavige geval, van de drie burger-daders van het feit, waaraan een militair de medeplichtige zoude zijn geweest, twee bij de betrapping op heeterdaad zijn doodgeschoten, terwijl de derde onbekend is gebleven, alsnu de militair voor den militairen rechter zal hebben terecht te staan; dat deze vraag bevestigend zal moeten worden beantwoord door wie, als de Krijgsraad, voor de verwijzing naar den burgerlijken rechter eischt, eene vervolging van de burgerpersonen maar, naar het schijnt ontkennende beantwoording zal moeten vinden bij hem, die voor de verwijzing reeds voldoende vindt, dat de burgerpersonen kunnen worden vervolgd; dat immers mogelijkheid van vervolging kan worden aangenomen met betrekking tot een dader, die, als in dit geval, onbekend is gebleven, vermits zoodanige dader alsnog aan de justitie bekend zal kunnen worden;

Overwegende dat, waar aan appellant is te laste gelegd, dat hij in een commun delict — poging tot uitvoer van goed, waarvan de uitvoer verboden was — met burgerpersonen is betrokken geweest door opzettelijk bij het plegen van dit delict door burgers behulpzaam te zijn en waar ten processe voorloopig genoegzaam is gebleken, dat burgerpersonen in de zaak de hoofdrol hebben gespeeld — hier een geval aanwezig is als bedoeld in artikel 14 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande; dat appellant mitdien aan den burgerlijken rechter ter judicature behoort te worden overgelaten;

Overwegende dat derhalve de door appellant voorgestelde onbevoegdheid van den militairen rechter behoorde te zijn toegewezen, zoodat het vonnis des Krijgsraads niet in stand kan blijven;

Gezien de artikelen 235 en volgende der Rechtspleging bij de Landmacht en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, op 31 Maart 1917 in deze zaak gewezen;

Verstaat, dat de militaire rechter is onbevoegd om te erkennen over de zaak van appellant;

Laat appellant ter judicature over aan den burgerlijken rechter;
Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 5 Januari 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Klager is achtereenvolgens verschillende malen gestraft voor geheel gelijksoortige feiten. Over de eerste bestraffing beklagt hij zich bij den Krijgsraad, die zijne klacht ongegrond verklaart tegen welke beschikking hij hooger beroep aantekent bij het H. M. G. Het Hof stelt klager in het gelijk op grond dat de begane overtreding hem niet kan worden toegerekend en geeft den commandeerenden officier in overweging ook de latere straffen en strafredenen uit beklaagdes straflijst te verwijderen of te doen verwijderen.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de beschikking, door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch 13 October 1916 genomen op de klacht van den milicien-soldaat van S., van het IIIe Bataljon, 16e Regiment Infanterie, over de straf van veertien dagen politiekamer, hem 18 Augustus 1916 opgelegd door zijn compagnies-commandant, den Reserve-Tweede Luitenant S. met de strafreden: „Na kort geleden voor hetzelfde feit gestraft te zijn, wederom zonder ransel onder de wapenen gekomen en na dien op last van zijn compagnies-commandant te hebben omgehangen, over een afstand van niet meer dan 400 M. tot vier keer toe aan den kant van den weg gaan zitten, zoodat hij voor het afleggen van dien afstand minstens een kwartier heeft nodig gehad, al hetwelk na onderzoek van den Officier van Gezondheid bleek een prestatie te zijn zeer veel geringer dan waartoe hij in werkelijkheid in staat is”;

Overwegende dat bij die beschikking de klacht is verklaard te zijn ongegrond;

Gezien de verklaring van klager, waarbij hij van de beschikking in hooger beroep is gekomen bij het Hof;

Gelezen de verhooren en verdere stukken, op de zaak betrekking hebbende;

Gehoord klager op 29 November 1916;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat klager voor het Hof heeft verklaard:

dat hij blijft volhouden, dat hij destijds — 18 Augustus 1916 — „heeft gedaan, alles wat hij kon”; dat hij „pijnlijkheid in” zijne voeten had en dat hij dientengevolge niet kon marcheeren;

Overwegende dat klager na 18 Augustus 1916 respectievelijk op 5, 15 en 21 September 1916 andermaal is gestraft wegens „uitval-

len" of „achterblijven", en dat hij ten slotte deswege op 2 October 1916 is geplaatst in de Tuchtklasse te Hoorn;

Overwegende dat klager tijdens zijn verblijf in de Tuchtklasse is opgenomen in het Militair Hospitaal te Amsterdam als zenuwpatient, en dat klager nog steeds in dat Hospitaal wordt verpleegd, zijnde hij dan ook voor het Hof verschenen op 29 November 1916, begeleid door eenen verpleger;

Overwegende dat het bericht van 23 December 1916 van den Dirigerend Officier van Gezondheid der 3e klasse, chef van het Militair Hospitaal te Amsterdam, aan het Hof o.m. inhoudt: „Toen hij, klager, dienst deed bij het 3e Bat. 16e Reg. Inf. heeft Dr. V. hem gedurende geruimen tijd vrijgesteld van marschen. Hij is naar het Militair Hospitaal te Utrecht gezonden voor platvoetzolen, welke men daar niet noodig vond hem te verstrekken. Sindsdien heeft zich bij hem de overwaardige voorstelling gevestigd, dat hij door zijn gebrekkige voeten niet kon loopen. Op dezen bodem heeft zich eene neurose ontwikkeld, welke zich nu in de verschillende verschijnselen uit en hem op heden ongeschikt maakt om dienst te doen. Wat betreft het delict, waarvoor onderzochte gestraft is geweest — bedoeld wordt de straf van 18 Augustus 1916 — is het dezerzijds niet uit te maken, in hoeverre zich toen bij hem reeds nerveuse verschijnselen hadden ontwikkeld;”

Overwegende dat eene aan het Hof overgelegde verklaring, gedagteekend 13 November 1916, van de Heeren L. S. en Co. (Machinefabriek „Jaffa" te Utrecht) o.m. inhoudt: dat A. van S. van 11 April 1910 tot 14 Juni 1915 als grofbankwerker in onzen dienst is geweest. Zijne superieuren waren steeds zeer tevreden over hem, zoowel wat gedrag en ijver als bekwaamheid betreft, terwijl hij onzen dienst op eigen verzoek heeft verlaten”;

Overwegende dat aan klager van het tijdstip van zijne inlijving, 16 December 1915, af tot 16 Augustus 1916 geene enkele straf behoefde te worden opgelegd;

Overwegende op grond van een en ander, en daarbij mede gelet op klagers houding bij zijn verhoor voor het Hof, dat het geenszins onaannemelijk is, dat bij klager reeds op het tijdstip, waarop hij het krijgstuchtelijk vergriep beging, omschreven in de strafreden van 18 Augustus 1916, zich eene neurose had ontwikkeld, welke ongeschiktheid tot het verrichten van militairen dienst, als waarvan sprake, meebracht, en dat hem mitsdien evenbedoeld vergriep niet kan worden toegerekend;

Beschikkende in hooger beroep, krachtens artikel 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Verstaat, dat klager het krijgstuchtelijk vergriep, omschreven in de strafreden van 18 Augustus 1916, niet kan worden toegerekend;

Doet te niet de beschikking door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, in deze zaak genomen op 13 October 1916;

Doet te niet straf en strafreden, waarover beklag;

Gelast, dat deze straf en deze strafreden uit klagers straflijst zullen worden verwijderd;

Geeft, in verband met het gestelde in artikel 19 van de Rechtspleging bij de Landmacht, den Commandeerende-Officier van het 16e Regiment Infanterie in overweging, alsnog de straffen van 5, 15, 21 September en 2 October 1916 met bijbehorende strafredenen (zijnde de daarin bedoelde vergrijpen geheel gelijksoortig aan het vergrijp, waarop de beschikking betrekking heeft en kunnende daarom ook die vergrijpen aan klager niet worden toegerekend) uit klagers straflijst te verwijderen of te doen verwijderen;

Bepaalt, dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan straffer en aan den Advocaat-Fiscaal en een uittreksel aan klager.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 20 April 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Niet alleen de commandeerende officier van een schip maar ook de commandeerende officier van een directie, vloot, eskader of minder smaldeel bezit strafbevoegdheid.

De vraag of een schepeling een krijgstuchtelijke overtreding heeft begaan en te dier zake gestraft moet worden staat in de eerste plaats ter beoordeeling van den commandant van het schip waar hij dient. Deze commandant heeft zelfstandig te beslissen behoudens zijne verantwoordelijkheid tegenover den boven hem gestelden commandeerenden officier.

Heeft de commandeerende officier van het schip een beslissing genomen dan is de zaak in eerste instantie afgedaan en kan hij op die beslissing niet meer terugkomen, zeer zeker niet wanneer de nieuwe beslissing in het nadeel van den betrokkene uitvalt.

Wanneer de commandeerende officier van de directie enz. van meening is dat bestraffing ten onrechte is nagelaten behoort hij de zaak zelf te onderzoeken en zelf te straffen, maar mag hij niet den onder zijne bevelen dienenden commandant order geven om alsnog te straffen.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de bij het Hof ingekomen stukken betreffende de klachtzaak van de 118 hieronder genoemde manschappen, dienende of gediend hebbende aan boord van Hr. Ms. pantserschip „Heemskerck”, welke manschappen blijkens de bij die stukken overgelegde en door

hen tijdig ingediende verklaringen, zich bij het Hoog Militair Gerechtshof wenschen te beklagen, ieder over de hem aan boord van dien bodem op den tevens hieronder vermelden datum opgelegde straf wegens:

„Deelgenomen aan het collectief niet onmiddellijk opvolgen van een order (sein voor middagappèl), zulks onmiddellijk nadat op een klacht over het middageten afwijzend was beschikt”,

en wel:

A. 116 manschappen, allen gestraft op 4 December 1916 door den waarnemenden Commandant van Hr. Ms. „Heemskerck”, zijnde de luitenant ter zee der 1e klasse (thans kapitein-luitenant ter zee) B., en allen destijds dienende aan boord van dien bodem, te weten: de matrozen der 1e klasse enz. (volgen de namen en de aan ieder opgelegde straffen:

B. 2 manschappen, gestraft achtereenvolgens op 7 en 16 December 1916 door den toenmaligen commandant van Hr. Ms. „Heemskerck”, zijnde de kapitein ter zee S., en beiden destijds dienende aan boord van dien bodem, te weten enz. (volgen namen en straffen)

Gehoord op 7 Maart de klagers W. A. J. M., B. P., H. D., W. Th. Z., D. van O., J. P. T., A. J. S., I. H., en den luitenant ter zee der 1e klasse (thans kapitein-luitenant ter zee) B.

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Hr. Ms. Zee- en Landmacht.

Overwegende dat de klagers als bezwaar tegen de opgelegde straf onder meer hebben aangevoerd, dat zij gestraft werden, niettegenstaande hun commandant hun voor den boeg had medegedeeld, dat hij voor ditmaal het feit zou beschouwen als een ondoordachte daad en ter zake niet zou straffen, en voorts, dat zij gestraft werden namens of op order van den divisie-commandant, die, naar hunne meening, niet bevoegd was om te straffen.

Overwegende dat uit het onderzoek der klachtzaak is gebleken:

dat aan boord van Hr. Ms. „Heemskerck”, behoorende tot de scheepsmacht op de Schelde, op 28 November 1916, bij het middagschachten omstreeks 12 uur, de aan de bakken geplaatste schepelingen eene algemeene klacht over de verstrekte voeding en een daarmede verband houdend verzoek indienden, waarop door den toenmaligen commandant van dien bodem, na onderzoek der klacht, afwijzend werd beschikt;

dat daarna, des namiddags ten 1 ure, toen het signaal voor het middagappèl gegeven werd, nagenoeg alle schepelingen beneden den rang van korporaal, kennelijk als uiting van protest tegen die door den commandant genomen beschikking, aan de bakken bleven zitten, in stede van op dit signaal zich aanstonds naar het dek te begeven en aldaar baksgewijs aan te treden; dat ook, toen dit signaal herhaald werd en de eerste-officier in het volksverblijf in het algemeen de order gaf dit signaal onmiddellijk op te volgen, daaraan niet werd voldaan en de nalatig gebleven schepelingen eerst gehoorzaamden toen de eerste officier, de officier van het benedenschip

en de chef der equipage aan eenigen van die schepelingen persoonlijk gelastten om naar dek te gaan;

dat vervolgens na afloop van het middagappèl, de commandant de equipage naar aanleiding van het boven omschreven feit voor den boeg toegesproken heeft, daarbij heeft gewezen o.a. op den ernst van het voorgevallene en op het verkeerde der handelwijze van de deelnemers aan dat feit en voorts heeft te kennen gegeven voor ditmaal geen bestraffing deswege te zullen laten volgen;

dat op 29 November 1916 de commandant der scheepsmacht op de Schelde, in kennis gesteld met het boven omschreven feit en met de wijze, waarop dit door den commandant van Hr. Ms. „Heemskerck” was behandeld en afgedaan, zich met die behandeling en afdoening niet vereenigd heeft en zijne zienswijze daaromtrent schriftelijk heeft kenbaar gemaakt aan dien commandant, o.m. met uitnoodiging om de deelnemers aan dat feit alsnog krijgstuchtelijk te straffen;

dat, als gevolg van die uitnoodiging, de commandant van Hr. Ms. „Heemskerck”, zijnde inmiddels de waarneming van die betrekking tijdelijk overgegaan op den eerstgenoemden strafoplegger, een nader onderzoek heeft ingesteld naar het voorgevallene en de deelnemers daaraan, en de zaak vervolgens door hem en voor zoover nodig door den na hem als commandant opgetreden tweeden strafoplegger opnieuw is afgedaan door bestraffing van de klagers, die bleken deelgenomen te hebben aan het feit en aan wie door den commandant-strafoplegger, toen zij door dezen vóór de bestraffing werden gehoord, in verband met de door hen daartegen ingebrachte bezwaren werd medegedeeld, dat de bestraffing plaats vond op order van den divisiecommandant;

Overwegende met betrekking tot de strafoplegging, zooals deze blijkens het vorenstaande is tot stand gekomen:

dat bij de zeemacht ingevolge de wet (artikel 11 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water en artikel 30 jo artikel 29 van het Reglement van Krijgstucht voor dat Krijgsvolk) de handhaving van de goede krijgstucht en de beoordeeling en bestraffing van krijgstuchtelijke vergrijpen opgedragen is aan „de commandeerende-officieren” in het algemeen; dat derhalve niet alleen de commandeerende officier van een oorlogsbodem, maar óók de commandeerende officier van eene directie en van eene vloot, een eskader of minder smaldeel, strafbevoegdheid bezit;

dat echter uiteraard, ook in verband met de artikelen 5 tot en met 7 der Rechtspleging bij de Zeemacht, de beoordeeling en bestraffing van krijgstuchtelijke vergrijpen, begaan door hen, die deel uitmaken van de bemanning van een oorlogsbodem, in de eerste plaats opgedragen is aan den commandeerenden officier van dien bodem, die, ingevolge artikel 7 van het Reglement van Krijgstucht, voor de tuchthandhaving aan boord van zijn schip verantwoordelijk is, en wel, indien zijn schip behoort tot eene directie of tot eene vloot, een

eskader of minder smaldeel, aan den boven hem gestelden commandeerenden officier;

dat nu de wijze, waarop de commandeerende officier van een oorlogsbodem op zijn schip de krijgstucht moet handhaven en onderhouden, aangegeven is in de artikelen 141 en 142 der „Instructie voor de commandeerende Officieren van Hr. Ms. Oorlogsschepen” (2 V. K. M. IV) en laatstgenoemd artikel onder meer inhoudt, dat de krijgstucht „zoo noodig door bestraffing van overtredingen en tekortkomingen” onderhouden wordt; dat derhalve ook de vraag, of in een bepaald geval de bestraffing van eene overtreding, begaan door hen, die tot de bemanning van een oorlogsbodem behooren, weder in de eerste plaats staat ter beoordeeling van den commandeerenden officier van dien bodem en die commandeerende officier in verband met de hem bij de wet als voormeld toegekende bevoegdheid in zake de berechting van krijgstuchtelijke vergrijpen, zelfstandig heeft te beslissen over het al of niet opleggen van straf, behoudens zijne verantwoordelijkheid voor de genomen beslissing tegenover den boven hem gestelden commandeerenden officier;

dat voorts, wanneer de commandeerende officier van een oorlogsbodem, overeenkomstig de hem toegekende zelfstandige bevoegdheid in zake de berechting van krijgstuchtelijke vergrijpen, in eene aan zijn oordeel onderworpen en de krijgstucht op zijn schip betreffende zaak eenmaal eene beslissing genomen heeft, die zaak daarmede in deze instantie van berechting is afgedaan en daarop in die zelfde instantie — alzo door dien commandeerenden officier — niet meer kan worden teruggekomen; dat eene nieuwe behandeling en beslissing in die instantie in het bijzonder niet gerechtvaardigd is, wanneer zulks daartoe leidt, dat de commandeerende officier, na aanvankelijk niet gestraft te hebben, omdat de verdachte naar zijn oordeel niet schuldig was of omdat de handhaving eener goede krijgstucht naar zijn oordeel de bestraffing van eene overtreding niet noodzakelijk vorderde, op zijne eerste beslissing terugkomt en den betrokkene alsnog straft, zoodat de tweede beslissing uitvalt in diens nadeel;

dat uit het bovenstaande voortvloeit, dat de commandeerende officier van eene directie of van eene vloot, een eskader of minder smaldeel, wanneer hij van oordeel is, dat de commandeerende officier van een der onder zijn bevel ressorteerende oorlogsbodems ten onrechte en tot schade van de krijgstucht nagelaten heeft een krijgstuchtelijk vergrijp te bestraffen, uit hoofde van zijne verantwoordelijkheid voor de handhaving eener goede krijgstucht zich bij die afdoening geenszins behoeft neer te leggen; dat in zoodanig geval die hogere commandeerende officier bevoegd en zelfs verplicht is, den commandeerenden officier van het betrokken schip deswege ter verantwoording te roepen, alsmede om zijnerzijds zoodanige maatregelen te nemen als hem in het bepaalde geval in het belang van de krijgstucht noodig voorkomen en geoorloofd zijn; dat die maatregelen derhalve ook kunnen betreffen het alsnog bestraffen van het ge-

pleegde krijgstuchtelijke vergrijp; dat echter de hoogere commandeerende officier, zulks dienstig oordeelende, alsdan de bestraffing niet kan opdragen aan den commandeerenden officier van het schip, doch zelf van de hem toegekende strafbevoegdheid behoort gebruik te maken, omdat, als boven gezegd, de zaak in de instantie van berechting door den commandeerenden officier van het schip afgedaan en in die instantie niet meer opnieuw te berechten is; dat bovendien in dit geval bestraffing door den commandeerenden officier van het schip afbreuk doet aan diens zelfstandigheid en voor de op te leggen straf enkel de hoogere commandeerende officier de verantwoordelijkheid kan dragen;

Overwegende mitsdien, dat in het onderhavige geval de commandant der scheepsmacht op de Schelde, vermeenende, dat het aan boord van Hr. Ms. „Heemskerck” op 28 November 1916 voorgevallen — en naar 's Hofs oordeel uit een krijgstuchtelijk oogpunt zeer ernstige — feit door den commandant van dien bodem niet naar behooren behandeld was en dat de deelnemers aan dat feit strafschuldig waren en deswege gestraft hadden behooren te worden, niet bevoegd was dien commandant, nu deze de zaak eenmaal zonder bestraffing afgedaan had en daarmede de equipage — w.o. de klagers — had in kennis gesteld, op te dragen de schuldigen alsnog te straffen; dat de commandant dier scheepsmacht, indien naar zijn oordeel het onderhouden eener goede krijgstucht het bestraffen van dat feit alsnog vorderde, zelf de zaak had behooren te onderzoeken of te doen onderzoeken en vervolgens zelf de door hem schuldig bevonden manschappen had behooren te straffen;

Overwegende dat op vorenstaande gronden de bestraffing van de klagers geacht wordt niet op regelmatige wijze tot stand te zijn gekomen en derhalve de hun opgelegde straf niet kan worden gehandhaafd.

Krachtens artikel 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie, in verband met de artikelen 12 tot en met 14 der Rechtspleging bij de Zee-macht, beschikkende op de voormelde klachten;

Verklaart die wettig.

Doet te niet de aan ieder der klagers opgelegde straf en de daarbij behorende strafreden.

Bepaalt, dat de straf en de strafreden uit het conduiteboekje van ieder der klagers en uit het strafregister van Hr. Ms. „Heemskerck” zullen worden verwijderd.

Bepaalt, dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan ieder der daarin genoemde strafopleggers en aan den Advocaat-Fiscaal en een uittreksel aan ieder der klagers.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 27 April 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Klager is gestraft omdat hij in een schriftelijk verzoek om zijn Regimentscommandant te spreken onwaarheden zou hebben neergeschreven, welke indien zij juist waren bij dien commandant een ongunstig oordeel over verschillende meerderen zouden vestigen.

Aangezien de onwaarheid van de door klager medegedeelde feiten niet is gebleken verklaart het H. M. G. zijn klacht gegrond en doet straf en strafreden te niet.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de klacht, ingediend den 9den Maart 1917, van den milicien-kanonnier B., van de 6de Batterij, IIIde Afdeeling, 2de Reg. Veld-Artillerie, in garnizoen te Leiden, over de straf van veertien dagen politiekamer, hem op 7 Maart 1917 opgelegd door zijn Regiments-commandant, wegens: „In een schriftelijk verzoek om den „Regts. Commdt. te spreken, onwaarheden neergeschreven, welke, „indien zij juist waren, bij dien commandant een ongunstig oordeel „over verscheidene meerderen in rang zouden vestigen; voorts een „blaat te werpen op een opperwachtmeester-instructeur zonder dit door bewijzen te kunnen staven.”;

Gezien de stukken van het gehouden onderzoek;

Gehoord klager, strafoplegger en als getuigen, onder eede, den kapitein I., commandant van de 6de Batterij, IIIe Afd. 2de Reg. Veld-Artillerie, den reserve-paardenarts 2de klasse R., van de IIIde Afd., 2de Reg. Veld-Art., den tijdelijk-paardenarts 2de klasse W., benevens den opperwachtmeester-instructeur van gemelde batterij D.;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat bij het onderzoek is gebleken:

dat klager gedurende de maand Februari 1917, en voordien, geëmployeerd is geweest in den ziekenstal van de IIIde Afdeeling, 2de Regiment Veld-Artillerie (Leiden);

dat destijds de paardenslagers te Leiden e. o. hadden afgesproken om niet meer dan veertig gulden te geven voor een gestorven militair paard, en dat klager, in verband hiermede, dat den tijdelijke-paardenarts 2de klasse W., toenmaals te Leiden dienstdoende in de ziekenstal van de depôts van het 1ste en van het 4de Regiment Veld-Artillerie, heeft gevraagd om ook op een gestorven militair paard te mogen bieden, hetgeen genoemde paardenarts heeft goed gevonden, mits „klager maar meer bood dan de paardenslagers”;

dat de paardenarts W., destijds heeft geweten, dat klager was geëmployeerd in den ziekenstal van de IIIde Afdeeling, 2de Regiment Veld-Artillerie;

dat klager heeft getracht gestorven militaire paarden te koopen, en dat hij dan ook wel eens een gestorven militair paard heeft gekocht;

dat de reserve-paardenarts R., dienstdoende in den ziekenstal van de IIIde Afdeeling, 2de Regiment Veld-Artillerie, klager heeft aangezegd, dat hij indien hij niet ophield met te bieden op gestorven militaire paarden, uit zijn emplooi zou worden ontzet;

dat klager die waarschuwing in den wind heeft geslagen, en diengevolge door den commandant der IIIe Afdeeling van zijn emplooi in den ziekenstal is ontheven;

dat klager den paardenarts R., en ook den opperwachtmeester-instructeur D. heeft gevraagd, waarom hij niet meer in den ziekenstal van de IIIde Afdeeling mocht komen; dat klager ontstemd is geweest over het hem gegeven bescheid;

dat klager zijn batterij-commandant, kapitein I. heeft verzocht den commandant der IIIde Afdeeling te mogen spreken; dat genoemde kapitein dat verzoek niet heeft ingewilligd, doch dat klager desniettemin naderhand tot den commandant der IIIde Afdeeling is toegelaten;

dat de Afdeelings-commandant den klager, op zijne desbetreffende vraag, heeft medegedeeld, dat hij uit zijn emplooi was ontzet in het belang van den dienst;

dat klager daarop een schriftelijk verzoek heeft ingediend om den Regiments-commandant, strafoplegger, te mogen spreken, en dat hij in dat verzoekschrift gedagteekend 16 Februari 1917, naar het zakelijke o. m. het navolgende heeft beweerd:

dat, toen hij den kapitein I. vroeg om den Afdeelings-commandant te mogen spreken, deze „toornig eenigszins boos” zeide „Dank je, ..ga gang”, en daarna schreeuwde: „Dank je! Dank je! ga je gang! ..Dank je! ga weg!!!”;

dat hij, toen hij den paardenarts R. vroeg waarom hij, klager, niet meer in den ziekenstal mocht komen, ten antwoord kreeg: „je ..zit te dicht bij de vergifkast”;

dat hij, eene ongeveer gelijklopende vraag tot den opperwachtmeester-instructeur D. richtende, ten antwoord kreeg: „Misschien ..gaan er dan te veel paarden dood.”;

Overwegende dat strafoplegger heeft verklaard:

dat hij klager op 7 Maart 1917 heeft gestraft, omdat deze — gelet op de bij het korpsonderzoek afgelegde verklaringen door den kapitein I., door den paardenarts Dr. R. en door den opperwachtmeester D. — de bewuste beweringen, vervat in het verzoekschrift van 16 Februari 1917, in strijd met de waarheid heeft neergeschreven, en voorts, omdat hij den opperwachtmeester D. ook nog heeft beschuldigd van tot hem, klager, te hebben gezegd: „Je bent misschien besmettelijk.”;

dat het tweede gedeelte van de omschrijving van de strafreden betrekking heeft op de door klager ten aanzien van den opperwachtmeester D. geuite beschuldiging, dat deze tot hem, klager, zou hebben gezegd: „misschien gaan er dan te veel paarden dood”;

Overwegende dat strafoplegger aan het vorenstaande nog heeft toegevoegd, dat hij klager niet heeft willen straffen wegens de oneerbiedigheid, daarin gelegen, dat klager verschillende chefs heeft lastig gevallen met de vraag, waarom hij niet meer als geëmployeerde dienst mocht doen, terwijl hij, klager, uiteraard zeer goed heeft geweten, waarom zulks het geval was;

Overwegende dat klager voor het Hof heeft blijven volhouden, dat de door hem in zijn verzoekschrift van 16 Februari 1917 neergeschreven beweringen, waarom het hier gaat, naar waarheid het gebeurde weergeven; dat hij zich niet aan het schrijven of spreken van onwaarheid heeft schuldig gemaakt;

Overwegende dat ter zake voor het Hof is verklaard:

door den kapitein I.:

dat hij, waar klager bij het doen van zijn verzoek om den Afdelings-commandant te mogen spreken, eene indisciplinaire houding aannam, dezen eenigszins „uit de hoogte” heeft toegevoegd „Ga weg!” en daarna „Dank je, ga je gang!”; dat hij het noodig heeft geoordeeld klager aldus toe te spreken omdat „deze zijne „plaats verkeerd begreep”;

door den paardenarts R.:

dat hij niet weet, of hij destijds, en onder de omstandigheden hier bedoeld, klager al dan niet heeft toegevoegd „je zit te dicht bij de „vergiftkast”;

door den opperwachtmeester D.:

dat hij klager, nadat deze hem herhaalde malen achtereen had gevraagd, waarom hij, klager, niet meer in den ziekenstal mocht komen, heeft toegevoegd, bij wijze van een grapje, „je bent misschien besmettelijk”; dat hij niet heeft gezegd „misschien gaan er dan te veel paarden dood”; dat hij deze woorden echter heeft hooren bezigen door een der manschappen, die rondom hem stonden, doch dat niet bekend is geworden, wie hunner de gewraakte woorden heeft gebezigd;

Overwegende dat klager, neerschrijvende, dat de kapitein I., toen hij dezen vroeg om den Afdelings-commandant te mogen spreken, „toornig eenigszins boos” zeide: „Dank je, ga gang”, en daarna schreeuwde „Dank je! Dank je! ga je gang! Dank je! ga weg !!!”, zich niet aan eene opzettelijke onware voorstelling van de houding van den kapitein heeft schuldig gemaakt, daarbij niet alleen in aanmerking nemende den inhoud van de door dien officier voor het Hof afgelegde verklaring, maar tevens dat het iemand van klagers geringe ontwikkeling en beschaving niet als het opzettelijk neerschrijven van een onwaarheid kan worden toegerekend, wanneer hij in een geval als het onderwerpelijke den ontvangen indruk, welke dan

toch naar het wezen der zaak overeenstemt met het gebeurde, niet in alleszins juiste bewoordingen kenschetst;

dat er, gelet op den inhoud van de voor het Hof door den paardenarts R., afgelegde verklaring, geene termen zijn om niet te aanvaarden, dat deze officier tot klager heeft gezegd: „je zit te dicht bij de vergiftkast”;

dat de opperwachtmeester D., inderdaad tot klager heeft gezegd: „je bent misschien besmettelijk”, en dat derhalve klager geen verwijt kan treffen, indien hij die woorden den opperwachtmeester in den mond heeft gelegd;

dat het zeer wel verklaarbaar is, dat klager — zijnde komen vast te staan, dat de woorden „misschien gaan er dan te veel paar- „den dood” ten tijde en ter plaatse en onder de omstandigheden, als hier bedoeld, inderdaad zijn gesproken, en wel door iemand, die zich in de nabijheid van den opperwachtmeester D. bevond — in de stellige overtuiging is komen te verkeereren, dat de gewraakte woorden door den opperwachtmeester D., zouden zijn gebezigd, en dat er alleszins grond aanwezig is ten deze goede trouw bij klager te aanvaarden, waar, nu is gebleken, dat klager zich niet heeft schuldig gemaakt aan het neerschrijven, of uiten, van de in het eerste gedeelte van de omschrijving van de strafreden bedoelde onwaarheden, de behandeling van de zaak in geen enkel opzicht aanleiding heeft gegeven klager te verdenken van gebrek aan waarheidszin;

Overwegende, op grond van het vorenstaande, dat klager zich niet heeft schuldig gemaakt aan de krijgstuuchtelijke vergripen, zooals die zijn omschreven in de strafreden, en dat hij derhalve ten onrechte is gestraft;

Krachtens artikel 51 van 's Hof's Provisioneele Instructie in verband met de artikelen 17—20 der Rechtspleging bij de Landmacht, beschikkende op de ingediende klacht;

Verklaart die wettig;

Doet te niet straf en strafreden, waarover beklag;

Gelast, dat straf en strafreden uit klagers straflijst zullen worden verwijderd;

Bepaalt, dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan straffer en een aan den Advocaat-Fiscaal en een uitreksel aan klager.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 27 Juni 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, J. C. H. A. Quack,
P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Het samenstel der regelen in het B. W. betreffende den rechtstoestand van natuurlijke kinderen laat niet toe aan iemand straf op

te leggen ter zake dat hij gemeend heeft zich niet te moeten houden aan zijn oorspronkelijk, schriftelijk geuit voornemen om tot erkenning van een natuurlijk kind over te gaan, zelfs niet, wanneer hij zich aan zijn belofte onttrokken heeft op gronden die als onware en niet ter zake dienende voorwendsels mochten kunnen worden gequalificeerd.

Gelezen een tot het Hof gericht schrijven van den tweede-luitenant X, inhoudende, dat hij zich wenscht te beklagen bij het Hoog Militair Gerechtshof over de straf van veertien dagen kamerarrest met acces met de strafreden, hem opgelegd door zijnen bataljonscommandant.

Gelezen de schriftelijke toelichting door klager van zijne klacht en door den strafoplegger omtrent de strafoplegging gegeven en de schriftelijke bescheiden, door laatstbedoelde daarbij overgelegd;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat uit het afschrift van klagers straflijst blijkt, dat hij is gestraft met veertien dagen kamerarrest met acces met als strafreden: „Na eerst onlangs eene ernstige berisping te hebben „ontvangen wegens lichtzinnigen omgang met vrouwen, thans het „aanzien van den officiersstand op ernstige wijze benadeeld, door „onder onware en niet ter zake dienende voorwendsels zich te onttrekken aan de plechtige, vrijwillig op schrift afgelegde belofte „om een kind, dat door hem bij eene beschaafde Belgische vluchtelinge verwekt was, als het zijne te erkennen”;

Overwegende dat blijkens de strafreden als overtreding tegen de krijgstucht, waaraan klager zich zoude hebben schuldig gemaakt, immers als handeling, waardoor het aanzien van den officiersstand op ernstige wijze zoude zijn benadeeld, is aangemerkt: het onder onware en niet ter zake dienende voorwendsels zich onttrekken aan de plechtige, vrijwillig op schrift afgelegde belofte om een kind, dat door hem bij eene beschaafde Belgische vluchtelinge verwekt was, als het zijne te erkennen;

Overwegende dat in het Burgerlijk Wetboek de rechtstoestand van natuurlijke kinderen volledige regeling heeft gevonden eensdeels door de bepalingen omtrent de erkenning door den vader of de moeder en de daaraan verbonden rechtsgevolgen en anderdeels door de vestiging van de verplichting van den vader, die zijn natuurlijk kind niet heeft erkend, om door eene uitkeering in het onderhoud van het kind gedurende de minderjarigheid te voorzien; dat, terwijl de erkenning van een natuurlijk kind door zijnen vader of zijne moeder geheel vrijwillig is, de vader, wanneer hij gemeend heeft tot die erkenning op eene van de bij de Wet aangewezen manieren niet te moeten overgaan, door het instellen en toegewezen krijgen van eene rechtsvordering tegen hem tot voorziening in het onderhoud en de opvoeding kan worden gedwongen; dat, ingevolge de Wet, die rechtsvordering zal worden afgewezen, indien de tot voorziening in

het onderhoud en de opvoeding aangesprokene bewijst, dat de moeder binnen den in de Wet aangewezen termijn met een of meer anderen gemeenschap heeft gehad, tenzij uit deze gemeenschap het kind onmogelijk kan zijn ontvangen, of in het algemeen, indien de rechter in gemoede overtuigd is, dat de verweerder niet is de vader van het kind;

Overwegende dat dit samenstel van regelen, geldend voor de burgerlijke samenleving hier te lande, niet toelaat, dat aan iemand straf wordt opgelegd ter zake dat hij gemeend heeft zich niet te moeten houden aan zijn oorspronkelijk, schriftelijk geuit voornemen om tot erkenning van een natuurlijk kind over te gaan, zelfs niet, wanneer hij aan zijne belofte zich onttrokken heeft op gronden, die als onware en niet ter zake dienende voorwendsels mochten kunnen worden gequalificeerd; dat immers, met het oog op eene mogelijk tegen hem in te stellen rechtsvordering tot voorziening in het onderhoud en de opvoeding van het kind, zoo iemand reeds van te voren verdediging moet kunnen voeren en daarin op geenerlei wijze mag worden belemmerd; dat, wordt zoodanige rechtsvordering tegen hem ingesteld, de rechter zal hebben te beoordeelen wat er is van deze gronden en of zij zijn onware en niet ter zake dienende voorwendsels;

Overwegende, dat een officier, door aldus te handelen, dat is door zich niet te houden aan eene schriftelijke belofte om een natuurlijk kind als het zijne te erkennen en door daarvoor gronden aan te voeren, die, oppervlakkig bezien, den indruk kunnen maken van te zijn onware en niet ter zake dienende voorwendsels, het aanzien van den officiersstand niet op ernstige wijze benadeelt; dat, zoo ooit, dan hiervan enkel sprake zoude kunnen zijn, wanneer eenmaal de rechter heeft uitgemaakt, niettegenstaande alle voorwendsels en uitvluchten, door dien officier gebezigd, dat hij de vader is van het natuurlijk kind van eene vrouw als in de strafreden bedoeld en dat hij, schoon hij daaraan zich heeft willen onttrekken, tot voorziening in het onderhoud en de opvoeding van dit kind gehouden is;

Overwegende dat derhalve klager ten onrechte is gestraft en mitsdien de klacht is wettig;

Krachtens artikel 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie, in verband met de artikelen 17—20 der Rechtspleging bij de Landmacht, beschikkende op de ingediende klacht;

Verklaart de klacht wettig;

Doet te niet de straf, waarover beklag;

Verstaat, dat de straf met de strafreden uit klagers strafregister zal worden verwijderd;

Bepaalt, dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager, een aan strafoplegger en een aan den Advocaat-Fiscaal.

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK.

GERECHTSHOF TE 'S-HERTOGENBOSCH.

Kamer van strafzaken.

Zitting van 15 Januari 1917.

Voorzitter Mr. Th. J. A. Duynstee.

Raden Mrs. Jhrn. A. F. O. van Sasse van IJsselt en A. Th. J. Schade van Westrum.

Mishandeling van een burger door een militair ter gelegenheid eener onderlinge vechtpartij van dien militair met verschillende burgers of van verschillende burgers onderling, levert niet op het in art. 14 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande bedoelde commun delict. Die militair behoort dus te dier zake voor den militairen en niet voor den burgerlijken rechter terecht te staan.

Het Openbaar Ministerie, appellant en geappelleerde,

tegen

H. R., machinist, geboren te Maastricht, den 22 Mei 1889 en wonende aldaar.

Het Hof;

Gehoord, enz.;

Gezien, enz.;

Oerwegende, dat de beklaagde in prima heeft terecht gestaan ter zake: dat hij omstreeks 25 Juni 1916 onder Meerssen, althans binnen het Arrondissement Maastricht, ter gelegenheid eener onderlinge vechtpartij van hem, beklaagde, met verschillende burgers en van verschillende burgers onderling, zijnde alzoo in deze strafzaak burgers mede betrokken, opzettelijk en gewelddadig H. J. G. met een mes of scherp voorwerp heeft geslagen, gesneden of gestoken en bloedend verwond, tengevolge waarvan gemelde G. heeft bekomen eene levensgevaarlijke verwonding in den buik, perforerende tot in de buikholte, waardoor de ingewanden uit diens buik pilden en gevaar voor buikvliesontsteking aanwezig was en levensgevaar voor voornoemde G. te duchten was en de lever aan het bovenvlak

van den linkerleerkwab werd verwond, althans tengevolge waarvan gemelde G. zwaar lichamelijk letsel in den buik heeft bekomen;

O. dat ten processe vaststaat, dat op en omstreeks 25 Juni 1916, zijnde de tijd waarop de beklagde het hem ten laste gelegd feit zoude hebben gepleegd, deze was milicien-soldaat bij het corps genietroepen en wel in werkelijken dienst;

O. dat het feit, hetwelk dezen beklagde is ten laste gelegd, oplevert het misdrijf, dat in art. 14 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande gezegd wordt te zijn een *commun delict*;

O. dat gezegd artikel bevat eene uitzondering op den in voorschreven wetboek voor het krijgsvolk te lande vervatten regel, dat personen, tot dat krijgsvolk behoorende, ter zake van een door hen begaan misdrijf, onverschillig of dat is een militair dan wel een *commun delict*, terecht behooren te staan voor den militairen rechter en dat, vermits het korps genietroepen, waartoe de beklagde behoort, organiek tot de landmacht is gebracht, voormelde regel op den beklagde van toepassing is, tenzij eene daarop bij datzelfde wetboek gemaakte uitzondering voor hem geldt;

O. dat blijkens meergezegd artikel militairen alleen dan niet voor den militairen rechter moeten terecht staan wanneer zij het hun ten laste gelegd *commun delict* gemeenschappelijk hebben gepleegd met andere personen, die deswege hebben terecht te staan voor den burgerlijken rechter of bij dat delict betrokken zijn, of, zooals het heet in art. 2 der wet van 22 Messidor an IV, waaraan art. 14 kennelijk is ontleend: „si, parmi deux ou plusieurs prévenus du même délit, il y a un ou plusieurs militaires, et un ou plusieurs individus non militaires, la connaissance en appartient aux juges ordinaires”;

O. dat de eerste Rechter zijne bevoegdheid om recht te spreken over dezen beklagde, ondanks dat deze op het tijdstip, waarop hij het hem ten laste gelegd feit zoude hebben gepleegd, was militair in werkelijken dienst, blijkbaar hieraan heeft ontleend, dat die militair dat feit zoude hebben bedreven ter gelegenheid eener onderlinge vechtpartij van dien beklagde met verschillende burgers en van verschillende burgers onderling, zooals in het bevelschrift van verwijzing en de dagvaarding vermeld staat;

O. echter, dat in het eerstbedoelde dier beide gevallen de uitzondering van art. 14 niet is van toepassing, omdat waar een militair in eene vechtpartij is gewikkeld met verscheidene burgers en de wil van hem is gericht op het tegenovergestelde van hetgeen de burgers willen er geen sprake kan zijn van een vereenigd optreden en evenmin van een als deelnemer betrokken zijn van den een in het misdrijf van de anderen;

O. dat evenmin de uitzondering van meergezegd artikel van toepassing kan zijn in het laatstbedoelde der twee hiervoren vermelde gevallen, vermits het plegen van een misdrijf door een militair ter gelegenheid eener vechtpartij van verscheidene burgers onderling in geen geval de connexiteit oplevert waarvan in het dikwerf gezegd art. 14 de rede is;

O. toch, dat uit het geheele context van dat artikel volgt, dat daarin onder connexiteit alleen wordt begrepen het geval, dat er is gepleegd één delict, waaraan militairen met burgers hetzij mededaders, hetzij als de burgers alleen daders zijn, medeplichtigen zijn of omgekeerd, of wel, wil men het woord connexiteit zoo ruim mogelijk opvatten, hoogstens ook nog het geval dat door burgers en militairen strafbare feiten zijn gepleegd, die in art. 88 Strafv. als samenhangend worden beschouwd;

O. dat ten processe ook niets anders is gebleken dan dat de beklagde geheel alleen het hem ten laste gelegde feit pleegde, alzoo dat hij zulks deed zonder dat een burger daaraan als mededader of medeplichtige deelnam, doende het, als gezegd, voor de competentie niets af, dat de beklagde het feit beging even vóór of tijdens dat een tweetal burgers met elkander vochten;

O. dat derhalve de beklagde ter zake van voorbedoeld feit ten onrechte is afgetrokken van den hem door de wet aangewezen militairen rechter;

Recht doende in hooger beroep:

Vernietigt het vonnis den 10en Oct. 1916 door de Arrond.-Rechtbank te Maastricht tegen den beklagde geweest;

Verklaart die Rechtbank onbevoegd om kennis te nemen van hetgeen den beklagde door den Officier van Justitie bij die Rechtbank is ten laste gelegd;

Verwijst den beklagde te dier zake naar den bevoegden rechter.

(W. v. h. R. No. 10101).

OFFICIEEL GEDEELTE.

Voorloopig arrest van militaire beklaagden. Aan Garnizoens- en Plaatselijke Commandanten.

*Beschikking van den Minister van Oorlog van 22 Augustus 1917,
Ie Afd., Nr. 114.*

(Legerorders 1917. Deel A. No. 73).

Mijn aandacht is gevestigd geworden op den soms, in verhouding tot de later opgelegde straffen, te langen duur van de voorloopige hechtenis, welke militaire beklaagden ondergaan.

Een middel om, zonder de procedure te kort te doen, den arresttijd te verkorten acht ik gelegen in het nog vóór dat de beklaagde in de Residentie van den Krijgsraad is aangekomen, reeds doen van stappen om tot bijeenroeping van den Krijgsraad te geraken.

De bevoegdheid daartoe is ontkend met een beroep op artikel 30 van de Regtspleging bij de Landmagt; met den Minister van Justitie neem ik haar echter aan, en wel op grond, dat artikel 30 kennelijk bedoelt, niet een bevoegdheid te regelen, maar een verplichting op te leggen voor het geval behalve de stukken ook de beklaagde in de Residentie van den Krijgsraad is aangekomen.

Wordt van deze bevoegdheid gebruik gemaakt, dan spreekt het van zelf dat de procedure in vele gevallen aanmerkelijk versneld zal worden en dat dus de voorarresttijd wordt verkort.

Naar aanleiding van deze beschouwing heb ik de eer U Mijne Heeren te verzoeken, dienovereenkomstig te willen handelen, wanneer in Residenties van Krijgsraden, de auditeur zich tot U wendt ingevolge art. 114 R. L., ook al moge de beklaagde nog niet in Uw garnizoen zijn aangekomen.

Een tweede punt te dezen van belang is, dat de Regtspleging bij de Landmagt niet uitdrukkelijk bepaalt wie verantwoordelijk is voor het voortduren van het voorloopig arrest. Wanneer het aan den officier-commissaris opgedragen onderzoek gesloten is, heeft deze geen bemoeienis meer met den voorloopig gearresteerde, evenmin de garnizoenscommandant. Wel de auditeur-militair naar het voorschrift van art. 156 R. L.; deze kan bij den Krijgsraad ontslag uit of verzachting van arrest vragen, doch veelal zal hij niet nauwkeurig op de hoogte zijn van hetgeen met den beklaagde tijdens de voorloopige hechtenis is geschied (overbrenging naar een hospitaal of andere inrichting, ontvluchting). Om aan de auditoren de beschikking over die gegevens te verschaffen, verzoek ik U, na de mededeeling betreffende het voorloopig arrest, voorgeschreven in

art. 14, lid 2 R. L., den betrokken auditeur-militair ook van den verderen duur van het voorloopig arrest en van eventueele wijzigingen daarin nauwkeurig op de hoogte te houden.

Gerechtskosten in strafzaken.

Staatsblad No. 580 bevat het K. B. van 1 September 1917, houdende wijziging van het K. B. van 18 December 1874 (Staatsblad no. 213), houdende voorschriften omtrent de onderwerpen, bedoeld bij het eerste lid van artikel 10 der wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* no. 67), tot vaststelling van eenige bepalingen ten aanzien der berekening, toeschatting, begrooting en betaling van gerechtskosten in strafzaken, waarvan de militaire regter kennis neemt, welke wet is gewijzigd door de wetten van 7 December 1908 (*Staatsblad* no. 360), van 31 October 1912 (*Staatsblad* no. 337) en van 23 Mei 1917 (*Staatsblad* no. 431).

Het enig artikel van dit besluit bepaalt, dat in art. 3 van voormeld besluit van 1874 in plaats van „Secretaris bij den Zeekrijgsraad” wordt gelezen „fiscaal bij den Zeekrijgsraad”.

KONINKLIJK BESLUIT van den 24sten Augustus 1917, (*Stsbl.* no. 568), betreffende de tenuitvoerlegging van sententies, door het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië in hooger beroep van vonnissen van zeekrijgsraden gewezen.

WIL WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Koloniën, van Marine en van Justitie van 5 Juni 1917, 2de Afdeeling A., no. 616;

Den Raad van State gehoord (advies van 10 Juli 1917, no. 26);

Gelet op de nadere voordracht van Onze Ministers van Justitie, van Marine en van Koloniën van 1 Augustus 1917, 2de Afdeeling A., no. 521; 14 Augustus 1917, Afdeeling B., no. 63, en 21 Augustus 1917, 1ste Afdeeling, no. 20;

Gezien de wet van 15 Mei 1914 (*Nederl. Staatsblad* no. 206, *Indisch Staatsblad* no. 677);

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel I.

In artikel 1 van Ons besluit van 18 Februari 1887 (*Nederlandsch Staatsblad* no. 36, *Indisch Staatsblad* no. 102), gelijk dit is gewij-

zigd bij Ons besluit van 9 April 1903 (*Nederlandsch Staatsblad* no. 98, *Indisch Staatsblad* no. 251), worden de volgende wijzigingen aangebracht.

In het eerste lid wordt, in plaats van „vonnis van een zee-krijgsraad in *Nederlandsch-Indië*”, gelezen: „een vonnis van een zee-krijgsraad in *Nederlandsch-Indië* of bij eene in hooger beroep van zoodanig vonnis gewezen sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van *Nederlandsch-Indië* en, in plaats van „het vonnis”, „het vonnis of de sententie”.

In het tweede lid wordt, in plaats van „door een zee-krijgsraad” gelezen: „bij een vonnis of sententie, als in het eerste lid bedoeld”.

Artikel II.

De tenuitvoerlegging in *Nederlandsch-Indië* van sententies, door het Hoog Militair Gerechtshof daar te lande in hooger beroep van vonnissen van zee-krijgsraden gewezen, geschiedt door dezelfde beambten, als voor de tenuitvoerlegging van andere sententies van dat Hof zijn aangewezen. Intusschen is de Advocaat-Fiscaal voor de Land- en Zeemacht bevoegd de tenuitvoerlegging van sententies, als eerstbedoeld, te doen plaats vinden door de fiscaals bij de zee-krijgsraden.

Artikel III.

Dit besluit treedt in werking tegelijk met de voornoemde wet van 15 Mei 1914.

Onze voornoemde Ministers zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en in het *Staatsblad* voor *Nederlandsch-Indië* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 24sten Augustus 1917.

WILHELMINA

De Minister van Koloniën,
TH. B. PLEYTE.

De Minister van Marine,
J. J. RAMBONNET.

De Minister van Justitie,
B. ORT.

Uitgegeven den *tienden* September 1917.

De Minister van Justitie,

B. ORT.

KONINKLIJK BESLUIT van den 24sten Augustus 1917,
(St.bl. no. 569), ter bevordering van een behoorlijke uit-
voering in Nederlandsch-Indië van sommige bepalingen
van de Regtspleging bij de Zeemagt.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER
NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Koloniën, van Marine
en van Justitie van 5 Juni 1917, 2de Afdeeling A, no. 616;

Den Raad van State gehoord (advies van 10 Juli 1917, no. 26);

Gelet op de nadere voordracht van Onze Ministers van Justitie,
van Marine en van Koloniën van Koloniën van 1 Augustus 1917,
2de Afdeeling A, no. 521; 14 Augustus 1917, Afdeeling B, no.
63, en 21 Augustus 1917, 1e Afdeeling, no. 20;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Ter bevordering van een behoorlijke uitvoering in *Nederlandsch-Indië* van sommige bepalingen van de Regtspleging bij de Zeemagt, vast te stellen als volgt:

Artikel I.

Alle bevelen, vorderingen en oproepingen, ingevolge bepalingen van de Regtspleging bij de Zeemagt gericht tot personen, die zich in *Nederlandsch-Indië* bevinden, worden, ook ten aanzien van de daaruit voor die personen voortvloeiende verplichtingen, gelijk gesteld met soortgelijke bevelen, vorderingen en oproepingen van den militairen rechter of van militair-rechterlijke autoriteiten aldaar.

Aan die bevelen, vorderingen en oproepingen moet worden voldaan met inachtneming van de desbetreffende bepalingen van genoemd wetboek.

Artikel II.

Aan de verzoeken of bevelen tot medebrenging, gedaan bij de missives, bedoeld in de artikelen 79, 80, 81, 82, 87 en 168 juncto 169 van de Regtspleging bij de Zeemagt, wordt in *Nederlandsch-Indië* van wege den commandeerenden officier bij de landmacht of de burgerlijke rechtbank, tot wie(n) die missives gericht zijn, uitvoering gegeven overeenkomstig de desbetreffende voorschriften van genoemd wetboek.

Artikel III.

Voor de deurwaarders en de als zoodanig fungeerende personen zullen in *Nederlandsch-Indië* ook ten aanzien van hunne verrich-

tingen ten behoeve van de rechtspleging bij de zeemacht de bepalingen gelden, daar te lande van kracht voor hunne verrichtingen in burgerlijke strafzaken.

Artikel IV.

De berekening van de aan getuigen, deskundigen, tolken en eedsafnemers bij de rechtspleging bij de zeemacht toekomende reis- en andere kosten geschiedt in *Nederlandsch-Indië* overeenkomstig de daar te lande op dit stuk bestaande voorschriften.

De toeschatting geschiedt door den voorzitter van het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, de officieren-commissarissen of de fiscaals.

Artikel V.

Dit besluit treedt in werking tegelijk met de wet van 15 Mei 1914 (*Nederlandsch Staatsblad* no. 206, *Indisch Staatsblad* no. 677).

Onze voornoemde Ministers zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* voor *Nederlandsch-Indië* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 24sten Augustus 1917.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën,
TH. B. PLEYTE.

De Minister van Marine,
J. J. RAMBONNET.

De Minister van Justitie,
B. ORT.

Uitgegeven den *tienden* September 1917.

De Minister van Justitie,

B. ORT.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Dienstplichtigen met klein verlof. — Toelagen aan advocaten- raadslieden van militaire beklagden.

Naar aanleiding van het door de Commissie van Rapporteurs uitgebracht Verslag, betreffende het op blz. 24 vermelde wetsontwerp, deelde de Minister van Justitie in een nota, ingezonden bij brief van 24 Juli 1917, o. m. het volgende mede:

Art. 15. Erkend wordt, dat de tegenwoordige buitengewone omstandigheden er toe hebben geleid, om op eene te voren ongekend ruime schaal gebruik te maken van het instituut van het z. g. klein verlof. Dit als een gevolg van de noodzakelijkheid, om eenerzijds een groot aantal lichten van militie, landweer en landstorm in werkelijken dienst te houden en om anderzijds met de particuliere belangen van de tot die lichten behorende militairen rekening te houden.

Aan het zich bevinden in werkelijken dienst is nu door Militie-, Landweer- en Landstormwet o. m. als rechtsgevolg vastgeknoopt het onderworpen zijn aan de militaire strafwetgeving en rechtsmacht, zoodat ook militairen, wien in de tegenwoordige buitengewone omstandigheden onbepaald klein verlof is verleend, „voor allerlei niet zeer ernstige overtredingen” voor den *militairen* rechter moeten terechtstaan. Verkeeren zij nu dientengevolge, gelijk sommige leden stellen „in veelal ongunstiger positie dan niet-militairen, die dezelfde feiten pleegden”, in die mate, dat daardoor het rechtsgevoel zou worden beledigd?

De ondergeteekende meent dit te mogen betwijfelen. Blijkens de hierboven aangehaalde bewoordingen van het Verslag is het bezwaar niet zoozeer dit, dat bedoelde militairen in het algemeen voor den *militairen* rechter terechtstaan, doch dat zij dientengevolge voor weinig ernstige feiten zouden terechtstaan onder ongunstiger voorwaarden dan niet-militairen. Is dit echter juist? Ten aanzien van overtredingen opent het VIde hoofdstuk van den Tweeden Titel van de Regtspleging bij de Landmagt de mogelijkheid om de gerechtelijke informatiën en de verschijning van den beklagde ter terechtzitting achterwege te doen blijven, m. a. w. de mogelijkheid van eene berechting, welke in eenvoudigheid, ook uit oogpunt van den beklagde, voor de berechting door den burgerlijken strafrechter niet onderdoet. En ten aanzien van misdrijven moet wel de daarvan verdachte kleinverlofganger ter verschijning bij de informatiën en ter terechtzitting van den krijgsraad bij zijn korps terugkeeren, doch deze terugkeert duurt, wordt geen voorloopige hechtenis toegepast, niet langer dan voor het onderzoek wordt vereischt. Alleen de omstandigheid,

dat de reis naar het garnizoen of naar de zetelplaats van den krijgsraad niet zelden langer zal zijn dan de reis naar de zetelplaats van den burgerlijken strafrechter, die, ware het feit b.v. door een groot-verlofganger gepleegd, van de zaak zou kennis nemen, kan als betrekkelijk ongunstig voor den klein-verlofganger gelden, waarbij echter moet worden bedacht, dat deze in dienst en dus kosteloos reist, de groot-verlofganger niet. Inderdaad kan dus van eene belediging van het rechtsgevoel ten deze moeilijk worden gesproken.

Practisch, dit is juist, leidt de groote uitbreiding, in de tegenwoordige buitengewone omstandigheden aan het instituut van het z. g. klein verlof gegeven, tot eene niet onbelangrijke vermeerdering van de werkzaamheden van de militaire gerechten. Doch deze hebben zich tot dusver, zij het dan ook met inspanning van alle krachten, van hunne taak weten te kwijten. Men bedenke hierbij nog, dat ook verschillende burgerlijke gerechten reeds thans met arbeid zeer bezet zijn, zoodat eene noodvoorziening, als door sommige leden gewenscht en welke overigens allereerst het Departement van Oorlog zou betreffen, de practische moeilijkheden, waarop die leden wijzen, in zoover enkel zou verplaatsen.

De ondergeteekende kan derhalve — en dit in overeenstemming met de meening, zoo van de andere leden, ten deze aan het woord, als van zijn ambtgenoot van Oorlog — de noodzakelijkheid van zoodanige noodvoorziening niet toegeven. Ter gelegenheid van de behandeling van het, naar hij vertrouwt, weldra in te dienen ontwerp van wet tot invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht en van de Wet op de Krijgstucht kan de quaestie der onderworpenheid van klein-verlofgangers aan de militaire rechtsmacht nader onder de oogen worden gezien. Het verdient in dit verband nog de aandacht, dat de ministeriele commissie ter voorbereiding van bedoelde invoering in haar rapport op dit punt geene van de geldende afwijkende regeling heeft voorgesteld. Inderdaad schijnt dan ook de onderworpenheid van klein-verlofgangers aan de militaire rechtsmacht *in beginsel* volkomen redelijk en alleen de zeer buitengewone toepassing van het instituut van het z.g. klein verlof, waartoe de hoogst abnormale omstandigheden, welke wij thans beleven, heeft genoopt, kan die redelijkheid verminderen of in twijfel doen trekken. De wetgeving dient intusschen allereerst op den regel gegrond te zijn en het scherp aangeven van de uitzonderingen naar redelijke grenslijn zou in het onderhavige geval tal van moeilijkheden aanbieden.

Uit den post voor toelagen aan advocaten-raadslieden van militaire beklagden is gedurende het loopende dienstjaar betaald *f* 20 800. Gelijk bekend is, verplichten de regtsplegingen bij zee en landmagt de leden der balie niet om zich eene toevoeging te laten welgevallen en zonder toelagen bleek eene voldoende medewerking der balie ten deze niet te kunnen worden verkregen. Het stelsel der toelagen is indertijd, na ampel overleg met de militair-rechterlijke macht en de betrokken balies, vastgesteld.

Voor elke toevoeging wordt thans eene toelage van *f* 10 verleend,

met dien verstande, dat in zaken, welke slechts ééne verdediging vereischen, al betreffen zij meerdere beklaagden, practisch slechts ééne toevoeging plaats vindt. De als een gevolg van de toevoeging te verrichten werkzaamheden, o. a. de studie van het dossier, moeten, moeilijke en eenvoudige zaken dooreengenomen, niet worden onderschat en zij vinden plaats ook indien de raadsman zich ten slotte refereert aan het oordeel van het rechtsprekend college. Dat ook in het laatste geval eene toelage wordt gegeven, komt den ondergeteekende dan ook geenszins onredelijk voor. Hij verklaart zich intusschen gaarne bereid om de quaestie der toelagen, in verband ook met het stesel van toevoeging, nog eens te overwegen.

Vrijstelling van Militiedienst.

Bij K. B. van 11 Juni 1917 no. 35 (St.-Ct. no. 139) is vrijstelling voor goed van den dienst bij de militie verleend aan een loteling, die was ingelijfd, niettegenstaande hij aanspraak had op vrijstelling voor goed van dien dienst wegens broederdienst. De vrijstelling was door den betrokken militieraad niet verleend kunnen worden, omdat de vereischte bewijsstukken noch in de eerste noch in de tweede zitting van het college waren ingekomen, hetgeen een gevolg was van de omstandigheid dat, hoewel de loteling tijdig bij den betrokken burgemeester aanvraag had gedaan tot het opmaken van een getuig-schrift in zake broederdienst, de burgemeester verzuimde aan die aanvraag te voldoen, althans naliet de noodige bewijsstukken aan den betrokken militiecommissaris te zenden. Een gelijke beslissing werd genomen bij K. B. van 16 Juli 1917 no. 31 (St.-Ct. no. 172) in een geval, dat de niet-inzending van het getuig-schrift was te wijten aan een verzuim van den secretaris van de betrokken gemeente.

Aan een anderen ingelijfde bij de militie werd, eveneens naar aanleiding van een gepleegd verzuim bij K. B. van 25 September 1917 no. 4 (St.-Ct. no. 230) vrijstelling voor goed van den dienst bij de militie verleend. Het gold hier iemand, die zich krachtens eene vrijwillige verbintenis, na afloop waarvan hij ten minste vijf jaren zal hebben gediend, in dienst bevond en mitsdien aanspraak had op vrijstelling voor goed van militiedienst. Het desbetreffende bewijsstuk, dat zonder eenige aanvraag van de zijde van den belanghebbende door den korpscommandant aan den militieraad had moeten worden ingezonden, was echter bij dit college noch in de eerste, noch in de tweede zitting ingekomen, zoodat de vrijstelling door den raad niet was verleend kunnen worden.

Een ander geval behandelt het K. B. van 14 Juni 1917 no. 35 (St.-Ct. no. 150). Iemand was ingeschreven voor de lichte der militie van 1918 zoowel te Leeuwarden als te Achtkarspelen. In de eerste gemeente was de inschrijving terecht geschied, omdat hij aldaar onder voogdij stond van een Vereniging, daarentegen was

de inschrijving in de tweede gemeente, op aangifte van zijn vader, ten onrechte geschied, omdat zijne ouders, ofschoon aldaar wonende, uit de ouderlijke macht waren ontzet. Eerst na het tijdstip, waarop het inschrijvingsregister, met het daaruit opgemaakt alphabetisch register, geacht moeten worden voorgeod te zijn vastgesteld, bleek, dat de inschrijving niet te Achtkarspelen had behooren te geschieden. Onder die omstandigheden werd den belanghebbende voor laatstgenoemde gemeente vrijstelling voor goed van den dienst bij de militia verleend.

Ten slotte vermelden wij nog het geval van een loteling die niet de bij de wet gevorderde lengte had. Met gebruikmaking van de bevoegdheid verleend in art. 76 1e lid van het militiebesluit had hij zich aan een meting onderworpen. De chef van den militairen geneeskundigen dienst, ter plaatse waar de meting geschiedde, stelde vast dat de belanghebbende de vereischte minimumlengte niet bezat. De uitslag van de meting was evenwel niet door den garnizoenscommandant vastgesteld en de keuringsraad, waarvoor de loteling niet was verschenen, had er geen kennis van gekregen. Aanoezien vast stond dat belanghebbende de gevorderde lengte niet had en de keuringsraad hem zou hebben afgekeurd, als dit college van den uitslag van de meting op de hoogte was geweest, werd hem bij K. B. van 21 Juni 1917 no. 42 (St.-Ct. no. 150) vrijstelling voor goed van den dienst bij de militia verleend.

Rechtsgeleerde studie bij de Zeemacht.

Bij beschikking van Z. E. den Minister van Marine d.d. 27 Augustus 1917 B. no. 59 zijn de officieren van administratie der 2de klasse H. G. Gerdes en N. F. Dijkema geplaatst te Amsterdam, ten einde gedurende twee jaar colleges te volgen aan de Gemeentelijke Universiteit aldaar ter verkrijging van het getuigschrift voor „meer uitgebreide rechtskennis” bedoeld in Hoofdstuk XI A, Deel I V. K. M.

Wij mogen niet nalaten onze groote voldoening over dezen maatregel uit te spreken. Sedert de laatste jaren was de rechtsgeleerde vorming van officieren van de zeemacht, zooals die sedert 1908 was geregeld, onderbroken, omdat de mobilisatie alle beschikbare krachten opeischte en niet toeliet, enkele officieren in de gelegenheid te stellen zich uitsluitend aan de beoefening van de rechtswetenschappen te weiden. Door den thans genomen maatregel, die door de grootere sterkte van het korps officieren van administratie bij de zeemacht mogelijk is geworden, is aan deze onderbreking gelukkig een einde gekomen.

Voorts kunnen wij nog mededeelen dat de officieren van administratie der 2de kl. J. J. G. Jas en G. H. van Driel, beiden jur. cand., hunne studiën voortzetten tot het behalen van den graad van doctor in de rechtswetenschap.

Burgerlijke of Militaire Rechter.

Op blz. 292 vlg. van den vorigen jaargang namen wij een arrest op van den Hoogen Raad, waarbij het beroep in cassatie tegen een na verzet van den beklaagde gewezen arrest van het Gerechtshof te Arnhem, hetwelk den burgerlijken rechter onbevoegd verklaarde om van de tegen den beklaagde, een milicien-soldaat, aanhangige zaak kennis te nemen, werd verworpen. De beklaagde heeft daarna voor den militairen rechter terechtgestaan, doch ook deze verklaarde zich in hoogste instantie onbevoegd om van de zaak kennis te nemen. De desbetreffende sententie hebben wij opgenomen op blz. 76 vlg. hiervoor. Wij hebben hier dus te doen met een negatief jurisdictiegeschil tusschen den burgerlijken en den militairen straf-rechter en de vraag rijst: kan dit geschil worden opgelost en, zoo ja, hoe?

Dat zoowel de burgerlijke als de militaire strafrechter zich, in hoogste instantie rechtsprekende, onbevoegd verklaard hebben, waardoor de bij het strafbaar feit betrokken militair ongestraft blijft, noemt de redactie van het W. v. h. R. in no. 10137 een niet bevredigende oplossing. De redactie wijst er op dat art. 88, 4e R. O. alleen spreekt van een jurisdictiegeschil tusschen een gerechtshof of een rechtbank ter eenre en een der bijzondere collegiën, niet van een geschil tusschen dien rechter en den Hoogen Raad zelf en oppert de veronderstelling dat de wetgever kan zijn uitgegaan van de meening dat de militaire rechter zich heeft te houden aan eene door den H. R. zelf gegeven beslissing. Nu het H. M. G., bij gebreke aan een dwingend voorschrift heeft gemeend zijne bevoegdheid zelfstandig te moeten onderzoeken, zou naar de meening van de redactie beproefd kunnen worden de zaak opnieuw bij wijze van jurisdictiegeschil aan het oordeel van den H. R. te onderwerpen; wellicht zou dit college geneigd zijn aan de bepaling van art. 88, 4e R. O. een enigszins uitbreidende toepassing te geven. Hij zou dan na hernieuwde overweging van de quaestie en daarbij in aanmerking nemende de belangrijke overwegingen van het H. M. G. eene eindbeslissing kunnen geven.

Naar aanleiding van de slotvraag of er lezers van het Weekblad zijn, die over de oplossing van deze bevoegdheidsquaestie meer licht kunnen doen opgaan, weidt Prof. Mr. A. J. Blok te Leiden in W. 10148 eenige beschouwingen aan deze zaak. Hij geeft toe dat art. 88 R. O. een lacune bevat, welke aan een regeling van rechtsgebied in den weg zou staan, indien er een negatief jurisdictiegeschil bestond tusschen het H. M. G. en den H. R. Dit laatste acht hij echter in het onderhavige geval voor betwisting vatbaar. Prof. Blok meent dat de onbevoegdverklaring van den burgerlijken strafrechter afkomstig was van het Hof te Arnhem en dat die onbevoegdverklaring door de verwerping van het cassatieberoep door den H. R. onherroepelijk is geworden, zoodat er een jurisdictiegeschil zou bestaan tusschen het Hof te Arnhem en het H. M. G. welk geschil voor

regeling door den H. R. vatbaar is. De meening dat de H. R. de rechter was, die de onbevoegdverklaring uitsprak, zou naar zijn oordeel alleen dan als juist aanvaard mogen worden, wanneer de cassatie als een derde instantie mag worden beschouwd. Daarvoor pleit zeker het voorschrift der wet dat de H. R. bij vernietiging eener beslissing in sommige gevallen ten principale recht kan doen, maar mag nu in gevallen, waarin er geen grond voor vernietiging bestaat, worden aangenomen, dat het arrest, waarbij zulks wordt uitgemaakt, een beslissing inhoudt in wezen gelijk staande met een bevestiging van het aangevallen arrest of vonnis? Met een beroep op Fransche schrijvers, de praktijk van den H. R. en enkele artikelen van den Code d'Instruction en het Wetboek van Strafvordering komt Prof. Blok tot de gevolgtrekking dat de verwerping van het cassatieberoep naar positief recht niet anders beteekent dan dat de aangevallen beslissing in kracht van gewijsde gaat en ten uitvoer gelegd mag worden.

Anders zou de zaak ook volgens Prof. Blok gestaan hebben, wanneer het Hof te Arnhem den beklaagde had veroordeeld, doch de H. R. het arrest had vernietigd en ten principale recht doende de rechtbank onbevoegd had verklaard; in dat geval zouden de onbevoegdverklaringen zijn uitgesproken eenerzijds door het H. M. G. anderzijds door den H. R. Het in art. 308 Sv. genoemde geval zal alsdan van toepassing zijn indien men het „zich onbevoegd verklaren” in dien zin mag interpreteren, dat daaronder valt het geval dat de hogere rechter den lageren onbevoegd verklaart. Indien er een conflict bestaat, *moet* dit worden geregeld en *moet* er een voorschrift te vinden zijn dat voor elk geval den rechter aanwijst en bestond er een lacune dan zou deze in den geest der wettelijke bepalingen behooren te worden aangevuld. Daarvan uitgaande meent ZHG. dat de H. R. het rechtsgebied zal hebben te regelen. Het systeem der wet is dat de gemeenschappelijke hogere rechter bevoegd is; een rechter, die boven het H. M. G. en den H. R. staat, bestaat in strafzaken niet, maar in ieder geval heeft de wetgever in artikel 88, 4e R. O. te kennen gegeven dat hij de bijzondere colleges *in dit verband* tegenover den H. R. als lagere rechters beschouwt. Daarom moeten de woorden „een gerechtshof of eene rechtbank” in art. 88, 4e R. O. worden geïnterpreteerd alsof er stond de burgerlijke rechter, waardoor het artikel tevens kan worden toegepast wanneer een jurisdictiegeschil rijst tusschen den militairen rechter eenerzijds en een kantongerecht anderzijds.

Ten slotte doet Prof. Blok nog een „huismiddel” aan de hand. De zaak zou opnieuw bij de rechtbank kunnen worden aangebracht. Noch art. 68 Sr., noch art. 1 Sv. verzetten zich daartegen. Verklaart de rechtbank zich nu onbevoegd dan zou het O. M. in die uitspraak kunnen berusten en men heeft een jurisdictiegeschil waarvan de H. R. zou kunnen kennis nemen.

Naar aanleiding van het vorenstaande wenschen wij nog een enkele opmerking te maken. Het laatste door Prof. Blok aange-

geven middel is eenvoudig maar heeft onze sympathie niet. Boven dien is het de vraag of het tot het beoogde doel zal leiden. Zeker, de rechtbank kan zich onbevoegd verklaren en het O. M. kan in de uitspraak berusten. Maar zal de beklagde hetzelfde doen? Het is waarschijnlijk in zijn belang, dat het geschil niet wordt opgelost. In dat geval zal hij van het vonnis van de rechtbank in hooger beroep gaan en vervolgens cassatie aantekenen tegen het arrest van het Hof. De zaak is dan weer teruggebracht tot een der beide gevallen, waarin naast de uitspraak van het H. M. G. staat óf een arrest van den H. R., dat het cassatieberoep tegen het arrest van het Hof, waarbij de onbevoegdverklaring is uitgesproken, verwerpt óf een arrest van den H. R. waarbij hij, ten principale rechtdoende, de onbevoegdheid van den burgerlijken strafrechter uitspreekt. Leggen de lagere rechtscolleges zich bij de uitspraak van den H. R. neer, dan krijgt men het eerste geval, zoo niet, en laten zij zich door de argumenten van het H. M. G., overtuigen, dan vraagt het tweede geval weer om oplossing.

Voor de opvatting van Prof. Blok dat in casu een jurisdictiegeschil bestaat tusschen het H. M. G. en het Hof te Arnhem gevoelen wij veel en het zou o. i. zeer zeker aanbeveling verdienen om te trachten langs dien weg een oplossing te verkrijgen. ¹⁾ Voor de wijze, waarop de hoogleeraar de zaak wil oplossen, wanneer een jurisdictiegeschil bestaat tusschen H. M. G. en H. R., gevoelen wij minder; de interpretatie, die ZHG. voor dat geval aan art. 88, 4e R. O. wil geven, wijkt wel wat ver van den letter van de wet af; aanvulling van dat artikel bij de wet lijkt ons hier den eenigen weg.

Een dergelijke aanvulling werd reeds voorgesteld door Prof. Van der Hoeven in zijn ontwerp van wet tot wijziging van art. 88 R. O. (Zie Herziening van het Militair Strafrecht deel I blz. 336 vlg.) In hoeverre hij daarbij heeft gedacht aan gevallen als het onderhavige blijkt niet, in ieder geval maakt hij daarvan in zijne toelichting geen melding. Als toelichting op de aanvulling zegt hij, voor zover dit punt betreft, alleen, dat zij noodig is, omdat, waar aan den H. R. ook in eersten aanleg rechtsmacht in strafzaken is opgedragen, een jurisdictiegeschil tusschen den H. R. en den militairen rechter denkbaar is. De commissie voor de invoering van het W. v. M. Str. en de W. o. d. K. stelt in art. 65 van haar ontwerp-invoeringswet een gelijksoortige aanvulling van art. 88 R. O. voor, maar verspreidt in hare toelichting (blz. 116 van haar rapport) over de onderhavige aangelegenheid geen nader licht. Wellicht vindt de Regeering termen om in haar ontwerp-invoeringswet de moeilijkheid meer opzettelijk tot eene oplossing te brengen. Ook de vraag wie in dergelijke gevallen het initiatief behoort te nemen worde onder de oogen gezien.

¹⁾ Nadat het vorenstaande was geschreven en reeds ter perse was, vernamen wij van hooggeachte zijde, dat de Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem aan den H. R. een request heeft ingediend met verzoek om regeling van rechtsgebied.

V R A G E N B U S .

De Kapitein der Infanterie P. J. Stigter stelt ons de ondervolgende vraag:

Bij de Wet van 23 Mei 1917 (Stbl. No. 431), tot wijziging van de Wet van 18 April 1874 (Stbl. No. 67), is aan den Officier-Commissaris, die ingevolge Art. 83 R. L. burger-getuigen voor zich doet verschijnen, de verplichting opgelegd dien getuigen toeschatting te doen van (o. a.) schadeloosstelling voor reiskosten.

Blijkens Art. 1 van genoemde Wet van 18 April 1874 (Stsbl. No. 67) geschiedt zulks met toepassing van de Wet van 18 April 1874 (Stbl. No. 66). Laatstgenoemde wet zegt in Art. 7, dat de regeling der schadeloosstelling voor reiskosten geschiedt overeenkomstig vast te stellen afstandstafelen, omtrent welke, ingevolge Art. 78 dier zelfde wet, bij algemeenen maatregel van (inwendig) bestuur voorschriften gegeven worden. Bij art. 1 van het Kon. Besl. van 18 December 1874 (Stbl. No. 212) is hieraan gevolg gegeven en bepaald dat de afstandstafelen worden vastgesteld door den Minister van Justitie; dit is het laatst geschied bij Beschikking van 15 Maart 1878, 5e Afd. No. 110.

Indien de mij verstrekte inlichtingen juist zijn, dan zijn de bedoelde afstandstafelen niet in den handel. Uit mij welwillend ter inzage verstrekte tafelen bleek mij, dat zij in 5 deelen verdeeld zijn, elk bestemd voor het ressort van een der gerechtshoven; zij bevatten de afstanden van alle plaatsen in het ressort voor het gerechtshof tot den zetel van dat hof en tot die van arrondissements-rechtbank en kantongerecht, waaronder zij ressorteeren.

Aannemende dat bij aanvraag door den Garnizoenscommandant of den Officier-Commissaris de afstandstafelen door het Departement van Justitie verstrekt zullen worden, vermeen ik dat zij voor verschillende gevallen de benooidge gegevens niet kunnen verschaffen (b.v. in geval de Officier-Commissaris te *Ede* een burger-getuige, die te *Baarn* woont, voor zich doet verschijnen).

Gaarne zou ik vernemen hoe de afstandsberkening tusschen plaatsen, waar geen kantongerecht gevestigd is en tusschen plaatsen, gelegen in ressorten van verschillende gerechtshoven, moet geschieden.

De moeilijkheid, dat de door den geachten inzender bedoelde afstandstafelen niet voor alle gevallen de gewenschte gegevens bevatten, kan zich ook bij de burgerlijke justitie voordoen. Vandaar dat in de beschikking van den Minister van Justitie van 15 September 1875, 5e Afd., No. 102 is bepaald, dat indien de afstand tusschen twee

plaatsen in de door dien bewindsman vastgestelde afstandstafelen niet rechtstreeks is opgegeven, die afstand moet worden bepaald aan de hand van de door den Minister van Oorlog vastgestelde afstandstafelen. (Vastgesteld krachtens art. 2 van het besluit des Konings van den 4den Maart 1862, Stsbl. no. 27, houdende invoering van een nieuwen afstandswijzer voor het Koninkrijk der Nederlanden). Deze bepaling geldt ook voor den militairen rechter.

Zoowel de afstandstafelen vastgesteld door den Minister van Justitie als die vastgesteld door den Minister van Oorlog zijn uitgegeven door de Gebrs. Van Cleef te 's-Gravenhage en zijn in den handel verkrijgbaar.

Het is ons bekend dat sommige militair-rechterlijke autoriteiten uitsluitend de door den Minister van Oorlog vastgestelde afstandstafelen gebruiken. Dit verdient geen aanbeveling, omdat het Departement van Justitie bij het onderzoek van de gedane toeschattingen in de eerste plaats, overeenkomstig de voorschriften, de door den Minister van Justitie vastgestelde afstandstafelen raadpleegt, zoodat mogelijke kleine verschillen tusschen de in deze tafelen opgegeven afstanden en die vastgesteld door den Minister van Oorlog aanleiding kunnen geven dat luttele bedragen moeten worden teruggevorderd.

INGEKOMEN BIJDRAGE.

Gevangenisstraf en militaire detentie.

Het wetboek van Militair Strafrecht van 1903 noemt in den 2den titel als hoofdstraffen, na de doodstraf, die alleen in tijd van oorlog in aanmerking komt (zie art. 31 Wetb. v. mil. Str.): gevangenisstraf en militaire detentie (zie art. 6 wetb. v. mil. str.).

Nadere uitwerking vinden deze straffen in de artt. 10 en 12 van dat wetboek.

Art. 10 bepaalt, dat voor de gevangenisstraf dezelfde regels zullen gelden als in het „gemeene” (d. w. z. burgerlijke) strafrecht „behoudens dat voor militairen, die tot gevangenisstraf zonder ontslag „uit den militairen dienst zijn veroordeeld, bijzondere voorschriften „betreffende de bestemming van de opbrengst van den verplichten „arbeid, het onderwijs en de tucht bij algemeenen maatregel van „bestuur zullen worden vastgesteld.

Art. 12 luidt:

„De straf van militaire detentie wordt in een afzonderlijk gebouw in afzondering ondergaan, behoudens, dat de den gedetineerden op te leggen werkzaamheden ook gemeenschappelijk verricht „mogen worden. De bijzondere voorschriften betreffende den inwendigen dienst, de tucht en de te verrichten werkzaamheden „worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur.

Door de ambtelijke Commissie voor de invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht en de Wet op de Krijgstucht, die ingesteld werd bij ministerieel besluit van 7 October 1912 en 1 Maart van dit jaar met haar rapport gereed kwam, is o. a. ook vervaardigd een ontwerp-besluit tot uitvoering van de artt. 10 en 12 van het Wetboek v. mil. strafrecht. (Zie bldz. 152—159 Rapport).

De commissie had daarbij tot taak:

1o. Voor de gevangenisstraf te maken een stelsel dat zonder een bijzonder soort van gevangenis in te voeren ten doel heeft: om door een ander dan 't gewone gevangenis-régime, den straftijd van militairen, die na afloop hunner straf opnieuw in de gelederen of op de vloot zullen hebben te dienen, dienstbaar te maken aan hunne militaire opvoeding (Zie prof. Mr. H. v. d. Hoeven, Militair Straf- en Tuchtrecht Deel I bldz. 267 en 268 en ook Mil. Recht. Tijdschrift Deel III bldz. 363).

2o. Moest zij voor de militaire detentie een stelsel vervaardigen dat den schuldige in zedelijken zin minder zwaar straft dan gevan-

genisstraf; zonder de nadeelen te hebben, welke aan de hechtenis kleven, moet zij worden ondergaan niet in een gevangenis, doch in een gebouw staande onder militair beheer en voor de gevangenen met de verplichting tot arbeid, een gebouw waar het element der krijgstuicht op den voorgrond kan treden. (Zie Prof. Mr. H. v. d. Hoeven Militair Straf- en Tuchtrecht. Deel I blz. 272—280, 297—298 en ook Mil. Rechterl. Tijdschrift Deel III bldz. 364).

Natuurlijk had de Commissie in de eerste plaats ook rekening te houden met de redactie der artt. 10 en 12 Wetb. Mil. Str.r.

Hoewel dit geenszins door de wet gevorderd wordt heeft de Commissie voor de gevangenisstraf een regeling getroffen, welke alleen geldt voor „militairen, wier werkelijke straftijd meer dan drie maanden bedraagt en die niet tot levenslange gevangenisstraf zijn veroordeeld. (Zie Rapport bldz. 153, de bepaling welke de Commissie als art. 122 in 't Koninklijk Besluit van 31 Augustus 1886 Stbl. No. 159 zou willen zien opgenomen. In deze bijdrage citeer ik voortaan kortheidshalve: ontwerp-besluit).

Nu is echter de vraag: hoe zal men nu moeten handelen met militairen, die drie maanden of korter gevangenisstraf zullen hebben te ondergaan en met hen die levenslang zullen krijgen? Achtte de Commissie het misschien vanzelf sprekend, dat voor die gevallen waarvoor geen aparte regeling getroffen werd het burgerlijk strafstelsel van rechtswege toepassing zou moeten vinden? Deze onderstelling wordt gevoed door de woorden der Commissie in dit verband geuit: (er) „bestaat voor bijzondere maatregelen van militaire opleiding minder aanleiding” (zie Rapport bldz. 157). Echter is een dusdanige regeling onmogelijk; zij zou in strijd zijn met art. 10 Wetb. v. Mil. Str.r. daar de wetgever met 't woordje „behoudens” uitdrukkelijk en zonder eenige beperking ten aanzien van den duur een uitzondering op 't gemeene recht geschapen heeft (of de wetgever dit bewust of onbewust gedaan heeft doet niet ter zake, zonder wetsverandering kan m. i. 't burgerlijk strafstelsel voor den militair geen toepassing vinden, daar men dan in conflict zou komen met art. 5 van de wet houdende Algemeene bepalingen der Wetgeving van het Koninkrijk). Wordt nu 't stelsel der Commissie aanvaard, dan zal de positie van deze gestraften in de gevangenis zoodanig zijn, dat geenerlei regels bestaan aangaande arbeid, arbeidsloon, onderwijs en tucht, met een verbod het civiele strafstelsel toe te passen (dit verbod ligt m. i. uitdrukkelijk opgesloten in het woordje „behoudens” van art. 10 Wb. M. S.) en een niet-toepasselijk verklaring van 't militaire (art. 122 Ontwerp Besluit). Waartoe dit zal leiden blijft voorshands een open vraag.

Ter verdediging van 't onderscheid dat gemaakt is tusschen hen die een straftijd van drie maanden of korter moeten ondergaan en hen, die voor langer tijd gestraft worden, lezen we in de memorie van toelichting tot het Ontwerp-besluit: „Ingeval van zeer korten „straftijd, behoeft voor afneming van militaire geschiktheid niet „gevreest te worden en bestaat ook uit dien hoofde voor bijzondere

„maatregelen van militaire opvoeding minder aanleiding.” (Zie Rapport bldz. 157 reg. 6 v. b.)

Art. 132 Ontwerp-besluit maakt echter door de toepasselijk verklaring der artt. 123—128 Ontw. besl. de militaire detentie praktisch geheel gelijk aan de (militaire) gevangenisstraf, zonder dat de Commissie hier de bijzondere onderscheiding voor hen die gedurende langer of korter tijd gestraft worden invoert. ¹⁾

Nu moet men zich toch afvragen: Waar blijft nu de consequentie? Of moeten we soms aannemen, dat hij, die drie maanden gevangenisstraf ondergaat niets van zijn militaire geschiktheid verliest en hij die twee maanden detentie moet doormaken wel, zoodat de eerste niet, de tweede wel een straf moet ondergaan, die zooveel mogelijk is dienstbaar gemaakt aan zijn militaire opvoeding? ²⁾

De gelijkstelling van de militaire detentie aan de (militaire) gevangenisstraf (art. 129 ontw.besl. is door de volgende uitzonderingen van geenerlei beteekenis geworden en m. i. slechts te beschouwen als rudiment van den thans nog geldenden toestand, waar hechtens en mil. detentie gelijk gesteld zijn; men zie art. 10 van de wetten van 14 Nov. 1879 Stbl. No. 191 en 193) is geenszins door den wetgever gewild, waar gevraagd werd „een lichtere straf dan gevangenisstraf”. (zie v. d. Hoeven, Mil. Straf- en Tucht-recht Deel I o. a. pag. 287. Mil. Recht. Tijdschrift Deel III bl. 364 zegt dat gevorderd wordt: een strafstelsel minder streng dan gevangenisstraf). Zooals bleek is de militaire detentie gelijk aan de (militaire) gevangenisstraf van langer dan drie maanden. Hoe haar verhouding is tot de gevangenisstraf van korter dan drie maanden is natuurlijk, bij gebreke van een regeling daarvoor (zie boven) niet te zeggen. Stelt men de korte gevangenisstraf gelijk aan de burgerlijke, zelfs in dit m. i. onmogelijke geval is de militaire detentie nog niet lichter. Weliswaar kan de Minister van Justitie

¹⁾ De tijd van drie maanden zou hier ook niet mogelijk zijn, waar op geen enkel strafbaar feit in 't Wetb. v. Mil. Str.r. militaire detentie staat, maar den rechter de bevoegdheid is gegeven (art. 11 W. M. S.) overal waar krachtens het Mil. Strafwetboek gevangenisstraf mag worden uitgesproken die te veranderen in militaire detentie van ten hoogste twee maanden.

²⁾ Ik heb bij 't samenstellen dezer bijdrage 't principe gehuldigd het Wetboek v. Mil. Strafrecht te aanvaarden zooals 't daar lag. Echter is in 't stelsel van 't wetboek ten opzichte der straffen dezelfde inconsequentie gelegen als ik hierboven wraakte. Voor den militair gelden ook de straffen van het (burgerlijk) Wetboek van Strafrecht. Het militair karakter der straffen, volgens art. 10 en 12 Wb. M. S., dient, zooals boven reeds gezegd, om achteruitgang in militaire geschiktheid te beletten. Moeten we nu echter aannemen dat een militair die straf ondergaat b.v. wegens moord geschikt blijft, terwijl een militair die straf ondergaat b.v. wegens desertie z'n militaire geschiktheid verliest en deze daarom moet onderhouden? (Men zie hierover ook: Mil. Recht. Tijdschrift Deel III bldz. 363—364). De consequentie is ook hier ver te zoeken!

„ten aanzien van *bepaalde* (ik cursiveer) gevangenen”, eenige mindere strengheid toonen door hun te vergunnen den arbeid gemeenschappelijk te verrichten (art. 124 Ontwerp-besluit) doch dit is een uitzonderingsgeval geldend voor bepaalde (d. w. z. gemakkelijke, zich steeds uitnemend gedragende, gehoorzame) gevangenen, waarvan de toepassing ruimte overlaat voor willekeur en afhankelijk is van opvattingen van den Minister, zoodat dit natuurlijk niet van invloed kan zijn bij de beoordeeling van het stelsel als geheel. Dit zou slechts dan het geval kunnen zijn, wanneer de uitzondering regel ware, en de noodige waarborgen hiervoor aanwezig zouden zijn.

Een ander argument tegen de gelijkstelling van militaire detentie en gevangenisstraf is gelegen in 't feit dat het oorspronkelijk Ontwerp van het Wetboek van Militair Strafrecht, ook toen het bij Koninklijke boodschap van 24 April 1897 aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal werd aangeboden, de straf van mil. detentie niet vermeldde en deze bij amendement van de Commissie van Voorbereiding in de zitting van 6 Mei 1902 (zie prof. v. d. Hoeven t. a. p. bldz. 293 vlg.) door de Tweede Kamer erin is opgenomen, waaruit immers reeds afdoende blijkt, dat de Kamer een afzonderlijke straf heeft gewild, verschillend van de gevangenisstraf. Waartoe anders het amendement? En waar een besluit van de Tweede Kamer, temeer wanneer 't door de Eerste Kamer bekrachtigd wordt staatsrechtelijk geldt als uiting van den volkswil, vragen wij ons af, of niet de Commissie door de boven gewraakte gelijkstelling deze uiting van den volkswil genegeerd, ja, daartegen gehandeld heeft?

Bij de overstelpende hoeveelheid straffen, die voor den militair zijn uitgebracht (men zie: Art. 6 Wetb. v. M. Str.r. Art. 4 Ontw. Invoeringswet, § III Wet op de Krijgstucht, waarnaast nog de burgerlijke: gevangenis, hechtenis en geldboete) is het uiterst moeilijk voor de militaire gevangenisstraf en detentie passende stelsels te vinden.

Voor de gevangenis lijkt mij 't stelsel der Commissie zeer goed, echter zoude ik gaarne de volgende wijzigingen daarin zien aangebracht:

- 1e. De uitzondering voor gevangenisstraf korter dan drie maanden blijve niet gehandhaafd.
- 2e. Voor hen die levenslang hebben, make men de bijzondere voorschriften geëischt door art. 10 W. M. Str.r. Deze behoeven m. i. niet van strikt militairen aard te zijn, echter moet 't militaire karakter niet geheel en al te loor gaan, waar terugkeer in de gelederen of op de vloot mogelijk is bij gratie. In de praktijk echter zal deze straf wel weinig voorkomen, daar de rechter dan wel tevens naast de straf tot levenslang als nevenstraf zal uitspreken de ontzegging van het recht om bij de gewapende macht te dienen.
- 3e. Omschrijve men nader de „bepaalde takken van arbeid

„welke kunnen strekken tot behoud of bevordering van militaire geschiktheid” ¹⁾ (Art. 123 Ontw. besluit). Er is m. i. geen grondige reden aanwezig, om de aanwijzing hiervan over te laten aan het beleid en de mogelijk wisselvallige opvattingen van twee Ministers (Justitie en Oorlog of Marine).

- 4e. De bevoegdheid den Minister van Justitie door art. 124 Ontwerp-besluit verleend worde een plicht, waarvan slechts bij uitzonderingsgevallen mag worden afgeweken.

Bij een stelsel van militaire detentie heeft men erop te letten dat 't zij: strenger dan de krijgstuhtelijke straffen; minder streng dan gevangenisstraf; de bezwaren welke aan de hechtenis kleven, mogen niet haar deel zijn, zij moet hoofdzakelijk in afzondering ondergaan, dienstbaar gemaakt aan de militaire opvoeding en ondergaan worden in een afzonderlijk gebouw, dat geene gevangenis is, maar een huis staande onder militair beheer, waar 't element van de krijgstuht meer op den voorgrond kan treden.

Deze eisch van afzonderlijk gebouw brengt natuurlijk, mede met 't oog op 's lands financieelen toestand, zijn bezwaren mee en daarom heeft de Commissie haar dan ook in art. 1 al. 2 Ontwerp-Invoeringswet (men zie ook de mem. van toelichting hierop) voorloopig ter zijde gesteld. Gaat de wetgever hiermede accoord, dan zal men zich er toe moeten bepalen een der bestaande gevangenis- of huizen van bewaring zoo goed mogelijk in te richten. ²⁾ En hier is reeds veel te bereiken. Men zou daarbij als leiddraad kunnen nemen het Verslag van het Genootschap tot Zedelijke verbetering van gevangenen van dit jaar, waar 't pleit voor betere inrichting van de cel (beschildering, afwerking van hoeken enz.), betere ventilatie, invoering van closets ter vervanging van 't onhygiënische tonnenstelsel, aanbrengring van gewoon vensterglas in plaats van matglas, aanbrengring van de tralies zoodanig, dat zij met de spijlen van het raam samen vallen, zooals dit reeds in de strafgevangenis te Scheveningen 't geval is, verbetering van eetgerei enz. enz.

Als strafstelsel zou mij 't volgende passend lijken:

Men zou moeten beginnen onderscheid te maken tusschen mili-

¹⁾ Het is mij niet mogen gelukken een passende uitwerking voor militaire arbeid te vinden. Een poging hulp te vinden bij militaire autoriteiten leed schipbreuk. Een luitenant ter zee eerste klasse schreef mij (met 't oog op mil. detentie), dat deze zou moeten bestaan in „'t uitvoeren van militaire werken vanaf knoopen maken tot forten bouwen toe”. Deze uitwerking is echter veel te vaag en te weinig zeggend waar dergelijke arbeid ook door niet-militairen verricht wordt en niet kenmerkend is voor 't behoud der militaire geschiktheid.

²⁾ De strafgevangenis te Alkmaar lijkt mij voor dit doel zeer goed bruikbaar te maken. Mogelijk is het echter een bezwaar dat Alkmaar geen garnizoensplaats is met 't oog op wachtposten welke voor 't gebouw moeten staan, 't bereiden van voedsel voor de gedetineerden, 't requireeren van bewakingsdetachementen enz. Erg zwaar mag echter m.i. deze bedenking niet wegen.

taire detentie die korter dan of gelijk aan (zeg b.v. 7) dagen duurt en die, welke gedurende langer tijd ondergaan wordt.

Voor de eerste categorie zou ik grootendeels gelijkstelling met de hechtenis willen bepleiten; alleen, opdat 't militaire karakter niet verloren ga en aan de wet voldaan zij; eenmaal per dag een uur exercitie en onderricht in de theorie der militaire wetenschap (desnoods gehouden in een lokaal ingericht als de tegenwoordige gevangeniskerk).

Voor de tweede categorie eerst gedurende twee dagen eenzame opsluiting, daarna dagelijks eerst één uur onderricht in de theorie, vervolgens praktische oefeningen in de open lucht. (art. 12 Wb. M. Str.r. staat dit bij ruime interpretatie toe door de zinsnede achter het woordje „behoudens”). Deze oefeningen zouden moeten bestaan in: exerceeren, schermen, seinoefeningen, en het verrichten van graafwerk, mastklimmen, estafetteloopen enz.¹⁾ Voor ieder wapen het meest doeltreffende en de oefeningen zoodanig gekozen, dat zij zoo min mogelijk tegenzin in den militairen dienst kunnen kweken. Het niet denkbeeldig gevaar om gedetineerden wapenen en voorwerpen, die als wapen tegen bewakers dienst zouden kunnen doen, in handen te geven, kan men aanmerkelijk temperen, door hen door een tamelijk groote hoeveelheid *gewapend* personeel te doen bewaken. Dit personeel moet goed gesalarieerd worden, opdat men bij benoemingen zeer eklektisch te werk zal kunnen gaan. Want 't al of niet slagen van een strafstelsel als het hier verdedigde hangt grootendeels af van de geschiktheid van hen die met de uitvoering ervan belast zijn. Een bezwaar voor militair beheer is, dat de strafinstellingen onder het ministerie van Justitie ressorteeren; dit bezwaar werd reeds bij 't tot stand komen der wet door den Minister van Justitie Loeff, te berde gebracht, waarop de voorstellers van het amendement de redactie daarvan wijzigden en voorstelden in plaats van: „in een onder militair beheer staand gebouw” te lezen: „in een afzonderlijk gebouw”, zooals 't dan ook in de wet is opgenomen. (Zie Prof. Mr. H. v. d. Hoeven Militair Straf- en Tucht recht Deel I bldz. 293 en 294). Laten we echter hopen dat dit alleen theoretisch een bezwaar is en men praktisch toch een uitweg zal weten te vinden om bekwame officieren en onderofficieren met 't opzicht te belasten!

Wat de voeding aangaat, zou ik de gewone soldatenkost willen propageeren.

Met 't water en brood regime van 2×24 uur moet nu eindelijk eens gebroken worden, de bezwaren voor ondervoede hongerige

¹⁾ Ik kan niet instemmen met 't argument van de commissie (zie Rapport bldz. 157) dat hier „zekere beperking” geboden zou zijn op dezen grond dat 't niet „zonder bedenking is te achten als straf te doen verrichten wat tot den dienst van den militair behoort”. Immers gaat men hiermede accoord dan blijft er niets anders over dan exerceeren, wat toch ook tot den dienst behoort; en ieder die de praktijk der strafexercitie van nabij kent weet hoe geschikt deze is om tegenzin tot den dienst te kweken.

individuen zooals die zich bij 't burgerlijke strafrecht doen gelden, zijn hier weliswaar in de meeste gevallen niet aanwezig, maar niettemin is 't een onnoodige en wreede kwelling en te beschouwen als een nawerking dier theorie die de straf beschouwt als de weerwraak voor het aan de maatschappij toegebrachte leed. (men zie hierover: de werken van Dr. A. Aletrino, de Gidsenquôte, Op water en brood van Bernard Canter en als recente literatuur de artt. van Ds. Van Wijhe in de Amsterdammer 25 Aug. en 20 Oct. 1917).

Het loon zij $\frac{2}{3}$ van de soldij en worde als zakgeld beschouwd, terwijl tevens de gedetineerde het recht hebbe uit de cantine daarvoor verschillende zaken te koopen.

Als kleeding handhave men de uniform (werkkleding of veldtenue), echter ontzegge men gedurende den tijd der detentie den gestrafte het recht zijne ridderordes of eere teekens te dragen.

Des nachts blijve de eenzame opsluiting in de cel gehandhaafd en al moge dan op deze wijze niet geheel en al aan de bedoeling van art. 12 Wb. M. Str.r. aan de letter ervan is dan bij ruime interpretatie zeer zeker voldaan.

Leger en vloot hebben op dit gebied ontegenzeggelijk dat voor boven de gewone samenleving dat zij geen last meer hebben van onverbeterlijke elementen, daar deze uit de gelederen verwijderd worden. Wanneer er dus met een nieuwe richting in de penitentiare wetenschap succes te behalen is, dan zal dit juist en in de eerste plaats zijn bij de weermacht. Moge men haar in de gelegenheid stellen dit te bewijzen!

J. H. HESLINGA,

Velsen, September 1917.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

KRIJGSRAAD TE 's-HERTOGENBOSCH.

Vonnis van 7 April 1916.

Geappr. door het Hoog Militair Gerechtshof den 21 April 1916.

President-pl.v. Mr. R. Sassen.

Leden: (gep.) Kolonel, H. B. Moll, (gep.) Luitenant-kolonel, F. H. Lambert, (gep.) Kapitein, L. C. Grotendorst, (gep.) Kapitein F. H. Tissot van Patot.

Auditeur-Militair: Mr. J. I. L. Aghina.

Een soldaat, die werkzaam is bij het uitdeelen van vleesch uit een etappentrein, maakt zich, wanneer hij een gedeelte van dat vleesch ontvreemdt, schuldig aan het misdrijf van art. 199 C. W. L.

In de zaak van den Auditeur-Militair in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats 's-Hertogenbosch, r. o. eischer,
op en jegens

Abr. van H., oud 27 jaar, geboren te Rotterdam, milicien-soldaat bij de compagnie administratietroepen, gedetacheerd bij den Etappendienst te Oudenbosch, beklaagde en gerequireerde in persoon.

De Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats 's-Hertogenbosch;

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient, en hem de Krijgsartikelen zijn voorgelezen;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 26 Mei 1909 is ingedeeld bij het 3e Regiment Infanterie op 15 Juni 1909 overgeplaatst bij de compagnie administratietroepen en op 1 Augustus 1914 is teruggekeerd van groot verlof en blijkens acte op 26 Mei 1909 in het garnizoen te Bergen op Zoom opgemaakt, en door den 2en luitenant M. F. C. en den sergeant-majoor G. B., met den beklaagde ondertekend, de krijgsartikelen voor het krijgsvolk te Lande vastgesteld, op laatstgenoemden dag aan

den beklaagde zijn voorgelezen en hem daardoor is bekend gemaakt dat hij staat onder militaire tucht, weshalve op hem het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande van toepassing is, welke beide stukken aan beklaagde zijn voorgehouden.

Overwegende dat den beklaagde aan den voet van het hem op 21 Maart 1916 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is te laste gelegd:

dat hij op 17 Februari 1916 te Oudenbosch, tijdens hij aldaar werkzaam was bij het uitdeelen van vleesch uit een etappentrein, van dat vleesch heeft weggenomen ongeveer 7 K.G. rundvleesch en ongeveer 1 $\frac{3}{4}$ K.G. vet met het oogmerk zich die goederen, welke toebehoorden aan het Rijk, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, wederrechtelijk toe te eigenen, althans dat hij destijds aldaar opzettelijk de hoeveelheden vleesch en vet welke toebehoorden aan het Rijk, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, en welke hij in voornoemde kwaliteit, althans anders dan door misdrijf, onder zich had, zich wederrechtelijk heeft toegeëigend;

Overwegende dat de beklaagde heeft opgegeven:

dat hij op 17 Februari 1916 te Oudenbosch tijdens hij aldaar werkzaam was bij het uitdeelen van vleesch uit een etappentrein aldaar opzettelijk \pm 7 K.G. rundvleesch en \pm 1 $\frac{3}{4}$ K.G. vet hetgeen toebehoorde aan het Rijk en wat hij in voornoemde kwaliteit onder zich had wederrechtelijk zich heeft toegeëigend; dat hij geen vergunning had dat vleesch en vet weg te nemen; dat het in beslag genomen rundvleesch en vet hem is vertoond en hij in dat vleesch en vet datgene herkende wat hij had weggenomen;

Overwegende dat de volgende getuige heeft verklaard en met eede bevestigd: F. D. J. H., oud 30 jaren, 1e Luitenant-kwartiermeester bij het 2e Regiment Infanterie;

dat op 17 Februari 1916 de verplegingstrein door hem in ontvangst is genomen en zegels en sloten ongeschonden waren; dat daarna onder toezicht van den korporaal K. door beklaagde het vleesch is verdeeld over de korpsen;

Overwegende dat door de bekentenis van beklaagde bevestigd door de aanwijzingen uit de beëdigde verklaring van den getuige H. wettig en overtuigend is bewezen zoomede beklaagdes schuld daaraan:

dat hij op 17 Februari 1916 te Oudenbosch, tijdens hij aldaar werkzaam was bij het uitdeelen van vleesch uit een etappentrein opzettelijk ongeveer 7 K.G. rundvleesch, hetgeen toebehoorde aan het Rijk en dat hij in voornoemde kwaliteit onder zich had, zich wederrechtelijk heeft toegeëigend ;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is te laste gelegd waarvan hij dus behoort te worden vrijgesproken.

Gezien art. 74 der Militiewet; 199 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande; 7-19 der Wet van 14 November 1879 (Stbl. N°. 191); 9 der Wet van 15 April 1886 (Stbl. N°. 64) 55—91

van het Wetboek van Strafrecht. art. 193 en 197 van het Wetboek op de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in Naam der Koningin;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklagde daaraan.

Qualificeert het als:

Geëmployeerd zijnde bij de uitdeeling van goederen, aan het land toebehoorende, zich aan eenige ontvreemding van de hem in voege voorschreven toevertrouwde goederen, schuldig maken;

Veroordeelt den beklagde tot een militaire gevangenisstraf van twee maanden;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen beklagde meer of anders is te laste gelegd dan als bewezen is aangenomen.

Spreekt beklagde daarvan vrij.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 19 Januari 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. J. W. Vuijstingh,

De krijgsraad verklaart zich onbevoegd om over den persoon van beklagde te erkennen, zijnde ten processie niet gebleken, dat hem bij of na zijne inlijving de mededeeling is gedaan, dat hij onder de militaire tucht staat.

Deze onbevoegdverklaring vernietigd aangezien het H. M. G. bewezen acht dat den beklagde bij zijne inlijving de krijgswetten zijn voorgelezen.

Het Hof acht termen aanwezig de zaak aan zich te houden en niet naar den krijgsraad terug te wijzen, en veroordeelt den beklagde, die aan een sergeant-majoor-administrateur verschillende giften had gedaan, omdat deze niet had gerapporteerd dat hij meerdere malen, zonder verlof, langdurig van zijn korps afwezig was geweest, krachtens art. 177 sub. 2 W. v. Str.,

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
 tusschen
 den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, appellant

en

W. van B., oud 30 jaar, geboren te Veldhuizen, milicien-soldaat bij het Depôt-bataljon der Brigade Grenadiers en Jagers gedaagde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gehoord de pleidooien, en gezien de stukken van het geding;
 Gelet op hetgeen gedaagde bij zijn verhoor voor het Hof heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, heeft terechtstaan ter zake dat hij te 's-Gravenhage of elders in Nederland in den loop der jaren 1914, 1915 en 1916 of omstreeks dien tijd, den sergeant-majoor-administrateur J. P. A. M., van de 4e comp. Depôt-bataljon der Brigade Grenadiers en Jagers, een gift of giften, bestaande in geld, kaas, appels en peren, of belofte of beloften, met betrekking tot het geven van voornoemde goederen, heeft gedaan, met het oogmerk genoemden sergeant-majoor te bewegen in zijne bediening als zoodanig, in strijd met zijn plicht, hem, gedaagde, onrechtmatig verlof of verlofpassen te verstrekken of na te laten ter kennisse van de bevoegde autoriteit te brengen, dat hij, gedaagde, onrechtmatig zonder verlof van zijn korps afwezig was, althans, dat hij ten tijde en plaatse als bovengemeld bovengenoemden sergeant-majoor een gift of giften als bovenomschreven heeft gedaan ten gevolge of naar aanleiding van door genoemden sergeant-majoor in zijne bediening als zoodanig, in strijd met zijn plicht, aan hem gedaagde, onrechtmatig verleend verlof of verstrekte verlofpassen of het nalaten door genoemden sergeant-majoor om ter kennisse te brengen van de bevoegde autoriteit, dat hij, gedaagde, onrechtmatig zonder verlof van zijn korps afwezig was;

Overwegende dat de Krijgsraad — op grond, dat ten processe niet is gebleken, dat den gedaagde bij of na zijne inlijving de mededeeling is gedaan, dat hij onder de militaire tucht staat — zich onbevoegd heeft verklaard om over den persoon van gedaagde te erkennen;

Overwegende dat in hooger beroep zijn overgelegd en aan gedaagde voorgehouden: 1e. het door den luitenant-kolonel provinciaal-adjudant B. B. op 3 Juli 1916 te Utrecht voor eensluidend uitgegeven afschrift van een proces-verbaal, opgemaakt door den majoor-provinciaal-adjudant G. A. J. en de sergeanten C. A. R. en J. W. N., gedagteekend Utrecht, 20 Maart 1917, inhoudende, dat op dezen dag in hunne tegenwoordigheid een uittreksel uit de krijgswetten

voor het leger duidelijk is voorgelezen aan al de manschappen, die op dezen dag bij verschillende korpsen zijn ingelijfd;

2e. het door den griffier der Staten van Utrecht op 5 Juli 1916 voor gelijkkluidend uitgegeven uittreksel uit het lotingsregister der gemeente Harmelen en Veldhuizen, provincie Utrecht, inhoudende, dat de loteling W. van B., lotingsnummer 15, van de lichte 1906, ingevolge artikel 99 der Militiewet 1901, is opgeroepen en den twintigsten Maart 1907 is ingelijfd;

Overwegende dat de gedaagde heeft erkend, dat hij op 20 Maart 1907 te Utrecht is ingelijfd;

Overwegende dat gedaagde wel heeft beweerd, dat hem bij die gelegenheid niets zou zijn voorgelezen, doch dat deze bewering door het Hof niet wordt aanvaard, tegenover den inhoud der voormelde ambtelijke stukken;

Overwegende dat nu uit de aanwijzingen voortvloeiende uit voormelde erkenning van gedaagde en overgelegde stukken blijkt, dat gedaagde bij zijne inlijving op 20 Maart 1907 de krijgswetten zijn voorgelezen — de Krijgsraad zich ten onrechte onbevoegd heeft verklaard en de voormelde beslissing dus niet kan worden gehandhaafd;

Overwegende dat het Hof termen vindt de zaak niet naar den Krijgsraad terug te wijzen, maar die aan zich te houden en af te doen;

Overwegende dat gedaagde, zoo in eersten aanleg als in hooger beroep heeft opgegeven, dat hij op 1 Augustus 1914 te 's-Gravenhage onder de wapenen is gekomen; dat J. P. A. M., sergeant-majoor-administrateur van zijne compagnie was; dat hij sedert Maart 1915 voortdurend met dien sergeant-majoor-administrateur heeft geknoeid om verlof te bekomen en, wanneer hij afwezig was, weg te blijven; dat hij van Maart 1915 tot einde Juni 1916 bijna voortdurend van zijn korps afwezig is geweest en zich slechts nu en dan in de kazerne vertoonde; dat hij den sergeant-majoor-administrateur M. in 1915 tweemaal een bedrag van f 25.—, heeft gestuurd en een keer of zes een kaas, een mud appelen en een mud peren; dat de sergeant-majoor-administrateur hem meermalen gezegd heeft, dat hij zijn mond moest houden als er eens moeite uit zijn wegblijven voortkwam en ook, dat hij, gedaagde, met verlof kon gaan en wegblijven en hij hem tijdig een pasje zou sturen, als er onraad was; dat M. hem eerst verlof gaf zonder dat hij, gedaagde, er iets voor gaf; dat hij, gedaagde, later begreep, dat hij M. wat moest geven, wilde de toestand zoo voortduren; dat hij herhaaldelijk brieven van M. heeft ontvangen, waarin deze hem schreef over de mogelijkheid van gevaar, wanneer gedaagdes langdurig en herhaaldelijk wegblijven bekend zou worden en dat hij begreep, dat hij alleen ten gevolge van geknoei van M. zoolang uit de kazerne weg kon blijven;

Overwegende, dat de onderstaande personen als getuigen onder eede hebben verklaard, als volgt:

1e. J. P. A. M., sergeant-majoor-administrateur: dat hij in den loop van 1915 giften, bestaande in kaas, appelen, peren en $2 \times f$ 25.— heeft aangenomen van gedaagde, die tot zijne compagnie behoorde,

dat gedaagde met zijn medeweten van ongeveer Mei 1915 tot ongeveer Januari 1916 ongeveer aan één stuk afwezig is geweest; dat getuige niet aan de bevoegde autoriteit meedeelde, als gedaagde in dien tijd zonder verlof afwezig was;

2e. P. W., eerste-luitenant: dat hij van half Augustus 1914 tot Augustus 1915 commandant is geweest van de 4e compagnie, Depôt-bataljon der Brigade Grenadiers en Jagers te 's-Gravenhage, waartoe gedaagde behoorde; dat, blijkens de verlofsregeling, die regelmatig bij de compagnie is bijgehouden, gedaagde tusschen 27 September 1914 en Augustus 1915 geen ander verlof heeft gehad dan op 27 en 28 September 1914, 23 tot en met 25 October 1914, 5 tot en met 8 December 1914 en 14 tot en met 16 Februari 1915;

3e. S. van N., eerste-luitenant: dat hij sedert medio Augustus 1915 commandant is van de 4e compagnie, Depôt-bataljon der Brigade Grenadiers en Jagers te 's-Gravenhage, waartoe gedaagde behoorde; dat, blijkens de verlofsregeling, die regelmatig bij de compagnie is bijgehouden, gedaagde van 1 Augustus 1915 tot op 9 Mei 1916 nooit verlof heeft gehad;

Overwegende dat het tot de plichten van een sergeant-majoor-administrateur behoort om toe te zien, dat niet, en rapport uit te brengen wanneer, een mindere zonder verlof of langer dan zijn verlof van het korps afwezig is;

Overwegende dat, in verband met deze overweging, door de aanwijzingen, voortvloeiende uit de opgaven van gedaagde en de verklaringen der getuigen, wettig en overtuigend bewezen is, dat gedaagde te 's-Gravenhage in den loop van het jaar 1915 den sergeant-majoor-administrateur J. P. A. M., giften in geld, kaas, appelen en peren heeft gedaan naar aanleiding van door genoemden sergeant-majoor-administrateur in zijne bediening als zoodanig, in strijd met zijn plicht, nalaten om ter kennis te brengen van de bevoegde autoriteit, dat hij, gedaagde, onrechtmatig zonder verlof van zijn korps afwezig was, met gedaagdes schuld daaraan;

Overwegende dat dit oplevert: „een ambtenaar een gift doen, naar aanleiding van hetgeen door dezen in zijne bediening in strijd met zijn plicht is nagelaten, verschillende malen gepleegd.”

Overwegende dat het Hof niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput, dat gedaagde heeft gepleegd hetgeen hem meer of anders is te laste gelegd dan als bewezen is aangenomen, en gedaagde dus daarvan zal behooren te worden vrijgesproken;

Gezien de artikelen 74 der Militiewet, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (Staatblad no. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatblad no. 64), 27, 177, 2o., van het Wetboek van Strafrecht, 193 der Rechtspleging bij de Landmacht en 62—64 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, waarvan beroep;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als bewezen is aangenomen;

Qualificeert het als voormeld;

Veroordeelt W. van B., te dezer zake tot drie maanden gevangenisstraf, met bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van deze uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht van 7 April tot 3 Juni 1916.

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen gedaagde meer of anders is te laste gelegd dan als bewezen is aangenomen;

Spreekt hem daarvan vrij.

De Advocaat-Fiscaal voerde aan:

dat die onbevoegdverklaring onjuist is;

dat door de bewijsmiddelen, zoo in eersten aanleg als in hooger beroep bijeengebracht, blijkt, dat de militaire rechter bevoegd is over den persoon des beklaagden te erkennen;

dat door die bewijsmiddelen tevens naar eisch van rechten, is bewezen, hetgeen aan den beklaagde subsidiair is te laste gelegd, met zijne schuld daaraan;

en concludeerde tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad van 3 Juni 1916 alhier in geschil, en doende enz., dat de gedaagde alsnog, bij sententie van dezen Hove, met aanhaling der artikelen 74 der Militiewet, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad no. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad no. 64), 27, 177, 2o. van het Wetboek van Strafrecht, 193 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan:

„Een ambtenaar een gift doen, ten gevolge of naar aanleiding van hetgeen door dezen in zijne bediening, in strijd met zijn plicht, is gedaan en nagelaten, verschillende malen gepleegd” en deswege veroordeeld tot drie maanden gevangenisstraf, met bepaling, dat de tijd door den beklaagde vóór de tenuitvoerlegging van 's Hofs uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dier gevangenisstraf vanaf 7 April 1916—3 Juni 1916 in mindering zal worden gebracht; met vrijspraak van den beklaagde van hetgeen hem meer of anders is te last gelegd dan als bewezen aangenomen.

terwijl

de verdediger deed zeggen:

dat bedoeld vonnis z. i. in alle opzichten juist is geweest en dus moet worden bevestigd.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 23 Januari 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fisikaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. H. G. V. Hijmans.

Nu de telastlegging wel inhoudt dat de beklagde niet was bewoner van de in art. 1 van de verordening van den Territorialen Bevelhebber in Overijsel nader omschreven strook langs de Rijksgrens, waarbinnen het verblijf, zoomede het verkeer anders dan langs de heerbaan, is verboden maar niet dat gedaagde niet verkeerde in een der in de verordening nog uitgezonderde gevallen, moet vrij-spraak volgen.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht, appellant,

en

L. G., oud 24 jaar, geboren te Zevenaar, milicien-soldaat bij het 22e Regiment Infanterie, gedaagde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, heeft terechtgestaan ter zake dat hij op 28 December 1915 des namiddags omstreeks 7 uur te Babberich, gemeente Zevenaar, zich heeft bevonden in de strook ter breedte van 300 meter langs de Rijksgrens gemeten van die grens niet op de heerbaan, terwijl hij niet was bewoner dier strook, zulks in strijd met de Algemeene Bekendmaking no. 28, uitgevaardigd door het Territoriaal Commando;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 28 April 1916 gewezen vonnis het aan gedaagde te laste gelegde wettig en overtuigend be-
wezen heeft verklaard alsmede zijn schuld daaraan, het aldus be-

wezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „te Zevenaar verblijven in de strook ter breedte van 300 meter langs de Rijksgrens gemeten van die grens, niet op de heerbaan, terwijl hij niet was bewoner van die strook zulks in strijd met de Algemeene Bekendmaking no. 28, uitgevaardigd door het Territoriaal Commando”, en gedaagde te dier zake heeft veroordeeld tot eene geldboete van f 5.— bij gebreke van betaling te vervangen door hechtenis van vijf dagen;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring terecht is geschied, hebbende de behandeling in hooger beroep het Hof te dezen opzichte tot geen ander inzicht dan dat des eersten rechters geleid;

Overwegende, dat de Krijgsraad het aan gedaagde te laste gelegde en bewezen verklaarde feit strafbaar heeft geoordeeld krachtens artikel 1 der verordening van den Territorialen Bevelhebber in Overijsel enz. d.d. 22 October 1915, uitgevaardigd bij Algemeene Bekendmaking No. 28;

Overwegende dat artikel 1 dezer verordening inhoudt, dat het verblijf in eene door dit artikel nader omschreven strook langs de Rijksgrens, en het verkeer aldaar anders dan langs de heerbaan is verboden, uitgezonderd voor de bewoners van die strook en in de gevallen bedoeld bij de in artikel 1 genoemde artikelen der daar aangeduide verordeningen;

Overwegende dat de telastlegging wel inhoudt, dat gedaagde niet was bewoner van de in de telastlegging bedoelde strook, maar geene gegevens bevat, uit welke, wanneer zij wettig en overtuigend bewezen waren, den rechter had kunnen blijken, dat gedaagde ook niet verkeerde in een der in de verordening nog uitgezonderde gevallen; dat derhalve de rechter ook niet kan onderzoeken en beoordeelen of gedaagde inderdaad niet in de bedoelde strook mocht verblijven of verkeerden, zoodat niet kan komen vast te staan, of de verbodsbepaling van artikel 1 der bovengenoemde verordening in deze toepassing zou kunnen vinden;

Overwegende dat het aan gedaagde te laste gelegde en bewezen verklaarde feit evenmin valt onder eenige andere door straf te handhaven bepaling van wet of verordening en gedaagde derhalve behoort te worden vrijgesproken;

Gezien de artikelen 62—64 van 's Hof's Provisioneele Instructie en 193 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, op 28 April 1916 ten laste van gedaagde gewezen, wat betreft de qualificatie en de strafoplegging;

Houdt het vonnis voor al het overige in stand;

Verklaart het aan gedaagde te laste gelegde en bewezen verklaarde feit niet strafbaar en spreekt gedaagde mitsdien vrij;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal concludeerde tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad te Arnhem van 28 April 1916, alhier in geschil wat betreft de straf, en doende enz., dat de gedaagde alsnog, bij sententie van dezen Hove, met weglating der artikelen 22 en 43 der wet van 23 Mei 1899 (Staatsblad no. 128) en aanhaling der artikelen 23 en 49 dier wet, zal worden veroordeeld tot een week hechtenis, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis.

De verdediger refereerde zich aan het oordeel van het Hof en deed afstand van pleidooi.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 30 Maart 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr: Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. F. A. C. Schröder.

De strekking van art. 19 van de Landstormwet (art. 36 der Landweerwet, art. 98 der Militiewet 1912) is om aan den Minister van Oorlog voor elk geval afzonderlijk de beslissing te laten of een strafvervolgung ter zake van desertie zal worden ingesteld.

De datum van afvoering als deserteur is alleen van beteekenis met betrekking tot de omstandigheid, dat eerst daarna de vervolging wegens desertie mag worden ingesteld, maar behoort buiten beschouwing te blijven voor de beoordeeling van het strafbaar feit op zich zelf.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, appellant,

en

H. K., oud 26 jaar, geboren te Reeuwijk, landstormplichtig-soldaat bij het 3e Regiment Vesting-Artillerie, gedaagde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen gedaagde, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, heeft terechtgestaan ter zake dat hij te Woerden op den 11den Juli 1916 als dienstplichtige bij den landstorm niet heeft voldaan aan de te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst, geschied krachtens artikel 4 en volgende der Landstormwet, zijnde hij den 8sten Augustus 1916 als deserteur afgevoerd, en sedert voortdurend is afwezig gebleven tot hij zich op of omstreeks 29 Augustus 1916 te Gouda heeft aangemeld bij den sergeant bij het Depôt-Wielrijders W. B.;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 2 November 1916 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen aan gedaagde is te laste gelegd, maar, uit overweging, dat gedaagde ter zake van het aldus bewezen verklaarde, ter correctie aan de krijgstucht moet worden overgelaten, gedaagde heeft vrijgesproken met overlating aan den Commandeerende-Officier van gedaagdes korps van de beslissing, of gedaagde ter zake van diens in het vonnis omschreven ongeoorloofde afwezigheid disciplinair moet worden gecorrigeerd;

Overwegende dat de gedachtengang, op grond van welken de Krijgsraad tot vrijspraak van gedaagde is gekomen, is onjuist;

dat deze gedachtengang hierop neerkomt, dat — ingevolge het voorschrift van artikel 19 der Landstormwet, inhoudende, dat een tot den landstorm behoorende dienstplichtige, die niet voldoet aan eene oproeping voor den werkelijken dienst, als deserteur wordt behandeld, zoodra hij ingevolge den last van den Minister van Oorlog als deserteur is afgevoerd, — gedaagde die op 8 Augustus 1916 als deserteur werd afgevoerd, eerst van dien datum af als deserteur mocht worden behandeld, zoodat hij, hoogstens 23 dagen na dien datum vrijwillig zich aanmeldend, nog viel onder de gunstige bepaling van artikel 135 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande en ter correctie aan de krijgstucht moet worden overgelaten;

Overwegende dat echter hierbij is voorbijgezien, dat het bedoelde voorschrift van artikel 19 der Landstormwet, in die Wet opgenomen in navolging van voorschriften van gelijken inhoud, voorkomende in artikel 36 der Landweerwet en artikel 98 der Militiewet, heeft eene andere strekking, n.l. deze, om aan den Minister van Oorlog voor elk geval afzonderlijk de beslissing te laten of eene strafvervolging ter zake van desertie zal kunnen worden ingesteld dan wel zal moeten worden nagelaten, zulks al naar gelang de redenen van het niet voldoen aan de oproeping voor den werkelijken dienst aan-

vankelijk niet dan wel gewettigd schijnen; dat uit deze strekking van het voorschrift dus voortvloeit, dat eene strafvervolging ter zake van het niet voldoen aan eene oproeping voor den werkelijken dienst niet kan worden ingesteld, immers te dier zake recht tot strafvordering niet aanwezig is, zoolang niet op last van den Minister van Oorlog de afvoering als deserteur heeft plaats gevonden, maar met de maatregelen tot voorbereiding van die vervolging een aanvang kan worden gemaakt, zoodra de betrokken persoon als deserteur is afgevoerd; dat in zooverre het bedoelde voorschrift eenige overeenkomst vertoont met de voorschriften van het Wetboek van Strafrecht, die de vervolging van sommige soorten van strafbare feiten afhankelijk hebben gemaakt van het indienen van eene klacht, zijnde het hier dan de Minister van Oorlog, die tegen den nalatig geblevene als het ware eene klacht indient; dat bij deze opvatting de datum van de afvoering als deserteur enkel van beteekenis is met betrekking tot de omstandigheid, dat eerst daarna de vervolging mocht worden ingesteld maar die datum buiten beschouwing behoort te blijven voor de beoordeeling van het strafbaar feit op zichzelf;

Oerwegende dat, waar aan gedaagde is te laste gelegd, dat hij op 11 Juli 1916 aan de oproeping voor den werkelijken dienst heeft voldaan en dat hij eerst op of omstreeks 29 Augustus d. a. v. te Gouda vrijwillig zich heeft aangemeld, dit feit, zoo het wettig en overtuigend ten laste van gedaagde bewezen is, valt onder de bepaling van artikel 134, in verband met artikel 17 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande en moet worden gequalificeerd als: „eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door, als tot den Landstorm behoorende dienstplichtige, niet te voldoen aan eene oproeping voor den werkelijken dienst, gevolgd door vrijwillige terugkomst en aangifte, doch niet binnen vier weken, misdrijf, ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met „eerste desertie in tijd van vrede door een soldaat, opgevolgd door arrestatie”;

Overwegende dat, blijkens afschrift van het register der landstormplichtigen in de gemeente Reeuwijk der jaarklasse 1911, de eerste kennisgeving van inschrijving van gedaagde in bedoeld register is geschied in de gemeente Reeuwijk op 1 Februari 1916;

Overwegende dat, blijkens door na te melden Burgemeester geaarmerkten afdruk eener openbare kennisgeving d.d. 30 Mei 1916 van den Burgemeester der gemeente Reeuwijk voor opkomst in werkelijken dienst op 11 Juli 1916 zijn opgeroepen o.a. de aan de Vesting-Artillerie toegewezen landstormplichtigen, terwijl, blijkens uittreksel uit het stamboek van de onderofficieren en minderen van het 3e Regiment Vesting-Artillerie, gedaagde bestemd was om in werkelijken dienst te worden gesteld en in onderhoud te worden opgenomen bij het Depôt van voormeld Artillerie-regiment;

Overwegende dat, blijkens door na te melden Burgemeester geaarmerkt afschrift eener oproeping, geschied in Juni 1916 aan gedaagde van den Burgemeester van voormelde gemeente, gedaagde

is opgeroepen om 11 Juli 1916 te Woerden op te komen in werkelijken dienst;

Overwegende dat, blijkens schrijven d.d. 1 Augustus 1916 van den Minister van Oorlog aan den Provinciaalen Adjutant in Zuid-Holland, de last is verstrekt, gedaagde op 8 Augustus 1916 als deserteur af te voeren uit de sterkte van den landstorm;

Overwegende dat, blijkens voormeld afschrift van het register van landstormplichtigen en uittreksel-stamboek, gedaagde op 8 Augustus 1916 als deserteur uit de sterkte van den Landstorm is afgevoerd;

Overwegende dat gedaagde het hem te laste gelegde heeft bekend, opgevend, dat hij op 18 Juni 1916 te Reeuwijk zijne dienstpapieren heeft afgehaald, waarin vermeld stond, dat gedaagde zich op 11 Juli 1916 te Reeuwijk moest melden om nar Woerden te gaan om daar te worden ingelijfd; dat gedaagde daarop de Roer is afgevaren, eerst op 18 Juli 1916 terug was te Dordrecht en daarna, wetende zich aan desertie schuldig te maken naar Antwerpen is gevaren en zich eerst op 29 Augustus 1916 kon melden bij de militaire autoriteiten te Gouda;

Overwegende dat door den volgenden getuige onder eede is verklaard:

W. B., sergeant bij het Depôt Wielrijders te Gouda:

dat gedaagde zich één der laatste dagen van Augustus 1916 bij getuige heeft aangemeld, zeggende in dienst te moeten komen;

Overwegende mitsdien, dat het aan gedaagde te laste gelegde, zoomede diens schuld daaraan, wettig en overtuigend zijn bewezen door gedaagdes bekentenis, bevestigd door de aanwijzingen, voortvloeiende uit voorschreven getuige-verklaring en de voren aangehaalde bescheiden, met dien verstande, dat gedaagde zich in één der laatste dagen van Augustus 1916 te Gouda heeft aangemeld bij den sergeant van het Depôt Wielrijders W. B.;

Overwegende dat dus het vrijsprekend vonnis van den Krijgsraad niet in stand kan blijven;

Gezien de artikelen 17, 134 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 159 van dat Wetboek, zooals het is gewijzigd bij de Wet van 14 Februari 1887 (Staatsblad no. 35), 10, 19 der wet van 14 November 1879 (Staatsblad no. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad no. 64), 91 van het Wetboek van Strafrecht, 13, 19 der Landstormwet en 62 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis in deze zaak door den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, op 2 November 1916 gewezen;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen aan gedaagde is te laste gelegd, met den verstande als boven aangegeven;

Qualificeert het aldus bewezen verklaarde als: „eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door, als tot den landstorm behorende dienstplichtige, niet te voldoen aan eene oproe-

ping voor den werkelijken dienst, gevolgd door vrijwillige terugkomst en aangifte doch niet binnen vier weken, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd van vrede, door een soldaat, opgevolgd door arrestatie.”;

Veroordeelt gedaagde te dezer zake tot eene week militaire detentie;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal voerde aan:

dat die beslissing onjuist is, en concludeerde tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad van 2 November 1916, alhier in geschil, en dat de gedaagde alsnog, bij sententie van dezen Hove, met aanhaling der artikelen als in de sententie vermeld, uitgezonderd art. 62 van 's Hof's Provisioneele Instructie, zal worden schuldig verklaard aan:

„Eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, enz. (zie de qualificatie in de sententie) en deswege veroordeeld tot eene maand militaire detentie.

terwijl

de verdediger betoogde:

dat het vonnis met juistheid is geweest;

dat gedaagde eerst na de afvoering d.d. 8 Augustus als deserteur beschouwd moet worden;

dat hij zich voor 1 September vrijwillig aanmeldend gestraft moet worden als overtreder van artikel 134 C. W. en concludeerde tot bevestiging van het vonnis, waarvan beroep.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 3 April 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselst.

Raadsman: Mr. J. A. Rosenveldt.

Een ingesteld hooger beroep tegen een vonnis in zijn geheel is, voor zoover dat vonnis een vrijspraak inhoudt, niet ontvankelijk.

Een motorwielrijder, als militair bestuurder gezeten op een ten behoeve van 's Rijks dienst gebezigd motorrijwiel, rijdt daarmede, bij het zonder geven van signalen voorbijgaan van een dwarsweg, een wielrijder aan. Deze loopt daarbij eenige kwetsuren op die hem tijdelijk de uitoefening zijner beroepsbezigheden verhinderen.

Vrijspraak van den motorwielrijder, omdat hij aan art. 24 der Motor- en Rijwielwet de bevoegdheid ontleende om te rijden zonder de voorschriften van artikel 15 van genoemde Wet en van art. 9 van het Motor- en Rijwielreglement in acht te nemen, zoodat hem geen schuld kan treffen.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof,

tusschen

A. R., oud 24 jaar, geboren te Bergen op Zoom, landstormplichtig soldaat bij het Wielrijders-depôt, appellant,

en

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve gedaagde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gehoord de pleidooien en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen appellant, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, heeft terechtstaan ter zake dat hij:

1e. te Wassenaar of elders in Nederland op den vijfden Juli 1900 zestien, als bestuurder van een tweewielig motorrijtuig daarmede heeft gereden over den openbaren weg, Rijksstraatweg, althans op het rijwielpad, parallel loopende met genoemden straatweg, op eene wijze, dermate onvoorzichtig en roekeloos en met zoodanige snelheid dat daardoor de vrijheid en de veiligheid van het verkeer op dien weg in gevaar werd gebracht, althans met een snelheid van 40 à 50 K.M., en zonder bij het naderen en voorbijrijden van de oprijlaan van de op voornoemden straatweg en fietspad uitkomende oprijlaan van de buitenplaats „Wittenburg” signalen te geven, zoodat het aan zijne schuld te wijten is, dat de milicien- huzaar L. H. C., die, op een rijwiel gezeten, van uit genoemde oprijlaan langzaam bedoeld fietspad opreed, is aangerezen door- en in aanraking is gekomen met appellants motorrijtuig, door welke aanrijding gemelde C. letsel, bestaande uit eene bloeding in de huid van één der dijbeenen en eene onderhuidsche bloeding aan datzelfde dijbeen, heeft gekregen en waardoor gemelde C. tijdelijk in de uitoefening van zijne beroepsbezigheden is verhinderd;

2e. ten tijde en ter plaatse voornoemd over genoemden weg, althans over genoemd rijwielpad, op zoodanige wijze en met zoodanige snelheid heeft gereden, dat de vrijheid en de veiligheid van het verkeer op dien weg, althans op dat rijwielpad, in gevaar werd gebracht;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 8 November 1916 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met appellants schuld daaraan, hetgeen hem onder 1e is te laste gelegd in zooverre en met dien verstande, dat appellant te Wassenaar op den 5den Juli 1916, als bestuurder van een tweewielig motorrijtuig daarmede heeft gereden op het rijwielpad, parallel loopende met den Rijkstraatweg, met zoodanige snelheid, dat daardoor de vrijheid en de veiligheid van het verkeer in gevaar werden gebracht, zoodat het aan zijne schuld te wijten is, dat de milicien-huzaar J. H. C., die, op een rijwiel gezeten, van uit de op voornoemd fietspad uitkomende oprijlaan van de buitenplaats „Wittenburg” langzaam bedoeld fietspad opreed, is aangereden door- en in aanraking is gekomen met appellants motorrijtuig, door welke aanrijding gemelde C. letsel, bestaande uit eene bloeding in de huid van één der dijbeenen en eene onderhuidsche bloeding aan datzelfde dijbeen, heeft gekregen en waardoor gemelde C. tijdelijk in de uitoefening van zijne ambtsbezigheden is verhinderd; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „het door schuld veroorzaken, dat een ander zoodanig lichamenlijk letsel bekomt, waaruit verhindering in de uitoefening van zijne ambts- of beroepsbezigheden ontstaat”, en te dier zake appellant heeft veroordeeld tot eene hechtenis van drie weken, met vrijspraak van appellant van het hem onder 2e. te laste gelegde en van datgene, wat meer of anders onder 1e is te laste gelegd dan als bewezen is aangenomen en ontzegging van iederen anderen of meerderen eisch;

Overwegende dat appellant van het vonnis in zijn geheel in hooger beroep is gekomen, maar hij in dat beroep is niet-ontvankelijk voor zoover het vonnis eene vrijspraak inhoudt;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring, voor zooverre de telastlegging feiten inhoudt, hetgeen niet het geval is met betrekking tot de daarin gemaakte gevolgtrekking, dat de aanrijding van den milicien-huzaar L. H. C. aan appellants schuld is te wijten, te recht is geschied;

Overwegende dat de Krijgsraad echter ten onrechte het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „het door schuld veroorzaken, dat een ander zoodanig lichamenlijk letsel bekomt, waaruit verhindering in de uitoefening van zijne ambts- of beroepsbezigheden ontstaat”;

Overwegende dat immers ten processe is komen vast te staan, zooals in het vonnis terecht is overwogen, dat het motorrijwiel van appellant ten tijde en ter plaatse, als in de telastlegging vermeld, met appellant als militair bestuurder, werd bezield ten behoeve van 's Rijks dienst; dat dus, ingevolge de bepaling van artikel 24 der Motor- en Rijwielwet, die wet op dit motorrijtuig, toen niet van

toepassing was zijnde een van de gevallen, als in den aanhef van het artikel bedoeld, hier te lande aanwezig; dat daarom de bestuurder toen, zonder te dier zake in rechten te kunnen worden betrokken, met betrekking tot het veilig verkeer op de wegen in verband met het gebruik van motorrijtuigen gegeven voorschriften kon verwaarloozen; dat nu in de telastlegging aan appellant enkel wordt verweten, dat hij door onvoorzichtig, roekeloos en met te groote snelheid rijden, waardoor de vrijheid en de veiligheid van het verkeer op den weg werden in gevaar gebracht, en door bij het naderen en voorbijrijden van een oprijlaan, uitkomende op den straatweg en het fietspad, waarlangs hij reed, geene signalen te geven, m. a. w. door te rijden met overtreding van de voorschriften van artikel 15 der Motor- en Rijwielwet en artikel 9 van het Motor- en Rijwielreglement, de in de telastlegging omschreven aanrijding zoude hebben veroorzaakt; dat hem echter te dezer zake geen schuld kan treffen, omdat de wetgever, getuige meervermeld artikel 24, gewild heeft, dat in de buitengewone omstandigheden, in den aanhef van het artikel omschreven, de eischen van de veiligheid van het verkeer op de wegen bij die van 's Rijks dienst zullen worden achtergesteld; dat het nu wel mogelijk is, dat 's Rijks dienst niet eischte, dat appellant destijds reed met zoodanige snelheid en op zoodanige wijze, als is komen vast te staan, dat hij heeft gereden, maar zulks blijkens de strekking van artikel 24 aan het oordeel van den strafrechter is onttrokken en ter beoordeeling zal moeten worden gelaten van de bevoegde militaire autoriteit, die desgeraden oordeelende, appellant krijgstuuchtelijk zal kunnen corrigeeren;

Overwegende dat het bewezen verklaarde feit, vermits het evenmin valt onder eenige andere bepaling van door den militairen strafrechter toe te passen wet of verordening, niet strafbaar is en appellant moet worden vrijgesproken, kunnende dus het hem veroordeelend vonnis van den Krijgsraad, voor zooverre de qualificatie en de strafoplegging betreft, waarmede appellant is bezwaard, niet in stand blijven;

Gezien de artikelen 193 der Rechtspleging bij de Landmacht en 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Verklaart appellant niet ontvankelijk in zijn beroep voor zooverre dit is gericht tegen dat deel van het vonnis hetwelk eene vrijspraak inhoudt;

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, op 8 November 1916 ten laste van appellant geweest; voor zooverre betreft de qualificatie aan het bewezen verklaarde gegeven en de straf te dier zake aan appellant opgelegd;

Houdt het vonnis voor al het overige, echter met den verstande als boven aangegeven, in stand;

Verklaart niet strafbaar het wettig en overtuigend ten laste van appellant bewezen verklaarde feit;

Spreekt appellant vrij;

Laat aan den Commandeerende-Officier ter beoordeeling, of appellant, ter zake van het te zijnen laste bewezene, krijgstuuchtelijk behoort te worden gecorrigeerd;

Onzegt allen anderen eisch.

De verdediger betoogde:

dat de beklagde noch roekeloos, noch onvoorzichtig heeft gehandeld, daar hij reed geheel overeenkomstig de voorschriften en instructiën geldende voor het corps motor-wielrijders en aan de leden van dat corps mondeling en schriftelijk gegeven;

dat noch de snelheid, noch het niet geven van signalen, aanleiding kan geven den beklagde iets te verwijten;

dat namens appellant den Hove eerbiedig wordt verzocht te dien aanzien te hooren den vaandrig D. van H., in garnizoen te Delft, commandant, althans instructeur van het corps motorwielrijders;

en concludeerde op nader bij pleidooi te ontwikkelen gronden tot vrijspraak van den beklagde.

In W. 10101 vestigt de redactie de aandacht op de beteekenis van deze sententie. Met instemming laten wij hier een gedeelte van deze beschouwing, getiteld „Eene gevaarlijke beslissing” volgen.

„Uit die beslissing zou de gevolgtrekking kunnen worden afgeleid, dat militaire bestuurders van motorrijtuigen ten behoeve van „Rijks dienst gebezigd een vrijbrief hebben om over een weg te rijden „onvoorzichtig, roekeloos en met zoodanige snelheid dat de vrijheid „en de veiligheid van het verkeer worden in gevaar gebracht en dat „zij, aldus handelende, straffeloos uitgaan onverschillig welke gevolgen zij teweegbrengen. Of zij op die wijze rijdende iemand doden of ernstig verwonden is onverschillig; art. 24 der wet dekt hen tegen alle aansprakelijkheid. Allen, die zich tegelijk met een door „een militairen bestuurder in 's lands dienst bereden motorrijtuig „tegelijk op den weg bevinden, zijn aan de roekeloosheid en onvoorzichtigheid van dien bestuurder onvoorwaardelijk overgeleverd. „Althans in het belemmeren of in gevaar brengen van de vrijheid „of de veiligheid van het verkeer op dien weg kan geen reden gelegen zijn om den bestuurder ter verantwoording te roepen. Misschien, „aldus zou de bedoeling van het Hof kunnen zijn, kan die verantwoordelijkheid worden gegrond op eenige onvoorzichtigheid, geheel „liggende buiten de omschrijving van art. 15 der Wet. Mocht dit de „bedoeling van de uitspraak zijn, dan zou dus de steller van de telastlegging om den bestuurder van het motorrijtuig aansprakelijk te „kunnen houden er voor moeten zorgen de omschrijving van de „schuld geheel te plaatsen buiten het in art. 15 gestelde verbod. „Altijd zou dus dit het gevolg blijven, dat het handelen op de wijze „als art. 15 verbiedt voor de in art. 24 genoemde personen nooit „strafbare schuld kan uitmaken.

„Is nu echter de in de Sententie neergelegde opvatting juist? Wij meenen, dat eenige twijfel gerechtvaardigd is. Art. 15 geldt volgens art. 24 niet, d. w. z. de strafbepaling bij art. 18 gesteld is niet van toepassing. Doch de artt. 307 en 308 Swb. gelden onverminderd en worden door art. 24 niet buiten werking gesteld. De vraag is dus slechts: was het in die artikelen omschreven gevolg aan de schuld van den beklaagde te wijten, eene vraag, die hier aldus mag worden gesteld: Is er schuld bij dengene, die zoo onvoorzichtig en roekeloos, met zoo groote snelheid rijdt, dat hij de vrijheid en het verkeer op den weg in gevaar brengt? Beantwoordt de rechter die vraag bevestigend in verband met de omstandigheden, van het te berechten geval dan kan art. 307 of art. 308 worden toegepast. Slechts ééne overweging zou eene tegengestelde conclusie kunnen rechtvaardigen. Indien de wet aan iemand het recht geeft roekeloos en onvoorzichtig te rijden, het recht om de veiligheid en de vrijheid van het verkeer in gevaar te brengen, kan men hem, die van dat recht gebruik maakt, niet ter verantwoording roepen. Doch zoover gaat o. i. art. 24 niet. Al heft dit artikel het in art. 15 neergelegde verbod op, het geeft geen recht om het daarin verbodene te doen, onverschillig welke de daaruit voortspruitende gevolgen zijn. Voor de toepassing van de artt. 307 en 308 Swb. op iemand, die doet wat art. 15 verbiedt, behoefde dat verbod niet te zijn geschreven. Dat verbod ligt reeds, kan althans liggen in den norm, in de artt. 307 en 308 neergelegd en voor zoover het daarin ligt, blijft het onttrokken aan de uitzondering van art. 24 der wet. Mocht eene dergelijke meer beperkte opvatting van dit artikel niet aannemelijk zijn, dan ware het zeker meer dan gewenscht ten spoedigste den te absoluten vrijbrief, dan in dat artikel gelegen, belangrijk te beperken.”

KRIJGSRAAD TE ARNHEM.

Vonnis d.d.: 27 Juli 1917.

Geaprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof den 21en September 1917.

President: Mr. Th. Evekink.

Leden: W. P. C. Fabius, E. G. Staal, J. C. A. Drabbe en Z. J. v. d. Vegte.

Auditeur-Militair: Mr. W. F. van Meurs.

Art. 11 R. L. eischt niet in geval de auditeur-militair heeft geadviseerd een zaak krijgstuchtelijk af te doen en de Garnizoens-

commandant daarna heeft besloten de zaak toch naar den krijgsraad te verwijzen, opnieuw het advies van den auditeur-militair te vragen omtrent de woorden waarin de beschikking tot verwijzing moet worden vervat.

Vonnis van den Krijgsraad in het 2de Militaire Arrondissement te Arnhem,

in zake

De Auditeur-Militair in het 2de Militaire Arrondissement te Arnhem, ambtshalve eischer:

tegen

een milicien-soldaat, niet gedetineerd, beklaagde;

De Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement te Arnhem;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad van den Garnizoens-Commandant in het legeringsgebied der IVe Divisie d.d. 18 Januari 1917, waarvan afschrift is gelaten aan beklaagde;

Gezien het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad van den Commandeerende-Officier van het Garnizoen der Hoofdplaats van het 2de Militaire Arrondissement, d. d. 1 Juni 1917, met de aan den voet daarvan gestelde telastlegging van den Auditeur-Militair, welk stuk onder overgifte van een door den Secretaris bij bovengenoemden Krijgsraad geteekend afschrift, aan beklaagde is beteekend op 13 Juni 1917;

Gelet op het ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gezien de door den Auditeur-Militair ingediende schriftuur van eisch strekkende tot vrijspraak;

Gehoord den beklaagde, mede bij monde van diens raadsman, Mr. Götte van Delden, Advocaat te Arnhem;

Na overeenkomstig artikel 193 van de Rechtspleging bij de Landmacht te hebben beraadslaagd;

Overwegende, dat beklaagde voor dezen Krijgsraad, gehouden den 27 Juli 1917, heeft terecht gestaan ter zake:

dat hij:

I. in den avond van 5 December 1916 te Augustinusga, gemeente Achtkarspelen opzettelijk en wederrechtelijk een ruit in de woning, toebehoorende aan J., althans aan een ander dan aan hem beklaagde, heeft vernield;

II. in den nacht van 5 op 6 December 1916 te Surhuizum, gemeente Achtkarspelen, te ruim 12 uur, zich op den openbaren weg in kennelijken staat van dronkenschap heeft bevonden;

Overwegende, dat het aan beklaagde vertoonde en voorgehouden uittreksel uit het Stamboek van de Onderofficieren en minderen

van het 9de Regiment Infanterie inhoudt, dat beklaagde op 11 Augustus 1914 bij zijn korps is ingelijfd;

Overwegende, dat het aan beklaagde vertoonde en voorgehouden uittreksel Krijgswettenblad, No. 20796 geteekend in het garnizoen Hoorn den 11 Augustus 1914, door den reserve-kapitein H., sergeant-majoor-administrateur S., en beklaagde, inhoudt, dat op gemelden datum in tegenwoordigheid van eerstgenoemden door den tweeden genoemden aan beklaagde de krijgsartikelen, voor het Krijgsvolk te Lande vastgesteld, duidelijk zijn voorgelezen;

Overwegende, dat uit een en ander blijkt, dat aan beklaagde bekend is gemaakt, dat hij onder de militaire tucht staat;

Overwegende, dat allereerst dient te worden onderzocht, of beklaagde zal moeten worden vrijgesproken op grond, dat de Garnizoens-commandant niet overeenkomstig artikel 11 der Rechtspleging bij de Landmacht het advies van den Auditeur-Militair betrekkelijk de verwijzing zou hebben bekomen;

Overwegende te dien aanzien, dat, in het midden gelaten of op dezen grond een vrijspraak van beklaagde zou kunnen volgen, dit door den Auditeur-Militair aangevoerde middel feitelijken grondslag mist; dat immers door de verwijzing naar den Krijgsraad zelf wordt bewezen, (waar dit stuk vermeld dat het is opgemaakt: „Gehoord het advies van den Auditeur-Militair in het 2de Militaire Arrondissement” en „in afwijking van dit advies”), dat wel advies bij den Auditeur-Militair is ingewonnen, alvorens te verwijzen; dat bovendien de mondelinge toelichting door den Auditeur-Militair ter terechtzitting gegeven eveneens een voor de verwijzing gegeven advies vermeldt; dat immers het middel aldus is toegelicht, dat wel advies zou zijn gegeven (om de zaak krijgstuchtelijk af te doen), maar nadat de Garnizoens-commandant tot verwijzen had besloten niet opnieuw advies zou zijn gevraagd omtrent de woorden, waarin de verwijzing moest worden vervat; dat echter een dergelijk tweede advies nergens is voorgeschreven en zelfs tegenstelling, die te vinden is in den aard der verwijzing en van de telastlegging aan den voet van het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad, duidelijk aantoon, dat het eerstgenoemde stuk van den Garnizoens-commandant behoort uit te gaan en het laatstgenoemde van den Auditeur-Militair; dat ook uit de geschiedenis van artikel 114 der Rechtspleging bij de Landmacht volgt dat de in dat artikel genoemde telastlegging in de rechtspleging is ingevoerd, omdat men een stuk wenschte, dat geredigeerd was door een jurist, hetgeen met de verwijzing niet het geval was;

Overwegende, dat de volgende getuigen onder eede hebben verklaard:

M. v. D., dat hij in den avond van 5 December 1916, zag, dat beklaagde op de glasruit van de woning van J., te Augustinusga toeliep en die insloeg;

M. K., dat hij in den avond van 5 December 1916 zag, dat beklaagde op de ruit van den winkel van J., te Augustinusga toe-

liep en onmiddellijk daarna de ruit hoorde rinkelen; dat beklagde toen voor de ruit stond en er vervolgens weer van door liep; dat beklagde toen zijn handen vol bloed had;

P. B., dat hij in den nacht van 5 op 6 December 1916 omstreeks 12 uur op den openbaren weg onder Surhuizum, beklagde aantrof, die in kennelijken staat van dronkenschap verkeerde; dat beklagde zwaaiende en schreeuwende over den weg liep; dat beklagde naar sterken drank rook en onverstaanbare woorden sprak;

K., dat hij in den nacht van 5 op 6 December 1916 op den openbaren weg onder Surhuizum, gemeente Achtkarspelen, beklagde aantrof in kennelijken staat van dronkenschap, hetgeen hem bleek uit beklagde's slingerende gang, naar sterken drank riekenden adem en de wartaal die hij sprak;

Overwegende, dat beklagde heeft opgegeven, dat hij geen recht had op die ruit van J.;

Overwegende, dat door bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen, de aan beklagde te laste gelegde feiten alsmede diens schuld daaraan, met dien verstande, dat de ruit toebehoorde aan J.;

Overwegende, dat de aldus bewezen verklaarde feiten behooren te worden gekwalificeerd:

„I. opzettelijk en wederrechtelijk eenig goed, dat geheel aan een „ander toebehoort, vernielen;

„II. zich in kennelijken staat van dronkenschap op den openbaren weg bevinden”;

Verboden en strafbaar bij artikel 350, 435, Wetboek van Strafrecht;

Gezien die artikelen, benevens de artikelen 13 Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande; 1, 3, Wet 14 November 1879 (Stbl. no. 191); 3, 9, Wet 15 April 1886 (Stbl. no. 64); 23, 57, 62, 91 Wetboek van Strafrecht; 74 Militiewet;

Recht sprekende in naam der Koningin!

Verklaart den beklagde schuldig aan het hem te laste gelegde bewezen, gekwalificeerd en strafbaar zooals opgemeld;

Veroordeelt hem te dier zake tot:

eene geldboete van een gulden, voor het feit sub. I;

eene geldboete van drie gulden, voor het feit sub. II;

Bepaalt, dat die boeten, bij gebreke van betaling zullen worden vervangen door hechtenis van respectievelijk een en drie dagen;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 28 Augustus 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette
en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. S. N. S. Furnée.

*Regel „ne bis in idem“.**Beklaagde is bij vonnis van den Krijgsraad van 27 April 1917 schuldig verklaard aan verboden vervoer van goederen. In hooger beroep spreekt het H. M. G. hem vrij, omdat hij inmiddels door de Arr. Rechtbank te Arnhem ter zake van hetzelfde feit bij vonnis van 25 Juni 1917, hetwelk 10 Juli d. a. v. in kracht van gewijsde is gegaan, is veroordeeld.*

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een milicien-soldaat der Infanterie, appellant van een door den Krijgsraad te Arnhem op 27 April 1917 gewezen vonnis, ter eenre, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd tot vrijspraak van appellant,

en

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, bij 's Hofs beschikking van 25 Mei 1917 gemachtigd om dit hooger beroep voor den Auditeur-Militair bij genoemden Krijgsraad, ambtshalve te vervolgen, mitsdien gedaagde, ter andere zijde, door wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat de appellant, bij sententie van den Hove, zal worden vrijgesproken.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, heeft terechtstaan ter zake, dat hij te zamen met andere onbekend gebleven personen op 13 Februari 1917 te Gendringen nabij Scholtenvoorde te Voorst op

ongeveer 100 Meter van de Rijksgrens, op terrein, aangewezen bij Koninklijk Besluit van 17 Februari 1916 (Staatsblad Nr. 76), heeft vervoerd in de richting van de Nederlandsch-Duitsche grens, peperkorrels, gemalen peper, harde zeep, plantenvet en chocolade, zonder dat dit vervoer geschiedde met geldige documenten tot uit- of doorvoer of gedekt was door binnenlandsche paspoorten;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 27 April 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, het aan appellant te laste gelegde wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met appellants schuld daaraan; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „in strijd met artikel 2, lid 1, der „Wet van 31 December 1915 (Staatsblad Nr. 533) eenig goed ver„voeren”, en appellant te dier zake heeft veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden, met verbeurdverklaring voor den tijd van zes maanden, met verbeurdverklaring van de in beslag genomen goederen en met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht van 28 April 1917 af;

Overwegende dat ten processe is komen vast te staan, dat appellant ter zake van het feit, vermeld aan den voet van het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad van 16 Maart 1917, dezen appelland betreffende, heeft terechtgestaan voor de Arrondissements-Rechtbank te Arnhem; dat dit college bij op 25 Juni 1917 gewezen vonnis, appelland te dier zake heeft veroordeeld tot drie maanden gevangenisstraf, welk vonnis, blijkens door het Hof ontvangen schrijven van den Griffier bij genoemde Rechtbank, op 10 Juli 1917 in kracht van gewijsde is gegaan;

Overwegende dat derhalve appelland andermaal is vervolgd wegens een feit, waarover te zijnen aanzien bij gewijsde van den Nederlandschen rechter onherroepelijk is beslist, derhalve geen recht tot strafvordering ter zake van hetgeen appelland aan den voet van hooger genoemd bevelschrift is te laste gelegd aanwezig is en appelland van dit hem te laste gelegde behoort te worden vrijgesproken;

Gezien de artikelen 193, 209 en volgende der Rechtspleging bij de Landmacht; 68 van het Wetboek van Strafrecht en 55 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad te Arnhem op 27 April 1917 ten laste van appelland gewezen;

Verstaat, dat ten aanzien van het aan appelland te laste gelegde geen recht tot strafvordering aanwezig is en spreekt hem mitsdien daarvan vrij;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 28 Augustus 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette
en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fisikaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. F. A. C. Schröder.

*Het aannemen van een valsche hoedanigheid en de onware voor-
spiegelingen en verdichtsels van beklagde hebben er toe geleid, dat
beklaagde als verloofde van een meisje is aangenomen, maar hebben
er haar en hare familie niet toe bewogen hem vèrschillende bedragen
in geld af te geven. Die bedragen zijn hem ter hand gesteld, omdat
hij de verloofde was van het meisje, dus op grond van een omstandig-
heid die geenszins in strijd met de waarheid was. Vrijspraak van
oplichting.*

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een matroos-torpedomaker, appellant van een door den Krijgsraad
te Willemsoord op 20 Juni 1917 gewezen vonnis, ter eenre, — voor
wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd tot vernietiging van het
vonnis, waarvan beroep, voorzoover betreft het onder 2 te laste ge-
legde, en tot vrijspraak van appellant van dit hem te laste gelegde,

en

den Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht, bij 's Hofs be-
schikking van 10 Juli 1917 gemachtigd om dit hooger beroep voor
den Fisikaal bij genoemden Krijgsraad ambtshalve te vervolgen,
mitsdien gedaagde, ter andere zijde, door wien schriftelijk ter rolle
is geconcludeerd, dat de appellant, bij sententie van den Hove, zal
worden verklaard bij het vonnis van den krijgsraad niet te zijn be-
zwaard.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaringen, door beide partijen ter rolle gedaan, dat
zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad te Willemsoord
heeft terechtstaan ter zake dat hij:

1e. dienende aan boord van Hr. Ms. „Pangrango”, zich te Helle-

voetsluis op of omstreeks 1 Februari 1916 ongeoorloofd van zijn bodem heeft verwijderd en sindsdien voortdurend en zonder vergunning afwezig is gebleven, totdat hij op 4 April 1917, in verband met het onder 2e vermelde te Amsterdam door de politie is gearresteerd;

2e. met het oogmerk om zich wederrechtelijk te bevoordeelen,

na door middel van een door hem, die reeds was gehuwd, in een der nieuwsbladen geplaatste advertentie, waarin hij deed uitkomen, dat een stuurman van de groote vaart met het oog op een aan te gaan huwelijk kennismaking zocht met eene vrouw, onder den valschen naam van J. W., in aanraking te zijn gekomen met eene familie K., wonende te Amsterdam en zich met de dochter des huizes J. K. te hebben verloofd,

door zich valschelijk voor te doen als te zijn officier bij de Koninklijke Hollandsche Lloyd en zich meermalen te vertoonen in de uniform van officier dier Stoomvaartmaatschappij, althans in een, hetwelk daar veel op geleek, en

door zich valschelijk uit te laten, dat hij eenige zoon van eene rijke moeder te Utrecht was en nog een rijke tante had,

in of omstreeks de maand Maart 1917 te Amsterdam:

a. hoogergemelde J. K., heeft bewogen hem een bedrag van *f* 30.— af te geven, op zijn beweren geld noodig te hebben om ter gelegenheid van zijne verloving zijn vrienden te tracteeren, en haar voorts heeft bewogen hem een bedrag van *f* 40.— af te geven op zijn beweren geen geld te hebben om verlovingsringen te koopen;

b. A. K., vader van gemelde J. K., althans de echtgenoot van eerstgemelde, heeft bewogen hem bedragen van *f* 100.—, *f* 50.—, en *f* 100.—, af te geven, op zijn, appellants, beweren kort bij kas te zijn en geld noodig te hebben;

zijnde tijdens het plegen van deze feiten nog geen vijf jaren verloopen sedert hij eene tegen hem wegens verduistering, valscheid in geschrift en oplichting door het Hoog Militair Gerechtshof bij sententie, op 1 December 1914 uitgesproken, gevangenisstraf geheel heeft ondergaan;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 20 Juni 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, het aan appellant te laste gelegde, met den verstande, als in het vonnis aangegeven, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met appellants schuld daaraan; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „le desertie in tijd van vrede, gepleegd door een minnere schepeling, door zonder verlof langer dan twee dagen van den bodem, waarop hij dient, afwezig te zijn, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen; 2e oplichting, vijfmalen gepleegd, alle feiten beschouwd als ééne voortgezette handeling, terwijl tijdens het plegen van die misdrijven, nog geen vijf jaren zijn verloopen sedert de schuldige eene tegen hem wegens verduistering, valscheid in geschrift en oplichting uitgesproken gevangenisstraf geheel heeft ondergaan”, en appellant te dier zake heeft veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf

voor den tijd van drie maanden voor het feit, onder 1e. gequalificeerd, en tot een gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden voor de feiten, gequalificeerd onder 2e., met bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van deze uitspraak sedert 7 April 1917 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht bij de uitvoering van de hem opgelegde straffen, eerst op de gevangenisstraf, en daarna zoo noodig op de militaire gevangenisstraf, zal worden in mindering gebracht, met ontzegging aan appellant van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van drie jaren, met vrijspraak van appellant van hetgeen hem meer of anders is te laste gelegd dan als bewezen verklaard en met bevel tot teruggave van de uniformpet aan appellant, na verloop van acht dagen nadat het geaprobeerde vonnis zal zijn gepronuntieerd;

Overwegende dat appellant van het vonnis in zijn geheel in hooger beroep is gekomen, maar hij in dit beroep is niet-ontvankelijk voor zooverre het vonnis eene vrijspraak inhoudt;

Overwegende, met betrekking tot het aan appellant onder 1e te laste gelegde, dat de bewezen- en schuldigverklaring te recht is geschied, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep het Hof te dezen opzichte tot geen ander inzicht dan dat des eersten rechters geleid; de aan dit feit gegeven qualificatie op de Wet is gegrond en de te dier zake opgelegde straf staat in goede verhouding tot den ernst van het gepleegde feit; dat derhalve appellant in zooverre met het vonnis van den Krijgsraad niet is bezwaard en dit vonnis behoort te worden bevestigd;

Overwegende, met betrekking tot de aan appellant onder 2e te laste gelegde feiten, dat naar het oordeel van het Hof ten onrechte door den Krijgsraad wettig en overtuigend bewezen is verklaard, dat appellant door de in de telastlegging genoemde gedragingen en uitlatingen J. K., en A. K., tot afgifte van de daar nader vermelde geldelijke bedragen heeft bewogen; dat toch veeleer is komen vast te staan, dat hoogergenoemde personen deze bedragen aan appellant hebben afgegeven, omdat hij de verloofde van genoemde J. K. was; dat deze omstandigheid geenszins in strijd met de waarheid was, welke dan ook appellants gedragingen door middel van welke hij die verloving tot stand heeft weten te brengen, mogen zijn geweest;

Overwegende dat derhalve de bewezen- en schuldigverklaring ter zake van het aan appellant onder 2e te laste gelegde niet in stand kan blijven en het vonnis van den Krijgsraad, ook wat de aan die te laste gelegde en bewezen verklaarde feiten gegeven qualificatie en te dier zake opgelegde straf betreft, behoort te worden te niet gedaan;

Overwegende dat appellant ter zake van het hem onder 1e. te laste gelegde en bewezen feit ongeschikt is om in den militairen stand te blijven en de opgelegde bijkomende straf van ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van drie jaren derhalve behoort te worden bevestigd, terwijl door het ingesteld hooger beroep het noo-

dig is geworden om den termijn, bepaald voor de teruggave van de als stuk van overtuiging gediend hebbende uniformpet, te wijzigen;

Gezien, behalve de in het vonnis genoemde wetsartikelen, de artikelen 85, 209 en volgende der Rechtspleging bij de Zeemacht en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Verklaart appellant niet-ontvankelijk in zijn beroep, voor zooverre dit is gericht tegen dat deel van het vonnis, hetwelk eene vrijspraak inhoudt;

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad te Willemsoord op 20 Juni 1917 ten laste van appellant gewezen, wat betreft de bewezen- en schuldigverklaring van het hem onder 2e. te laste gelegde, de aan die feiten gegeven qualificatie en wat de opgelegde gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden betreft;

Houdt het vonnis voor het overige in stand, bijzonderlijk wat betreft de straf van drie maanden militaire gevangenis en de bepaling, dat de tijd, door appellant voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde straf in mindering zal worden gebracht van 7 April 1917 af en wat betreft de ontzegging aan appellant van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van drie jaren;

Verklaart appellant niet bezwaard met hoogergenoemd vonnis voor zooverre het aan hem onder 1e te laste gelegde betreft, en bevestigt dit in zooverre;

Verklaart het aan appellant onder 2e te laste gelegde niet wettig en overtuigend bewezen en spreekt hem daarvan vrij;

Beveelt de teruggave van de als stuk van overtuiging gediend hebbende uniformpet aan appellant, dadelijk na de uitspraak van deze sententie.

Ontzegt allen anderen eisch.

De Raadsman van den beklaagde voerde het navolgende aan:

dat beklaagde zich aan het oordeel van het Hof refereert voor zoover betreft het sub 1 telastgelegde feit van desertie;

dat beklaagde zal behooren te worden vrijgesproken van het feit sub 2 te last gelegd, daar hierbij van een overtreding der strafwet niet de reden is;

dat uit de bewezen feiten mag worden aangenomen, dat door middel van verdichtsels en onware voorspiegelingen en kunstgrepen en door het aannemen van een valsche hoedanigheid beklaagde er in is geslaagd Mej. J. K. tot verloofde te krijgen;

dat hierdoor wellicht de Heer K. Sr., bewogen is tot afgifte van zijn dochter (als verloofde) doch deze niet is te beschouwen in den zin der strafwet als eenig „goed” hierdoor geep schuld is aangegaan en evenmin een inschuld is teniet gegaan;

dat na deze afgifte beklaagde de hoedanigheid had verkregen van

aanstaande schoonzoon, waartoe niet afdoet, dat beklaagde gehuwd was;

dat beklaagde nadien de verschillende leeningen heeft aangegaan en de geldschietster tot die leening is overgegaan op verzoek van zijn dochter, omdat die leeningen aangegaan werden door zijn aanstaanden schoonzoon, welke hoedanigheid beklaagde zonder eenige reserve, mocht aannemen;

dat wel de valsche naam, de aangenomen kwaliteit van Officier bij de Koninklijke Hollandsche Lloyd, het uniform daarvan, en de rijke toekomst gewichtig genoeg geweest zullen zijn om beklaagde tot schoonzoon te promoveeren, doch al die hoedanigheden geen invloed gehad hebben op de milddadigheid van den Heer K. Sr., daar hij uitsluitend omdat beklaagde zijn aanstaande schoonzoon was, tot het leenen der verschillende bedragen is overgegaan;

dat K. aan beklaagde niet heeft geleend omdat hij J. W. of een Officier van de Lloyd was, K. dit dan ook als getuige uitdrukkelijk heeft verklaard;

dat hier derhalve van bedrog geen sprake is;

dat beklaagde geheel ten overvloede hieraan toevoegt, dat hij voldoende middelen bezit om het geleende terug te geven.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 11 September 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselst.

Raadsman: Mr. M. H. de Boer.

Eene beschikking tot verwijzing naar den krijgsraad, die bij afwezigheid van den Garnizoenscommandant op diens last is geteekend door den kapitein-adjutant, moet worden nietig verklaard.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een soldaat bij den Vrijwilligen Landstorm, korps „Limburgsche Jagers”, appellant van een door den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch op 30 Juni 1917 gewezen vonnis, ten eenre, — voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat het den Hove moge be-

hagen, het beroepen vonnis te niet te doen en appellant alsnog vrij te spreken,

en

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, bij 's Hofs beschikking van 31 Juli 1917 gemachtigd om dit hooger beroep voor den Auditeur-Militair bij genoemden Krijgsraad ambtshalve te vervolgen, mitsdien gedaagde, ter andere zijde, door wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat de appellant, bij Sententie van den Hove, met inachtneming van het genoemde, zal worden verklaard bij het vonnis van den Krijgsraad niet te zijn bezwaard;

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, heeft terechtgestaan ter zake, dat hij den 19den Februari 1917, onder de gemeente Beesel op terrein, gelegen tusschen de naar aanleiding van artikel 177 der Algemeene Wet van 26 Augustus 1822 (Staatsblad Nr. 38) vastgestelde linie eenerzijds en Duitschland anderzijds, in buitenwaardsche, althans in andere dan binnenwaartsche richting heeft vervoerd 6 pakken, althans eenige chocolade, zonder dat dit vervoer geschiedde met geldige documenten tot uit- of doorvoer of gedekt was door eenig binnenlandsch paspoort;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 30 Juni 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, het aan appellant te laste gelegde, met den verstande als in het vonnis aangegeven, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met appellants schuld daaraan; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „Het vervoeren van eenig goed in strijd met „het eerste lid van artikel 2 der Wet van 31 December 1915 (Staatsblad Nr. 533)”, en appellant te dier zake heeft veroordeeld tot drie maanden gevangenisstraf, met verbeurdverklaring van de 6 pak kwattachocolade;

Overwegende dat de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad van 10 Maart 1917, den appellant betreffende, niet is onder- teekend door den betrokken garnizoens-commandant, maar bij diens afwezigheid op diens last door een kapitein-adjutant; dat mits- dien genoemde beschikking niet voldoet aan het in de Rechtspleging bij de Landmacht bepaalde, zijnde appellant niet door den Commandeerende-Officier van zijn garnizoen naar den Krijgsraad verwezen, en derhalve genoemde beschikking nietig verklaard behoort te worden;

Gezien de artikelen 14 der Rechtspleging bij de Landmacht en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!
 Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, op 30 Juni 1917 ten laste van appellant geweest;
 Verklaart nietig de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad van 10 Maart 1917, den appellant betreffende;
 Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 18 September 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselst.

Raadsman: Mr. P. Fuhri Snethlage.

Beklaagde wordt vervolgd wegens ongeoorloofde afwezigheid tweemaal gepleegd na bereids ter zake van tweede desertie te zijn gestraft. Aangezien hij voor tweede desertie krijgstucltelijk is gestraft, heeft de krijgsraad ten onrechte bij de bewezenverklaring van de te laste gelegde feiten, de qualificatie en de strafoplegging met die bestraffing, welke in strijd is met de wet, rekening gehouden.

Het H. M. G. laat den gedaagde voor het eerste geval van ongeoorloofde afwezigheid ter correctie over aan de krijgstucl en verklaart hem in het andere geval schuldig aan eerste desertie.

De Advocaat-Fiscaal eischte voor beide gevallen schuldigverklaring aan tweede desertie.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 13 Juli 1917 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis, door den Krijgsraad te 's-Gravenhage op 30 Mei 1917 geweest in de zaak tegen een milicien-soldaat, welke Advocaat-Fiscaal, verzocht en bij beschikking van 14 Augustus 1917 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den exploitateur bij het Hof om te dagvaarden den voornoemden milicien-soldaat, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en ge-

concludeerd tot verbetering van het vonnis van den Krijgsraad, wat de kwalificatie onder 1 en de ter zake daarvan opgelegde straf betreft, en dat gedaagde alsnog bij sententie van den Hove zal worden schuldig verklaard onder:

1a. aan: „tweede desertie in tijd van vrede door een soldaat, door „zonder verlof langer dan twee dagen van zijn korps afwezig te „zijn, en zonder de reden van afwezigheid ten genoegens des rechters „te kunnen bewijzen, gevolgd door vrijwillige aangifte binnen vier „weken, na vroegere bestraffing wegens eerste desertie.”;

2a. aan: „tweede desertie in tijd van vrede door een soldaat, door „zonder verlof langer dan twee dagen van zijn korps afwezig te „zijn, zonder de reden van afwezigheid ten genoegens des rechters te „kunnen bewijzen, opgevolgd door arrestatie, na vroegere bestraf- „fing wegens eerste desertie”, en deswege veroordeeld tot: 1a. drie maanden militaire detentie, 2a. vier maanden militaire gevangenis- „straf; met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, ook wat betreft den aftrek van het voorarrest, hetwelk in mindering zal komen eerst van de militaire detentie, vervolgens van de mili- „taire gevangenisstraf en daarna, zoo noodig, van de gevangenisstraf alzo eischer in hooger beroep, ter eenre,

en

genoemden milicien-soldaat, gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat het den Hove behage, aan gedaagde een kortere vrijheidsstraf op te leggen.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, heeft terecht- „gestaan ter zake dat hij te Kamp van Waalsdorp, gemeente 's-Gra- „venhage:

a. op den 8sten Februari 1917 zijn arrest heeft verbroken en sedert dien zonder verlof van zijn korps is afwezig gebleven, heb- „bende hij zich op den 12den Februari 1917 wederom vrijwillig bij „zijn korps aangemeld;

b. op den 19den Februari 1917 zijn arrest heeft verbroken, al- „thans op het morgenappèl van den 20sten Februari 1917 bij zijn „korps heeft gemankeerd, en daarvan sedert voortdurend zonder ver- „lof is afwezig gebleven, zijnde hij in den nacht van 3 op 4 Maart 1917 door de politie te 's-Gravenhage gearresteerd;

een en ander na bereids ter zake van tweede desertie in tijd van vrede te zijn gestraft;

2o. dat hij te 's-Gravenhage in den nacht van 3 op 4 Maart 1917, gearresteerd wordende door den in uniform gekleeden op surveil-

lance zijnden agent van politie 3de klasse der gemeente 's-Gravenhage, tevens buitengewoon veldwachter, op de openbare straat, 't Zieke, aldaar, onder verdenking van diefstal, met geweld zich heeft verzet tegen zijne arrestatie, door te rukken en te trekken en voormelden ambtenaar opzettelijk in het gelaat te slaan en tegen diens beenen te schoppen en later den ter assistentie komenden agent van politie M. opzettelijk te stompen en in diens aangezicht te slaan;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 30 Mei 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, het aan gedaagde te laste gelegde — met den verstande als in het vonnis omschreven, — wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, alsmede gedaagdes schuld daaraan; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „1o. derde desertie in tijd van „vrede, gepleegd door een soldaat, door, na wegens tweede desertie „in tijd van vrede te zijn gestraft, zonder verlof langer dan twee „dagen van zijn korps afwezig te zijn, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen, tweemaal „gepleegd; 2o. wederspanningheid”, en gedaagde te dier zake veroordeeld heeft tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden voor de feiten, onder 1o. gequalificeerd, en tot eene gevangenisstraf voor den tijd van veertien dagen voor het feit, onder 2o. gequalificeerd, met bepaling; dat de tijd, door den gedaagde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal worden gebracht bij de uitvoering van de hem opgelegde straffen van 9 Maart 1917 af, eerst op de militaire gevangenisstraf, daarna zoo noodig op de gevangenisstraf en met ontzegging van iederen anderen of meerderen eisch;

Overwegende, met betrekking tot het aan gedaagde onder 1o. te laste gelegde, dat de bewezen- en schuldigverklaring terecht is geschied, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep het Hof te dezen opzichte tot geen ander inzicht dan dat des eersten rechters geleid, met uitzondering echter van dat deel der telastlegging, dat luidt: „een en ander na bereids ter zake van tweede desertie „in tijd van vrede te zijn gestraft”; dat immers uit het uittreksel uit het strafregister, den gedaagde betreffende, blijkt, dat gedaagde, na ter zake van eerste desertie krijgstuuchtelijk te zijn gestraft, op 1 November 1916 door zijn compagnies-commandant met veertien dagen provoost om den anderen dag te water en te brood is gestraft met als strafreden: „Niet teruggekeerd van een hem verleend „verlof van een dag op den 8sten October 1916 en voortdurend „ongeoorloofd van de compagnie afwezig gebleven tot hij zich op „den 28sten October 1916 te 1 uur voorm. vrijwillig heeft teruggemeld bij den commandant der wacht van de 2de compagnie, „Depot III te 's-Gravenhage (tweede desertie in tijd van vrede)”; dat de correctie van onderofficieren en soldaten, welke verdacht worden van feiten, die tweede desertie opleveren, niet aan de krijgstuuch is overgelaten, doch zij ter zake van die feiten naar den Krijgsraad behooren te worden verwezen; dat dan ook de door genoemden

commandant aan gedaagde opgelegde straf niet als eene bestraf-fing ter zake van tweede desertie is aan te merken, zijnde die straf niet overeenkomstig de desbetreffende wettelijke bepalingen door den militairen rechter opgelegd, en de Krijgsraad derhalve ten on-rechte bij de bewezenverklaring, de qualificatie en strafoplegging met hooger vermelde straf heeft rekening gehouden;

Overwegende dat gedaagde ter zake van het hem onder 1o. a. te laste gelegde feit, voor zooverre wettig en overtuigend bewezen, in-gevolge de bepaling van artikel 135 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande ter correctie aan de krijgstucht behoort te worden overgelaten en gedaagde, nu dit feit niet valt onder eenige door den strafrechter te handhaven bepaling van wet of verorde-ning, hiervan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende dat het aan gedaagde onder 1o. b. te laste gelegde, voor zooverre wettig en overtuigend bewezen, behoort te worden gequalificeerd als: „eerste desertie in tijd van vrede door een sol-„daat, door zonder verlof langer dan twee dagen van zijn korps „afwezig te zijn, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen „des rechters te kunnen bewijzen, opgevolgd door arrestatie”;

Overwegende dat dit feit met eene militaire detentie voor den tijd van vijf maanden behoorlijk wordt geboet, en het vonnis, ook wat betreft de aan gedaagde ter zake van de onder 1o. gequalifi-ceerde feiten opgelegde straf betreft, derhalve niet in stand kan blijven;

Overwegende, met betrekking tot het aan gedaagde onder 2o. te laste gelegde feit, dat de bewezen- en schuldigverklaring terecht is geschied, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep het Hof te dezen opzichte tot geen ander inzicht dan dat des eersten rechters geleid, de qualificatie op de Wet is gegrond en de te dier zake opgelegde straf staat in goede verhouding tot den ernst van dit feit en het vonnis in zooverre derhalve behoort te worden be-vestigd;

Gezien, behalve de in het vonnis genoemde wetsartikelen, de artikelen 134 en 135 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgs-volk te Lande; 193 der Rechtspleging bij de Landmacht en 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, op 30 Mei 1917 ten laste van gedaagde geweest, voor zooverre meer wettig en over-tuigend bewezen is verklaard dan hierboven als bewezen is aange-nomen en voor zooverre betreft de qualificatie onder 1o. en de te dier zake opgelegde straf van zes maanden militaire gevangenis-straf;

Houdt het vonnis voor al het overige in stand, bijzonderlijk wat betreft de qualificatie onder 2o., de te dier zake opgelegde straf en wat betreft de bepaling, dat de tijd, door den gedaagde voorloopig in verzekerde bewaring, doorgebracht, bij de uitvoering van de hem

opgelegde straffen in mindering zal worden gebracht van 9 Maart 1917 af, met dien verstande, dat die tijd in mindering zal worden gebracht eerst op de militaire detentie, daarna op de gevangenisstraf;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen dat deel der te lastlegging, dat luidt: „een en ander na bereids ter zake van tweede „desertie in tijd van vrede te zijn gestraft”, en spreekt gedaagde daarvan vrij;

Qualificeert het aan gedaagde onder 1o. b. te laste gelegde feit, voor zooverre wettig en overtuigend bewezen, als: „eerste desertie „in tijd van vrede door een soldaat, door zonder verlof langer dan „twee dagen van zijn korps afwezig te zijn, zonder de reden van „afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen, opge- „volgd door arrestatie”;

Veroordeelt gedaagde te dier zake tot eene militaire detentie voor den tijd van vijf maanden;

Laat gedaagde ter zake van hetgeen hem onder 1o. a. is te laste gelegd ter correctie over aan de krijgstucht, waarbij in aanmerking ware te nemen, dat gedaagde 29 dagen langer dan waarop de duur der hem opgelegde militaire detentie en gevangenisstraf is bepaald, voorloopig in verzekerde bewaring heeft doorgebracht;

Ontegt allen anderen eisch.

Het wil ons voorkomen dat er in de motiveering een leemte is of dat de beslissing niet juist is. Beklaagde was tweemaal disciplinair gestraft wegens desertie, eens op 8 November 1916 en eens vóór dien dag. De straf van 8 November 1916 was ten onrechte opgelegd en dus nietig. Doch de vroegere straf was geldig gebleven. Waarom is nu met deze desertie geen rekening gehouden? En mocht de tweede desertie, die van 8 November 1916, hoewel de straf ongeldig was, niet medetellen? Er stond toch vast dat ook deze desertie „gepleegd” was, gelijk de wet wil. Bij een bevestigend antwoord op deze vragen, ontstaat een derde vraag, of dan bij de desertie van 8 Februari 1917, die ter correctie aan de krijgstucht werd overgelaten, art. 139 C. W. L. niet had behooren te zijn toegepast, zoodat het Hof ook te dezer zake straf had behooren op te leggen? Wij hadden over een en ander gaarne wat meer licht in de sententie aangetroffen.

Red. M. R. T.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 18 September 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandiek, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselst.

Raadsman. Mr. H. Th. Gerlings.

Vrijspraak van een beklagde, die naar den krijgsraad was verwezen ter zake van heling, (ten geschenke aannemen van geld, wetende dat dit door misdrijf was verkregen), terwijl hij heeft terechtgestaan wegens het opzettelijk uit de opbrengst van eenig door misdrijf verkregen goed voordeel trekken.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een milicien-soldaat, appellant van een door den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch op 11 Mei 1917 gewezen vonnis, ten eenre, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd tot nietigverklaring van de telastlegging en tot vrijspraak van appellant,

en

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, bij 's Hofs beschikking van 6 Juni 1917 gemachtigd om dit hooger beroep voor den Auditeur-Militair bij genoemden Krijgsraad ambtshalve te vervolgen, mitsdien gedaagde, ter andere zijde, door wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat de appellant, bij sententie van den Hove, zal worden verklaard bij het vonnis van den Krijgsraad niet te zijn bezwaard;

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, heeft terechtgestaan ter zake, dat hij omstreeks 12 Januari 1917 te Putte opzettelijk voordeel heeft getrokken uit de opbrengst van een door misdrijf verkregen zak notenmuscaat, door van den milicien-soldaat

G., ten geschenke aan te nemen drie Mark, althans eenig geld, wetende, dat dit geld een gedeelte uitmaakte van de opbrengst van die zak notenmuscaat, en dat die door misdrijf was verkregen;

Overwegende dat de krijgsraad, bij op 11 Mei 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, het het appelland te laste gelegde wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met appellants schuld daaraan; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „opzettelijk uit de opbrengst van „eenig door misdrijf verkregen voorwerp voordeel trekken”, en appelland te dier zake heeft veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden, met bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzeerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van den 12den Februari 1917 tot den 6den Maart 1917 in mindering zal worden gebracht;

Overwegende dat de verwijzing van appelland naar den Krijgsraad d.d. 7 Februari 1917 is geschied ter zake dat hij in den nacht van 11 op 12 Januari 1917 te Putte opzettelijk van G. ten geschenke heeft aangenomen drie marken, althans eenig geld, wetende, dat dit geld door misdrijf was verkregen, terwijl aan den voet van het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is te laste gelegd, hooger weergegeven feit, ter zake waarvan hij voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan;

Overwegende dat door vergelijking dezer beide omschrijvingen blijkt, dat aan appelland een feit is te laste gelegd, waarvoor geen verwijzing heeft plaats gehad, hetgeen ingevolge de voorschriften van artikelen 14 en 114 der Rechtspleging bij de Landmacht, in onderling verband beschouwd, niet toelaatbaar is; dat dan ook geen recht tot strafvordering ter zake van het aan appelland te laste gelegde aanwezig is en hij derhalve behoort te worden vrijgesproken;

Gezien de artikelen 14, 114 der Rechtspleging bij de Landmacht en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in Hooger Beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, op 11 Mei 1917 ten laste van appelland gewezen;

Verstaat, dat ter zake, van het hem te laste gelegde geen recht tot strafvordering aanwezig is en spreekt hem mitsdien vrij;

Ontzegt allen anderen eisch.

De verdediger voerde aan:

aangezien appelland bij vonnis van den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch d.d. 11 Mei 1917 is veroordeeld tot twee maanden gevangenisstraf ter zake van het opzettelijk uit de opbrengst van eenig door misdrijf verkregen voorwerp voordeel trekken;

aangezien aan appelland inderdaad is ten laste gelegd het misdrijf omschreven in Strafwetboek artikel 416 lid 2;

aangezien dus bewezen had moeten worden dat de zak met notenmuscaat door misdrijf was verkregen;

aangezien G., heeft verklaard dat de zak gevonden was;

aangezien „vinden” geen misdrijf is en een misdrijf eerst ontstaat, wanneer men een gevonden voorwerp, zonder daartoe recht te hebben, verkoopt;

aangezien men dus niet kan zeggen dat de koopprijs is opbrengst van een door misdrijf verkregen voorwerp; wel zou men kunnen zeggen dat de koopprijs zelf door misdrijf was verkregen;

aangezien echter niet ten laste is gelegd dat appellant geld heeft aangenomen, wetende dat dit geld door misdrijf was verkregen, zoodat appellant dient te worden vrijgesproken;

aangezien bovendien opmerking verdient dat de verwijzing plaats heeft gehad terzake van het aannemen van geld wetende dat dit geld door misdrijf was verkregen strafbaar gesteld bij Strafwetboek artikel 416 lid 1, terwijl in de telastlegging een feit wordt gesteld strafbaar gesteld bij strafwetboek artikel 416 lid 2;

aangezien in dit lid 2 wordt gezegd dat dezelfde straf wordt opgelegd voor het verder te noemen misdrijf, welk misdrijf dus ook blijkens dit artikel een ander misdrijf is dan het misdrijf in lid 1 genoemd;

aangezien op dezen grond de telastlegging als bevattende een strafbaar feit, waarvoor niet verwezen is, moet worden nietig verklaard;

Zoo heeft ondergeteekende de eer te concludereen tot nietigverklaring van de telastlegging en tot vrijspraak van appellant.

Verwezen worde hierbij naar hetgeen wij schreven op blz. 27 van dezen jaargangen en naar het onderschrift onder de sententie van den Hove van 21 September 1917, hierachter blz. 162.

Red. M. R. T.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 18 September 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselst.

Raadsman: Mr. P. Fuhri Snetlage.

De telastlegging, welke alleen een rechtskundige qualificatie — poging om weg te nemen — inhoudt en geenszins feiten, waarin het begin van uitvoering van des daders voornemen om weg te ne-

men zich zoude hebben geopenbaard, voldoet niet aan het bepaalde in art. 114 R. L. en moet in zooverre nietig verklaard worden.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een landstormplichtig soldaat, appellant van een door den Krijgsraad te 's-Gravenhage op 15 Juni 1917 gewezen vonnis, ten eenre, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat het den Hove behage, appellant eene geringe straf op te leggen,

en

den Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht bij 's Hofs beschikking van 31 Juli 1917 gemachtigd om dit hooger beroep voor den Auditeur-Militair bij genoemden Krijgsraad ambtshalve te vervolgen, mitsdien gedaagde, ter andere zijde, door wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat de appellant, bij sententie van den Hove, zal worden verklaard bij het vonnis van den Krijgsraad niet te zijn bezwaard;

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen appellant, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, heeft terechtstaan ter zake dat hij:

1e. te 's-Gravenhage op den 16den October 1916 niet bij zijn korps is teruggekeerd van een hem verleend verlof, althans op het morgenappèl van den 17den October 1916 bij zijn korps heeft gemankeerd en daarvan voortdurend zonder verlof is afwezig gebleven, zijnde hij op den 19den Februari 1917 door de politie te Rotterdam gearresteerd;

2e. te Rotterdam op of omstreeks 4 Februari 1917 uit een aldaar liggend schip heeft weggenomen met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening één paar wollen wanten, één groen wollen deken, één rood baaien hemd, één onderbroek, één hemdrok, één boezeroen, één wollen trui, één wollen das, één paar kousen, drie wollen mutsen, alle welke goederen toebehoorden aan H., althans aan een ander dan hem, appellant;

3e. te Rotterdam op of omstreeks 5 Februari 1917 uit een aldaar liggend schip heeft weggenomen met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening één koperen scheepsbel, toebehoorende aan P. W. en J. W., althans aan een ander dan hem, appellant;

4e. te 's-Gravenhage op den 4den Maart 1917 zijn arrest heeft

verbroken en zonder verlof zijn korps heeft verlaten en daarvan sedert voortdurend is afwezig gebleven, zijnde hij op den 15den April 1917 door de politie te 's-Gravenhage gearresteerd;

de feiten onder 1e en 4e gepleegd na bereids ter zake van eerste desertie in tijd van vrede te zijn gestraft;

5e. te 's-Gravenhage op den 15den April 1917 uit den winkel van T., handelaar in aardappelen, groenten en brandstoffen aan de Zuilingstraat 41 aldaar, gepoogd heeft weg te nemen met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening, geld en al wat hij daar overigens van zijn gading mocht vinden, welk een en ander aan voornoemden T., althans aan een ander dan hem, appellant, toebehoorde, zijnde de uitvoering van zijn voornemen en van het misdrijf, hetwelk hij, appellant, als voorschreven poogde te plegen, niet voltooid alleen door de van zijn wil onafhankelijke omstandigheid, dat hij — appellant — o. a. is gezien door Z., die tegen het raam van den winkel of het kantoor tikte, althans doordat J. T., zoon van den eigenaar, naar beneden in den winkel of het kantoor is gekomen en hem, appellant, aldaar heeft aangetroffen;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 15 Juni 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, het aan appellant te laste gelegde — met den verstande als in het vonnis aangegeven — wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard met appellants schuld daaraan; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „1e: tweede desertie in tijd van vrede, gepleegd „door een soldaat, door, na wegens eerste desertie in tijd van vrede „te zijn gestraft, langer dan acht dagen na het eindigen van zijn „verlof van zijn korps afwezig te blijven, zonder de reden van af- „wezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen, opge- „volgd door arrestatie”; 2e: tweede desertie in tijd van vrede, ge- „pleegd door een soldaat, door, na wegens eerste desertie in tijd van „vrede te zijn gestraft, zonder verlof langer dan twee dagen van „zijn korps afwezig te zijn, zonder de reden van afwezigheid ten ge- „noegen des rechters te kunnen bewijzen, opgevolgd door arrestatie; „3e. diefstal, tweemaal gepleegd; 4e poging tot diefstal”, en appellant te dier zake heeft veroordeeld tot een militaire gevangenisstraf van vijf maanden voor de onder 1e en 2e gequalificeerde feiten en tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden voor de onder 3e en 4e gequalificeerde feiten, met bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van deze rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde straffen in mindering zal worden gebracht van 19 April 1917 af, eerst op de militaire gevangenisstraf, met ontzegging van iederen anderen of meerderen eisch;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring, wat de feiten, onder 1e., 2e., 3e. en 4e. te laste gelegd betreft, terecht is geschied, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep het Hof te dezen opzichte tot geen ander inzicht geleid en de aan die feiten gegeven qualificaties op de Wet zijn gegrond;

Overwegende dat dus appellant met het vonnis in zooverre niet is bezwaard en dit behoort te worden bevestigd;

Overwegende, met betrekking tot het aan appellant onder 5e. te laste gelegde feit, dat de omschrijving van dit feit, voorkomende aan den voet van het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad, den appellant betreffende, niet voldoet aan hetgeen bij artikel 114 der Rechtspleging bij de Landmacht te dien aanzien is bepaald; dat immers is te laste gelegd enkel eene rechtskundige qualificatie, — n.l. poging om wég te nemen — en geenszins feiten, waarin het begin van uitvoering van des daders voornemen om weg te nemen zich zoude hebben geopenbaard; dat dan ook de telastlegging, voor zooverre betreft dit aan appellant te laste gelegde, ingevolge de bepaling van genoemd artikel, nietig behoort te worden verklaard en het vonnis des Krijgsraads, voor zooverre inhoudende eene tegenovergestelde beslissing, derhalve niet in stand kan blijven;

Overwegende dat de straf, aan appellant ter zake van de onder 3e en 4e gequalificeerde feiten opgelegd, staat in goede verhouding tot den ernst van het onder 3e. gequalificeerde feit en het vonnis, wat de strafoplegging betreft, dus in stand kan blijven;

Gezien, behalve de in het vonnis genoemde wets-artikelen, de artikelen 114, 209 en volgende der Rechtspleging bij de Landmacht en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement hoofdplaats 's-Gravenhage, op 15 Juni 1917 ten laste van appellant gewezen, voor zooverre het aan appellant onder 5e te laste gelegde feit wettig en overtuigend bewezen is verklaard en dit feit is gequalificeerd;

Houdt het vonnis voor al het overige in stand, bijzonderlijk wat betreft de bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde straffen in mindering zal worden gebracht van 19 April 1917 af, eerst op de militaire gevangenisstraf, daarna zoo noodig op de gevangenisstraf, en wat de opgelegde straffen betreft, met den verstande, dat appellant voor de feiten, gequalificeerd onder 1e en 2e wordt veroordeeld tot vijf maanden militaire gevangenisstraf en voor het feit, gequalificeerd onder 3e. tot zes maanden gevangenisstraf;

Verklaart de telastlegging, voor zooverre betreft het aan appellant onder 5e te laste gelegde, nietig;

Ontzegt allen anderen eisch.

De verdediger voerde aan:
 dat hij de aandacht van Uw Hof vestigt op de gunstige staat van inlichtingen omtrent appellant;
 dat daaruit reeds de beweegreden van appellants daden te vinden

is, te weten de zorg voor zijne behoeftige moeder, bij wie hij dan ook veelal verbleef;

dat hij door zijn landstormplichtigheid in de vervulling van die onderhoudstaak werd belemmerd, waaruit het plan tot desertie geboren werd;

dat hij evenwel in het zoeken naar werk is teleurgesteld en hij niet voldoende kan verdienen, waardoor hij tot diefstal en dronkenschap verviel;

dat hij, van de hem te laste gelegde poging van diefstal bij P. v. d. T. zich niets herinnert, in elk geval bij hem geen voornemen daartoe door zijn benevelden staat aanwezig was, daar hij eerst den volgenden morgen uit zijn dronkenschap ontwakend, zijn zinnen terugkreeg.

Zoo behage het den Hove appellant een geringe straf op te leggen.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 21 September 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandiek, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Geen.

De auditeur-militair mag aan een beklagde alleen te laste leggen — in de omschrijving welke hem, als rechtsgeleerde, passend schijnt — de feiten die de commandeerende officier van het garnizoen door den rechter heeft willen zien berecht en ter zake waarvan hij daarom den beklagde naar den krijgsraad heeft verwezen. Met onbevoegdlijk in de beschikking tot verwijzing aangebrachte wijzigingen mag hij geen rekening houden.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een tweede luitenant bij het 1ste Regiment Huzaren, appellant van een door den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch op 7 Maart 1917 gewezen vonnis, ten eenre,

en

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, bij 's Hof's beschikking van 25 Mei 1917 gemachtigd om dit hooger beroep voor

den Auditeur-Militair bij genoemden Krijgsraad ambtshalve te vervolgen, mitsdien gedaagde, ter andere zijde, door wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat de appellant, bij sententie van den Hove, met inachtneming van het genoemde, zal worden verklaard bij het vonnis van den Krijgsraad niet te zijn bezwaard.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen appellant, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, heeft terechtgestaan ter zake, dat hij op 14 Mei 1916 des namiddags omstreeks 10 uur te 's-Hertogenbosch, als bestuurder heeft gereden op den openbaren rijweg, de Vughterstraat, op een motorrijtuig op 4 wielen, zonder dat het nummer met letter aan de achterzijde van het rijtuig op eenigerlei wijze helder verlicht was;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 7 Maart 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met appellants schuld daaraan, hetgeen aan appellant is te laste gelegd; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „Het als bestuurder „van een motorrijtuig daarmede over een weg rijden, terwijl het „daaraan aangebracht nummer met letter niet zoodanig was ver„licht, als door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijver„heid is bepaald”, en te dier zake appellant heeft veroordeeld tot eene geldboete van vijftig gulden, bij gebreke van betaling te vervangen door hechtenis van vijftig dagen;

Overwegende dat uit de bepalingen van den eersten titel van de Rechtspleging bij de Landmacht blijkt, dat de wetgever aan den Commandeerenden Officier van het Garnizoen de beslissing heeft willen laten, of eene zaak buiten den rechter zal worden afgedaan dan wel naar den Krijgsraad zal worden verwezen, in welk laatste geval de Commandeerende Officier dan in de schriftelijke beschikking tot verwijzing het feit, hetwelk wordt te laste gelegd, zal hebben te omschrijven; dat hieruit voortvloeit, dat de verwijzing naar den Krijgsraad den grondslag uitmaakt niet enkel, zooals artikel 14 van de Rechtspleging bij de Landmacht het uitdrukt, van de in te winnen informatiën, maar van de geheele verdere procedure in dien zin, dat aan een beklagde door den Auditeur-Militair enkel mogen worden te laste gelegd — in de omschrijving, welke hem, als rechtsgeleerde, passend schijnt, — de feiten, die de Commandeerende Officier van het garnizoen door den rechter heeft willen zien berecht en ter zake waarvan hij daarom den beklagde naar den Krijgsraad heeft verwezen;

Overwegende dat appellant naar den Krijgsraad is verwezen

ter zake, dat hij op 14 Mei 1916 te 's-Hertogenbosch des namiddags te omstreeks 10 uur, als bestuurder heeft gereden op den openbaren rijweg de Vugter-straat op een rijwiel, dat niet was voorzien van eene lichtgevende lantaarn; dat wel in de schriftelijke beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad het woord „rijwiel” is doorgehaald en door „vierwielig motorrijtuig” is vervangen, maar met deze wijziging geen rekening mag worden gehouden, omdat zij blijkbaar onbevoegdlijk is geschied, immers wel is geparafeerd door zekeren J. L., wiens paraaf ook naast de onderteekening van den Garnizoens-commandant staat vermeld, maar niet door den Garnizoens-commandant zelve, die de beschikking heeft onderteekend; dat al evenmin rekening mag worden gehouden met de woorden „aan de achterzijde van het motorrijtuig”, voorkomende na hetgeen boven als inhoud van de verwijzing is vermeld, omdat deze woorden moeten zijn toegevoegd, nadat de beschikking onbevoegdlijk was gewijzigd, zijnde immers in die beschikking, vóór de wijziging, niet van een motorrijtuig maar van een „rijwiel” sprake; dat 's Hofs opvatting dat de beschikking tot verwijzing onbevoegdlijk is gewijzigd en aangevuld, bevestiging vindt in den inhoud van het afschrift van de beschikking tot verwijzing, dat overeenkomstig het laatste lid van artikel 14 van de Rechtspleging bij de Landmacht aan appelland is ter hand gesteld geworden en dat door hem ter terechtzitting van het Hof is overgelegd, welke inhoud is overeenkomstig met dien van de beschikking zelve, zooals zij luidde zonder de wijziging en de aanvulling bovenbedoeld;

Overwegende dat, al ware het anders en dus de meerbedoelde wijziging en aanvulling bevoegdlijk geschied, dan nog het feit, in de verwijzing genoemd, een ander zoude zijn dan dat, vermeld in de telastlegging aan den voet van het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad;

Overwegende dat dus ter zake van het feit, aan appelland aan den voet van laatstbedoeld bevelschrift te laste gelegd, geen recht tot strafvordering aanwezig is en mitsdien appelland moet worden vrijgesproken, zoodat het hem veroordeelend vonnis van den Krijgsraad niet in stand kan blijven;

Gezien de artikelen 193 der Rechtspleging bij de Landmacht en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, op 7 Maart 1917 ten laste van appelland gewezen;

Verstaat, dat ter zake van het feit, aan appelland aan den voet van het bevelschrift tot verwijzing naar den Krijgsraad te laste gelegd, geen recht tot strafvordering aanwezig is;

Sprekt appelland vrij;

Ontzegt allen anderen eisch.

Wij mogen niet nalaten bij deze beslissing te herinneren aan hetgeen wij op blz. 27 hierboven schreven. Uit den tijd dat onze redacteur nog een werkzaam aandeel had aan de samenstelling van het wetsontwerp, dat tot de wet van 31 October 1912 (Stb. 337) heeft geleid, herinnert hij zich zeer goed dat de bedoeling der Regeering met de nieuwe lezing van art. 14 R. L. geen andere was dan om den verdachte van eenig strafbaar feit door een schriftelijk stuk te doen gevoelen dat zijne zaak een nieuw stadium was ingetreden. Wat omtrent de feiten in de verwijzingsbeschikking stond, achtte de Regeering onverschillig; de eigenlijke telastlegging, door een rechtsgeleerd ambtenaar opgesteld, was hiertoe de aangewezen gelegenheid, evenals de dagvaarding in het burgerlijk strafproces eerst opgesteld wordt nadat de feiten voor het onderzoek ter openbare terechtzitting voldoende vast staan. Op grond waarvan het Hof dan ook het ten deze uitgesproken verband legt tusschen de beschikkingen bedoeld in de artt. 14 en 114 R. L. blijft ons te eenenmale onduidelijk.

De militaire rechtspraak is er met al die vorm-vereischten niet op vooruit gegaan.

Red. M. R. T.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 25 September 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselst.

Raadsman: Jhr. Mr. P. A. G. de Milly.

Bij schuldigverklaring aan overtreding van art. 28 der Jagtwet moet in de qualificatie niet alleen worden vermeld, dat het delven der konijnen geschiedde zonder schriftelijke toestemming van den eigenaar of rechthebbende van den grond, maar ook dat dit geschiedde niet in diens gezelschap.

Eene bij het delven gebezigde spade valt niet onder de voorwerpen, die ingevolge art. 45 van voornoemde wet of ingevolge eenig ander voorschrift door den verbaliseerenden ambtenaar in beslag mogen worden genomen. Verzet tegen die inbeslagneming levert derhalve niet op het misdrijf van wederspanningheid, omdat de ambtenaar, die de spade in beslag wilde nemen, niet werkzaam was in de rechtmatige uitoefening zijner bediening.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen.

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 4 Mei 1917 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis, door den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch op 30 Maart 1917 gewezen in de zaak tegen een milicien-soldaat bij het 14de Regiment Infanterie;

welke Advocaat-Fiscaal, verzocht en bij beschikking van 25 Juli 1917 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den Exploiteur bij het Hof om te dagvaarden den voornoemden milicien ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad wat betreft de qualificatie onder 1o. en de schuldigverklaring en veroordeeling onder 2o., en dat de gedaagde alsnog bij sententie van den Hove, onder 1o. zal worden schuldig verklaard aan: „konijnen delven op grond „van een ander, niet in gezelschap van den eigenaar of rechthebbende en zonder diens schriftelijke toestemming”, en onder 2o. zal worden vrijgesproken; met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, ook wat de straf betreft, die voor veroordeeling wegens jachtovertreding alléén niet te zwaar is; eindelijk omtrent de teruggave der spade, die als stuk van overtuiging heeft gediend, zal worden bevolen overeenkomstig de Wet ,

alzo eischer in hooger beroep, ter eenre

en

genoemden milicien, gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is verklaard, dat gedaagde zich ten deze wil gedragen naar het oordeel van het Hof.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, heeft terechtstaan ter zake dat hij op 16 Januari 1917 des voormiddags te omstreeks 10 $\frac{3}{4}$ uur te St. Jansteen:

1o. in het jachtveld buiten openbare wegen en voetpaden in een sparrebosch, gelegen in den Groot-Ferdinandpolder, welk bosch toebehoort aan Ridder de Chellinck d'Elsechem te Gent, althans aan een ander dan aan hem, gedaagde, met een spade konijnen heeft gedolven, zonder schriftelijke toestemming van den eigenaar of rechthebbende, noch in diens gezelschap zijnde;

2o. toen de onbezoldigd rijksveldwachter A., die hem op heeterdaad betrapte op het plegen van het onder 1o. genoemde feit, de

spade, waarmede de overtreding was geplaagd, wilde in beslag nemen, zich tegen dien ambtenaar heeft verzet met geweld, althans met bedreiging met geweld, door, terwijl hij in een dreigende houding tegenover hem stond, die spade dreigend in de hoogte houdende hem toe te voegen: „ik zal je daarmede den kop inslaan”;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 30 Maart 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, het aan gedaagde in aanhef en onder 1o. en 2o. te laste gelegde, met den verstande als in het vonnis aangegeven, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met gedaagdes schuld daaraan; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „1o. konijnen delven „op grond van een ander, zonder schriftelijke toestemming van den „eigenaar of rechthebbende; 2o. wederspanningheid, misdrijf ge- „pleegd op in staat van beleg verklaard gebied”, en gedaagde te dier zake heeft veroordeeld tot eene geldboete van tien gulden, bij gebreke van betaling te vervangen door hechtenis van tien dagen, voor het onder 1o. gequalificeerde feit, en tot veertien dagen gevangenisstraf voor het onder 2o. gequalificeerde feit;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring terecht is geschied, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep het Hof te dezen opzichte tot geen ander inzicht dan dat des eersten rechters geleid;

Overwegende, met betrekking tot de aan het in aanhef en onder 1o. te laste gelegde en bewezen feit gegeven qualificatie, dat deze aanvulling behoeft en behoort te luiden: „konijnen delven op grond „van een ander zonder schriftelijke toestemming van den eigenaar „of rechthebbende en niet in diens gezelschap”;

Overwegende dat de straf, ter zake van dit te laste gelegde en bewezen feit aan gedaagde opgelegd, staat in goede verhouding tot den ernst van dit feit en het vonnis van den Krijgsraad in zooverre behoort te worden bevestigd;

Overwegende, met betrekking tot het in aanhef en onder 2o. te laste gelegde en bewezen feit, dat artikel 45 der Jagtwet, onder meer vaststellende de bevoegdheid van de in artikel 36 dier Wet bedoelde ambtenaren tot het in beslag nemen van de in genoemd artikel 45 aangeduide voorwerpen, geen voorschrift bevat, waardoor de bevoegdheid van de in de telastlegging genoemden veldwachter A tot inbeslagname van gedaagdes spade komt vast te staan, welke bevoegdheid evenmin voortvloeit uit eenige andere bepaling van wet of verordening; dat dan ook genoemde A., handelende als in de telastlegging onder 2o omschreven, niet werkzaam was in de rechtmatige uitoefening zijner bediening en de Krijgsraad derhalve ten onrechte dit te laste gelegde en bewezen feit heeft gequalificeerd en te dier zake straf heeft opgelegd als hooger aangegeven;

Overwegende dat derhalve gedaagde van dit hem te laste gelegde behoort te worden vrijgesproken, zijnde het ook niet bij eenige andere wet of wettelijke bepaling strafbaar gesteld;

Gezien, behalve de in het vonnis genoemde wets-artikelen, de artikelen 193 der Rechtspleging bij de Landmacht en 62 van 'sHofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, ten laste van gedaagde gewezen, wat betreft de qualificatie en strafoplegging onder 2o.;

Bevestigt het vonnis voor al het overige met aanvulling der qualificatie onder 1o. als hooger aangegeven en met den verstande dat de aan gedaagde opgelegde straf van tien gulden boete, subsidiair tien dagen hechtenis, in stand blijft;

Verklaart het aan gedaagde in aanhef en onder 2o. te laste gelegde en bewezen feit niet strafbaar en spreekt hem mitsdien daarvan vrij;

Beveelt de teruggave der in beslag genomen spade aan gedaagde, terstond na de uitspraak van deze sententie.

De Advocaat-Fiscaal heeft aangevoerd:

dat bij overtreding der Jachtwet, de bevoegdheid tot inbeslagname moet worden beoordeeld volgens artikel 45 dier Wet;

dat de spade, waarmede de konijnen gedolven zijn, niet valt onder hetgeen, in dat artikel, ten behoeve van 's Rijks schatkist, is verbeurd:

dat de qualificatie onder 1 aanvulling behoeft;
en geconcludeerd:

tot tenietdoening van het vonnis wat betreft de qualificatie onder 1 en de schuldigverklaring en veroordeeling onder 2 en dat gedaagde alsnog met weglating der artikelen 10, 180 van het Wetboek van Strafrecht, het Koninklijk Besluit van 29 Augustus 1914 (Staatsblad nr. 435) en aanhaling van artikel 193 der Rechtspleging bij de Landmacht, onder 1 zal worden schuldig verklaard aan: „Konijnen delven, op grond van een ander, niet in gezelschap van „den eigenaar of rechthebbende en zonder diens schriftelijke toestemming” en onder 2 zal worden vrijgesproken; met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, óók wat de straf betreft, die voor veroordeeling wegens jachtovertreding alleen niet te zwaar is;

eindelijk omtrent de teruggave der spade, die als stuk van overtuiging heeft gediend, zal worden bevolen overeenkomstig de Wet.

Om twijfel buiten te sluiten ware het gewenscht geweest om in de motiveering vast te leggen dat het gepleegd verzet uitsluitend gericht is geweest tegen de door getuige A voorgenomen inbeslagname van de spade.

Red. M. R. T.

KRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD.

Dispositie van 14 Juni 1916.

President: Mr. W. de Sitter.

Leden: Luitenants t/zee 1e klasse A. Quispel en H. B. L. Braam,
Officier van Administratie 1e klasse P. M. Schreuders, Kapitein
der Mariniers P. van Werdt.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 12 Juli 1916.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van
Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van
Rijn van Alkemade.

Wet van 10 Juli 1917.

Een schildwacht weigert zijn geweer af te geven aan zijn commandant en voldoet schoorvoetend en langzaam aan de order om naderbij te komen. Deswegen gestraft zijnde beklaagt hij zich over de strafreden, doch niet over de straf, omdat hij meende, dat dit laatste niet mogelijk was. De krijgsraad heeft er geen bezwaar tegen de klacht te beschouwen als te betreffen strafreden en straf en doet beide te niet, zijnde de commandant onbevoegd de beide orders rechtstreeks te geven.

In hooger beroep vernietigt het Hof de beschikking van den Krijgsraad en handhaaft de oorspronkelijke strafreden, omdat klager niet is gestraft wegens het niet-afgeven van zijn geweer, doch wegens zijn gedrag daarbij en daarna. Straf verminderd.

DE KRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

Gezien de verklaring, d.d. 15 April 1916, van den marinier 2e (tijdelijk 3de) klasse H. P. van H., dienende bij het marine-detachment te A., houdende dat hij zich wenscht te beklagen over de strafreden van 12 April 1916 bij den militairen rechter: „Zeer onmilitair gedrag tegenover den Commandant”;

Gezien de bij die klacht behorende bescheiden;

Gezien het advies van den Fiskaal in deze zaak strekkende tot gegrondverklaring der klacht en tot tenietdoening van straf en omschrijving der strafreden met last tot doorhaling daarvan in het strafregister en klagers conduiteboekje;

Overwegende dat blijkens de stukken de straf over welker quali-

ficatie de klacht is ingediend, klager is opgelegd op 8 April 1916 en wel met ingang van den 12en April d. a. v., zoodat klager zich klaarblijkelijk in den datum heeft vergist en heeft bedoeld zich over de strafreden van 8 April te beklagen;

Overwegende dat klager ter terechtzitting heeft verklaard zich alléén over de strafreden te hebben beklagd, omdat hij meende dat een klacht over de straf niet kon worden gedaan, dat hij zich echter geheel onschuldig heeft gevoelt en vermeent geen straf te hebben verdiend, waaruit volgt dat klager zich over straf en strafreden beide bezwaard gevoelt, terwijl de krijgsraad geen bezwaren ziet de klacht over beide in behandeling te nemen;

Overwegende dat het rapport van den strafoplegger omtrent de gronden voor oplegging der straf inhoudt:

dat hij des voormiddags van 8 April 1916 als Commandant aan den luitenant t/z. 2e klasse W. A. M. wilde laten zien, dat door de schietsleuf op het werk te A. het voorterrein al of niet onder vuur kon worden genomen; dat de klager als schildwacht een pas of acht van hen verwijderd stond; dat hij tegen klager zeide: „van H., geef me je geweer eens”, die echter niet nader kwam; dat hij daarom tegen klager zeide: „van H., kom hier, en geef mij je geweer”, „waarop klager antwoordde: „ik ben schildwacht, ik mag mijn geweer niet geven” en niet nader kwam; dat hij nogmaals tot hem zeide: „kom hier”, waarop klager uittartend langzaam een paar passen deed en niet dichterbij kwam dan tot op ongeveer vier passen; dat hij tot klager zeide: „ga terug, en kom vlugger hier, kom met een behoorlijke vlugge pas bij mij”, die eerst na herhaling van die order langzaam een paar passen terugging, waarna hij wederom opvallend langzaam naderkwam; dat ook dit tweede optreden evenzeer uittartend was en zuiver lijdelijk verzet toonde; dat hij klager straffe voor dit zeer onmilitair gedrag dat in hooge mate insubordinair was, en oordeelde hem streng te moeten corrigeren daar hij kort te voren een ernstig vergrijp pleegde;

Overwegende dat de luitenant ter zee W. A. M., als getuige ter terechtzitting gehoord heeft verklaard:

dat hij is W. A. M., oud-luitenant ter zee 2de klasse, wonende te Rotterdam, op 8 April 1916 dienende te A., oud 38 jaar; dat hij omstreeks 8 April 1916 voormiddags te A., toen hij aldaar nog diende als luitenant ter zee met den Commandant, kapitein S. in een loopgraaf van het verdedigingswerk aldaar was, waar zij samen spraken over het gezichtsveld door een der schietgaten en de Commandant hem dit nader met behulp van een geweer wenschte aan te wijzen; dat op ongeveer acht pas afstand de klager als schildwacht op post stond en de Commandant klager verzocht hem zijn geweer aan te geven, hetgeen klager niet deed en staan bleef; dat de Commandant klager gelastte nader te komen, hetgeen klager langzaam en weerstrevend eenige passen deed; dat de Commandant klager hierop heeft gelast terug te gaan en sneller te loopen, maar ten slotte de kapitein genoodzaakt was eenige passen

op den klager af te gaan om hem het geweer af te nemen, dat het geheele gedrag van klager op hem, getuige, den indruk maakte van lijdelijk verzet en opzettelijken onwil om aan de order te voldoen; dat de bodem in de loopgraaf niet van dien aard was, dat de klager niet snel kon loopen;

Overwegende dat de klager ter terechtzitting zich geheel heeft gehouden aan hetgeen door hem is verklaard voor de commissie van voorloopig onderzoek en wel:

dat hij is H. P. van H., marinier 2e (tijdelijk 3e) klasse, oud 21 jaar, tevoren dienende te A.; dat hij niet begrijpt waarvoor hij is gestraft en zich niet bewust is zich onmilitair te hebben gedragen; dat hij op 8 April 1916 op schildwacht stond in een loopgraaf; dat kapitein S. aldaar passeerde en hem toe riep bij hem te komen hetgeen hij, klager, deed; dat de kapitein tot hem zeide: „geef mij je geweer” en hij daarop antwoordde: „neen kapitein dat mag ik niet afgeven”; dat de kapitein hem toen gelastte rechtsomkeert te maken en vlugger naderbij te komen, hetgeen hij, klager, ook deed; dat hij wederom last ontving zijn geweer af te geven maar hij wederom weigerde dit te doen;

Overwegende dat uit opgemeld rapport, de verklaring van den getuige, en klagers' eigen opgaven, als vaststaande moet worden aangenomen: dat op 8 April 1916 te A. de kapitein der mariniers S., Commandant van die plaats, aan den klager, die als schildwacht bij een werk was geposteed, twee orders heeft gegeven. 1o. dat klager aan hem, Commandant, zijn geweer zou afgeven, hetgeen door klager is geweigerd, 2o. dat klager zich in verschillende richtingen zou verplaatsen, hetgeen klager niet dan zeer langzaam en wederstrevend deed;

Overwegende dat waar de marine-voorschriften geen uitsluitel geven omtrent de regelen geldende voor den dienst van schildwachten, de krijgsraad het noodig heeft geoordeeld deskundigen te hooren ten einde te vernemen wat aan den schildwacht aangaande zijn verplichtingen en rechten wordt geleerd en dienaangaande heeft gehoord: 1e. den kapitein der mariniers P. S. G., oud 49 jaar, geplaatst bij het Koninklijk Instituut der Marine te Willemsoord, 2e den sergeant-majoor der mariniers P. J. K., oud 44 jaar, dienende in de marinekazerne te Amsterdam, instructeur van de kader-opleiding;

Overwegende dat de verklaring van den eersten deskundige het volgende inhoudt:

dat het onderwijs in de garnizoens- of schildwachtendienst wordt gegeven door het kader der mariniers, voorheen volgens de bepalingen geldend bij de landmacht, terwijl men zich aan dezelfde onderrichtbron is blijven houden nadat de mariniers bij de marine zijn ingedeeld, omdat bij de marine geen reglement voor den schildwachtendienst bestaat; dat het onderwijs in den regel wordt gegeven uit de uitgave „Koopman”, bevattende in hoofdzaak een verkorten inhoud van de wet van 10 Juli 1791 bekrachtigd bij Kei-

zerlijk Decreet van 24 December 1811; dat volgens de daarin gegeven instructie voor de schildwachten algemeene en bijzondere consignes bestaan, de algemeene voor iederen schildwacht geldende, de bijzondere in bepaalde gevallen door den Commandant aan te geven en waarbij van het algemeene kan worden afgeweken; dat een schildwacht volgens opgemelde Instructie nooit van iemand eenige order mag aannemen dan van den korporaal van aflossing volgens de Wet van 1791 bovenvermeld, dan van den Commandant onderofficieren en korporaals van de wacht volgens „Koopman”, en alle orders, waaronder de bijzondere consignes, van wien ook uitgaande, hem moeten worden overgebracht door opgemelde personen; dat hij, deskundige, aanneemt dat klager te goeder trouw kan hebben gemeend zijn geweer niet te mogen afgeven en de order om nader te komen niet te mogen opvolgen;

van den tweeden deskundige:

dat, toen hij indertijd aan de recruten les gaf, hun werd geleerd dat een schildwacht op post nooit zijn geweer uit handen mag geven en dat dit nog door hem wordt geleerd, voor zoover het bij de kaderopleiding te pas komt; dat hij hun deze lessen inprent op grond van hetgeen hemzelve is geleerd; dat den schildwachten wordt geleerd dat zij op post van niemand orders mogen aannemen dan van den korporaal van aflossing (en hij, deskundige, althans hun dit zou leeren omdat hij niet anders weet) en zij een ieder, die iets van hen hebben wil, moeten verwijzen naar den commandant van de wacht; dat hij zich kan voorstellen dat klager te goeder trouw is geweest en inderdaad meende zijn geweer niet te mogen afgeven;

Overwegende dat onder de algemeene consignes in de opgemelde Wet van 10 Juli 1791 in artikel 142 voorkomt: „de schildwachten zullen gedurende den tijd dat zij op hunne posten zijn hunne geweren niet mogen afleggen, zelfs niet in het schilderhuis”, en in art. 140: „de schildwachten zullen zich nimmer laten aflossen of een consigne aannemen dan van of door den korporaal hunner wacht, terwijl een uittreksel van de „Orders voor het Detachement in het werk te A. onder „Orders voor posten en patrouilles” geenerlei afwijking vermeldt van de algemeene voor de schildwachten bestaande consignes;

Overwegende dat uit dit alles volgt dat de kapitein der mariniers S. het recht miste om de in de 60. overweging vermelde orders aan den schildwacht te geven, althans direct, en hij, wilde hij den schildwacht in zijne qualiteit van Commandant een bijzondere consigne geven, waartoe hij ongetwijfeld bevoegd was, zulks indirect had te doen door tusschenkomst van den korporaal van de wacht;

Overwegende dat ook al mocht kunnen worden beweerd dat ten onrechte wordt voortgegaan de schildwachten opleiding te geven uit instructiën voor de landmacht en deze zonder redelijken grond aan de schildwachten der mariniers worden geleerd nadat zij tot de

zeemacht zijn overgegaan, dan toch de klager deze opleiding heeft ontvangen, deze instructiën hem zijn ingeprent en hij zeer zeker te goeder trouw moet worden geacht, indien hij zich dienovereenkomstig gedraagt;

Overwegende dat overigens de Krijgsraad niet wil worden geacht daarmee des klagers gedrag in ieder opzicht goed te keuren en van oordeel is, dat klager beter had gedaan op het bevel nader te treden, in beleefde termen te weigeren met opgave van den grond, indien hij meende dat hij die order niet mocht opvolgen, evenals hij deed ten opzichte van het bevel tot afgifte van zijn geweer, in stede van uiterst langzaam en wederstrevend er half gevolg aan te geven, maar dat van iemand van klagers positie en ontwikkeling staande tegenover zijn Commandant, niet kan worden verwacht, dat hij op elk oogenblik de voor hem gewenschte gedragslijn vermag te bepalen en in overeenstemming daarmee weet te handelen;

Overwegende dat de mogelijkheid niet valt weg te cijferen, maar zelfs als waarschijnlijk mag worden aangenomen, dat de klager na te hebben geweigerd zijn geweer af te geven, terecht meende dat hem zulks verboden was, in het bevel tot nader treden het middel zag hem tot afgifte van zijn geweer te noodzaken of hem dit te ontnemen en deze moeilijkheid niet beter wist te ontgaan dan door zich aarzelend en onwillig tegenover de order tot nadertreden te gedragen; dat zoodanig gedrag zeker zeer ongepast is maar in de gegeven omstandigheden verschoonbaar;

Overwegende dat op die gronden de krijgsraad zich kan vereenigen met de conclusie van den Fiskaal dat het beter ware geweest indien de strafoplegger niet hadde gestraft;

Gezien de artikelen:

12, 13, 14 en 15 Rechtspleging bij de Zeemacht;

Beschikkende op voormelde klacht;

Verklaart de klacht gegrond;

Doet te niet de straf en de omschrijving der strafreden en gelast dat de vermelding er van in het strafregister en in klagers conduiteboekje zal worden doorgehaald.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de beschikking van den Krijgsraad te Willemsoord van 14 Juni 1916 op de klacht van den marinier 2e (tijdelijk 3e) klasse H. P. van H., dienende bij het marine-detachement te A., over de straf van twee maanden strafklasse hem 8 April 1916 opgelegd door zijn commandant den kapitein der mariniers L. S. wegens: „Zeer onmilitair gedrag tegen over den commandant”;

Gelezen de op die beschikking voorkomende aantekening, onder teekend door den secretaris van den Krijgsraad, van 29 Juni 1916, dat de strafoplegger appel tegen de beschikking heeft aange teekend;

Gelet op het verhoor van den appellant den kapitein der mariniers L. S. en van den marinier 2de (tijdelijke 3e) klasse H. P. van H., voor het Hof op 5 Juli 1916;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat in bovengenoemde beschikking de klacht is verklaard te zijn gegrond (moet zijn wettig) en daarbij worden te niet gedaan straf en strafreden met de gevolgen van dien;

Overwegende dat de bedoelde straf aan den marinier van H., is opgelegd op de gronden door den appellant (straffer) opgegeven zooals die in de beschikking zijn opgenomen;

Overwegende dat voor den Krijgsraad zijn gehoord de gestrafte (klager), de getuige luitenant ter zee 1e klasse W. A. M. en de deskundigen de kapitein der mariniers F. S. G., en de sergeant-majoor der mariniers P. J. K., waarvan de verklaringen in de beschikking zijn vermeld;

Overwegende dat in de beschikking voorkomt de volgende overweging: „Overwegende dat de mogelijkheid niet valt weg te cijferen, maar zelfs als waarschijnlijk mag worden aangenomen, dat de klager na te hebben geweigerd zijn geweer af te geven, terecht meenende, dat hem zulks verboden was, in het bevel tot nader treden het middel zag hem tot afgifte van zijn geweer van noodzaken of hem dit te ontnemen, en deze moeilijkheid niet beter wist te ontgaan dan door zich aarzelend en onwillig tegenover de order tot nader treden te gedragen; dat zoodanig gedrag zeker zeer ongepast is maar in de gegeven omstandigheden „verschoonbaar”;

Overwegende dat deze overweging onjuist is, daar toch door den gestraften marinier 2e klasse van H. bij zijn verhoor op 31 Mei 1916 voor den Krijgsraad te Willemsoord is verklaard: „Indien ik te langzaam geloopt mocht hebben, wordt dit niet veroorzaakt door mijne opvatting dat ik mijn geweer niet mocht afgeven als schildwacht maar zal dan wel gekomen zijn door het zand dat altijd in de loopgraaf waait”;

en door denzelfde bij zijn verhoor voor het Hof op 8 Juli 1916: „Ik kwam niet vlugger naar den kapitein toe, daar het vele zand in de loopgraaf het loopen belette”;

Overwegende dat door appellant bij zijn verhoor voor het Hof is verklaard, evenals zulks door hem ongeveer gelijklopend gedaan was in zijn toelichting omtrent het opleggen van de straf bij zijn verhoor voor den Krijgsraad, dat hij klager heeft gestraft wegens zijn zeer onmilitair gedrag, bestaande in diens lijdelijk verzet en uittartende houding, zooals die in de beschikking bij appellants verklaring zijn beschreven; dat, nadat de marinier van H., geweigerd had zijn geweer af te geven, hij (appellant) daarna het bevel tot afgeven van het geweer heeft achterwege gelaten; dat appellant daaraan bij zijn verhoor voor het Hof heeft toegevoegd, dat het zand geen beletsel voor den gestrafte kan geweest zijn om flink te loopen;

Overwegende dat dit laatste eveneens onder eede is verklaard

voor den Krijgsraad door den luitenant ter zee 1e klasse W. A. M.;

Overwegende dat uit het bovenstaande blijkt dat de straf aan den marinier van H., niet is opgelegd wegens het niet afgeven van zijn geweer, doch wegens zijn gedrag daarbij en daarna;

Overwegende dat dit gedrag blijkens de verklaringen van appellant en van den luitenant ter zee M. in de beschikking opgenomen, zeer onmilitair is geweest;

Overwegende echter dat, lettende op de verklaringen der deskundigen en op de opgaven van den gestrafte in de beschikking vermeld, aannemelijk is dat de laatste werkelijk heeft gemeend, dat hij zijn geweer niet mocht afgeven;

Overwegende dat in deze omstandigheid eeniger mate een verontschuldiging is te vinden voor het gedrag van den gestrafte;

Overwegende dat uit al het bovenstaande blijkt dat de marinier van H., op den 8sten April 1916 terecht is gestraft, dat de strafreden het gepleegde feit juist omschrijft, doch dat de opgelegde straf te zwaar is;

Krachtens artikel 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie beschikkende in hooger beroep;

Doet te niet de beschikking van den Krijgsraad te Willemsoord van 14 Juni 1916;

Bepaalt dat de reden van de straf aan den marinier van H., op 8 April 1916 opgelegd, zal worden gehandhaafd, doch dat de straf zal worden verminderd tot één maand strafklasse;

Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager, aan straffer en aan den Advocaat-Fisikaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 29 Augustus 1916.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

De reglementen op den inwendigen dienst bij de verschillende wapens schrijven uitdrukkelijk voor dat aan strafoplegging een behoorlijk onderzoek moet voorafgaan en de overtreder mondeling of schriftelijk moet worden gehoord.

Deze voorschriften moeten ook worden in acht genomen ten opzichte van hier te lande geïnterneerde militairen van eene buitenlandsche mogendheid. Nu zulks niet is geschied kunnen de opgelegde straffen niet worden gehandhaafd. ¹⁾

¹⁾ Zie ook deel XII M.R.T., blz. 487 en 490,

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de verklaringen, gedagteekend 16 Juni 1916, van O. P., kanonnier 2e klasse, milicien van 1902, bij het 4e Regiment Artillerie van het Belgische leger, en van E. P., kanonnier 2e klasse, milicien van 1908 van de Vesting-Artillerie van de vesting Namen van het Belgische leger, beiden geïnterneerd te Harderwijk, dat zij wenschen klacht in te brengen over de straf van veertien dagen provoost op 2 Juni 1916 aan ieder hunner opgelegd door den Commandant van het Depot der Interneeringstroepen, den generaal-majoor M. O., en over de reden van die straf, luidende deze voor eerstgenoemde: „Uit eigen beweging 2½ uur later aan het werk gegaan, voorgevende wegens vermoeidheid zich verslapen te hebben, daarbij nog zeggende dat dit geen bezwaar kon zijn als in dien tijd maar hetzelfde werd gedaan terwijl hij door zijn optreden de goede geest in de groep trachtte te verdrukken”, en voor laatstgenoemde: „Uit eigen beweging 2½ uur later aan het werk gegaan, voorgevende wegens vermoeidheid zich verslapen te hebben”.

Gelezen de schriftelijke toelichting zoo door klagers omtrent hunne klacht als door den strafoplegger omtrent de redenen voor de strafoplegging gegeven;

Gelezen de verdere stukken op deze zaak betrekking hebbend;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat uit de uittreksels van de straflijsten van klagers blijkt, dat hun op 2 Juni 1916 door den Commandant van het Depot der Interneeringstroepen zijn opgelegd de straffen met de strafredenen als in hunne verklaringen aangegeven;

Overwegende dat klagers aan het slot van hunne schriftelijke toelichting opmerken, dat zij zeer waarschijnlijk niet genoodzaakt zouden zijn geweest om de thans door hen ingebrachte klacht in te dienen, indien zij van te voren zich hadden kunnen uitspreken en verdedigen; dat echter de straf hun is opgelegd zonder dat iemand hen had gehoord in hunne middelen van verdediging; dat zij eerst na hun terugkomst te Harderwijk hebben vernomen dat zij eene straf van veertien dagen provoost hadden te ondergaan en eerst toen uit de strafredenen hebben gezien, waarom het ging bij deze strafoplegging;

Overwegende dat uit het bericht van den strafoplegger is gebleken, dat deze opmerking van klagers is juist, immers klagers vóór de strafoplegging niet zijn gehoord en hun enkel te Harderwijk, vóór zij de hun opgelegde straf ondergingen, mededeeling van de straf met de strafoplegging is gedaan;

Overwegende dat onder deze omstandigheden de straffen, waarover beklag, niet in stand kunnen blijven;

Overwegende dat immers de reglementen op den inwendigen dienst bij de verschillende wapens inhouden, dat de bepalingen, vervat in het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande en in het bijzonder die, in de artikelen 53 en 54 van dat reglement vermeld, bij de strafoplegging nauwgezet moeten worden in acht ge-

nomen en, ter uitwerking van deze bepalingen, voorschrijven, dat aan het opleggen van eene straf een onderzoek omtrent de overtreding moet voorafgaan en daarbij de overtreder door den detachements- of compagnies-commandant, door den bataljons-commandant of door den commandeerende-officier — bij voorkeur mondeling en anders schriftelijk — moet worden gehoord;

Overwegende dat, waar hier te lande geïnterneerde militairen van eene buitenlandsche mogendheid ingevolge de bepalingen van de wet van 31 December 1914 (Staatsblad no. 666) met Nederlandsche militairen zijn gelijk gesteld o.a. ten aanzien van door hen begane feiten, waartegen is voorzien bij de Reglementen van Krijgstucht, er aan moet worden vastgehouden, dat ook ten aanzien van deze militairen worden in acht genomen de waarborgen en regelen voor eene rechtvaardige en billijke strafoplegging in die Reglementen en in de reglementen op den inwendigen dienst bij de verschillende wapens gesteld;

Overwegende dat echter hier de straffen met verwaarloozing van den allereersten eisch van rechtvaardigheid en billijkheid — het hooren van den overtreder vóór de strafoplegging — zijn geordonneerd;

Beschikkende op de ingediende klachten;

Verklaart die wettig;

Doet te niet de straffen, waarover beklag, en gelast, dat deze straffen, met de daarbij behoorende strafredenen, zullen worden verwijderd uit de straflijsten van klagers, de hen betreffende controle-lijsten of de andere bescheiden, waarop van die straffen mocht zijn melding gemaakt;

Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan straffer en een aan den Advocaat-Fiscaal, en een uittreksel aan ieder der klagers.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 8 November 1916.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Ontvangen van twee opvolgende met elkaar strijdige orders.

Klager ontvangt een order strijdig met een voorschrift vervat in een door hem na te leven instructie. Na den meerdere daarop opmerksaam te hebben gemaakt herhaalt deze zijn order waarna klager die order uitvoert.

Aangezien klager heeft gehandeld geheel overeenkomstig het bepaalde in art. 3 Regl. I. D. Inf. is hij niet strafbaar.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de klacht ingediend den 28sten Augustus 1916 van den sergeant-majoor-opzichter in het Interneeringsdepot te Harderwijk J. van der V., over de straf van acht dagen kamerarrest hem op 26 Augustus 1916 opgelegd door den Majoor-Commandant van het Interneeringskamp te Harderwijk K. F. E. van B., wegens: „Als sergeant-majoor dienst doende in de bijzondere barak, een geïnterneerde daaruit ontslagen, zonder schriftelijke last van een der autoriteiten bedoeld bij artikel 3 der voorschriften voor de bijzondere barak”;

Gezien de stukken van het gehouden onderzoek;

Gehoord: klager, straffer en als getuige, onder eede, den sergeant-majoor-opzichter in het Interneeringsdepot te Harderwijk J. H. W.;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat bij het onderzoek is gebleken: dat klager op den 26sten Augustus 1916 in het Interneeringsdepot te Harderwijk dienst heeft gedaan als opzichter van de bijzondere barak no. 47;

dat klager, toen de kapitein F. C. H., als officier-commissaris in het garnizoen Harderwijk, hem in den voormiddag van den 26sten Augustus 1916 gelastte twee door dien officier bij handtasting ontslagen krijgsraad-arrestanten onmiddellijk in vrijheid te stellen, aan dezen kapitein, in tegenwoordigheid en ten aanhoore van den getuige W., zijne verplichting ingevolge artikel 3 van meergenoemd reglement, inhoudende, dat „de geïnterneerden, die in deze barak geplaatst zijn, de ruimte binnen de speciaal aangebrachte draadversperring alleen mogen verlaten met schriftelijke goedkeuring van den commandant van het Depôt, den kamp-commandant of luitenant barak-commandant”, heeft voorgehouden;

dat deze kapitein hem, klager, hierop tot antwoord heeft gegeven „dat het voor dit geval niet noodig was” en ook dat deze menschen hier feitelijk niet thuis behoorden;

dat klager, nadat deze kapitein opnieuw zijn bevel herhaald had, ten slotte de bedoelde krijgsraad-arrestanten heeft ontslagen;

Overwegende dat klager in dit geval gehandeld heeft geheel volgens het voorschrift in artikel 3 van het reglement op den Inwendigen Dienst gegeven en hem te dezer zake dan ook geen verwijt kan treffen;

dat mitsdien klager ten onrechte is gestraft;

Krachtens artikel 51 van 's Hof's Provisioneele Instructie, in verband met de artikelen 17—20 der Rechtspleging bij de Landmacht, beschikkende op de ingediende klacht;

Verklaart de klacht wettig;

Doet te niet straf en strafreden waarover beklag;

Beveelt dat straf en strafreden, uit klagers straflijst zullen worden verwijderd;

Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan straffer, een aan den Advocaat-Fiscaal en een uitreksel aan klager.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 10 November 1916.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

In geval van beklag heeft de hoogere militaire autoriteit, naar analogie van art. 20 R. L., het recht een klager te straffen, wiens klacht ongegrond wordt bevonden en moet worden toegeschreven aan verregaande oneerbiedigheid. Dit heeft in het onderhavige geval niet plaats gehad, maar klager is tweemaal gestraft voor hetzelfde feit, hetgeen niet toelaatbaar is.

Aangezien klager alleen over de tweede straf een klacht bij het H. M. G. heeft ingediend, is dit college niet in de gelegenheid een onderzoek naar de eerste straf in te stellen en kan het klager dus ook niet straffen wegens het indienen van een aan verregaande oneerbiedigheid te wijten klacht bij de hoogere militaire autoriteit.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen een schrijven d.d. 9 September 1916 van den milicien-korporaal H. B., van het Bruggendepôt, detachement Gorinchem, houdende klacht over de straf van drie dagen politiekamer, hem op 9 September 1916 opgelegd door den Commandant van het Bruggendepôt te Dordrecht, kolonel C., met de strafreden: „In een ongegrond bevonden klacht over een hem door den luitenant detachements-commandant opgelegde straf een beweegreden aangevoerd, die getuigt van gebrek aan eerbied voor het boven hem gestelde gezag en gemis van de te eischen onderwerping aan een door zijn meerdere genomen maatregel ter wille van een geregelden gang van zaken bij den dienst”;

Gelezen de stukken van deze zaak, waaronder de schriftelijke toelichting van klager en het bericht van den strafoplegger;

Gelet op hetgeen door klager bij zijn verhoor voor het Hof is in het midden gebracht en op de verklaringen aldaar door den strafoplegger afgelegd;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat, blijkens het bij de stukken aanwezige afschrift van klagers straflijst, aan hem op 9 September 1916 is opgelegd de straf met de strafreden, als in de klacht aangegeven;

Overwegende dat bij het onderzoek is gebleken:

dat aan klager op 2 September 1916 door zijn detachements-commandant, den eerste-luitenant H., is opgelegd eene straf van vijf dagen kwartierarrest met de strafreden: „Als commandant van de wacht, ondanks het verbod, de inventarislijst van den wand afgenomen te hebben”;

dat klager over deze, hem door zijnen detachements-commandant opgelegde straf nog dienzelfden dag zich heeft beklagd bij den commandant van het Bruggen-depôt te Dordrecht, kolonel C., luidende zijn schriftelijke klacht: „De ondergeteekende milc. korporaal B., van het Detachement Merwede te Gorinchem wenscht zich te beklagen over de straf van 5 dagen kwartierarrest, hem opgelegd door den Weledelgestreng Heer Commandant van het Det. Merwede met de strafredenen: „Als commandant van de wacht zijnde ondanks het verbod de inventarislijst van de wand genomen hebbende daar hij van meening is dat een inventarislijst los en niet vast gespijkerd behoort te worden om de wacht volgens inventaris over te geven. Zoomede het verbodsbepaling dat hij nog op de consignes nog op de inventarislijst te lezen heeft zien staan nog op de wacht te Sleeuwijk nog te Werkendam dat het afnemen verboden was hij van de meening is toegedaan dat de straf van 5 dagen kwartierarrest onrechtmatig is opgelegd”;

dat daarop genoemde commandant, na zoowel den korporaal B. als den strafoplegger, den eerste-luitenant H., te hebben gehoord, de klacht ongegrond heeft verklaard en tevens aan den korporaal B. heeft opgelegd de straf met de strafreden, waarop de thans bij het Hof ingediende klacht betrekking heeft.

Overwegende dat in de aan den Commandant van het Bruggen-depôt ingediende schriftelijke klacht twee redenen worden opgegeven voor het beklag over de straf, door den detachementscommandant opgelegd, n.l. vooreerst dat om de wacht volgens inventaris te kunnen overgeven de inventarislijst los en niet vastgespijkerd behoorde te zijn en verder, dat ook nergens stond te lezen, dat de lijst niet mocht worden afgenomen;

Overwegende dat nu wel in de schriftelijke klacht eerstbedoelde reden woordelijk aldus is uitgedrukt „daar hij van meening is dat een inventaris-lijst los en niet vastgespijkerd behoort te worden om de wacht volgens inventaris over te geven”, maar het duidelijk is, ook in verband met hetgeen in de schriftelijke klacht verder staat te lezen, dat de schrijver heeft willen zeggen ongeveer als volgt: „nu ik de wacht volgens inventaris had over te geven en daarvoor de inventarislijst behoefde, terwijl die lijst niet was los maar vastgespijkerd, heb ik gemeend die lijst van den wand te moeten nemen en zag ik daarin te minder bezwaar, nu nergens te lezen stond, dat het afnemen van de lijst van den wand verboden was;

Overwegende dat klager, omdat hij de lijst van den wand heeft genomen, maar zulks als een handeling en gedraging, met de instandhouding eener goede discipline en krijgstucht in den militairen dienst onbestaanbaar, is aangemerkt, door zijnen detachementscommandant is gestraft; dat het zeker niet aangaat, hem hiervoor nogmaals straf op te leggen nu en omdat hij, klagende over de hem opgelegde straf, de redenen heeft (gemeend) te moeten opgeven, die hem tot de door den detachementscommandant afgekeurde en bestrafte handeling hebben geleid;

Overwegende dat voorzeker de hoogere militaire autoriteit de bevoegdheid had om, zoo hij de op de daarvoor aangevoerde gronden gedane klacht niet enkel ongegrond maar zelfs zoodanig ongegrond en lichtvaardig bevond, dat dezelve zijns inziens niet anders dan aan eene verregaande oneerbiedigheid kon worden toegeschreven, den klager deswegens, naar analogie van artikel 20 der Rechtspleging bij de Landmacht, te straffen, maar de commandant van het Bruggen-depôt te Dordrecht van deze bevoegdheid in dit geval geen gebruik heeft gemaakt, zulks schoon hij de klacht ongegrond oordeelde en bij den klager constateerde gebrek aan eerbied voor het boven hem gestelde gezag en gemis van zin om zich te onderwerpen aan maatregelen door meerderen getroffen; dat wèl in de strafreden wordt gezegd, dat gebrek aan eerbied en gemis van zin om zich te onderwerpen aan maatregelen van hoogerhand zijn getoond in een ongegrond bevonden klacht over eene opgelegde straf en er in zoverre in de latere strafreden aansluiting is gezocht bij de vroegere, maar dit niet kan wegnemen, dat de latere straf niet, als bijkomende, aan de vroegere is vastgeknoopt doch op zich zelve, los van de vorige, is opgelegd; dat immers uit de strafreden moet worden opgemaakt, dat ook gestraft zoude zijn indien in eenig ander, van klager afkomstig, met de oplegging van eene krijgstuchtelijke straf geen verband houdend geschrift, bedoeld gebrek aan eerbied en gemis van de te eischen onderwerping aan den dag zoude zijn getreden;

Overwegende dat ook niet het Hof, met verandering dan van de strafreden, aan klager ter zake van uit verregaande oneerbiedigheid ongegrond en lichtvaardig klagen over de straf, hem op 2 September 1916 door zijnen detachementscommandant opgelegd, eene bijkomende straf kan opleggen, omdat immers klager bij het Hof over die straf geene klachte heeft ingebracht; terwijl daarenboven zoodanige bijkomende straf ook alleen dan zoude kunnen worden opgelegd, wanneer de klacht over de vorige straf niet enkel, als hier, door de hoogere militaire autoriteit ongegrond was bevonden, maar zij naar het oordeel van den militairen rechter inderdaad ongegrond was, hetgeen echter, nu over de vorige straf bij dien rechter niet is geklaagd, door hem niet is kunnen worden onderzocht;

Overwegende dat op grond van een en ander moet worden aangenomen, dat klager, die is gestraft voor het, ondanks het verbod, van den wand nemen van de inventarislijst en ook voor de kenbaar geworden beweegredenen, die hem tot het begaan van deze onkrijgs-

tuchtelijke behandeling hebben geleid, tweemaal voor hetzelfde feit is gestraft, hetgeen ontoelaatbaar is;

Overwegende dat de gedane klacht dus is wettig en mitsdien de straf, waarover beklag, moet worden te niet gedaan;

Gezien de artikelen 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie en 17—20 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Beschikkende op de gedane klacht;

Verklaart haar wettig;

Doet te niet de straf, waarover beklag;

Beveelt dat deze straf, met de strafreden, uit klagers straflijst zal worden verwijderd;

Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan strafoplegger en een aan den Advocaat-Fiscaal en een uittreksel aan klager.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 7 Februari 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Degradatie van een sergeant, die zich in de cantine der manschappen tegen een hunner en ten aanhoore van alle aanwezigen zeer onkrijgstuchtelijk heeft uitgelaten over het brengen van den militairen groet door den mindere aan den meerdere.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de klacht, ingediend den 13den September 1916 van den milicien-soldaat C. de G., van het 4e Regiment Infanterie, thans behorende tot de 1e compagnie van het Depôt Bataljon van de VIe Infanterie-brigade, over de straf van degradatie, hebbende klager destijds den rang van sergeant, hem op 2 September 1916 opgelegd door zijn Garnizoens-commandant, den Luitenant-Kolonel J. A. van T., Garnizoens-commandant te Rotterdam, wegens: „Zich zeer onkrijgstuchtelijk te gedragen en de discipline en het gezag op ergerlijke wijze te ondermijnen, door in de cantine der manschappen te Leiden (zijn vorig garnizoen) tegen een hunner en ten aanhoore van alle andere aanwezigen te verkondigen dat te Rotterdam zelden of nooit door een milicien den militairen groet wordt gebracht voor een sergeant of voor een officier en dat diegenen die zulks wel doen boerenpummels moeten zijn, voorts door te verklaren dat hij niet wist wat te zien toen hij bij aankomst te Leiden

door elk minder militair werd gesalueerd en door ten slotte aan een sergeant die hem te kennen gaf dat zulke uitlatingen geen pas hadden, toe te voegen, dat hij wat revolutionair geworden was en een pest had aan het groeten”;

Overwegende dat klager weliswaar zijne klacht niet heeft ingediend binnen acht dagen na den dag, volgende op dien, waarop de straf is opgelegd (2 September 1916), doch dat desniettemin de klacht behoort te worden aanvaard, waar blijkens het overgelegd schrijven van den commandant van gemelde 1e compagnie van 7 September 1916, No. 155, eerst op dien 7den September de opgelegde straf ter kennis van klager is gebracht;

Gezien de stukken van het gehouden onderzoek;

Gehoord: klager, en als getuigen onder eede, den milicien-sergeant B. G. L., den reserve-sergeant J. M. V. de W., den miliciensergeant Th. van Z., benevens den miliciensoldaat J. H., allen van het 4e Regiment Infanterie;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat de sergeant L. heeft verklaard:

dat klager, nadat hem in den avond van 12 April 1916 te omstreeks 7.30 in de cantine der manschappen van het logiesgebouw van de 4de compagnie, 1e bataljon, 4e Regiment Infanterie, door den milicien H. de militaire groet was gebracht, tot dezen milicien ten aanhoore van alle andere aanwezigen, onder wie de sergeanten V. de W. en van Z., heeft gezegd, dat het in Rotterdam — zijnde klager destijds niet meer in garnizoen te Leiden, doch sedert Januari 1916 gedetacheerd te Rotterdam — niet gebruikelijk was den onderofficieren den militairen groet te brengen; dat in Rotterdam zelfs de officieren niet meer werden gegroet, en dat minderen die nog wel eens salueerden dan ook maar „boerenpummels” waren; dat hij niet wist wat te zien, toen hij bij terugkomst te Leiden aldaar door elk minder militair werd gegroet;

dat hij, L., klager heeft toegevoegd, dat het ongepast was als sergeant in de cantine zich op dergelijke wijze uit te laten; dat klager daarop heeft geantwoord, dat hij wat revolutionnair was geworden, en „een” (of „de”) pest had aan het groeten;

dat de cantine eene oppervlakte heeft van ongeveer 4 M. bij 5 M.; dat op gewonen toon werd gesproken, en dat klager zich niet uitsluitend tot de aanwezige onderofficieren, maar ook tot de aanwezige miliciens heeft gericht;

Overwegende dat de sergeanten V. de W., en van Z., ieder voor zich, hebben verklaard:

dat klager, toen hij op den bewusten avond in de cantine door den milicien H. werd gegroet tot dezen ongeveer heeft gezegd: „dat is bij ons te Rotterdam geen gewoonte”;

dat klager daaraan heeft toegevoegd dat te Rotterdam niet meer gesalueerd werd; dat hij daar maar een paar maal door minderen was gesalueerd en dat die minderen „boerenpummels” waren;

dat klager, nadat hem door sergeant L., was opgemerkt dat „dergelijke dingen” niet in de cantine beweerd mochten worden, heeft gezegd, dat hij wat revolutionnair was geworden, en de pest aan het groeten had;

dat in de cantine tijdens het voorgevallene miliciens aanwezig waren; dat de cantine klein is (ongeveer 4 M bij 5 M) en dat het gesprek werd gevoerd op gewonen spreektoon;

Overwegende dat de milicien H., heeft verklaard:

dat hij op den bewusten avond de cantine van meer genoemde 4e compagnie binnen komende, klager den militairen groet heeft gebracht; dat klager daarop tot hem heeft gezegd, dat hij, H., niet behoefde te groeten;

dat klager ook nog heeft gezegd dat hij te Rotterdam door niemand werd gegroet;

dat hij, H., weet, dat ook andere in de cantine aanwezige miliciens klager het een en ander hebben hooren beweren;

dat hij na laatstbedoeld gezegde van klager de cantine heeft verlaten;

Overwegende dat klager tot zijn verweer heeft aangevoerd:

dat hij op 12 April 1916 's avonds te omstreeks 7.30 in de soldatencantine van het logiesgebouw van meergenoemde 4e compagnie aan een tafeltje heeft zitten te praten met de sergeanten L., V. de W., en van Z.;

dat hij den milicien H., heeft teruggegroet dat hij sprak met de sergeanten, en dat hij tot H., niets heeft gezegd;

dat hij tegen de sergeanten heeft gezegd, dat te Leiden vergeleken bij Rotterdam veel werd gesalueerd; dat hij onvoorzichtig is geweest, toen hij daaraan toevoegde, dat zij die te Rotterdam nog salueerden „boeren” waren;

dat het voorgevallene niet juist is weergegeven; dat hij o. m. niet heeft beweerd, dat hij de pest had aan het salueeren;

Overwegende dat klagers verweer hem niet kan baten, gelet op den inhoud van de verklaringen van de getuigen;

Overwegende, op grond van het bovenstaande, dat klager ten tijde en ter plaatse en onder de omstandigheden, als vorenvermeld, zich als sergeant uit een krijgstuchtelijk oogpunt grovelijk heeft misdragen;

Overwegende dat de omschrijving van de strafreden klagers onkrijgstuchtelijk gedrag juist kenschetst;

Overwegende dat klager terecht is gedegradeerd, waar hij heeft getoond ongeschikt te zijn om een rang te bekleden;

Krachtens artikel 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie, in verband met de artikelen 17—20 der Rechtspleging bij de Landmacht, beschikkende op de ingediende klacht;

Verklaart de klacht ongegrond;

Handhaaft straf en strafreden, waarover beklag;

Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager, een aan straffer en een aan den Advocaat-Fiscaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 28 Augustus 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

De door een brigade-commandant gegeven order betreffende de bij een militaire oefening door officieren te dragen tenue is eene „in den dienst” gegeven order.

Hoewel klager meende, dat de brigade-commandant niet bevoegd was die order te geven, had hij die order toch moeten opvolgen en had hij daarna zijne klachten over die order kunnen inbrengen (art. 3 R. K. L en art. 80 C. W. L.) Nu hij die order niet opvolgde maakte hij zich schuldig aan een krijgstuchtelijk vergrijp en is hij terecht gestraft.

Termijn voor het indienen van een klacht over een krijgstuchtelijke straf bij den militairen rechter na voorafgaand beklag bij een hogere autoriteit.

Wegens lichtvaardig beklag bij den militairen rechter straf opgelegd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de klacht, ingediend den 6den Juni 1917, van een landweerplichtigen eerste-luitenant, over de straf van twee dagen kamerarrest met acces, hem op 19 Mei 1917 opgelegd door zijn Bataljons-Commandant, wegens: „Ondanks de gegeven order om bij de brigade-oefening in de grijze veldtenue te verschijnen, onder de wapens gekomen, gekleed in de blauwe veldtenue van het vroeger model, in de overtuiging verkeerende, dat hij hiertoe gerechtigd was en dat de brigade-commandant niet het recht zou hebben, bovenbedoelde order te geven”;

Overwegende dat klager weliswaar zijne klacht bij het Hof niet heeft ingediend binnen acht dagen na den dag, waarop de straf, waarover beklag, was ondergaan, doch dat desniettemin de klacht behoort te worden aanvaard, waar de late indiening een gevolg is van de omstandigheid, dat klager begonnen is met zich te beklagen bij zijn Regiments-commandant, terwijl de klacht is ingediend binnen acht dagen nadat de beschikking van den Regiments-commandant ter kennis van klager was gekomen;

Gezien de stukken van het gehouden onderzoek;

Gehoord: klager;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat bij het onderzoek is komen vast te staan;

dat in de bataljons-orders van 17 Mei 1917 voor de oefening op den volgenden dag, 18 Mei 1917, o.m. was bevolen „Veldtenue in grijs”, zulkts overeenkomstig den inhoud van de ter zake door den betrokken brigade-commandant uitgegeven order;

dat klager desniettemin, en dat nog wel als commandant eener compagnie, bij de oefening op 18 Mei 1917 is verschenen in de blauwe veldtenue van het vroeger model;

dat klager hierover door zijn bataljons-commandant, is onderhouden;

dat klager zich toen tegenover den bataljons-commandant op het standpunt heeft geplaatst, dat de brigade-commandant niet bevoegd was, gelet op de desbetreffende administratieve bepalingen van hooger hand, de officieren te bevelen bij eene oefening te verschijnen in de grijze veldtenue, en dat hij, klager, mitsdien niet verplicht was, de order, hier bedoeld, van den brigade-commandant op te volgen;

dat klager daarop, in verband met het laatste, door zijn bataljons-commandant is gestraft;

dat klager zich bij zijn Regiments-commandant, heeft beklaagd over strafreden en straf, bovenvermeld; dat strafreden en straf door den Regiments-commandant zijn gehandhaafd;

Overwegende dat klager ook voor het Hof is blijven volhouden, dat hij meerbedoelde brigade-order, zoover zij betrekking had op de tenue van de officieren bij de oefening op 18 Mei 1917, niet behoefde op te volgen, zijnde z. i. de brigade-commandant, gelet op de desbetreffende administratieve bepalingen van hoogerhand, destijds niet bevoegd de officieren te bevelen bij eene oefening te verschijnen in de grijze veldtenue;

Overwegende dat door een troepen-commandant, i. c. den brigade-commandant, gegeven order betreffende de bij een militaire oefening door officieren te dragen tenue is eene „in den dienst” gegeven order;

Overwegende dat klager, waar hij zich door de brigade-order bezwaard vond, zich had behooren te gedragen als voorgeschreven in artikel 3 van het Reglement van Krijgstucht, artikel 80 van het Crimineel Wetboek);

dat klager zich niet aldus heeft gedragen, doch in strijd met evenbedoeld voorschrift de brigade-order niet getrouwelijk heeft volbracht, zijnde hij willens en wetens bij de oefening op 18 Mei 1917 niet in de bevolen tenue, grijze veldtenue, verschenen;

Overwegende dat, waar het zoo staat, klager zich heeft schuldig gemaakt aan ernstig krijgstuchtelijk vergrijp, zelfs al mocht het juist zijn, dat de brigade-order, zoover zij betrekking had op de door de officieren bij de oefening op 18 Mei 1917 te dragen uniform, niet was overeenkomstig de desbetreffende door hoogerhand uitgevaardigde administratieve bepalingen;

Overwegende dat het door klager begane krijgstuchtelijk vergrijp in de strafreden goed is omschreven, en dat de hem opge-

legde straf, alles in aanmerking genomen, veeleer te licht dan te zwaar is;

Overwegende dat iemand van de ontwikkeling en de militaire positie van klager, compagnies-commandant, althans zeker nadat de strafreden en straf door den Regiments-commandant waren gehandhaafd, tot volmondige erkenning van zijn verkeerd inzicht had kunnen en moeten komen;

Overwegende, dat klager, in stede daarvan, zich met een klacht tot het Hof heeft gewend, welke lichtvaardige wijze van doen niet anders dan aan eene verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven, en dat klager deswege straf heeft verdiend;

Krachtens artikel 51 van 's Hof's Provisioneele Instructie, in verband met de artikelen 17—20 der Rechtspleging bij de Landmacht, beschikkende op de ingediende klacht;

Verklaart de klacht ongegrond;

Verstaat, dat zij zoodanig ongegrond en lichtvaardig is, dat zij niet anders dan aan eene verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven;

Straft klager deswege met vier dagen kamerarrest met acces;

Bepaalt, dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager, een aan straffer, en een aan den Advocaat-Fiscaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 7 September 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Wanneer een krijgstuhtelijk vergrïp strafbaar is krachtens het bepaalde in art. 28 R. K. W. kan niet volstaan worden met vermelding in de strafreden van de algemeene bewoordingen van het laatste gedeelte van dit artikel, doch moeten ook de handelingen en gedragingen welke onbestaanbaar geacht worden met de instandhouding eener goede krijgstuht in de strafreden vermeld worden.

Wegens lichtvaardig beklag straf opgelegd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen:

1e. de verklaring, gedagteekend 6 Maart 1917, van een matroos der 2de klasse, destijds dienende aan boord van Hr. Ms. pantser-

schip „Koningin Regentes”, behoorende tot het Nederlandsch-eskader in Oost-Indië inhoudende, dat hij zich bij het Hoog Militair Gerechtshof wenscht te beklagen over de reden der hem op 5 Maart 1917 door den commandant van genoemden bodem, opgelegde straf van veertien dagen provoost-arrest, om den anderen dag gewone voeding, luidende: „Wegens handelingen, welke met de instandhouding eener goede discipline en krijgstucht in den dienst ter zee onbestaanbaar zijn;”

2e. de op dit beklag betrekking hebbende bescheiden, waaronder die betreffende het ter zake ingestelde onderzoek door eene commissie, benoemd door den Commandant van het Nederlandscheskader in Oost-Indië, bij diens beschikking van 6 Maart 1917, No. 6040, een bericht d.d. 18 Maart 1917 van den strafoplegger, inhoudende, dat hij geen gebruik wenscht te maken van zijne bevoegdheid om eene memorie in te dienen ter toelichting van de gronden, waarop de opgelegde straf en de strafreden berusten, en eene memorie d.d. 19 Maart 1917 van den klager, tot nadere toelichting van zijn beklag.

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Hr. Ms. Zee- en Landmacht;

Overwegende dat uit het onderzoek in de eerste plaats gebleken is: dat de commandant van Hr. Ms. „Koningin Regentes” in het laatst van Januari of het begin van Februari 1917 afwijzend beschikte op een verzoek, of het Dilettanten-muziekkorps van dien bodem op een Zaterdag en Zondag spelen mocht in het gebouw van den bond van minder marine-personeel te Soerabaja, welke beschikking geheel of ten deele berustte op de omstandigheid, dat bij dit muziekkorps korporaaals waren en deze onderofficieren niet in het bondsgebouw mochten komen;

dat daags daarop, toen die beslissing bekend gemaakt was en naar aanleiding van die beslissing, een aantal manschappen, dilettanten-muzikanten, een verzoek indienden om als zoodanig ontslagen te worden en hun toen, in verband met de ontijdige indiening van dit verzoek, werd te kennen gegeven, dat zij over een maand daarop konden terugkomen;

dat op 1 Maart 1917 de manschappen, dilettanten-muzikanten met uitzondering van den matroos-hofmeester J., den matroos der 2e klasse K., en den matroos der 3e klasse T. een briefje inleverden, inhoudende, dat zij als lid van het muziekkorps wenschten te bedanken;

dat op 2 (of 3) Maart 1917 de stafmuzikant, chef van meerge-noemd dilettanten-muziekkorps, naar aanleiding van aan hem door de bovengenoemde drie manschappen gedane mededeelingen, waaruit hij de overtuiging verkreeg, dat klager bezig was die manschappen over te halen ook een briefje in te leveren om te bedanken voor verdere deelneming aan het muziekkorps, rapport maakte van klager;

dat naar aanleiding van dit rapport en van het ter zake door een

commissie ingestelde onderzoek, klager op 5 Maart 1917 gestraft werd als boven vermeld.

Overwegende, dat bij het onderzoek der klacht de matroos-hofmeester J., de matroos der 2de klasse K., en de matroos der 3e kl. T., ieder voor zich en onder eede, verklaard hebben:

J.: dat klager wel bij hem er op aangedrongen heeft, dat hij, getuige, bedanken zou als dilettant-muzikant, doch hem daartoe niet bepaald heeft geprest; dat op 1 Maart 1917, toen eenige manschappen, dilettanten-muzikant; die naar aanleiding van de afwijzende beschikking op het verzoek om in het bondsgebouw te mogen spelen besloten hadden als zoodanig te bedanken, verzocht hadden van het lidmaatschap van het muziekkorps ontheven te worden, klager bij hem kwam en hem vroeg, of hij ook een briefje ingeleverd had; dat hij die vraag ontkennend beantwoordde en klager toen ongeveer zeide: „nu mag je niet in het gebouw spelen en wel voor Onze Vloot, dus begrijp ik niet, waarom je geen briefje ingeleverd hebt”; dat hij daarop geantwoord heeft, dat zulks hem niet schelen kon; dat klager hem verder niets gevraagd heeft;

K.: dat klager in den avond van 28 Februari 1917 tot hem zeide, dat hij, getuige, een briefje kon inleveren om als lid van het muziekkorps ontslagen te worden; dat hij daarop niet geantwoord heeft; dat klager den volgenden morgen (1 Maart 1917), vóór baks-gewijs, weder bij hem kwam en zeide, dat het verzoeken inleveren was; dat hij ook daarop niet antwoordde en ook geen briefje ingeleverd heeft; dat hij bij het muziekkorps wilde blijven; dat klager in den avond van dien dag nogmaals bij hem kwam en zeide, hem, getuige, dien avond nog te willen spreken over de muziek; dat klager echter dien avond niet meer bij hem is geweest en hij ook niet naar klager toegegaan is;

T.: dat klager op 28 Februari althans kort vóór 1 Maart 1917, bij hem kwam en zeide: „denk er om, dat je morgenochtend een briefje inlevert”, daarmede bedoelende, dat hij, getuige, bedanken zou als dilettant-muzikant; dat hij op dit gezegde geen antwoord gaf en ook geen briefje ingeleverd heeft; dat klager een of twee dagen later, 's avonds, in het benedenschip, hem toeriep: „denk er om, dat je aanstonds even bij me komt”; dat hij eenigen tijd later in dien avond naar klager toegegaan is en klager toen zeide, verbaasd te zijn, dat hij, getuige, geen briefje ingeleverd had, en hem vroeg: waarom hij zulks niet gedaan had; dat hij daarop antwoordde, uit liefhebberij bij de muziek te zijn en dat hij er wel over denken zou; dat klager daarop nog tot hem zeide: „pressen wil ik je niet, maar de gevolgen moet je zelf maar ondervinden;”

dat klager hem den volgenden morgen, toen eene commissie van onderzoek benoemd was, aansprak en zeide: „ik heet het te liegen” en: „ik kom ook niet alléén”; dat later, toen klager als provoost-arrestant gelucht werd en hij dezen voorbij moest om iets te halen, klager zachtjes zoo iets tot hem zeide van: „als je mij eens vaker voorbij komt, dan sla ik je hoofd in mekaar”.

Overwegende dat klager opgegeven heeft:

dat hij in den avond van 1 Maart 1917 tot getuige K. gezegd heeft, dat hij dezen even wilde spreken over de muziek, welke bespreking echter dien avond niet heeft plaats gehad, en dat hij overigens noch vóór, noch na dien avond, met dien getuige over de muziek gesproken heeft; dat hij dienzelfden avond in het tusschen-dek toevallig getuige T. tegenkwam en dezen toen toegeroepen heeft: „ik heb gehoord, dat je niet bedankt hebt voor de muziek”, en op diens antwoord: „neen, dat heb ik niet gedaan”, gezegd heeft: „je zult er toch wel even goed als ik de onbillijkheid van inzien, dat je wel ergens anders moogt spelen en niet in het gebouw” en verder: „denk er om, ik wil er geen dwang op uitoefenen, maar het is mijne bedoeling jou onder het oog te brengen, dat er over gesproken zal worden, bij eene eerstvoorkomende gelegenheid aan den wal”; dat hij op 3 Maart 1917, 's morgens, toen de commissie benoemd was, aan T. gevraagd heeft: „heb je over mij en over de muziek gesproken?” en vervolgens, naar aanleiding van diens ontkennend antwoord, nog heeft gezegd: „heet het nu maar niet te liegen, ik weet toch wel wie er dood is”, hiermede bedoelende, dat hij, klager, toch wel wist wat er „loos” was; dat hij daarna niet meer tot T. gesproken heeft;

dat hij op voormelde verklaring van getuige J. niets heeft aan te merken;

dat hij zijne handelwijze, om J., K. en T. aan te spreken over de muziek, niet onbestaanbaar acht met de instandhouding van eene goede krijgstuicht; dat hij vermeende met het al of niet bedanken van de leden van het dillettanten-muziekkorps te maken te hebben, omdat de muziek niet spelen mocht in het bondsgebouw en wel in café's en op andere plaatsen en hij van oordeel was, dat het komen in dat gebouw niet anders dan een goeden invloed op den marine-schepeling kan uitoefenen;

Overwegende dat in verband met de uit het onderzoek gebleken omstandigheden, door de in onderling verband beschouwde verklaringen van de getuigen J., K., en T. en door klagers eigen opgaven vaststaat, dat klager, uit ontevredenheid over eene beslissing van den commandant, dat het dillettanten-muziekkorps niet spelen mocht in het gebouw van den bond van minder marine-personeel te Soerabaja, pogingen aangewend heeft om drie manschappen, dillettant-muzikanten, over te halen een verzoek in te dienen om van verdere deelneming aan dat muziekkorps ontheven te worden.

Overwegende dat klager in zijne memorie wel getracht heeft den indruk te vestigen, dat hij met goede bedoelingen de bovengenoemde drie manschappen over hun niet-bedanken voor het muziekkorps wilde aanspreken, doch klagers beweringen daaromtrent geheel onaannemelijk zijn en niet anders dan als uitvluchten en blijk gevende van bij hem bestaande onmilitaire opvattingen kunnen worden aangemerkt;

dat toch, ook uit den inhoud van klages memorie, afdoende is

gebleken, dat klager op deze zijne mede-schepelingen invloed wilde uitoefenen, teneinde ook bij hen ontevredenheid te verwekken en hen te brengen tot eene gedraging (het indienen van een verzoek om ontslag als dilettant-muzikant), welke dan eene uiting van die ontevredenheid of lijdelijk verzet tegen de beslissing van den commandant moest beteekenen;

dat op dezen grond klagers bovenomschreven handeling was onbestaanbaar met de instandhouding eener goede discipline en krijgstucht in den dienst ter zee en alzoo strafbaar ingevolge artikel 28 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Water.

Overwegende dat klager deswege dan ook terecht is gestraft en de hem opgelegde straf in overeenstemming is met den ernst van de door hem begane overtreding;

Overwegende dat als gevolg van de onmogelijkheid om in het Reglement van Krijgstucht eene volledige opsomming te geven van alle feiten, welke als overtredingen tegen de krijgstucht aangemerkt moeten worden en waarop de in dat Reglement genoemde straffen kunnen worden toegepast, artikel 28 voornoemd beoogt, ook die handelingen en gedragingen, welke niet vallen onder de in dat Reglement als overtredingen omschreven feiten, doch in strijd zijn met in dienstvoorschriften of reglementen omschreven verplichtingen van den militair of in het algemeen onbestaanbaar zijn met de instandhouding eener goede krijgstucht in den dienst ter zee, evenzeer als overtredingen tegen de krijgstucht strafbaar te stellen;

dat in verband hiermede, in het laatste gedeelte van genoemd artikel 28 dan ook enkel aangegeven wordt het vereischte voor de strafbaarheid van handelingen en gedragingen, welke hunne omschrijving niet vinden in het Reglement van Krijgstucht of in voorschriften of reglementen als bovenbedoeld, zoodat, gelijk door het Hof reeds meermalen is beslist, bij bestraffing van zoodanige handelingen en gedragingen niet kan worden volstaan met vermelding in de strafreden van de algemeene bewoordingen van het laatste gedeelte van meergenoemd artikel 28, doch daarin de handelingen en gedragingen, welke geoordeeld werden onbestaanbaar te zijn met de instandhouding eener goede krijgstucht, nader behooren te worden aangeduid;

dat mitsdien ook de strafreden, behoorende bij de aan klager opgelegde straf, als niet volledig, verbetering behoeft, doch zulks niet van invloed is bij de beoordeeling van de door klager over de oorspronkelijke strafreden ingediende klacht.

Overwegende dat noch uit klagers opgaven noch uit anderen hoofde gebleken is van eenige omstandigheid, die het indienen van zijne klacht zou kunnen rechtvaardigen, en deze geacht moet worden lichtvaardig te zijn ingediend en niet anders dan aan eene verregaande oneerbiedigheid is toe te schrijven.

Krachtens artikelen 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie, in verband met de artikelen 12 tot en met 15 der Rechtspleging bij de Zeemacht, beschikkende op de ingediende klacht.

Handhaaft de opgelegde straf.

Verbeterd de strafreden en verstaat, dat deze zal luiden: „Het „plegen van handelingen, welke met de instandhouding eener goede „krijgstucht in den dienst ter zee onbestaanbaar zijn, door uit on- „tevredenheid over eene beslissing van den commandant, dat het „dilettanten-muziekkorps niet spelen mocht in het gebouw van den „bond van minder marine-personeel te Soerabaja, pogingen aan te „wenden om drie manschappen, dilettant-muzikanten, over te halen „een verzoek in te dienen om van verdere deelneming aan dat mu- „ziekkorps ontheven te worden”.

Verklaart de gedane klacht zoodanig ongegrond en lichtvaardig dat zij niet anders dan aan eene verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven.

Straft den klager deswege met drie dagen provoostarrest.

Bepaalt, dat in klagers conduiteboekje en in het strafregister de oorspronkelijke strafreden zal worden vervangen door de bovenvermelde.

Bepaalt, dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager, een aan strafoplegger en een aan den Advocaat-Fiscaal.

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK.

GERECHTSHOF TE 's-GRAVENHAGE.

Eerste Kamer.

Zitting van 18 December 1916.

Voorzitter, Mr. B. J. A. Sterck.

Raden, Jhrn. Mrs. R. O. van Holthe tot Echten en F. N. L. Aberson.

Vordering van een militair tegen den Staat tot schadevergoeding wegens onoordeelkundige en onzorgvuldige behandeling van een beenbreuk door den militairen geneeskundigen dienst.

Deze vordering bestaat naast de uit de Pensioenwet voor de Landmacht 1902 voor den Staat voortspuitende verplichting, welke op een geheel verschillenden rechtsgrond steunt. Bij de begrooting van de aan den verminkte op grond van artt. 1401 v. v. B. W. uit te keeren schadevergoeding zal echter rekening gehouden moeten worden met hetgeen hij reeds krachtens de Pensioenwet geniet.

Al schept het als militair in dienst van den Staat zijn een publiekrechtelijke verhouding zoo is toch door de geneeskundige behandeling door den militairen arts, een orgaan van den Staat, tusschen dezen laatste en den behandelde militair eene civielrechtelijke band ontstaan.

De Staat der Nederlanden, woonplaats hebbende te 's-Gravenhage, appelland, procureur Mr. J. R. Thorbecke.

tegen

J. H. van Bommel, wonende te 's-Gravenhage, geëntimeerde, procureur tevens advocaat Mr. A. Nicol Speijer.

Het Hof, enz.;

Ten aanzien van het recht:

Overwegende, dat de appelland zich gegriefd acht, doordat de Rechtbank de drie middelen van niet-ontvankelijkheid, die hij tegen geëntimeerde's vordering — beoogende schadevergoeding wegens onoordeelkundige en onzorgvuldige behandeling van een beenbreuk door den militairen geneeskundigen dienst, — heeft aangevoerd, ongegrond heeft geoordeeld; hebbende appelland in hooger beroep die drie middelen opnieuw verdedigd;

O. dat appellant de ontvankelijkheid der vordering betwist:

1o. omdat ter zake van bedoeld ongeval door den Staat reeds pensioen aan geïntimeerde is verleend, waardoor zijn recht om schadevergoeding te vragen op grond van de artt. 1401 en 1402 B. W. is vervallen;

2o. omdat tusschen partijen ontbreekt een civielrechtelijke rechtsband, en uit geïntimeerde's posita niet volgt een naar civiel recht onrechtmatige daad; immers doordat een militaire arts, „als dienst”, een soldaat behandelt, ontstaat geen rechtsband naar civiel recht, in elk geval kan dat geen aanleiding geven tot het schenden van een privaatrecht van geïntimeerde, of van een privaatrechtelijke verplichting van den Staat;

3o. enz.;

O. ad 1um: dat de Pensioenwet voor de Landmacht 1902 niet is een *lex specialis*, waardoor aan de *lex generalis* van art. 1401 B. W. wordt gederogerd, zooals appellant heeft aangevoerd;

dat wel in beide op grond van een overkomen ongeval eene verplichting tot schadevergoeding wordt vastgesteld, doch op geheel verschillende rechtsgrond;

dat de verplichting van den Staat voortspuitende uit de Pensioenwet is eene publiekrechtelijke, gebaseerd op het feit dat iemand in staatsdienst een ongeval is overkomen, dat hem voor verdere waarneming van den dienst ongeschikt maakt, terwijl de verplichting van art. 1401 B. W. is een privaatrechtelijke, gebaseerd op den rechtsregel dat ieder, door wiens schuld aan een ander nadeel is toegebracht, gehouden is die te vergoeden;

dat de verplichting in de Pensioenwet neergelegd strekt tot het geven van een bij het tarief vastgestelde schadevergoeding, enkel op grond van het ongeval, zonder dat daarbij rekening wordt gehouden of de verminkte daardoor volledig is schadeloos gesteld en zonder dat die verplichting afhankelijk is gesteld van het bestaan van schuld bij den Staat, terwijl de verplichting ex art. 1401 vlg. B. W. strekt tot volledige schadevergoeding en geheel afhankelijk is van het bestaan van schuld bij dengene die tot schadevergoeding wordt aangesproken;

O. dat de Rechtbank alzoo terecht heeft beslist, dat naast de verplichting den Staat bij de Pensioenwet opgelegd, blijft bestaan zijne aansprakelijkheid op grond van de artt. 1401 en vlg. B. W.;

O. echter dat, gelijk de Rechtbank ook reeds overwoog, bij de begroting van de aan den verminkte op grond van art. 1401 en vlg. B. W., uit te keeren schadevergoeding, rekening zal moeten worden gehouden met hetgeen hij reeds krachtens de Pensioenwet geniet;

O. ad 2um: dat appellant ten onrechte meent dat door de geneeskundige behandeling van den militairen arts geen civielrechtelijke band tusschen appellant en geïntimeerde is ontstaan;

dat het zijn als militair in dienst van den Staat, hetgeen een publiekrechtelijke verhouding doet ontstaan, niet medebrengt dat de geneeskundige behandeling, die een militair door een militairen arts

als gevolg van den „dienst” moet ondergaan, ook is een publiek-rechtelijke daad;

dat toch tusschen een geneesheer en zijn patient slechts bestaat een civielrechtelijke verhouding, en de Staat, die door den militairen geneeskundigen dienst een militair laat behandelen, te dien opzichte tot dien militair ook komt te staan in civielrechtelijke verhouding;

dat door te stellen, dat tengevolge van de onoordeelkundige en onzorgvuldige behandeling van den militairen geneeskundigen dienst hem een blijvend lichamenlijk gebrek is toegebracht, geïntimeerde heeft gesteld, dat de Staat door een zijner organen een privaatrechtelijke verplichting niet is nagekomen, waarvoor hij krachtens de artikelen 1401 en vlg. B. W. is aansprakelijk;

dat dus ook dit middel terecht door de Rechtbank ongegrond is bevonden;

O. ad 3um: enz.;

Recht doende in hooger beroep:

Bevestigt het vonnis door de Arrond.-Rechtbank te 's-Gravenhage in deze zaak gewezen, met dien verstande, dat de meest gereede partij aan de Rechtbank zal verzoeken bepaling van een naderen dag voor het bevolen getuigenverhoor;

Veroordeelt den appellant in de kosten van het hooger beroep, tot aan de uitspraak van dit arrest aan zijde van den geïntimeerde, begroot op *f* 200.

W. v. h. R. No. 10133.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Gewetensbezwaren.

*Beschikking van den Minister van Oorlog van 9 November 1917,
Ie Afd., No. 111.*

(Legerorders 1917 Deel A. no. 99).

Het komt voor, dat gewetensbezwaren bestaan tegen de vervulling van den op iederen Nederlander rustenden plicht om mede te werken tot handhaving der onafhankelijkheid van het Rijk en tot verdediging van zijn grondgebied. Ontheffing van dien plicht uit hoofde van gewetensbezwaren kan niet worden verleend. Niettemin behoeft erkenning van een oprecht gewetensbezwaar tegen de uiterste consequentie van dien plicht, te weten het dooden van den evenmensch, niet uitgesloten te zijn. Zoodanige erkenning kan leiden tot tegemoetkoming, voor zoover daartoe in het leger gelegenheid bestaat.

Het voorgaande heeft geleid tot de volgende regeling.

Wanneer een dienstplichtige onoverkomelijke gewetensbezwaren heeft tegen de opleiding voor den militairen dienst, kan hij daarvan mededeeling doen aan zijn Compagnies-, Eskadrons-, Batterij-, Fort- of Detachements-Commandant.

De Commandant wijst den dienstplichtige op de verplichtingen, die volgens deze regeling op hem zullen rusten, wanneer aan zijn gewetensbezwaren tegemoet mocht worden gekomen.

Wanneer de dienstplichtige, na deze mededeeling, bij zijn bezwaren volhardt, dan wordt, mits hij zijn dienst blijft vervullen, totdat omtrent zijn bezwaren zal zijn beslist, door den Compagnies-, Eskadrons-, Batterij-, Fort- of Detachements-Commandant een spoed-rapport opgemaakt, ingericht overeenkomstig het bij deze beschikking behorende model, dat na mede-onderteekening door den betrokkene rechtstreeks aan den Minister van Oorlog wordt gezonden.

De Minister van Oorlog stelt de zaak in handen van een commissie van advies.

Is de Minister van Oorlog, de commissie van advies gehoord, van oordeel, dat er aanleiding is om aan de gewetensbezwaren tegemoet te komen, dan zal de dienstplichtige, wanneer plaats voor hem beschikbaar is, in de gelegenheid worden gesteld, om, ter vervanging van zijn verplichten dienst, eene vrijwillige verbintenis aan te gaan voor dienst, welke niet bepaaldelijk gericht is op strijd met de wapenen, bij welke verbintenis hij de verplichting op zich neemt een jaar langer onder de wapenen te blijven dan de werkelijke dienst duurt, waartoe hij zonder de verbintenis gehouden zou zijn.

Is de Garnizoens-Commandant van oordeel, dat de wijze, waarop de dienstplichtige zijn bezwaren heeft kenbaar gemaakt, een strafbaar feit oplevert, dan verwijst hij de zaak niet naar den Krijgsraad, alvorens hieromtrent de meening van den Minister van Oorlog te hebben leeren kennen.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Militaire rechtspraak. — Jurisdic tiegeschillen. — Berechting van overtredingen door militairen gepleegd. Handhaving der Motor- en Rijwielwet. — Dienstweiger ing. — Presidenten-plaatsvervangers van krijgsraden. — Toelagen aan advocaten.

Aan het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer op de begroo ting van Justitie voor het dienstjaar 1918 (gedrukte stukken 1917—1918 — 2. IV. 13) ontleenen wij het volgende:

Militaire rechtspraak.

Met groote belangstelling verklaarden eenige leden te hebben kennis genomen van den arbeid der ministerieele commissie voor de invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht en van de Wet op de Krijgstucht. Zij spraken de hoop uit, dat de betrokken Ministers zich met de voorstellen dier commissie zullen kunnen ver eenigen, zoodat deze zaak, die reeds veel te lang sleepende is, ein delijk binnen zeer korten tijd haar definitief beslag zal kunnen krijgen. Kan de Minister reeds mededeelen, wanneer de betrekkelijke wetsontwerpen de Kamer zullen bereiken?

Eenige leden verklaarden er zich in het bijzonder mede inge nomen, dat, naar de voorstellen der commissie, ook de zoogenaamde voorwaardelijke veroordeeling in het militaire strafrecht zal worden ingevoerd.

Anderen maakten naar aanleiding hiervan de opmerking, dat het in hooge mate wenschelijk ware, bepalingen van die strekking bij afzonderlijke wet tot stand te brengen, wat weinig tijd zou vorderen, terwijl de invoering van de bovengenoemde wetten naar men moet vreezen, toch nog wel eenigen tijd op zich zal laten wachten. De commissie verklaart zelve, in haar rapport, dat aan die invoering tijdens den mobilisatietoestand belangrijke bezwaren zijn verbonden; niet onwaarschijnlijk zal dus die invoering eerst plaats heb ben na den terugkeer van normale omstandigheden. Het schijnt kwalijk verantwoord een zoo algemeen wenschelijk geoordeelde wetsaanvulling als de invoering der voorwaardelijke veroordeeling zoolang aan het militaire deel der bevolking te onthouden, waarbij bedacht moge worden, dat juist in deze tijden, nu zoo vele militai ren, met klein verlot te midden der burgerbevolking levende, in werkelijkheid meer een burgerlijk dan een militair bestaan leiden,

voor gelijk recht ten aanzien van het genoemde punt nog krachtiger argumenten pleiten dan in gewone tijden. Men vroeg daarom, of de Minister bereid is de spoedige indiening van een wetsontwerp tot invoering van de voorwaardelijke veroordeeling voor door militairen gepleegde delicten te bevorderen.

Jurisdictiegeschillen.

Bij arrest van den Hoogen Raad van 30 October 1916, *Weekblad van het Recht* No. 10042, is verworpen het beroep in cassatie tegen een arrest van een gerechtshof, waarbij was beslist, dat een militair, verdacht van medeplichtigheid aan poging tot verboden uitvoer, door burgers gepleegd, moest terechtstaan voor den militairen rechter. Het Hoog Militair Gerechtshof heeft echter bij sententie van 17 Juli 1917, *Weekblad* No. 10120, beslist, dat deze militair voor den burgerlijken rechter heeft terecht te staan. Wijl nu art. 88 der wet op de Rechterlijke Organisatie niet spreekt van jurisdictiegeschillen tusschen den Hoogen Raad en het Hoog Militair Gerechtshof, is er, naar eenige leden opmerkten, thans geen rechterlijk college aan te wijzen, dat het misdrijf, waarvan bedoelde militair klaagd is, kan berechten. Een wet tot aanvulling van genoemd wetsartikel schijnt daarom noodzakelijk. De meening, door een inzender in het *Weekblad* no. 10148 verdedigd, dat hier een jurisdictiegeschil bestaat tusschen het gerechtshof, dat het arrest wees, en het Hoog Militair Gerechtshof, en bijgevolg de Hooge Raad, krachtens art. 88 voornoemd, onder 4e., geroepen zoude zijn, dat geschil te regelen, oordeelden deze leden niet juist en evenmin de oplossing, aan het slot van het artikel aan de hand gedaan: huus inziens kan de militair, die ter zake van het misdrijf reeds voor een burgerlijk gerechtshof terechtstond, te dier zake niet andermaal worden vervolgd.

In de Commissie van Rapporteurs is, naar aanleiding van deze zaak, nog de aandacht gevestigd op het artikel, voorkomende in *Weekblad* no. 10151.

Berechting van overtredingen door militairen gepleegd. Handhaving der Motor- en Rijwielwet.

Ten vorigen jare is schriftelijk en mondeling van gedachten gewisseld over de vraag, op welke wijze een einde zou kunnen worden gemaakt aan de overbelasting van de krijgsraden, als gevolg van de omstandigheid, dat deze ook met de berechting van talloze overtredingen, uit een crimineel oogpunt van weinig belang, zijn belast. Toen is gebleken, dat het Hoog Militair Gerechtshof het denkbeeld, dergelijke overtredingen disciplinair te laten afdoen, op gronden van wettelijken aard niet voor uitvoering vatbaar achtte

en verklaarde de Minister, bezwaren te hebben tegen een wetsaanvulling, welke de berechting van de hier bedoelde overtredingen aan den kantonrechter zoude opdragen.

Enkele leden kwamen desniettemin op dit onderwerp terug en opperden het denkbeeld, met het oog op deze overtredingen den militairen *unicus iudex* in te voeren. Op die wijze zouden huns inziens de militaire rechtscolleges belangrijk kunnen worden ontlast en de aanzienlijke kosten, voor het Rijk aan de berechting dier overtredingen verbonden, belangrijk worden teruggedreven. Andere leden verklaarden de mogelijkheid van toepassing van dit denkbeeld nog niet te kunnen inzien.

Door eenige leden werd de noodzakelijkheid van wijziging van de geldende wetsvoorschriften betreffende de berechting van door militairen gepleegde overtredingen vooral bepleit met het oog op de bepalingen der Motor- en Rijwielwet en van het op die wet steunende Koninklijk besluit van 6 November 1905, *Staatsblad* no 294, van welke laatste bepalingen art. 20 in het bijzonder in aanmerking komt. Men moet aannemen, dat de overbelasting der militaire rechtscolleges in ongunstigen zin haar invloed doet gelden op den ijver, waarmede tegen overtreding van genoemde bepalingen wordt gewaakt. Indertijd is — na daaromtrent geuite klachten — met groote kracht op hare naleving toegezien, maar juist het feit, dat de militaire rechter al de geconstateerde overtredingen bezwaarlijk kon afdoen, heeft dien ijver doen verslappen, zoodat thans — in het belang van de veiligheid van den weg — een aansporing om op dit gebied waakzaam te zijn, allerminst overbodig is.

De hier aan het woord zijnde leden meenden nu, dat de wettelijke bezwaren, boven aangeroerd, die zich tegen disciplinaire afdoening van deze overtredingen verzetten, althans voor de overtreding van rijden zonder licht zouden kunnen worden ondervangen door het Koninklijk besluit van 6 November 1905 voornoemd, in dezen zin te wijzigen, dat in art. 20, tweede lid, sub 3o., in het algemeen op *alle* gebruik van rijwielen door militairen het eerste lid niet van toepassing werd verklaard. Na zulk een wijziging zou er, naar de meening dezer leden, geen bezwaar bestaan genoemde overtredingen, door militairen gepleegd, krijgstuuchtelijk te regelen bij beschikking van het militair commando.

Omtrent dit denkbeeld, waarmede dus en betere handhaving der Motor- en Rijwielwet en ontlasting van den militairen rechter wordt beoogd, zoude deze leden gaarne 's Ministers meening leeren kennen.

Dienstweigering.

Eenige leden drongen er op aan, dat door den Minister van Justitie, in overleg met zijn ambtgenoot van Oorlog, spoedig zoodanige wettelijke voorzieningen zouden worden voorgesteld, dat de

zoogenaamde dienstweigeraars niet langer de strenge vervolging en krenkende behandeling ondervinden, die thans hun deel is. Men had hierbij niet het oog op elke soort van dienstweigerings, maar slechts op die, welke gebaseerd is op eerbiedwaardige beweegredenen, ontleend aan godsdienstige of politieke beginselen. Voor dezen mag op goede rechtsgronden worden verlangd, dat de wet de gelegenheid biede, hun gemoedsbezwaren langs den weg van een behoorlijke procedure te laten onderzoeken en dat, indien die bezwaren worden erkend, het hun mogelijk worde gemaakt, op andere wijze dan door het hanteeren van wapenen hun dienstplicht tegenover het vaderland te vervullen. Dat de gewenschte voorziening er niet toe zal mogen leiden, dat bedoelde dienstweigeraars van elken militairen dienst worden vrijgesteld, spreekt wel vanzelf; de van hen gevorderde burgerlijke dienstvervulling zal integendeel van dien aard moeten zijn, dat misplaatste dienstweigerings op grond van voorgewende gewetensbezwaren, er niet door worde aangemoedigd. In zijn antwoord op de door den heer *Gerhard* gestelde vragen heeft de Minister zoo merkten eenige leden op, zich wel zeer gemakkelijk van deze zaak afgemaakt.

Van andere zijde werd de wenschelijkheid van zoodanige wettelijke maatregelen betwist. Voor het denkbeeld van erkenning van eenig recht tot dienstweigerings verklaarde men weinig sympathie te gevoelen. Men hield zich overtuigd, dat het aantal dergenen, bij wie het vervullen van militairen dienstplicht op wezenlijke consciëntiebezwaren stuit, luttel is en dat de gelegenheid om op deze wijze aan den dienstplicht te ontkomen, voor het overgrootste deel ten goede zal komen aan personen, die bezwaren voorwenden. Bovendien verklaarden eenige der hier aan het woord zijnde leden geenszins van meening te zijn, dat elke wezenlijke overtuiging onvoorwaardelijk als eerbiedwaardig en rechtgevend op bijzondere consideratie vanwege de Overheid verdient te worden erkend. Het nationale leven eischt nu eenmaal, dat de Staatsburgers bereid zijn zoo noodig hun leven tot verdediging van 's lands veiligheid op te treden; het bezwaar of de onlust van enkelen, om dien Staatsplicht te vervullen, mag er niet toe leiden op dien algemeenen plicht inbreuk toe te laten.

Presidenten-plaatsvervangers van krijgswaarden.

Verscheidene leden spraken er hun bevreemding over uit, dat niet onaanzienlijke sommen noodig blijken ter belooning van diensten van presidenten-plaatsvervangers van krijgswaarden. Zij meenden, dat verlangd mag worden, dat de goed bezoldigde presidenten dezer waarden, wier taak daarenboven tegenwoordig aanmerkelijk wordt verlicht door de ter griffie van de krijgswaarden werkzame rechtsgeleerde hulpkrachten, het daaraan verbonden werk

zooveel mogelijk zelf verrichten en dat niet, op kosten van het Rijk, dat werk voor een deel op plaatsvervangers worde afgewenteld. Nochtans schijnt het in die richting reeds vrij ver te zijn gekomen, wegens het geldelijk voordeel, voor de plaatsvervangers aan de waarneming verbonden.

Toelagen aan advocaten.

Met het stelsel, dat een advocaat, als raadsman aan een beklagde toegevoegd, ook een toelage ontvangt, wanneer zijn werkzaamheid zich bepaalt tot de verklaring, dat hij zich refereert naar 's raads uitspraak, verklaarden eenige leden opnieuw zich niet te kunnen vereenigen. Bij een vorige gelegenheid heeft de Minister de handhaving van dit stelsel verdedigd; deze leden verklaarden zich door het aangevoerde niet overtuigd.

Andere leden merkten op, dat, naar hunne ervaring, zulke referieverklaringen althans bij het meerendeel der militaire rechtscolleges tot de zeldzaamheden behooren. Huns inziens gaat het niet aan, in gevallen, waarin het voeren van een pleidooi niet mogelijk schijnt, de balie niet te honoreeren, indien niet te gelijker tijd het honorarium voor de moeilijker en meer tijdroovende zaken wordt verhoogd. In verband daarmede werd het denkbeeld geopperd, de uniforme toelage te vervangen door een toelage, door den president van het rechtsprekend college, blijvende beneden zeker maximum, voor elke zaak afzonderlijk vast te stellen.

De werkzaamheden van het Hoog Militair Gerechtshof.

Aan het Weekblad van het Recht no. 10158 ontleenen wij het navolgende bericht:

Dinsdag 23 October j.l. wees het Hoog Militair Gerechtshof zijn tienduizendste sententie. De eerste dagteekent van 11 Januari 1815 en werd uitgesproken den 17den Januari d.a.v. Deze eerste uitspraak was eene vrijspraak; aan den appellant waren de krijgsartikelen niet voorgelezen, zoodat de militaire rechter niet bevoegd was. De tienduizendste sententie daarentegen bevatte eene veroordeeling en miste dus, jammer voor den betrokkene, een jubileums-karakter.

Van de 10000 sententiën werden er 7538 gewezen vóór Augustus 1914, dat is dus gemiddeld nog lang niet honderd per jaar, en 2462 daarna, d.w.z. in de laatste drie jaren ruim 800 per jaar. Alleen in het loopende jaar is het aantal van 1000 sententiën reeds overschreden.

De militaire rechtspraak is wel verre getreden buiten haar normale grenzen.

Krijgsraad te 's-Gravenhage.

Bij Koninklijk besluit van 16 October 1917 no. 30 is aan mr. dr. C. P. Zaaijer, op zijn verzoek, met ingang van 1 November 1917, eervol ontslag verleend uit zijne betrekking van president van den krijgsraad te 's-Gravenhage, onder dankbetuiging voor de aan de militaire justitie bewezen diensten, terwijl bij Koninklijk besluit van 17 November d.a.v. no. 60 in zijne plaats is benoemd Mr. G. van Slooten Azn., thans rechter in de arrondissements-rechtbank te Rotterdam.

Provoosthuizen.

Bij beschikking van den Minister van Marine van 4 October 1917 B. no. 59 zijn vastgesteld een Reglement voor het Marine-Provoosthuis te Willemsoord en een Reglement op den huishoudelijken dienst in het Marine-Provoosthuis te Willemsoord.

Prof. Mr. B. M. Taverne.

In hare vergadering van 9 November 1917 benoemde de gemeenteraad van Amsterdam tot hoogleeraar in het strafrecht en in de strafvordering aan de Gemeentelijke Universiteit aldaar: Mr. B. M. Taverne, rechter in de arrondissements-rechtbank te Amsterdam. Wij bieden den nieuwbenoemden hoogleeraar hierbij onze hartelijke gelukwensen met deze eervolle benoeming aan.

Eenige bijzonderheden betreffende de loopbaan van Mr. Taverne, die in 1874 te Leiden werd geboren, mogen hier een plaats vinden. Na afgelegd eindexamen H. B. S. met 5-jarigen cursus, deed hij examen voor de opleiding van aspirant-administrateurs bij de Koninklijke Marine. 1 September 1892 volgde zijne benoeming tot aspirant-administrateur. Na de tweejarige opleiding aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord te hebben doorlopen, werd hij 2 Augustus 1894 benoemd tot adjunct-administrateur, waarop 1 Januari 1897 zijne benoeming tot officier van administratie der 2e kl. bij de zeemacht volgde. Tijdens zijne plaatsingen te Amsterdam aan boord Hr. Ms. Cerberus en bij de Kweekschool voor Zeevaart te Leiden deed hij in 1900 staatsexamen en volgde hij de colleges in de rechtsgeleerde faculteit aan de Universiteiten te Amsterdam, vervolgens te Leiden. In eerstgenoemde plaats deed hij candidaatsexamen, in laatstgenoemde doctoraal-examen in de rechten, waarna hij op 9 Juli 1903 te Leiden, na verdediging van een twee-en-vijftigtal stellingen tot doctor in de rechtswetenschap promoveerde. Zijne eerste stelling luidde:

De militaire rechtspraak moet zoowel voor militaire als commune delicten behouden blijven.

De concrete onderscheiding ter beoordeeling der competentie van den militairen rechter, of een commun delict al of niet in strijd is met de tucht, verdient geen aanbeveling.

De waarborgen voor de juridische ontwikkeling der officieren moeten vermeerderd worden; deze vermeerdering moet niet, althans niet uitsluitend gezocht worden in vermeerdering van het aantal lesuren bij de opleidingen.

Een andere stelling, eveneens betrekking hebbende op het militaire strafrecht, was aldus gesteld:

De regeling van de toepassing der doodstraf in het Wetboek van Militair Strafrecht is goed te keuren.

Ruim een jaar na zijne promotie vertrok Mr. Taverne voor een tweede driejarig verblijf als officier van administratie naar Nederlandsch-Indië, waar hij o.a. geruimen tijd geplaatst was bij het Departement der Marine te Batavia. Na zijne terugkeer in het vaderland werd hij geplaatst bij het Departement van Marine te 's-Gravenhage. Gedurende die plaatsing was hij van Augustus 1908 tot September 1909 belast met de redactie van ons tijdschrift, na menig belangrijk opstel van zijne hand, getuigende van wetenschappelijken zin en van studie, is in die dagen in het M. R. T. verschenen. Wij herinneren aan zijne opstellen: „Het achterzeilen als verzwarende omstandigheid bij desertie”; „Zelfbeschuldiging van verdachten. Uitlokken van een bekentenis”; „Hermaphrodisie en Uranisme”; „Legaliteits- en Opportuniteitsprincipe”; „Suggestieve vragen bij strafrechterlijk onderzoek”; „Iets over straftoemeting”; „De Kinderwetten en jeugdige militairen”; „Art. 398 van het Wetboek van Strafvordering” enz., voorkomende in deel IV en V. Zijn aftreden als redacteur was een gevolg van zijne benoeming tot substituut-griffier bij de arrondissements-rechtbank te Amsterdam, in verband waarmede hem bij K. B. van 10 September 1909, op zijn verzoek, met ingang van 13 September d. a. v. een eervol ontslag uit den zeedienst werd verleend. Na ruim 15 jaar den lande als officier van administratie bij de zeemacht te hebben gediend, waardoor hij gerechtigd is tot het dragen van het onderscheidingsteeken voor langdurigen dienst als officier en waarin hij den lande belangrijke diensten bewees, welke de Regeering erkende door zijne benoeming tot ridder in de orde van Oranje-Nassau bij K. B. van 30 Augustus 1907, werd door voormelde benoeming het eerste gedeelte van zijn loopbaan afgesloten en begon het tweede gedeelte.

Niet lang bleef Mr. Taverne substituut-griffier. Ruim anderhalf jaar na zijne intrede in de rechterlijke macht in April 1911, werd hij benoemd tot rechter in de arrondissements-rechtbank te Rotterdam, na reeds in Januari 1910 op de voordracht te hebben gestaan voor benoeming tot rechter in de arrondissements-rechtbank te Amsterdam. Om persoonlijke redenen gaf hij de voorkeur aan een benoe-

ming tot rechter in laatstgenoemd college. Lang heeft hij op de vervulling van dien wensch niet behoeven te wachten, want na een tweearig verblijf te Rotterdam volgde 23 Mei 1913 zijne benoeming tot rechter te Amsterdam. Als zoodanig heeft hij geruimen tijd deel uitgemaakt van de vijfde Kamer (strafkamer), terwijl hij laatstelijk de betrekking van rechter van instructie waarnam. Ons komen bij het neerschrijven van deze feiten de woorden in herinnering, gesproken door den president van de rechtbank te Amsterdam, bij de installatie van Mr. Taverne als substituut-griffier bij dat college, dat de rechtbank nog nimmer een bevaren substituut-griffier had gehad, doch dat zij inderdaad meer behoefte had aan ervaren dan aan bevaren griffiers. De president wees er ook op dat Mr. Taverne zijn ambt aanvaardde zonder eenige praktische voorbereiding. Dat dit voor hem geen beletsel is geweest om zeer spoedig een ervaren griffier te worden, is ons uit zeer gezaghebbende bron bekend, terwijl bovendien zijne snelle promotie daarvoor wel als bewijs mag gelden. De wensch van den president, dat de dag zijner installatie voor Mr. Taverne de eerste schrede mocht zijn op een eervolle rechterlijke loopbaan, is naar het ons voorkomt ten volle vervuld; wij voor ons hadden daar ook niet aan getwijfeld.

Tijdens zijn rechterschap te Amsterdam begon hij in 1915 met Mr. P. M. F. Bauduin de uitgave van de Nederlandsche Jurisprudentie met bijbehorend register volgens kaartsysteem, waarvan hij thans nog met medewerking van anderen de redactie voert.

Met zijne benoeming tot hoogleeraar begint voor Mr. Taverne wederom een nieuwe periode. Moge het hem daarin even voorspoedig gaan als in de beide voorafgaande en moge het hem gegeven zijn daarin nog vele jaren ten bate van de studeerende jongelingschap en van de wetenschap werkzaam te zijn.

Commissie voor de invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht en van de Wet op de Krijgstucht.

Bij gemeenschappelijke beschikking van de Ministers van Justitie, van Marine en van Oorlog d.d. 3/6/12 November 1917 is tot lid, tevens tweede secretaris, van bovengenoemde commissie benoemd de officier van administratie der 1e kl. bij de zeemacht P. A. Kempen.

De Burgerlijke Dienstplicht in de verschillende landen.

In het Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek ¹⁾ verschenen eenige artikelen waarin mededeelingen werden gedaan omtrent de in verschillende landen bestaande regelingen van den burgerlijken dienstplicht.

In *Denemarken* geldt de wet van 19 April 1917. Deze beoogt de gemeentebesturen de beschikking te geven over werkloozen, die geschikt zijn voor exploitatie van staatsbosschen en van door den Staat overgenomen terreinen, benevens voor arbeid ten behoeve van de brandstoffenvoorziening, indien dit werk niet door militairen kan geschieden. Zoo noodig kan ook ten behoeve van particuliere ondernemers oproeping plaats hebben. Men heeft dan wel het recht te weigeren, doch verliest daardoor zijn aanspraak op extra-uitkeering van de werkloozenkas of steun ingevolge de wet op de gemeentelijke duurteverordeningen van 28 December 1916.

Zoodra de arbeider in zijn eigen vak weder werk heeft gekregen houdt de verplichting om bovenbedoelden arbeid te verrichten op. Voor arbeid buiten de gemeente worden bij voorkeur werkloozen opgeroepen, die geen kostwinners zijn. Ontheffing wordt verleend aan personen die blijkens geneeskundige verklaring geen arbeid kunnen verrichten. Indien het Rijk niet voor woningen heeft gezorgd, kan inkwartiering bij de bevolking plaats hebben. Het aan de opgeroepen arbeiders te betalen loon wordt door den Minister van Binnenlandsche Zaken na overleg met de betrokken patroons- en arbeidersorganisaties vastgesteld, desgewenscht op voorstel van den Rijksbemiddelaar. De dagen, welke een persoon werkloos was vóór en ná het verrichten van den verplichten arbeid, worden voor de verhouding van dien arbeider tot de door het Rijk erkende werkloozenkas waarrbij hij is aangesloten, beschouwd als te behoreen tot dezelfde werkloosheidsperiode.

De wet op den Vaderlandschen hulpdienst in *Duitschland* is van 2 December 1916. Deze wet verplicht iederen mannelijken Duitser van 18 t/m. 60 jaar, die niet voor krijgsveld is opgeroepen, tijdens den oorlog arbeid te verrichten in openbaren dienst of wel in de oorlogsindustrie, den landbouw, de ziekenverpleging, in dienst van economische organisaties, die in verband met den oorlog in het leven zijn geroepen, of in andere bedrijven die voor de oorlogsvoering van belang zijn. De leiding van dezen hulpdienst berust bij het Kriegsamtsamt. Het doel was op deze wijze de productie van de voor de oorlogsvoering werkende bedrijven zoo hoog mogelijk op te voeren en tevens een grooter aantal voor den krijgsveld geschikte personen vrij te maken.

Daar het aantal niet arbeidende personen naar verhouding gering is, ligt het zwaartepunt niet zoozeer in het te werk stellen

¹⁾ Afl. 12, 1916 en afl. 9, 1917.

van niet arbeidende personen dan wel in eene verschuiving der arbeidskrachten.

De dwang betreft alleen mannen, omdat het aantal vrouwelijke werkzoekenden nog steeds grooter is dan het aantal beschikbare plaatsen.

Evenals bij den Krijgsdienst wordt geen onderscheid gemaakt naar maatschappelijken stand. Eene commissie bestaande uit een officier als voorzitter, twee hogere staatsambtenaren, een vertegenwoordiger van de werkgevers en een van de werknemers, beslist of eenig beroep of bedrijf voor het voeren van den oorlog van belang is en of het aantal van de in eenig beroep of bedrijf werkzame personen de behoefte overtreft. Van de beslissingen dezer commissie staat hooger beroep open bij een onder het Kriegsamt ressorteerend Bureau. Bij ed opneming in den hulpdienst staat vrijwillige aanmelding op den voorgrond. Wordt hieraan in onvoldoende mate gevolg gegeven, dan heeft schriftelijke oproeping plaats door eene commissie van ongeveer gelijke samenstelling als de hierboven genoemde. Zij, die aldus zijn opgeroepen, moeten binnen 2 weken werk gevonden hebben bij een der in aanmerking komende bedrijven; anders wijst de Commissie arbeid aan. Hierbij zal zooveel mogelijk worden gelet op leeftijd, woonplaats, gezondheid en beroep van de betrokken personen.

Eveneens wordt onderzocht of het loon den arbeider en zijn gezin een voldoende levensonderhoud kan verschaffen.

Niemand mag een tot hulpdienst verplicht persoon, die werkt of de laatste 14 dagen gewerkt heeft in een der hierbedoelde bedrijven, in dienst nemen, tenzij de laatste werkgever schriftelijk verklaart dat de arbeider met zijne toestemming het werk verlaten heeft. Bij weigering van den werkgever staat wederom beroep open op eene commissie, die bedoelde verklaring in plaats van den werkgever kan afgeven, indien zij meent dat een gewichtige reden tot ontslagname aanwezig is. Als zoodanig wordt ook een behoorlijke verbetering der arbeidsvoorwaarden beschouwd.

Verder moet in de grootere bedrijven gezorgd worden voor het instellen van vaste arbeiderscommissies wier taak voornamelijk bestaat in bemiddelend optreden bij geschillen. Worden partijen het niet eens, dan kan het geschil worden onderworpen aan de bovenvermelde commissie, die ook oordeelt over het door een arbeider genomen ontslag. Weigert de werkgever aan de beslissing te voldoen, dan geeft de commissie desverlangd een tot ontslagname rechtgevendende verklaring af. Onderwerpen de arbeiders zich niet, dan mag hun op grond van de reden, die tot het geschil aanleiding gaf, zoodanige verklaring niet gegeven worden.

De Nationale Hulpdienst in *Engeland* berust op een stelsel van vrijwillige dienstneming. Eerst was deze zóó geregeld, dat alle mannen tusschen 16 en 61 jaar zich op konden geven voor arbeid in 's lands belang, waardoor andere personen voor den krijgsveld

vrij kwamen. Op deze wijze bood zich echter een onvoldoend aantal arbeiders aan, omdat deze in onzekerheid verkeerden omtrent den aard van het werk dat zij zouden te verrichten krijgen en omtrent de arbeidsvoorwaarden. Sinds 1 Mei 1917 geldt nu een ander stelsel. In elke industrie, daartoe genoegzaam georganiseerd, werden commissies ingesteld bestaande uit patroons en werklieden en wel plaatselijke commissies benevens een centrale commissie voor het geheele Rijk. Voorts werden ook voor de werkloozen en voor hen die in andere industrieën of andere beroepen werkzaam zijn, plaatselijke commissies ingesteld. Deze stellen vast welke personen in aanmerking komen, om in de behoefte aan werkkrachten te voorzien en deelen aan de personen, die zich daarvoor vrijwillig aanbelden de plaatsen mede, welke voor hen bestemd zijn. Deze kunnen de aangeboden plaatsen weigeren. De arbeidsvoorwaarden zijn zóó geregeld, dat van de verwisseling van arbeid geen geldelijk nadeel wordt ondervonden.

Een vrijwilliger, die werk krijgt in een vak, waarin hij te voren niet werkzaam was, behoudt zijn oude uurloon; is het standaardloon in het nieuwe vak echter hooger, dan klimt hij in den tijd van een maand met wekelijksche verhoogingen tot dat loon op. In het begin krijgt de vrijwilliger in zijn nieuwe vak eenvoudig werk; voldoet hij daarin, dan wordt hij geleidelijk verhoogd of aan moeilijk werk gezet. Is de vrijwilliger in zijn eigen vak gebleven, dan ontvangt hij het in het district geldende loon; indien zijn loon vroeger in een ander district hooger was, krijgt hij dit hoogere loon. Aan vrijwilligers worden de reiskosten naar hun woonplaats vergoed; duurt de reis langer dan een half uur, dan krijgen zij bovendien voor het reizen eene vergoeding van 1½ uur loon; is de afstand te groot om iederen avond terug te keeren, dan bedraagt de vergoeding behalve het reisgeld zoo noodig 2 s. 6 d. per dag (ook voor Zondagen). Wanneer het werk is afgelopen, de vrijwilliger ontslagen wordt en niet dadelijk nieuw werk kan krijgen, ontvangt hij gedurende zijn werkloosheid, doch nooit langer dan 4 weken, een ondersteuning van 3 s. 6 d. per dag, Zondagen medegerekend.

Volgens de Munitions of War Act 1915 waren de arbeiders die in de munitiebedrijven werkten, niet vrij om van werk te veranderen. Ook was straf bedreigd tegen den ondernemer, die een werkmans in dienst nam, die gedurende 6 weken munitiewerk had verricht en geen leaving certificate kon toonen, dat hem toestond ander werk aan te nemen.

De Munitions of War Act 1917 van 21 Augustus geeft nu aan den Minister van Munitie het recht om deze bepalingen in te trekken. Dit geschiedde, zoodat de werklieden sedert 15 October 1917 met een opzeggingstermijn van een week of zooveel langer als is overeengekomen, ander munitiewerk kunnen zoeken.

Volgens een wetsvoorstel begin Februari 1917 in *Frankrijk* ingediend, zouden alle daarvoor geschikte mannelijke personen tusschen

16 en 60 jaar, niet in militairen dienst zijnde, opgeroepen kunnen worden voor het verrichten van arbeid ten behoeve van de landsverdediging. De Burgemeester legt een lijst aan van alle daarvoor in aanmerking komende personen. Moet ergens arbeid als bovenbedoeld verricht worden, dan worden eerst vrijwillige aanbiedingen afgewacht.

Indien niet binnen 10 dagen door vrijwillige aanbiedingen in de behoefte is voorzien, bepaalt de prefect hoe het tekort zal worden aangevuld. Hierbij wordt rekening gehouden met den aanleg en het arbeidsvermogen der op te roepen personen, hun woonplaats en ouderdom; de jongsten en dichtstbijwonenden komen het eerst in aanmerking. De voor de vervulling van burgerlijken dienstplicht opgeroepen arbeiders genieten dezelfde bescherming als de andere arbeiders, die hetzelfde werk verrichten; hun loon is gelijk aan het ter plaatse geldende.

Bezwaren tegen de maatregelen van den prefect worden onderzocht door eene departementale commissie, bestaande uit vertegenwoordigers der Ministeries van Oorlog, Munitie, Landbouw en Arbeid, benevens uit een gelijk aantal patroons en werklieden.

Vrijstelling van den burgerlijken dienst wordt verleend aan invaliden, ongeneeslijk zieken, personen die in den tegenwoordigen oorlog zijn afgekeurd of die door bovengenoemde commissie voor den arbeid ongeschikt zijn verklaard, benevens aan jongelieden van 16 tot 20 jaar, die ter voltooiing hunner opleiding een inrichting van hooger of lager onderwijs of een vakschool bezoeken of op schriftelijk contract als leerling werkzaam zijn. Ambtenaren en beambten bij openbare diensten, die niet gemist kunnen worden en personen die reeds werkzaam zijn in ondernemingen, waarop deze wet van toepassing is en waar naar het oordeel van den betrokken Minister het arbeiderspersoneel niet te groot is, kunnen in hun vroegere betrekking worden gehandhaafd. Op overtreding van de bepalingen dezer wet staat gevangenisstraf van 6 dagen tot 3 maanden of (en) boete van 16 tot 10.000 frs.

In *Noorwegen* geeft de wet van 23 Maart 1917 het recht om ten behoeve van de voorziening van het land met levensbenodigdheden dienstplichtigen, die niet onder de wapenen zijn, voor burgerlijken dienst op te roepen. Op het niet voldoen aan deze oproeping is boete of gevangenisstraf van ten hoogste 3 maanden gesteld.

Bij verordeningen van denzelfden datum werd het Rijksbureau voor hout en turf met de uitvoering der wet belast. De aanvragen worden tot dit Bureau gericht, dat ze doorzendt aan de betrokken militaire overheid; deze roept de dienstplichtigen op en wel, in verband met eventueele vrijstellingen, 20 % meer dan waren aangevraagd. Vrijstelling van den buitengewonen dienst ontvangen zij die buitenslands vertoeven, een bewijs van ongeschiktheid voor den vereischten arbeid kunnen overleggen, ten minste 5 kinderen te verzorgen hebben, werkzaam zijn in de werkplaatsen van leger of

marine, gedurende den geheelen dienstdag in het veenbedrijf of het boschwezen werkzaam zullen zijn of deelnemen aan de groote zeevisscherij. De toewijzing van den arbeid geschiedt zoodanig dat de dienstplichtigen zoo dicht mogelijk bij hun woonplaats worden te werk gesteld, terwijl er voor gezorgd wordt dat in den oogsttijd niet de noodige werkkrachten aan den landbouw worden onttrokken.

De verplichte arbeid duurt ten minste 40 dagen en wordt betaald volgens het ter plaatse geldend stukloon, terwijl bovendien eene uitkeering wordt gegeven van $1\frac{1}{2}$ Kr. per dag en reiskosten worden vergoed. Deze onkosten komen alle ten laste van den werkgever, die ook te zorgen heeft voor huisvesting en verzekering tegen ziekte en ongevallen en die toezicht houdt op de verpleging ter plaatse waar de arbeid wordt verricht. De kosten der verpleging dragen de arbeiders zelf.

Men kan zich aan den arbeid onttrekken door een plaatsvervanger te stellen; voldoet deze niet, dan kan de werkgever eischen dat de dienstplichtige zelf het werk verricht. Zonder toestemming van den werkgever mogen de dienstplichtigen niet het werk of hun woonplaats verlaten.

In *Zweden* werd den 7en Mei 1917 een wetsontwerp ingediend, dat burgerlijken dienstplicht voorstelde bij gebleken noodzakelijkheid voor alle burgers tusschen 15 en 60 jaar, mannen zoowel als vrouwen. Militairen en ambtenaren zouden vrijgesteld zijn. Ook hier kon de dienstplicht ten behoeve van particuliere ondernemingen worden opgelegd; doch deze moesten dan aan bepaalde arbeidsvoorwaarden voldoen, welke in den regel zouden worden vastgesteld door de patroons en een commissie uit de dienstplichtige arbeiders. Kwamen deze niet tot overeenstemming, dan zouden zij zich kunnen wenden tot den Rijksbemiddelaar, tegen wiens uitspraak beroep zou openstaan bij arbeidscommissies, die in alle gemeenten met het oog op de uitvoering der wet zouden worden ingesteld. Voorts waren in dit stelsel commissies voor de provincies en een centrale commissie voor het heele Rijk gedacht. Deze commissies zouden tevens de reeds bestaande werklozen- en steuncomité's vervangen, en bovendien samenwerken met de organisatie der arbeidsbemiddeling en de arbeidsinspectie. De Rijksarbeiderscommissie zou in laatste instantie de arbeidsvoorwaarden der dienstplichtigen hebben te regelen.

De Commissie uit den Rijksdag, welke het ontwerp onderzocht, achtte dit van te ingrijpenden aard en moeilijk uitvoerbaar, om welke redenen zij een tegenvoorstel indiende, waarbij de verschaffing van werkkrachten tot den boschbouw, uitsluitend in dienst van het Rijk, beperkt bleef. De Eerste Kamer kon zich ten slotte hiermede wel vereenigen, doch de Tweede Kamer besloot om vrouwen en personen, die ten volle in den landbouw werkzaam waren, van den hulpdienst vrij te stellen en volledige schadevergoeding toe te kennen in gevallen, waarin het vervullen van den dienst-

plicht vermindering van verdienste of bijzondere kosten voor de arbeiders zou meebrengen. Een door de Commissie gedaan voorstel, waardoor de beslissingen der beide Kamers met elkaar in overeenstemming zouden zijn gebracht, werd door de Tweede Kamer niet aanvaard. Hiermede was het ontwerp verworpen.

In *Zwitserland* bestaat een Besluit van den Bondsraad van 16 Februari 1917 dat in verband met de opvoering van de landbouwproductie alle daarvoor geschikte werkkrachten verplicht zoo noodig hulp te verleenen voor de bewerking van de van overheidswege te bebouwen terreinen en voor het oogsten der producten. Ook voor hulpverlening aan particuliere landbouwers kunnen arbeiders worden opgeroepen.

UIT ANDERE TIJDSCHRIFTEN.

In het Weekblad van het Recht komen in de nummers 10137 en 10150 zeer belangrijke beschouwingen voor betreffende de wenschelijkheid van invoering van de voorwaardelijke veroordeeling voor militairen.

Met welwillende toestemming van Prof. Mr. D. Simons, wien wij daarvoor onzen welgemeenden dank betuigen, laten wij die beschouwingen, die wij ook voor onze lezers van belang achten, hier volgen.

Voorwaardelijke veroordeeling voor militairen.

Sinds het eind van 1915 werkt de voorwaardelijke veroordeeling en, al is het nog te vroeg om de balans op te maken, wij mogen wel zeggen, dat de aanvankelijke uitslag niet ongunstig is. Aan betrekkelijk velen kon de gevangenis worden bespaard, zonder dat de algemeene preventie er onder leed en misschien zelfs met bevordering van de bijzondere preventie. Doch ten aanzien van ééne categorie van veroordeelden blijft de wet van 12 Juni 1915 buiten toepassing. Volgens hare slotbepaling gelden de bepalingen omtrent de voorwaardelijke veroordeeling niet voor straffen door den militair rechter opgelegd, totdat dienaangaande nader bij de wet zal zijn voorzien. Die voorziening bleef nog steeds achterwege. Er werd van verschillende zijden op zoodanige voorziening aangedrongen, o. a. met klem van redenen in het adres van de Vereeniging van Advocaten, geadmitteerd bij het Hoog Militair Gerechtshof, welk adres wij met groote instemming overnamen in W. 10078. Juist in de tegenwoordige rechtspraak over militairen is er voor het voorwaardelijk veroordeelen alleszins plaats. Vele militairen vallen als slachtoffer van de buitengewone omstandigheden, zijn

gelegenheidsmisdadigers in den vollen zin van het woord, waren vermoedelijk, onder normale omstandigheden, nooit tot misdrijf vervallen. Voor hen ware de voorwaardelijke veroordeeling een weldaad, waarop zij alleszins aanspraak mogen maken. Wij houden ons overtuigd, dat alle militaire rechters onmiddellijk een aantal gevallen zouden kunnen noemen, waarin zij eene voorwaardelijke veroordeeling zouden hebben uitgesproken, indien slechts de wet hun daartoe de bevoegdheid had gegeven. Zij moeten het hebben betreurd, dat zij die bevoegdheid misten.

In het Ontwerp van wet, samengesteld door de Commissie voor de Invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht komen een zevental artikelen voor, bestemd, om in dat Wetboek te worden opgenomen, bij welke artikelen enkele voorzieningen worden getroffen omtrent de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling op militairen. Ook de Commissie is, blijkens hetgeen zij op bl. 59 en 60 van hare M. v. T. aanvoert, overtuigd van de wenschelijkheid om het instituut der voorwaardelijke veroordeeling ook in het militaire strafrecht in te voeren. Zij heeft om die invoering mogelijk te maken de daarvoor gevorderde bepalingen vastgesteld en wij gelooven niet, dat tegen die bepalingen ernstige bezwaren zullen kunnen rijzen. Deze bepalingen zullen gelden voor de veroordeelingen, waarbij de militaire strafwet wordt toegepast. Voor de andere zullen de gewone bepalingen van toepassing zijn. Daarvoor zullen enkele wijzigingen noodig zijn in de Uitvoeringsregeling voorwaardelijke veroordeeling. Ook die wijzigingen zijn door de Commissie ontworpen: zie Bijlage III A, bl. 160—164.

Moet nu de invoering van deze regeling wachten totdat de geheele Invoeringswet zal zijn vastgesteld en het militaire strafrecht van 1903 zal kunnen worden ingevoerd. Moet tot zoolang de grievende ongelijkheid tusschen burgers en militairen blijven voortbestaan? Wanneer zal die Invoeringswet er komen, wanneer zal die Invoering geschieden? Wij zien het oogenblik nog niet naderen. Zal dan inmiddels de militair verstoken moeten blijven van de toepassing van een maatregel, waarvoor hij in vele gevallen in zoo hooge mate in aanmerking zou komen?

Wij veroorloven ons aan de Ministers van Justitie, Oorlog en Marine een ernstig verzoek te doen. Zij hebben het druk, doch kunnen zij niet eens met hun drieën een uurtje wijden aan het belang, het groote belang, dat het hier geldt? Laten zij afzien van het nu eenmaal omslachtig en langdurend departementaal overleg. Als zij de voorstellen van de Commissie voor zich nemen, zijn zij stellig in een paar uur gereed en het Ontwerp kan *ter indiening kant en klaar* zijn. De Staten-Generaal zullen ongetwijfeld gaarne hunne medewerking verleen en er kan in enkele weken een maatregel worden tot stand gebracht, die aan velen voor hun leven ten goede kan komen. Er worden zoovele noodwetten gemaakt, die individueel belang aan algemeen belang prijsgeven. Hier geldt het nu eens een maatregel, waarbij de twee belangen volkomen samengaan. Wij

vragen den drie Ministers niet veel van hun werktijd. Met wat goeden wil is alles spoedig in orde. En aan dien goeden wil zal het toch wel niet ontbreken.

Als de Tweede Kamer weer bijeenkomt zal zij, naar wij hopen, het ontwerp vinden tot invoering van de voorwaardelijke veroordeeling bij de militaire rechtspraak.

Excellenties, het wachten is op U.

In het nummer van 7 September j.l. (no. 10137) plaatsten wij eene beschouwing over de wenschelijkheid om de voorwaardelijke veroordeeling ook van toepassing te doen zijn op hen, die aan de militaire rechtspraak onderworpen zijn. Of het verzoek, dat wij daarbij richtten tot de Ministers van Justitie, van Oorlog en van Marine, bij deze bewindslieden ingang heeft mogen vinden, mochten wij tot dusver niet ervaren. Alle hoop in die richting is nog niet vervlogen. Onzerzijds zijn wij echter zoo zeer overtuigd van het groote onrecht, met elken dag langer uitstel gepleegd ten aanzien van hen, die toch reeds zich in ongunstigen toestand bevinden en persoonlijk den zwaarsten last van de mobilisatie hebben te dragen, dat wij ons verplicht rekenden op deze aangelegenheid de volle aandacht gevestigd te houden. Wij meenden daarom niet beter te kunnen doen dan het oordeel te vragen van hen, die allereerst tot oordeelen bevoegd mogen worden geacht, niet twijfelende of de te ontvangen antwoorden zouden het eigen inzicht bevestigen en versterken. Wij richtten ons tot den President van het Hoog Militair Gerechtshof en tot de Presidenten van de vier Krijgsraden en stelden hun deze vragen: 1°. Acht gij de invoering van de voorwaardelijke veroordeeling wenschelijk in de militaire rechtspleging zoowel voor militaire als voor commune delicten? 2°. Heeft uwe ervaring u geleerd, dat er wel gevallen voorkomen, waarin van de voorwaardelijke veroordeeling ten aanzien van de aan de militaire rechtspraak onderworpenen een nuttig gebruik zou kunnen zijn gemaakt? Van al de vijf presidenten mochten wij een antwoord ontvangen met machtiging tot openbaarmaking. Wij laten nu die antwoorden hieronder volgen, voorloopig zonder commentaar. Zij spreken voor zich zelf, zij spreken eene zoo duidelijke taal, dat nadere toelichting overbodig lijkt. Slechts dit eene nog. Aan de militaire rechtspraak zijn onderworpen alle thans gemobiliseerden en al degenen, die met klein verlof zijn. Vergissen wij ons niet, dan geldt het dus hier een belang voor niet veel minder dan een half millioen personen, ongeveer een tiende van de bevolking.

En nu de antwoorden:

I. Mr. Dr. C. J. H. Schepel, President Hoog Militair Gerechtshof.

Hooggeachte Heer Redacteur.

Aan uw verzoek om de mij bij uw schrijven van 20 Sept. j. l. voorgelegde vragen te beantwoorden voldoe ik volgaarne en ik heb ook niet het minste bezwaar u toe te staan van mijn antwoord in het Weekblad van het Recht gebruik te maken.

Op de eerste vraag: „Acht gij de invoering van de voorwaardelijke veroordeeling wenschelijk in de militaire rechtspleging zoowel voor militaire als voor commune misdrijven?” antwoord ik: ja en nog eens: ja. Na wat in het adres van de Vereeniging van Advocaten, geadmitteerd bij het Hoog Militair Gerechtshof; in de Memorie van Toelichting bij het Ontwerp van wet, samengesteld door de Commissie voor de Invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht, en eindelijk in W. no. 10137 door U omtrent die wenschelijkheid is opgemerkt en betoogd, schijnt het mij overbodig, dit gevoelen nog nader toe te lichten. Trouwens heeft m. i. de wetgever zelf met de slotbepaling van de wet van 12 Juli 1915 (S. no. 247) reeds te kennen gegeven, dat de voorwaardelijke veroordeeling met betrekking tot straffen, door den militairen rechter opgelegd, *te zijner tijd* zal worden ingevoerd en kan het dus eigenlijk niet meer de vraag zijn óf die voorwaardelijke veroordeeling er zal komen maar enkel nog *wanneer* zij er zal komen.

Waar het dus m. i. loopt alleen over de vraag van het „wanneer”, heb ik mij hartelijk verheugd, dat zoowel van de zijde van de bij het Hof geadmitteerde Advocaten als van Uwe zijde is aangedrongen op bespoediging van dit tijdstip en van Uwe zijde bijzonderlijk op losmaking van de voorstellen omtrent de voorwaardelijke veroordeeling in het Ontwerp van wet van de genoemde Commissie van hare overige voorstellen en invoering van eerstbedoelde regeling al dadelijk. De Commissie — blz. 57 van het Rapport — verklaart geenszins blind te zijn voor het feit, dat aan het in werking treden van het nieuwe militaire straf- en tuchtrecht nog tijdens den mobilisatietoestand belangrijke bezwaren zijn verbonden en somt die bezwaren op. Mij komen hare bedenkingen alleszins gegrond voor. Hoezeer het in hooge mate te betreuren valt, dat niet het nieuwe recht is kunnen worden ingevoerd met 1 Januari 1914 — toen de nieuw samengestelde krijgswetten begonnen te werken — in welk geval allen, die met de militaire rechtspleging belast zijn, in dit nieuwe recht zich zouden hebben ingewerkt en ingeleefd toen daarna in Augustus de mobilisatie is gekomen — zoo zoude ik het zeer ongeraden achten, thans, nog tijdens het voorduren van den mobilisatie-toestand tot die invoering te besluiten. Zooals de Commissie terecht opmerkt: ieder is met werk overladen en het zich inwerken in het nieuwe recht zou eene nieuwe, aanzienlijke vermeerdering van werkzaamheden beteekenen. M. i. zou de zaak spaak loopen; groote achterstand in de rechtsbedeeling naast gebrekkige toepassing van de nieuwe wetgeving zouden in elk geval niet te voorkomen zijn.

Waar het zoo staat, heeft men dus de keus óf de voorwaardelijke veroordeeling te laten in het kader van de Invoerings-maatregelen en hare invoering uit te stellen tot tijd en wijle, dat aan den mobilisatie-toestand eens een einde moge komen, óf de voorwaardelijke veroordeeling uit dit kader los te maken en tot hare invoering in het militair strafrecht al dadelijk over te gaan. Met U ben ik van gevoelen, dat de keuze in laatstbedoelden zin zal behooren uit te vallen omdat ik met U van oordeel ben, dat de thans bestaande grievende ongelijkheid tusschen burgers en militairen geen dag langer mag blijven voortbestaan dan strikt noodzakelijk is. En hier kom ik als van zelf tot Uwe tweede vraag: „Heeft Uwe ervaring U geleerd, dat er wel gevallen voorkomen, waarin van de voorwaardelijke veroordeeling ten aanzien van aan de militaire rechtspraak onderworpenen een nuttig gebruik zou kunnen zijn gemaakt?” Ook die vraag beantwoord ik met: ja en nog eens: ja.

Het aantal vonnissen (en sententiën), dat de militaire rechters in dit jaar zullen wijzen zal wel tusschen 8000 en 10.000 bedragen. Het zoude toch al bijzonder vreemd zijn wanneer bij zoo groote getallen die gevallen zich niet zouden laten aanwijzen. Uwe opmerking in W. no. 10137 luidt: dat de militaire rechters het moeten hebben betreurd, dat zij de bevoegdheid tot voorwaardelijke veroordeeling misten. Inderdaad heb ik — natuurlijk spreek ik enkel voor mijn persoon — weinig dingen meer betreurd dan juist het missen van die bevoegdheid. En dit zoowel waar het commune als waar het militaire strafbare feiten betrof. Al ben ik van gevoelen, dat de militaire rechter de voorwaardelijke veroordeeling met de grootste omzichtigheid zal moeten toepassen en steeds zal hebben te bedenken, dat de voorwaardelijk veroordeelde in zijn militaire kleine wereld blijft voortleven en dat de geheele compagnie dadelijk weet, dat Jan, Piet of Klaas er zoo goed is afgekomen en er allicht uit zal afleiden, dat het bij den rechter met straffen dadelijk zoo'n vaart niet loopt — toch meen ik, dat er bijzondere gevallen zijn, waarin voorwaardelijke veroordeeling aan de generale preventie in het militaire milieu geen kwaad kan doen, en een weldaad zal zijn voor den betrokken persoon. Kortom gevallen, waarin alle gronden aanwezig zijn, die tot de invoering der voorwaardelijke veroordeeling in het gemeene strafrecht hebben geleid. Ik denk hier bijv. aan verlofgangers, die, in verre streken zijnde, niet zoo spoedig mogelijk hebben voldaan aan de mobilisatieoproeping; wien het niet is mogen gelukken, zooals het heet in het Crimineel Wetboek v. h. Krijgsvolk te Lande, „de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te bewijzen”. Natuurlijk generaliseer ik niet, maar neem ik de meest gunstige gevallen: personen, wier straflijst en strafregister uitwijzen, dat zij én als militair én als burger waren van onbesproken gedrag. Ik denk aan personen, die eenig vergrijp, bijzonderlijk eenig *militair* delict, hebben begaan en inmiddels voor den militairen dienst zijn afgekeurd of met klein verlof zijn gezonden. Ik denk aan den man — in zijn conduite-staat geprezen als van jarenlang

uitmuntend gedrag en met blanco-strafregister — die in den afge-loopen winter een paar zakken rijks-cokes door een voerman, wien hij aanwijzingen voor de bezorging had te geven, deed thuis bezorgen bij zijne vrouw, die „in positie” was en geheel zonder brandstof zat en in de onmogelijkheid verkeerde er zich te verschaf-fen. Ik denk aan mishandelingen, aan wederspannigheden, aan vernielingen door onbesproken militairen onder zeer bijzondere om-standigheden gepleegd. Ik denk *niet* aan smokkelaars of aan hen, die voor smokkelaars handlangers-diensten hebben verricht, kortom wien het om winst bij smokkel-affaires te doen is geweest. Hier zouden bij mij de eischen van de generale preventie te zwaar wegen. Het is nog niet zoo lang geleden, dat een overigens brave smok-kelaar ter terechtzitting van het Hof verklaarde, dat de 3 maanden hem zeer waren tegengevallen, omdat een ander van de compagnie maar 14 dagen had gekregen en hij het er toen ook maar eens op had gewaagd. Zoo zoude ik kunnen voortgaan, maar het aange-voerde schijnt mij voldoende.

Als slotwoord nog dit: Ik hoop, dat de Ministers van Justitie, Oorlog en Marine zullen ingaan op het ernstig verzoek, hun door U gedaan en zich zullen zetten tot het vóór zich nemen van de voorstellen der meergenoemde Commissie. Uwe voorspelling, dat zij in een paar uren gereed zullen zijn, acht ik niet gewaagd. Voor mij was het eene groote verrassing, toen ik destijds bij de bestu-deering van het Rapport zag, dat die mi i. alleszins deugdelijke voorstellen met zeer kleine wijzigingen, die meer nog den vorm dan den wezenlijken inhoud betreffen, zoo maar in het bestaande strafrecht voor militairen zouden kunnen worden overgenomen.

Utrecht 1 Oct. 1917.

C. J. H. SCHEPEL.

II. Mr. W. de Sitter, President Krijgsraad bij de Zeemacht te Willemsoord.

Nieuwediep, 22 Sept. 1917.

Hooggeleerde Heer!

In beleefd antwoord op Uw schrijven dd. 20 dezer, heb ik de eer U het volgende als mijn gevoelen mede te deelen. In het algemeen koester ik geen onvermengde bewondering voor de voorwaardelijke veroordeeling, in hoofdzaak op grond van moeilijkheden in de prac-tijk, het vormen van een oordeel voor de juiste en billijke toepassing. Evenwel kan ik toch geen enkele reden vinden, waarom den militair niet dezelfde gunstige strafpositie zoude worden gegeven als den burger, althans voor zooverre het betreft strafbare feiten, waardoor niet dan de algemeene rechtsorde wordt geschonden. Voor specifiek militaire misdrijven meen ik te moeten betwijfelen of zoodanige veroordeeling met de militaire rechtsorde vereenigbaar is. Wat strafbare feiten aangaat, die niet uitsluitend de militaire rechtsorde aanranden, maar toch in meerdere of mindere mate eene schennis

daarvan inhouden, kan m. i. den militairen rechter de vrijheid worden gegeven voorwaardelijk te straffen, hoewel de gevallen, waarin daartoe kan worden overgegaan, zeldzaam zullen blijven. Uw tweede vraag kan ik zonder eenig voorbehoud bevestigend beantwoorden; er hebben zich meerdere malen voor den Krijgsraad te Willemsoord gevallen voorgedaan, waarin werd betreurd, dat geene voorwaardelijke veroordeeling mogelijk was.

Ik heb geen bezwaar dat U van dit mijn antwoord in het Weekblad gebruik maakt.

Met gevoelens van de meeste hoogachting heb ik de eer te zijn
Van U, Hoog Geleerde Heer!

de dienstwillige dienaar,

W. DE SITTER.

III. Mr. Dr. C. P. Zaayer, President Krijgsraad te 's-Gravenhage.

Den Haag, 24 Sept. 1917.

Hooggeleerde Heer,

Ter beantwoording van de mij door U, in Uwe missive van 20 September 1917 gestelde vragen, moge het volgende dienen.

1. Invoering van de voorwaardelijke veroordeeling schijnt mij wenschelijk in de militaire rechtspleging; onbeperkt — met inachtneming van de bepalingen van het Swb. — voor commune misdrijven, want er bestaat geen reden de militairen van een beneficium uit te sluiten, waarvan zij, als niet-militairen voor dezelfde zaak terechtstaande, hadden kunnen genieten: integendeel de rechtvaardigheid eischt gelijkstelling, temeer nu zoovele tienduizenden aan de militaire rechtspraak zijn onderworpen. Doch ook voor militaire misdrijven, zij het dan onder waarborgen als door de Commissie voor de invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht aangegeven.

2. De ervaring heeft mij in tal van gevallen geleerd, dat van de voorwaardelijke veroordeeling ten aanzien van aan de militaire rechtspraak onderworpenen een nuttig gebruik zoude kunnen zijn gemaakt.

Ik kan U de verzekering geven, dat ik van Uwe beschouwingen in W. 10137 met de grootste instemming kennis heb genomen.

De Krijgsraad te 's-Gravenhage heeft reeds in Juni 1916 aan den Minister van Justitie de hoop te kennen gegeven, dat de wetgever spoedig zoude voorzien in deze de militairen treffende onbillijkheid.

Gaarne sta ik U toe van mijn antwoord in Uw Weekblad gebruik te maken.

Met de meeste hoogachting teekent

Uw dw. dr.:

C. P. ZAAAYER.

IV. Mr. Th. Evekink, President Krijgsraad te Arnhem.

Arnhem, 25 Sept. 1917.

Hooggeleerde Heer.

In antwoord op Uw schrijven van 20 Sept. j. l. heb ik de eer U mede te deelen, dat invoering van de voorwaardelijke veroordeeling in de militaire rechtspleging mij alleszins wenschelijk voorkomt, zoowel voor militaire als voor commune delicten.

Bij de berechting toch van militairen, voor het meerendeel personen van jeugdigen leeftijd, is het dan ook meermalen voorgekomen, dat de Krijgsraad het betreurde geen voorwaardelijke veroordeeling te mogen opleggen. Er ligt m. i. ook iets zeer onbillijks in, dat burgers *wel* en militairen *niet* kunnen beneficieeren van het instituut der voorwaardelijke veroordeeling, terwijl de reden van dit onderscheid eigenlijk niet is aangewezen. Zelfs komt het mij voor, dat, bij eventueele invoering daarvan in de militaire rechtspleging de preventieve werking van dat instituut beter tot haar recht zal komen in de militaire, dan in de burgerlijke maatschappij, omdat in eerstgenoemde gemakkelijker nagegaan kan worden of de voorwaardelijk gestraften de hun opgelegde voorwaarden nakomen. Het staat dus bij mij wel vast, dat voor de commune delicten en voor die welke tot militaire gestempeld zijn, als bijv. diefstal in de chambree, geweldenarijen en strooperijen, diefstal en roof, ontrouw en kwade administratie, knoeierijen met verlofpassen en dergelijke, de voorwaardelijke veroordeeling behoort ingevoerd te worden, en evenzeer voor de desertie.

Eenigen twijfel was bij mij gerezen of de voorwaardelijke veroordeeling ook toegepast zou mogen worden in gevallen van verraad misdaden tegen den dienst en de subordination en dergelijke, meer de kern van den eigenlijken dienst betreffende. Toch aarzel ik voor mij niet ook ten opzichte van deze delicten de voorwaardelijke veroordeeling toelaatbaar te achten. Aan het gezond verstand en de prudentie van den militairen rechter zal toch m. i. gerust de toepassing van dit instituut overgelaten kunnen worden zonder gewetigde vrees, dat daardoor handhaving van de tucht en discipline in het leger voortaan in gevaar zullen worden gebracht.

Gaarne geef ik U de vrijheid van dit mijn schrijven een zoodanig gebruik te maken als U zult goedvinden.

Hoogachtend,

Uw dw. dr.:

TH. EVEKINK.

V. Mr. W. M. van Lanschot, President Krijgsraad te 's-Hertogenbosch.

WelEd. Hoog Gel. Heer.

Naar mijn oordeel zoude invoering van de voorwaardelijke veroordeeling in de militaire rechtspleging zeer wenschelijk zijn zoowel voor militaire als commune misdrijven. Herhaaldelijk trof ik gevallen waarin de burgerlijke rechter zeer waarschijnlijk eene voorwaardelijke veroordeeling zou hebben uitgesproken. Ik denk bijv. aan de honderden valscheden in vervoerbewijzen die in den aanvang der mobilisatie voorkwamen en krachtens art. 225 B. R. moesten gestraft worden. Bovendien zal het voor militairen die reeds onder contrôle en in disciplinair verband staan, gemakkelijker zijn, bijzondere voorwaarden te stellen (welker naleving of overtreding door de superieuren en in 't algemeen door de omgeving van den veroordeelden militair spoedig te constateeren zijn).

Hoogachtend,

W. VAN LANSCHOT.

INGEKOMEN BIJDRAGE.

Voorwaardelijke veroordeeling van militairen bij de zeemacht in de Vereenigde Staten van Amerika.

Eenigen tijd geleden kregen wij in handen het „Annual report of the Judge Advocate General to the Secretary of the Navy for the fiscal year 1916” ¹⁾. Dit in verschillende hoofdstukken verdeelde rapport begint met een inleiding, waarin met een enkel woord de meest belangrijke werkzaamheden en maatregelen worden vermeld, die gedurende het afgelopen jaar (1 Juli 1915—30 Juni 1916) door de afdeeling van het Departement van Marine, welke onder leiding staat van den J. A. G., werden verricht of genomen.

Het eerste punt, waarop die inleiding de aandacht vestigt, is de voorwaardelijke veroordeeling (the system of probation under suspended sentence). Reeds gedurende een gedeelte van het voorafgaande jaar was dit stelsel bij wijze van proef toegepast en was het nut daarvan ten volle gebleken waarom het dan ook duurzaam werd ingevoerd.

Als gevolgen van die invoering vermeldt de inleiding van het rapport: vermindering van meer dan 66 % van het aantal manschappen dat onder de voorafgaande stelsels gevangen werd gezet; in overeenstemming daarmede vermindering van het aantal gevangenen voor de zeemacht; verbetering van de krijgstucht volgens het bijna eenstemmige oordeel van de commandeerende officieren; besparing voor het Rijk van meer dan \$ 850.000 per jaar op de administratiekosten verband houdende met het strafstelsel bij de zeemacht; belangrijke vermindering van het aantal gehouden krijgsvraden; belangrijke vermeerdering van het aantal gevallen waarin eervol ontslag, vermindering van die waarin niet-eervol ontslag werd verleend.

Reeds in zijn vorig rapport had de J. A. G. vrij lang stil gestaan bij de duidelijke gevolgen van de werking van de voorwaardelijke veroordeeling, in den dienst gewoonlijk aangeduid als Algemeene Order 110, gedurende de voorafgaande negen maanden. Hij wees er toen op, dat hoewel het stelsel te kort had gewerkt om een beslissende vergelijking mogelijk te maken tusschen de gevolgen van dit stelsel en van dat van afzondering (detention) ²⁾, hetwelk het op uitgebreide schaal verving, niettemin op grond van de voorhander gegevens met vertrouwen mocht worden verwacht, dat het een

¹⁾ Washington, Government Printing Office, 1916.

²⁾ Voor de beteekenis van deze en andere gebruikte uitdrukkingen vergelijk men deel IX blz. 11 vlg.

nieuw merkwaardig tijdperk van vooruitgang voor de maritime penologie zou blijken te openen. De tot dien tijd ontvangen rapporten van de commandeerende officieren voorspellen overstelpende voordeelen uit een oogpunt van oeconomic, krijgstucht en menschevendheid. In antwoord op een vertrouwelijk rondschrjven van den Minister van Marine aan de commandeerende officieren, met verzoek om opmerkingen over en critiek op de Algemeene Order 110, werden verschillende wenken ontvangen voor geringe wijzigingen in het stelsel, welke nauwkeurig werden bestudeerd door een commissie bestaande uit een zeeofficier en een officier van de marieners, beiden van hoogen rang, en met praktische ondervinding van de werking van het stelsel in den werkelijken dienst, benevens een officier van de afdeeling van den J. A. G., die bekend was met de ter zake gevoerde briefwisseling en de van de vloot ontvangen aanwijzingen. Na zorgvuldig onderzoek wijzigde de commissie de Algemeene Order 110. Deze herziening, welke door het Departement van Marine werd goedgekeurd, is eerst kort voor 1 October 1916 bekend gemaakt, omdat men uit een administratief oogpunt gegevens wilde verzamelen over een vol jaar, waarin de ongewijzigde order onafgebroken gewerkt zou hebben. Aldus konden de gevolgen van het nieuwe stelsel nauwkeurig worden beoordeeld. De herziening van de order omvat enkele radicale wijzigingen, maar de meerderheid van de wijzigingen bedoelt alleen kleine onvolkomenheden weg te nemen en de oude order op verschillende punten te verduidelijken.

Omtrent de regeling van de voorwaardelijke veroordeeling en den proeftijd bevat het rapport nagenoeg geen bijzonderheden. Alleen de in het rapport voorkomende verdeeling van de gevangenen in klassen geeft eenig licht. Als vierde categorie worden daar genoemd de „probationers under suspended sentence”¹⁾. Uit de daar gegeven omschrijving blijkt dat het zijn personen, die door een „general court martial” of „summary court-martial”²⁾ zijn schuldig verklaard aan militaire delicten en veroordeeld tot ontslag uit den dienst, waarvan de tenuitvoerlegging is opgeschort gedurende een proeftijd. In plaats van hen op te zenden naar tuchtschepen of tuchtkazernes zooals te voren geschiedde, plaatst men hen weder voor een bepaalden tijd bij den algemeenen dienst. De helft van hunne soldij wordt maandelijks ingehouden, maar wordt hun ten slotte weder uitbetaald, wanneer hun gedrag gedurende de rest van hun dienstverband, recht geeft op eervol ontslag. Zij staan gedurende hun proeftijd volkomen gelijk met de overige schepelingen, behoudens de inhouding hunner halve soldij.

In hoofdzaak bevat het rapport, betreffende het onderhavige onderwerp, gegevens, waaruit, naar de meening van den J. A. G., nauwkeurig blijkt, wat onder het nieuwe stelsel, dat gedurende het

¹⁾ De andere categoriën zijn: I. Criminals, II. Naval prisoners, III. Detentioners.

²⁾ Voor het onderscheid tusschen deze beide soorten van krijgswaarden zie men deel X, blz. 305 vlg

geheele fiscale jaar 1916 heeft gewerkt, is bereikt en voor eene nauwkeurige vergelijking met het afzondering-stelsel. Wij laten dit gedeelte van het rapport hier volgen.

Bij vergelijking van de gevolgen, af te leiden uit de rapporten over het voorafgaande jaar, welke betrekking hebben op het stelsel van afzondering, en die verkregen sedert het in werking treden van het stelsel van voorwaardelijke veroordeeling, daarbij in aanmerking nemende, dat bijna juist dezelfde overtreders, die vroeger in de tuchtkazernes (disciplinary barracks) werden opgesloten, thans voorwaardelijk worden veroordeeld, krijgt men de volgende cijfers:

	met gunstig gevolg.	zonder gunstig gevolg.
In den dienst teruggekeerde „detentioners” (oude regeling)	32,4 %	67,6 %
Voorwaardelijk veroordeelden onder de Alg. Order 110	34,56%	65,44%

Bovenstaande opgave toont aan, dat een iets grooter percentage van onder de werking van de Alg. Order 110 voorwaardelijk veroordeelden zich goed gedroeg dan dat van hen die na afzondering in den dienst terugkeerden. Dit beteekent dat onder het tegenwoordige stelsel het percentage van schepelingen dat zich ten slotte goed gedroeg iets grooter is dan toen dezelfde klasse van overtreders naar de „tuchtkazernes” werd gezonden en vervolgens, na een termijn van onvruchtbare afzondering, in den dienst terugkeerde. Het gevolg daarvan is geweest een gestadige verdere vermindering van het aantal marine-gevangenen (naval prisoners), van het aantal marine-gevangenispen, van het aantal gevangenenbewaarders en van de daaruit voortvloeiende kosten voor dezen tak van marine-beheer. Al deze gevolgen zouden echter waardeloos en vruchteloos geweest zijn, indien zij waren verkregen ten koste van de krijgstuicht. Het is daarom voegzaam dit punt te bezien van het standpunt van de commandeerende officieren, die daarover verslag uitbrachten. De uitwerking van de Alg. Order 110 op de krijgstuicht is duidelijk uiteengezet in het rapport over het vorig jaar, hetwelk op grond van de 125 antwoorden van commandeerende officieren betreffende de uitwerking van die order op de krijgstuicht vermeldde:

Als slotoverzicht van de tot heden ontvangen brieven, mag worden vastgesteld, dat alle antwoorden van commandeerende officieren van de mariniers de meening verkondigden, dat de order een heilzame uitwerking op de krijgstuicht heeft gehad of dat zij de overtredingen van ongeoorloofde afwezigheid en dronkenschap had doen verminderen; verschillende commandeerende officieren legden sta-

tistieken over, waarop zij hunne meening grondden. Van over de honderd antwoorden van commandanten van schepen verklaarden zich slechts vier tegen den maatregel, terwijl de overigen van neutraal, met tusschen liggende graden van zwakken lof, afwisselden tot onvermengden lof over de heilzame uitwerking. Ten volle 90 % van de brieven van comandeerende officieren van schepen bevatten uitlatingen als „uitwerking goed”, „zeer voortreffelijk in alle opzichten”, „achterblijven van verlof praktisch verminderd tot nul”, „zeer voortreffelijk, zal veel bijdragen tot het tegengaan van achterblijven van verlof”, „zeer gewenschte uitwerking”, „voortreffelijk” en „heeft zeer veel goed gedaan”. Het doet aangenaam aan vast te stellen, dat de jongere comandeerende officieren zeer geestdriftig blijken te zijn, terwijl van de commandanten van slagschepen drie afwijzende en drie neutrale antwoorden werden ontvangen.

De algemeene verbetering in de krijgstuicht, welke in zekere mate is te danken aan de werking van de Alg. Order 110, blijkt uit de volgende tabel. De uitdrukking „ontijdig ontslag” wordt gebezigd voor ontslag van die schepelingen wier dienstverband onder zoodanige omstandigheden eindigde, dat een vergunning om te worden heraangenomen voor hen was uitgesloten, zoo als „gewoon ontslag, zonder aanbeveling voor heraanname”, „ontslag als ongewenscht element wegens onbekwaamheid” of „als ongeschikt voor den dienst na geneeskundig onderzoek”, enz.

	Marine.		Mariniers.	
	1916	1915	1916	1915
Eervol ontslag bij eindiging dienstverband	10284	8714	1860	1582
Ontslagen wegens onbekwaamheid of zonder aanbeveling voor heraanname	756	1075	161	339
Oneervol ontslagen	1000	1033	187	192
Ontslagen wegens wangedrag (with bad conduct discharge)	2296	2728	487	762
Totaal aantal ontijdig ontslagenen.	4052	4836	835	1293
In 1915 meer ontijdig ontslagen dan in 1916	—	784	—	458
Aantal deserteurs in het fiscale jaar.	1681	1730	659	891
Sterkte gedurende het fiscale jaar .	72885	71511	13887	13953

Uit het ovenstaande blijkt dat, ofschoon in 1916 de sterkte 1308 man meer heeft bedragen dan in het voorafgaande jaar, er een vermindering van 1251 gevallen van ontijdig ontslag is geweest n.l. 784 bij de marine en 458 bij de mariniers, eene vermindering niet-tegenstaande de buitengewone vraag naar werkkrachten en soortgelijke aanleidingen voor de in dienst zijnde schepelingen om eene winstgevende betrekking in de burgermaatschappij te zoeken. De desertie is bij de mariniers met 1,4 % en bij de marine met 0,46 % verminderd, terwijl het aantal gevallen van eervol ontslag met 1848 of 18 % is gestegen in vergelijking met het voorgaande jaar.

Sedert April 1914 zijn de navolgende strafinrichtingen gesloten: de marine-gevangenis op de marine-werf te Boston, Mass.; de oorlogsschepen „Philadelphia” en „Topeka”, die als strafschepen (prison ships) zijn prijs gegeven en voor andere diensten bij de marine zijn ingedeeld; de tuchtkazernes te Port Royal, S. C. en Puget Sound, Wash. De eenige nog in gebruik zijnde marine-strafinrichtingen zijn: de marine-gevangenis te Portsmouth, N. H.; de marine-gevangenis te Mare Island, Cal. en het oorlogsschip „Southery” als tuchtschip (detention ship) te Portsmouth, N. H.; de marine-gevangenis te Cavite P. I., gebruikt als doorgangshuis voor gevangenen afkomstig van het aziatisch station. De „Southery” wordt gebruikt als tuchtkazerne voor ongeveer 60 gestraften, wier vonnis is verzacht tot „detention” en als afzonderingsplaats voor gevangenen vóór hunne overbrenging naar de gevangenis aan den wal; een beperkt aantal gevangenen wordt aan boord gehouden voor het verrichten van bepaalde werkzaamheden onder oppertoezicht van den commandant. Nochtans zou de beschikking over de „Southery” voor zoo verre van hare diensten voor dit werk gebruik gemaakt wordt, kunnen en moeten worden ontbeerd, daar zij voor dit doel alleen gebruikt wordt, omdat zij tevens dienst doet als wachtschip op de marine-werf te Portsmouth, N. H. Voor het geval het Departement van Marine het raadzaam zoude achten van de diensten van de „Southery” als wachtschip niet verder gebruik te maken dan zoude het zeer gewenscht en raadzaam zijn, welk denkbeeld de J. A. G. ook aanbeveelt, om de daar aan boord opgesloten gevangenen over te brengen naar de gevangenis aan den wal, waarin overvloedige gemakken voor hunne overbrenging aanwezig zijn, met minder kosten zoowel wat betreft de rechtstreeksche uitgaven als wat betreft het benodigde aantal bewakers; de thans in opleiding zijnde en onder toezicht staande „detentioners” zouden óf onvoorwaardelijk bij wijze van proef in den dienst terug kunnen keeren, of kunnen worden ontslagen, in overeenstemming met hunne vonnissen, op ééne wijze als hun vroeger gedrag blijkt te rechtvaardigen. Voortaan zouden „naval prisoners” die blijken geven zich te willen herstellen en die een gedeelte van hun straf tijd in de marine-gevangnissen hebben ondergaan in den dienst kunnen terugkeeren óf onvoorwaardelijk óf op proef, onderworpen aan de bepalingen van de Alg. Order 110.

De afschaffing van het stelsel van afzondering op de „Southery”

zoude eene jaarlijksche besparing van meerdere duizenden dollars ten gevolge hebben en men mag aannemen dat hetzelfde gevolg zou worden verkregen door de tegenwoordige bevolking van de „Southery” te behandelen als boven is aangegeven.

Buiten en behalve het bovenvermelde wordt nog een klein aantal „naval prisoners” opgesloten op de marine-werven te Norfolk, Philadelphia en Puget Sound en in het marine-aanvullingsdepot te Port Royal, S. C. Dit zijn geen marine-gevangenen, maar een beperkt aantal gevangenen wordt op deze stations aangehouden en wordt verzorgd en bewaakt door de vaste marine-wacht in het belang van de door haar te verrichten politiediensten.

Wat nu betreft de kostenbesparing: De gevangenisrekening over het fiscale jaar 1913 beliep in uitgaven \$ 1,190,514.39; in 1914 \$ 822,923.03; in 1915: \$ 643,461.34, terwijl de rekening over het fiscale jaar 1916, hoewel nog niet gereed, voldoende aantoonde dat de kosten voor de gevangenen onder het tegenwoordige stelsel van bestraffing thans bij benadering \$ 350,000 per jaar bedragen, welk bedrag dadelijk zou kunnen dalen tot \$ 300,000 per jaar, wanneer het stelsel van afzondering aan boord van de „Southery” wordt afgeschaft en dit schip voor die algemeene diensten zou worden gebruikt, waarvoor het het meest geschikt is. (De werkelijke kosten over het fiscale jaar 1916 zullen hooger zijn, omdat het noodzakelijk was gedurende een gedeelte van het jaar de tuchtkazerne te Port Royal en het strafschip „Philadelphia” in dienst te houden, waarvoor de gezamenlijke uitgaven ongeveer \$ 250,000 bedragen). Het stelsel geeft dus een jaarlijksche geldelijke besparing van \$ 850,000, behalve nog bepaalde andere uitgaven, die bespaard zijn, maar niet aan het licht komen, als voor vervoer van gevangenen en bewakers tusschen verschillende stations, voor buitengewone geneeskundige behandeling enz. De marine-gevangeniswacht is van 23 officieren en 849 man in 1913 verminderd tot 7 officieren en 326 man in 1916.

Wanneer de bovenvermelde vermindering van gevangenen en van kosten was verkregen ten koste van de krijgstuicht, zou zij geen waarde hebben. Evenwel nu, zooals boven is aangetoond, blijkt het bijna eenstemmig oordeel van de vloot (service) zoowel als blijkens de gegevens betreffende desertie en ontslag, de krijgstuicht is verbeterd, wijst de J. A. G. met trots op de door deze hervorming bereikte gevolgen.

Het rapport bevat voorts nog een tweetal op deze aangelegenheid betrekking hebbende staatjes, die wij met de daarbij gevoegde opmerking hier laten volgen.

Fiscale jaar 1916.

Gegevens betreffende door den krijgsraad (general court-martial) berechte schepelingen, op proef teruggeplaatst bij den algemeenen dienst onder de bepalingen van de Algemeene Order 110 van 27 Juli 1914.

	Marine.	Mariniers.	Totaal.	Percent.
Aantal bij vonnis van een „general court-martial” onder de bepalingen van Alg. Order 110 op proef bij den algemeenen dienst teruggeplaatste schepelingen gedurende het fiscale jaar 1916. . . .	560	64	624	—
Indeeling:				
Nog in dienst en zich goed gedragend 30 Juni 1916	340	57	397	63.62
Eervol ontslagen (uitstekend of zeer goed).	1	2	3	0.48
Gewoon ontslagen (goed of gunstig)	2	2	4	0.64
Ontslag door afkoop	1	1	2	0.32
Ongeschikt bevonden na geneesk. onderzoek.	2	1	3	0.48
Aantal waarvoor de uitslag gunstig was op 30 Juni 1916 (niet ontslagen wegens wangedrag)	346	63	409	65.54
Oneervol ontslagen	186	1	187	29.97
Ontslag wegens slecht gedrag	0	0	0	—
Gedeserteerd	13	0	13	2.08
De bij vonnis opgelegde straf ondergaande.	15	0	15	2.41
Aantal waarvoor de uitslag ongunstig was op 30 Juni 1916 (wegens wangedrag).	214	1	215	34.46

Uit bovenstaande tabel blijkt, dat van de 624 gedurende het fiscale jaar voorwaardelijk veroordeelden, 409 of 65.54 % met gunstigen ontslag een gemiddelden proeftijd van 6 maanden hebben doorgemaakt (d. w. z. voor sommigen duurde de proeftijd meer dan 11 maanden, voor anderen ongeveer 1 maand naar gelang van den tijd van het jaar, dat zij veroordeeld werden). Dit percentage

zal in den loop van de tijden lager worden, maar het is te verwachten dat ongeveer 35 % van deze lieden zich geheel zal herstellen en eervol zal worden ontslagen bij eindiging van hun dienstverband.

*Werking van de Algemeene Order 110 van
27 September 1914 tot 30 Juni 1916.*

	Marine.	Mariniers.	Totaal.	Percent.
Voorwaardelijk veroordeelden sedert de afkondiging van de Algemeene Order op 27 Juli 1914	1087	137	1224	—
Indeeling:				
Den proeftijd met gunstigen uitslag doorloopen of nog voortzettend sinds 27 September 1914	610	114	724	59.15
Eervol ontslagen (uitstekend of zeer goed).	2	2	4	0.33
Gewoon ontslagen (goed of gunstig) . . .	4	2	6	0.49
Ontslag door afkoop	3	1	4	0.33
Ongeschikt bevonden na geneesk. onderzoek.	5	1	6	0.49
Een proeftijd van één jaar of langer met gunstig gevolg doorloopen sedert 27 September 1914	624	120	744	60.79
Aantal dat geen gunstigen uitslag bereikte gedurende proeftijden sedert 27 September 1914.	389	11	400	32.68
Ontslagen wegens slecht gedrag	19	0	19	1.55
Ontslagen als ongewenscht element	1	0	1	0.08
Gedeserteerd	38	6	44	3.59
De bij vonnis opgelegde straf ondergaande.	15	1	16	1.31
Aantal dat geen gunstigen uitslag bereikte gedurende een eenjarigen proeftijd . . .	462	18	480	39.21

Uit deze tabel blijkt dat van de 1224 gedurende het tijdvak van 27 September 1914 tot 30 Juni 1916 onder de bepalingen van de Alg. Order 110 voorwaardelijk veroordeelden 724 of 59 % op eervolte wijze dienst doen of op proef dienen; van het geheele aantal gedurende het fiscale jaar 1916 op proef geplaatsten hebben 56 %

van de schepelingen en 83 % van de mariniers met goed gevolg een gemiddelden proeftijd van 6 maanden doorgemaakt. Het grooter percentage van de mariniers, dat met gunstig gevolg dezen proeftijd doormaakte, is, naar ondersteld wordt, toe te schrijven aan de omstandigheid dat de leeftijd van den voorwaardelijk veroordeelden marinier gemiddeld 3 jaar hooger is dan die van den voorwaardelijk veroordeelden schepeling. De elders medegedeelde statistiek geeft aan dat dit percentage van 59 tot ongeveer 35 zal verminderen, wanneer een tijdperk van twee jaar na den datum van veroordeeling zal zijn verstreken.

Het ligt niet in onze bedoeling de cijfers en mededeelingen van den Judge Advocate General aan een nadere beschouwing te onderwerpen en de al of niet juistheid zijner gevolgtrekkingen nader te toetsen. De daarvoor benoodigde kennis van de wijze, waarop de voorwaardelijke veroordeeling in de Vereenigde Staten van Amerika is geregeld, ontbreekt ons. Bovendien lijkt ons de tijd, waarover de gegevens loopen, wat kort, om daarop een gevestigd oordeel te vormen. Toch hebben wij gemeend, dat mededeeling van een en ander haar nut kon hebben. Van verschillende zijden is in den laatsten tijd aangedrongen op invoering van de voorwaardelijke veroordeeling voor militairen in de rechtspleging hier te lande, waarbij wij ons volgaarne aansluiten. De ministerieele commissie voor de invoering van de nieuwe militaire strafwetgeving heeft in haar ontwerp invoeringswet de noodige bepalingen voorgesteld om in den vervolge voorwaardelijke veroordeeling van militairen mogelijk te maken. Waar echter de invoering van de nieuwe wetgeving, in verband met de tijdsomstandigheden voorloopig nog wel zal moeten worden uitgesteld, is het geenszins onmogelijk dat de Regeering er toe zal overgaan de voorwaardelijke veroordeeling van militairen reeds eerder, bij afzonderlijke wet, in te voeren; wanneer daarbij te gelijker tijd kan worden te gemoet gekomen aan tegen die invoering aan te voeren bezwaren, des te beter. Hoewel wij er niet aan twifelen, dat in dat geval een daartoe strekkend wetsontwerp zal worden aangenomen, is de mogelijkheid toch niet uitgesloten, dat zich enkele stemmen daartegen zullen verheffen. Wellicht kunnen dan deze mededeelingen er toe bijdragen om, vooral gelet op het gunstig oordeel dat de commandeerende officieren in de Vereenigde Staten van Amerika over dezen maatregel uitspreken, enkele weifelaars, misschien zelfs tegenstanders, tot voorstanders van de voorwaardelijke veroordeeling van militairen te bekeeren.

's-Gravenhage, 31—10—1917.

P. A. KEMPEN,

Off. van Adm. 1e kl. K.M.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 14 September 1915.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, S. F. Nolst Trenité, Mr. H. W. van Sandick en P. P. C. Collette.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. J. A. Rosenveldt.

Uit de artt. 14 en 114 R. L. vloeit als wettelijk vereischte wel voort dat met betrekking tot beide telastleggingen moet blijken dat eenzelfde feit is bedoeld, niet dat beide telastleggingen, wat tijd en plaats van het feit betreft, geheel met elkaar in overeenstemming moeten zijn.

Het vrijsprekend vonnis van den krijgsraad, hierop gegrond dat in het bevel tot bijeenroeping van den krijgsraad als plaats des misdrijfs eene andere plaats wordt genoemd dan in het bevel tot verwijzing, vernietigd en beklagde veroordeeld.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen
den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, appellant,

en

B., oud 22 jaar, geboren te Beverwijk, milicien-soldaat bij het 10e Regiment Infanterie, gedaagde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen gedaagde, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, heeft te-

rechtgestaan ter zake dat hij op 20 Februari 1915 te Westerhoven M. heeft bedreigd hem te zullen dooden, althans met zware mishandeling, door, na het tot zijne uitrusting behoorende geweer te hebben geladen, terwijl hij, tegenover hem zich bevindende, ongeveer 4 Meter van genoemden M. verwijderd was en genoemd geladen geweer gericht had op de plaats waar deze zich bevond, hem toe te voegen: „als je dat durft verklaren schiet ik je door je donder”, althans een uitdrukking van gelijke strekking;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 7 Mei 1915 gewezen vonnis, gedaagde heeft vrijgesproken uit overweging, dat ter zake van het aan gedaagde te laste gelegde feit geen recht tot strafvordering bestaat; dat n.l. uitsluitend is te laste gelegd een feit, gepleegd te Westerhoven, terwijl in de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad uitsluitend sprake is van een feit, gepleegd te Bergeijk, en aldus niet is voldaan aan den eisch van artikel 14 der Rechtspleging bij de Landmacht, dat de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad eene omschrijving van het feit, hetwelk te laste wordt gelegd, behoort te bevatten;

Overwegende dat bij vergelijking der bepalingen van de artikelen 14 en 114 der Rechtspleging bij de Landmacht het de aandacht trekt, dat de telastlegging bij de verwijzing eene omschrijving moet behelzen van het feit en die aan den voet van het bevelschrift tot bijeenkomst van den Krijgsraad eene vermelding niet enkel van het feit maar tevens van tijd en plaats van het feit; dat door den Wetgever voor de nadere telastlegging wel dáárom meerdere eischen zullen zijn gesteld, omdat bij het bijeenkomen van den Krijgsraad de informatiën van den Officier-Commissaris zijn afgeloopen, terwijl de verwijzing tot het inwinnen van deze informatiën de aanleiding; dat uit een en ander wél voortvloeit als wettelijk vereischte, dat met betrekking tot beide telastleggingen moet blijken, dat éénzelfde feit is bedoeld, niet dat beide telastleggingen wat tijd en plaats van het feit betreft geheel met elkander in overeenstemming moeten zijn; dat hieraan getoetst, de beide telastleggingen in dezen voldoende zijn, er immers geen redelijke twijfel kan zijn, dat de garnizoens-commandant gedaagde heeft willen verwijzen naar den Krijgsraad voor hetzelfde feit als hem door den Auditeur-Militair is te laste gelegd;

Overwegende dat dus de overweging van den Krijgsraad, dat hier geen recht tot strafvordering bestaat, is onjuist en zijn op deze overweging gegrond vrijsprekend vonnis niet in stand kan blijven;

Overwegende dat, blijkens overgelegd extract-stamboek, de gedaagde op 30 Mei 1912 is ingedeeld bij het 10e Regiment Infanterie en op 1 Augustus 1914 is teruggekeerd van groot verlof en, blijkens akte op 30 Mei 1912 in het garnizoen te Haarlem opge maakt en door den tweede-luitenant W. H. S. en den sergeant-majoor-instructeur J. B. met den gedaagde onderteekend, de krijgsartikelen voor het Krijgsvolk te Lande vastgesteld, op laatstgenoemden dag aan den gedaagde zijn voorgelezen en hem daardoor

is bekend gemaakt, dat hij staat onder de militaire tucht, weshalve op hem het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande van toepassing is, welke beide stukken aan den gedaagde zijn voorgehouden;

Overwegende dat gedaagde ter terechtzitting van het Hof heeft opgegeven, dat in den morgen van 20 Februari 1915, terwijl hij te Westerhoven bij het huis van den getuige M. op schildwacht stond, deze getuige die bezig was vóór zijne woning een kar te beladen en op die kar stond, hem verweet, dat hij, gedaagde, van zijn, getuiges, erf twee flesschen cognac had gestolen; dat hij, gedaagde, die dit niet had gedaan, over deze beschuldiging zich boos heeft gemaakt en in zijne boosheid het tot zijne uitrusting behoorend geweer heeft geladen; dat hij het geweer ladend, dicht bij de kar van getuige M. stond; dat daarop deze getuige van de kar is gesprongen en snel in huis is gelopen, waarna hij, gedaagde, het geweer heeft ontladen;

Overwegende dat is verklaard door de getuigen:

1o. M.: dat hij op 20 Februari 1915 omstreeks 8.30 v.m. terwijl hij te Westerhoven stond op zijne kar vóór zijne woning, aan de beide aldaar aanwezige schildwachten heeft te kennen gegeven, dat hij hen verdacht van het weghalen van zijn erf van twee flesschen cognac; dat een van die schildwachten —gedaagde— toen begon te vloeken, zijn geweer laadde en tot hem zeide: „als je dat durft verklaren, schiet ik je voor je donder”; dat daarop de getuigen S. en C. V. op gedaagde, die zijn geweer gericht hield naar de plaats, waar hij, getuige, op de kar stond en die van hem toen 3 à 4 meter verwijderd was, toeliepen en gedaagde achteruit trokken, terwijl hij, getuige, naar binnen vluchtte; dat hij wegliep, omdat hij onder den indruk was van de gedachte, dat gedaagde, die woedend was en zijn geweer had geladen, op hem zoude schieten;

2o. M. v. G., huisvrouw van M.: dat zij in den morgen van 20 Februari 1915 omstreeks 8.30 v.m. heeft gezien, dat haar man, getuige M., zich bevond op eene kar bij hunne woning te Westerhoven en dat vlak achter die kar een soldaat stond met zijn geweer op de kar gericht; dat zij niet anders dacht dan dat deze soldaat, die driftige woorden sprak, op haar man zoude schieten en zij daarom op haren man toeliep om hem van de kar te trekken; dat zij daarop met haren man in huis is gevlucht;

3o. A. M. S.: dat zij in den morgen van 20 Februari 1915 tegen 8.30 heeft gezien, dat één van de beide schildwachten, die toen bij de woning van getuige M. te Westerhoven op post stonden, stond vlak achter de bij die woning geplaatste kar, waarop getuige M. zich bevond; dat die schildwacht het geweer had in de richting der kar en driftige woorden sprak; dat zij met C. V. op dien schildwacht afvloog en zij beiden hem terugtrokken; dat zij daarop bevreemd voor dien soldaat, in huis is gevlucht; dat de schildwacht haar even later, toen zij weer buiten was gekomen, heeft toege-

voegd: „Laat de baas maar gerust de kar laden, ik zal mijn geweer ontladen”; dat hij toen zijn geweer heeft ontladen;

Overwegende dat alzoo door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit de eigen erkenningen van gedaagde ter terechtzitting en de verklaringen der getuigen, een en ander boven weergegeven, wettig en overtuigend bewezen is, met gedaagdes schuld daaraan, dat hij op 20 Februari 1915 te Westerhoven M. heeft bedreigd met zware mishandeling, door, na het tot zijne uitrusting behoorend geweer te hebben geladen, terwijl hij, tegenover hem zich bevindende, ongeveer 4 Meter van genoemden M. verwijderd was en genoemd geladen geweer gericht had op de plaats waar deze zich bevond hem toe te voegen: „Als je dat durft verklaren, schiet ik je door je donder”;

Overwegende dat het aldus bewezen verklaarde feit moet worden gequalificeerd als: „Bedreiging met zware mishandeling gepleegd door een ambtenaar, die, bij het begaan van het strafbare feit, gebruik heeft gemaakt van middel, hem door zijn ambt geschonken”;

Gezien de artikelen 74 der Militiewet, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad nr. 191), 10, 27, 44, 84-3e en 285 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (Statasblad nr. 64), en 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, op 7 Mei 1915 in de zaak tegen gedaagde gewezen;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, met gedaagdes schuld daaraan, datgene, waaromtrent boven is overwogen, dat het wettig en overtuigend bewezen is;

Qualificeert het bewezen verklaarde feit als boven is overwogen, dat het moet worden gequalificeerd;

Veroordeelt gedaagde ter zake tot eene gevangenisstraf van acht en twintig dagen;

Bepaalt, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van deze uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht van negen April tot zeven Mei 1915;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal betoogde:

dat Vertoonster zich met die vrijspraak niet kan vereenigen;

dat al is het waar, dat, bij de verwijzing van den beklagde naar den Krijgsraad, in de omschrijving van het strafbaar feit eene onnauwkeurigheid, ten aanzien der plaatsaanduiding, is ingeslopen, dat bezwaar geheel ondervangen en opgeheven is door het op de

verwijzing gevolgde, bevelschrift met onderschrift, krachtens artikel 114 der Rechtspleging bij de Landmacht,

en concludeerde dat de gedaagde alsnog met aanhaling der artikelen 74 der Militiewet, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad nr. 191), 10, 27, 44, 84 3o. 285 van het Wetboek van Strafrecht en 9 der Wet van 15 April 1896 (Staatsblad nr. 64) zal worden schuldig verklaard aan: Bedreiging met zware mishandeling gepleegd door een ambtenaar, die, bij het begaan van het strafbaar feit, gebruik heeft gemaakt van een middel hem door zijn ambt geschonken en, deswege veroordeeld tot drie maanden gevangenisstraf, met bepaling dat de tijd door den veroordeelde, vóór de tenuitvoerlegging van 's Hofs uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dier gevangenisstraf, van af 9 April tot 7 Mei 1915, in mindering zal worden gebracht.

terwijl

de raadsman aanvoerde:

dat de Krijgsraad den beklagde terecht heeft vrijgesproken nu hij naar den Krijgsraad was verwezen ter zake van een misdrijf dat niet gepleegd was;

dat nu wel is waar op het bevelschrift tot bijeenroeping van den Krijgsraad den beklagde een feit is te laste gelegd, dat wél was gepleegd, doch de beklagde voor dat feit niet naar den Krijgsraad was verwezen en over dat feit dus ook geene rechtsgeldige informatiën waren ingewonnen;

dat de Wet niet zonder reden vordert, dat de telastlegging de plaats des misdrijs vermeldt, waaraan niet afdoet de praktijk van sommige ambtenaren van het Openbaar Ministerie, om die wetsbepaling te ontgaan, en dat eene telastlegging, waarbij eene verkeerde plaats is vermeld, zeer zeker niet tot eene veroordeeling kan leiden;

dat voor het geval het Hof deze zienswijze niet mocht deelen en tot veroordeeling zou besluiten de gedaagde eerbiedig de aandacht vraagt voor het volgende:

dat de beklagde met een kameraad nabij het huis van M. op schildwacht stond, volgens het consigne, om te beletten dat gemelde M. die van smokkelarij werd verdacht, goederen uitvoerde, waarvan de uitvoer verboden was;

dat die M. uit den aard der zaak met de schildwachten op eenigszins gespannen voet stond en dezen niet al te vriendelijk bejegende;

dat M. die geen „vergunning” heeft, blijkbaar ook clandestien sterken drank verkoopt en, om bekeuringen te ontgaan zijn voorraad op zijn erf verstopt;

dat van dien voorraad een flesch cognac door een anderen schildwacht, V., die eveneens voor het Hof terechtstaat, was weggenomen;

dat M. begonnen is den schildwachten te verwijten, dat zij twee flesschen cognac hadden gestolen;

dat beklaagde daarop, zooals hij zelf zegt „uit aardigheid” den genoemden M. zijn geweer heeft voorgehouden;

dat de daarin vervatte „bedreiging” van den „langen” soldaat wel niet ernstig gemeend zal zijn geweest, gezien het feit dat twee meisjes hem hebben teruggetrokken;

dat het geheele tooneel, voor wie in kalmte tracht het te reconstrueeren, meer den indruk maakt van een operettevertooning dan van een „ernstig misdrijf”;

dat bij het beoordeelen van de waarde der getuigenverklaringen van M. en zijne huisgenooten, niet uit het oog mag worden verloren, dat dezen de schildwachten beschouwden als ongewenschte dwarskijkers en ontstemd over het vermissen der cognac allicht geneigd zullen zijn geweest hunne verklaringen ietwat donker te kleuren;

dat die neiging blijkt uit de mededeeling van vrouw M., die bedreigingen gehoord heeft, maar niet meer weet welke; van getuige S., die hetzelfde beweert, die bovendien het sluiten van het geweer hoorde, toen de beklaagde zijn geweer gericht had; die de „kogels” op den grond zag vallen, terwijl toch mag worden aangenomen dat beklaagde de patronen niet op den grond zal hebben geworpen;

dat die neiging bovendien blijkt uit de mededeelingen, dat de beklaagde de bajonet op zijn geweer zette — als extra-bedreiging blijkbaar, — terwijl wel als vaststaand mag worden aangenomen, dat met de bajonet op het geweer werd geschilderd;

dat de geheele scène schijnt te zijn veroorzaakt door de geprikkeldheid van den getuige M. die begrijpelijker wijs ongaarne zijn winstgevende smokkelpraktijk zag gedwarsboomd;

dat het toch niet opgaat, dat de beklaagde, die als burger nooit op eenigerlei wijze, en als militair slechts zelden en dan nog zeer licht disciplinair is gestraft, voor dit „operette-misdrijf” zal worden gestraft, als ware hij een gevaarlijk misdadiger;

Zoo heeft de procureur van gedaagde de eer te concludereen dat het den Hove behage het vrijsprekend vonnis van den Krijgsraad te bevestigen, subsidiair den beklaagde te veroordeelen tot eene lichte vrijheidstraf, den duur van de in mindering te brengen preventieve hechtenis niet te boven gaande, waarbij in aanmerking moge genomen worden dat de beklaagde behalve de vier weken in het Huis van Bewaring doorgebracht, nog 43 dagen in zijn kantonnement in arrest is geweest.

Krijgsraad in het 3e Arrondissement te 's-Hertogenbosch.

Vonnis d.d. 1 September 1916.

President: plv. Mr. K. Sassen.

Leden: H. B. Moll, gep. kolonel, W. J. A. Colthoff, gep. kolonel, F. H. Lambert, gep. Luitenant-kolonel, L. C. Grotendorst, gep. kapitein.

Schuldigverklaring aan dienstweigering van een aantal militairen, die bij eene oefening, nadat het signaal „attaqueeren” was gegeven, niet hebben voldaan aan het bevel „voorwaarts” van hunnen sectie-commandant, maar voor een te doorwaden plas bleven staan.

In de zaak van den Auditeur-Militair in het 3e Militaire Arrondissement, standplaats 's-Hertogenbosch r. o. eischer,

op en jegens

(volgen naam, ouderdom, geboorteplaats en kwaliteit van 19 beklagden).

De Krijgsraad in het 3e Militaire Arrondissement, standplaats 's-Hertogenbosch;

Gezien de processale stukken door den eischer r. o. met zijn genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklagden hebben erkend, dat hun de krijgsartikelen zijn voorgelezen en zij het Rijk in bovengemelde hoedanigheid dienen.

(Volgt de gebruikelijke overweging betreffende hetgeen uit de overlegde extracten-stamboek blijkt, de voorlezing der krijgsartikelen en het toepasselijk zijn van het Crimineel Wetboek).

Overwegende dat den beklagden aan den voet van het hun op 21 Augustus 1916 en volgende dagen beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is te laste gelegd:

dat zij op 23 Mei 1916, toen tijdens een oefening in de Drunensche heide hun sectie-commandant, de reserve-tweede-luitenant J., nadat het signaal „attaqueeren” was gegeven, dat commando had herhaald, het teeken „voorwaarts” had gegeven en, na zelf met een gedeelte der sectie door het water te zijn gegaan, dat zij bij hun aanval hadden te doorwaden, het bevel „voorwaarts” had herhaald, opzettelijk hebben nagelaten die order te gehoorzamen en na te komen en vóór den te doorwaden plas zijn blijven staan.

Overwegende dat de beklagden ieder afzonderlijk gelijkluidend hebben verklaard:

dat zij op 23 Mei 1916 toen tijdens een oefening in de Drunensche heide hun sectie-commandant de reserve-tweede-luitenant J., nadat het signaal „attaqueeren” was gegeven, dat commando had herhaald, het teeken voorwaarts had gegeven en na zelf met een gedeelte der sectie door het water te zijn gegaan, dat zij bij hun aanval hadden te doorwaden, het bevel „voorwaarts” had herhaald, op-

zettelijk hebben nagelaten die order te gehoorzamen en na te komen en vóór den te doorwaden plas zijn blijven staan.

Overwegende dat de volgende getuige heeft verklaard en met eede bevestigd: J. H. J., oud 25 jaar, reserve-tweede-luitenant van het 22e Regiment Infanterie:

dat hij den 23e Mei 1916 commandant was van een sectie, waarbij de beklaagden ingedeeld waren bij eene oefening in de Drunensche heide; dat op een gegeven oogenblik het signaal „attaqueeren” werd geblazen en hij toen aan zijn sectie het commando „attaqueeren” gaf en ook het teeken „voorwaarts”; dat zich voor hen een groote plas water bevond, waarvan de heldere zandbodem duidelijk te zien was en die op zijn hoogst 60 cM. diep was; dat toen hij ongeveer 20 Meter door het water van dien plas was geloopt, hij, omziende, bemerkte dat een deel zijner sectie voor het water was blijven staan; dat hij hun nogmaals toeschreeuwde „voorwaarts”, tevens het teeken „voorwaarts” gevende, doch geen der achterblijvers door het water ging; dat de achterblijvers de beklaagden bleken te zijn.

Overwegende dat — nu het opzet van beklaagden voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder zij het feit pleegden — door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit de eigen erkentnissen van beklaagden — iedere erkenning slechts gebezigt tegen dengene, die ze heeft afgelegd — en de beëdigde getuigeverklaring wettig en overtuigend is bewezen het feit aan beklaagden te laste gelegd, zoomede de schuld van ieder hunner daaraan.

Gezien de artikelen:

74 der Militiewet; 13 der Landstormwet, 95 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande; 7, 19 der Wet van 14 November 1879 (Stsbl. No. 191); 9 der Wet van 15 April 1886 (Stsbl. No. 64); en art. 197 van het Wetboek op de Rechtspleging bij de Landmacht.

Recht doende in Naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van ieder der beklaagden daaraan.

Qualificeert het voor ieder der beklaagden als:

Het door een minder militair opzettelijk nalaten een order van dengene, die boven hem gesteld is te gehoorzamen en na te komen in een andere gelegenheid dan in eene affaire tegen den vijand of in eene plaats welke dadelijk belegerd of berend is.

Veroordeelt de beklaagden ieder: tot eene militaire gevangenisstraf van twee maanden.

Bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 9 Januari 1917 is bovenstaand vonnis in hooger beroep bevestigd.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 13 Februari 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. J. H. Vuijstingh.

Wanneer de wettelijke termijn bedoeld in art. 114 j°. 179 R. L. niet is in acht genomen en van verkorting van dien termijn op verzoek van den beklaagde niet blijkt op de bij de wet bepaalde wijze moet het exploit van beteekening niet nietig worden verklaard, maar moet de zaak buiten behandeling blijven tot de krijgsraad opnieuw zal zijn bijeengeroepen na behoorlijke beteekening van het daartoe strekkend bevelschrift met telastlegging.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 20 October 1916 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis, door den Krijgsraad te 's-Gravenhage op 15 September 1916 gewezen in de zaak tegen T. G., oud 20 jaar, geboren te Gouda, milicien-soldaat bij het Dépôt-bataljon der IVe Infanterie-brigade,

welke Advocaat-Fiscaal, verzocht en bij beschikking van 23 Januari 1917 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den Exploiteur bij het Hof, om te dagvaarden den voornoemden G., ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad en dat de gedaagde alsnog bij Sententie van den Hove zal worden schuldig verklaard aan: „als bestuurder van een rijwiel, daarmede rijden over een weg tusschen een half uur na zonsondergang en een half uur vóór zonsopgang, zonder dat het rijwiel voorzien is van minstens één lantaarn, die voorwaarts een helder wit licht uitstraalt”, en deswege veroordeeld tot eene geldboete van twee gulden, bij gebreke van betaling te vervangen door twee dagen hechtenis, alzoo eischer in hooger beroep, ter eenre,

en

genoemden T. G., gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor

wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd tot bevestiging van het vonnis van den Krijgsraad.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, heeft terechtstaan ter zake dat hij te Hazerswoude op den 28en Mei 1916, des namiddags omstreeks 11 uur, over den openbaren weg Hoogen Rijndijk, als bestuurder van een rijwiel daarmede heeft gereden, zonder dat het rijwiel was voorzien van minstens één lantaarn, die voorwaarts een helder wit licht uitstraalde;

Overwegende dat de Krijgsraad bij op 15 September 1916 gewezen vonnis heeft overwogen, dat uit het relaas van beteekening van J. S., rijksveldwachter te Bussum d.d. 11 September 1916 van het bevelschrift van den commandeerende-officier ter hoofdplaats van het eerste Militaire Arrondissement, houdende de vorenbedoelde telastlegging, niet blijkt, dat gedaagde heeft verzoekt, dat de termijn bedoeld in de artikelen 114 j^o. 179 Rechtspleging bij de Landmacht, zoodanig zoude worden verkort, dat eene behandeling der onderhavige zaak ter terechtzitting van 15 September 1916 met die bepalingen in overeenstemming zoude zijn en bedoeld exploit van beteekening heeft nietig verklaard;

Overwegende dat de Krijgsraad ten onrechte dit exploit van beteekening heeft nietig verklaard vermits bij artikel 114 laatste lid — in verband met artikel 179 — der Rechtspleging bij de Landmacht op beteekening met niet inachtneming van de voorschriften daaromtrent gegeven, niet de straf van nietigheid is gesteld zulks in tegenstelling met hetgeen in het 2e lid van artikel 114 der Rechtspleging bij de Landmacht omtrent de daar omschreven vermelding is bepaald; dat dus het vonnis van den Krijgsraad niet in stand kan blijven;

Overwegende dat, nu de wettelijke termijn, bedoeld in artikel 114 j^o. 179 der Rechtspleging bij de Landmacht niet is in acht genomen, terwijl van verkorting van dien termijn op het verzoek van den gedaagde niet blijkt op de bij de Wet bepaalde wijze, en daardoor gedaagdes belangen zijn geschaad, deze zaak buiten behandeling zal moeten blijven tot tijd en wijle de Krijgsraad opnieuw zal zijn bijeengeroepen na behoorlijke beteekening aan den gedaagde van het daartoe strekkend bevelschrift met telastlegging;

Gezien de artikelen 114 en 179 der Rechtspleging bij de Landmacht en 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage op 15 September 1916 in deze zaak gewezen;

Verstaat, dat deze zaak buiten behandeling moet blijven tot tijd en wijle de Krijgsraad opnieuw zal zijn bijeengeroepen na behoorlijke beteekening aan den gedaagde van het daartoe strekkend bevelschrift met telastlegging;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 13 Maart 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselst.

Raadsman: Mr. J. A. Roosenveldt.

Appellant is niet-ontvankelijk in zijn beroep voor zoover dit is gericht tegen dat deel van het vonnis hetwelk een vrijspraak inhoudt.

Een militair, die, zij het dan ook zonder recht of vergunning, den nacht doorbrenkt op een soldatenkamer, is daar tijdelijk gelegerd en is te beschouwen als kameraad van de overige op die kamer gelegerde soldaten.

Schuldigverklaring aan diefstal van zijn kameraad in het slaapkwartier. De krijgsraad verklaarde den beklagde schuldig aan diefstal; de Adv. Fisk. eischte schuldigverklaring aan diefstal j^o. Art. 44 W. v. Str. 1).

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof,

tusschen

M. A., oud 21 jaar, geboren te 's-Gravenhage, milicien-soldaat bij het Reserve-Bataljon der Ve Infanterie-brigade, appellant,

en

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve gedaagde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

1) Vergelijk Sent. H. M. G. van 23 September 1910 M.R.T. VII blz. 575.

Gelet op hetgeen appelland, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat appelland voor den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, heeft terechtstaan ter zake dat hij:

1o. te IJmuiden, (gemeente Velsen) op den 23en September 1916 zonder verlof zijn korps heeft verlaten en daarvan sedert voortdurend is afwezig gebleven tot hij zich den 27en (in het vonnis verkeerdelijk gemeld als: „24en”) September d. a. v. vrijwillig heeft aangemeld ten bureele van den Plaatselijken Commandant te Amsterdam; een en ander na reeds ter zake van eerste desertie in tijd van vrede disciplinair te zijn gestraft;

2o. te Amsterdam in den nacht van 23 op 24 September 1916 of omstreeks dien tijd op kamer 167 der Oranje-Nassau-kazerne, op welke kamer hij tijdelijk was gelegerd, heeft weggenomen met het oogmerk zich dat goed wederrechtelijk toe te eigenen, een paar nieuwe rijgschoenen toebehoorende aan het Rijk althans aan een ander dan hem appelland, en in bruikleen verstrekt aan zijn kameraad den landstormplichtigen soldaat H. G. W. eveneens op genoemde kamer dier kazerne gelegerd;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 15 December 1916 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, het aan appelland te laste gelegde — met den verstande als in het vonnis aangegeven — wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met appellants schuld daaraan; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: 1e: tweede desertie in tijd van vrede gepleegd door een soldaat door na wegens eerste desertie in tijd van vrede te zijn gestraft zonder verlof langer dan twee dagen van zijn korps afwezig te zijn zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen opgevolgd door vrijwillige aanmelding binnen vier weken; 2e: diefstal”, en te dier zake appelland heeft veroordeeld voor het onder 1e gequalificeerde tot eene militaire gevangenisstraf van drie maanden, en voor het onder 2e gequalificeerde tot eene gevangenisstraf van vier maanden, met bepaling dat de tijd, door appelland vóór de tenuitvoerlegging van deze rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde straffen in mindering zal worden gebracht van 2 November 1916 af, eerst op de militaire detentie, daarna zoo noodig op de gevangenisstraf, met vrijspraak van hetgeen appelland meer of anders is te laste gelegd, dan als bewezen is aangenomen, en met ontzegging van allen anderen of meerderen eisch;

Overwegende dat appelland van het vonnis in zijn geheel in hooger beroep is gekomen, maar hij in dat beroep is niet ontvankelijk voor zooverre het vonnis eene vrijspraak inhoudt;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring wat het onder 1e. te laste gelegde betreft te recht is geschied, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep het Hof te dezen opzichte tot geen ander inzicht dan dat des eersten rechters geleid,

terwijl de qualificatie aan het onder 1e te laste gelegde gegeven op de Wet is gegrond en derhalve appelland in zooverre met het vonnis niet is bezwaard;

Overwegende, wat het onder 2e te laste gelegde betreft, dat door den Krijgsraad ten onrechte niet wettig en overtuigend bewezen is verklaard, dat de landstormplichtig-soldaat H. G. W., ten tijde als in de telastlegging genoemd als kameraad in hetzelfde slaapkwartier als appelland was gelegerd; dat immers een militair, die, zij het dan ook zonder recht of vergunning, den nacht doorbrengt op eene soldatenkamer, daar tijdelijk is gelegerd en als kameraad van de andere, op die kamer gelegerde, militairen is aan te merken; dat derhalve de qualificatie aan het onder 2e te laste gelegde gegeven behoort te luiden: „als militair zijn kameraad in het slaapkwartier bestelen”;

Overwegende dat dienvolgens eene gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden, waartoe appelland bij het vonnis is veroordeeld niet kan worden gehandhaafd en dus het vonnis, wat de opgelegde straf betreft en wat de aan het onder 2e te laste gelegde gegeven qualificatie betreft, behoort te worden te niet gedaan;

Overwegende dat de tijd door appelland voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, niet voldoende in mindering is gebracht bij de uitvoering der hem opgelegde straffen;

Gezien, behalve de wetsartikelen in het vonnis genoemd, de artikelen 209 en volgende der Rechtspleging bij de Landmacht, 191 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Verklaart appelland niet-ontvankelijk in zijn beroep voor zooverre dit is gericht tegen dat deel van het vonnis hetwelk eene vrijspraak inhoudt;

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage op 15 December 1916 ten laste van appelland gewezen, voor zooverre de daarbij aan appelland ter zake van het onder 2e te laste gelegde opgelegde straf betreft, en wat betreft de aan het onder 2e te laste gelegde gegeven qualificatie;

Houdt het vonnis voor al het overige in stand;

Qualificeert het onder 2e te laste gelegde en bewezen feit als: „als militair zijn kameraad in het slaapkwartier bestelen”.

Veroordeelt appelland, te dier zake, tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden, met bepaling dat de tijd door den appelland voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht in mindering zal worden gebracht bij de uitvoering der hem opgelegde straffen van 27 September 1916 af, eerst op de militaire detentie;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal voerde aan:

dat de qualificatie moet luiden:

diefstal, gepleegd door een ambtenaar, die bij het begaan van het strafbare feit gebruik maakt van eene gelegenheid hem door zijn ambt geschonken”;

dat dus alsnog moet worden aangehaald artikel 44 van het Wetboek van Strafrecht;

dat bij den aftrek van het voorarrest ook in mindering moet worden gebracht, de tijd van 27 September tot 2 November 1916.

terwijl

de verdediger betoogde:

dat de opgelegde straffen, met name die voor het feit sub 2o. gequalificeerd, te zwaar zijn;

dat de beklaagde wel den diefstal heeft gepleegd, maar het feit dat hij zichzelf aanmeldt om te voorkomen dat een andere „jongen” de schoenen moet betalen (N. B.) toch niet wijst op zoo groote verdorvenheid, dat dit misdrijf zoo zwaar zou moeten worden gestraft;

dat de beklaagde van kindsbeen af een dwangopvoeding heeft gehad, zoodat men zou verwachten, dat hij aan tucht en orde gewend is;

dat echter juist het tegendeel blijkt, waaruit is af te leiden, dat de beklaagde psychisch ongeschikt is voor den militairen dienst;

weshalve de comparant concludeerde, dat het den Hove behage de opgelegde straffen te verminderen wat den duur betreft en voorts den beklaagde het recht te ontzeggen voor den tijd van vijf jaren om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 16 Maart 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselst.

Raadsman: Mr. A. Ph. W. Alta.

Den beklaagde is aan den voet van het bevelschrift tot bijeenkomen van den krijgsraad te laste gelegd het opzettelijk en wederrechtelijk dooden van een dier dat geheel aan een ander toebehoort

subsidiar, dierenmishandeling. De krijgsraad spreekt hem vrij, omdat de feiten omschreven in de verwijzing naar den krijgsraad niet bevatten de elementen van het misdrijf van art. 350 2de lid W. v. Sr. en het subsidiar te laste gelegde niet is bewezen.

Het H. M. G. vernietigt het vonnis en veroordeelt wegens het primair te laste gelegde feit.

De R. L. verbiedt den auditeur-militair niet in de telastlegging onder het bevelschrift tot bijeenkomen van den krijgsraad de feiten nader te preciseeren en omschrijven en de elementen van de te laste gelegde misdrijven of overtredingen meer of minder naar den voorgrond te brengen; hij is daarbij alleen in zooverre beperkt dat hij geen „andere” feiten in de telastlegging mag opnemen.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, appellant,

en

C. T. V., oud 21 jaar, geboren te Vianen, reserve-sergeant bij het 4e Regiment-Infanterie gedaagde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen gedaagde, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage heeft terechtstaan ter zake dat hij te Leiden op den 23en Mei 1916 in een der kamers van het tot kazerne ingerichte Invalidenhuis opzettelijk en wederrechtelijk een kat, toebehoorende aan den milicien-soldaat K., althans aan een ander dan hem, gedaagde, heeft gedood, althans beschadigd of verwond, door het dier bij de achterpooten vasthoudende, eenige malen met den kop tegen den muur te slaan, het daarna met een bezemsteel of stok hevige slagen toe te brengen en het vervolgens te werpen in een langs het Invalidenhuis zich bevindend water;

althans, dat hij ten tijde en ter plaatse als bovenvermeld, bovengenoemde kat heeft mishandeld door het dier bij de achterpooten vasthoudende, eenige malen met den kop tegen den muur te slaan, waardoor eene bloedende wond is ontstaan, daarna het dier met een bezemsteel of stok hevige slagen toe te brengen en vervolgens het te werpen in een langs het Invalidenhuis zich bevindend water, welke handelingen den dood van het dier tengevolge hadden;

Overwegende dat de Krijgsraad, ten aanzien van het primair te laste gelegde, heeft overwogen, dat de feiten, omschreven in de verwijzing naar den Krijgsraad, niet bevatten de elementen van het misdrijf van artikel 350, 2e lid, van het Wetboek van Strafrecht en de gedaagde derhalve deswege zal moeten worden vrijgesproken;

Overwegende dat, volgens art. 14 der Rechtspleging bij de Landmacht, de verwijzing moet bevatten de omschrijving van het feit, hetwelk wordt te laste gelegd;

Overwegende dat de verwijzing van den Garnizoens-commandant te Leiden van 6 Juni 1916, welke het hier geldt, als te laste gelegde feiten bevat, dat gedaagde op den 23sten Mei 1916, te Leiden in een der kamers van het tot kazerne ingerichte Invalidenhuis, een kat, toebehoorende aan den milicien-soldaat K., bij de achterpooten vasthoudende, eenige malen met den kop tegen den muur heeft geslagen, waardoor eene bloedende wond is ontstaan, daarna het dier met een stok hevige slagen heeft toegebracht en vervolgens heeft geworpen in een langs het Invalidenhuis zich bevindend water, welke handelingen den dood van het dier tengevolge hadden.

Overwegende dat de Rechtspleging bij de Landmacht niet verbiedt, dat de Auditeur-Militair in de telastlegging onder het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad, de feiten nader preciseert of omschrijft en de elementen van de te laste gelegde misdrijven of overtredingen meer of minder naar den voorgrond brengt, en hij daarbij alleen in zoverre beperkt is, dat geen „andere” feiten in de telastlegging mogen worden opgenomen;

Overwegende dat dus de boven weergegeven overweging ten aanzien van het primair te laste gelegde ongegrond is en de daarop steunende vrijspraak niet gehandhaafd kan worden;

Overwegende dat gedaagde heeft opgegeven: dat hij ten tijde en ter plaatse, bij dagvaarding vermeld, thuis komende vernam en zag dat een kat zijn bed had bevuild; dat hij, nadat hij het bed had schoongemaakt, in een bui van drift de kat is gaan zoeken, daarbij zeggende: „Als ik hem vind, sla ik hem dood”; dat hij de kat heeft gevonden op een stroozak liggende, het dier bij de achterpooten heeft beetgepakt en toen het begon te krabben, het met geweld eenige malen met den kop tegen den muur heeft geslagen, daarna op den grond gegooid en met een bezemsteel geslagen en het daarna opgenomen en in het water heeft geworpen;

Overwegende, dat door den getuige C. S. K., is verklaard:

den 23en Mei 1916 kwam ik 's avonds tusschen half elf en elf uur op de soldatenkamer van het tot kazerne ingerichte voormalige Invalidenhuis te Leiden, toen ik daar sergeant V. bezig zag mijn kat te slaan, die op den grond lag, met een bezem. Ik zag bloedvlekken op den muur en op den grond. De sergeant zette den bezem weg, pakte de kat op en ging er mee weg. Het beest stuiptrekte nog;

Overwegende dat door getuige L. J. B., is verklaard:

dat hij ten tijde en plaatse, bij dagvaarding vermeld, zag, dat gedaagde het slapende beest opnam bij de achterpooten, er mede naar

den muur ging en het dier met geweld drie tot viermaal toe met den kop tegen den muur sloeg, zoodanig dat het bloed tegen den muur spatte; dat gedaagde daarna de kat op den grond wierp, een bezem greep, die in zijn onmiddellijke nabijheid stond en met geweld met den bezemstok sloeg op het op den grond liggende dier, zoodat een stuk van den bezemstok afvloog onder het uitroepen van „dood zal ie, dood moet ie”, daarbij vragende om een emmer water;

Overwegende dat door getuige M. van D., is verklaard:

„Het zal ruim elf uur geweest zijn dien avond, toen ik sergeant V. zag komen uit het gebouw, Oud-Invalidenhuis bij zich hebbende een kat. Ik heb gezien, dat de sergeant de kat in het water gooide, dat langs het Oud-Invalidenhuis stroomde. „Ik heb de kat niet weer teruggezien”;

Overwegende dat door getuige L. G., is verklaard:

Ik was op Dinsdagavond 23 Mei 1916 even na tien op het punt naar bed te gaan op onze kamers in het tot logiesgebouw onzer compagnie ingerichte voormalig Invalidenhuis te Leiden. Op eens komt sergeant V. binnen en zegt: „Waar is de kat?” Hij ziet de kat, grijpt het beest vast en onder het zeggen van: „Dood moet ie, dood zal ie, hij heeft mijn bed bevuild”, slaat hij hem tegen den muur aan bij de deur, dat het bloed er uit spat. Hij gooit het beest op den grond, grijpt een bezem en slaat op het dier eenige malen met geweld. Hij vraagt om een emmer water, dien hij evenwel niet krijgt, waarna hij de kat opneemt en wegdraagt”;

Overwegende dat door den getuige G. A. A. is verklaard:

Ik meen, dat het was op den 23en Mei 1916, toen ik 's avonds ongeveer half elf kwam op de onderofficierskamer van het tot kazerne ingericht voormalig Invalidenhuis te Leiden. Even later kwam sergeant V. op de kamer, aan wien ook werd gezegd, dat een kat op zijn stroozak vuil had gedaan. Hij zeide daarop ongeveer: „Als ik de kat vind, sla ik hem dood”;

Overwegende dat door de aanwijzingen, voortvloeiende uit deze opgave en verklaringen, wettig en overtuigend bewezen is, met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen hem primair is te laste gelegd, met dien verstande, dat de kat toebehoorde aan den milicien-soldaat K., dat zij door gedaagde is gedood en dat gedaagde heeft geslagen met een bezemsteel;

Overwegende dat dit feit oplevert: „het opzettelijk en wederrechtelijk een dier dat geheel aan een ander toebehoort, dooden”;

Overwegende dat bij deze beslissing een onderzoek naar het subsidiair te laste gelegde overbodig is en de overweging in het vonnis, dat dit subsidiair te laste gelegde niet wettig en overtuigend bewezen zou zijn, behoort te vervallen;

Gezien de artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad no. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad no. 64), 7 en 8 der wet van 6 Juni 1905 (Staatsblad no. 177), 23 en 350

van het Wetboek van Strafrecht, 193 der Rechtspleging bij de Landmacht, 62 en 64 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet de niet het vonnis, waarvan beroep;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen hem primair is te laste gelegd, met den verstande als boven gezegd;

Qualificeert dit feit als: „het opzettelijk en wederrechtelijk een dier, dat geheel aan een ander toebehoort, dooden”;

Veroordeelt C. F. V., te dezer zake tot eene geldboete van vijf en twintig gulden, bij gebreke van betaling te vervangen door vijftig dagen hechtenis;

Ontzegt allen anderen eisch

De Advocaat-Fiscaal concludeerde tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad van 4 Augustus 1916, alhier in geschil, en doende enz., dat de gedaagde alsnog, bij sententie van dezen Hove, met aanhaling der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande en 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad no. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad no. 64), 7 en 8 der wet van 6 Juni 1905 (Staatsblad no. 177) en 23 en 350 van het Wetboek van Strafrecht, 193 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan: opzettelijk en wederrechtelijk een dier, dat geheel aan een ander toebehoort, beschadigen”, en deswege veroordeeld tot veertien dagen gevangenisstraf, voorts gedegradeerd, mitsdien teruggebracht tot den stand van soldaat, met vrijspraak van den beklagde van hetgeen hem meer of anders is te laste gelegd dan als bewezen aangenomen;

terwijl

de verdediger betoogde:

dat beklagde, blijkens de verwijzing naar den Krijgsraad van 6 Juni 1916 alleen ter zake van „dierenmishandeling” naar dien raad is verwezen;

dat deze verwijzing den grondslag vormt van het geheele proces;

dat bij de beteekening van het beveldschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad primair een geheel nieuw delict is te laste gelegd n.l. zaakbeschadiging terwijl de dierenmishandeling daarin subsidiair is genoemd;

dat echter volgens art. 114 Regtspleging bij de Landmacht wel aan den voet van dit beveldschrift een uitgebreider omschrijving van het feit, zooals dit bij de verwijzing is te laste gelegd moet worden gegeven t. w. het aangeven van tijd, plaats en omstandigheden waaronder het zou zijn geschied, doch dat hier een geheel nieuw delict wordt te laste gelegd;

dat dit delict dan ook geheel buiten beschouwing kan blijven en de Krijgsraad terecht beklaagde van het misdrijf van art. 350 2e Wetboek van Strafrecht heeft vrijgesproken, daar de elementen voor dit misdrijf in de verwijzing naar den Krijgsraad niet voorkomen;

dat de heer Advocaat-Fiscaal dan ook de veroordeeling eischt, ter zake van een feit dat aan geïntimeerde niet is te laste gelegd;

dat wat de „dierenmishandeling” betreft, de Krijgsraad te recht beklaagde hiervan heeft vrijgesproken;

dat de heer Advocaat-Fiscaal te dien aanzien geene verbetering van het vonnis vraagt en derhalve deze vrijspraak onaantastbaar is geworden;

dat mocht Uw Hof evenwel oordeelen, dat nu een eisch tot verbetering van het vonnis ten opzichte van een bepaald gedeelte is gedaan, dit vonnis in zijn geheel kan worden herzien, ondergeteekende er dan Uw Hof op wil wijzen dat bij het delict van „dierenmishandeling” het opzet van den dader bepaaldelijk gericht moet zijn op noodelooze pijniging van het dier (H. R. 31 Oct. 1887 W. 5489);

dat dit in casu niet is bewezen;

dat in tegendeel wel is komen vast te staan dat het opzet van beklaagde zeer duidelijk was gericht op het ter dood brengen van het dier;

dat de Krijgsraad derhalve terecht beklaagde ook van dit deel van de telastlegging heeft vrijgesproken;

dat ondergeteekende het in het belang van beklaagde acht dat hij in persoon door Uw Hof worde gehoord;

dat hij gaarne — na dit verhoor, — zoo noodig nader wenscht te concludeeren;

het mitsdien den Hove behage het vrijsprekend vonnis van den Krijgsraad te bevestigen.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 20 Maart 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. C. de Wilde Jr.

Art. 44 Jagtwet regelt zoowel den eendaadschen als den meerdadschen samenloop van jachtovertredingen. Bij samenloop moet

dus één straf worden opgelegd, tenzij een der overtredingen valt onder art. 2, 1e, dier wet.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een milicien-soldaat bij het 1e Regiment Infanterie, appellant,

en

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve gedaagde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen appellant, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, heeft terechtgegaan ter zake dat hij te Nieuweroord, gemeente Hoogeveen:

I. op Zondag 24 September 1916 des voormiddags omstreeks 8 uur een haas heeft vervoerd in het veld en buiten openbare wegen en voetpaden, terwijl hij niet voorzien was van een jachtakte, noch tot het vervoer door het Hoofd van het bestuur der gemeente zijner woonplaats een kosteloze machtiging was verleend;

II. op Zondag 24 September 1916 des namiddags omstreeks 5 uur in het veld gejaagd heeft zonder de vereischte jachtakte, immers aldaar in jagende houding met een geweer en een jachthond wild heeft opgespoord;

Overwegende, dat de Krijgsraad, bij op 8 December 1916 gewezen vonnis, het aan appellant te laste gelegde, op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met appellants schuld daaraan, het aldus beuzen verklaarde heeft gequalificeerd als: „I. Vervoer van wild in open jachtijd in het veld en buiten openbare wegen en voetpaden, zonder dat de vervoerder voorzien is van eene jachtakte of hem tot den vervoer door het hoofd van het bestuur, waar de vervoerder woont, eene kosteloze machtiging is verleend; II. Jagen op Zondag zonder eene daartoe betrekkelijke acte”, en appellant heeft veroordeeld voor het feit, gequalificeerd onder I, tot eene geldboete van vijf gulden en voor het feit, gequalificeerd onder II, tot eene geldboete van tien gulden, met bepaling dat die boeten bij gebreke van betaling zullen worden vervangen door hechtenis van onderscheidenlijk tien en twintig dagen, met verbeurdverklaring ten behoeve van 's Rijks schatkist van de niet in beslag genomen haas

en het niet in beslag genomen geweer met bevel tot uitlevering daarvan, en met bepaling, dat bij niet uitlevering van haas of geweer, of bij niet betaling der geschatte waarden, zijnde onderscheidenlijk drie gulden en twaalf gulden, de verbeurdverklaring zal worden vervangen door hechtenis van onderscheidenlijk drie en twaalf dagen;

Overwegende, dat de bewezen- en schuldigverklaring terecht is geschied, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep het Hof te dezen opzichte tot geen ander inzicht dan dat des eersten rechters geleid, en de qualificatie op de Wet is gegrond;

Overwegende dat de Krijgsraad heeft overwogen, dat aan appellant twee straffen behooren te worden opgelegd, „zijnde de overtredingen onder I en onder II door appellant niet gelijktijdig begaan, waartoe niet kan afdoen, dat de overtredingen gelijktijdig berecht zijn geworden”;

Overwegende dat artikel 44 van de „Jagtwet” inhoudt, dat bij samenloop van meerdere door denzelfden persoon of dezelfde personen gelijktijdig begane overtredingen slechts ééne straf wordt toegepast, en wel de zwaarste, indien verschillende straffen zijn bedreigd, met dien verstande, dat daarenboven de overtreding van artikel 2, 1e lid, der wet altijd afzonderlijk wordt gestraft;

Overwegende dat dit artikel der „Jagtwet” is gehandhaafd bij artikel 10, 14o, der Invoeringwet, waarvan, in verband met artikel 91 van het Wetboek van Strafrecht, het gevolg is, dat de bepalingen omtrent samenloop van strafbare feiten, in titel VI van dat wetboek vervat, niet toepasselijk zijn op de feiten, waarop bij de „Jagtwet” straf is gesteld, voor zooverre betreft het terrein, door voormeld artikel 44 bestreken;

Overwegende dat in het ontwerp van de Invoeringwet, zooals dit bij de Tweede Kamer in behandeling kwam, artikel 44 der „Jagtwet” niet voorkwam onder de bepalingen van die wet, welke van kracht zouden blijven; dat echter bij door de Tweede Kamer aangenomen amendement genoemd artikel onder de van de „Jagtwet” te handhaven bepalingen is opgenomen; dat, blijkens de toelichting, de voorstellers met dit amendement wenschten te bereiken, dat niet op overtredingen van de „Jagtwet” van toepassing zoude worden artikel 62 van het Wetboek van Strafrecht, hetgeen stond te gebeuren, werd artikel 44 van de „Jagtwet” door dit niet te handhaven, geschrapt;

Overwegende dat ongetwijfeld de woorden van genoemd artikel 44 „samenloop van meerdere door denzelfden persoon of dezelfde personen gelijktijdig begane overtredingen” heenwijzen in de eerste plaats naar den ééndaadschen samenloop, als omschreven in artikel 55, maar ook kunnen omvatten de als ééne voortgezette handeling te beschouwen meerdere feiten, bedoeld in artikel 56 van het wetboek van Strafrecht; dat, acht men artikel 44 der „Jagtwet” tot deze gevallen beperkt, het alleszins opmerking verdient, dat handhaving van genoemd artikel bij de Invoeringwet eigenlijk geen

zin heeft gehad, waar daarmede dan louter en alleen is bestendig — in het tweede lid— eene op zich zelve irrationeele uitzondering op het beginsel, neergelegd in artikel 55 van het Wetboek van Strafrecht, gevende immers het eerste lid van artikel 44 eene regeling, in elk opzicht gelijk aan die, in de artikelen 55 en 56 van het Wetboek van Strafrecht vervat;

Overwegende dat, als gezegd, de bedoeling van de voorstellers van het amendement tot handhaving van artikel 44 eene gansch andere is geweest en zij in dit artikel blijkbaar hebben gezien eene „bijzondere” regeling van het geheele onderwerp van den samenloop van jachtovertredingen, d. i. dus zoowel van den één- als voornamelijk ook van den meerdaadschen samenloop dier overtredingen;

Overwegende dat het artikel deze opvatting toelaat door namelijk met betrekking tot feiten, die als op zich zelve staande handelingen moeten worden beschouwd, den nadruk te doen vallen op „bij samenloop” (eene uitdrukking ook in de artikelen 57, 58 en 62 van het Wetboek van Strafrecht gebezigd) en bij feiten, „valende in meer dan ééne strafbepaling” of „als ééne voortgezette handeling te beschouwen”, op „gelijktijdig begane overtredingen” den klemtoon te leggen, zijnde immers bij laatstbedoelde feiten de woorden „bij samenloop” overbodig en komende die woorden in de artikelen 55 en 56 van het Wetboek van Strafrecht dan ook niet voor;

Overwegende dat alsdan de handhaving van artikel 44 bij de Invoeringswet begrijpelijk wordt en goeden zin verkrijgt, omdat de regeling in dit artikel vervat, voor den meerdaadschen samenloop is eene geheel andere dan in artikel 62 van het Wetboek van Strafrecht voor dien samenloop is belichaamd;

Overwegende dat dus de omstandigheid, dat de door appellant begane overtredingen gelijktijdig berecht zijn geworden wel dege-lijk ter zake dienende is en met het oog daarop aan appellant ééne straf behoorde te zijn opgelegd; dat derhalve het vonnis, wat de strafoplegging betreft, niet in stand kan blijven, zijnde appellant in zooverre met het vonnis bezwaard;

Gezien, behalve de in het vonnis genoemde wets-artikelen, de artikelen 209 en volgende der Rechtspleging bij de Landmacht en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, op 8 December 1916 ten laste van appellant gewezen, wat de opgelegde hoofdstraffen betreft;

Houdt het vonnis voor al het overige in stand, bijzonderlijk wat betreft de qualificatie, de verbeurdverklaring en de bepaling, dat bij niet uitlevering van haas of geweer of bij niet betaling der geschatte waarden, zijnde onderscheidenlijk drie gulden en twaalf gulden, de verbeurdverklaring zal worden vervangen door hechtenis onderscheidenlijk van drie en twaalf dagen;

Veroordeelt appellant ter zake van de onder I en II gequalificeerde feiten tot een geldboete van vijf gulden, bij gebreke van betaling te vervangen door hechtenis van tien dagen;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 20 Maart 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselst.

Raadsman: Mr. J. A. Rosenveldt.

Aangezien het te laste gelegde feit is gepleegd op 8 Maart 1916 kan niet gezegd worden dat na het tijdstip waarop het feit is begaan, de wet van 31 December 1915 in werking getreden is, zijnde deze wet uitgegeven op 9 Januari 1916 en in werking getreden den dag na hare afkondiging. Zij kon pas worden toegepast op 1 April 1916 tengevolge van het op dien datum inwerkingtreden van het in art. 1 der wet vereischte K. B.

Geen enkele wetsbepaling schrijft voor dat een verordening van een Territorialen Bevelhebber, welke regelen zou hebben gegeven met betrekking tot een onderwerp waarin bereids door de wet is voorzien, buiten toepassing moet worden gelaten. Indien zoodanige verordening behoort tot de politieverordeningen bedoeld in art. 22 der Oorlogswet blijft zij voor den rechter verbindend zoolang zij niet door de Kroon is geschorst of vernietigd.

Een bepaling in een verordening van een Territorialen Bevelhebber regelende o. a. het vervoer van margarine in grensgemeenten regelt een onderwerp niet van gemeentelijke zorg maar van algemeen Rijksbelang en is niet te rangschikken onder de politieverordeningen van art. 22 der Oorlogswet, maar valt onder art. 35 dier wet. Overtreding van dat voorschrift is strafbaar krachtens art. 49 dier zelfde wet. De opvatting omtrent de strafbaarheid dezer overtreding is niet veranderd, doordien bepaalde bevelen van het militair gezag, van kracht tijdens het begaan van het strafbaar feit, daarna en vóór de berechting van dat feit zijn vervallen en door andere zijn vervangen, zoodat verandering in de wetgeving in den zin van art. 1, 2de lid, W. v. Sr. niet heeft plaats gehad.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, appellant,

en

J. W. B., oud 22 jaar, geboren te Zevenaar, landstormplichtig-soldaat bij het 8e Regiment-Infanterie, gedaagde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen gedaagde bij zijn verhoor voor het Hof heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, heeft terechtgestaan ter zake dat hij op 8 Maart 1916 te Babberich, gemeente Zevenaar, margarine vervoerd heeft, terwijl dit vervoer niet gedekt was door een geleibiljet;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 6 September 1916 gewezen vonnis, het aan gedaagde te laste gelegde, op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met gedaagdes schuld daaraan, doch dit te laste gelegde niet strafbaar heeft geoordeeld, op grond van de overweging, dat na het tijdstip, waarop gedaagde het feit pleegde, de Wet van 31 December 1915 (Staatsblad no. 533) in werking is getreden, onder werking van welke wet het aan gedaagde te laste gelegde niet strafbaar is, zoodat deze wet, bevattende voor gedaagde de gunstigste bepalingen, moet worden toegepast, en derhalve gedaagde van het hem te laste gelegde heeft vrijgesproken;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring terecht is geschied, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep het Hof te dezen opzichte tot geen ander inzicht dan dat des eersten rechters geleid;

Overwegende dat echter ten onrechte de Krijgsraad het te laste gelegde niet strafbaar heeft geoordeeld;

Overwegende dat immers de Wet van 31 December 1915 (Staatsblad no. 533), ingevolge artikel 15 dezer Wet, op den dag, volgende op dien, waarop zij is afgekondigd, in werking is getreden, zijnde deze Wet den 9en Januari 1916 uitgegeven, en de Verordening van den Territorialen Bevelhebber in Overijsel van 10 Januari 1916, Algemeene Bekendmaking No. 35, in werking getreden is op den dag harer afkondiging, zijnde ingevolge artikel 8 dezer verordening den 14en Januari 1916;

Overwegende dat derhalve, nu het te laste gelegde feit is gepleegd op 8 Maart 1916, niet kan worden gezegd, dat na het tijdstip, waarop het feit is begaan, de Wet van 31 December 1915 is in

werking getreden en al evenmin, dat met betrekking tot het aan gedaagde te laste gelegde feit door die wet verandering in de Wetgeving is tot stand gekomen;

Overwegende dat, al moge ook de bovengenoemde Verordening van den Territorialen Bevelhebber in Overijsel getreden zijn in hetgeen van algemeen Rijksbelang is, immers regelen hebben gegeven met betrekking tot een onderwerp, waarin door de op 10 Januari 1916 in werking getreden Wet van 31 December 1915 (Staatsblad no. 533) bereids was voorzien, desniettemin geene enkele wetsbepaling voorschrijft of daaruit voortvloeit, dat in dusdanig geval de verordening van het Militair Gezag buiten toepassing moet worden gelaten; dat integendeel, aangenomen zelfs, dat de hierbedoelde verordening ware te rangschikken onder de politie-verordeningen, bedoeld in artikel 22 der Wet van 23 Mei 1899 (Staatsblad no. 128), dan nog die verordening, als later dan de Wet van 31 December 1915 (Staatsblad no. 533) tot stand gekomen, ingevolge het voorschrift van artikel 150, 2de lid, der Gemeentewet voor den rechter verbindende zoude zijn, zoolang zij niet door de Kroon was geschorst of vernietigd.

Overwegende dat de bovengenoemde verordening van den Territorialen Bevelhebber in Overijsel, Algemeene Bekendmaking No. 35, is ingetrokken bij verordening van dienzelfden bevelhebber van 27 Maart 1916, Algemeene Bekendmaking No. 42, houdende laatstgenoemde verordening tevens in, dat zij van kracht wordt met ingang van den datum, waarop de Wet van 31 December 1915 (Staatsblad no. 533) in werking treedt;

Overwegende dat blijkbaar is bedoeld — ook de datum van afkondiging, in de verordening aangewezen, wijst daarop — dat de intrekking-verordening van kracht zal worden op 1 April 1916, — zijnde de dag, waarop de Wet van 31 December 1915 (Staatsblad no. 533) inderdaad kon worden toegepast tengevolge van het inwerkingtreden van het door artikel 1 dier wet vereischte Koninklijk besluit — maar dit niet nader behoeft te worden onderzocht en al evenmin, of de Territoriale Bevelhebber bevoegd was in de intrekking-verordening eene overgangsbepaling te maken, voor overtredingen geschied vóór 1 April 1916, omdat de intrekking van de boveneerstgenoemde verordening voor het hier te berechten geval is zonder belang;

Overwegende dat het onderwerp van artikel 2 van de Verordening van 10 Januari 1916 — vervoer o. a. van margarine in de aangewezen grensgemeenten — ten nauwste verband houdt met — als het ware is gekoppeld aan — en staat en valt met den verboden uitvoer van goederen uit Nederland, bij Wet en algemeen maatregel van bestuur geregeld, en daarom als onderwerp niet van gemeentelijke zorg maar van algemeen Rijksbelang is aan te merken; dat dientengevolge de bedoelde verordening, voor zooveel art. 2 betreft, niet is te rangschikken onder de politie-verordeningen, bedoeld in artikel 22 der Wet van 23 Mei 1899 (Staatsblad no. 128);

Overwegende dat het voorschrift van genoemd artikel 2 wèl valt onder artikel 35 der genoemde Wet en daarom het ten laste van gedaagde wettig en overtuigend bewezen feit moet worden gequalificeerd als: „het niet voldoen aan de bevelen van het militair gezag, krachtens de bij de Wet van 23 Mei 1899 (Staatsblad no. 128) bedoelde verordeningen gegeven, door in de in staat van beleg verklaarde gemeente Zevenaar margarine te vervoeren, zonder dat dit vervoer gedekt was door een geleibiljet”; dat, zooals deze qualificatie leert, het strafbaar feit, door gedaagde gepleegd, oplevert de overtreding van het verbod van artikel 49 der genoemde Wet, terwijl de opvatting des wetgevers omtrent de strafbaarheid van deze overtreding niet is veranderd doordien bepaalde bevelen van het militair gezag, van kracht ten tijde van het begaan van het strafbaar feit, daarna en vóór de berechting van dit feit zijn komen te vervallen en door andere zijn vervangen; dat dus van toepassing van het in artikel 1, 2de Lid, van het Wetboek van Strafrecht neergelegd beginsel geen sprake kan zijn, omdat hier „verandering in de wetgeving” in den zin van genoemd wetsartikel niet heeft plaats gevonden;

Gezien de artikelen 13 der Landstormwet, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad no. 191), 9 der wet van 15 April 1886 (Staatsblad no. 128), 2 der verordening van den Territoriaal Bevelhebber in Overijssel enz. van 10 Januari 1916, Algemeene Bekendmaking No. 35, 23 van het Wetboek van Strafrecht en 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, op 6 September 1916 in deze zaak gewezen;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen hem is te laste gelegd;

Qualificeert het bewezen verklaarde als: „het niet voldoen aan de bevelen van het militair gezag, krachtens de bij de Wet van 23 Mei 1899 (Staatsblad no. 128) bedoelde verordeningen gegeven, door in de in staat van beleg verklaarde gemeente Zevenaar margarine te vervoeren zonder dat dit vervoer gedekt was door een geleibiljet”;

Veroordeelt gedaagde te dier zake tot hechtenis van één dag;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal concludeerde tot verbetering van het vonnis van den Krijgsraad van 6 September 1916, alhier in geschil, wat betreft de gronden, waarop het steunt, en doende enz., dat bij sententie van dezen Hove, onder aanbrenging dier verbetering, de vrijpraak des beklagden zal worden gehandhaafd.

De verdediger refereerde zich aan het oordeel van het Hof.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 28 September 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselst.

Raadsman: Jhr. Mr. P. A. G. de Milly.

Het wegnemen van een, aan den Staat toebehoorende, Rijksdeken, door een militair, met het oogmerk zich dien deken wederrechtelijk toe te eigenen valt, zoowel onder de strafbepaling van art. 310 W. v. Str. als onder die van art. 194 C. W. L. Ingevolge de bepaling van art. 55, 2e lid W. v. Str. moet echter alleen de strafbepaling van art. 194 C. W. L. worden toegepast.

Nu het voltooide misdrijf niet is bewezen, maar wel de subsidiaire te laste gelegde poging daartoe, moet het C. W. evenzeer worden toegepast en moet beklagde worden schuldig verklaard aan: „poging tot ontvreemding van eenig kazerneeringsgoed door een „minder militair”, welke poging evenwel niet strafbaar is.

De Krijgsraad had beklagde schuldig verklaard aan: „poging tot diefstal”.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 4 Mei 1917 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis, door den Krijgsraad te Arnhem op 23 Maart 1917 gewezen in de zaak tegen een landstormplichtig-soldaat bij het 18de Regiment Infanterie.

Welke Advocaat-Fiscaal, verzocht en bij beschikking van 25 Juli 1917 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den Exploiteur bij het Hof om te dagvaarden, den voornoemden landstormplichtig-soldaat, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad, en dat de gedaagde alsnog bij sententie van den Hove zal worden schuldig verklaard aan: „als minder militair eenig kazerneeringsgoed „ontvreemden”, en deswege veroordeeld tot vier maanden militaire gevangenisstraf; met vrijspraak van den gedaagde van hetgeen hem meer of anders is te laste gelegd dan als bewezen aangenomen; voorts zal worden bepaald, dat de tijd, door den gedaagde vóór de

tenuitvoerlegging van 's Hofs uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dier gevangenisstraf van 5 October 1916 tot 10 October 1916 in mindering zal worden gebracht; eindelijk zal worden bevolen, dat onmiddellijk na de uitspraak van 's Hofs sententie de deken, die als stuk van overtuiging heeft gediend, aan het Rijk zal worden teruggegeven, alzoo eischer in hooger beroep, ter eenre,

en

genoemden landstormplichtig-soldaat, gedaagde in hooger beroep, ten andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd tot vrijspraak van gedaagde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, heeft terechtgestaan ter zake dat hij omstreeks 5 October 1916 in het fort Uitermeer of in het fort Nigtevegt heeft weggenomen een aan den Staat, althans aan een ander dan aan hem, gedaagde, toebehoorende Rijksdeken, met het oogmerk om zich die wederrechtelijk toe te eigenen;

althans, dat hij op 5 October 1916 te fort Uitermeer gepoogd heeft een Rijksdeken, toebehoorende als voormeld, weg te nemen met oogmerk gelijk voormeld, terwijl de uitvoering niet is voltooid alleen tengevolge van de van zijn wil onafhankelijke omstandigheid, dat hij, terwijl hij bezig was in de loods waar zijne slaappleats was, de deken in een courant te pakken, met het oogmerk die deken mede te nemen, op heeterdaad werd betrapt door den sergeant G. P. J. J.;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 23 Maart 1917 gewezen vonnis, op grond van de daarin vermelde bewijsmiddelen, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard hetgeen den gedaagde subsidiair is te laste gelegd, alsmede gedaagdes schuld daaraan, met dien verstande, dat de deken aan den Staat toebehoorde; dit feit heeft gequalificeerd als: „poging tot diefstal” en gedaagde deswege heeft veroordeeld tot drie weken gevangenisstraf, met bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van deze rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde straf in mindering zal worden gebracht van 5 October 1916 tot 10 October d. a. v., zijnde niet bewezen verklaard hetgeen den gedaagde primair is te laste gelegd, en gedaagde daarvan heeft vrijgesproken;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht het primair te laste gelegde en gedaagdes schuld er aan niet- en het subsidiair te laste gelegde en gedaagdes schuld er aan wel wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, doch dit laatste ten onrechte heeft gequalificeerd als „poging tot diefstal”;

dat toch artikel 55, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht bepaalt, dat, indien voor een feit, dat in eene algemeene strafbepaling valt, eene bijzondere strafbepaling bestaat, *deze* alleen in aanmerking komt, welke voorschrift ingevolge artikel 91 dier Wet ook toepasselijk is op feiten, waarop bij andere wetten straf is gesteld, tenzij de Wet anders bepaalt;

dat, waar het primair te laste gelegde feit valt onder de algemeene strafbepaling van artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht en de bijzondere van artikel 194 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, die laatste bepaling moet worden toegepast;

dat, nu subsidiair is te laste gelegd de poging tot dit feit, ook het Crimineel Wetboek moet worden toegepast, doch deze poging, ingevolge artikel 16 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad Nr. 191), niet strafbaar is gesteld;

dat de Krijgsraad derhalve deze wetsbepalingen heeft geschonden door het bewezen verklaarde te qualificeeren als „poging tot diefstal” en dit deel van het vonnis, zoomede de strafoplegging, dienvolgens niet in stand kunnen blijven;

Gezien, behalve de aangehaalde wetsartikelen, de artikelen 193 der Rechtspleging bij de Landmacht; 55, 62 en 64 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, op 23 Maart 1917 ten laste van gedaagde gewezen, voor zooverre betreft de qualificatie en de strafoplegging;

Houdt het vonnis voor het overige in stand;

Qualificeert het bewezen verklaarde als: „Poging tot ontvreemding van eenig kazerneeringsgoed door een minder militair”;

Verklaart dit feit niet strafbaar;

Spreekt gedaagde vrij;

Laat aan den Commandeerende-Officier van gedaagdes korps ter beoordeeling, of gedaagde krijgstuchtelijk behoort te worden gestraft voor hetgeen ten deze te zijnen nadeele is gebleken, daarbij in aanmerking nemend, dat gedaagde het tijdsverloop van 5 tot 10 October 1916 voorloopig in verzekerde bewaring heeft doorgebracht;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal voerde aan:
 dat de Krijgsraad verkeerd gevonnist heeft;
 dat het hier een militair misdrijf betreft;
 dat het, door den beklagde, inpakken der deken was een daad van beschikking als heer en meester over dat voorwerp;
 dat de ontvreemding daardoor werd voltooid;

terwijl

de verdediger betoogde:

dat hij mede van meening is, dat voormeld vonnis behoort te worden vernietigd, omdat het hier betreft een militair misdrijf;

dat hij echter bescheidenlijk meent, dat het inpakken van den deken nog geenszins oplevert een daad van beschikking, en dat zelfs indien dit wel zoo is, dit inpakken toch stellig zou moeten zijn geschied;

dat echter uit de verklaringen der getuigen slechts is gebleken, dat beklagde met het inpakken bezig was, en de handeling dus niet was voltooid, zoodat beklagde zich slechts zou hebben schuldig gemaakt aan een poging — gelijk ook de Krijgsraad heeft aangenomen, en terecht! — die niet strafbaar is, waar het een militair misdrijf betreft;

dat bovendien, indien ondergeteekende zich in dit alles mocht vergissen, geenszins vaststaat het oogmerk tot wederrechtelijke toe-eigening, omdat beklagde heeft verklaard, de deken te willen laten wasschen, hetgeen wel is waar in strijd is met een vroegere verklaring, doch dat de getuigen hierin overeenstemmen, dat zij beklagde niet verantwoordelijk achten voor alles wat hij zegt;

dat dus niet overtuigend is bewezen, dat beklagde eenig opzet tot toeëigening heeft gehad;

en concludeerde tot vrijspraak van beklagde.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 28 September 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. A. Ph. W. Alta.

Militairen, die zonder daartoe bekomen opdracht van de bevoegde autoriteit en op een tijdstip, dat zij zich niet buiten hun kwartier mochten bevinden, smokkelaars aanhouden en hen de smokkelwaar afnemen, zijn daartoe op grond van art. 41 W. v. Sv. bevoegd. Of zij zich daarbij ten onrechte hebben voorgedaan als vormende een patrouille of als buitengewone kommiezen, dan wel of zij bij de aanhouding de smokkelaars met vuurwapenen hebben bedreigd doet aan die bevoegdheid niets af.

Door het niet overleveren van die goederen aan het bevoegd gezag maken zij zich schuldig aan „verduistering”.

De Krijgsraad had veroordeeld wegens „oplichting”, terwijl de Advocaat-Fiscaal schuldigverklaring eischte aan „het als ambtenaar, tot de gewapende macht behoorend persoon, door misbruik van gezag, anderen dwingen iets te doen en te dulden.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

A. D. S., oud 23 jaar, geboren te Steenberg, milicien-soldaat bij het Regiment Jagers, appellant van een door den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch op 20 April 1917 gewezen vonnis, ter eenre, — voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat appellant zich refereert aan het oordeel van het Hof,

en

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, bij 's Hofs beschikking van 8 Juni 1917 gemachtigd om dit hooger beroep voor den Auditeur-Militair bij genoemden Krijgsraad ambtshalve te vervolgen, mitsdien gedaagde, ter andere zijde, door wien schriftelijk ter rolle, bij eisch a minima, is geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad, wat betreft de qualificatie, en dat alsnog bij sententie van den Hove, de appellant zal worden schuldig verklaard aan: „als ambtenaar, tot de gewapende macht behoorend persoon, door misbruik van gezag, anderen dwingen iets te doen en te dulden”; met vrijspraak van den appellant van hetgeen hem meer of anders is te laste gelegd dan als bewezen aangenomen, en met instandhouding overigens van het beroepen vonnis.

B. den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve bij 's Hofs beschikking van 8 Juni 1917 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van hetzelfde vonnis voor zooveel betreft:

N., oud 21 jaar, geboren te Zevenbergen,

E., oud 21 jaar, geboren te Roosendaal en Nispen,

beiden milicien-kanonnier bij het 2de Regiment Veld-Artillerie,

Welke Advocaat-Fiscaal, verzocht en bij beschikking van 15 Juni 1917 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den Exploiteur bij het Hof om te dagvaarden de voornoemden, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad, wat betreft de qualificatie, en dat de gedaagden alsnog bij sententie van den Hove zullen worden schuldig verklaard aan: „als ambtenaar, tot de gewapende macht „behoorend persoon, door misbruik van gezag, anderen dwingen iets te doen en te dulden”, met vrijspraak van de gedaagden van hetgeen hun meer of anders is te laste gelegd dan als bewezen aangenomen en met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, alzoo eischer in hooger beroep, ter eenre,

en

genoemde N. en E., gedaagden in hooger beroep, ter andere zijde, voor wie schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat gedaagden zich refereeren aan het oordeel van het Hof.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen door den appellant S. en door de gedaagden N. en E. bij hun verhoor voor het Hof is in het midden gebracht;

Overwegende dat appellant en gedaagden voor den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch hebben terechtgestaan ter zake dat zij in den nacht van 20 op 21 September 1916 te Roosendaal te zamen vereenigd, althans ieder voor zich, met het oogmerk zich wederrechtelijk te bevoordeelen, A. de V., P. de V., L. Z., G. R., J. B. en J. S., althans een of meer hunner, hebben bewogen tot de afgifte van respectievelijk: 30 K.G. plantenvet, 2½ K.G. harde zeep, 5 K.G. harde zeep, 25 K.G. harde zeep, 17½ K. G. harde zeep en 15 K. G. harde zeep, althans van eene hoeveelheid plantenvet en harde zeep, welke hoeveelheden toebehooren aan die personen, althans aan een ander dan aan hen, beklaagden, door zich tegenover die personen, die zich met genoemde goederen bij zich aldaar op de Wouwsche baan bevonden, valschelijk voor te doen, althans te gedragen als eene militaire patrouille, althans als militairen, althans als ambtenaren, belast met- en bevoegd tot het tegengaan van verboden uitvoer en vervoer in verboden linie en bevoegd tot- en belast met het in beslag nemen van de goederen, waarmede de misdrijven worden gepleegd, en door genoemde personen, althans één of meer hunner, staande te houden en de bovengbedoelde goederen te doen afgeven, alsof zij zulks verrichtten in hunne valsche aangenomen vorenomschreven qualiteit, althans met gelijk oogmerk door geweld, althans door bedreiging met geweld, die personen, althans één of meer hunner, hebben gedwongen tot bovengenoemde afgiften der genoemde, aan die personen, althans aan een ander dan aan hen, beklaagden, toebehoorende goederen, door die personen, welke die goederen bij zich hadden, staande te houden, hen dreigende met het geweer en de revolvers, waarmede zij gewapend waren, op hen te zullen schieten, zoo zij niet staan bleven en die goederen aan hen, beklaagden, afgaven, althans opzettelijk meergenoemde goederen, welke zij als ambtenaren, bevoegd tot en belast met het tegengaan van verboden uitvoer en vervoer in de verboden linie, in de uitoefening dier functie hadden in beslag genomen, althans welke zij anders dan door misdrijf onder zich hadden, wederrechtelijk zich hebben toegeëigend;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 20 April 1917 gewezen vonnis, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met hunne schuld daaraan, dat appellant en gedaagden in den nacht van 20 op 21 December 1916 te Roosendaal te zamen vereenigd, met het oogmerk

zich wederrechtelijk te bevoordeelen, A. de V., P. de V., L. Z., R., B. en S. hebben bewogen tot de afgifte van eene hoeveelheid plantenvet en harde zeep, welke hoeveelheden toebehoorden aan een ander dan aan hen, appellant en gedaagden, door zich tegenover die personen die zich met genoemde goederen bij zich aldaar op de Wouwsche baan bevonden, valschelijk voor te doen als ambtenaren, belast met- en bevoegd tot het tegengaan van verboden uitvoer; het aldus bewezen verklaarde voor appellant en ieder der gedaagden heeft gequalificeerd als „oplichting”, en te dier zake appellant en ieder der gedaagden heeft veroordeeld, appellant S. tot vijf maanden gevangenisstraf en gedaagden N. en E., ieder tot vier maanden gevangenisstraf, onder bepaling, dat de tijd, door de veroordeelden vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht, ten aanzien van appellant S. van 20 Februari 1917 tot 14 Maart d. a. v., ten aanzien van gedaagde N. van 3 Januari 1917 tot 2 Maart d. a. v. en ten aanzien van gedaagde E. van 3 Januari 1917 tot 2 Maart d. a. v. met vrijspraak van appellant en ieder der gedaagden van hetgeen hun meer of anders is te laste gelegd dan als bewezen is aangenomen;

Overwegende dat het Hof niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput, dat appellant en gedaagden hebben gepleegd hetgeen hun in de eerste en in de tweede plaats is te laste gelegd, zoodat het vonnis van den Krijgsraad, waarbij zij ter zake van het hun in de eerste plaats te laste gelegde zijn veroordeeld, niet in stand kan blijven;

Overwegende dat blijkens overgelegd extract-stamboek appellant S. op 16 Januari 1914 is ingedeeld bij het Regiment Jagers en blijkens acte, op 16 November 1916 in het garnizoen te Loosduinen opgemaakt en door den reserve-tweede-luitenant H. R. H. met appellant en den fourier A. de H. ondertekend, de krijgsartikelen, voor het krijgsvolk te lande vastgesteld, op laatstgenoemden dag aan appellant zijn voorgelezen en hem daardoor is bekend gemaakt, dat hij staat onder militaire tucht, weshalve op hem het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande van toepassing is, welke beide stukken aan appellant zijn voorgehouden;

Overwegende dat blijkens overgelegde extracten-stamboek de gedaagden N. en E. op 5 October 1915 zijn ingedeeld bij het 3de Regiment Veld-Artillerie, en blijkens acten, op 6 October 1915 in het garnizoen te Bergen-op-Zoom opgemaakt, en door den eerste-luitenant J. L. van D., en den wachtmeester P. L. C. met ieder der gedaagden ondertekend, de krijgsartikelen, voor het krijgsvolk te lande vastgesteld, op laatstgenoemden dag aan de gedaagden zijn voorgelezen en hun daardoor is bekend gemaakt, dat zij staan onder militaire tucht, weshalve op hen het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande van toepassing is, welke beide stukken aan gedaagden zijn voorgehouden, voor zoover ieder hunner betreft;

Overwegende dat de appellant S. heeft opgegeven:

dat hij in den avond van 20 December 1916 circa 9 uur kwam in het café van C. M. te Roosendaal, waar hij de beide gedaagden aantrof; aan wie hij vroeg hem te helpen smokkelaars over te brengen naar de Maréchausséekazerne; dat hij te pl.m. 10 uur n.m. het café verlaten heeft en zich heeft begeven in de richting van de smokkelaars; dat hij in vereeniging met de beide gedaagden de smokkelaars heeft aangehouden en hunne namen heeft opgeschreven, nadat zij ze hadden aangeroeven met „halt!"; dat hij aan de beide gedaagden gelast heeft de smokkelaars op te brengen naar de Maréchausséekazerne, terwijl hij zelf bij de smokkelwaar achterbleef; dat hij toen alleen de smokkelwaar bij M. heeft gebracht in een vertrek, behorende tot diens woning; dat niemand hem last had gegeven smokkelaars aan te houden; dat hij te omstreeks twaalf uur in den nacht van 20 op 21 December 1916 te Roosendaal in vereeniging met de beide gedaagden die smokkelaars heeft aangehouden zonder last van daartoe bevoegde autoriteiten en, zonder als ambtenaar daarmede te zijn belast, hen eene hoeveelheid zeep en plantenvet heeft afgenomen;

Overwegende dat de gedaagde N. heeft opgegeven:

dat hij in den nacht van 20 op 21 December 1916 om ongeveer 1 uur in vereeniging met den appellant S. en den gedaagde E. zonder last van daartoe bevoegde autoriteiten en op een uur, dat hij zich niet uit zijn kwartier mocht verwijderen, van burgers eene hoeveelheid zeep en plantenvet heeft afgenomen; dat die goederen zijn binnengebracht bij den herbergier M.; dat hij met gedaagde E. nadat zij met hun drieën de smokkelaars hadden aangehouden, dezen van appellant S. moest brengen naar de Maréchaussée-kazerne, nadat deze de namen van de zes smokkelaars had opgenomen; dat de appellant S., bij de pakken achterbleef en hij, gedaagde N., met den gedaagde E. de smokkelaars leidde in de richting van Roosendaal; dat hij de smokkelaars vóór hunne aanhouding had aangeroeven met „halt!"; dat hij onderweg de smokkelaars heeft laten loopen en hij met E. is teruggegaan naar het café van M., waar hij appellant S. aantrof;

Overwegende dat gedaagde E. heeft opgegeven:

dat hij in den nacht van 20 op 21 December 1916 om ongeveer 1 uur in vereeniging met appellant S. en gedaagde N., zonder last van daartoe bevoegde autoriteiten, op een uur, dat hij zich niet zonder vergunning uit zijn kwartier mocht verwijderen, van burgers eene hoeveelheid zeep en plantenvet heeft afgenomen; dat hij zich voorgedaan heeft als ambtenaar, bevoegd tot het aanhouden van smokkelaars en smokkelwaar; dat voormelde goederen zijn binnengebracht bij M., dat hij de smokkelaars heeft aangeroeven met „halt!"; dat appellant S. de namen der smokkelaars heeft opgenomen en hij met N. dezen moest wegbrengen naar de Maréchaussée, terwijl S. bij de smokkelwaar achterbleef; dat hij onderweg de smokkelaars

heeft laten gaan en met N. is teruggegaan naar S., die bij M. was, waar ook de goederen waren;

Overwegende dat de volgende getuigen hebben verklaard:

1e. A. de V., 17 jaar, werkman te Esschen: dat hij in den nacht van 20 op 21 December in gezelschap van Z. en R. zich bevond onder de gemeente Roosendaal nabij het café van M., met zich voerende ongeveer 36 K. G. plantenvet merk B. U. K., welk vet toebehoorde aan zijn vader, terwijl een 50 Meter vóór hem nog drie personen liepen met smokkelwaar, welke bij hen hoorden; dat zij plotseling van achter werden aangeropen met „halt of ik schiet”, terwijl twee soldaten te voorschijn kwamen; dat de drie personen vóór hen gelijktijdig werden aangehouden door één militair en zij toen bij elkander werden gebracht; dat vervolgens hunne namen werden opgeschreven, terwijl naar hun woonplaats en geboortedatum niet werd gevraagd; dat de langste militair toen de twee anderen beval hen naar Roosendaal te brengen naar de politie, tóówijl hij zelf bij de pakken bleef staan; dat zij op weg gingen en de twee militairen onderweg hen zeiden: „Ga maar naar huis, de baas heeft toch de „namen niet goed opgeschreven, je hebt dan geen proces-verbaal en „als we je naar de politie brengen, dan wel”;

dat de soldaten toen terug zijn gegaan; dat zij naar Roosendaal zijn gegaan en zij een kommies en twee maréchaussées tegenkwamen, die met hen zijn meegegaan naar het café van M., waar zij de militairen en de goederen hebben aangehouden; dat hij de goederen en de militairen heeft herkend als de bovenbedoelde;

2e. P. de V., 16 jaar, zonder beroep te Esschen: dat op een avond in de laatste helft van December 1916 des nachts ongeveer half één uur hij in gezelschap van S. en B. onder de gemeente Roosendaal nabij het café M. op de Wouwsche baan, terwijl hij 2½ K. G. harde zeep bij zich droeg, werd aangeropen met „halt of ik schiet”; dat drie andere burgers nog achter volgden, die bij hen hoorden; dat een militair te voorschijn kwam en nog twee andere militairen met de drie achterste personen bij hen kwamen; dat later de drie militairen nog gezegd hebben, dat, als zij wegliepen, ze zouden schieten; dat appellant S. hunne namen opschreef; dat twee militairen hen naar Roosendaal moesten brengen, doch hen later hebben laten gaan en zijn teruggekeerd; dat zij twee maréchaussées en een kommies hebben ontmoet, met wie zij zijn teruggegaan naar het café van M., waar zij voormelde militairen en de pakken, door hen afgenomen, terugzagen; dat de goederen, die hij, getuige, bij zich had, van zijn vader waren en hij niemand toestemming had gegeven hem die goederen, welke hij de grens wilde overbrengen, af te nemen;

3e. C. M., 29 jaar, herbergier te Roosendaal: dat op een der avonden in het laatst der maand December 1916 drie militairen, onder wie de milicien-soldaat S., in zijn café onder de gemeente Roosendaal hebben zitten praten en ongeveer tegen tien uur dat café hebben verlaten; dat er ongeveer half één in dien nacht op de deur van zijn café werd geklopt, waarop hij open deed en de milicien S. vóór

hem stond, die hem vroeg om de pakken, die hij, S., bij zich had, in het café op te bergen, waarop hij, getuige, antwoordde: „ik wil ze „niet in het café hebben, je kunt ze wel in de schuur brengen”; dat S. hem had gezegd, dat er smokkelwaar in de pakken zat en dat hij die pakken van smokkelaars had afgenomen; dat S. vervolgens in zijn café is gekomen en een kwartier later de beide andere militairen, die vroeger in den avond daar met S. waren geweest, ook in het café zijn gekomen;

Overwegende dat het proces-verbaal d.d. 21 December 1916, opgemaakt door J. H., wachtmeester der Koninklijke Maréchaussée, 1ste Divisie, Brigade Rosendaal, inhoudt dat in den nacht van 20 op 21 December 1916 relatant zich heeft begeven naar de herberg van M., aan de Wouwsche Baan, gemeente Roosendaal, en daar, door een reet in een der ramen, heeft geconstateerd, dat in die woning licht brandde en daarin één of meer militairen aanwezig waren; dat, nadat hij door kloppen op het raam zijne aanwezigheid had te kennen gegeven, schielijk het licht werd gedoofd en er niemand te hooren was; dat op zijn herhaald kloppen de huisvrouw hem toeriep, dat zij alleen thuis was en niet opendeed, waarop hij te kennen gaf, wie hij was, en dat hij gezien had, dat er meerdere personen in hare woning vertoefden; dat door de gebrekkige sluiting inmiddels één der blinden van het raam openging, waarna hij met een electriche zaklantaarn door de ruiten heen de kamer belichtte; dat hij toen zag, dat in die kamer aanwezig waren een tweetal militairen en de bewoner M., die allen trachtten zich te verbergen, doch dat, nadat hij aan M. gezegd had dat hij hem herkend had, M. de deur opendeed en hem toegang tot de woning en aanhoorigheden verleende; dat hij bij een in de woning ingestelde huiszoeking in een daaraan gebouwd schuurtje aanwezig vond een vijftal zakken, inhoudende gevulde zakken harde zeep en plantenvet, terwijl in de herberg onder het biljart verborgen zaten drie militairen; dat deze, na gesommeerd te zijn te voorschijn te komen, hieraan voldeden, en op zijn vraag hunne aanwezigheid aldaar te verklaren, allen het antwoord schuldig bleven en geen motief voor het verblijf aldaar konden opgeven;

Overwegende dat alzoo, door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit de eigen erkenningen van appellant en gedaagden, de verklaringen van de getuigen en den inhoud van het proces-verbaal, een en ander boven weergegeven, wettig en overtuigend bewezen is, met appellants en der gedaagden schuld daaraan, hetgeen hun in de eerste plaats is te laste gelegd met dien verstande, dat appellant en gedaagden de goederen anders dan door misdrijf onder zich hadden;

Overwegende dat toch bij artikel 41 van het Wetboek van Strafvordering een iegelijk bevoegd is verklaard, ingeval een strafbaar feit op heeterdaad wordt ontdekt, den verdachte aan te houden en voor den officier van justitie of een der hulp-officieren te brengen; dat dus appellant en gedaagden, in den nacht ter plaatse als in de

telastlegging aangegeven, een aantal personen aantreffende, met zakken beladen, die zich gedroegen als smokkelaars en die ook zijn gebleken toen op smokkelen uit te zijn, bevoegd waren deze personen aan te houden en hen met de goederen, die zij droegen, naar de maréchaussée over te brengen; dat, al aangenomen, dat zij zich daarbij hadden gedragen als vormden zij eene militaire patrouille of als waren zij buitengewone kommiezen en dat zij de op heeterdaad betrapte smokkelaars met vuurwapenen hadden bedreigd, dit hun niet te minder tot aanhouding en overbrenging van deze personen en de bij hen aangetroffen goederen bevoegd deed zijn, waarbij in het midden kan worden gelaten, of zij niet alsdan aan ernstige overtreding van de krijgstucht zich zouden hebben schuldig gemaakt; dat echter door boven omschreven bewijsmiddelen is komen vast te staan, dat appellant en gedaagden, na de goederen anders dan door misdrijf onder zich te hebben gekregen, in stede van die goederen over te leveren aan het bevoegd gezag, ze zich opzettelijk en wederrechtelijk hebben toegeëigend;

Overwegende dat het aldus bewezen verklaarde feit voor appellant en voor ieder der gedaagden oplevert: „verduistering”;

Gezien de artikelen 74 der Militiewet; 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande; 27 en 321 van het Wetboek van Strafrecht; 193, 209 en volgende der Rechtspleging bij de Landmacht; 55 en 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, op 20 April 1917 ten laste van appellant en gedaagden geweest;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen appellant en gedaagden in de eerste en in de tweede plaats is te laste gelegd; Spreekt hen daarvan vrij;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, met appellants en der gedaagden schuld daaraan, hetgeen hun in de laatste plaats is te laste gelegd met dien verstande, dat appellant en gedaagden de goederen anders dan door misdrijf onder zich hadden;

Qualificeert dit feit voor appellant en voor ieder der gedaagden als: „verduistering”;

Veroordeelt appellant S. te dezer zake tot vijf maanden gevangenisstraf en gedaagde N. en gedaagde E. ieder tot vier maanden gevangenisstraf;

Bepaalt, dat de tijd, door de veroordeelden vóór de tenuitvoerlegging van deze rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de aan ieder hunner opgelegde straf in mindering zal worden gebracht, voor wat betreft appellant S. van 20 Februari 1917 tot 14 Maart d. a. v. en voor wat betreft gedaagden N. en E. van 3 Januari 1917 tot 2 Maart d.a.v.;

Ontzegt allen anderen eisch.

De verdediger betoogde:

dat de Krijgsraad uit de lange, en voor de beklagden absoluut onverstaanbare, — niet minder dan 14 maal wordt hier met „althans” gegoocheld — telastlegging bewezen heeft verklaard, zoolwel voor appellant S. als voor geintimeerden N. en E.:

„dat zij in den nacht van 20 op 21 December 1916 te Roosendaal „te zamen vereenigd met het oogmerk zich wederrechtelijk te be„voordeelen A. de V., P. de V., E. Z., R., B. en S., hebben bewo„gen tot de afgifte van een hoeveelheid plantenvet en harde zeep „toebehoorende aan een ander dan aan hen beklagden, door zich „tegenover die personen, die zich met genoemde goederen, bij zich, „aldaar op de Wouwsche baan bevonden, valschelijk voor te doen „als ambtenaren belast met en bevoegd tot het tegengaan van ver„boden uitvoer”;

dat de Krijgsraad dit bewezene als „oplichting” heeft gekwalificeerd;

dat de heer Advocaat-Fiscaal wijziging van kwalificatie vordert n.l. dien van: „als ambtenaar door misbruik maken van gezag „anderen dwingen iets te doen”;

dat echter met instandhouding van hetgeen de Krijgsraad als bewezen heeft aangenomen, moeilijk kan worden gesproken van: „misbruik maken van gezag door een ambtenaar” ten opzichte van beklagden; dat immers de Krijgsraad aanneemt dat beklagden zich valschelijk voordeden als ambtenaren belast met het tegengaan van verboden uitvoer;

dat bij deze stelling beklagden dan ook geen misbruik van gezag hebben kunnen maken daar zij met geen enkel gezag waren bekleed;

dat bij hetgeen de Krijgsraad als bewezen heeft aangenomen de kwalificatie van oplichting de juiste is;

dat voor oplichting, bewezen moet zijn, het oogmerk van wederrechtelijke bevoordeeling; dat appellant S. heeft ontkend het opzet te hebben gehad zich „de smokkelwaar toe te eigenen”, doch de bedoeling deze naar de Maréchaussée-kazerne over te brengen;

dat bij verhoor van appellant voor Uw Hof misschien kan blijken of deze bewering gegrond is;

dat hij zich voor dat verhoor, ten opzichte van het al of niet bewezene van de schuld van beklagden refereert aan het oordeel van Uw Hof.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.*Sententie van 2 October 1917.*

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselst.

Raadsman: Mr. M. H. de Boer.

Beklaagde werpt de onbevoegdheid van den militairen rechter op, omdat hij, als zijnde Duitscher van geboorte, ten onrechte voor den landstorm zou zijn ingeschreven. Deze inschrijving is evenwel terecht geschied, omdat hij aan de loting voor de militie heeft deelgenomen in 1912 en toen niet is aangewezen om daarbij te worden ingelijfd.

Het verweer van beklagde, dat hij niet aan die loting had behoorren deel te nemen, mag door den rechter niet worden onderzocht, omdat voor dat onderzoek en het nemen van een eindbeslissing door de wet een andere autoriteit — de Commissaris der Koningin — is aangewezen.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een landstormplichtig-soldaat bij het 3de Regiment Infanterie, appellant,

en

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve gedaagde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gehoord de pleidooien, en gezien de stukken van het geding;
Gelet op hetgeen appellant, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, heeft terechtstaan ter zake, dat hij:

1e. na het eindigen van een hem verleend verlof op 11 December 1916 langer dan acht dagen van zijn korps, in garnizoen te Bergen-

op-Zoom, afwezig is gebleven, totdat hij op 21 December 1916 te Rotterdam is aangehouden;

2e. na het eindigen van een hem verleend verlof op 14 Januari 1917 langer dan acht dagen van zijn korps, in garnizoen te Hoogerheide, afwezig is gebleven, totdat hij zich op 18 Februari 1917 te Rotterdam vrijwillig heeft aangemeld;

dit alles na reeds op 28 October 1916 krijgstuuchtelijk te zijn gestraft wegens eerste desertie in tijd van vrede;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 1 Juni 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, het aan appellant te laste gelegde wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met appellants schuld daaraan; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „1e. tweede desertie in tijd van „vrede, gepleegd door een soldaat, door, na reeds ter zake van eerste „desertie te zijn gestraft, langer dan acht dagen na het eindigen van „zijn verlof van zijn korps afwezig te blijven, zonder de reden van „afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen, opge- „volgd van arrestatie; 2e. tweede desertie in tijd van vrede, ge- „pleegd door een soldaat door, na reeds ter zake van eerste desertie „te zijn gestraft, langer dan acht dagen na het eindigen van zijn „verlof van zijn korps afwezig te blijven, zonder de reden van afwe- „zigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen, opgevolgd „van vrijwillige aangifte, doch niet binnen vier weken, misdrijf „ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende „met tweede desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, „opgevolgd van arrestatie”, en appellant te dier zake heeft veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van drie maanden, met bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde militaire gevangenisstraf van 21 tot 27 December 1916 en van 19 tot 23 Februari 1917 in mindering zal worden gebracht;

Overwegende dat van wege appellant is betoogd, dat de militaire rechter onbevoegd is om te erkennen over den persoon van appellant, omdat deze ten onrechte voor den landstorm is ingeschreven, zijnde hij van Deutsche nationaliteit, immers hier te lande geboren zoon van een vader van genoemde nationaliteit;

Overwegende dat ten processe is komen vast te staan, dat appellant, geboren te Beek en Donk (Noord-Brabant) op 7 October 1893, zoon van G. J. S. en van J. M. W., in de gemeente Rotterdam voor de militie, lichting 1913, is ingeschreven geworden als ingezetene-niet-Nederlander; dat hij na zijne inschrijving geen moeite heeft gedaan om op grond, dat hij van Deutsche nationaliteit zoude zijn, van het register te worden afgevoerd, waartoe, ingevolge artikel 19, 4e lid, der Militiewet, de gelegenheid openstond tot 1 September d.a.v.; dat hij deel heeft genomen aan de loting voor de lichting 1913, dus in het jaar 1912 aan de loting voor de militie heeft deelgenomen; dat hij, als zijnde hem ten deel gevallen een nummer, dat

buiten oproeping is gebleven, niet is aangewezen om bij de lichting 1913 te worden ingelijfd; dat hij vervolgens is ingeschreven voor den landstorm;

Overwegende dat deze inschrijving voor den landstorm te recht heeft plaats gevonden; dat immers appellant viel onder de bepaling van artikel 1, 1e lid, b. van de Wet van 31 Juli 1915 (Staatsblad nr. 345), tot nadere uitbreiding van den landstorm, als hebbende hij in 1912 deelgenomen aan de loting voor de militia en zijnde hij niet aangewezen om daarbij te worden ingelijfd; dat nu wel van wege appellant is betoogd, dat deze aan die loting niet had behooren deel te nemen, omdat hij, als zijnde van Duitsche nationaliteit, ingevolge de bepaling van artikel 13 der Militiewet, voor de militia niet had behooren te zijn ingeschreven — maar de rechter dit punt niet vermag te onderzoeken, omdat voor dit onderzoek en het nemen van eene eind-beslissing daaromtrent door de Wet — artikel 20, 3e lid, der Militiewet — eene andere autoriteit — de Commissaris der Koningin — is aangewezen; dat, verzuimt, zooals in dezen is geschied, de belanghebbende om de beslissing van de bij de Wet aangewezen autoriteit binnen den in de Wet daarvoor gestelden termijn in te roepen, de rechter daaraan niet meer kan veranderen maar de inschrijving voor de militia in de voorgoed vastgestelde registers als gewijsde zal hebben te aanvaarden;

Overwegende, dat dus de van wege appellant voorgestelde onbevoegdheid des rechters moet worden verworpen;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring in het vonnis des Krijgsraads te recht is geschied, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep het Hof te dezen opzichte tot geen ander inzicht dan dat des eersten rechters geleid, terwijl de qualificatie van de bewezen feiten op de Wet is gegrond, zoodat appellant in zoverre met het vonnis des Krijgsraads niet is bezwaard;

Overwegende dat echter de straf, te dier zake aan appellant bij het vonnis opgelegd, is te zwaar, omdat in aanmerking mag worden genomen, dat appellant, die bij verschillende gelegenheden — aanvraag om een bewijs van Nederlanderschap en het in dienst willen treden bij het Nederlandsch-Indische Leger — van Nederlandsche autoriteiten kreeg te hooren, dat hij als vreemdeling moest worden aangemerkt, te goeder trouw overtuigd zal zijn geraakt, dat hij dan ook ten onrechte hier te lande tot den militairen dienst werd verplicht en, in die overtuiging, er toe gekomen is, aan dien dienst door desertie zich te onttrekken;

Overwegende dat de bewezen feiten met eene militaire gevangenisstraf van tien dagen behoorlijk worden geboet, en dus het vonnis, wat de opgelegde straf betreft, waarmede appellant is bezwaard, behoort te worden te niet gedaan;

Gezien, behalve de in het vonnis genoemde wetsartikelen, de artikelen 209 en volgende der Rechtspleging bij de Landmacht en 55 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Verwerpt de van wege appellant voorgestelde onbevoegdheid des rechters;

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, op 1 Juni 1917 ten laste van appellant gewezen, voor zooverre de daarbij aan appellant opgelegde straf betreft;

Houdt het vonnis voor al het overige in stand, in het bijzonder wat betreft de bepaling, dat de tijd, door den appellant voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde straf in mindering zal worden gebracht van 21 December 1916 tot 27 December d.a.v. en van 19 Februari 1917 tot 23 Februari d.a.v.;

Veroordeelt appellant, ter zake als in het vonnis aangegeven, tot eene militaire gevangenisstraf van tien dagen;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 20 Februari 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Klager is terecht gestraft wegens het doen van een vraag aan een sergeant-ziekenverpleger, van wien hij kon en moest weten dat de sergeant die vraag niet mocht beantwoorden.

Indien klager werkelijk meende in zijn eigen belang en in dat van de equipage te moeten opkomen tegen gevaar voor besmetting had hij zich behooren te overtuigen of de zaak waar het om ging was gerapporteerd en zoo dit niet was geschied had hij de zaak ter kennis van zijn meerderen moeten brengen.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de klacht van den 23 October 1916 van een matroos 1e klasse over de reden van de straf van drie dagen strafdienst hem op 20 October 1916 opgelegd door zijn Commandant, wegens: „Ongepaste nieuwsgierigheid, door inlichtingen te vragen aan den sergeant-ziekenverpleger omtrent onder behandeling zijnde personen”;

Gezien de stukken van het gehouden onderzoek;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat de bedoelde straf aan klager is opgelegd ten gevolge van een rapport over hem uitgebracht door den Officier van Gezondheid 1e klasse L. K. G.;

Overwegende dat uit het gehouden onderzoek is gebleken dat op den 18den October 1916 door den korporaal-konstabel J. D., en den marinier 1e klasse L. van der K., werd gezien dat een inlandsch matroos, oppasser van een der luitenants ter zee, in de hut van dien officier in diens waschkom, zijn geslachtsdeelen waschte en dat dit, aan klager ter oore gekomen, aan hem, door den marinier van der K., op zijn vraag, werd bevestigd;

dat klager wist, dat de officier, in wiens hut het bovenbedoelde was voorgevallen, den 16den October 1916 wegens zieke oogen was geëvacueerd;

dat klager den volgenden dag aan den sergeant-ziekenverpleger T. P. V., het voorgevallene mededeelde en hem vroeg of de bedoelde inlandsche matroos onder behandeling was wegens vrouwenziekte en of de ziekte van den officier, in wiens hut het gebeurd was, hiermede in verband konde staan;

dat genoemde ziekenverpleger klagers vraag aan den Officier van Gezondheid mededeelde;

Overwegende dat klager bij het onderzoek door Officieren-Commissarissen heeft aangevoerd dat hij met die vraag meende in het belang te handelen van zich zelven en van het overige gedeelte van de equipage, omdat de mogelijkheid bestond, dat indien de meerbedoelde inlandsche matroos als oppasser werd afgelost, hij dezelfde handelingen zoude kunnen herhalen in komaliewant der equipage en hij (klager) of anderen daarvan dan het slachtoffer zoude kunnen worden, zooals met hem reeds eens geschied was bij een andere gelegenheid, en er dus, indien het geval bekend was, bijzonder op de handelingen van dien inlandschen matroos zoude kunnen worden gelet;

dat hij bij het doen van zijn vraag aan den sergeant-ziekenverpleger niet rijpelijk had overwogen dat deze de ondergeschikte van den Officier van Gezondheid en wegens zijn ambt tot geheimhouding verplicht is en dat aan hem (klager) de verantwoordelijkheid van de hygiëne aan boord, niet is toevertrouwd;

Overwegende dat klager, indien hij werkelijk meende op te moeten komen in zijn eigen belang en in dat van het overige gedeelte der equipage tegen het gevaar van besmetting, hij zich eerst had behooren te overtuigen of van het voorgevallene rapport was gemaakt (zooals werkelijk is gebleken te zijn geschied) en zoo dit niet was gebeurd hij de zaak op behoorlijke wijze ter kennis van zijn meerderen had kunnen brengen;

Overwegende dat nu klager dezen eenvoudigen weg niet heeft gevolgd, het stellen van zijn vraag aan den sergeant-ziekenverpleger niet anders dan aan nieuwsgierigheid kan worden toegeschreven, eene nieuwsgierigheid, welke alleen al daarom ongepast was, omdat de vraag gedaan werd aan een onderofficier, van wien klager

konde en moest weten, dat hij die vraag niet mocht beantwoorden;

Overwegende dat uit al het bovenstaande volgt dat klager heeft gepleegd het feit hetwelk hem in de strafreden is te laste gelegd;

Overwegende dat dergelijk feit niet is overeen te brengen met de instandhouding eener goede discipline en dus strafbaar is ingevolge artikel 28 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Water;

Overwegende dat klager derhalve op 20 October 1916 terecht is gestraft, de opgelegde straf niet te zwaar is en de strafreden het gepleegde feit juist omschrijft;

Krachtsens artikel 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie, in verband met de artikelen 12—15 der Rechtspleging bij de Zee-macht, beschikkende op de ingediende klacht.

Verklaart de klacht ongegrond;

Handhaaft straf en strafreden;

Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager, een aan straffer en een aan den Advocaat-Fisikaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 27 Maart 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandiek, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fisikaal: Jhr .Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

De Chef van het Militaire hospitaal te Soerabaja is bevoegd, aldaar verpleegd wordende marineschepelingen, krijgstuhtelijk te straffen voor door hen, tijdens hunne verpleging aldaar, begane krijgstuhtelijke overtredingen.

Aangezien in de gegeven omstandigheden aan zoodanige bestraf-fing bezwaren verbonden waren, mocht hij deze overlaten aan den commandant van het schip onder wien de schepelingen na hun ont-slag uit het hospitaal ressorteerden.

Laatstgenoemde is echter niet gerechtigd deze schepelingen uit-sluitend te straffen op grond van het op de achterzijde van het hospitaalbiljet aangeteekende rapport en de mondelinge toelichtin-gen van den Chef van het hospitaal, maar is verplicht, alvorens te straffen, de betrokken schepelingen mondeling te hooren.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen:

1o. de verklaringen, achtereenvolgens gedagteekend 1, 5 en 25 Augustus 1916, van

J. M., matroos der 2^e klasse ((tijdelijk 3e klasse) Stamboek no. 2529,

E. van E., matroos der 2de klasse, Stamboek no. 3555, beiden destijds dienende aan boord van Hr. Ms. pantserschip „Tromp”, behorende tot het Nederlandsch-Eskader in Oost-Indië, en

J. P. K., matroos der 1e klasse, Stamboek no. 2721, destijds dienende aan boord van Hr. Ms. pantserschip „De Ruijter”, eveneens tot genoemd eskader behorende,

inhoudende, dat zij zich bij het Hoog Militair Gerechtshof wenschen te beklagen, ieder over de straf hem opgelegd door den Commandant der Marine-kazerne te Soerabaia, den luitenant-kolonel der Mariniers A. H. B., zijnde voor M.: op 25 Juli 1916, twee dagen provoost-arrest op water en brood, wegens:

„Onmilitair gedrag door: 1o. als verpleegde in het militair hospitaal te Soerabaia op één dag tot tweemaal toe ongegrond te reclameeren over de hem verstrekte rijst, aardappelen en groenten; 2o. een dag later wederom een ongegronde reclame ingebracht over de hem verstrekte rijst”,

van E.: op 3 Augustus 1916, twee dagen strafdienst, wegens:

„Als verpleegde in het militair hospitaal te Soerabaia een ongegronde klacht ingebracht over de hem verstrekte aardappelen en groenten” en

K. op 22 Augustus 1916, twee dagen strafdienst, wegens:

„Als verpleegde in het militair hospitaal te Soerabaia een ongegronde klacht ingebracht over de hem verstrekte rijst, groenten en aardappelen”,

en wel M. en K. over de straf en over de strafreden en van E., in het bijzonder over de strafreden;

2o. de bescheiden betreffende het in elk dezer klachtzaken gehouden onderzoek, te weten in de zaak van M. en in die van Van E., ingevolge de beschikkingen achtereenvolgens van 4 Augustus 1916 No. 5436 en 11 Augustus 1916 No. 5456 van den Commandant van het Nederlandsch-Eskader in Oost-Indië en in de zaak van K., ingevolge de beschikking van 18 September 1916 No. 8239 van den Commandant der Zeemacht en Chef van het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië op verzoek van den commandant van Hr. Ms. „De Ruijter”;

alsmede de memoriën achtereenvolgens d.d. 5 Februari 1917 van den klager M., d.d. 13 October 1916 van den klager van E., en d.d. 15 October van den klager K., tot nadere toelichting van hun beklag, en de berichten van den strafoplegger, betreffende de gronden waarop de aan ieder der klagers opgelegde straf en de daarbij behorende strafreden berusten;

Gehoord op 23 Januari 1917 den inmiddels in Nederland teruggekeerden klager M.;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Hr. Ms. Zee- en Landmacht in elk der bovengenoemde klachtzaken;

Overwegende dat de bezwaren van de klagers tegen de strafredenen, ieder voor zooveel hem betreft, daarop neerkomen, dat de daarin bedoelde reclames over de voeding in het hospitaal te Soerabaia, door hen en een aantal andere, destijds in dat hospitaal verpleegd wordende schepelingen ingebracht, naar hunne meening niet ongegrond waren;

dat de klagers bovendien zich bezwaard gevoelen over de strafoplegging, omdat zij gestraft zouden zijn zonder te voren in de gelegenheid te zijn gesteld hunne verdediging aan den strafoplegger voor te dragen;

dat voorts de klager M. nog heeft aangevoerd, dat in deze naar zijne meening de Commandant der Marine-kazerne tot het opleggen van straf niet bevoegd was;

Overwegende dat de strafoplegger in zijne boven bedoelde berichten heeft opgegeven:

dat de chef van het militair hospitaal te Soerabaia, de dirigerende officier van gezondheid Dr. W. J. van G., hem op den 24sten of op een lateren datum in Juli 1916 mondeling mededeelde: dat op den 23sten t. v. een aantal in dat hospitaal verpleegd wordende marine-schepelingen gereclameerd hadden over de hun op dien dag verstrekte spijzen, als: rijst, aardappelen, groenten en pisang; dat hij, na onderzoek, die reclames ongegrond en de reclamanten deswege strafschuldig had bevonden en het hem toescheen, dat het een complotje gold, opgezet door een paar jeugdige schepelingen en waarvan de matroos M. een der aanstokers was;

dat genoemde chef hem toen tevens te kennen gaf, dat het dezen zeer moeilijk was in dit geval zelf de schuldigen te straffen, omdat in het hospitaal de gelegenheid ontbrak een zoo groot aantal overtreders de hun op te leggen straf te doen ondergaan;

dat hij, strafoplegger, op grond van een en ander met genoemden chef overeenkwam, dat deze de strafschuldig geoordeelde schepelingen niet zou straffen, doch bij hun ontslag uit het hospitaal een rapport betreffende de door hen begane overtreding zou doen stellen, op hun hospitaalbillet, en dat hij, strafoplegger, die schepelingen alsdan zou straffen bij hun terugkeer in de kazerne;

dat klager M. op 25 Juli 1916 uit het hospitaal ontslagen werd en op diens hospitaalbillet een rapport was vermeld, luidende: „1e. tot tweemaal toe ongegrond gereclameerd over de hem verstrekte rijst, aardappelen en groenten; 2e. een dag later wederom een ongegronde reclame ingebracht over de hem verstrekte rijst”;

dat klager van E., op 2 Augustus 1916 uit het hospitaal ontslagen werd, en op diens hospitaalbillet een rapport was vermeld, luidende: „Den 23sten Juli 1916 een ongegronde klacht ingebracht over de hem verstrekte aardappelen en groenten”;

dat klager K. op 22 Augustus 1916 ontslagen werd uit het hospitaal en op diens hospitaalbiljet vermeld was een rapport, luidende: „Den 23sten Juli 1916 een ongegronde reclame ingebracht over de hem verstrekte rijst, groenten en aardappelen”;

dat hij strafoplegger, zich gesteld heeft op het standpunt, dat de chef van het hospitaal de rapporten onderzocht had, en dat hij daarom aan de klagers op den dag waarop zij uit het hospitaal ontslagen waren, op parade enkel het door den chef van het hospitaal op hun biljet vermelde rapport mededeelde en hen vervolgens gestraft heeft;

dat hij in de reden der aan klager M. opgelegde straf vermeld heeft „onmilitair gedrag”, omdat deze op twee achtereenvolgende dagen reclameerde over de voeding, die niet toevallig op die dagen minder goed of minder smakelijk was dan op andere dagen, doch door klager minder goed werd gevonden dan die, welke aan boord verstrekt wordt, terwijl, blijkens mededeeling van den chef van het hospitaal bij gelegenheid van de bovenbedoelde bespreking, aan de aldaar verpleegd wordende schepelingen reeds de noodige inlichtingen omtrent die voeding gegeven waren;

Overwegende dat — ook al ontbreken in de overige aan het Hof overgelegde bescheiden de gegevens om zulks met zekerheid te kunnen vaststellen — uit de voormelde berichten van den strafoplegger is af te leiden, dat de chef van het militair hospitaal te Soerabaia strafbevoegdheid bezat ten aanzien van de klagers, indien deze zich tijdens hunne verpleging in dat hospitaal schuldig maakten aan eenig krijgstuuchtelijk vergrijp, alsmede, dat de klagers tijdens hunne verpleging in dat hospitaal en ook nog na hun ontslag uit die inrichting, althans op den datum waarop zij gestraft werden, behoorden tot de bemanning der Marine-kazerne te Soerabaia, zoodat uit dien hoofde de commandant dier kazerne destijds te hunnen aanzien strafbevoegdheid bezat;

dat, aangenomen alzoo dat de strafbevoegdheid van beide boven genoemde militaire autoriteiten inderdaad vaststaat en nu klaarblijkelijk omstandigheden zich voordeden, waardoor de chef van het hospitaal niet of bezwaarlijk kon gebruikmaken van zijne bevoegdheid om de klagers te straffen ter zake van eene door hen, naar zijn oordeel, begane overtreding van de krijgstuuch, een wettelijk bezwaar niet bestond tegen den tusschen hem en den strafoplegger overeengekomen maatregel, dat laatstgenoemde de behandeling en afdoening van de door hem op de betrekkelijke hospitaalbiljetten ten laste van de klagers aan te teekenen overtredingen zoude overnemen;

dat echter in dit geval de strafoplegger die aanteekeningen enkel te beschouwen had als rapporten, waarop betrekking heeft het bepaalde in de artikelen 4 t/m 7 der Rechtspleging bij de Zeemacht en in de artikelen 58 en 59 (1—6) van het Reglement op den Inwendigen Dienst aan boord van Hr. Ms. Oorlogsschepen, ten deze ook geldende in de Marine-kazerne;

dat ingevolge het bepaalde in de bovengenoemde artikelen der

Rechtspleging bij de Zeemacht het opleggen van krijgstuchtelijke straf eerst mag geschieden nadat de commandeerende officier de zaak onderzocht heeft en hem uit dat onderzoek gebleken is, dat de verdachte schuldig is aan een bepaald, in de strafreden met juistheid te omschrijven krijgstuchtelijk vergrijp; dat uiteraard, ten einde de schuld van den verdachte te kunnen vaststellen en de straf naar recht en billijkheid te kunnen bepalen met inachtneming der omstandigheden die wellicht tot verzwaring of vermindering der strafbaarheid zouden kunnen leiden, tot dat onderzoek onder meer behoort, het hooren van den verdachte omtrent het hem te laste gelegde vergrijp en hem daarbij in de gelegenheid te stellen zijne middelen van verdediging aan te voeren; dat, ten overvloede, deze rechtsregel ook was neergelegd in het — ingevolge Koninklijk besluit van 27 Juni 1916 no. 75 (beschikking Minister van Marine d.d. 10 Juli 1916, Afd. B., no. 70) vervallen — 4de lid van artikel 144 der bij Koninklijk besluit van 13 November 1913 no. 26 vastgestelde „Instructie voor de Commandeerende Officieren van Hr. Ms. Oorlogsschepen”, ten deze ook geldende voor den commandant eener Marine-kazerne, in welk lid onder meer was voorgeschreven, dat de commandant de rapporten van alle overtredingen en tekortkomingen moest onderzoeken en, alvorens straf op te leggen, den beklaagde moest hooren; dat, mocht ook al eerstgenoemd Koninklijk besluit reeds bij de zeemacht in Oost-Indie bekend zijn geweest ten tijde waarop de klagers gestraft werden, zoodat ook aldaar bedoeld voorschrift destijds niet meer van kracht was, dan nog artikel 59 van meergenoemd Reglement op den Inwendigen Dienst inhield een voorschrift van overeenkomstige strekking, immers dat aan het opleggen van straf door den commandant moet voorafgaan een onderzoek naar den aard der overtreding in tegenwoordigheid van den overtreder, waaruit toch — wil die bepaling eenigen zin hebben — voortvloeit, dat de overtreder bij dat onderzoek zal worden gehoord en desgewenscht zijne bezwaren tegen het hem betreffende rapport moet kunnen inbrengen;

dat mitsdien de strafoplegger in de voorliggende gevallen niet kon volstaan met enkel aan de klagers mededeeling te doen van het op hun hospitaalbiljet vermelde rapport en een onderzoek, als bij de Wet en in de Verordeningen voor de Koninklijke Marine voorgeschreven, niet achterwege had behooren te blijven; dat daartoe toch geen aanleiding kon geven de omstandigheid, dat de chef van het hospitaal den strafoplegger tevoren, als toelichting op de nader in te dienen rapporten, had in kennis gesteld met de — naar zijne meening — ongegronde reclames over de voeding door een aantal marine-schepelingen, o. w. de klagers, ingebracht en met de — naar zijne meening — strafschuldigheid van die schepelingen te dier zake, vermits de commandant, mede in verband met de regelen ten aanzien van de handhaving der krijgstucht en het vaststellen en opleggen van straffen neergelegd in de meergenoemde Instructie voor de Commandeerende officieren, niet enkel de op te leggen straf,

doch ook de strafschuldigheid van de klagers naar bevind van zaken zelfstandig had te bepalen;

Overwegende dat aan het Hof uit de in elk der klachtzaken overgelegde bescheiden gebleken is, dat de strafoplegger enkel op grond van hetgeen hem, blijkens zijne berichten, door den chef van het hospitaal medegeedeeld was en van de aanteekeningen op de hospitaalbiljetten van de klagers, niet kon geraken tot eene juiste waardeering van de overtreding door de klagers begaan tijdens hunne verpleging in het hospitaal en derhalve, zonder nader onderzoek, ook niet zelfstandig voor ieder der klagers een strafreden kon vaststellen, waarin de door dezen begane overtreding met juistheid omschreven werd;

Overwegende dat waar is komen vast te staan, dat de bestrafing van de klagers niet is geschied, met inachtneming der regelen, als waarborgen voor eene rechtvaardige en billijke strafoplegging gesteld, reeds om deze reden de aan ieder der klagers opgelegde straf niet kan worden gehandhaafd;

dat hierdoor een onderzoek omtrent de al of niet gegrontheid van de door de klagers, ieder voor zich, ingebrachte bezwaren vervalt;

Krachtens artikel 50 van 's Hof's Provisioneele Instructie, in verband met de artikelen 12—14 der Rechtspleging bij de Zeemacht, beschikkende op de voormelde klachten;

Verklaart die wettig;

Doet te niet de aan ieder der klagers opgelegde straf en de daarbij behorende strafreden;

Bepaalt dat die straffen en die strafredenen uit de conduiteboekjes en uit het strafregister zullen worden verwijderd;

Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan den strafoplegger en een aan den Advocaat-Fiscaal en een uittreksel aan iederen klager.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF

Beschikking van 1 Mei 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Klager is achtereenvolgens voor twee geheel gelijke feiten gestraft door zijn commandant, een hoofdofficier en door zijn waarnemend commandant, een reserve-eerste-luitenant. Over beide straffen beklagt hij zich bij het H. M. G.

Op grond van de conclusiën van de benoemde deskundigen verklaart het Hof de eerste klacht wettig, maar verklaart zich onbevoegd in eerste instantie kennis te nemen van de tweede klacht, omdat de straf is opgelegd door een officier van lageren rang dan dien van hoofdofficier.

Het Hof geeft echter den commandant in overweging om in verband met het bepaalde in art. 19 R. L. ook de tweede straf te royeeren.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de klacht, ingediend den 24 sten Januari 1917 door den landstormplichtige J. P. L., van de Depot-afdeeling van het 1ste Regiment Vesting-Artillerie, waarbij hij zich beklagt over de hem op 18 Januari 1917 door den Depot-commandant, den luitenant-kolonel J. A. G. J., opgelegde straf van zeven dagen politiekamer met de strafreden: „Na bij herhaling voor den militairen dienst op „verzoek herkeurd en steeds geschikt bevonden te zijn, voorgeven- „de vreeselijke pijnen te hebben, telkens en telkens weer uit te „vallen bij alle loopoefeningen, zoodat dit, ook volgens den fungeer- „rend officier van gezondheid aan aggraveeren moet worden toe- „geschreven en waardoor onwil en lijdelijk verzet moet worden „aangenomen”;

Gelezen ook de klacht, ingediend den 27sten Januari door genoemden landstormplichtige, waarbij hij zich beklagt over de hem op 23 Januari 1917 door den wd. Depot-commandant, den reserve-luitenant M. R. A., opgelegde straf van vier dagen provoost met de strafreden: „Na bij herhaling voor den militairen dienst op verzoek herkeurd en steeds geschikt bevonden te zijn, voorgevende vreeselijke pijnen te hebben, wederom telkens en telkens uit te vallen bij alle loopoefeningen, zoodat dit ook volgens den fungeerend officier van gezondheid aan aggraveeren moet worden toegeschreven, en waardoor onwil en lijdelijk verzet moet worden aangenomen”;

Gelezen de op de klachten betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord klager en als deskundige, onder eede, Dr. S. W. P., arts en officier van gezondheid der 1e klasse;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat klager heeft verklaard:

dat hij wel kan wandelen, maar niet bepakt marcheeren;

dat hij niet mee kan, tengevolge van pijn aan zijne voeten;

dat hij mitsdien meent ten onrechte te zijn gestraft;

Overwegende dat het Hof bij beschikking van 28 Februari 1917 heeft besloten Dr. S. W. P., arts en officier van gezondheid der 1e klasse, en J. G. R., arts en reserve-officier van gezondheid der 1e klasse, beiden verblijf houdende te Utrecht, te benoemen als deskundigen, teneinde, na kennisneming van de processtukken in deze

zaak, een onderzoek in te stellen naar den toestand van de voeten van klager, in verband met het feit, waarvoor hij op 18 Januari 1917 krijgstuuchtelijk is gestraft, en genoemde deskundigen uit te noodigen om over hunne bevindingen en hun oordeel schriftelijk verslag uit te brengen;

Overwegende dat genoemde deskundigen, na als zoodanig te zijn beëdigd, in hun ter zake uitgebracht schriftelijk verslag, gedagteekend 2 April 1917, op de daarin aangevoerde gronden tot de navolgende conclusiën zijn gekomen:

1e. dat de onderzochte lijdende is aan „platvoeten” (rechts in meerdere mate dan links), gepaard gaande met een lichten graad van vervorming van den linkerdijbeenhals;

2e. dat de onderzochte in verband met deze afwijkingen niet geschikt kan worden geacht voor alle militaire diensten;

3e. dat de onderzochte in staat wordt geacht tot eenige doch niet tot alle loopoefeningen;

4e. dat de mogelijkheid bestaat, dat de onderzochte tengevolge van zijne gebreken last ondervindt, o. a. door het optreden van pijn;

Overwegende dat het Hof de conclusiën waartoe de beide deskundigen in hun verslag zijn gekomen, met de gronden, waarop zij rusten, overneemt en tot de zijne maakt;

Overwegende dat in verband hiermede en gelet ook op de door eerstgenoemde deskundige ter terechtzitting gegeven toelichtingen klager naar 's Hofs oordeel op den 18den Januari 1917 ten onrechte is gestraft;

Overwegende dat klager niet-ontvankelijk is in zijne klacht van 27 Januari 1917, zijnde het Hof, naar analogie van den aanhef van artikel 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie, onbevoegd eene klacht in eerste instantie te behandelen, wanneer de straf, als in het onderwerpelijke geval, is opgelegd door een officier van lagere rang dan dien van hoofdofficier;

Krachtens artikel 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie, in verband met de artikelen 17—20 der Rechtspleging bij de Landmacht, beschikkende op de ingediende klachten;

Verklaart de klacht van 24 Januari 1917 wettig;

Doet te niet de straf van 18 Januari 1917 met bijbehorende strafreden;

Gelast, dat deze straf en deze strafreden uit klagers straflijst zullen worden verwijderd;

Verklaart klager niet-ontvankelijk in zijne klacht van 27 Januari 1917;

Geeft, in verband met het gestelde in artikel 19 van de Rechtspleging bij de Landmacht, den commandant der genoemde Depotafdeeling echter in overweging de den klager op 23 Januari 1917 door den waarnemend commandant der Depotafdeeling opgelegde straf van vier dagen provoost met bijbehorende strafreden — zijnde die naar het wezen der zaak geheel gelijklopend met de strafreden,

waarop deze beschikking betrekking heeft — uit klagers straflijst te verwijderen;

Bepaalt, dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan den commandant van de Depot-afdeeling van het 1e Regiment Vesting-Artillerie, een aan den Advocaat-Fiscaal, en een uittreksel aan klager.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 27 Juni 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Krijgstuchtelijke bestraffing wegens het verstrekken van inlichtingen aan een verslaggever van een dagblad, waarvan kon worden voorzien dat zij in dat dagblad zouden worden gepubliceerd, zijnde die inlichtingen inderdaad door of vanwege de redactie verwerkt in een artikel, waarin de toestand in het Interneeringskamp te Zeist op onware wijze wordt voorgesteld en de goede naam van den Depot-Commandant op bespottende en hoonende wijze wordt aangerand.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de klacht ingediend den 1sten Mei 1917 van een reserve-tweede-luitenant, over de straf van acht dagen kamerarrest zonder acces, hem op 27 April 1917 opgelegd door zijn commandant wegens: „Zich schuldig gemaakt aan een handeling, welke met de „instandhouding van eene goede discipline in den militairen dienst „onbestaanbaar is, n.l. aan een verslaggever van het dagblad „de „Telegraaf” inlichtingen te verstrekken, waarvan kon worden „voorzien, dat zij zouden worden gepubliceerd en met het doel dat „zulks zou geschieden en door deze inlichtingen in bedoeld dag-„blad een artikel uit te lokken, waarin de toestand in het Internee-„ringskamp bij Zeist wordt voorgesteld op eene onware wijze, althans „geheel in strijd met de bestaande toestanden en de goede naam van „den Depôt-Commandant, als zoodanig, op bespottende en hoo-„nende wijze wordt aangerand”;

Gezien de stukken van het gehouden onderzoek;

Gehoord klager;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat door klager is verklaard:

dat hij op den 5den April 1917 tegenwoordig is geweest bij de conferentie, welke de reserve-tweede-luitenant W., destijds gedetacheerd bij het Res. Bat. E. te Legerplaats bij Zeist, met den verslaggever van het dagblad „De Telegraaf” omstreeks 4 uur 15 min. namiddag te Amersfoort, in het Hotel Reichmann heeft gehad;

dat hij op uitdrukkelijk verzoek van genoemden luitenant en anderen bij deze conferentie aanwezig is geweest;

dat hij vóór dien tijd met deze geheele zaak weinig te maken wilde hebben;

dat hij niet met den luitenant W. is meegegaan met het doel om inlichtingen aan genoemden verslaggever te geven;

dat hij niet kan zeggen, geheel onschuldig te zijn aan het dagbladartikel;

dat hij echter niet geweten heeft, wat in het artikel vermeld zou worden;

dat hij verschillende feitelijke mededeelingen, door den luitenant W. aan den verslaggever verstrekt, bevestigd heeft;

dat hij de mogelijkheid van publicatie dezer inlichtingen wel voor oogen heeft gehad;

dat hij weet, dat deze mededeelingen in het Telegraafartikel vermeld zijn;

dat hij, na het verstrekken der inlichtingen aan den verslaggever, gepoogd heeft de publicatie dier inlichtingen te voorkomen;

dat meergenoemde luitenant feitelijk de zaak in elkaar gezet heeft;

dat hij hoofdzakelijk bezwaren heeft, tegen de omschrijving der strafreden;

dat hij ontkent onware inlichtingen te hebben verstrekt, zooals, naar hij meent, uit de strafreden te lezen is;

dat hij meent, ook niet aansprakelijk te zijn voor de in de strafreden voorkomende hoonende uitdrukkingen;

dat hij erkent niet ridderlijk tegenover den kolonel te hebben gehandeld;

dat, hoe onwaarschijnlijk het ook moge klinken, hij geen oogenblik het doel heeft gehad een courantenartikel uit te lokken;

dat in het artikel eenige onwaarheden zijn vermeld, welke hij echter toen niet beter heeft kunnen weten;

Overwegende dat klager, bij de conferentie door den luitenant W. op 5 April 1915 te Amersfoort met den verslaggever van het dagblad „De Telegraaf” gehouden, tegenwoordig is geweest;

Overwegende dat klager bij deze conferentie, niet alleen verschillende mededeelingen over toestanden in het Interneeringskamp te Zeist door den luitenant W. aan dien verslaggever verstrekt, heeft bevestigd, doch ook persoonlijk eenige bijzonderheden betreffende deze toestanden aan meergenoemden verslaggever heeft medegedeeld;

Overwegende dat klager de mogelijkheid van publicatie der ge-

geven inlichtingen heeft voorzien, en zelfs pogingen heeft aangewend ter voorkoming dier publicatie;

Overwegende dat klager erkent — zooals hem thans blijkt — eenige onwaarheden aan den verslaggever te hebben medegedeeld;

Overwegende dat klager daarom mede verantwoordelijk moet worden geacht voor het geïncrimineerde artikel „Toestanden in het Interneeringskamp te Zeist”, voorkomende in het dagblad „De Telegraaf” van Zondag 8 April 1917;

Overwegende dat klager door deze gedragingen zich schuldig gemaakt heeft aan eene handeling, welke met de instandhouding eener goede discipline en krijgstucht in den militairen dienst onbestaanbaar is;

Overwegende dat klager dus terecht gestraft is en de straf gelet op den ernst van het feit geenszins te zwaar is, terwijl de omschrijving der strafreden, ofschoon in het wezen der zaak juist, eenige wijziging behoeft;

Krachtens artikel 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie, in verband met de artikelen 17—20 der Rechtspleging bij de Landmacht, beschikkende op de ingediende klacht;

Verklaart de klacht ongegrond;

Handhaaft de straf waarover beklag;

Wijzig de strafreden als volgt:

„Zich schuldig gemaakt aan eene handeling, welke met de instandhouding eener goede discipline en krijgstucht in den militairen dienst onbestaanbaar is, door, te zamen met een anderen luitenant, aan een verslaggever van het dagblad „De Telegraaf” inlichtingen te verstrekken, waarvan kon worden voorzien, dat zij in „De Telegraaf” zouden worden gepubliceerd, zijnde die inlichtingen door of vanwege de redactie dan ook verwerkt in een artikel, waarin de toestand in het Interneeringskamp te Zeist wordt voorgesteld op eene onware wijze en de goede naam van den Depôt-Commandant als zoodanig op bespottende en hoonende wijze wordt aangerand”;

Beveelt dat deze strafreden naast de straf waarover beklag in de straflijst van klager zal worden ingeschreven;

Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager, een aan straffer en een aan den Advocaat-Fiscaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 14 Juli 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, J. C. H. A. Quack
en P. P. C. Collette.

Een onderluitenant van het leger in Nederlandsch-Indië is, zelfs al is hij waarnemend compagnies-commandant, niet bevoegd de onder zijne bevelen dienende onderofficieren en manschappen krijgstuhtetelijk te straffen, omdat hij niet den rang van officier bekleedt.

Bij het opleggen van de straf van politiekamer komt geene autorisatie te pas.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de beschikking van den Krijgsraad in het 2e Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, genomen 19 April 1917 op de klacht, gedagteekend 27 Februari 1917, van een milicien-soldaat over de hem op 22 Februari 1917 door den waarnemend compagnies-commandant, den onderluitenant van het Leger in Nederlandsch-Indië J. B., opgelegde straf van vier dagen politiekamer, met autorisatie van den bataljons-commandant, met de strafreden: „zijn schoenen verwaarloosd”;

Overwegende dat bij die beschikking klagers klacht ongegrond is verklaard;

Gezien de verklaring van klager, gedagteekend 1 Mei 1917, waarbij hij van 's-Krijgsraads beschikking in hooger beroep is gekomen bij het Hof;

Gelezen de op de zaak betrekking hebbende stukken;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat in het Derde Hoofdstuk, van de straffen, van het Reglement van Krijgstucht wordt geregeld de strafbevoegdheid van de militaire commandanten;

Overwegende dat in bedoeld hoofdstuk strafbevoegdheid wordt toegekend uitsluitend aan de commandeerende-officieren van korpsen, de hogere officieren van de korpsen, de kapiteins of commandeerende-officieren van de compagnieën en de officieren-detachements-commandanten (artikelen 31, 36, 37, 39, 40, 41, 42 en 43);

Overwegende dat artikel 38 van het Reglement van Krijgstucht bepaalt, „dat het eenvoudig arrest door ieder van hooger rang aan

zijnen minderen kan worden geordonneerd", met toevoeging „maar „de oplegging der straffen, welke daarvan het gevolg kan zijn, zal „alleen staan aan zoodanige superieuren, als bij de onderscheidene „artikelen van dit Reglement is bepaald", welke superieuren zooeven zijn genoemd;

Overwegende dat derhalve aan een onderofficier geene strafbevoegdheid is toegekend;

Overwegende daarenboven, dat bij de straf van politiekamer geene autorisatie te pas komt, waar toch volgens het Reglement van Krijgstucht, artikelen 36 en 40, uitsluitend cachot- en provooststraffen eerst na bekomen autorisatie kunnen worden opgelegd;

Overwegende dat het eerste lid van § 1 artikel 1 van het Koninklijk Besluit van 13 Mei 1908, Nr. 59 (V. B. U. 1908—1911, bldz. 1903), regelende het instituut der onderluitnants van het Leger in Nederlandsch-Indië bepaalt:

„De onderluitnants hebben den graad van onderofficier, doch „staan als zoodanig boven alle adjudant-onderofficieren, en de met „dezen geassimileerde militairen”;

Overwegende, op grond van het vorenstaande, dat de onderluitenant van het Leger in Nederlandsch-Indië J. B., ook al was hij belast met de waarneming van het commando over de 4e compagnie van Reserve-Bataljon B., niet bevoegd was, den tot die compagnie behorende onderofficieren en manschappen, onder wie appellant, straf op te leggen;

Overwegende dat mitsdien de aan appellant op 22 Februari 1917 door genoemden onderluitenant opgelegde straf van vier dagen politiekamer moet worden te niet gedaan;

Overwegende dat, waar het zóó staat, een onderzoek naar de al of niet juistheid van de door appellant aangevoerde bezwaren tegen zijne bestraffing achterwege kan blijven;

Beschikkende in hooger beroep krachtens artikel 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Verklaart de klacht wettig;

Verstaat, dat de straf van 22 Februari 1917 appellant is opgelegd door een daartoe onbevoegd meerdere, bekleedende die meerdere niet den rang van officier;

Doet te niet 's Krijgsraads beschikking van 19 April 1917;

Doet te niet straf en strafreden, waarover beklag;

Gelast, dat deze straf en deze strafreden uit appellants straflijst zullen worden verwijderd;

Bepaalt, dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan appellant, een aan den onderluitenant van het leger in Nederlandsch-Indië J. B., en een aan den Advocaat-Fiscaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 25 Juli 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack en P. P. C. Collette.

Art. 9 (3). Algemeene baksorder.

Wanneer een overtreding is gepleegd naar aanleiding van een beslissing door een commandant genomen op een ingediende klacht, is het wenschelijk dat niet die commandant maar de boven hem gestelde autoriteit de overtreding berecht.

Het op ongepaste wijze bij den commandant aandringen op een commissie van onderzoek of onderhoud met den admiraal, nadat de commandant zijne beslissing in een klachtzaak heeft medegedeeld en het daarna zich rechtstreeks schriftelijk wenden tot den admiraal met verzoek een onderzoek van de zaak te gelasten is strafbaar ingevolge artt. 21 en 28 R. K. W.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de klachten van den 11den Juni 1917 van twee korporaals-torpedist, over de straf onderscheidenlijk van 14 dagen strafdienst en 4 dagen strafdienst, hun op 1 Juni 1917 opgelegd door den commandant der Maritieme Middelen te Terschelling onderscheidenlijk wegens:

„Handelen in strijd met het voorgeschrevene in de Algem. baksorder art. 9 (3) en het op ongepaste wijze bij den Commandt. aandringen op eene commissie van onderzoek of onderhoud met den admiraal, nadat de Commandt. zijne beslissing in een klachtzaak had medegedeeld”, en: „Gehandeld in strijd met het voorgeschrevene in de Algem. baksorder art. 9 (3)”;

Gezien de stukken van het gehouden onderzoek;

Gehoord: klagers en als getuige den luitenant t/zee der 1e klasse G.;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat uit het gehouden onderzoek is gebleken:

dat klagers zich den 12den Mei 1917 bij hun commandant, den luitenant t/zee der 1e klasse G., beklaagden over den chef der equipage, die tegenover twee landstormplichtige mijnenleggers uitdrukkingen zoude hebben gebezigd, welke aan der klagers gezag als onderofficier schade konden doen;

dat deze klacht door bovengenoemden commandant werd onderzocht en dat deze aan klagers na afloop van dit onderzoek mededeelde, dat hij hun klacht onaannemelijk vond;

dat klager B. toen aan den commandant vroeg om een commissie van onderzoek te willen benoemen of om den vlootvoogd te mogen spreken, hetgeen door den commandant geweigerd werd;

dat klagers den volgenden dag een brief hebben gericht aan den Vice-Admiraal, commandant der Marine te Willemsoord, waarin zij aan dezen vlootvoogd verzochten, hun klacht over den sergeant-torpedist te willen doen onderzoeken, hem daarbij mededeelende, welke beslissing hun commandant in zake die klacht had gegeven;

dat de bovengenoemde vlootvoogd der klagers schrijven in handen stelde van den Commandant der Maritieme Middelen te Terschelling met opdracht: 1o. te onderzoeken, waarom klagers gehandeld hadden tegen het bepaalde in artikel 9 der Algemeene baksorder, en 2o. om den Commandant van Hr. Ms. „Havik” inlichtingen te doen geven naar aanleiding van den inhoud van bovenbedoeld schrijven;

dat meergenoemde vlootvoogd, na bericht te hebben gekregen omtrent het onderzoek door den Commandant der Maritieme Middelen te Terschelling, aan dezen hoofdofficier in overweging gaf om beide klagers krijgstuchtelijk te straffen wegens het handelen in strijd met het voorgeschrevene in de Algemeene baksorder (art. 9 (3)) en — na onderzoek — korporaal B. bovendien wegens zijn onkrijgstuchtelijk gedrag tegenover zijn commandant, door een commissie van onderzoek te eischen;

Overwegende dat, daar der klagers overtredingen werden bedreven naar aanleiding van een beslissing door hun commandant, in zake van een door hen ingediende klacht genomen, het wenschelijk was, dat die overtredingen niet door dien commandant, doch door de boven dezen geplaatste autoriteit werden berecht;

Overwegende dat klagers bij hun verhoor voor Officieren-Commissarissen en voor het Hoog Militair Gerechtshof en in de toelichting op hunne klachten hebben opgegeven:

dat zij meenden, dat de commandant geen beslissing op hun klacht had genomen, in ieder geval niet uitdrukkelijk bij de minderen had laten uitkomen, dat deze gehoorzaamheid aan door hen gegeven bevelen waren verschuldigd;

dat zij aan den commandant verzochten om een commissie van onderzoek of om den vlootvoogd te mogen spreken;

dat, toen dit geweigerd werd, zij rechtstreeks aan den Vice-Admiraal te Willemsoord hebben geschreven met het verzoek, een onderzoek van de zaak te gelasten;

dat het voor hen moeilijk was om in dit schrijven aan te geven, over wien zij zich wilden beklagen, over den commandant of over den sergeant-torpedist;

dat zij meenden verplicht te zijn om te trachten opheldering in de zaak te krijgen, daar anders hun positie als meerdere aan boord ondermijnd was en zij wilden handelen in het belang van de krijgstucht en niet daartegen; al mogen zij dan ook niet volgens de letter der bepalingen gehandeld hebben;

Overwegende dat artikel 9 (3) van de Algemeene baksorder aan duidelijkheid niets te wenschen overlaat en dat klagers derhalve moesten weten, dat, toen de commandant hun had medegedeeld, dat hun klacht onaannemelijk was, er geen beroep op een hoogere autoriteit was toegelaten van de beslissing op die klacht;

Overwegende dat, indien klagers meenden, dat de commandant de klacht niet behoorlijk had onderzocht, artikel 9 (2) van de Algemeene baksorder hun den weg wees, indien zij zich over dien commandant wilden beklagen;

Overwegende, dat klagers, door, na de beslissing van den commandant in zake hun klacht te hebben vernomen, een schrijven te richten tot den Commandant der Marine te Willemsoord, waarin zij dezen verzochten, diezelfde klacht te doen onderzoeken, gehandeld hebben in strijd met het bepaalde in artikel 9 (3) van de Algemeene baksorder, en dus strafbaar zijn ingevolge artikel 28 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Water;

Overwegende, wat betreft het tweede gedeelte van de reden van de straf, aan korporaal-torpedist B. opgelegd, dat door den luitenant ter zee der 1e klasse G. bij zijn verhoor voor het Hoog Militair Gerechtshof onder eede is verklaard:

dat, toen hij aan klagers had medegedeeld, dat hij hun klacht onaannemelijk vond, klager B. zeide, dat hij dan een commissie van onderzoek wilde;

dat, toen hij dit weigerde en aan klager uitlegde, dat de beslissing daarover aan den commandant lag, deze bleef aandringen, en dat, toen hij nogmaals weigerde, klager zeide, den admiraal te willen spreken;

dat toen hij aan klager zeide, dat dit niet kon, hij door dezen bij het heengaan iets hoorde zeggen van: „zich recht verschaffen”;

Overwegende dat klager hieromtrent heeft verklaard, dat hij, toen hij aan den commandant vroeg om een commissie van onderzoek en daarna om den admiraal te spreken, zich niet ongepast heeft gedragen en bij het weggaan niet heeft gezegd: „dan zal ik me wel op een andere manier recht verschaffen”, doch: „dan zal ik zelf den admiraal wel te spreken zien te krijgen”;

Overwegende dat de beëdigde verklaring van den luitenant t/zee G. niet wordt ontzenuwd door klagers bewering, doch integendeel daardoor wordt versterkt;

Overwegende dat uit het bovenstaande blijkt, dat klager B. zich ook heeft schuldig gemaakt aan hetgeen hem in het tweede gedeelte zijner strafreden is te laste gelegd, en dat dit strafbaar is ingevolge artikel 21 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Water;

Overwegende dat klagers derhalve op den 1sten Juni 1917 te recht zijn gestraft; dat de opgelegde straffen in goede verhouding staan tot de gepleegde overtredingen en dat de strafredenen de feiten juist omschrijven;

Overwegende dat klagers, in plaats van te berusten in hunne

welverdiende straf, zich daarover hebben beklaagd, hetgeen bij klager B. niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven, terwijl het Hoog Militair Gerechtshof deze oneerbiedigheid niet aanwezig acht bij klager K., daar deze den indruk heeft gegeven, eenigszins onder den invloed van korporaal-torpedist B. te hebben gehandeld;

Krachtens artikel 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie, in verband met de artikelen 12—15 der Rechtspleging bij de Zeemacht, beschikkende op de ingediende klachten;

Verklaart de klacht van den korporaal K. ongegrond;

Handhaaft straf en strafreden;

Verklaart de klacht van den korporaal B. zoodanig ongegrond en lichtvaardig, dat zij niet anders dan aan eene verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven;

Straft dezen klager deswege met vier en twintig uur provoost-arrest;

Bepaalt, dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan ieder der klagers, een aan straffer en een aan den Advocaat-Fisikaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 25 September 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Krijgstuchtelijke bestraffing van een reserve-officier van gezondheid, die in de beantwoording van een tot hem, door den regiments-commandant, gerichte nota, betreffende een over hem ingekomen rapport, onnoodig een medische beoordeeling van rapporteur heeft opgenomen, welke beoordeeling na onderzoek door den regiments-arts bovendien onjuist werd bevonden.

Het Hof straft wegens ongegrond en lichtvaardig, aan oneerbiedigheid te wijten, beklag.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de klacht, ingediend den 9den Juli 1917, van den reserve-officier van gezondheid der 2de klasse X., van een Regiment Huzaaren, over de straf van veertien dagen kamerarrest zonder accès, hem op 7 Juli 1917 opgelegd door zijn regiments-commandant, wegens: „Als reserve-officier van gezondheid van het . . . Regiment Huza-

„ren, zich in een schriftelijk rapport over een officier van dit regiment uitgelaten, dat deze officier waarschijnlijk behept zou zijn met een kwaal, hetgeen bij onderzoek door den regiments-arts gebleken is totaal ongegrond te zijn.”;

Gezien de stukken van het gehouden onderzoek;

Gehoord klager en straffer;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat uit het onderzoek is gebleken:

dat de eerste-luitenant IJ. van het . . . Regiment Huzaren zijnen regiments-commandant op 8 Juni 1917 heeft gerapporteerd:

„dat de reserve-officier van gezondheid X van . . R. H. hem — IJ. — op 7 Juni j.l. te ± 8.30 nam. nabij het patronaatsgebouw te rakelings passeerde (de weg is daar zeer smal en het was nog licht) zonder hem te groeten, noch eenige notitie van hem te nemen”;

dat van evengenoemde luitenants IJ. de oudste in rang is;

dat de commandant van het . . . Regiment Huzaren, bij wiens regiment klager destijds gedetacheerd was, dezen per Nota van 14 Juni 1917, Lett. O 99 persoonlijk, heeft verzocht naar aanleiding van het rapport van den luitenant IJ. schriftelijk te dienen van bericht;

dat klagert *antwoord* op de nota luidt:

„Ik heb de eer U Hoogedelgestrenge te berichten in antwoord op nevenstaande:

„dat ik mij het gebeurde goed herinner;

„dat ik den 1ste Ltnt. IJ. *wel degelijk* heb gegroet;

„dat deze echter *niet* heeft teruggegroet;

„dat ik mij daarover direct ten zeerste heb verwonderd en den volgende dag op het regimentsbureau op de ranglijst der officieren heb nagegaan, of ik het recht had, daarvan rapport te maken;

„dat ik, indien de 1ste Ltnt. IJ. beweert mijn groet niet te hebben gezien, zulks alleen kan verklaren door aan te nemen een bedenkelijke stoornis in het optische stelsel bij deze, waarschijnlijk ten gevolge van een chronische intoxicatie of infectie, voor welke aanname ik, doordat ik als dokter bij het . . . Regiment dienst heb gedaan, meerdere gegevens bezit.”;

dat de commandant van het . . . Regiment Huzaren, straffer, naar aanleiding van klagers *antwoord* den eerste-luitenant IJ. geneeskundig heeft doen onderzoeken door den regiments-arts Z.;

dat die regiments-arts den commandant van het . . Regiment Huzaren op den 6den Juli 1917 schriftelijk heeft bericht:

„dat de 1ste Lt. IJ. geneeskundig is onderzocht en dat het onderzoek heeft uitgemaakt, dat hij *niet* lijdende is aan stoornissen, zooals vervat in de laatste alinea van het Nota-antwoord van den reserve-officier van gezondheid X van 14 Juni 1917, Lett. O 99 Persoonlijk (Nota van . . . R. H.);

Overwegende dat klager heeft aangevoerd:

dat hij, toen hij, dienst deed bij het . . . Regiment Huzaren, den luitenant IJ. niet heeft behandeld; dat hij echter destijds heeft opgemerkt, dat genoemde officier zeer zenuwachtig is;

dat hij te zijner verdediging de medische opmerking, vervat in de laatste alinea van zijn *Antwoord* op de *Nota* van den commandant van het . . . Regiment Huzaren, noodzakelijk heeft geacht;

dat het niet zijne bedoeling is geweest „den luitenant IJ. dwars „te zitten”;

dat hij vóór 7 Juni 1917 eene kwestie met den luitenant IJ. heeft gehad; dat hij deswege door zijn regiments-commandant is berispt;

dat hij uit zijn tent is gelokt door het bewuste rapport van meergenoemden luitenant;

Overwegende dat klager, zooals voor de hand ligt, in zijn *antwoord*, hooger vermeld, tot zijn verweer niet behoefde eene medische beoordeeling van den luitenant IJ. ten beste te geven;

Overwegende dat die beoordeeling te meer achterwege had moeten blijven, waar zij, indien zij juist ware, de belangen van den luitenant IJ. ernstig kon schaden;

Overwegende dat het, op grond van een en ander, in klager zeer te laken is, dat hij zich in zijn *Antwoord* heeft uitgelaten over eenen mogelijken ziektoestand van den luitenant IJ.;

Overwegende dat klager deswege straf heeft verdiend;

Overwegende dat de omschrijving van de strafreden klagers laakbare handeling weliswaar naar het wezen der zaak goed kenschetst, doch dat zij desniettemin wijziging behoeft, vooral opdat blijke, dat de in de strafreden bedoelde uitlating onnoodig was;

Overwegende dat de opgelegde straf niet te zwaar is, mede gelet op den inhoud van klagers straflijst;

Overwegende dat iemand van de ontwikkeling en de militaire positie van klager althans na zijne bestraffing tot volmondige erkenning van zijne verkeerde handelwijze had kunnen en moeten komen;

Overwegende dat klager, in stede daarvan, zich met eene klacht tot het Hof heeft gewend, welke lichtvaardige wijze van doen niet anders dan aan eene verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven, en dat klager deswege straf heeft verdiend;

Krachtens artikel 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie, in verband met de artikelen 17—20 der Rechtspleging bij de Landmacht, beschikkende op de ingediende klacht;

Verklaart de klacht ongegrond;

Handhaaft de opgelegde straf van veertien dagen kamerarrest zonder accès;

Bepaalt, dat de strafreden zal luiden:

„Naar aanleiding van een rapport betreffende het door hem niet „groeten van een in rang ouderen eerste-luitenant, óók behorende „tot het . . . Regiment Huzaren, zijnen regiments-commandant „moetende dienen van bericht, onnoodig in dat bericht opgenomen,

„„dat ik, indien de 1ste Lt. beweert mijn groet niet te hebben
„gezien, zulks alleen kan verklaren door aan te nemen een beden-
„kelijke stoornis in het optische stelsel bij deze, waarschijnlijk ten-
„gevolge van een chronische intoxicatie of infectie, voor welke
„aanname ik, doordat ik als doctor bij het Regiment dienst heb
„gedaan, meerdere gegevens bezit”, zijnde daarenboven deze „aan-
„name”, door den betrokken regiments-arts, na geneeskundig onder-
„zoek van den bedoelden luitenant, verklaard te zijn ongegrond.”;

Verstaat, dat de klacht zóódanig ongegrond en lichtvaardig is dat zij niet anders dan aan eene verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven;

Straft klager, deswege met acht dagen kamerarrest met accès;

Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager, een aan straffer en een aan den Advocaat-Fiscaal.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Militaire Rechtspleging gedurende den tijd, dat de troepen gemobiliseerd zijn.

Beschikking van den Minister van Oorlog van 15 December 1917, Ie Afd., No. 9.

(Legerorders 1917 Deel B. no. 366).

In de Beschikking van 7 September 1916, Ie Afd., No. 129,¹⁾ worden aan de 1e alinea toegevoegd de punten:

o. de troepen behorende tot de Groep *Naarden* van de Nieuwe Hollandsche Waterlinie;

p. de troepen behorende tot de Groep *Nieuwersluis* van de Nieuwe Hollandsche Waterlinie;

q. de troepen behorende tot de Groep *Vreeswijk* van de Nieuwe Hollandsche Waterlinie, voor zoover die Groep zich uitstrekt ten Noorden van de Lek, deze niet inbegrepen.

wordt de 2e alinea aangevuld met:

voor de troepen sub *o* den Commandant der Groep *Naarden*;

voor de troepen sub *p* den Commandant der Groep *Nieuwersluis*;

voor de troepen sub *q* den Commandant der Groep *Vreeswijk*;

en wordt in de 5e alinea de ; vóór het woord wijders vervangen door:

en de Groepen *Blauwkapel* en *Lunetten* van de Nieuwe Hollandsche Waterlinie, voor zoover daarin troepen, behorende tot de Bezetting van genoemde Linie, gelegerd zijn, tot het garnizoen *Utrecht*;

¹⁾ Zie deel XII, blz. 193.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Militaire rechtspraak. — Jurisdictiegeschillen. — Berechting van overtredingen door militairen gepleegd. Handhaving der Motor- en Rijwielwet. — Dienstweigering. — Presidenten-plaatsvervangers van krijgsraden. — Toelagen aan Advocaten.

In zijne Memorie van Antwoord (gedrukte stukken 1917—1918 — 2 IV 14) op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer op de begrooting van Justitie voor het dienstjaar 1918 deelt de Minister van Justitie, met betrekking tot de onderwerpen, die wij op blz. 195 vlg. deden afdrukken, het navolgende mede:

Militaire rechtspraak.

Het door de Commissie voor de invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht en de Wet op de Krijgstucht samengesteld wetsontwerp tot invoering van het nieuwe militaire straf- en tuchtrecht, is door den ondergeteekende en zijne ambtgenooten van Marine en van Oorlog nagenoeg ongewijzigd overgenomen, zoodat de indiening thans kan worden tegemoet gezien.

De door de Commissie voorgestelde uitbreiding van de voorwaardelijke veroordeeling tot straffen, door den militairen rechter opgelegd, heeft ook de sympathie van den ondergeteekende.

Nu het zich laat aanzien, dat de invoering van het nieuwe militaire straf- en tuchtrecht, zelfs wanneer bovenbedoeld ontwerp-Invoeringswet spoedig tot wet mocht worden verheven, nog niet aanstonds daarna, d.w.z. niet tijdens de mobilisatie, kan volgen, heeft hij met zijne ambtgenooten van Marine en van Oorlog een ontwerp van wet samengesteld, strekkende om nog onder vigueur der Crimineele Wetboeken tot voormelde uitbreiding van de voorwaardelijke veroordeeling over te gaan. Dit wetsontwerp zal spoedig worden ingediend. ¹⁾

Jurisdictiegeschillen.

Een jurisdictiegeschil van den aard van dat, waarop in het Voorloopig Verslag wordt gedoeld, behoort tot de zeer groote zeldzaamheden. Voor zoover den ondergeteekende bekend is, is het thans gezien geschil het eerste van dien aard, dat om oplossing vraagt. Het

¹⁾ Dit is inmiddels geschied; zie blz. 305.

komt beter voor op de vraag naar de oplossing van het onderhavige conflict thans niet nader in te gaan, nu de Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem een request tot regeling van rechtsgebied bij den Hoogen Raad heeft ingediend en dus de uitspraak van het hoogste rechtscollege kan worden afgewacht. Daarna zal de ondergeteekende verder zien.

Berechting van overtredingen door militairen gepleegd. Handhaving der Motor- en Rijwielwet.

Het denkbeeld om voor de berechting van overtredingen door militairen gepleegd, een „militairen judex unus” in te voeren, kan den ondergeteekende niet bekoren. Zal die judex unus zijn een militair? Of een rechtsgeleerde? Zal hij door den krijgsraad uit zijn midden worden aangewezen? Tal van vragen rijzen, waarop in het Voorloopig Verslag een antwoord niet wordt aangetroffen. Men bedenke hierbij nog, dat de krijgsraden, zij het dan ook met inspanning van alle krachten, zich tot dusver van hunne onder de tegenwoordige buitengewone omstandigheden zeer zware taak hebben weten te kwijten, terwijl bovendien volgens de herziene Rechtsplegingen bij Zee- en Landmacht overtredingen reeds op snelle, eenvoudige en weinig kostbare wijze kunnen worden afgedaan. Overigens is de ondergeteekende gaarne bereid mede te werken om de taak der militaire gerechten eenigermate te verlichten. Dit zou b.v. kunnen geschieden door de groote groepen van militairen met onbepaald (klein) verlof of met langdurig bepaald (klein) verlof tijdens zoodanig verlof aan de militaire rechtsmacht te onttrekken, met behoud natuurlijk van de bevoegdheid om deze personen op gelijke wijze, als tot dusver, aanstonds op eenvoudige wijze weder onder de wapenen te roepen.

Langs dezen weg zullen niet alleen de militaire gerechten eenigermate worden ontlast, doch zal tevens het instituut der voorwaardelijke veroordeeling in zijne eventueele hantearing zoo door de militair-rechterlijke ambtenaren en colleges als door de commandeerende officieren beter tot zijn recht kunnen komen, waar aldus het aantal justitiabelen aan de militaire rechtsmacht onderworpen aanmerkelijk zou worden ingekrompen. Intusschen moet dit punt nog nader worden overwogen. ¹⁾

De toepassing van het door eenige leden nog aanbevolen denkbeeld om aan het wielrijden zonder licht door militairen het karakter van een strafbaar feit te ontnemen, zou op zich zelf natuurlijk aan dat feit niet het karakter van strijd met de krijgstucht — voorwaarde voor disciplinaire afdoening — kunnen verleen, indien het dat karakter reeds niet te voren bezat, welk punt juist in geschil is. Zelfs zou kunnen worden volgehouden, dat men zodoende het

¹⁾ Een op deze aangelegenheid betrekking hebbend wetsontwerp is sedert ingediend. Zie blz. 301.

c.q. in bedoeld feit gelegen krijgstuchtelijk element van onmaatschappelijk gedrag eer zou verzwakken dan versterken. De hier bedoelde leden wenschen echter blijkbaar, dat aan de toepassing van hun denkbeeld gepaard zal gaan eene beschikking van het militair commando, waarbij het wielrijden zonder licht aan militairen wordt verboden, waarna dan de overtredingen *van die beschikking* disciplinair zouden kunnen worden afgedaan. De ondergeteekende zou intusschen duchten, dat het Hoog Militair Gerechtshof zoodanige regeling zou aanmerken als enkel te zijn gegeven om zijne bekende beslissing te ontduiken en dientengevolge zou oordeelen, dat ook langs dezen weg aan het feit niet kan worden verleend het anti-krijgstuchtelijk karakter, hetwelk het feit, naar 's Hofs oordeel, immers niet bezit.

Wat intusschen hiervan zij, naar het oordeel van den ondergeteekende bestaat er ook hierom thans geen voldoende aanleiding om de afdoening van het wielrijden zonder licht door militairen op dit oogenblik tot een onderwerp van nadere voorziening te maken, nu, gelijk hem bekend is, zijn ambtgenoot van Waterstaat maatregelen voorbereidt, waardoor het aantal van zoodanige overtredingen rechtstreeks zal verminderen. Die ambtgenoot wenscht zich n.l. te doen machtigen om van de bepalingen van het Motor- en Rijwielreglement te kunnen afwijken, waardoor dan, nu het heerschende gebrek aan verlichtingsmiddelen het belang van verplaatsing per rijwiel te veel dreigt aan te tasten, mede het voorschrift van het gebruik van lichten zal kunnen worden beperkt. Bedoeld gebrek aan verlichtingsmiddelen worde door de hier bedoelde leden, waar zij op straffere handhaving van de bepalingen der Motor- en Rijwielwet aandringen, niet te veel voorbijgezien.

Dienstweigering.

In verband met het onder dit hoofd in het Verslag ter sprake gebrachte, veroorlooft de ondergeteekende zich op te merken, dat het initiatief om de onderwerpelijke aangelegenheid aanhangig te maken behoort uit te gaan niet van hem, doch van zijne ambtgenooten van Oorlog en Marine, gelijk reeds werd te kennen gegeven bij de beantwoording van de door den heer Gerhard gestelde vragen. ¹⁾ Het is den ondergeteekende bekend, dat zijne voormelde ambtgenooten er ook aanspraak op maken, het recht van initiatief ten deze aan zich te houden. Reden om deze opvatting niet te eerbiedigen bestaat niet. Met betrekking tot de zienswijze van eenige leden, dat ondergeteekende zich van deze zaak bij de beantwoording van bedoelde vragen wel zeer gemakkelijk heeft afgemaakt, veroorlooft hij zich te verwijzen naar de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag op het ontwerp van wet voor de begroting van het

¹⁾ Zie blz. 294.

Hoofdstuk I van de Staatsbegrooting voor 1918, waarin van de zijde der Kamer dezelfde zaak werd aangeroerd, en zulks ten be-
tooge, dat bedoelde leden ten onrechte uit het antwoord van den
ondergeteekende de bedoelde conclusie hebben getrokken.

Het behoeft overigens nauwelijks te worden verzekerd, dat, in-
dien voor eene eventueel gewenschte voorziening de medewerking
van den ondergeteekende wordt ingeroepen, deze medewerking in
de volle mate zal worden verleend, waarop deze aangelegen-
heid vermag aanspraak te maken.

Presidenten-plaatsvervangers van krijgsraden.

Waar tengevolge van de buitengewone tijdsomstandigheden het
aantal zaken, welke door de krijgsraden moeten worden afgedaan,
zeer belangrijk is uitgebreid, — door de krijgsraden wordt thans
een aanzienlijk veelvoud van het aantal zaken in gewone tijden
berecht — is het slechts mogelijk door van presidenten-plaatsver-
vangers veel meer arbeid te vragen dan eene normale vervanging
zou medebrengen, eene behoorlijke afdoening dezer zaken te waar-
borgen. Wanneer met die afdoening uitsluitend de presidenten ble-
ven belast, zoude in den gang van zaken bij de militaire recht-
spraak ernstige stagnatie ontstaan. Nu dit thans wordt voorkomen,
schijnen de uitgaven voor den arbeid, welke nu van de presidenten-
plaatsvervangers meer wordt gevorderd, alleszins gerechtvaardigd.
Dat, in weerwil van den bijstand der vervangers, de presidenten
nog zeer zwaar zijn belast, is den ondergeteekende bekend.

Toelagen aan advocaten.

De tegenwoordige wijze van belooning der advocaten — raads-
lieden van militaire beklagden — door toekenning van eene vaste
toelage voor iedere door hen behandelde zaak, blijft den onderge-
teekende het meest practisch toeschijnen. Al zal het ook voorko-
men, dat zij voor bepaalde gevallen te ruim zou moeten worden
geacht, daar staat tegenover, dat zij niet minder vaak weinig over-
eenstemt met de groote hoeveelheid arbeid, die moet worden ge-
praesteerd. De verschillende zaken in doorsnee genomen kan der-
halve de uniforme toelage van f 10 geacht worden geëvenredigd te
zijn aan de mate van de rechtsgeleerde hulp, die door de advocaten
wordt verleend. Hare vervanging door eene toelage, welke voor
ieder geval door den president van het rechtsprekend college wordt
togekend, zoude uitteraard bij hare practische toepassing op groote
bezwaren stuiten en met name de onafhankelijkheid van den advoca-
aat tegenover den president in gevaar kunnen brengen. Voor de
presidenten zouden de toeschattingen eene ondankbare taak blijken
te zijn, terwijl te duchten staat, dat van de zijde der advocaten in
vele gevallen die toeschattingen tot ontevredenheid aanleiding zou-
den geven.

Gewetensbezwaren van dienstplichtigen.

In aansluiting op de hiervoor (blz. 193) afgedrukte legerorder, betreffende de behandeling van hen die gewetensbezwaren hebben tegen het vervullen van den op hen rustenden militairen dienstplicht laten wij hier volgen de ter zake door de Kamerleden Gerhard en Mr. Van Hamel aan de Regeering gestelde vragen.

De vragen van den heer Gerhard luiden als volgt:

1. Is het den Minister bekend, dat er menschen zijn, die aangeven onoverkomelijke gewetensbezwaren te hebben tegen het vervullen van den militairen dienstplicht?

2. Acht de Minister het bestaan van zulke gewetensbezwaren mogelijk?

3. Zoo ja, is de Minister dan bereid de totstandkoming van wettelijke bepalingen te bevorderen, waardoor deze bezwaren kunnen geeerbiedigd worden, zoo noodig met oplegging aan de betrokkenen van verplichtingen van anderen aard?

De Minister van Justitie, de heer Ort, antwoordde hierop:

Het onderwerp behoort tot den werkkring van de Departementen, aan welke de uitvoering is opgedragen van de wettelijke regeling van den militairen dienstplicht. Intusschen is de ondergeteekende bereid op de gestelde vragen als volgt te antwoorden.

Ad. I. Het was den ondergeteekende bekend, gelijk ook uit een deswege ingesteld onderzoek opnieuw is bevestigd, dat er menschen zijn, die aangeven onoverkomelijke gewetensbezwaren te hebben tegen het vervullen van den militairen dienstplicht.

Ad. II. Zonder dat de ondergeteekende een oordeel wenscht uit te spreken over de redelijkheid van zulke bezwaren, acht hij het bestaan daarvan mogelijk.

Ad. III. Vermits de uitvoering van de wettelijke regeling van den militairen dienstplicht aan den ondergeteekende niet is opgedragen, zou ook het bevorderen van de totstandkoming van wettelijke bepalingen als in dit vraagpunt bedoeld, niet behooren tot den werkkring van zijn Departement.

Dit antwoord gaf den heer Van Hamel aanleiding tot het stellen van de volgende vragen:

Moet uit het antwoord, door den Minister aan den heer Gerhard gegeven op zijne vragen betreffende „dienstweigeraars”, worden opgemaakt, dat de Minister het eenen juisten toestand acht, dat personen die principieele en overwegende gemoedsbezwaren van ethischen of godsdienstigen aard hebben tegen het strijden met de wapens, zelfs wanneer dit voor de *verdediging* des lands wordt gevorderd, hiertoe tóch gehouden worden en bij weigering als misdadigers gestraft?

Acht de Minister het niet gewenscht en is hij bereid eene regeling te bevorderen, waardoor, zonder bedoelde bezwaren te sanctionneeren, zij die er door beheerscht worden, in de gelegenheid zijn, zon-

der daarmee in conflict te komen, dienst voor den lande te verrichten?

Het antwoord van den Minister van Oorlog, Jhr. De Jonge op deze vraag luidde:

Uit het antwoord door den Minister gegeven op de vragen van den heer Gerhard betreffende „dienstweigeraars” moet en kan niet worden opgemaakt, dat de Minister den bestaanden toestand juist acht.

Hij heeft mitsdien reeds bij legerorder een regeling getroffen, waarbij het beginsel wordt gehandhaafd, dat op iederen Nederlander de plicht rust om mede te werken tot handhaving der onafhankelijkheid van het Rijk en tot verdediging van zijn grondgebied, doch, voor zoover daartoe in het leger gelegenheid bestaat, rekening wordt gehouden met de oprechte gewetensbezwaren, die gericht zijn tegen de uiterste consequentie van dien plicht, te weten het dooden van den evenmensch.

(Handelingen der Staten-Generaal — 1917—1918. — II. Aanhangsel blz. 6 en 43.)

Bij de algemeene beschouwingen, gehouden bij de vaststelling van de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1918, hebben verschillende sprekers het onderwerp aangeroerd. De heer De Savornin Lohman stelde tegenover het persoonlijk geweten van de dienstweigeraars de publieke conscientie; beide hebben recht op erkenning, de eerste voor zoover het recht, hetwelk de Staat heeft te verdedigen, er niet onder lijde. Hij meende dat met de dienstweigeraars rekening moet worden gehouden, maar achtte het door den M. v. O. aangewende middel onjuist, omdat het in strijd is met de wet en niet leidt tot het doel; de dienstweigeraar moet immers beginnen met zich te onderwerpen aan den dienstplicht, dus aan datgene waartegen hij bezwaar heeft. Hij achtte regeling bij de wet noodzakelijk door wijziging van het artikel waarbij de vrijstelling van den dienstplicht wordt geregeld. De heer Gerhard bepleitte eveneens regeling bij de wet, maar kwam langs een geheel anderen weg, n.l. langs paedagogische en niet langs wetgevende overwegingen, tot zijne conclusie. De heer Brummelkamp sloot zich aan bij de meening van den heer Lohman en betoogde o.a. dat het beroep van de dienstweigeraars op het zesde gebod niet opgaat. Hij had voorts bezwaar tegen de bepaling dat de dienstweigeraar, aan wiens bezwaren wordt te gemoet gekomen, een jaar langer zal moeten dienen dan waartoe hij aanvankelijk verplicht was. Het aangewezen middel om aan de bezwaren van de dienstweigeraars te gemoet te komen acht hij invoering van een burgerlijken dienstplicht. De heer Marchant stelde vast, dat de Kamer het er vrij wel over eens was, dat om deze zaak te regelen een wet noodig is.

De Minister van Binnenlandsche Zaken, de heer Cort van der Linden noemde de vraag der dienstweigeraars een zeer moeilijke vraag. De

principieele zijde der zaak is, dat men z. i. geen recht kan ontleenen aan zijn consciëntie in strijd met de bestaande wetten. Zoover de defensiebelangen het toelaten, kan met de oprecht gevoelde gewetensbezwaren rekening gehouden worden. De Minister zag evenwel niet in dat een afzonderlijke wet noodig was, zoolang de tegenwoordige wetten toelaten, de zaak voldoende te regelen. De Minister van Oorlog, de heer de Jonge, verklaarde dat hij zich op grond van art. 7 van de Militiewet, hetwelk zegt dat de militiedienstplicht kan worden vervangen door een vrijwillige verbintenis, bevoegd achtte deze aangelegenheid te regelen zooals hij gedaan had. De maatregel dat de dienstweigeraars een jaar langer moeten dienen dan onder gewone omstandigheden achtte hij noodig als rem. Voorts verklaarde hij dat slechts daar van een gewetensbezwaar sprake kan zijn, waar een wettelijke plicht in strijd komt met een goddelijk gebod of verbod en dat hij in geen geval een gewetensbezwaar los kon maken van den godsdienst. Beperkt men de erkenning van het principieele dienstweigeren tot het standpunt dat hij heeft ingenomen en verdedigd, tot het te gemoet komen voor zoover dat met de dienstbelangen is overeen te brengen, dan ligt het naar zijne meening voor de hand, dat een wet niet alleen niet noodig is, maar zelfs niet toelaatbaar is.

Bij de replieken kwamen de heeren Gerhard en De Savornin Lohman op de zaak terug, waarbij beiden nader de verhouding van de individueele tot de publieke consciëntie bespraken. De opvatting van den Minister van Oorlog, die geen andere gewetensbezwaren dan godsdienstige erkende, achtte de heer Gerhard in meer dan een opzicht onjuist, terwijl hij ook het beroep op art. 7 van de Militiewet wraakte. De heer Lohman betoogde nog dat de Minister van Oorlog de dienstweigeraars feitelijk van den plicht, te strijden ter verdediging van het Vaderland ontheft en deze ontheffing alleen bij de wet mag geschieden. Ook hen die dienstweigeren op grond van gewetensbezwaren, andere dan godsdienstige, zou hij om redenen van militair belang uit de gelederen willen verwijderen, omdat zij de goede gezindheid in het leger ondermijnen. Het ontwerp van den Vrijzinnig-democratischen bond doet naar zijne meening een behoorlijke oplossing aan de hand.

Wij volstaan met dit korte overzicht en verwijzen hen, die van de gehouden redevoeringen meer wenschen te weten naar de Handelingen — 1917—1918 — II blz. 431 vlg.

Thans nog een enkel woord onzerzijds en wel naar aanleiding van het laatste lid van den onderwerpelijken legerorder. Daarin wordt bepaald dat de garnizoenscommandant, wanneer hij van oordeel is, dat de wijze, waarop de dienstplichtige zijne bezwaren heeft kenbaar gemaakt, een strafbaar feit oplevert, de zaak niet naar den krijgsraad zal verwijzen, alvorens daaromtrent de meening van den Minister van Oorlog te hebben leeren kennen. Wij achten dit een bedenkelijk voorschrift. De Rechtspleging bij de Landmacht kent

het recht tot verwijzing naar den krijgsraad, zonder ander voorbehoud dan het vragen van advies aan den auditeur-militair, toe aan den garnizoenscommandant doch deze gerechtsofficier is aan het gevraagd advies terecht niet gebonden. Waarom moet hij nu in deze zaken de meening van den Minister vragen? Is het de bedoeling dat de garnizoenscommandant met die meening rekening houdt bij zijne beslissing, dan zou de vrijheid van beslissing in gevaar komen en het voorschrift inbreuk maken op dit hem bij de wet toegekend recht, ja zelfs zou het den schijn kunnen hebben, alsof dit recht, geheel in strijd met de wet en met de positie van den Minister ten aanzien van het militair strafrecht, in handen van dezen Bewindman wordt overgebracht. Aldus wordt schade toegebracht niet alleen aan het prestige van den Minister, die zich buiten dergelijke bemoeiingen behoort te houden, doch ook aan dat van den garnizoenscommandant en van den auditeur-militair. Wij zouden den Minister in ernstige overweging willen geven van dezen weg terug te komen voordat moeilijkheden rijzen, want een garnizoenscommandant die in strijd met 's Ministers meening beslist, is volgens de wet volkomen in zijn recht.

Wanneer echter het voorschrift van deze L. O. geacht moet worden in overeenstemming met de wet te zijn, heeft de Minister het volkomen in zijn macht ook ten aanzien van andere strafbare feiten een soortgelijk voorschrift uit te vaardigen en daarmee feitelijk de beslissing of iemand al dan niet naar den krijgsraad zal worden verwezen aan zich te brengen.

Psychiatrisch onderzoek van naar den zeekrijgsraad verwezen beklagden in Nederlandsch-Indië.

Naar aanleiding van een tot den Commandant der Zeemacht, gericht verzoek om inlichtingen hoe in Nederlandsch-Indië moet worden gehandeld om tot een psychiatrisch onderzoek van een naar den Zeekrijgsraad verwezen schepeling te kunnen geraken werd door den Commandant der Zeemacht en Hoofd van het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië aan den Officier-Commissaris en den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja het navolgende bericht:

Wanneer te Soerabaja geen gelegenheid bestaat deskundig advies in te winnen betreffende de geestvermogens van een naar den Krijgsraad verwezen schepeling is m. i. de aangewezen weg om dit advies te verkrijgen daartoe de tusschenkomst in te roepen van den Hoofdinspecteur, Chef van den burgerlijken geneeskundigen dienst te Batavia. Ingevolge art. 48 al. 1 van het Reglement op het krankzinnigenwezen in Nederlandsch-Indië, opgenomen in N. I. S. 1897 No. 54, aangevuld bij ordonnantie in N. I. S. 1905 No. 358, is de president van het rechterlijk college, bij hetwelk de vervolging aanhangig is, bevoegd een persoon, tegen wien ter zake van een misdrijf eene strafvervolging is ingesteld en die vermoed wordt krankzinnig te zijn, dan wel krankzinnigheid voor te wenden voor

ten hoogste 6 maanden ter observatie in een krankzinnigengesticht te doen opnemen, welke termijn later eenmaal met ten hoogste 6 maanden kan worden verlengd.

De opneming kan overeenkomstig het verder bepaalde bij het bovengenoemde artikel zonder nadere formaliteiten geschieden alleen op grond van de beschikking van den President van het college.

In het midden latende of nu de beklagde K. inderdaad vermoed wordt, krankzinnig te zijn, dan wel krankzinnigheid voor te wendden, vermeen ik, dat, ook al is zulks niet het geval, bij gemis aan nadere voorschriften daaromtrent, toch in voorkomende gevallen dient te worden gehandeld als in bovengenoemd Staatsblad is aangegeven.

Voorts bepaalt art. 9 van het Reglement voor de opneming en verpleging van lijdens in krankzinnigengestichten hier te lande, voorkomende in N. I. S. 1885, No. 139 in verband met het voorgeschrevene bij N. I. S. 1910, No. 650, dat de aanvraag tot opname van een lijder in een der krankzinnigengestichten hier te Lande (Buitenzorg en Lawang) gericht moet worden aan den Hoofdinspecteur, Chef van den burgerlijken geneeskundigen dienst te Batavia. Deze wijst eene plaats in een gesticht aan, wanneer bij de aanvraag zijn overgelegd de bij art. 10 der ordonnantie in N. I. S. 1885, No. 139 genoemde bescheiden, in welk artikel tevens over de kosten der verpleging wordt gehandeld.

Voorschriften betreffende reis- en verblijfkosten van deskundigen en de honoraria, waarop zij aanspraken kunnen doen gelden zijn voor deze gewesten opgenomen in de N. I. S. 1884, No. 142 en 1896, No. 198 (beide voorkomende in de bekende verzameling van de N. I. Wetboeken bewerkt door Mr. W. A. Engelbrecht, vijfde druk p. 1799 en p. 1813; Lions Rechtsboek 2e druk blz. 1884 en 1896), welke voorschriften ingevolge 3 V.K.M. XI, 112 (2) bij de Krijgsraden in Oost-Indië behooren te worden opgevolgd.

Blijkens het bepaalde bij art. 86 al. 2 der Rechtspleging bij de Zeemacht wordt door den Fiskaal of den Officier-Commissaris zelfstandig beoordeeld of voorlichting van deskundigen noodig is. Aangezien echter de Indische administratieve voorschriften voorkomende in N. I. S. 1897, No. 54 bovengenoemd voor de opneming in een krankzinnigengesticht van een beklagde eene beschikking vorderen van den President van het rechterlijk college bij welke de vervolging aanhangig is en de Rechtspleging bij de Zeemacht dergelijke beschikkingen niet kent zal, naar mijne meening, daarvoor in de plaats behooren te treden eene beschikking van den Zeekrijgsraad.

Samenloop bij rijwielovertredingen.

Op blz. 129 vlg. van deel XII hebben wij een sententie van het H. M. G. doen afdrukken, waarbij het Hof besliste, dat aan iemand die schuldig wordt bevonden aan het als bestuurder van een rijwiel daarmede rijden over een weg tusschen een half uur na zonsondergang en een half uur voor zonsopgang, zonder dat het rijwiel voorzien was van minstens één lantaarn, die voorwaarts een helder wit licht uitstraalde, terwijl dit van een zoogenaamde freewheelinrichting voorzien zijnde rijwiel niet was voorzien van ten minste één rem, met toepassing van art. 55 1e lid Str. slechts een straf moet worden opgelegd. Tevens vermeldden wij toen, dat in W. 9926 een soortgelijke beslissing van het H. M. G. was opgenomen en deden wij de onder deze sententie geplaatste aanteekening van de redactie van het Weekblad van het Recht afdrukken. In aansluiting daaraan deelen wij thans mede, dat de H. R. bij arrest van 15 October 1917 heeft beslist dat tusschen het rijden op een verboden weg met een rijwiel en het ondertijds niet van een bel voorzien zijn van het tot rijden gebezigd middel een zóó nauw onderling verband bestaat, dat de gezegde toestand, waarin het rijwiel tijdens den rit verkeert is aan te merken als een omstandigheid, waaronder de handeling van het rijden plaats vindt, zoodat hier in strafrechtelijken zin slechts aanwezig is één feit en de rechtbank terecht art. 55 Sr. bij de strafoplegging heeft toegepast. Dit arrest is te vinden in W. 10170 en in N. J. 1917 blz. 1092.

Huwelijken van maréchaussee's zonder toestemming.

Bij sententie van 9 Maart 1917 (zie deel XII blz. 500 vlg. en 575 vlg.) besliste het H. M. G. dat de voorwaarden der engagementsakte in de eerste plaats de rechtspositie van den militair tegenover den Staat beheerschen. Aangezien nu de voorwaarden van de dienstverbintenis om het Koninkrijk der Nederlanden als vrijwilliger bij het Wapen der Koninklijke Maréchaussee inhouden, dat het den M. v. O. zal vrijstaan den maréchaussee, die zonder toestemming van zijn chef in het huwelijk treedt uit den dienst te verwijderen met of zonder paspoort en alzoo de verbintenis zonder eenige formaliteit te ontbinden, hetzij het loopend engagement te doen voortduren maar den aangenomene, voor zooveel militaire aangelegenheden betreft, als niet gehuwd te beschouwen, kon het H. M. G. de terugstelling bij administratieven maatregel van een maréchaussee 2e kl. tot maréchaussee 3e kl. en zijne overplaatsing naar het korps Rijdende Artillerie ter zake van diens, zonder toestemming van zijn chef, aangegaan huwelijk niet erkennen.

Als gevolg van deze beslissing is thans bij K. B. van 22 October

1917, nr. 85 wijziging gebracht in het „Voorschrift omtrent de dienstverbintenissen bij het Wapen der Koninklijke Marechaussee” en is in overeenstemming daarmede bij Besch. van den Minister van Oorlog van 9 November 1917, IIIe Afd., Nr. 41, onder de voorwaarden van model A der engagementsakte de bepaling opgenomen:

„dat wanneer de aangenomene, die bij deze verklaart *ongehuwd* te zijn, zonder de toestemming van zijn chef een huwelijk heeft aangegaan, hij na bij administratieve maatregel te zijn teruggebracht tot de positie van marechaussee 3de kl., zal worden overgeplaatst bij een der Korpsen van het Leger (c. q. dat waarvan hij afkomstig is) om daarbij den tijd zijner bij de Marechaussee aangegane verbintenis uit te dienen” (Zie L. O. 1917. Deel B. no. 333).

WETGEVING.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

ZITTING 1917—1918. — 283.

Nadere voorzieningen ten aanzien van personen tot de krijgsmacht behorende, aan wie langdurige verloven zijn verleend, doch die onder de bestaande wetten onderworpen blijven aan het militaire straf- en tuchtrecht.

Bij Koninklijke Boodschap van 15 December 1917 is aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal het navolgende wetsontwerp ter overweging aangeboden:

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten: Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is nadere voorzieningen te treffen ten aanzien van personen tot de krijgsmacht behorende, aan wie langdurige verloven zijn verleend, doch die onder de bestaande wetten onderworpen blijven aan het militaire straf- en tuchtrecht;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De tot de krijgsmacht behorende persoon aan wien, overeenkomstig de door of vanwege Onzen Minister van Marine of van Oorlog vastgestelde voorschriften, „onbepaald (klein) verlof” of „langdurig bepaald (klein) verlof” is verleend, is tijdens zoodanig verlof niet onderworpen aan het militaire straf- en tuchtrecht.

Bij het eindigen van het verlof, hetzij ten gevolge van eenige terugroeping, hetzij door het verstrijken van den termijn, is het militaire straf- en tuchtrecht aanstonds van rechtswege weder van toepassing.

Artikel 2.

Het bepaalde in het eerste lid van artikel 1 is niet van toepassing op den (klein) verlofganger:

a. telkens wanneer hij uniformkleeding of het voor hem vastgestelde kenteeken of onderscheidingsteeken draagt;

b. zoodra en zolang hij ingevolge eenige opdracht militairen dienst moet verrichten;

c. voor zoover hij zich schuldig maakt aan een der feiten waartegen is voorzien bij de artikelen 99 en 100 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te water of bij de artikelen 99—101 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande.

Artikel 3.

Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Zoodra de tegenwoordige buitengewone omstandigheden hebben opgehouden te bestaan, zal door Ons aan de Staten-Generaal een voorstel van wet worden gedaan, waarbij de intrekking van deze wet wordt geregeld.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Justitie,

De Minister van Marine,

De Minister van Oorlog,

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Reeds meermalen, laatstelijk in het Verslag van de Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal op het ontwerp van wet tot verhooging van het IVe hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916 (Gedrukte Stukken, Zitting 1917—160, No. 4), is aangedrongen op het onttrekken van de z.g. onbepaald (klein) verlofgangers aan het militaire straf- en tucht-recht. De eerste ondergeteekende heeft in zijne Nota naar aanleiding van bovengenoemd verslag de redenen uiteengezet, waarom de Regeering meende, dat vooralsnog aan dien drang niet behoefde te worden toegegeven.

Dat de Regeering thans gemeend heeft een ontwerp van wet te moeten indienen, waarbij de onbepaald (klein) verlofgangers aan de jurisdictie van den militairen rechter worden onttrokken, heeft dan ook een bijzondere reden. Het ontwerp houdt n.l. nauw verband met het gelijktijdig ingediende ontwerp van wet houdende nadere voorzieningen aangaande de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling door den militairen rechter.

Wordt laatstbedoeld wetsontwerp tot wet verheven en blijven de tal van onbepaald (klein) verlofgangers aan de jurisdictie van den militairen rechter onderworpen, dan zal, in geval van voorwaardelijke veroordeeling, het door den auditeur-militair of den fiscaal, onder medewerking van de commandeerende officieren, over hen uit te oefenen toezicht niet tot zijn recht komen, met name niet wanneer bijzondere voorwaarden werden opgelegd. Immers al die verlofgangers verspreiden zich door het geheele land en het thans zeer belaste militaire openbaar ministerie, hetwelk bovendien slechts een klein lichaam vormt, verliest hen uit het oog; het toezicht blijft in naam bestaan, maar heeft geen practische beteekenis. De voorwaardelijke veroordeeling verliest daardoor veel van hare waarde. Hierbij komt nog, dat ook de voorbereiding en behandeling der zaken, welke zich voor voorwaardelijke veroordeeling eigenen, door het militaire openbaar ministerie en de militaire gerechten te minder tot haar recht kunnen komen naar mate het aantal justitiabelen, aan de militaire rechtsmacht onderworpen, grooter is.

Het ingediende ontwerp strekt om op eenvoudige wijze, zonder de mogelijkheid om steeds, zoo noodig in den kortst mogelijken tijd, over de verlofgangers te kunnen beschikken, prijs te geven, aan de genoemde bezwaren tegemoet te komen, door de hier bedoelde verlofgangers aan het militaire straf- en tuchtrecht en dus ook aan de militaire macht te onttrekken.

Wat voor de onbepaald (klein) verlofgangers is gezegd, geldt in gelijke mate voor hen die met langdurig bepaald (klein) verlof gaan (bijv. studieverlof, zakenverlof); ook te hunnen aanzien zou de toepassing der voorwaardelijke veroordeeling gelijke bezwaren ontmoeten.

Nu aldus de wenschelijkheid is gerezen om de genoemde groepen van verlofgangers tot de jurisdictie van den burgerlijken strafrechter te brengen, waardoor zij enerzijds aanstonds zonder meer het voorrecht van de voorwaardelijke veroordeeling deelachtig zullen worden, en waardoor anderzijds dat instituut in zijne toepassing op den aldus zeer verkleinden kring van militaire justitiabelen behoorlijk tot zijn recht zal kunnen komen, hebben de ondergeteekenden overwogen, of dit met het oog op het militair belang toelaatbaar is. Zij hebben na aandachtige overweging die vraag bevestigend beantwoord. Indien n.l. slechts wordt gezorgd, dat deze verlofgangers bij het verstrijken van hun verlof, hetzij door terugroeping, hetzij op andere wijze, daardoor van rechtswege aanstonds weder onder de militaire rechtsmacht terugvallen en dat hetzelfde zal geschieden in de bijzondere gevallen, in artikel 2 genoemd, b.v. indien zij tijdens hun verlof in uniform gekleed zijn, kan uit militair oogpunt de voorgestelde, op zich zelf wenschelijke regeling geen bezwaar ontmoeten.

Art. 1. Uit de redactie volgt, dat de verlofganger bij het eindigen van zijn verlof aanstonds weder aan de militaire rechtsmacht onder-

worpen is, waardoor de strafbepalingen op het achterblijven van verlof op hem van toepassing zijn en hij c. q. voor desertie gestraft kan worden. In geval van terugroeping eindigt uiteraard het verlof en begint weder de heerschappij van het militaire straf- en tucht-recht op het tijdstip, *waartegen* de terugroeping plaats vond.

Het zal wenschelijk zijn in de verlooppassen uitdrukkelijk te doen uitkomen, dat aan iemand onbepaald (klein) verlof of langdurig bepaald (klein) verlof is verleend en dit ook in de stamboeken te vermelden. In administratieve voorschriften, naar welke dit artikel verwijst, dient te worden vastgelegd, welke verloven als „onbepaald (klein)” of als „langdurig bepaald (klein)” moeten worden aange-merkt. Het geldt hier technische termen, welke aanwending aan de militaire autoriteiten overeenkomstig de te geven voorschriften zal zijn overgelaten, en waarvan het gebruik ten gevolge zal hebben, dat de verlofganger aan de militaire rechtsmacht wordt onttrokken, hoewel hij overigens uiteraard militair blijft.

Art. 2. Dat in de in dit artikel genoemde gevallen de overigens aan het militaire straf- en tucht-recht onttrokken verlofganger bij wijze van uitzondering wel aan dat recht moet zijn onderworpen, behoeft slechts weinig betoog. De uitzondering onder *a.* sluit zich in hoofdzaak bij de bepalingen van bestaande wetten (Militie-, Landweer-, Landstormwet) aan. Ten aanzien van de uitzondering onder *b.* worde opgemerkt, dat het hier geldt eene onderbreking, niet eene beëindiging, van het verlof, tijdens hetwelk den verlofganger eene bepaalde dienstverrichting wordt opgedragen; geeft hij hieraan geen uitvoering, dan zal krachtens het bepaalde onder *b.* het militaire straf- en tucht-recht — c. q. de bepalingen betreffende dienstweigering — op hem kunnen worden toegepast. De uitzondering onder *c.* beoogt om de subordinatie ook door de hier bedoelde (klein) verlofgangers te doen eerbiedigen.

Art. 3 behoeft geen toelichting.

De Minister van Justitie,

B. ORT.

De Minister van Marine,

J. J. RAMBONNET.

De Minister van Oorlog,

DE JONGE.

ZITTING 1917—1918. — 284.

Nadere voorzieningen aangaande de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling door den militairen rechter.

Bij Koninklijke Boodschap van 15 December 1917 is aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal het navolgende wetsontwerp ter overweging aangeboden:

WIJ WILHELMIMA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten: Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat nadere voorzieningen aangaande de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling door den militairen rechter dienen te worden getroffen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Overeenkomstig de laatste der Slotbepalingen van de wet van 12 Juni 1915 (*Staatsblad* no. 247) worden met betrekking tot de toepassing van de artikelen 14a—14k van het Wetboek van Strafrecht ten aanzien van straffen, door den militairen rechter opgelegd, de volgende nadere voorzieningen getroffen.

Artikel 2.

De bevoegdheid, bedoeld in artikel 14a van het Wetboek van Strafrecht, wordt alleen uitgeoefend, indien het militair belang zich niet daartegen verzet.

Artikel 3.

Voor wat betreft de straf van militaire detentie is met betrekking tot de bijzondere voorwaarden van toepassing hetgeen krachtens de artikelen 14a—14k van het Wetboek van Strafrecht te dien aanzien voor de gevangenisstraf geldt.

Artikel 4.

Bij het bevel, bedoeld in artikel 14a van het Wetboek van Strafrecht, wordt als algemeene voorwaarde steeds mede gesteld, dat de veroordeelde, die aan de krijgstuicht onderworpen is, zich niet schuldig zal maken aan eene ernstige overtreding tegen de krijgstuicht en zelfs niet aan eene lichte zoodanige overtreding, indien deze tevens een strafbaar feit oplevert.

Artikel 5.

Indien de rechter overeenkomstig artikel 14*d* van het Wetboek van Strafrecht eene opdracht tot het verleenen van bijstand gegeven heeft, oefent, wanneer de veroordeelde aan de krijgstucht onderworpen is, degene, die met het verleenen van den bijstand belast is, dien niet uit dan met goedvinden van den commandeerenden officier van den veroordeelde.

Artikel 6.

Als de rechter, die het in artikel 14*a* van het Wetboek van Strafrecht bedoelde bevel heeft gegeven, wordt voor de toepassing van de artikelen 14*f*—14*k* van dat wetboek steeds mede aangemerkt het Hoog Militair Gerechtshof of, indien de veroordeelde, die tot de zeemacht behoort, zich bevindt in of op weg naar Nederlandsch-Indië, de krijgsraad voor de zeemacht, door den commandant der zeemacht en hoofd van het departement der marine in Nederlandsch-Indië aangewezen.

Artikel 7.

De kennisgeving, bedoeld in art. 14*f* van het Wetboek van Strafrecht, geschiedt, wanneer de veroordeelde aan de krijgstucht onderworpen is, krachtens beslissing van diens commandeerenden officier. De beslissing wordt niet genomen dan na overleg met den ambtenaar, die tot het doen der kennisgeving bevoegd is.

Artikel 8.

Indien overeenkomstig artikel 14*h* van het Wetboek van Strafrecht last tot tenuitvoerlegging gegeven wordt ten aanzien van een veroordeelde, die op dat tijdstip niet aan de krijgstucht onderworpen is, kan de rechter bepalen, dat de bijkomende straffen van ontzegging voor een bepaalden tijd van het recht om bij de gewapende macht of als militaire geemployeerde te dienen, van degradatie, van plaatsing in eene klasse van militairen, aan eene gestrenge krijgstucht onderworpen, of van vermindering in klasse niet worden ten uitvoer gelegd.

Artikel 9.

Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Justitie,

De Minister van Marine,

De Minister van Oorlog,

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Gelijk bekend is, heeft de Commissie voor de invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht en de Wet op de Krijgstucht haar rapport uitgebracht. In verband daarmee kan de indiening van een ontwerp van wet, strekkende tot de invoering, binnen niet al te langen tijd worden verwacht. Bij dat wetsontwerp zullen, op het voetspoor van het rapport der Commissie ¹⁾, de noodige aanvullingen van het Wetboek van Militair Strafrecht worden voorgesteld ten einde de toepassing van het instituut der voorwaardelijke veroordeeling ten aanzien van straffen, door den militairen rechter opgelegd, te regelen en aldus mogelijk te maken.

Intusschen moet, zelfs wanneer bedoeld wetsontwerp spoedig na zijne indiening tot wet mochten worden verheven, worden betwijfeld, of het practisch mogelijk zal blijken het nieuwe, aldus aangevulde, militaire strafrecht daarna aanstonds in werking te doen treden ²⁾. Wellicht zou derhalve nog geruimen tijd het instituut der voorwaardelijke veroordeeling in militaire strafzaken buiten toepassing moeten blijven. De ondergeteekenden zouden dit, daarbij mede lettend op het groot aantal personen, hetwelk thans onder de wapenen staat, betreuren. En waar nu, bij de laatste der Slotbepalingen van de wet van 12 Juni 1915 (*Staatsblad* no. 247), reeds in uitzicht is gesteld, dat voormeld instituut tot straffen, door den militairen rechter opgelegd, door nadere regeling zal worden uitgebreid, zouden zij daartoe nog onder vigueur van de Crimineele Wetboeken willen overgaan. Op grond hiervan hebben zij deze wetsvoordracht ontworpen, welke zich, behoudens enkele kleine wijzigingen, o. a. door verschillen tusschen geldend en nieuw militair strafrecht vereischt, geheel aansluit bij de voorstellen der hierboven genoemde Commissie, voor zoover die strekken om de voorwaardelijke veroordeeling in het systeem van het nieuwe militaire strafrecht in te passen.

¹⁾ Rapport, blz. 9—10 en 58—65.

²⁾ Rapport, blz. 57. Men zie ook het *Weekblad voor het Recht* no. 10150.

Tegen de invoering van de voorwaardelijke veroordeeling van militairen, nog tijdens de mobilisatie, bestaat een bezwaar, dat aanstonds onder de oogen dient te worden gezien. Het is dit, dat de tegenwoordige buitengewone omstandigheden hebben geleid tot de ontwikkeling van het instituut van het z.g. onbepaald (klein) verlof. Al de zeer talrijke onbepaald (klein) verlofgangers blijven onderworpen aan de militaire rechtsmacht. Als een gevolg hiervan zou ook te hunnen aanzien eene eventueele voorwaardelijke veroordeeling door de militair-rechterlijke ambtenaren en colleges alsmede door de commandeerende officieren moeten worden voorbereid en uitgesproken en in het algemeen gehanteerd. Men denke hier met name aan het stellen van geschikte bijzondere voorwaarden en aan het uitoefenen van het toezicht op de naleving daarvan, twee zulke belangrijke bestanddeelen van het hier te lande gekozen stelsel van voorwaardelijke veroordeeling. Mede gelet op het kleine aantal der militaire gerechten en op de tegenwoordige groote belasting dier gerechten zou het instituut der voorwaardelijke veroordeeling voor militairen, indien de z.g. onbepaald (klein) verlofgangers aan de militaire rechtsmacht onderworpen zouden blijven, in zijne toepassing door den militairen rechter, niet behoorlijk tot zijn recht komen. Dientengevolge zijn de ondergeteekenden te rade geworden, nevens deze wetsvoordracht thans de indiening van een afzonderlijk wetsontwerp te bevorderen, dat geacht moet worden met deze voordracht in dadelijk verband te staan, en waarbij de hier bedoelde (klein) verlofgangers aan de militaire rechtsmacht worden onttrokken. Daardoor zullen eenerzijds deze verlofgangers, tegen wier onderworpenheid aan de militaire rechtsmacht reeds herhaaldelijk bezwaren zijn geopperd, zonder meer de voorwaardelijke veroordeeling deelachtig worden en zal anderzijds de voorwaardelijke veroordeeling door den militairen rechter tot een veel kleiner aantal justitiabelen, n.l. tot de eigenlijke militairen worden beperkt, waardoor dan tevens de hanteering van het nieuwe instituut in militaire strafzaken behoorlijk zal kunnen geschieden en aldus een belangrijk bezwaar tegen de invoering van het instituut voor militairen nog tijdens de mobilisatie zal worden weggenomen.

Volgens de laatste der Slotbepalingen van de wet van 12 Juni 1915 (*Staatsblad* no. 247) blijven, totdat dienaangaande nader bij de wet zal zijn voorzien, de bepalingen der artikelen 14a—14k van het Wetboek van Strafrecht, betreffende de voorwaardelijke veroordeeling, buiten toepassing ten aanzien van straffen, door den militairen rechter opgelegd. Alvorens n.l. de voorwaardelijke veroordeeling ook tot die straffen kan worden uitgebreid, behoort het nieuwe instituut aan de bijzondere militaire rechtsverhoudingen te worden aangepast ¹⁾. De ontworpen wettelijke regeling strekt om

¹⁾ Men vergelijke hierbij het opstel van den officier van administratie der zeemacht P. A. Kempen in het *Militair-rechtelijk Tijdschrift*, deel IX, blz. 88—97.

de nadere voorzieningen, van welke de voormelde Slotbepaling de toepasselijkheid van de artikelen 14a—14k van het Wetboek van Strafrecht in militaire strafzaken afhankelijk stelt, te geven.

De principieele vraag, of het instituut der voorwaardelijke veroordeeling ook in het militaire-strafrecht invoering verdient, is door de ondergeteekenden aandachtig overwogen. Met betrekking tot strafbare feiten, welke nagenoeg uitsluitend eene schending van de *algemeene* rechtsorde opleveren, moet het instituut huns inziens reeds op dezen grond in dat recht worden overgenomen, dat militairen ten aanzien van zoodanige feiten in het algemeen niet in ongunstiger strafpositie mogen verkeeren dan burgers. De twee gronden, welke tot de invoering der voorwaardelijke veroordeeling in het gemeene strafrecht hebben geleid, n.l. de wensch om het ondergaan van vrijheidsstraf tot het strikt noodzakelijke te beperken en het verlangen om de opgeschorte straf als prikkel tot betere aanpassing van den voorwaardelijk veroordeelde aan de eischen der algemeene rechtsorde te benutten, pleiten, voor zoover de hierboven bedoelde feiten betreft, evenzeer voor de invoering van het instituut in het militaire strafrecht. Meer moeilijkheden biedt de beantwoording van de vraag, of en in hoever ook bij de berechting der strafbare feiten, welke uitsluitend of mede de *specifiek militaire* rechtsorde aanranden, de mogelijkheid van voorwaardelijke veroordeeling dient te worden geopend. Allereerst is het duidelijk, dat ten aanzien van laatstbedoelde strafbare feiten het nieuwe instituut slechts binnen betrekkelijk enge grenzen toepassing zal mogen vinden. Behoeft bij de toepassing der voorwaardelijke veroordeeling in het algemeen slechts op de belangen der algemeene rechtsorde te worden gelet, zoo zal, waar het begane feit uitsluitend of mede een bijzonder militair karakter draagt, eene voorwaardelijke veroordeeling enkel oirbaar zijn, indien ook het belang der specifiek militaire rechtsorde zich tegen zoodanige veroordeeling niet verzet. Dit beginsel is in artikel 2 van het wetsontwerp nedergelegd. Binnen de door dat artikel aangegeven grens verdient overigens het instituut der voorwaardelijke veroordeeling ook ten aanzien van de hier bedoelde delicten invoering. Ook ten aanzien van die delicten moet het ondergaan van vrijheidsstraf tot het strikt noodzakelijke worden beperkt en kan de opgeschorte strf als prikkel tot betere aanpassing van den veroordeelde aan de militaire rechtsorde worden benut.

Wenschen de ondergeteekenden blijkens het voorgestelde artikel 4 van het wetsontwerp met betrekking tot elken door een militair gerecht voorwaardelijk veroordeelde, die militair is, als algemeene voorwaarde steeds mede te zien gesteld, dat hij zich niet aan bepaalde krijgstuchtelijke vergripen zal schuldig maken, zoo zal, waar het begane feit in meerdere of mindere mate een militair karakter draagt, c.q. bovendien nog langs den weg van het stellen van bijzondere voorwaarden naar meerdere adaptatie van den voorwaardelijk

veroordeelde aan de eischen van het militaire milieu kunnen worden gestreefd. Bij het stellen van bijzondere voorwaarden van die strekking zal overigens steeds zijn te overwegen, of het nog resteerende gedeelte van den werkelijken dienstdtijd van den veroordeelde lang genoeg is om van die voorwaarden voldoende uitwerking te kunnen verwachten. Is dat nog overblijvende gedeelte zeer kort en is meerdere adaptatie van den schuldige aan het militaire milieu vereischt, dan zal van bijzondere voorwaarden, als hier bedoeld, onder omstandigheden zoo weinig effect zijn te verwachten, dat de rechter van eene *voorwaardelijke* veroordeeling zal moeten afzien. Ook deze beperking van de toepasselijkheid van het instituut met betrekking tot min of meer militaire delicten vloeit uit het in artikel 2 van het wetsontwerp nedergelegde beginsel rechtstreeks voort.

Thans moge tot de toelichting der ontworpen artikelen worden overgegaan.

Artikel 1. Het schijnt niet noodig, de in dit artikel genoemde Slotbepaling in te trekken, gelijk door de Commissie voor de invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht en de Wet op de Krijgstucht bij artikel 67 van haar voorontwerp wordt voorgesteld.

Artikel 2 legt in het wetboek neder een algemeen beginsel, van welks nadere uitwerking, mede in verband met de vaagheid der scheidingslijn tusschen delicten, welke al of niet een militair karakter dragen, is afgezien. De militaire rechter, geroepen om bij de berechting van strafzaken ook het militair belang te doen wegen, zal dit in het bijzonder ook dan moeten doen, wanneer hij de mogelijkheid van eene voorwaardelijke veroordeeling overweegt. Aan hem kan de toepassing van bedoeld algemeen beginsel veilig worden overgelaten. Hij zal hebben te waken, dat het belang van de handhaving der krijgstucht, hetwelk onder de tegenwoordige buitengewone omstandigheden krachtiger dan ooit naar voren treedt, door de toepassing van het nieuwe instituut geen schade ondervindt niet alleen, doch zelfs die toepassing tot bevordering van dat belang doen strekken.

In dit verband worde nog in het bijzonder herinnerd aan het laatste lid van artikel 14a van het Wetboek van Strafrecht. Het behoeft geen betoog, dat de rechter van de daarin gegeven bevoegdheid om „anders te bepalen” met name gebruik zal maken ten aanzien van de militaire bijkomende straffen, welke opschorting veelal tegen het militair belang zou indruischen, en welke dus wel niet anders dan onvoorwaardelijk zullen moeten worden opgelegd.

Artikel 3. Op de militaire detentie zijn van toepassing de regelen, in het Eerste Boek van het Wetboek van Strafrecht voor de hechtenis geschreven. Dientengevolge is voorwaardelijke veroordee-

ling tot militaire detentie mogelijk. Echter komt het gewenscht voor, dat in geval van zoodanige veroordeeling ook bijzondere voorwaarden, als bedoeld in artikel 14*e*, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht, zullen kunnen worden gesteld. Daartoe is dit artikel ontworpen, hetwelk verder bij enkele lezing en vergelijking met voormeld artikel van het Wetboek van Strafrecht duidelijk zal zijn.

Artikel 4. Volgens artikel 14*a* van het Wetboek van Strafrecht wordt bij eene voorwaardelijke veroordeeling steeds als algemeene voorwaarde gesteld, dat de veroordeelde geen strafbaar feit zal begaan, terwijl volgens artikel 14*f*, eerste lid, van dat wetboek de kennisgeving, dat door den veroordeelde opnieuw een strafbaar feit is begaan, niet geschiedt vóór de nieuwe uitspraak onherroepelijk is geworden. Waar nu de door militairen — ook derhalve door voorwaardelijk veroordeelde militairen — begane strafbare feiten onder omstandigheden als (oneigenlijke) krijgstuchtelijke vergripen worden aangemerkt en afgedaan, zou in dat geval de kennisgeving van artikel 14*f* voormeld nimmer kunnen geschieden. Om deze reden dient ten aanzien van voorwaardelijk veroordeelde militairen als algemeene voorwaarde steeds mede te gelden, dat zij zich niet zullen schuldig maken aan een oneigenlijk krijgstuchtelijk vergriep.

Het artikel gaat echter nog iets verder door van voorwaardelijk veroordeelde militairen ook te eischen onthouding van het begaan van ernstige eigenlijke krijgstuchtelijke vergripen. Ook het begaan van een zoodanig krijgstuchtelijk vergriep kan voor het geven van last tot tenuitvoerlegging alleszins grond opleveren, met name indien het uit dezelfde bedenkelijke gezindheid voortvloeit, als waarvan het strafbare feit, voor hetwelk de voorwaardelijke veroordeeling plaats vond, blijk gaf. De ernst van het krijgstuchtelijk vergriep zal uiteraard door den militairen rechter, die last tot tenuitvoerlegging kan geven, worden beoordeeld.

In de „Uitvoeringsregeling voorwaardelijke veroordeeling” dient, in verband met het voorgestelde artikel, te worden bepaald, dat van krijgstuchtelijke vergripen, door den veroordeelde tijdens den proeftijd begaan, mededeeling moet worden gedaan aan het militaire openbaar ministerie, d.w.z. aan den openbaren aanklager bij het gerecht, dat last tot tenuitvoerlegging kan geven.

Opgemerkt worde nog, dat in dit artikel zoomede in de artikelen 7 en 8 de uitdrukking „militair” welke in de overeenkomstige artikelen van het voorontwerp der Commissie wordt gebruikt, is vermeden. In dat voorontwerp n.l. heeft de uitdrukking eene vaste beteekenis, in het geldende militaire recht niet.

Artikel 5. Volgens artikel 14*d*, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht kan de rechter, indien hij daartoe termen vindt, bij de voorwaardelijke veroordeeling aan eene instelling, aan den houder eener inrichting of aan een bijzonderen ambtenaar opdragen aan

den veroordeelde ter zake van de naleving der bijzondere voorwaarden hulp en steun te verleenen. Ten einde conflicten van bevoegdheid te vermijden, bepaalt nu het voorgestelde artikel 5, dat, zoolang de veroordeelde aan de krijgstucht onderworpen is, degene die met het verleenen van den bijstand is belast, dien niet uitoeft dan met goedkeuring van den commandeerenden officier van den veroordeelde.

Artikel 6. Bij de artikelen 14*f*—14*k* van het Wetboek van Strafrecht worden verschillende bevoegdheden toegekend en verplichtingen opgelegd aan den rechter, „die het in artikel 14*a* bedoelde bevel heeft gegeven”, d.w.z. die de voorwaardelijke veroordeeling heeft uitgesproken, zoomede aan het openbaar ministerie bij dien rechter. Nu hebben intusschen onderscheidene militaire gerechten slechts een tijdelijk bestaan, als sommige zeekeijzersraden buiten het Rijk in Europa, keijzersraden te velde, keijzersraden in een belegerde of berende stad of plaats en temporaire keijzersraden in gedeelten van het grondgebied, welke in staat van beleg zijn verklaard. Met het oog daarop moest worden bepaald, welk college, indien de rechter, die de voorwaardelijke veroordeeling heeft uitgesproken, de zaak niet kan berechten, voor de toepassing van de hierboven genoemde artikelen van het Wetboek van Strafrecht als zoodanig wordt aangemerkt. Het artikel wijkt in twee opzichten van de voorstellen der meergenoemde Commissie af. Allereerst is, indien de veroordeelde zich in of op weg naar Oost-Indië bevindt, niet het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, maar een der keijzersraden voor de zee-macht als de bevoegde rechter aangewezen; voor eene tijdelijke noodvoorziening, als de onderhavige, scheen dit de eenvoudigste oplossing, omdat aldus wordt vermeden, voor de zeer enkele gevallen, dat elders voorwaardelijk veroordeelden van de zee-macht gedurende hun proeftijd naar Nederlandsch-Indië komen, een college, thans nog geheel staande buiten de Nederlandsche rechterlijke macht, als de bevoegde rechter aan te wijzen. En vervolgens is de bevoegdheid van den overeenkomstig dit artikel aangewezen zeekeijzersraad uitdrukkelijk beperkt tot het geval, dat de zich in of op weg naar Oost-Indië bevindende veroordeelde *tot de zee-macht* behoort. Ten aanzien van niet tot de zee-macht behoorende veroordeelden in of op weg naar Oost-Indië schijnen nadere voorzieningen ten deze thans niet vereischt te zijn. Ook voor door den burgerlijken strafrechter voorwaardelijk veroordeelde personen, die zich naar de koloniën begeben, bestaat eene bijzondere regeling in verband met lateren last tot tenuitvoerlegging niet.

Dat de in dit artikel voor de toepassing van de artikelen 14*f*—14*k* van het Wetboek van Strafrecht mede bevoegd verklaarde colleges slechts in bijzondere gevallen en dus in de tweede plaats voor het gebruik maken van die bevoegdheid in aanmerking komen, is naar de ondergeteekenden vertrouwen voldoende duidelijk. Voor

eenige concurrentie van rechtsmacht behoeft dus niet te worden gevreesd.

Artikel 7. Het zou met het stelsel der rechtsplegingen in strijd zijn, den openbaren aanklager bij het militair gerecht, dat last tot tenuitvoerlegging kan geven, vrijelijk over het al of niet doen der kennisgeving, bedoeld in artikel 14/ van het Wetboek van Strafrecht, te doen beslissen, d.w.z. zoolang de voorwaardelijk veroordeelde militair is en dus een commandeerenden officier heeft. Daarom is bepaald, dat die kennisgeving zal geschieden krachtens beslissing van den commandeerenden officier, die echter te voren den openbaren aanklager ter zake zal moeten raadplegen.

Opgemerkt worde nog, dat zoowel in dit artikel als in artikel 5 onder commandeerenden officier wordt verstaan de commandant, „onder welken de voorwaardelijk veroordeelde ressorteert” (artikel 4 Regtspleging Zeemagt en 6 Regtspleging Landmagt), en niet bijv. de militaire autoriteit, tot beslissing over de verwijzing naar den militairen rechter bevoegd.

Artikel 8. Wordt overeenkomstig artikel 14h van het Wetboek van Strafrecht last tot tenuitvoerlegging gegeven en is op dat tijdstip de veroordeelde niet aan de krijgstuicht onderworpen, dan kunnen met betrekking tot bepaalde c.q. opgelegde militaire bijkomende straffen, met name ontzegging voor een bepaalden tijd van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen, degradatie, plaatsing in eene strafklasse en vermindering in klasse, moeilijkheden rijzen. Onder omstandigheden kan de tenuitvoerlegging daarvan onmogelijk zijn geworden of doelloos. Daarom is bij het voorgestelde artikel 8 den rechter de bevoegdheid verleend te bepalen, dat de voormelde bijkomende straffen niet zullen worden ten uitvoer gelegd.

Artikel 9. Dit artikel behoeft geen toelichting.

De Minister van Justitie,

B. ORT.

De Minister van Marine,

J. J. RAMBONNET

De Minister van Oorlog,

DE JONGE.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 13 Februari 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. S. M. S. Furnée.

Het invullen van een vervoerbewijs en vervolgens dit stuk onbevoegdelyk met een stempel voorzien van de handteekening van den compagniescommandant levert op valscheid in geschrifte.

Diefstal gepleegd door een ambtenaar met gebruikmaking van gelegenheid hem door zijn ambt geschonken, valscheid in geschrifte en opzettelyk gebruik maken van het vervalschte stuk beschouwd als eene voortgezette handeling.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, appellant,

en

E. D. S., oud 22 jaar, geboren te Groningen, landstormplichtig-soldaat bij het 1e depôt-bataljon te Assen, gedaagde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gehoord de pleidooien en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen gedaagde, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht, en op de verklaringen van den ter terechtzitting van het Hof gehoorde getuige P. J. D., reserve-eerste-luitenant bij het 7e Bataljon-Landweer-Infanterie;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het 2e Mili-

taire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem heeft terechtgestaan ter zake dat hij te Assen op 18 Maart 1916:

I. Uit een kastje op het bureau der compagnie heeft weggenomen een blanco vervoerbewijs G No. 520884, toebehoorende aan den Staat, althans aan een ander dan aan hem, beklagde, met het oogmerk zich dat wederrechtelijk toe te eigenen; althans opzettelijk genoemd vervoerbewijs, toebehoorende als voormeld, dat hij als schrijver op het bureau der compagnie, belast met het invullen van vervoerbewijzen, anders dan door misdrijf onder zich had, zich wederrechtelijk heeft toegeëigend;

II. een vervoerbewijs G No. 520884, waaruit eenig recht kon ontstaan, althans bestemd was om tot bewijs van eenig feit te dienen, valschelijk heeft opgemaakt, althans vervalscht, met het oogmerk om het als echt en onvervalscht te gebruiken, uit welk gebruik eenig nadeel kon ontstaan, welk vervoerbewijs aldus luidde: „S. S. 18 Mrt. 16 Assen, Strook A No. 520884 G. Geldig voor vervoer van één militair 1e Dep. Bat. 6e compie. mil. S. van Assen naar Ede via Zwolle op (18) achttien Mrt. 1916. 3de klasse. res. 1e luitn. D”.

„S. S. 18 Mrt. '16. Assen. Strook B. No. 520884 G. Geldig voor vervoer van één militair 1e Dep. Bat. 6e compie. mil. S. van Ede naar Assen via Zwolle op (18) achttien Maart 1916. 3e klasse. res. 1e Luitn. D.”

„S. S. 18 Mrt. '16 Assen, Gewijzigd model Nr. $\frac{4}{3}$ No. 520884. Vervoerbewijs per spoor voor één militair. De Commandant van 1e Dep. Bat. 6e Compie verzoekt tegen overneming van dit bewijs te vervoeren den mil. S. van Assen naar Ede via Zwolle en terug op de op de strooken vermelde datums in de IIIe klasse, met klein verlof. res. 1e Luitn. D.”

waarin hij in het overigens gedrukte formulier zonder daartoe gerechtigd te zijn had geschreven: in strook A: „1e Dep. Bat. 6e compie., mil. S., Assen, Ede, Zwolle (18) achttien Maart 16, 3e., res. 1e Luitn.”; in strook B: „1e Dep. Bat. 6e compie., mil. S., Ede, Assen, Zwolle, (18) achttien Maart 16, 3e., Res. 1e Luitn.”; in de witte strook: „1e Dep. Bat., 6e compie. mil. S., Assen, Ede, Zwolle, III, klein verlof, res. 1e Luitn.”, welke drie genoemde strooken hij zonder daartoe gerechtigd te zijn met de handtekeningstempel van den compagnies-commandant D., van diens handtekening had voorzien;

III. opzettelijk van het aldus valschelijk opgemaakte of vervalschte geschrift heeft gebruik gemaakt als ware het echt en onvervalscht, door dit vervoerbewijs aan het station te Assen aan den ambtenaar der Staatsspoorwegen over te geven en te doen afstempen, ten einde zich als reiziger op dat biljet te doen vervoeren, door met strook A zich in den trein te begeven en zich naar Ede te doen vervoeren en aldaar het biljet aan den controleerenden beambte der Staatsspoorwegen af te geven, uit welk gebruik eenig nadeel kon ontstaan;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 14 Juni 1916 gewezen vonnis, het aan gedaagde te laste gelegde, — met den verstande als

in het vonnis aangegeven — op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met gedaagdes schuld daaraan; het in aanhef en onder I te laste gelegde en bewezen feit heeft gequalificeerd als: „diefstal, terwijl beklaagde als ambtenaar (tot de gewapende macht behoorende) heeft gebruik gemaakt van de gelegenheid, hem door zijn ambt geschonken”, gedaagde te dier zake heeft veroordeeld tot eene gevangenisstraf van 14 dagen, en de in aanhef en onder II en III te laste gelegde en bewezen feiten niet strafbaar heeft geoordeeld, op grond van de overweging, dat de gedaagde geen handteekening van den compagnies-commandant D. heeft geplaatst, maar diens handteekeningstempel heeft gebruikt; met vrijspraak van hetgeen gedaagde meer of anders is te laste gelegd dan als bewezen is aangenomen;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring, met den verstande als beneden aan te geven, terecht is geschied, doch de bewijsgronden, waarop deze bewezen- en schuldigverklaring steunt, aanvulling behoeven;

Overwegende dat door den getuige D. van W., adjunct-commies bij de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen, onder eede is verklaard, dat de aan getuige vertoonde strook A van het vervoerbewijs No. 520884 bij aankomst te Ede is afgegeven door iemand, die gereisd heeft met een trein van de Ned. Centraal-Spoorweg-Maatschappij, welke trein loopt op het traject Ede—Arnhem en terug;

Overwegende dat uit het gebruik van het in de telastlegging bedoelde vervoerbewijs eenig nadeel kan ontstaan, welk nadeel dan hierin is gelegen, dat het Rijk aan de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen heeft te vergoeden de vastgestelde vervoerkosten, verschuldigd voor de door den gedaagde onbevoegdlijk gemaakte reis van Assen naar Ede, zulks op vertoon van een uiterlijk regelmatig, op dat vervoer rechtgevend vervoerbewijs;

Overwegende, dat door den getuige P. J. D., res. 1e Luitn. der Infanterie, onder eede is verklaard, dat hij op 18 Maart 1916 commandant was van de compagnie, waartoe gedaagde behoorde; dat gedaagde dien dag geen recht had van eenig vervoerbewijs gebruik te maken, en er dus geen vervoerbewijs, als in de telastlegging bedoeld, bij de compagnie mocht worden opgemaakt;

Overwegende, dat derhalve wettig en overtuigend bewezen is, met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen hem is te laste gelegd, met aanvulling der bewijsgronden als hooger aangegeven en met den verstande, dat het blanco vervoerbewijs No. 520884 toebehoorde aan den Staat; dat uit dat vervoerbewijs, ingevuld en gestempeld als in de telastlegging omschreven, eenig recht kon ontstaan en dat gedaagde dit vervoerbewijs valschelijk heeft opgemaakt;

Overwegende omtrent laatstbedoeld punt (het valschelijk opmaken), dat de Krijgsraad blijkbaar van meening is, dat het vervoerbewijs, opgemaakt als in de telastlegging omschreven, niet kan worden gezegd valschelijk te zijn opgemaakt of vervalscht;

Overwegende dat, waar niet is gebleken van het bestaan van een echt geschrift, waarin verandering is gebracht door een daartoe onbevoegd persoon, van „vervalschen” inderdaad niet kan worden gesproken;

Overwegende dat Leger-order 1915 Deel B, Ministerieele Beschikking van 7 Juni 1915 VIIIe Afdeeling No. 74, o. a. inhoudt onder 80: „De bekrachtiging der vervoerbewijzen en strooken kan desgewenscht geschieden door middel van een handteekening-stempel”;

Overwegende dat een vervoerbewijs slechts kan worden geacht te zijn bekrachtigd door middel van een handteekening-stempel, indien van het stempel bevoegdelyk is gebruik gemaakt en derhalve het gebruik van een handteekening-stempel als in het onderhavige geval, ook al kan de onregelmatigheid slechts door van elders gebleken omstandigheden worden aangetoond, het vervoerbewijs geenszins doet zijn „echt en onvervalscht”;

Overwegende dat het in de telastlegging bedoelde vervoerbewijs o. a. inhoudt, dat de commandant eener daar nader aangeduide compagnie verzoekt om den gedaagde te vervoeren van Assen naar Ede, zijnde onder dit verzoek door middel van een handteekening-stempel de afdruk der handteekening van dien compagnies-commandant geplaatst, terwijl in werkelijkheid een dergelyk verzoek in het geheel niet van dien commandant is uitgegaan, zoodat hier sprake is van een geschrift met onwaren inhoud, — z.g.n. „intellectueele valscheid” — vallende het opmaken van een zoodanig geschrift onder het begrip „valscheidlyk opmaken”, zooals dat voorkomt in de bepaling van artikel 225 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende dat uit de bewoordingen van artikel 225 van het Wetboek van Strafrecht ook geenszins blijkt, dat onderscheid dient te worden gemaakt naar gelang de onderteekening van het geschrift plaats had door de hand, door middel van een handteekening-stempel of welk ander werktuig ook en deze opvatting ook volkomen in overeenstemming is met hetgeen bij het tot stand komen dezer wetsbepaling omtrent de bedoeling des wetgevers is gebleken;

Overwegende dat derhalve het vervoerbewijs, ingevuld en gestempeld als in de telastlegging omschreven, moet worden gezegd valscheidlyk te zijn opgemaakt;

Overwegende dat gedaagde behoort te worden vrijgesproken van hetgeen hem meer is te laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Overwegende, dat de te laste gelegde en bewezen verklaarde feiten behooren te worden gequalificeerd als:

I. diefstal, gepleegd door een ambtenaar, die bij het begaan van het strafbaar feit gebruik heeft gemaakt van gelegenheid, hem door zijn ambt geschonken;

II. valscheid in geschrift;

III. opzettelyk gebruik maken van het valsche geschrift als ware het echt en onvervalscht, terwijl uit dat gebruik eenig nadeel kan ontstaan;

al deze feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd, en deze

feiten, alle omstandigheden in aanmerking genomen, met eene gevangenisstraf voor den tijd van zeven dagen behoorlijk zijn geboet;

Gezien, behalve de in het vonnis aangehaalde wets-artikelen, de artikelen 56 en 225 van het Wetboek van Strafrecht, 193 der Rechtspleging bij de Landmacht en 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, op 14 Juli 1916 ten laste van gedaagde gewezen, wat betreft de qualificatie, aan het in aanhef en onder I, te laste gelegde en bewezen feit gegeven; voor zoover meer of anders bewezen is verklaard dan bij deze sententie als bewezen is aangenomen; voor zooverre de aan gedaagde in aanhef en onder II en III te laste gelegde en bewezen feiten niet strafbaar zijn geoordeeld en gedaagde te dier zake is vrijgesproken, en wat de strafoplegging betreft;

Houdt het vonnis voor al het overige in stand met aanvulling der bewijsvoering en met den verstande als hooger is aangegeven;

Qualificeert de te laste gelegde en bewezen verklaarde feiten als:

I. diefstal, gepleegd door een ambtenaar, die bij het begaan van het strafbaar feit gebruik heeft gemaakt van gelegenheid hem door zijn ambt geschonken;

II. valsheid in geschrift;

III. opzettelijk gebruik maken van het valsche geschrift als ware het echt en onvervalscht, terwijl uit dat gebruik eenig nadeel kon ontstaan;

al deze feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd;

Veroordeelt gedaagde te dier zake tot eene gevangenisstraf van zeven dagen;

Spreekt gedaagde vrij van hetgeen hem anders of meer is te laste gelegd dan bij deze sententie als bewezen is aangenomen;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal concludeerde tot tenietdoening van het vonnis van den krijgsraad van 14 Juli 1916, alhier in geschil, en doende enz., dat de gedaagde alsnog bij sententie van dezen Hove, met aanhaling der artikelen 13 en 104 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 10, 19 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad no. 191), 9 der wet van 15 April 1886 (Staatsblad no. 64), 10, 44, 56, 84, 91, 310 van het Wetboek van Strafrecht, zal worden schuldig verklaard aan:

1o. diefstal, waarbij de dader, een ambtenaar gebruik heeft gemaakt van gelegenheid hem door zijn ambt geschonken;

2o. als minder militair zich van een valschen verlofpas bedienen; staande deze feiten, ofschoon elk op zich zelf misdrijf opleverende in zoodanig verband dat zij moeten worden beschouwd als ééne voortgezette handeling.

en deswege veroordeeld tot zes weken gevangenisstraf.

terwijl

de verdediger deed zeggen:

dat het den Hove moge behagen te vernietigen het vonnis in
eersten aanleg gewezen en op nader aan te voeren gronden en mid-
delen gedaagde te veroordeelen tot een geldboete.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 27 Maart 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van
Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van
Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. J. H. Vuijstingh.

*De weigering om zijn uitrusting om te hangen en te komen
exerceeren is, wanneer die exercitie bij wijze van straf is gelast,
niet strafbaar volgens art. 95 C. W. L., maar valt in de termen
van art. 11 R. K. L. het zich niet voegzaam onderwerpen aan het
ondergaan van een opgelegde straf.*

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, appellant,

en

G. K., oud 20 jaar, geboren te Utrecht, landstormplichtig-soldaat
bij het depôt-bataljon der Ve Infanterie-brigade,

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat
zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het eerste
Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, heeft terecht-
gestaan ter zake dat hij te Alkmaar op den 28en September 1916

opzettelijk heeft nagelaten te voldoen aan de herhaalde order van den milicien-sergeant W. B., van het Depot der Ve Infanterie-brigade, zijn meerdere in rang, die belast met eene buitengewone exercitie, hem gelastte zijn uitrusting om te hangen en te komen exercereen, en zulks uitdrukkelijk heeft geweigerd door op die order o. a. te antwoorden: „ik doe het niet”, althans woorden van gelijke weigerende strekking;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 10 November 1916 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, het aan gedaagde te laste gelegde, met den verstande als in het vonnis aangegeven, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „het opzettelijk nalaten en uitdrukkelijk weigeren de orders van dengeen, die boven hem gesteld is, na te komen, gepleegd door een minder militair in andere gelegenheid dan in eene affaire tegen den vijand of in eene plaats welke dadelijk belegerd of berend is”, en gedaagde te dier zake heeft veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van ééne maand, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal worden gebracht bij de uitvoering van de hem opgelegde straf, van veertien October 1916 af, en met ontzegging van iederen anderen of meerderen eisch;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring te recht is geschied, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep het Hof te dezen opzichte tot geen ander inzicht dan dat des eersten rechters geleid, maar de Krijgsraad ten onrechte het bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als vallende onder artikel 95 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, en te dier zake aan gedaagde straf heeft opgelegd;

Overwegende dat toch bij de behandeling der zaak is komen vast te staan, dat door den eerste-luitenant J. C. H., destijds commandant van de compagnie, waarbij gedaagde was ingedeeld, aan den sergeant B. is gelast om met enkele landstormplichtigen, onder wie gedaagde, eene buitengewone exercitie te houden; dat deze maatregel ten opzichte van gedaagde werd genomen wegens wanordelikheden op de chambrée na het avond-appel;

Overwegende dat, ingevolge artikel 37 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande, de commandeerende-officier der compagnie bevoegd is om strafexerceeren aan den soldaat op te leggen, zijnde de aan gedaagde opgelegde buitengewone exercitie, opgelegd ter zake als voormeld, aan te merken als strafexerceeren en zijnde die in de telastlegging genoemde „buitengewone exercitie” in de verwijzing van gedaagde naar den Krijgsraad dan ook naar waarheid als „straf-exercitie” vermeld;

Overwegende dat, blijkens artikel 30 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande, „straf-exercitie” eene der straffen is, welke aan de soldaten kan worden opgelegd en derhalve gedaagde, handelende als in de telastlegging omschreven, zich niet

voegzaam heeft onderworpen aan het ondergaan van eene geordonneerde straf, waardoor hij zich, ingevolge artikel 11 van genoemd Reglement, aan eene overtreding tegen de krijgstucht heeft schuldig gemaakt;

Overwegende dat, nu de in de bestraffing van het door gedaagde gepleegde verzuim bijzonderlijk is voorzien door bovenvermeld artikel 11, artikel 95 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande in deze geen toepassing kan vinden en derhalve, vermits het bewezen feit evenmin valt onder eenige andere bepaling van door den militairen strafrechter te handhaven wet of verordening, het vonnis des Krijgsraads niet enkel wat de qualificatie maar ook wat de strafoplegging betreft niet in stand kan blijven, maar, met vrijspraak van gedaagde, aan den Commandeerende-Officier ter beoordeeling moet worden gelaten of gedaagde ter zake van hetgeen in deze zaak is gebleken krijgstuchtelijk behoort te worden gestraft;

Gezien, behalve de in het vonnis genoemde wetsartikelen, de artikelen 193 der Rechtspleging bij de Landmacht, 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie en 11 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, op 10 November 1916 ten laste van gedaagde gewezen, wat de qualificatie en de strafoplegging betreft;

Houdt het vonnis voor al het overige in stand;

Verklaart het aan gedaagde te laste gelegde en bewezen feit niet strafbaar en spreekt hem mitsdien vrij;

Laat aan den Commandeerende-Officier ter beoordeeling of gedaagde ter zake van hetgeen in deze zaak is gebleken, krijgstuchtelijk behoort te worden gestraft, waarbij in aanmerking ware te nemen, dat gedaagde ter zake van het hem ten laste gelegde van veertien October 1916 tot dertien November 1916 voorloopig in verzekerde bewaring heeft doorgebracht.

De Advocaat-Fiscaal voerde aan:

dat in een geval als het onderwerpelijke datgene, wat anders dienstweigering zou zijn, slechts eene overtreding der krijgstucht, het zich niet voegzaam onderwerpen aan het ondergaan der geordonneerde straf, uitmaakt;

dat al moge zulks misschien vreemd lijken, de zaak toch zóó en niet anders geregeld is.

en concludeerde: tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad van 10 November 1916, alhier in geschil, en doende enz., dat de gedaagde alsnog, bij sententie van dezen Hove, met aanhaling van art. 193 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden vrijgesproken;

voorts het recht van den Korps-commandant onverkort zal worden gelaten, om den beklaagde, wegens het zich niet voegzaam onderwerpen aan het ondergaan der geordonneerde straf, krijgstuuchtelijk te straffen, waarbij dan ware te letten op beklaagdes voorarrest van 14 October 1916—13 November 1916.

De verdediger refereerde zich aan het oordeel van het Hof, en deed zeggen dat zijne plichten als verdediger hem gebieden de eisch in hooger beroep te ondersteunen.

Hoever moet deze opvatting van het Hoog Militair Gerechtshof worden doorgevoerd? Is de omstandigheid dat insubordinatie in eenigen, wellicht zwaren vorm gepleegd wordt bij de tenuitvoerlegging van een krijgstuuchtelijke straf een vrijbrief om er met een tweede disciplinaire straf af te komen? Wij zouden meer gevoelen voor toepassing van het beginsel vervat in art. 55, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht.

Red. M. R. T.

Krijgsraad in het 2e Arrondissement te Arnhem.

Vonnis van 4 Mei 1917.

Geapprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof op 30 Mei 1917.

President: Mr. Th. Evekink.

Leden: A. Gelderman, Jhr. H. M. van der Goes, Z. J. van der Vegte en B. W. Kraake.

Alleen de garnizoenscommandant van het garnizoen, waartoe hij, die voor den krijgsraad moet terecht staan, behoort, heeft het recht dezen naar den krijgsraad te verwijzen en niet de garnizoenscommandant van het garnizoen waartoe de verdachte behoorde, toen hij de feiten, waarvoor hij terecht moet staan, pleegde.

De Auditeur-Militair in het 2e Militair Arrondissement te Arnhem, ambtshalve eischer,

tegen

W. S., oud 35 jaar, geboren 17 Maart 1882 te Zutphen, dienstplichtig soldaat bij de 2e compagnie, 35e Bataljon, Landweer Infanterie te Leerdam, niet gedetineerd, beklaagde;

De Krijgsraad in het Tweede Militair Arrondissement te Arnhem; Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad van den Garnizoens-Commandant te Legerplaats bij Zeist d.d. 2 October 1916, waarvan afschrift is gelaten aan beklaagde;

Gezien het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad

van den Commandeerenden Officier van het Garnizoen der Hoofdplaats van het 2e Militair Arrondissement, d.d. 15 Maart 1917, met de aan den voet daarvan gestelde telastlegging van den Auditeur-Militair, welk stuk onder overgifte van een door den Secretaris bij bovengenoemden Krijgsraad geteekend afschrift, aan beklagde is betekend op 28 Maart 1917.

Gelet op het ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gezien de door den Auditeur-Militair ingediende schriftuur van eisch strekkende tot veroordeeling;

Gehoord den beklagde, mede bij monde van diens raadsman:

Mr. M. H. de Boer, advocaat te Utrecht;

Na overeenkomstig artikel 193 van de Rechtspleging bij de Landmacht te hebben beraadslaagd;

Overwegende, dat beklagde voor dezen Krijgsraad, gehouden den 27 April 1917, heeft terechtstaan ter zake:

dat hij te Soest,

Ie in of omstreeks de maand Augustus 1916 eene hoeveelheid zink toebehoorende aan den staat, althans aan een ander dan aan hem beklagde, heeft weggenomen met het oogmerk zich dat zink wederrechtelijk toe te eigenen;

Iie op 8 September 1916, toen hij bij de vervolging van een strafbaar feit op heeterdaad; door den maréchaussée 2de klasse P. Th. werd gearresteerd, zich tegen dien meerdere, zijnde ambtenaar werkzaam in de rechtmatige uitoefening zijner bediening, heeft verzet door gewelddadig naar hem te schoppen en te trappen, waardoor deze bloedend onder het linker oog werd verwond, althans hem in voege voorschreven heeft mishandeld;

Overwegende dat het aan beklagde vertoonde en voorgehouden uittreksel uit het stamboek van de onderofficieren en minderen van het 35e Bat. Landweer Inf. inhoudt, dat beklagde den 9e Maart 1902 bij het 8e Regiment Infanterie is ingedeeld als loteling van de lichting 1902 uit de gemeente Zutphen (G). onder no. 41;

den 8e Maart 1906 korporaal-kok;

den 1 Augustus 1916 overgegaan naar de Landweer en ingedeeld als korporaal bij het 35e Bataljon L. W. Inf.;

Overwegende dat beklagde op 2 October 1916 is verwezen naar den Krijgsraad door den Garnizoenscommandant van de Legerplaats bij Zeist, terwijl hij reeds sedert 18 September 1916 tot het garnizoen Leerdam behoorde;

Overwegende dat alleen de garnizoens-commandant van het garnizoen van dengene, die voor den Krijgsraad terecht moet staan, het recht heeft dezen te verwijzen;

Overwegende dat deze verwijzing dus nietig is;

Recht sprekende in naam der Koningin;

Houdt deze zaak buiten behandeling zijnde beklagde niet bevoegdelyk naar den Krijgsraad verwezen.

KRIJGSRAAD TE ARNHEM.

Vonnis van 28 September 1917.

Geaprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof den 9den
October 1917.

President: Mr. Th. Evekink.

Leden: A. Gelderman, Jhr. H. M. van der Goes, Z. J. van der Vegte
en B. W. Kraake.

Auditeur-Militair: Mr. W. F. van Meurs.

Vrijspraak van een beklaagde, omdat hem de te laste gelegde feiten wegens ziekelijke storing zijner verstandelijke vermogens niet kunnen worden toegerekend. Beklaagde lijdt aan hysterie en pleegde de feiten in een toestand van geestelijke stoornis, gevolg van deze ziekte.

Inhoud van het rapport van de deskundigen.

Vonnis van den Krijgsraad in het Tweede Militair Arrondissement te Arnhem

in zake

De Auditeur-Militair in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem, ambtshalve eischer

tegen

H. V., 32 jaar, geboren 22 Maart 1885 te Gent, coporal clairon van het 2e Linieregiment van het Belgische Leger, geïnterneerd te Harderwijk; in voorarrest.

De Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement te Arnhem;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad van den Garnizoenscommandant over de geïnterneerden te Harderwijk d.d. 6 Februari 1917, waarvan afschrift is gelaten aan beklaagde;

Gezien het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad van den Commandeerende-Officier van het Garnizoen der Hoofdplaats van het 2de Militair Arrondissement, d.d. 8 Juni 1917, met de aan den voet daarvan gestelde telastlegging van den Auditeur-Militair, welk stuk onder overgifte van een door den Secretaris bij bovengenoemden Krijgsraad geteekend afschrift, aan beklaagde is betekend op 13 Juni 1917;

Gelet op het ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gezien een rapport van de deskundigen Dr. J. L. Dobberke en Dr. M. J. van Erp Taalman Kip, beiden geneeskundigen te Arnhem, benoemd door den Krijgsraad om een onderzoek in te stellen naar de verstandelijke vermogens van beklaagde;

Gezien de door den Auditeur-Militair ingediende schriftuur van eisch strekkende tot vrijspraak;

Gehoord den beklaagde, mede bij monde van diens raadsdman: Mr. M. Levie, advocaat te Arnhem.

Na overeenkomstig artikel 193 van de Rechtspleging bij de Landmacht te hebben beraadslaagd;

Overwegende, dat beklaagde, voor dezen Krijgsraad, gehouden den 22 Juni 1917, heeft terecht gestaan ter zake:

dat hij te Harderwijk op 13 Januari 1917 vleeschelijke gemeenschap heeft gehad met de zesjarige W. v. d. V., en haar met het oogmerk om bedoeld strafbaar feit gemakkelijk te maken, opzettelijk van het leven heeft beroofd door haar opzettelijk gewelddadig de keel dicht te knijpen;

althans dat hij op tijd en plaats voormeld vleeschelijke gemeenschap heeft gehad met voornoemde W. v. d. V., waardoor bij deze de scheede naar verschillende richtingen is uiteengedrongen en verscheurd, hetwelk den dood tengevolge heeft gehad;

althans dat hij op tijd en plaats voormeld genoemde W. v. d. V. opzettelijk van het leven heeft beroofd door haar met het oogmerk haar te dooden opzettelijk gewelddadig de keel dicht te knijpen, althans haar opzettelijk gewelddadig met het oogmerk haar zwaar lichamelijk letsel toe te brengen de keel heeft dichtgeknepen, waardoor de bovenste ademhalingsweg is dichtgedrukt en de dood door verstikking is ingetreden;

Overwegende dat de aan beklaagde vertoonde en voorgehouden identiteitskaart inhoudt, dat beklaagde op 10 October 1914 te Klinge op Nederlandsch grondgebied is gekomen en op 13 October 1914 te Harderwijk is geïnterneerd;

Overwegende, dat de Krijgsraad, op de gronden neergelegd in vermeld deskundigenrapport, waarmede hij zich vereenigt, medegaat met de conclusie van dat rapport, die de Krijgsraad als de zijne overneemt;

Overwegende dat op grond van die conclusie, ook wanneer het aan beklaagde te laste gelegde feit als bewezen zou moeten worden aangenomen, beklaagde dat feit in ieder geval wegens ziekelijke storing zijner verstandelijke vermogens niet kan worden toegerekend en hij zal moeten worden vrijgesproken;

Gezien de artikelen 37 Wetboek van Strafrecht, 193 Rechtspleging bij de Landmacht; 1 Wet van 31 December 1914 (S. no. 666).

Recht sprekende in Naam der Koningin!

Spreekt beklaagde vrij;

Gelast, dat beklaagde in een krankzinnigengesticht worde ge-

plaatst gedurende een proeftijd den termijn van één jaar niet te boven gaande.

Beveelt de teruggave van de als overtuigingsstukken gediend hebbende voorwerpen, te weten: een paar klompjes; een gespikkeld schortje; een onderbroekje; een omslagdoek en een mandje aan W. v. d. V., arbeider te Harderwijk; een onderbroek; een hemd; 2 stuks flanel; een grijze pantalon aan beklaagde, na verloop van acht dagen nadat het geaprobeerde vonnis zal zijn gepronuntieerd.

Rapport van de deskundigen.

Benoemd als deskundigen, om een onderzoek in te stellen naar de verstandelijke vermogens van H. V., beschuldigd van doodslag, hebben wij ondergeteekenden, Dr. J. L. Dobberke en Dr. M. J. van Erp Taalman Kip, beiden geneeskundigen, te Arnhem, na in handen van den Officier-Commissaris den bij de wet gevorderden eed te hebben afgelegd, ten einde aan de ons gegeven opdracht te voldoen, kennis genomen van de op de zaak betrekking hebbende stukken, en den beklaagde, zoowel gemeenschappelijk als ook ieder afzonderlijk onderzocht. Als resultaat van dit onderzoek deelen wij het volgende mede.

Uit het dossier vernemen wij als belangrijk voor de beoordeeling, dat beklaagde gedurende geruimen tijd is verpleegd geweest in het Militair-Hospitaal te Harderwijk, opgenomen ter observatie voor gestoorde geestvermogens. Hij was daar eerst van 16 Sept. 1915 tot 31 Jan. 1916, vervolgens van 4 Febr. tot 19 Aug. 1916. Hij was neerslachtig en tobde er over, dat hij niets te doen had en niets verdiende. Eens werd hij door een Officier van Gezondheid aange troffen in een toestand van droefheid en opwinding, naar aanleiding van den verjaardag van zijn kind, welke op den volgenden dag zoude vallen en dien hij niet kon bijwonen. Ook verdient nog vermelding, dat hij driemaal is ontvlucht, één keer te Amersfoort is gegrepen, waarheen hij te voet was gegaan.

Verschillende personen deelen mede, dat de beklaagde zich tegenover hen heeft uitgelaten, bevreesd te zijn, dat zijn vrouw, die in België verblijft, het met een Duitscher zou houden. Ook uitte hij eens de vrees, dat zijn dochtertje in verband daarmee zou mishandeld worden. In het algemeen heeft hij blijkbaar zeer veel over zijn vrouw en kind gedacht, getobd en gesproken. Speciaal heeft hij dat zeer hardnekkig gedaan na het misdrijf. Hij wilde toen op een zeer ongeschikt oogenblik aan een vrouw, die het druk had met het bedienen harer klanten, een brief laten lezen, en huilde bij die gelegenheid over zijn vrouw en kind, zooals hij trouwens volgens verklaring dierzelfde getuige reeds meermalen had gedaan.

Het plan, waarmede beklaagde met het kind uit het huis der ouders ging, n.l. om koekjes te koopen, ontstond door de mededeeling der moeder dat haar jongste kind den volgenden dag jarig zou zijn. Uit een der getuigenverklaringen zou moeten volgen, dat dit plan ook inderdaad is uitgevoerd.

Vóór het misdrijf heeft beklaagde drank gebruikt in een dergelijke hoeveelheid, dat het aan hem merkbaar was, zonder dat hij echter dronken kon worden genoemd.

De daad zelve stemt in haar wezen niet overeen met het gewone zijn van beklaagde, die in het algemeen als goedig en vriendelijk wordt beschreven. Ook draagt het geheel der handelingen, door beklaagde tijdens het misdrijf en daarna verricht, voor zooveel deze bekend zijn, op zichzelf reeds het karakter van onoverdacht, van niet bij elkaar behoorend, van te zijn bedreven in een niet normalen geestestoestand.

Anamnese. Behalve de enkele anamnestiche gegevens, reeds uit het dossier vermeld, deelt beklaagde zelf ons nog mede, dat hij 22 Maart 1885 geboren is en dat zijn beide ouders overleden zijn. De vader is vijf of zes jaar geleden gestorven; hij gelooft aan het hart. Zijn moeder stierf, toen hij zelf nog slechts zes of zeven jaar was. Door een tante heeft hij hooren zeggen, dat zij „zot” geweest is. Zijn vader is tweemaal gehuwd geweest. Hij was het eenig kind uit het eerste huwelijk. Uit het tweede huwelijk waren vier kinderen.

Hij is geboren te Gent, is daar ongeveer 10 jaar op school geweest, kon nog al goed leeren. Als kind had hij al veel last van hoofdpijn; dit heeft hij nog; soms zoo erg, dat hij wel met zijn hoofd tegen den muur kon loopen. Na van school te zijn gekomen, heeft hij eenigen tijd gewerkt bij zijn vader, die schoenmaker was, en is toen op zijn achttiende jaar als vrijwilliger bij het leger in dienst getreden. Hij is als tamboer bij Tienen geweest, was toen gezond, is slechts in het hospitaal verpleegd geweest wegens doorgeloopte voeten. Bij de inneming van Antwerpen is hij dan over de grens gekomen, geïnterneerd en naar Harderwijk gebracht.

Hij is sinds vijf of zes jaar gehuwd, heeft één kind, dat de volgende maand vijf jaar moet worden (bij deze woorden begint hij wanhopig te snikken).

In Harderwijk, zegt hij, herhaaldelijk wegens hoofdpijn in het hospitaal te zijn verpleegd; als hij in het kamp was, had hij niets te doen. Gedurende dien tijd is hij éénmaal door zijn vrouw bezocht, zonder het kind. Daarna heeft hij nooit meer iets van haar gehoord. Hij heeft veel aan haar geschreven, doch nooit antwoord gekregen.

Status praesens. Beklaagde doet zich tijdens het onderzoek voor als een stille, min of meer in zich zelf gekeerde man; die dikwijls een suffen indruk maakt. Toch blijkt het, dat hij eenvoudige vragen steeds goed verstaat en ook juist opvat. De antwoorden komen

echter niet zonder eenige moeite. Hij antwoordt in het algemeen zacht, met toonlooze stem, is zeer zuinig met zijn woorden, zoodat men die er uit moet halen, en vertoont ook eenige terughoudendheid in zijn uitingen, die zoowel op wantrouwen, als ook op moeite, om zijn gedachten in woorden te brengen, zou kunnen berusten.

Als na het eerste onderzoek, waarbij hij zich had moeten ontkleeden, hem gezegd wordt, dat het klaar is en hij zich weer aankleeden kan, wekt dit volstrekt geen reactie bij hem op, en blijft hij onbeveeglijk zitten. Eerst als de mededeeling hem luider nog eens herhaald wordt staat hij langzaam op en begint zich aan te kleeden. Laat men hem een oogenblik aan zich zelf over, dan zit hij min of meer sufferig voor zich uit te staren en maakt een zeer afwezigen indruk.

Een poging, om hem zich te laten uitspreken over zijn ongerustheid ten aanzien van zijn vrouw, mislukt eenige malen. Eens geeft hij daarbij vrij wel in het geheel geen antwoord, en zwijgt eenvoudig; een ander maal zegt hij zich niet te herinneren, dat hij ooit iets tegen een ander over zijn vrouw en een Duitscher heeft gezegd, en voegt er bij ook niet te gelooven, dat het zoo is. Juist bij die woorden maakt hij den indruk van zeer in eigen gedachten verdiept te zijn, zoodat er reden is, aan te nemen, dat hij zich in dit opzicht toch alles behalve gerust gevoelt. Herhaaldelijk doet hij uitingen, die niet duidelijk zijn, zoodat men naar de beteekenis moet raden. Zoo b.v. als hij spreekt over de ligging van zijn woning vlak naast de kazerne. Blijkbaar heeft deze omstandigheid waarde voor hem in verband met het wantrouwen tegenover zijn vrouw, doch het gelukt alweer niet, hem zich daarover duidelijker te doen uiten.

Een ander voorbeeld van een uiting, die er op wijst, dat er in dezen zeer gesloten man veel meer omgaat dan voor den dag komt, zijn de woorden, die hij eens onder invloed eener plotselinge aan-doening huilend uitroept: „ik heb zelf een stiefmoeder gehad”. Alweer gelukt het niet een verklaring uit hem te krijgen. Het ligt echter voor de hand, hierin te zien de smartelijke herinnering aan een ongelukkige jeugd tengevolge van het gemis aan een eigen moeder, en de vrees, dat zijn kind op overeenkomstige wijze ongelukkig zal worden door het gemis van den vader, misschien zelfs gaan zijn gedachten reeds zoo ver, dat hij in zijn verbeelding aan het kind een Duitschen stiefvader toebedeelt. De boven aangehaalde woorden werden geuit op een oogenblik, dat hij zich in emotie bevond doordat hem een ongemotiveerde angst werd weggenomen. Het bleek namelijk, dat hij zich zoo weinig bewust was van den werkelijken toestand, dat hij in de meening verkeerde, reeds te zijn veroordeeld tot levenslange gevangenisstraf. Toen een onzer hem nu uitlegt het verschil tusschen een huis van bewaring en een gevangenis, waar van hem niets bekend was; toen hem nog eens het doel van ons onderzoek was uiteengezet, dat hem zoo geheel onbekend was, niettegenstaande deze uitlegging reeds bij het eerste onderhoud had plaats

gevonden, dat hij nog steeds niet wist, dat de met hem sprekende onderzoeker een dokter was, toen werd hij opeens wat toegankelijker en erkende, dat hij zich over het gedrag zijner vrouw ongerust had gemaakt. En toen barst hij in snikken uit en uit daarbij de aangehaalde woorden.

Een even duidelijk teeken, dat de moeilijkheid, waarmee hij zich uit en de moeilijkheid ook, waarmee hij iets in zich opneemt, berust op het steeds bezig zijn met één gedachte, levert hij door op de vraag, die de onderzoeker, gereed staande tot vertrek, hem doet, n.l. of hij iets te zeggen heeft, te antwoorden met: „komt mijn „vrouw nog hier en mijn kind, mijnheer?” Alweer is het opvallend, dat na een herhaalde uiteenzetting van het doel van ons onderzoek, zoodat hij het nu wel moest begrepen hebben, toch weer het geen oogenblik bij hem opkomt, dat de vraag betrekking heeft op medische gezichtspunten. Doch hij kan slechts één ding te zeggen hebben; want hij kan slechts één ding denken. Als hem dan de weder-vraag gedaan wordt, wanneer hij het laatst geschreven heeft, haalt hij op zeer sprekende wijze de schouders op; en op de vraag, waarom schrijf je nog niet eens, zegt hij wanhopig: ik krijg toch geen antwoord.

Werden reeds van de hier bestaande bewustzijnsvernauwing verschillende gevolgen beschreven, vooral zich uitende in vertraagd begrijpen en remming in zijn uitingen, het is niet moeilijk van de bestaande traagheid in het verwerken van alles, wat niet met zijn overheerschende gedachte te maken heeft, ook experimenteel de bewijzen te vinden.

Het uit het hoofd rekenen gaat zeer slecht. Op de vraag, hoeveel is 9 maal 8, antwoordt hij eerst met de woorden: het is zoo lang geleden, dat ik gerekend heb, en dan, ziende, dat hij er zoo niet afkomt, doet hij een poging en zegt: 57. Hoeveel is drie maal vijf, wordt zonder veel moeite juist beantwoord. 6 maal zeven gaat weer niet; hij zegt 35, en na er op gewezen te zijn, dat het niet goed is, nog eens 35. Gevraagd, wat gezegd is, blijkt hij de opgaaft juist te hebben opgevat, doch weer geeft hij als uitkomst 35. Het aftrekken gaat ook moeilijk. Negen van twaalf? wordt beantwoord met 2, daarna verbeterd in 3. Bij de vraag, hoeveel is 6 van 19, lacht hij eerst meewarig, als of hij zeggen wil, het gaat toch niet, dan na eenige aansporing, spant hij zich in en eindelijk na lang wachten, gedurende welken tijd hij zich zichtbaar moeite geeft, zegt hij: 13.

Bij het nazeggen van een reeks cijfers blijkt dezelfde moeilijkheid te bestaan. Terwijl een normaal mensch en zelfs de groote meerderheid van kinderen van ongeveer 10 jaar zonder bezwaar een reeks van 6 cijfers pleegt na te zeggen, wanneer die eenmaal is voorgezegd, gelukt dit bij hem slechts na eenige herhalingen. De reeks 6. 3. 9. 2. 7. 1., wordt eerst weergegeven als: 6. 3. 7. 9. 1.; na nog eens te zijn voorgezegd als: 6. 3. 9. 7. 1.; na nog eenmaal voorzegg-

gen, doet hij het eindelijk goed. De reeks 5. 1. 8. 3. 9. 4., wordt eerst weergegeven als: 5. 3. 8. 9. 4.; na weer te zijn voorgezegd, herhaalt hij haar juist. Zelfs vijf cijfers geven nog moeite. 4. 9. 1. 8. 3. werden na eenmaal gezegd te zijn, goed herhaald, doch 5. 2. 7. 4. 6., werden eerst als 5. 2. 4. 7. 6. opgenoemd, en eerst na nogmaals te zijn voorgezegd, juist weergegeven.

Bij een onderzoek, dat door een der deskundigen geschiedde in afwezigheid van den ander, werd gevraagd, of de beklagde zich herinnerde, dat hij den bezoeker reeds gezien had. Hierop werd bevestigend geantwoord. Wat echter de bezoeker kwam doen wist hij niet; ook niet, dat hij dokter was. Wel herinnert hij zich, dat hem is gezegd, dat een onderzoek naar zijn geestvermogens zal worden ingesteld, doch zelfs als hem nog eens is meegedeeld, zooals dat een vorige keer ook reeds duidelijk was geschied, dat hij met een dokter te doen heeft, trekt hij daaruit niet de conclusie omtrent het doel van diens bezoek. Gevraagd, of hij zich iets herinnert omtrent het uiterlijk van den heden niet aanwezigen dokter, blijft hij het antwoord schuldig. Is hij blond of zwart? „Daar heb ik geen erg in gehad”. Is hij groot of klein? „Daar heb ik niet op gelet”. Draagt hij een bril? „Ik weet het niet; als ik het wist, zou ik het zeggen”. (De persoon in quaestie is donker, zeer lang en draagt een bril).

Lichamelijk onderzoek. Beklaagde heeft een bleeke gelaatskleur en maakt geen sterken indruk. De polsfrequentie is 92 slagen per minuut. De slagader aan den pols is dik. De vena temporalis aan de linkerzijde is geslingerd. De reactie der pupillen op licht is aanwezig, doch niet sterk. Het pharynxreflex ontbreekt. De reflexen aan de armen zijn aanwezig. De kniereflexen zijn sterk. Er bestaat een zeer groote mechanische prikkelbaarheid der kleine handspijeren. De tong wordt recht uit gestoken en vertoont daarbij geen trillingen. Ook in de uitgestoken vingers zijn geen trillingen merkbaar.

Een belangrijke afwijking bestaat in het pijngevoel. Wanneer men hem met een speld prikt, dan voelt hij nergens pijn. Men kan hem met een speld diep door de huid prikken, zoodat die er in blijft staan, zonder dat hij daarvan iets bemerkt. Zelfs kan men de aldus door de huid gestoken speld willekeurig in alle richtingen bewegen; hij voelt ook dan geen pijn. Er bestaat dus een algemeene en volledige gevoelloosheid voor pijnprikkels (analgesie).

Bij het onderzoek met den dynamometer blijkt zijn kracht zeer gering te zijn. Eerst knijpt hij met de rechterhand 71. Dan links 43. Vervolgens om den ander rechts en links: 43,25, (na krachtige aansporing zijn best te doen) 36, 40, 38, 36. De eerste waarde (71) is voor een volwassen man gering; 100 is een zeer gewoon getal en 120 en meer behoort niet tot de zeldzaamheden. Het meest valt echter op de enorme daling na de eerste inspanning. Alle verdere getallen toch zijn van dergelijken aard, dat zij voor vele vrouwen en zelfs kinderen belangrijk hooger kunnen worden verwacht.

Diagnose. De beklagde lijdt aan hysterie. Dit blijkt zoowel uit zijn psychischen toestand als uit eenige lichamelijke afwijkingen. De groote traagheid van een reeks geestelijke processen, de vernauwing van het bewustzijn, de heftige emotieve uitingen, die nu en dan voor den dag komen, eindelijk de opheffing van het pijngevoel zijn de meest kenmerkende symptomen.

De anamnese leert overtuigend, dat deze ziekelijke toestand reeds vóór het plegen van het feit aanwezig was.

Conclusie. Waar vaststaat, dat beklagde lijdt aan een zwaren vorm van hysterie, ligt het voor de hand, aan te nemen, dat het door hem gepleegde feit heeft plaats gehad in een toestand van gestoord bewustzijn, een schemertoestand, zooals die bij hysterie zoo dikwijls wordt aangetroffen. Wat bekend is omtrent zijn gedrag vlak vóór en ook vlak na het feit, geeft steun aan die opvatting. Alles wijst er op, dat hij zich toen heeft bevonden in een toestand van halfbewustzijn, waarin hij niet handelde volgens een vooraf gesteld doel, doch zijn handelingen werden bepaald door oorzaken, die geheel of althans gedeeltelijk buiten zijn bewustzijn lagen. Hierbij heeft zonder twijfel ook nog medegewerkt de invloed van alcohol, waarvan het gebruik vlak te voren vaststaat.

Kan daardoor op zich zelf bij bepaalde personen reeds een dergelijke toestand van halfbewustzijn ontstaan, hier waar twee omstandigheden in die richting konden samenwerken, is het tot stand komen daarvan bijzonder gemakkelijk te verklaren.

Voor het vaststellen van een dergelijken schemertoestand is wel het belangrijkste de gestoorde herinnering voor datgene, wat tijdens dien toestand heeft plaats gehad. Deze laat zich het meest overtuigend aantonen uit het verslag van het verhoor, afgenomen op 14 Jan. door den Commissaris van Politie te Harderwijk. Daarin werden een groote reeks feiten vermeld, als door V. zelf medegedeeld, zoodat bij eerste kennismaking dit verslag een volledige bekentenis zou kunnen schijnen. Het treft nu echter, dat beklagde omtrent twee punten geen uitsluitel wist te geven, n. l. omtrent den weg, dien hij was gevolgd van het kamp naar Harderwijk, en omtrent het al of niet hebben plaats gehad eener ejaculatie. Het is duidelijk, dat hier aan simulatie van geheugenverlies juist voor deze twee zaken bij een man, die overigens een volledige bekentenis schijnt af te leggen, niet te denken is. Men kan met zekerheid aannemen, dat beklagde zich deze zaken inderdaad niet meer herinnerde. Maar waarom blijft hij dan juist op deze vragen het antwoord schuldig? De verklaring is eenvoudig: omdat alleen het antwoord op deze vragen aan den ondervrager zelf onbekend was.

Het is in het algemeen zeer moeilijk, een ondervraging zoodanig in te richten, dat men uitsluitend de antwoorden krijgt, die berusten op het weten van den ondervraagde. Vooral bij een dergelijke patiënt is dat zeer lastig. Zoodra men zijn vragen zoo inkleedt, dat

met ja of neen kan worden geantwoord, loopt men het grootste gevaar op de meeste vragen een bevestigend antwoord te ontvangen, gedeeltelijk doordat de gestelde vraag de voorstelling van den ondervraagde beïnvloedt, d. i. suggestief werkt, gedeeltelijk omdat een dergelijke willooze, tot geen inspanning in staat zijnde of lust gevoelende patiënt eenvoudig uit gemakzucht met ja antwoordt. Het laat zich onmogelijk nader bepalen, in hoeverre deze invloed bij het verhoor heeft medegewerkt, doch aan den anderen kant laat zich ook niet betwijfelen, dat een dergelijke invloed in het spel is geweest, en dat de herinnering van den beklagde aan de details van het gepleegde feit minder volledig is geweest dan uit het verslag in kwestie schijnt te blijken.

Een geheel ander resultaat omtrent de herinnering van beklagde aan het gebeurde dan het genoemde verslag aanwijst, wordt dan ook geleverd door het onderzoek, door ons daaromtrent ingesteld.

Het blijkt dan, dat hij zich ongeveer niets van wat er gebeurd is, herinnert. Wanneer men hem ondervraagt op een wijze, waarbij alle suggestie is uitgesloten, krijgt men geen enkele mededeeling uit hem. Vraagt men daarentegen zoodanig, dat een bevestiging of ontkenning mogelijk is, dan krijgt men steeds ongeveer hetzelfde antwoord. Ontkend wordt nooit. Zelfs niet wanneer men iets vraagt, dat stellig niet is geschied. Op een reeks dergelijke vragen, waarbij gedeeltelijk bij goede herinnering met ja, gedeeltelijk met neen had behooren te worden geantwoord, kwamen afwisselend de woorden: „dat kan wel zijn”, of „dat kan misschien wel zijn”, of „dat kan best zijn”. Slechts een enkele maal zegt hij: „daar weet ik niets van”. Tot een stellige ontkenning komt het echter nooit. Hoeveel moeite men zich ook geeft, eenig spoor van herinnering bij hem aan te toonen, het gelukt niet.

Het is zeer goed mogelijk, dat tijdens het verhoor door den Commissaris van Politie te Harderwijk nog niet een zoo diepgaande amnesie voor den tijd, waarin het feit werd gepleegd, bestond als tijdens ons onderzoek. Het is bekend, dat dergelijke herinneringsstoornissen dikwijls eerst geleidelijk ontstaan en toenemen. De boven gemaakte opmerkingen omtrent het verslag van dat verhoor hebben dan ook niet de strekking, aan te toonen of zelfs waarschijnlijk te maken, dat reeds toen een belangrijk verlies aan herinnering aanwezig was, doch willen slechts duidelijk maken, dat uit den inhoud van dat verslag niet mag worden afgeleid, dat toen het geheugen voor den tijd van het misdrijf ongestoord was. De tegenspraak tusschen het door ons vastgestelde defect der herinnering en de in dat verslag schijnbaar aanwezige volledige bekenntenis kan gedeeltelijk wellicht worden verklaard, doordat bij het vroegere verhoor een minder diepe stoornis der herinnering aanwezig was dan later. Voor het overige moet men denken aan de vroeger genoemde omstandigheid, waardoor zeer gemakkelijk een

gebrek aan energische ontkenning voor een positieve bekentenis wordt aangezien.

Uit het bovenstaande volgt dus, dat beklagde niet alleen lijdende is aan hysterie, doch ook, dat het door hem gepleegde feit is ver-richt in een toestand van geestelijke stoornis, gevolg van genoemde ziekte, en dat als zoodanig dit feit hem niet kan worden toege-rekend.

Arnhem, September 1917.

M. J. VAN ERP TAALMAN KIP
J. L. DOBBERKE.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 9 October 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. J. Santman.

De verordening van het militair gezag, houdende verbod om in het in staat van beleg verklaarde gebied bepaalde goederen in voorraad te hebben steunt op art. 35 niet op art. 22 van de Oorlogswet.

Van toepassing van het beginsel van art. 1, 2e lid van het W. v. Sr., op grond dat de verordening zou zijn ingetrokken, kan dan ook geen sprake zijn.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een landstormplichtig-soldaat, appellant van een door den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch op 7 Maart 1917 gewezen vonnis, ter eenre, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat het den Hove moge behagen, met tenietdoening van het vonnis des eersten rechters, appellant alsnog vrij te spreken, op gronden en motieven, nader bij pleidooi te ontwikkelen.

en

den Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht, bij 's Hofs beschikking van 25 Mei 1917 gemachtigd om dit hooger beroep voor den Auditeur-Militair bij genoemden Krijgsraad ambtshalve te vervolgen, mitsdien gedaagde, ter andere zijde, door wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat de appellant, bij sententie van den Hove, zal worden verklaard bij het vonnis van den Krijgsraad niet te zijn bezwaard;

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gehoord de pleidooien, en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen appellant, bij zijn verhoor voor het Hof heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, heeft terechtstaan ter zake dat hij:

1o. op 30 October 1916 te Nijmegen in het pand Vijfringengas Nr. 24, dat bij hem in gebruik was, aanwezig heeft gehad ongeveer 9 blokken Banka-tin, wegende ongeveer 324 K.G.;

2o. op 31 October 1916 te Nijmegen in het pand Vijfringengas Nr. 24, dat bij hem in gebruik was, aanwezig heeft gehad ongeveer 220 K.g. rood katoen garen;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 7 Maart 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met appellants schuld daaraan, hetgeen hem onder 1o. is te laste gelegd; het bewezen verklaarde feit heeft gequalificeerd als: „Het niet voldoen aan de bevelen van „het militair gezag, krachtens de bij de Wet van 23 Mei 1899 „(Staatsblad Nr. 128) bedoelde verordeningen gegeven, door in de „in staat van beleg verklaarde gemeente Nijmegen in een pand, bij „hem in gebruik, ten uitvoer verboden goederen aanwezig te hebben”, en te dier zake appellant heeft veroordeeld tot eene hechtenis van dertig dagen, met vrijspraak van appellant van hetgeen hem onder 2o. is te laste gelegd, zijnde dit niet wettig en overtuigend bewezen;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring en ook de vrijspraak in het vonnis te recht is geschied, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep het Hof te dezen opzichte tot geen ander inzicht dan dat des eersten rechters geleid; dat verder de qualificatie, aan het bewezen verklaarde feit in het vonnis gegeven, op de Wet is gegrond; dat wel vanwege appellant ter terechtzitting van het Hof is betoogd, dat de in dezen toegepaste Verordening van het militair gezag geenszins het uitvloeisel kan zijn van de bevoegdheid, aan dit gezag bij artikel 35 van de Wet van 23 Mei 1899 (Staatsblad Nr. 128), houdende bepalingen ter uitvoering van artikel 187 der Grondwet, toegekend, maar steunt op artikel 22 van de genoemde wet, en dat daarom in dit geval het beginsel van artikel 1, 2de lid, van het Wetboek van Strafrecht toepassing moet vinden, als

zijnde de bedoelde verordening bij artikel 15 van het Besluit van den Commandant van het Veldleger van 30 Januari 1917 met ingang van 12 Februari d. a. v. ingetrokken, zoodat het bewezen feit niet strafbaar is en appellant moet worden vrijgesproken, — maar dit betoog faalt;

Overwegende dat toch bij artikel 35 van de genoemde wet het militair gezag bevoegd is verklaard o. a. het wegvoeren van levensmiddelen en andere voorwerpen van het in staat van beleg verklaarde grondgebied te bevelen, te bewerkstelligen of te beletten; dat van deze bevoegdheid, wat het „bevelen” en „bewerkstelligen” van het wegvoeren betreft, kan worden gebruik gemaakt niet enkel door de wegvoering te gelasten van in het gebied aangetroffen voorraden maar ook door, in aansluiting daaraan, reeds te verbieden, dat in het gebied goederen in voorraad worden gehouden; dat dergelijke voorschriften noodig kunnen zijn om te beletten, dat het in staat van beleg verklaard gebied een basis wordt tot uitvoer van onontbeerlijke goederen over de Rijksgrens en het militair gezag dan in zooverre samenwerkt met het Rijksgesag, blijkens de voorschriften van de Wetten van 3 Augustus 1914 (Staatsblad Nr. 344) en 31 December 1915 (Staatsblad Nr. 533), om te beletten, dat goederen van het in staat van beleg verklaard gebied over de Rijksgrens worden weggevoerd;

dat blijkbaar in de ten dezen toegepaste verordening het militair gezag op bedoelde wijze van zijne bevoegdheid heeft gebruik gemaakt, maar die verordening dan ook het uitvloeisel is van artikel 35 van de bovengenoemde wet en geenszins als eene politie-verordening in den zin van artikel 22 dier Wet kan worden aangemerkt; dat, waar dit zoo is, in het vonnis van den Krijgsraad op goede gronden is aangetoond, dat ten deze van toepassing van het beginsel van artikel 1, 2de lid, van het Wetboek van Strafrecht geen sprake kan zijn;

Overwegende dat de straf, bij het vonnis* aan appellant opgelegd, staat in goede verhouding tot den ernst van het feit, zoodat appellant met het vonnis niet is bezwaard en dit kan worden bevestigd;

Gezien, behalve de in het vonnis genoemde wets-artikelen, de artikelen 209 en volgende der Rechtspleging bij de Landmacht en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in Hooger Beroep in Naam der Koningin!

Verklaart appellant niet te zijn bezwaard met het vonnis, door den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, op 7 Maart 1917 ten zijnen laste gewezen;

Bevestigt dat vonnis.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 26 October 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr .Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsvrouw: Mej. Mr. E. C. Simons.

De strafbepaling van art. 149 C. W. L., desertie van de wacht, is tegenover die van art. 136 C. W. L., tweede desertie, te beschouwen als een bijzondere strafbepaling.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 27 Juni 1917 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis, door den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch op 21 April 1917 gewezen in de zaak tegen N. oud 22 jaar, geboren te Lonneker, milicien-soldaat bij het 22ste Regiment Infanterie,

Welke Advocaat-Fiscaal, verzocht en bij beschikking van 19 September 1917 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den Exploiteur bij het Hof, om te dagvaarden den voornoemden N., ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis van den Krijgsraad, wat betreft de kwalificatie en de soort der straf, en dat de gedaagde alsnog bij sententie van den Hove zal worden schuldig verklaard aan: „Als soldaat van „de wacht deserteeren in tijd van vrede, bestaande de desertie in „het als soldaat zonder verlof langer dan twee dagen van zijn korps „afwezig zijn, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des „rechters te kunnen bewijzen”, en deswege veroordeeld tot tien weken militaire detentie, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, — alzoo eischer in hooger beroep, ter eenre,

en

genoemden N., gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat het den Hove moge behagen den eischer in hooger beroep zijne vordering toe te wijzen

voor zoover het betreft de qualificatie van het door gedaagde gepleegde feit en de soort der hem op te leggen straf, doch tot vermindering van den duur dier straf.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, heeft terechtstaan ter zake dat hij op 2 November 1916, terwijl hij behoorde tot het personeel der wacht in het Weeshuis te Nijmegen, die wacht zonder verlof heeft verlaten en sinds dien tijd zonder verlof van zijn korps afwezig is gebleven, totdat hij op 30 Januari 1917 te Lonneker is aangehouden, zulks na reeds op 26 April 1916 krijgstuuchtelijk te zijn gestraft wegens eerste desertie in tijd van vrede;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 21 April 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen aan gedaagde is te laste gelegd; het feit heeft gequalificeerd als: „Tweede desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door, na reeds ter zake van eerste desertie te zijn gestraft, langer dan twee dagen zonder verlof van zijn korps afwezig te zijn, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen, opgevolgd van arrestatie”, en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot tien weken militaire gevangenisstraf, met bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde militaire gevangenisstraf van den 31sten Januari 1917 tot den 16den Februari d. a. v. in mindering zal worden gebracht;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring in het vonnis te recht is geschied, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep het Hof te dezen opzichte tot geen ander inzicht dan dat des eersten rechters geleid, maar de qualificatie, aan het bewezen verklaarde feit gegeven, niet op de Wet is gegrond;

Overwegende dat wel de Krijgsraad te recht in het vonnis heeft overwogen, dat het bewezen feit, opleverende het misdrijf van artikel 149 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, tevens valt onder artikel 136 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, zijnde gedaagde reeds eenmaal gestraft wegens eerste desertie in tijd van vrede, maar ten onrechte daaruit heeft afgeleid, dat alsnu laatstgenoemd artikel, zijnde daarbij de zwaarste hoofdstraf gesteld, behoort te worden toegepast; dat immers deze conclusie slechts dan juist kan zijn, wanneer niet van de beide strafbepalingen, waaronder het bewezen feit valt, de eene zich verhoudt tot de andere als eene bijzondere tot eene algemeene,

in welk geval, ingevolge het bepaalde bij het tweede lid van artikel 55 van het Wetboek van Strafrecht, alleen de bijzondere strafbepaling in aanmerking komt; dat dus, alvorens de bedoelde gevolgtrekking kan worden gemaakt, dit punt alsnog behoort te worden onderzocht; dat bij dit onderzoek hiervan behoort te worden uitgegaan, dat deze verhouding van bijzondere tot algemeene strafbepaling aanwezig is, wanneer al de kenmerken van de eene strafbepaling — de algemeene — worden teruggevonden in de andere — de bijzondere — terwijl deze laatste dan daarenboven nog een of meer andere kenmerken bevat; dat nu, met betrekking tot de artikelen 149 en 136 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, deze verhouding aanwezig is, vermits de omschrijving in eerstgenoemd artikel — „een onderofficier of soldaat van de wacht deserteerende in tijd van vrede” — zoo ruim is, dat elke desertie in tijd van vrede — zoowel eerste en tweede als derde — daaronder valt en al de kenmerken o. a. van de strafbepaling van artikel 136 daarin worden teruggevonden, terwijl artikel 149 als eigen kenmerk bevat de omstandigheid, dat de desertie is geschied „van de wacht”; dat hier dus enkel de bijzondere strafbepaling van artikel 149 in aanmerking komt;

Overwegende dat, waar op overtreding van de bepaling van artikel 149 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande de straf van militaire detentie is gesteld, ook de strafoplegging in het vonnis niet in stand kan blijven;

Gezien, behalve de in het vonnis genoemde wets-artikelen, de artikelen 55 en 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, op 21 April 1917 ten laste van gedaagde gewezen, voor zooverre betreft de qualificatie, aan het bewezen verklaarde feit gegeven, en de strafoplegging te dier zake;

Houdt het vonnis in stand voor het overige;

Qualificeert het bewezen verklaarde feit als: „Als soldaat van de „wacht deserteeren in tijd van vrede, bestaande de desertie in het als „soldaat zonder verlof langer dan twee dagen van zijn korps afwezig zijn, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des „rechters te kunnen bewijzen.”;

Veroordeelt gedaagde te dier zake tot militaire detentie voor den tijd van tien weken.

De verdedigster betoogde:

dat zij zich kan vereenigen met den eisch in hooger beroep door den Advocaat-Fiscaal gedaan en met dezen van oordeel is dat op gedaagde toepasselijk is art. 149 C. W. en hij derhalve tot een militaire detentie zal moeten worden veroordeeld;

dat evenwel naar hare meening een militaire detentie van tien weken een te zware straf is voor het door gedaagde gepleegde feit;

dat gedaagde toch zich aan desertie heeft schuldig gemaakt om te trachten voor vrouw en kinderen den kost te verdienen, in welk voornemen hij eenigen tijd geslaagd is;

dat zij daarom concludeert dat het den Hove moge behagen den eischer in hooger beroep zijne vordering toe te wijzen voor zoover het betreft de qualificatie van het door gedaagde gepleegde feit en de soort der hem op te leggen straf, doch tot vermindering van den duur dier straf.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 26 October 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandiek, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advokaat-Fiscaal Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselst.

Raadsman: Mr. M. Mendels.

Beklaagden hebben een vat met vet gekocht niet, terwijl dit nog op de binnenplaats van de fabriek lag, maar nadat het, door een voerman van de fabriek van die binnenplaats op het terrein van hun schoonvader was gerold, waar zij het vat hebben bekeken en wat den inhoud betrof in orde hebben bevonden. Zij hebben een koopovereenkomst aangegaan, nadat het vat reeds was gestolen en zijn schuldig aan heling.

In de zaak, aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

G., oud 26 jaar, geboren te Amsterdam, landstormplichtig-soldaat bij het 20e Bataljon Landweer-Infanterie;

M., oud 26 jaar, geboren te Diever, landstormplichtig-soldaat bij het Depot Administratietroepen;

appellanten van een door den Krijgsraad te 's-Gravenhage op 13 Juni 1917 gewezen vonnis, — ter eenre, — voor wie schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, op de gronden en motieven, nader bij pleidooi aan te voeren, dat het den Hove moge behagen hen vrij te spreken van het hun te laste gelegde, subsidiair hun een zoodanig lichtere straf op te leggen, als het Hof zal vermeenen te behooren,

en

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, bij 's Hofs beschikking van 31 Juli 1917 gemachtigd om dit hooger beroep voor den Auditeur-Militair bij genoemden Krijgsraad ambtshalve te vervolgen, mitsdien gedaagde, ter andere zijde, door wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat de appellanten, bij sententie van den Hove, zullen worden verklaard bij het vonnis van den Krijgsraad niet te zijn bezwaard;

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gehoord de pleidooien en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen appellanten, bij hun verhoor voor het Hof, hebben in het midden gebracht;

Overwegende dat ieder der appellanten voor den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, heeft terechtgestaan ter zake dat hij te Watergraafsmeer althans elders in Nederland, op of omstreeks negen November 1900 zestien opzettelijk één vat, gevuld met vet, althans met talk, of soortgelijk goed, waarvan appellant wist, althans begrijpen moest, dat dit vat met inhoud door diefstal, althans door eenig misdrijf was verkregen, heeft gekocht;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 13 Juni 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met der appellanten schuld daaraan, hetgeen aan appellanten is te laste gelegd met dien verstande, dat ieder der appellanten te Watergraafsmeer omstreeks 9 November 1916 opzettelijk één vat, gevuld met vet, waarvan appellant begrijpen moest, dat dit vat met inhoud door diefstal was verkregen, heeft gekocht;

het aldus bewezen verklaarde voor ieder der appellanten heeft gequalificeerd als „heling” en te dier zake ieder der appellanten heeft veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van tien weken, met bepaling, dat de tijd, door de appellanten voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal worden gebracht bij de uitvoering van de hun opgelegde straf voor ieder hunner van 11 November 1916 tot 18 November d. a. v., met ontzegging van iederen anderen of meerderen eisch;

Overwegende dat het op den ambtseed op 12 November 1916 opgemaakt proces-verbaal van B., Inspecteur van Politie van en wonende te Watergraafsmeer, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter, inhoudt als door appellanten aan den relatant verklaard:

door appellant G.: „Donderdagmiddag 9 November 1916 omstreeks 5 uur, liep ik met mijn zwager M. op den Ringdijk te Watergraafsmeer; wij ontmoetten daar den ons bekenden K. Wij kwamen met elkaar in het gesprek. K. zeide tegen ons: „Ik heb nog een vat met vet voor jelui”. Ik en mijn zwager zeiden: „Ja, maar we willen er geen last mede hebben”. Wij vroegen aan hem:

„Waar is dat vat met vet?“, waarop hij zeide: „In den stal“. K. heeft daarop dat vat met vet uit den stal gehaald en gebracht onder het afdak, behoorende bij den stal van mijn schoonvader. De stal en afdak eerder genoemd, staan achter de fabriek, waar K. werkzaam is en van waar uit het vat met vet gevallen was. Ik en mijn zwager M. liepen heen en weer op den Ringdijk te Watergraafsmeer; later kwam K. bij ons en deelde ons mede, dat hij het vat met vet gerold had onder meergenoemd afdak. Ik en mijn zwager voornoemd hebben ons eerst overtuigd, of dat vet en vat daar lagen en zagen wij, dat het op aangeduide plaats werkelijk lag, dat vat inhoudende vet. Daarop zeide hij: „Betalen jelui haast?“ Hij eischte vijf en veertig gulden; mijn zwager betaalde in mijn bijzijn de f 45.— aan K. voornoemd. Wij hebben ieder f 22.50 betaald, dat bij elkaar gedaan, dus maakte met elkaar f 45.— Daarop vertrok K.; het vat met vet lieten wij liggen. Den volgende dag, dus Vrijdag 10 November 1916, heeft mijn zwager M. mij afgedragen f 83.—”;

door appellant M.: „Op Donderdag 9 November 1916, des namiddags omstreeks 5 uur, liep ik met mijn zwager G. in de Groenelaan te Watergraafsmeer en ontmoetten wij daar den ons bekende K. Wij geraakten met elkaar aan het praten. Wat er zoo onder ons gesproken is, weet ik niet meer, doch ik weet wel, dat K. zeide: „Ik heb een vat vet voor jelui“. Wij kwamen overeen, dat K. een vat vet zou weggrollen uit de fabriek van zijn patroon; wij, dus ik en mijn zwager G., zouden dat vat met vet verkoopen, K. zouden wij dan geven f 45.—. Ik en mijn zwager wandelden den Ringdijk te Watergraafsmeer op; K. zou het vat met vet weggrollen. Wij spraken vooraf af, dat K. het vat met vet zou rollen naar het afdak der bergplaats mijner schoonmoeder; die bergplaats en afdak bevinden zich achter de fabriek van Z., alwaar K. werkzaam is. Ik en mijn zwager overtuigden ons, dat het er lag. G., mijn zwager, betaalde daarop f 45.— aan K.; later heb ik aan G. f 22.50 teruggegeven. K. vertrok; wij ook. Den volgende dag, dus Vrijdag 10 November 1916, heb ik het vat met vet per aangespannen voertuig vervoerd naar Amsterdam en daar verkocht aan een persoon, wiens naam ik niet wensch te noemen, voor f 166.—. Ik heb van dat bedrag de helft betaald aan mijn zwager G. aldus f 84.—”;

Overwegende dat is verklaard door de getuigen:

1. K. voerman: „Ik was als voerman in dienst bij den vethandelaar Z., die eene vetsmelterij had aan den Ringdijk te Watergraafsmeer. Op 31 Augustus 1916 is die vetsmelterij afgebrand. In het begin van November 1916 stonden op de binnenplaats van die vetsmelterij 3 vaten geheel- en 1 vat gedeeltelijk gevuld met talkvet. Te ongeveer 6 uur op een Donderdagavond in het begin van November 1916, den datum kan ik niet nader aangeven, ontmoette ik in de Groenelaan bij den Ringdijk te Watergraafsmeer

„de mij bekende G. en M. Na elkaar goeden avond te hebben gezegd, „vroegen G. en M. mij, of ik iets voor hen had, waarop ik hen antwoorde, dat ik wel een vat met vet voor hen had. G. heeft ook op beoefende vetsmelterij gewerkt. Er is toen tusschen ons drieën afgesproken, dat ik het vat met vet uit de vetsmelterij zou weggrollen „naar de mestvaalt, welke zich bevond achter den stal van den „schoonvader van G. en M. te Watergraafsmeer, terwijl ik dan f 45 „van hen zou ontvangen. Ik heb mij toen van hen verwijderd, nadat „M. nog tegen mij gezegd had: „rol jij het vat nu maar weg, dan „komen wij straks wel kijken, want ze mogen ons daar niet zien, „dan begrijpen ze direct, dat het gestolen vet is”. Ik heb toen een „vat met talkvet, hetwelk in eigendom toebehoorde aan Z. en V. — „in elk geval niet aan mij — uit die vetsmelterij weggerold naar „voornoemde mestvaalt, alwaar ik het vat met vet heb verborgen „onder vuil stroo. Daarop ging ik weer naar M. en G., die mij „reeds tegenkwamen. Wij zijn toen naar de mestvaalt gegaan. G. „trok het stroo van het vat, waarop zij beiden het vat hebben bekeken en goedkeurden. Daarop zijn wij naar de woning van G. gegaan, alwaar ik van G. f 45.— ontving voor het vat met vet. Ik „had van niemand toestemming gekregen om dat vat met vet weg „te rollen en mij toe te eigenen.”;

2. Z., vethandelaar: „Sedert Januari 1915 heb ik geëxploiteerd „een vetfabriek aan den Ringdijk te Watergraafsmeer. Op 31 „Augustus 1916 heeft in die fabriek een brand gewoed. Gedurende „de 4 maanden tot begin November 1916 heb ik als voorman in „mijn dienst gehad zekeren K. terwijl zekere G., een zwager van „den beklagde M., ongeveer een jaar bij mij in dienst is geweest. „Eenige weken na den brand lagen op de binnenplaats van die „fabriek 3 vaten, ieder met ongeveer 170 kilogram talkvet, en één „vat met ongeveer 150 kilogram talkvet. Die vaten behoorden aan „mij toe, het talkvet aan V. en mij te zamen. Op Vrijdag 10 November 1916 heb ik gezien, dat van gemelde 4 vaten met vet op „bedoelde binnenplaats slechts twee aanwezig waren. Ik had aan „niemand vergunning gegeven, die twee vaten met vet weg te nemen. Eén van de twee vaten, die nog aanwezig waren, was bovendien „bedoeld vat met ongeveer 150 K.G. vet. Het vet had ons zelf „f 1.03 per kilogram gekost.”;

Overwegende dat alzoo door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit de boven weergegeven erkentnissen van appellanten, ieders erkentenis slechts gebezigt tegen hem, die ze heeft afgelegd en niet tegen den ander, en verklaringen van de getuigen K. en Z., wettig en overtuigend is bewezen, met ieders schuld daaraan, hetgeen aan ieder van appellanten is te laste gelegd met dien verstande, dat het feit plaats vond te Watergraafsmeer op 9 November 1916 en dat appellanten hebben gekocht één vat met talk, waarvan zij begrijpen moesten, dat dit vat met inhoud door diefstal was verkregen;

Overwegende dat immers door deze bewijsmiddelen is komen vast te staan: vooreerst, dat appellanten het vat met talk hebben gekocht niet onvoorziens en terwijl het nog liggende was op de binnenplaats van de vetfabriek, maar nadat het door den voerman K. van die binnenplaats af was gerold op het terrein van den schoonvader van appellanten en daar door hen was bekeken en, wat den inhoud betrof, naar genoeg was bevonden, met andere woorden, dat partijen met betrekking tot het vat talk het over de zaak en den prijs eens zijn geworden en dus een koopovereenkomst hebben aangegaan, nadat dit vat met talk bereids door diefstal was verkregen; verder, dat appellanten, beiden slaggers en handelaars en van wie de appellant G. gedurende een jaar in dienst was geweest bij den eigenaar van de vetfabriek, gezamenlijk van een voerman, op die fabriek in dienst, een vat talk, dat door dien voerman van het fabrieksterrein af op het terrein van hun schoonvader was gerold, na dit bekeken en accoord te hebben bevonden, hebben gekocht voor een zoodanigen prijs, dat zij reeds den volgenden dag het gekochte zonder veel moeite hebben kunnen verkoopen met een winst, die niet onbelangrijk meer dan het dubbele van den kooprijks bedroeg;

Overwegende dat, worden de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd en waarvan sommige bijzondere meeningen of gissingen, bij redeneering opgemaakt, bevatten en dus niet als getuigenissen in den zin der wet kunnen worden aangemerkt, vervangen door de boven weergegevene, alsdan de bewezen- en schuldigverklaring in het vonnis te recht is geschied echter met den verstande, als boven is aangegeven;

Overwegende dat de qualificatie, in het vonnis aan het bewezen verklaarde gegeven, op de Wet is gegrond, terwijl de straf, aan appellanten opgelegd, staat in goede verhouding tot den ernst van het door hen gepleegde feit, zoodat appellanten met het vonnis niet zijn bezwaard;

Gezien, behalve de in het vonnis genoemde wets-artikelen, de artikelen 209 en volgende der Rechtspleging bij de Landmacht en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Verklaart appellanten niet te zijn bezwaard met het vonnis, door den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Gravenhage, op 13 Juni 1917 ten laste van appellanten gewezen;

Bevestigt dat vonnis met verbetering der bewijsvoering en wat de bewezen-verklaring betreft, met den verstande als boven aangegeven;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 19 October 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. J. A. Rosenveldt.

Voor de strafbaarheid van verboden vervoer van goederen op het grondgebied des Rijks, aangewezen bij K. B. van 17 Februari 1916 S. no. 76, heeft de vraag of de plaats van aanhouding al dan niet verder dan 5500 M. van de Nederlandsch-Duitsche grens is gelegen geen invloed, omdat het gaat om de toepassing van de Wet van 31 Dec. 1915 S. 533 en niet van de Algemeene Wet van 26 Augustus 1822 S. 38. Het is alleen maar de vraag of de linie bedoeld in art. 177 van genoemde wet van 1822 inderdaad is vastgesteld en waar zij feitelijk loopt.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een milicieu-soldaat bij het Regiment Genietroepen, appellant,

en

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve gedaagde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gehoord de pleidooien en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen appellant, bij zijn verhoor voor het Hof heeft in het midden gebracht, en op de verklaringen van den ter terechtzitting van het Hof gehoorde getuige R., buitengewoon kommissar der Directe belastingen, invoerrechten en accijnzen;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, heeft terechtstaan ter zake, dat hij op 21 Januari 1917 te Winterswijk op een gedeelte van het grondgebied des Rijks, aangewezen bij Koninklijk besluit van 17 Februari 1916 (Staatsblad nr. 76) in andere dan

binnenwaartsche richting heeft vervoerd spek, natuurboter en gesmolten reuzel, terwijl dit vervoer niet geschiedde met geldige documenten tot uit- of doorvoer, noch gedekt was door binnenlandsche paspoorten;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 1 Juni 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, het aan appellant te laste gelegde wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met appellants schuld daaraan; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „in strijd met artikel „2, lid 1, der Wet van 31 December 1915 (Staatsblad nr. 533) „eenig goed vervoeren”, en appellant te dier zake heeft veroordeeld tot drie maanden gevangenisstraf met verbeurdverklaring van de in beslag genomen goederen;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring te recht is geschied, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep het Hof te dezen opzichte tot geen ander inzicht dan dat des eersten rechters geleid;

Overwegende dat ter terechtzitting van het Hof door appellants raadsman is betoogd: vooreerst dat, zooverre hem bekend is, niet naar aanleiding van artikel 177 der Algemeene Wet van 26 Augustus 1822 (Staatsblad nr. 38) is vastgesteld eene linie, als in dat wetsartikel omschreven, en verder dat, mocht die vaststelling echter niet zijn achterwege gebleven, dan toch het punt, in de telastlegging bedoeld, waar appellant met het door hem vervoerde goed is aangehouden, niet binnen die linie kan zijn gelegen, omdat de linie, ingevolge meergenoemd wetsartikel, uiterlijk vijfduizend vijfhonderd ellen (bijna een uur gaans) mag zijn gelegen van het vreemd grondgebied aan de landzijde, terwijl het punt van aanhouding niet onbelangrijk verder (wel anderhalf uur gaans) van de Nederlandsch-Duitsche grens is verwijderd; dat, mocht het anders zijn en dit punt wel binnen de linie zijn gebracht, dan de vaststelling van de linie moet hebben plaats gevonden in strijd met het bij artikel 177 der genoemde Wet bepaalde;

Overwegende daaromtrent: dat inderdaad de vaststelling van de in genoemd artikel 177 bedoelde linie niet is achterwege gebleven, maar heeft plaats gevonden bij Koninklijk besluit van 27 November 1822 (Staatsblad nr. 38), gewijzigd en aangevuld bij niet minder dan vijftien, alle in het Staatsblad opgenomen, Koninklijke besluiten; dat de in de telastlegging bedoelde plaats te Winterswijk, waar destijds appellant met het door hem vervoerde goed is aangehouden, ligt binnen de aldus vastgestelde linie, zooals is gebleken bij een onderzoek, hetwelk op verzoek van het Hof heeft plaats gevonden van wege den Directeur der Directe Belastingen, Invoerrechten en Accijnzen in Gelderland; dat, waar dit zoo is, het niet afdoet, of de bedoelde plaats van aanhouding al dan niet verder dan 5500 ellen (Meter) van de Nederlandsch-Duitsche grens is gelegen, omdat het hier gaat niet om de toepassing der Algemeene Wet

van 26 Augustus 1822 (Staatsblad nr. 38), maar om die der Wet van 31 December 1915 (Staatsblad nr. 533), welke laatste wet in artikel 1 de bepalingen, vervat in hare artikelen 2 en 9, geldend heeft verklaard voor de door de Kroon aan te wijzen gedeelten van het grondgebied des Rijks, gelegen tusschen de naar aanleiding van artikel 177 der Algemeene Wet van 26 Augustus 1822 (Staatsblad nr. 38) vastgestelde linie eenerzijds en de zee of het vreemde grondgebied anderzijds, zoodat hier enkel ter zake doet, of de bedoelde linie is vastgesteld en waar zij feitelijk loopt en niet of die vaststelling al dan niet is geschied in strijd met de Algemeene Wet, wier bepaling tot hare vaststelling aanleiding heeft gegeven; dat enkel ten dezen nog van belang kan zijn, of de plaats van aanhouding niet alleen binnen de linie is gelegen maar ook behoort tot een gedeelte van het binnen de linie gelegen grondgebied des Rijks, ingevolge artikel 1 der Wet van 31 December 1915 (Staatsblad nr. 533) door de Kroon aangewezen; dat zulks het geval is, waar bij Koninklijk besluit van 17 Februari 1916 (Staatsblad nr. 76) voor de toepassing van de artikelen 2 en 9 der genoemde Wet in de provincie Gelderland is aangewezen het geheele gebied binnen de linie met uitzondering van eenige gedeelten, waarin Winterswijk en omstreken niet zijn begrepen;

Overwegende dat de qualificatie, in het vonnis aan het bewezen verklaarde feit gegeven, is overeenkomstig de Wet, terwijl de straf aan appellant opgelegd, staat in goede verhouding tot den ernst van het gepleegde feit, zoodat appellant met het vonnis niet is bezwaard;

Gezien, behalve de in het vonnis genoemde wets-artikelen, de artikelen 209 en volgende der Rechtspleging bij de Landmacht en 55 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Verklaart appellant niet te zijn bezwaard met het vonnis, door den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, op 1 Juni 1917 ten laste van appellant gewezen;

Bevestigt dat vonnis.

De verdediger voerde aan:

dat het strafbare feit van art. 11 der wet van 31 December 1915, door de combinatie van de artikelen 1 & 2 dier wet en art. 177 der „Algemeene” Wet van 1822, de volgende elementen bevat:

1. het vervoer moet geschieden tusschen de Rijksgrens en een lijn, loopende over bij Koninklijk besluit aangewezen punten, uiterlijk (d. i. hoogstens) 5500 ellen van het vreemde grondgebied en wel op een bij Koninklijk besluit aangewezen deel van het grondgebied des Rijks;

2. het vervoer moet geschieden, in andere dan binnenwaartsche

richting en dan niet gedekt door geldige documenten tot uit- of doorvoer of door binnenlandsche paspoorten;

3. het vervoer moet niet geschieden overeenkomstig een door den Minister van Financiën toegelaten uitzondering;

dat dus allereerst noodig is een Koninklijk besluit, aanwijzende de punten waarover de lijn zal loopen, daarbij zorgvuldig zorg dragende, dat de lijn nergens meer dan 5500 meter van de Rijksgrens wijderd is;

dat zoodanig Koninklijk besluit voor zoover den comparant bekend, niet — althans niet meer — bestaat, in elk geval niet in het vonnis is aangehaald;

dat het niet op den weg van beklaagde of diens raadsman ligt naar het bestaan van zoodanig Koninklijk besluit een onderzoek in te stellen, doch de rechter, die straf oplegt, verplicht is de wettelijke bepalingen te noemen, op grond waarvan hij tot zijn uitspraak komt;

dat zoo geen Koninklijk besluit, als boven bedoeld, bestaat, er ook geen „linie” als bedoeld in art. 177 der Algemeene Wet bestaat, omdat in laatstgemelde wetsbepaling het vaststellen dier linie aan de Kroon is overgelaten en enkel een maximum voor den afstand dier linie tot de grens wordt aangegeven;

dat ook al bestaat een Koninklijk besluit, waarbij punten voor de linie, bedoeld in art. 177 A. W. zijn vermeld, de plaats, waar beklaagde werd aangetroffen, binnenwaarts van die linie ligt — of zoo zij aan de buitenzijde dier lijn ligt — de linie in strijd met de Wet is vastgesteld;

dat immers de plaats, waar beklaagde is aangetroffen — nabij het station Winterswijk der lijn Zutphen-Winterswijk — anderhalf uur gaans van de grens is verwijderd;

dat het proces-verbaal van de „buitengewoon kommiezen” R. en H. de plaats, waar beklaagde is aangetroffen, niet vermeldt;

dat deze ambtenaren, die hun proces-verbaal onnauwkeurig opmaakten naar een onnauwkeurig voorbeeld, zoodat het door een meer deskundige moest worden „bij”-gewerkt, alleen opgeven dat zij zich bevonden op den „Kleinen Parallelweg” in de Provincie Gelderland, zonder eenige nadere plaatsaanduiding;

dat den beklaagde te laste is gelegd, dat hij te Winterswijk eenig goed vervoerde, maar dat de steller der telastlegging deze plaatsbepaling nergens in de stukken kan hebben gevonden;

dat de verdere mededeelingen der bekeurende ambtenaren omtrent de plaats, waar zij beklaagde aantreffen geenerlei waarde hebben;

dat toch deze mededeelingen bevatten eene conclusie, doch niet de feiten waarop deze conclusie is gegrond;

dat uit niets blijkt b. v. dat de beklaagde zich niet bevond in een der gemeenten Neede of Borculo, waar de wet van 31 December 1915 niet van toepassing zou zijn;

dat evenmin blijkt, dat beklagde goederen vervoerde in andere dan binnenwaartsche richting, nu met geen enkel woord wordt gerept van de richting, waarin beklagde goederen vervoerde;

dat de beklagde derhalve geheel ten onrechte is veroordeeld;

dat de juistheid van beklagdes opgaven omtrent de plaatselijke gesteldheid en den afstand tot de grens van den zoogenaamden Kleinen Parellelweg te Winterswijk, kan worden gestaafd door F. van M., keurmeester aan de export-slachterij te Winterswijk, die tot het einde van Augustus vertoefde te Heerde ten huize van de Weduwe P., aldaar;

dat de beklagde wenscht, dat deze getuige, zoo het Hof zulks mocht noodig achten, zal worden gehoord;

dat overigens bij meting op een gewone schoolkaart of wielrijderskaart reeds blijkt, dat Winterswijk zelf zeker 6 of 7 kilometer hemelsbreedte van de grens verwijderd is;

dat beklagde, die volgens het proces-verbaal zich bevond buiten bebouwde kommen, op weg was naar een station te Winterswijk (binnen de bebouwde kom) en dus verder van de grens af was dan de plaats Winterswijk, omdat anders het vervoer geweest zou zijn in binnenwaartsche richting wat dan weer in strijd zou zijn met het proces-verbaal;

dat bij het ontbreken van eene op wettelijke wijze vastgestelde „linie” als bedoeld in art. 177 der A. W., eene veroordeeling wegens overtreding van art. 2 lid 1 der Wet van 31 December 1915 niet mogelijk is;

dat, ook al zou die linie, op de bij de wet voorgeschreven wijze zijn vastgesteld, veroordeeling van dezen beklagde op grond der voorhanden bewijsmiddelen, niet mogelijk is;

dat de raadsman van den beklagde zijne na te melden conclusie gaarne bij pleidooi zou toelichten, omdat ook in dit vrij uitvoerig stuk de argumenten daarvoor niet volledig konden worden bijgebracht, en mitsdien den Hove eerbiedig verzoekt tot pleidooi te worden toegelaten, liefst terstond nadat de beklagde en eventueel de getuigen zullen zijn gehoord,

concludeerende de Procureur van beklagde, dat het den Hove behage het bestreden vonnis te vernietigen en den appellant vrij te spreken van hetgeen hem is te laste gelegd.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 2 November 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselst.

Raadsman: Mr. A. Ph. W. Alta.

De door den Krijgsraad toegepaste bepalingen van de Algemeene plaatselijke Politieverordening voor de gemeente Waalwijk hebben ingevolge art. 151 van de Gemeentewet van rechtswege opgehouden te gelden, nadat in het daarin behandelde onderwerp was voorzien door de Motor- en Rijwielwet van 10 Februari 1915.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hof's beschikking van 28 Augustus 1917 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis door den Krijgsraad te 's Hertogenbosch op 16 Mei 1917 gewezen in de zaak tegen B., oud 22 jaar, geboren te Smilde, milicien-soldaat bij de 4e comp. Wielrijders,

Welke Advocaat-Fiscaal verzocht en bij beschikking van 28 September 1917 verkregen hebbende 's Hof's lastgeving aan den Exploiteur bij het Hof, om te dagvaarden den voornoemden B., ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad en dat de gedaagde alsnog bij Sententie van den Hove zal worden vrijgesproken, alzoo eischer in hooger beroep, ter eenre

en

genoemden B., gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd tot vrijspraak.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding; Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het derde

Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Hertogenbosch, heeft terechtstaan ter zake dat hij op 16 Februari 1917, des namiddags te ongeveer 2½ uur, te Waalwijk als bestuurder heeft gereden met een vélocipède op het trottoir in de Groote straat;

Overwegende, dat de Krijgsraad, bij op 16 Mei 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen hem is te laste gelegd; het aldus bewezen verklaarde feit heeft gequalificeerd als: „het in de gemeente Waalwijk met een vélocipède rijden op een trottoir”, en te dier zake, met toepassing van de artikelen 8 en 12 van de algemeene plaatselijke politie-verordening voor de gemeente Waalwijk, vastgesteld in den raad dier gemeente van 7 Augustus 1895 en afgekondigd 25 Augustus 1895, laatstelijk gewijzigd 7 Mei 1914, gedaagde heeft veroordeeld tot eene geldboete van drie gulden, bij gebreke van betaling te vervangen door hechtenis van drie dagen;

Overwegende, dat de bewezen en schuldigverklaring in het vonnis te recht is geschied, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep het Hof te dezen opzichte tot geen ander inzicht dan dat des eersten rechters geleid;

Overwegende, dat echter de Krijgsraad ten onrechte het bewezen feit heeft gequalificeerd en te dier zake straf heeft opgelegd als in het vonnis is gedaan; dat immers de door den Krijgsraad toegepaste bepalingen van de algemeene plaatselijke Politie-verordening voor de gemeente Waalwijk ingevolge artikel 151 van de „gemeentewet” van rechtswege hebben opgehouden te gelden, nadat in het onderwerp van deze bepaling — het rijden met vélocipèdes op de trottoirs en andere voetpaden in de gemeente — was voorzien door de „Motor- en Rijwielwet”, zijnde eene op 10 Februari 1905 (Staatsblad Nr. 69) vastgestelde wet, houdende regeling van het verkeer op de wegen in verband met het gebruik van motorrijtuigen en rijwielen en wordende in die wet, zooals zij destijds is vastgesteld, onder wegen verstaan alle wegen, welke voor het openbaar verkeer openstaan, de berm en of zijkanten en de voetpaden daaronder begrepen;

Overwegende, dat, waar het bewezen verklaarde feit ook niet valt onder eenige andere strafbepaling van wet of verordening, het mitsdien niet strafbaar is en gedaagde zal moeten worden vrijgesproken, zoodat het hem veroordeelend vonnis van den Krijgsraad, wat qualificatie en strafoplegging betreft, niet in stand kan blijven;

Gezien artikel 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie en artikel 193 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Hertogenbosch, op 16 Mei 1917 ten laste van gedaagde gewezen, wat de qualificatie en de strafoplegging betreft;

Houdt dit vonnis voor het overige in stand;
 Verklaart het ten laste van gedaagde bewezen feit niet strafbaar;
 Spreekt gedaagde vrij.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 2 November 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselst.

Raadsman: Mr. F. A. C. Schröder.

Wanneer de telastlegging een ongerijmdheid, alzo niet eene behoorlijke omschrijving van eenig feit inhoudt, moet de gedaagde niet worden vrijgesproken, maar moet de telastlegging nietig verklaard worden.

Het H. M. G. is van oordeel dat de telastlegging, hoewel zij duidelijker had kunnen zijn, voldoende weergeeft het strafbaar feit, dat gedaagde zou hebben gepleegd, maar spreekt hem daarvan vrij, wegens gebrek aan wettig en overtuigend bewijs.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hof's beschikking van 6 Juni 1917 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis, door den Krijgsraad te 's Hertogenbosch op 21 Februari 1917 gewezen in de zaak tegen C., oud 25 jaar, geboren te Steenwijk, milicien-stukrijder bij het 2de Regiment Veld-Artillerie,

Welke Advocaat-Fiscaal, verzocht en bij beschikking van 22 Augustus 1917 verkregen hebbende 's Hof's lastgeving aan den Exploiteur bij het Hof om te dagvaarden den voornoemden C., ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad, en dat de gedaagde alsnog bij sententie van den Hove zal worden schuldig verklaard aan: „als geleider van een voertuig, bij ontmoeting van een voertuig, niet de linkerzijde der baan over de helft vrij laten, door van

„de hand te wijken”, en deswege veroordeeld tot eene geldboete van tien gulden, bij gebreke van betaling te vervangen door tien dagen hechtenis, alzoo eischer in hooger beroep, ter eenre,

en

genoemden C., gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd tot bevestiging van het vonnis.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, doer beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen gedaagde, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, heeft terechtstaan ter zake dat hij op 5 September 1916, des namiddags omstreeks 2 uur, te Koudekerke op den openbaren kunstrijweg van Koudekerke naar Vlissingen als geleider van een met twee paarden bespannen voertuig bij het ontmoeten van een met een paard bespannen voertuig de linkerzijde van de baan niet voor de helft heeft vrijgelaten, door van de hand te wijken;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 21 Februari 1917 gewezen vonnis, gedaagde heeft vrijgesproken op grond, dat hier geen recht tot strafvordering zoude bestaan, omdat de telastlegging zoude inhouden eene ongerijmdheid, alzoo niet eene behoorlijke omschrijving van eenig feit;

Overwegende daaromtrent, dat indien inderdaad de telastlegging niet inhield eene behoorlijke omschrijving van eenig feit, alsdan de Krijgsraad geenszins gedaagde had moeten vrijspreken, maar die te lastlegging had behooren nietig te verklaren, omdat, ingevolge artikel 114 der Rechtspleging bij de Landmacht, de telastlegging op straffe van nietigheid moet vermelden, o. a., het feit, dat door den Auditeur-Militair wordt te laste gelegd;

Overwegende dat volgens den Krijgsraad de ongerijmdheid, die de telastlegging zoude inhouden, hieruit zoude voortvloeien, dat blijkbaar in de telastlegging zoude ontbreken het woord „niet” achter het woord „vrijgelaten” en vóór de woorden „door van de „hand te wijken” (bedoeld is in het vonnis blijkbaar, dat dit woord zoude ontbreken tusschen de woorden „door” en „van”), zijnde immers het niet vrijlaten voor de helft van de linkerzijde der baan in het algemeen alleen dan denkbaar wanneer men niet van de handwijkt bij het ontmoeten van een voertuig;

Overwegende dat, schoon kan worden toegegeven, dat de telastlegging duidelijker zoude hebben uitgedrukt hetgeen de steller heeft willen te kennen geven, wanneer het thans tusschen „baan” en

„voor” geplaatste woord „niet” ware gesteld tusschen „voertuig” en „de linkerzijde”, toch, nu zulks niet is geschied, de telastlegging niet kan worden gezegd eene ongerijmdheid in te houden, omdat zij ook nu nog kan worden verstaan in dezen zin, dat gedaagde niet heeft opgevolgd het voorschrift „om de linkerzijde van de baan voor de helft vrij te laten door van „de hand te wijken”;

Overwegende dat er dus geene termen zijn om de telastlegging nietig te verklaren;

Overwegende dat het Hof bij het onderzoek in hooger beroep niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput, dat gedaagde heeft gepleegd hetgeen hem in de telastlegging is te laste gelegd, zoodat hij moet worden vrijgesproken en mitsdien het hem vrijsprekend vonnis van den Krijgsraad, schoon op onjuiste gronden gewezen, moet worden bevestigd;

Gezien de artikelen 193 en volgende der Rechtspleging bij de Landmacht en 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan gedaagde is te laste gelegd;

Bevestigt, met verbetering der gronden als boven is aangegeven, het vonnis, door den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, op 21 Februari 1917 in deze zaak gewezen.

De Advocaat-Fiscaal betoogde:

dat de telastlegging voldoende aangeeft, dat de beklagde het gebod om de linker zijde der baan over de helft vrij te laten, door van de hand te wijken, niet heeft opgevolgd en dan ook geene ongerijmdheid inhoudt,

en concludeerde tot tenietdoening van het vonnis van den krijgsraad te 's Bosch d.d. 21 Februari 1917, alhier in geschil, en doende enz., dat de gedaagde alsnog, bij Sententie van dezen Hove, met aanhaling der artikelen 74 der Militiewet, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 3 der wet van 14 November 1879 (Staatsblad nr. 191), 23 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der wet van 15 April 1886 (Staatsblad nr. 64) 102 paragraaf 1, 112 van het Reglement op de wegen en voetpaden in Zeeland, laatstelijk gewijzigd bij besluit van de Staten der Provincie Zeeland van 4 September 1914, nr. 57, 2e Afdeling, zal worden schuldig verklaard en veroordeeld als in de Sententie is aangegeven;

terwijl

de verdediger aanvoerde:

dat gedaagde zich refereert aan het oordeel van het Hof voor zoover het betreft de uitlegging door den Krijgsraad aan het te last gelegde gegeven,

dat gedaagde echter van oordeel is, dat het vonnis, zij het, zoo noodig op andere gronden, zal moeten worden bevestigd;

dat het voor deze telastlegging van hoegenaamd geen belang is, dat gedaagdes paarden in gestrekten draf liepen, daar slechts dient beantwoord de vraag of hij den linker kant van den weg al of niet heeft vrijgelaten,

dat, waar twee getuigen pro en twee contra verklaren het in dubiis pro reo geldt,

dat er echter aanwijzingen aanwezig zijn, die doen vermoeden, dat de aangeredene kar de linkerkzijde (van die kar uit te begrijpen) van den weg niet heeft vrijgelaten,

dat immers G. niet heeft weersproken, hetgeen gedaagde en de militaire getuigen blijkens het oorspronkelijke proces-verbaal hebben aangevoerd, dat hij aan de linker (verkeerde) zijde van den weg reed, toen hij de bocht reeds voorbij was en dus slechts \pm 15 Meter verwijderd was van gedaagdes paarden, die in sterken draf aanrijdende betrekkelijk zeer spoedig de boerenkar genaderd waren,

dat G. in deze weinige oogenblikken zijn kar van de linkerkzijde naar den rechterkant moettende brengen, dit niet geleidelijk deed, zoodat zijn wagen parallel met den weg zou staan en dit omdat hij aan den verkeerden kant reed, ook niet kon doen doch snel heeft moeten ingrijpen, zijn paard plotseling naar den kant of berm heeft moeten brengen en niet heeft kunnen voorkomen dat zijn kar bijna dwars op den weg is blijven staan, zoodat de achterwielen niet op de voor hem bestemde helft van den weg stonden doch op de andere helft,

dat dit bevestigd wordt door het feit, dat gedaagde het achterdeel der kar heeft geraakt met zijn voorwielen,

dat derhalve niet is bewezen, dat gedaagde zich aan het te last gelegde heeft schuldig gemaakt.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 2 November 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman; Mr. F. A. C. Schröder.

Voor opkomst in werkelijken dienst is, ten aanzien van landstormplichtigen, eene oproeping bij openbare kennisgeving roldoende.

Nu beklaagde wist dat hij voor den landstorm was ingeschreven had hij moeten zorg dragen, dat die oproeping te zijner kennis kwam.

In casu is het aan beklaagdes schuld te wijten, dat hij van de oproeping onkundig bleef, mitsdien maakte hij zich schuldig aan desertie.

Veroordeeling tot één dag militaire detentie.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 11 Mei 1917 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis, door den Krijgsraad te Arnhem op 5 April 1917 gewezen in de zaak tegen B. oud 27 jaar, geboren te Rosendaal, landstormplichtig-soldaat bij het depôtbataljon der VIIIste Infanterie-brigade,

Welke Advocaat-Fiscaal, verzocht en bij beschikking van 14 Augustus 1917 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den Exploiteur bij het Hof om te dagvaarden den voornoemden B. ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad, en dat de gedaagde alsnog bij sententie van den Hove zal worden schuldig verklaard aan: „eerste „desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door, als tot „den landstorm behorende dienstplichtige, niet te voldoen aan eene „oproeping voor den werkelijken dienst, opgevolgd door vrijwillige „aanmelding, doch niet binnen vier weken, misdrijf ten aanzien van „het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie „in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, opgevolgd door „arrestatie”, en deswege veroordeeld tot drie maanden militaire detentie, alzoo eischer in hooger beroep, ter eenre,

en

genoemden B, gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd tot bevestiging van het vonnis.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen gedaagde, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, heeft terechtgestaan ter zake dat hij als landstormplichtige van de jaarklasse 1910, ingeschreven in het inschrijvingsregister van Nijmegen niet heeft voldaan aan de oproeping voor den werkelijken dienst, gedaan bij openbare kennisgeving van den Burgemeester van Nijmegen van

11 September 1916 om op 3 October 1916, des voormiddags te 10 uur in Muis Sacrum te Arnhem aanwezig te zijn, teneinde in werkelijken dienst te worden gesteld bij het Depot-bataljon der VIIIste Infanterie-brigade te Amersfoort, voortdurend zonder verlof afwezig is gebleven en zich op 27 December 1916 vrijwillig en zonder achterhaald te zijn bij zijn korps heeft gemeld;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 5 April 1917 gewezen vonnis op grond van de daarin genoemde bewijsmiddelen, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard hetgeen gedaagde is te laste gelegd, maar gedaagde daaraan niet schuldig heeft geacht en hem op grond daarvan heeft vrijgesproken;

Overwegende dat de Krijgsraad daaromtrent heeft overwogen, dat, om schuldig te zijn aan het in de telastlegging bedoelde strafbaar feit, allereerst noodzakelijk is, dat men van de daarin bedoelde oproeping heeft kennis genomen, waarvan ten deze niet is gebleken, integendeel, nu gedaagde tot kort vóór zijne aanmelding in het buitenland is geweest, er alle grond is om aan te nemen, dat die oproeping gedaagde nooit heeft bereikt;

Overwegende dat deze beschouwing echter onjuist is;

Overwegende dat toch gedaagde ter terechtzitting van het Hof heeft opgegeven: „Den 3den October 1916 ben ik niet te Arnhem „opgekomen; op 27 December 1916 meldde ik mij vrijwillig. Ik „woonde destijds in Duitschland en ontving daar een bericht, dat „ik bij den Landstorm was ingeschreven. Ik informeerde bij den „consul te Ruhrort en in Augustus op het stadhuis te Arnhem, „waar men mij niet kon mededeelen, wanneer precies ik moest „opkomen; door verhuizing is misschien het oproepingsbiljet niet in „mijn bezit gekomen”;

Overwegende dat, waar aan gedaagde, blijkens diens erkentenis, bekend was, dat hij voor den Landstorm was ingeschreven, en ingevolge de wettelijke bepalingen (Artikel 12, 1, van het Landstormbesluit en § 9, 2, der Landstorm-instructie) eene oproeping bij openbare kennisgeving voldoende is, de gedaagde had moeten zorg dragen, dat die kennisgeving hem bekend werd en niet had moeten verhuizen zonder aan den burgemeester der plaats van inschrijving daarvan bericht te geven, zoodat het aan gedaagdes schuld is te wijten, dat hij van de oproeping onkundig is gebleven;

Overwegende dat, worden de bewijsmiddelen in het vonnis aangevuld met de aanwijzingen, voortvloeiende uit voormelde opgaven van gedaagde, alsdan wettig en overtuigend bewezen is hetgeen gedaagde is te laste gelegd, alsmede zijne schuld daaraan;

Overwegende dat dit feit moet worden gequalificeerd als:

„Eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door „als tot den landstorm behorende dienstplichtige niet te voldoen „aan eene oproeping voor den werkelijken dienst, opgevolgd door „vrijwillige aanmelding, doch niet binnen vier weken, misdrijf ten „aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met

„eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, opgevolgd „door arrestatie.”;

Gezien de artikelen 17, 134 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 159 van dat Wetboek, zooals het is gewijzigd bij de Wet van 14 Februari 1887 (Staatsblad Nr. 35), 10, 19 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad Nr. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad Nr. 64), 91 van het Wetboek van Strafrecht, 13, 19 der Landstormwet, 197 der Rechtspleging bij de Landmacht en 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, op 5 April 1917 in deze zaak gewezen, voor zooverre gedaagde niet schuldig is verklaard aan het te laste gelegde feit en gedaagde is vrijgesproken;

Houdt het vonnis voor het overige in stand, met aanvulling en verbetering der bewijvoering als hooger aangegeven;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen gedaagde is te laste gelegd, alsmede gedaagdes schuld daaraan;

Qualificeert dit feit als:

„Eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door „als tot den landstorm behorende dienstplichtige, niet te voldoen „aan eene oproeping voor den werkelijken dienst, opgevolgd door „vrijwillige aanmelding, doch niet binnen vier weken, misdrijf ten „aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met „eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, opge- „volgd door arrestatie.”;

Veroordeelt gedaagde deswege tot eene militaire detentie van één dag;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fisikaal voerde aan:

dat deze vrijspraak ten onrechte is geschied;

dat beklaagde had behooren te zorgen dat zijn adres bij den Burgemeester bekend was en beklaagde door dit na te laten de gevolgen van zijn nalatigheid aan eigen schuld heeft te wijten;

dat beklaagde den 11den December 1916 op last van den Minister van Oorlog als deserteur is afgevoerd;

terwijl

de verdediger betoogde:

dat appellant deelt de meening van den Krijgsraad — en dit zeer terecht, — dat zonder schuld ten deze geen straf kan volgen;

dat naar appellants oordeel de gevorderde schuld echter aanwezig is, omdat gedaagde verzuimde zijn adres aan den Burgemeester der gemeente Nijmegen achter te laten, zoodat hij het aan zijn nalatigheid te wijten heeft, dat de oproeping hem niet heeft bereikt;

dat die zienswijze onjuist is;

dat immers vaststaat, dat de oproeping gedaagde niet heeft bereikt en het daarbij niet ter zake doet aan welke omstandigheid dit te wijten is, nu het gedaagde toegestaan was zich in het buitenland op te houden;

dat immers dan van gedaagde gevorderd zou kunnen worden, dat hij een abonnement neemt op het officieel Nijmeegsch dagblad, en dat hij moet zorgdragen, dat het dagblad hem iederen dag bereikt;

dat deze eisch even willekeurig is als die door appellant gesteld, dat gedaagde zijn adres bekend had moeten maken aan den burgemeester;

dat immers daartoe geen wettelijke verplichting bestaat;

dat er zelfs geen verplichting rust (zie § 9 2e lid der Landstorm Instructie) op den Burgemeester, om bij bekendheid met het verblijf, een persoonlijke oproeping toe te zenden;

dat gedaagde met dit laatste bekend dan ook niet dien weg gevolgd heeft, die immers toch niet tot zijn oproeping zou leiden, omdat de Burgemeester hem niet persoonlijk behoefde op te roepen, een anderen meer voor de hand liggende weg heeft gevolgd door aan het Bureau voor Militaire zaken te Arnhem mee te deelen, dat hij zich ter beschikking stelde met bekendmaking van het adres zijner ouders, die van gedaagdes verblijf steeds op de hoogte werden gehouden;

dat dus, nu vaststaat, dat de oproeping om in dienst te komen, gedaagde niet heeft bereikt van nalatigheid geen sprake is;

dat dit te minder het geval is, nu op gedaagde niet de plicht rust zijn verblijfplaats aan den burgemeester zijner laatste woonplaats mee te deelen, en evenmin op den burgemeester om, bij bekendheid met de verblijfplaats, een persoonlijke oproeping te doen toekomen, terwijl gedaagde een weg bewandeld heeft, die tot een persoonlijke oproeping kon leiden;

dat, indien van nalatigheid sprake is, deze komt ten laste van het Bureau voor Militaire Zaken te Arnhem, dat gedaagdes adres had kunnen vernemen, alsmede een persoonlijke oproeping had kunnen doen toekomen;

dat ingeval het Hof gedaagdes oordeel niet mocht deelen, een dag militaire detentie of een geldboete van 50 cents opweegt tegen het misdrevene.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 2 November 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselst.

Raadsman: Jhr. Mr. P. A. G. de Milly.

Voor de strafbaarheid van het niet voldoende zorg dragen voor

het onschadelijk houden van een onder zijn hoede staand gevaarlijk dier (in casu een hond) is het niet de vraag of de hond als gevaarlijk bekend stond, maar wèl of de gedaagde wist dat de hond gevaarlijk was. Dit laatste mag worden aangenomen zoodra gedaagde wist dat hij iemand gebeten had.

De Krijgsraad had beklagde vrijgesproken, terwijl de Advocaat-Fisikaal nietigverklaring van de telastlegging vorderde.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 25 Mei 1917 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis, door den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch op 21 Februari 1917 gewezen in de zaak tegen A., oud 28 jaar, geboren te Neerbosch, gemeente Nijmegen, reserve-tweede-luitenant bij het Reservebataljon III.

Welke Advocaat-Fisikaal, verzocht en bij beschikking van 17 Augustus 1917 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den Exploiteur bij het Hof om te dagvaarden den voornoemden A., ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad en dat alsnog bij sententie van den Hove de telastlegging zal worden nietig verklaard, alzoo eischer in hooger beroep, ter eenre en genoemden A., gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove behage, het vonnis van den Krijgsraad te bevestigen wat de straf betreft, en gedaagde mitsdien vrij te spreken van het te laste gelegde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen gedaagde, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, heeft terechgestaan ter zake dat hij op 29 Juli 1916 te S. geen voldoende zorg heeft gedragen voor het onschadelijk houden van een onder zijne hoede staanden gevaarlijken hond;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 21 Februari 1917 gewezen vonnis, niet de overtuiging bekomen hebbende, dat gedaagde zich schuldig heeft gemaakt aan het hem te laste gelegde, — zijnde immers niet gebleken, dat de onder zijne hoede staande hond als gevaarlijk bekend stond, — den gedaagde vrijgesproken heeft;

Overwegende dat uit het extract-stamboek, den gedaagde betref-

fende, blijkt, dat hij bij Koninklijk Besluit van is benoemd tot reserve-tweede-luitenant bij het . . . Bataljon Landweer-Infanterie;

Overwegende dat uit de akte, op in het garnizoen te B. opgemaakt, blijkt, dat gedaagde den eed als officier heeft afgelegd;

Overwegende dat gedaagde heeft opgegeven: dat hij op 29 Juli 1916 te S. op kwartier-inspectie was en een hond bij zich had, die gedurende het verlof van den eigenaar, luitenant H., onder zijn — gedaagde's — hoede stond; dat hij, als hij de kwartieren binnenging, den hond buiten liet; dat op zeker oogenblik, dat hij — gedaagde — van een kwartier naar een ander liep, getuige B. hem kwam zeggen, dat de hond tegen hem was opgesprongen en hem in de hand gebeten had; dat hij zijne inspectie voortzette en na eenigen tijd, toen hij weer uit een kwartier kwam, getuige C. naar hem toekwam en hem zeide, dat hij door den hond in de linkerkuit gebeten was; dat hij — gedaagde — toen den hond heeft afgestraft en verder bij zich gehouden;

Overwegende dat de navolgende personen als getuigen onder eede hebben verklaard als volgt:

1o. B.: dat hij op 29 Juli 1916 te S. heeft ondervonden, dat een hond hem achterop kwam loopen en hem in de linkerhand beet; dat de luitenant A. toen aan hem verklaarde, dat deze hond bij hem behoorde;

2o. C.: dat hij op 29 Juli 1916 te S. heeft ondervonden, dat een hond hem in de linkerkuit beet; dat de hond hem bleef aanblaffen, totdat luitenant A. uit een huisje in de nabijheid kwam, den hond vastgreep en meenam;

Overwegende dat door de aanwijzingen, voortvloeiende uit de opgaven van gedaagde en de verklaringen der getuigen, wettig en overtuigend is bewezen hetgeen gedaagde is te laste gelegd, met zijne schuld daaraan, daar het immers niet — gelijk de Krijgsraad overweegt — de vraag is, of de hond als gevaarlijk bekend stond, maar wel of gedaagde wist, dat de hond gevaarlijk was, en dit mag aangenomen worden het geval te zijn geweest, zoodra gedaagde wist, dat de hond getuige B. gebeten had;

Overwegende dat dus de vrijspraak ten onrechte is geschied en het vonnis niet in stand kan blijven;

Overwegende dat het bewezen feit oplevert: „het niet voldoende „zorg dragen voor het onschadelijk houden van een onder zijne „hoede staand gevaarlijk dier”;

Gezien de artikelen 7 en 8 der Wet voor het Reserve-Personeel der Landmacht 1905; 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande; 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad No. 191); 23, 425 van het Wetboek van Strafrecht; 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad No. 19); 62-64 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, waarvan beroep;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen gedaagde is te laste gelegd, met zijne schuld daaraan;

Qualificeert het aldus bewezen verklaarde als: „het niet voldoende „zorg dragen voor het onschadelijk houden van een onder zijn „hoede staand gevaarlijk dier”;

Veroordeelt A. te dier zake tot eene geldboete van vijf gulden;

Bepaalt, dat die boete, bij gebreke van betaling, zal worden vervangen door één dag hechtenis;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal voerde aan:

dat naar vertooners meening de Krijgsraad in plaats van beklaagde vrij te spreken, de telastlegging had behooren nietig te verklaren, daar deze geen behoorlijke omschrijving bevat van de feitelijke omstandigheden, welke te zamen het te last gelegde feit uitmaken;

terwijl

de verdediger betoogde:

dat hij zich wat de kwalificatie van het feit betreft gaarne zal refereeren aan het oordeel van den Hove;

dat hij echter van meening is, dat beklaagde behoort te worden vrijgesproken;

dat immers niet is gebleken dat de bedoelde hond is een gevaarlijk dier;

dat deze hond nimmer iemand heeft gebeten voor den dag waarop het te laste gelegde is geschied, en ook nimmer daarna;

dat beklaagde zich in geen geval heeft schuldig gemaakt aan eenig verzuim in het bewaken van het dier;

dat de hond eerst heeft gebeten een zekeren B., doch dat deze beet al zeer onbeduidend was, waar immers in de stukken — het proces-verbaal — staat, dat de hand slechts op eenige plaatsen was ontveld, en daardoor bloedde, zoodat de hond niet heeft „door” gebeten;

dat beklaagde dan ook de opmerking maakte, toen B. hem zijn hand liet zien, „Is dat nu zoo erg?” wat een zeer begrijpelijke opmerking is, daar slechts schrammen zichtbaar waren, terwijl de litteekens later zichtbaar, nog niet er op behoeven te wijzen, dat de beet ernstig was, omdat ook schrammen eenige dagen zichtbaar blijven;

dat beklaagde hier dus meer aan speelschheid van den hond heeft gedacht, dan aan gevaarlijk zijn van het dier, en het dus zeer wel te begrijpen en te verontschuldigen is, dat hij geen bijzondere maatregelen tegenover den hond nam, door hem bijvoorbeeld aan een ketting te leggen;

dat hij niet kon voorzien, dat de hond even later andermaal iemand zou bijten, omdat hij het dier niet beschouwde, en er geen reden was voor het tegendeel, als gevaarlijk;

dat de tweede beet inderdaad veel ernstiger was dan de eerste, doch dat men nu toch niet hieruit moet gaan concludeeren, dat beklaagde onvoorzichtig heeft gehandeld, waar het eerste geval op zich zelf beschouwd er geen aanleiding toe gaf dat hij bijzonder op den hond zou gaan letten;

dat, betref het verbaal het eerste geval alleen, beklaagde stellig zou zijn vrijgesproken, en dat deze vrijspraak dus gehandhaafd kan blijven, nu niet is gebleken uit het gebeurde met B., omdat het van zoo weinig beteekenis was, dat hij zich aan eenig verzuim heeft schuldig gemaakt en het 2e geval dus te wijten is aan schuld;

dat, ware het eerste geval van ernstigen aard geweest, ondergeteekende dan ook niet tot vrijspraak zou hebben geconcludeerd.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 9 November 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Jhr. Mr. P. A. G. de Milly.

Art. 97 C. W. L. mag alleen toepassing vinden wanneer de gearresteerde, die aan de wacht is ontkomen, ter zake van een strafbaar feit van zijne vrijheid was beroofd. Nu de telastlegging niet bevat de redenen waarom de gearresteerde in arrest was gesteld mag de rechter niet onderzoeken of beoordeelen of die redenen een zoodanige was, als bedoeld in voormeld artikel.

Schuldigverklaring van den gedaagde aan het als ambtenaar, belast met de bewaking van iemand, die op openbaar gezag van de vrijheid is beroofd, diens ontsnapping aan zijne schuld te wijten hebben.

De woorden „die als arrestant was toevertrouwd aan de bewaking van de politiewacht” geven voldoende aan dat gedaagde op openbaar gezag van de vrijheid was beroofd.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 27 Juni 1917 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis, door den Krijgsraad

te 's-Hertogenbosch op 11 Mei 1917 geweest in de zaak tegen H., oud 21 jaar, geboren te Utrecht, milicien-sergeant bij het 16de Regiment Infanterie,

Welke Advocaat-Fiscaal, verzocht en bij beschikking van 21 September 1917 verkregen hebbende 's-Hofs lastgeving aan den Exploiteur bij het Hof om te dagvaarden den voornoemden H., ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis van den Krijgsraad, wat betreft de kwalificatie en de straf, en dat de gedaagde alsnog bij sententie van den Hove zal worden schuldig verklaard aan: „Als onderofficier door schuld en onachtzaamheid veroorzaken, dat een gearresteerde aan de wacht is ontkomen, aan welke zijne bewaking was toevertrouwd”, en deswege veroordeeld tot veertien dagen militaire gevangenisstraf; met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, alzoo eischer in hooger beroep, ter eenre,

en

genoemden H., gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat het den Hove behage gedaagde tot eene geldboete te veroordeelen.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi; en gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, heeft terechtstaan ter zake dat door zijn schuld, althans door zijne onachtzaamheid, de milicien-soldaat P., die als arrestant was toevertrouwd aan de bewaring van de politiewacht, waarvan hij, gedaagde, commandant was, op 27 Januari 1917 te Goirle aan die wacht is ontkomen, door niet voldoende toezicht te houden en te doen houden, dat die arrestant zich niet verwijderde uit het wachtlokaal, in een gedeelte waarvan hij, arrestant, onder zijn, gedaagdes, toezicht geplaatst was, doch hem toe te staan vrijelijk met het wachtpersoneel zich in de politiewacht te bewegen, waardoor gezegde P. gelegenheid heeft kunnen vinden door de buitendeur van dat lokaal zich daaruit naar buiten te verwijderen;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 11 Mei 1917 geweest vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met gedaagdes schuld daaraan, dat door zijne onachtzaamheid de milicien-soldaat P., die als arrestant was toevertrouwd aan de bewaring van de politiewacht, waarvan hij, gedaagde, commandant was, op 27 Januari 1917 te Goirle aan die wacht is ontkomen, door niet voldoende toezicht te houden en te doen houden, dat die arrestant zich niet verwijderde uit het wachtlokaal, in een gedeelte waarvan hij, arrestant, onder zijn,

gedaagdes, toezicht geplaatst was, waardoor gezegde P. gelegenheid heeft kunnen vinden zich uit dat lokaal naar buiten te verwijderen; dat dit bewezen verklaarde is gequalificeerd als: „Het als onderofficier door onachtzaamheid veroorzaken, dat een gearresteerde aan de wacht is ontkomen, aan welke zijne bewaring was toevertrouwd”, en gedaagde te dier zake is veroordeeld tot één dag militaire detentie, met vrij-spraak van gedaagde van hetgeen hem meer of anders is te laste gelegd dan als bewezen is aangenomen;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring te recht is geschied, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep het Hof te dezen opzichte tot geen ander inzicht dan dat des eersten rechters geleid; dat echter de qualificatie niet op de wet is gegrond; dat artikel 97 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande slechts toepassing kan vinden in de gevallen, dat de gearresteerde, die aan de wacht is ontkomen, ter zake van „misdraad” van zijne vrijheid was beroofd, welke opvatting volgt uit het gebruik van dit woord in het slot van genoemd artikel; dat, daargelaten de vraag, of in deze „misdraad” in beteekenis gelijk moet worden gesteld met „misdrijf”, in ieder geval moet zijn gebleken, dat de vrijheidsberoving ter zake van een strafbaar feit is geschied; dat echter in het onderhavige geval de reden, waarom de gearresteerde op gezag van de militaire autoriteit in arrest is gesteld, niet in de telastlegging is vermeld en de rechter dan ook niet kan onderzoeken en beoordeelen, of die reden eene zoodanige was, als in genoemd artikel 97 bedoeld;

Overwegende dat is komen vast te staan, dat den milicien-soldaat P. door zijn compagnies-commandant, den kapitein J. A. P., voorloopig arrest in de politiekamer was aangezegd, zijnde de bevoegdheid tot het nemen van dezen maatregel aan elken officier en onderofficier ten opzichte van minderen bij artikel 4 der Rechtspleging bij de Landmacht toegekend; dat te recht bewezen zijn verklaard de in de telastlegging vermelde woorden: „die als arrestant was toevertrouwd aan de bewaring van de „politiewacht”, welke woorden met voldoende duidelijkheid aangeven, dat genoemde soldaat op openbaar gezag van de vrijheid was beroofd; dat dan ook het te laste gelegde feit, bewezen verklaard als hooger aangegeven, behoort te worden gequalificeerd als: „als ambtenaar, belast met de bewaking van „iemand, die op openbaar gezag van de vrijheid is beroofd, diens „ontsnapping aan zijne schuld te wijten hebben.”;

Overwegende dat dit feit met eene geldboete van tien gulden behoorlijk wordt geboet en het vonnis ook wat de strafoplegging betreft derhalve niet in stand kan blijven;

Gezien, behalve de in het vonnis genoemde wets-artikelen, de artikelen 23, 367 van het Wetboek van Strafrecht; 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad Nr. 191) en 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het derde Militaire

Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, op 11 Mei 1917 ten laste van gedaagde geweest, wat de qualificatie en de opgelegde straf betreft;

Houdt het vonnis voor al het overige in stand;

Qualificeert het te laste gelegde en bewezen feit als: „als ambtenaar, belast met de bewaking van iemand, die op openbaar gezag van de vrijheid is beroofd, diens ontsnapping aan zijne schuld te wijten hebben.”;

Veroordeelt gedaagde te dier zake tot eene geldboete van tien gulden;

Bepaalt, dat die boete, bij gebreke van betaling, zal worden vervangen door hechtenis van vijf dagen;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat Fiskaal voerde aan:

dat naar Vertooners meening de aan het gepleegde feit gegeven kwalificatie moet worden aangevuld en de opgelegde straf verzwaaard;

terwijl

de verdediger betoogde:

dat bij toepassing van straf het Hof de keuze heeft tusschen art. 97 C. W. of art. 367 W. van Sr.;

dat het feit van zeer weinig belang is, hetgeen ook de Krijgsraad heeft ingezien, door art. 53 en 54 C. W. toe te passen;

dat beklagde er niet aan gedacht heeft, een der manschappen meer speciaal met de bewaking te belasten, omdat P. niet een bijzonder gevaarlijk persoon was, en ook geen enkele poging tot ontvluchten had aangewend.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 27 Novemher 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. H. Th. Gerlings.

Een landstormplichtige had niet voldaan aan een oproeping om onder de wapenen te komen.

Beklaagde vertoefde ten tijde van de oproeping buitenslands en wist niet dat landstorm onder de wapenen werd geroepen en veel minder dat hij bij den landstorm was ingeschreven.

Het H. M. G. spreekt hem vrij, omdat hij de redenen zijner afwezigheid ten genoegen des rechters heeft bewezen.

De krijgsraad had hem vrijgesproken daar niet van eenige schuld zijnerzijds was gebleken.

De Adv.-Fisk. vroeg beklagdes schuldigverklarig aan desertie.

In de zaak aānhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht, ambshalve, bij 's Hofs beschikking van 25 Juli 1917 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis, door den Krijgsraad te Arnhem op 22 Juni 1917 gewezen in de zaak tegen een landstormplichtig-soldaat,

Welke Advocaat-Fisikaal, verzocht en bij beschikking van 19 October 1917 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den Exploiteur bij het Hof om te dagvaarden den voornoemde beklagde ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad, en dat de gedaagde alsnog bij sententie van den Hove zal worden schuldig verklaard aan: „eerste desertie „in tijd van vrede, door een soldaat, door, als tot den landstorm „behoorende dienstplichtige, niet te voldoen aan eene oproeping voor „den werkelijken dienst”, en deswege veroordeeld tot éēne maand militaire detentie, alzo eischer in hooger beroep, ter eenre

en

genoemden beklagde, gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd tot verhoor van gedaagde en tot bevestiging van het vonnis waarvan beroep.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen gedaagde, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, heeft terechtstaan ter zake dat hij, behorende tot de landstorm-jaarklasse 1910 der gemeente Raamsdonk, bij openbare kennisgeving van den burgemeester dier gemeente d.d. 20 September 1916 opgeroepen om op 2 October 1916 te 's-Hertogenbosch aanwezig te zijn in het gebouw der R.K. Militaire vereeniging, teneinde in werkelijken dienst te worden gesteld bij het Depot VIe Infanterie-brigade te Harderwijk, niet aan die oproeping heeft voldaan, voortdurend zonder verlof afwezig is gebleven en op 2 Maart 1917 vrijwillig en zonder achterhaald te

zijn, zich heeft aangemeld bij den Provinciaalen Adjudant te 's-Hertogenbosch;

Overwegende dat de Krijgsraad bij op 22 Juni 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, het aan gedaagde te laste gelegde wettig en overtuigend bewezen heeft geoordeeld, doch den gedaagde niet strafbaar heeft geoordeeld, daar niet van eenige schuld is gebleken, en gedaagde op dien grond heeft vrijgesproken;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring te recht is geschied, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep het Hof te dezen opzichte tot geen ander inzicht dan dat des eersten rechters geleid;

Overwegende dat gedaagde heeft opgegeven: dat hij te Raamsdonk woonplaats heeft doch daar sedert 1 Augustus 1916 niet meer is geweest; dat hij varensgezel is en op 20 September 1916 met een Rijn-aak in Gent lag; dat het hem onbekend was, dat er landstorm in Nederland onder de wapenen werd geroepen en veel minder, dat hij bij den landstorm was ingeschreven; dat hij op 18 November 1916 nog te Gent een door den Minister van Buitenlandsche zaken geteekenden pas van den Nederlandschen consul aldaar heeft ontvangen en hem bij die gelegenheid niet is medegedeeld, dat hij eenigen militairen plicht in Nederland had te vervullen; dat hij bij gelegenheid van het aanvragen van een broodkaart aan het gemeentebestuur van Raamsdonk vernam, dat hij in militairen dienst was opgeroepen en hij, na bericht te hebben ontvangen, dat hij zich te 's-Hertogenbosch moest melden, zulks ook terstond daarna heeft gedaan;

Overwegende dat, waar bovenstaande beweringen niet zijn gebleken onjuist te zijn, integendeel steun vinden in van elders gebleken omstandigheden, het Hof van oordeel is, dat gedaagde de reden zijner afwezigheid ten genoegen des rechters heeft bewezen, en het vonnis van den Krijgsraad, zij het ook op evengenoemden grond, behoort te worden bevestigd;

Gezien de artikelen 40 van het Wetboek van Strafrecht¹⁾; 193, 209 en volgende der Rechtspleging bij de Landmacht; 62 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Bevestigt, zij 't ook op anderen grond, het vonnis, door den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, op 22 Juni 1917 in deze zaak gewezen;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat Fiskaal voerde aan:

dat de vrijspraak onjuist is;

dat de beklagde op de door de wet voorgeschreven wijze is

¹⁾ Het is ons niet duidelijk waarom het Hof dit artikel aanhaalt.

opgeroepen, om op 2 October 1916 in werkelijken dienst te komen, doch aan die oproeping niet heeft voldaan;

dat de beklagde op last van den Minister van Oorlog op 23 December 1916 als deserteur is afgevoerd;

dat de beklagde volgens zijne eigene opgave, wist, dat er een oproep zou komen;

terwijl

de verdediger betoogde:

dat de Krijgsraad te Arnhem d.d. 22 Juni 1917, overeenkomstig den eisch van den Heer Auditeur-Militair gedaagde heeft vrijgesproken;

dat inderdaad terecht in dat vonnis wordt gezegd, dat er nooit een strafbaar feit kan zijn, zonder opzet of schuld, waarbij een zeer geringe schuld wordt verwaarloosd;

dat hier alleen gaat om de vraag of van schuld in strafrechtelijken zin kan worden gesproken en men zich daarvoor kan afvragen of redelijker wijs aan gedaagde een verwijt kan worden gemaakt, dat hij niet tijdig opkwam;

dat de door gedaagde verstrekte gegevens, voor zoover ze gecontroleerd konden worden, juist zijn gebleken;

dat gedaagde wel heeft gehoord dat er een oproep zou komen, doch blijkbaar geenszins heeft gedacht dat die oproep ook hem zou betreffen en onder de voorliggende omstandigheden heeft mogen vertrouwen dat hij niet was opgeroepen, zoodat hem te dezer zake geen schuld treft;

dat aangenomen, dat door gedaagde iets is verzuimd en hij dus wel schuldig zou wezen, de schuld toch dermate klein is, dat een zeer geringe straf zou moeten volgen en de eisch van den Heer Advocaat-Fiscaal, zelfs in diens stelsel veel te hoog is te achten.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 27 November 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, P. P. C. Collette, en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. F. A. C. Schröder.

Voor schuldigverklaring aan het misdrijf van art. 350 Sr. is noodig dat beklagdes opzet gericht was op beschadiging, in casu van den hond.

Dit is niet het geval nu beklaagde als het ware instinctief handelde enkel om zich tegen den op hem losgelaten politiehond te verdedigen en te beschermen.

Aanvulling van de bewijsmiddelen in hooger beroep.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtslof

tusschen

den Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hof's beschikking van 13 Juli 1917 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis, door den Krijgsraad te Arnhem op 3 Mei 1917 gewezen in de zaak tegen een miliciensoldaat der Infanterie,

Welke Advocaat-Fisikaal, verzocht en bij beschikking van 3 October 1917 verkregen hebbende 's Hof's lastgeving aan den Exploiteur bij het Hof om te dagvaarden den voornoemden beklaagde, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot bevestiging van het vonnis van den Krijgsraad alzoo eischer in hooger beroep, ter eenre

en

genoemden beklaagde, gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat het den Hove moge behagen het vonnis van den Krijgsraad te vernietigen voor zooverre gedaagde is veroordeeld wegens het onder 2o. te laste gelegde feit, en hem daarvan alsnog vrij te spreken, onder referte voor het overige aan het oordeel van het Hof.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, heeft terechtgestaan ter zake dat hij te Bennekom, gemeente Ede, op 11 Februari 1917, des voormiddags omstreeks 9½ uur:

1o. zonder daartoe gerechtigd te zijn heeft geloopt in een dennenbosch op Hoekelom, in eigendom toebehoorende aan K. G. W. van welk dennenbosch de toegang op eene voor hem blijkbare wijze door den rechthebbende was verboden door palen en borden met het opschrift: „Verboden toegang volgens artikel 461 Wetboek „van Strafrecht”;

2o. opzettelijk en wederrechtelijk een hond, in eigendom toebehoorende aan J. R., een messteek heeft toegebracht van ongeveer 2 c.M. diep en 3 c.M. breed, ter hoogte van de linker-jugularis-groeve, tengevolge waarvan dat dier bloedde;

3o. bij de vervolging van een strafbaar feit op heeterdaad door J. N. en J. R., beiden onbezoldigd Rijksveldwachters, naar zijn naam gevraagd, den valschen naam G. J. M. heeft opgegeven;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 3 Mei 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met gedaagde's schuld daaraan, hetgeen aan gedaagde is te laste gelegd; de aldus bewezen verklaarde feiten heeft gequalificeerd als: „1o. zonder „daartoe gerechtigd te zijn loopen over eens anders grond, waarvan „de toegang op eene voor hem blijkbare wijze door den recht- „hebbende is verboden; 2o. opzettelijk en wederrechtelijk een dier, „dat geheel aan een ander toebehoort, beschadigen; 3o. door het „bevoegd gezag naar zijn naam gevraagd een valschen naam opgeven”, en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld: tot eene geldboete van drie gulden voor het onder 1o. gequalificeerde feit, tot één maand gevangenisstraf voor het onder 2o. gequalificeerde feit en tot eene geldboete van tien gulden voor het onder 3o. gequalificeerde feit, met bepaling, dat die boeten, bij gebreke van betaling, zullen worden vervangen door hechtenis van onderscheidenlijk drie en veertien dagen;

Overwegende dat, worden de bewijsmiddelen, in het vonnis aangevuld, wat betreft het feit, in aanhef en onder 1e. te laste gelegd, met gedaagdes eigen erkentenis, aan den Officier-Commissaris gedaan, dat hij destijds wist op verboden terrein te zijn en hij, niet blijvende staan, toen de veldwachters hem aanriepen, eene bekeuring wilde ontgaan, en, wat het in aanhef en onder 3o. te laste gelegde betreft, met gedaagdes eigen erkentenis, aan den Officier-Commissaris gedaan, dat hij aan de veldwachters een valschen naam heeft opgegeven, omdat hij op dat oogenblik hoopte aldus eene bekeuring te zullen ontgaan — alsdan in het vonnis de bewezen- en schuldigverklaring te recht is geschied, met uitzondering echter van de in de telastlegging onder 2o. vermelde omstandigheid, dat de messteek is toegebracht „ter hoogte van de linker jugularisgroeve”; dat ook de qualificaties, in het vonnis aan de feiten, in aanhef en onder 1o. en 3o. te laste gelegd, gegeven, op de wet zijn gegrond en de straffen, ter zake van deze beide feiten opgelegd, staan in goede verhouding tot den ernst dier feiten;

Overwegende dat evenwel het feit, in aanhef en onder 2o. te laste gelegd, in het vonnis ten onrechte is gequalificeerd als daar is geschied; dat immers voor de toepasselijkheid van artikel 350 van het Wetboek van Strafrecht wordt gevorderd, dat des daders wil en doel bepaaldelijk op beschadiging — in dit geval op beschadiging van den hond — was gericht, terwijl hier van zoodanig opzet bij gedaagde niet is gebleken;

Overwegende dat toch gedaagde aan den Officier-Commissaris, in antwoord op diens vraag: „hoe kwaamt gij er toe dien hond te „verwonden?”, heeft verklaard: „Ik dacht, dat die hond dol was, „hij sprong mij naar de keel en ik handelde uit zelf-verdediging”;

dat het op den ambtseed opgemaakte proces-verbaal van J. M. en J. R. o. a. inhoudt: „Toen de militair ons bemerkte nam hij de „vlucht en werd hij herhalende malen door ons aangeroeven van „staat of ik laat de hond los, doch de militair bleef steeds door- „loopen en werd de politiehond Tom toebehoorende aan J. voornoemd, „losgelaten en geccommandeerd de militair te stellen en staande te „houden. Toen de politiehond Tom bij gemelde militair kwam zag „ik, R., dat gemelde militair naar mijn hond stak, waarna de hond „bloedende en jankende naar ons toekwam en zagen wij, dat deze „door de militair een messteek was toegebracht”;

Overwegende dat hieruit moet worden opgemaakt, dat gedaagde, toen hij met het mes stak naar den op hem afgestuurden hond, die hem dreigde aan te pakken, waarvan ernstige gevolgen voor eigen lijf door hem mochten worden geducht, dit heeft gedaan, als het ware instinctief, enkel om zich tegen dit dier te beschermen en te verdedigen en geenszins met het doel om dien hond te beschadigen, al moge dan ook van gedaagde's handelwijze beschadiging het gevolg zijn geweest;

Overwegende dat, waar het bewezen feit evenmin valt onder eenige andere, door straf te handhaven bepaling van wet of verordening, het niet strafbaar is; gedaagde daarvan moet worden vrijgesproken en mitsdien het vonnis, voor zooverre betreft de qualificatie van dit feit en de strafoplegging te dier zake, niet in stand kan blijven;

Gezien, behalve de in het vonnis genoemde wets-artikelen, de artikelen 193 der Rechtspleging bij de Landmacht en 62 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, op 3 Mei 1917 ten laste van gedaagde gewezen, voor zooverre betreft de qualificatie, aan het in aanhef en onder 2o. te laste gelegde feit, voor zooverre wettig en overtuigend bewezen, gegeven en de strafoplegging te dier zake;

Houdt het vonnis voor het overige in stand, met aanvulling der bewijsvoering als boven aangegeven en uitzondering van de bewezen-verklaring van de omstandigheid in het in aanhef en onder 2o. te laste gelegde, dat de messteek is toegebracht „ter hoogte van de linker-jugularis-groeve”;

Spreekt gedaagde vrij van dit deel der telastlegging.

Verklaart niet strafbaar het aan gedaagde in aanhef en onder 2o. te laste gelegde, voor zooverre wettig en overtuigend te zijnen laste bewezen;

Spreekt gedaagde daarvan vrij;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal voerde aan:

dat rechtens is bewezen hetgeen den beklaagde is te last gelegd,

met zijne schuld daaraan, niet alleen wat betreft de feiten onder I en III, maar ook onder II;

dat toch onder II de onbezoldigde rijksveldwachter J. R. bevoegd was om gebruik te maken van de diensten van zijn politiehond, ten einde den beklagde, die aan den haal was, tot staan te krijgen en staande te houden;

dat de hond niet uit zich zelf, maar overeenkomstig de bevelen van zijn meester handelde, m.a.w. werktuiglijk of middellijk;

dat de beklagde met toén dat dier met een mes te steken, zulks opzettelijk en wederrechtelijk heeft gedaan;

terwijl

de verdediger betoogde:

dat gedaagde ten onrechte is gestraft voor het sub II telastgelegd feit;

dat ten onrechte is aangenomen, dat de Rijksveldwachter om een verdachte in handen te krijgen, mag gebruik maken van een politiehond;

dat er geen enkel wettelijk voorschrift bestaat, dat de Rijksveldwachter bevoegd maakt, weglopende verdachten door zulk een gevaarlijk middel aan te houden;

dat de veldwachter in casu niet door overmacht gedrongen werd, noch de noodzakelijke verdediging van eigen of eens anders lijf, eerbaarheid of goed het gebruik gebod;

dat evenmin is bewezen, dat hij tot dit middel zijn toevlucht genomen heeft ter uitvoering van een ambtelijk bevel, gegeven door het daartoe bevoegd gezag;

dat dan ook geen gezag bevoegd is zulk ambtelijk bevel te geven;

dat derhalve het gebruik van den politiehond is geweest wederrechtelijk;

dat, waar gedaagde zich op de wijze als is geschied, heeft verdedigd, hij niet is strafbaar, omdat die verdediging noodig was om aan de oogenblikkelijke wederrechtelijke aanranding te ontkomen;

dat gedaagde zich hierop wenscht te beroepen;

dat ondergeteekende zich wat de feiten sub I en III betreft aan 's Hofs oordeel refereert.

Naar aanleiding van deze en de volgende sententie herinneren wij aan het in anderen zin gewezen arrest van den H. R. van 3 Mei 1915 W. 9820, waarbij is beslist dat rijksveldwachters, die politiehonden hadden losgelaten om een, bij het stellen van wildstrikken op heeterdaad betrapten beklagde, die op de vlucht was gegaan en niet had voldaan aan het bevel om stil te staan, tot staan te brengen en te onderzoeken of hij nog meer wildstrikken bij zich had, bij die ambtshandeling verkeerden in de rechtmatige uitoefening hunner bediening en dus van eene wederrechtelijke aanranding waartegen noodweer zou zijn toegelaten geen sprake was. Beklaagde, die een

der honden met een mes had doodgestoken was door de Arr. Rechtbank te Roermond en door het Gerechtshof te 's Hertogenbosch schuldig verklaard aan het misdrijf strafbaar gesteld bij art. 350 Swb. Het door hem ingestelde beroep in cassatie werd door den H. R. verworpen. (Prof. Mr.) D. S(imons) zegt in zijne aantekening onder dit arrest, dat onder de gepaste middelen, welke rijks-politicambtenaren mogen aanwenden, om de hun opgedragen taak te vervullen, alléén dan het gebruik van politiehonden mag worden gerangschikt, wanneer de beambte volkomen zeker is van zijn hond, zeker er van is, dat de hond niet verder zal gaan dan den persoon, op wien hij wordt losgelaten, staande te houden. Bestaat het gevaar, dat de hond, niet meer onder het oog en in de hand van den meester, verder zal gaan in zijn aanval, dan hebben wij te doen met een ongepast, met een wederrechtelijk middel. De aangevallene mag zich dan tegen den aanvaller verdedigen en daar de hond in het gestelde geval, werktuig is in de hand van den politiebeambte, kan hier van noodweer sprake zijn. De handeling van den beambte moge in dienst staan van een geoorloofd, rechtmatig doel, zij wordt onrechtmatig door het gebruik van een niet geoorloofd middel. De aanranding met behulp van den hond wordt aldus eene wederrechtelijke. De beslissing van het H. M. G., omtrent het niet aanwezig zijn van het voor art. 350 Swb. gevorderde opzet, acht Z. H. G. blijkens zijne aantekening onder bovenbedoelde sententie in W. 10184 op zijn minst zeer twijfelachtig. In de opvatting van het Hof zou hem een beroep op noodtoestand of noodweer juist zijn toegeschenen.

Het komt ook ons voor dat beklagdes opzet wel degelijk gericht was op beschadiging van den hond al moge dan ook de aanleiding daartoe geweest zijn, dat hij zich tegen den aanval van dien hond wilde verdedigen. De vraag of hij al dan niet strafbaar was hing dan ook naar onze meening alleen af van de vraag of hij al dan niet wederrechtelijk handelde.

Red. M. R. T.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 27 November 1917,

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselst.

Raadsman: Mr. F. A. C. Schröder.

Diefstal door drie vereenigde personen.

Wanneer, bij de ontdekking van dit strafbaar feit op heeterdaad,

een van de daders uit een geladen revolver een schot lost op een politiehond van den hem achtervolgenden veldwachter, waardoor die hond wordt geraakt en bloedend verwond, maakt hij zich niet schuldig aan wederspanningheid, omdat art. 180 Sr. wel strafbaar stelt verzet tegen den in dat artikel genoemden ambtenaar of tegen personen, die hem krachtens wettelijk voorschrift of op zijn verzoek behulpzaam zijn, maar niet verzet tegen den hond, die den ambtenaar op diens bevel bijstand verleent. Evenmin is in dit geval art. 350 Sr. toepasselijk, omdat beklagdes opzet niet is gericht op beschadiging van den hond.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 13 Juli 1917 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis, door den Krijgsraad te Arnhem op 25 Mei 1917 gewezen in de zaak tegen

A., kanonnier,

P. B., milicien-huzaar,

C., milicien-kanonnier,

Welke Advocaat-Fiscaal, verzocht en bij beschikking van 10 October 1917 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den Exploiteur bij het Hof om te dagvaarden de voornoemden, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad, wat betreft de straf en het bevel omtrent de overtuigingsstukken, en dat de gedaagden alsnog bij sententie van den Hove, zullen worden veroordeeld, A. tot drie maanden gevangenisstraf, B. en C. ieder tot twee maanden gevangenisstraf; voorts omtrent den zak met koper en lood en de revolver met patronen, die als overtuigingsstukken hebben gediend, ingevolge de Wet zal worden bevolen, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis,

alzo eischer in hooger beroep, ter eenre

en

genoemde A., B., en C., gedaagden in hooger beroep, ter andere zijde, voor wie schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat het den Hove moge behagen het vonnis, waarvan beroep, te vernietigen en gedaagden te veroordeelen, ter zake van het subsidiair te laste gelegde feit, tot eene gevangenisstraf van ten hoogste veertien dagen.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagden voor den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, hebben terechtgestaan ter zake dat zij, te zamen en in vereeniging, op 7 Januari 1917 te Oldebroek in de schietheide ongeveer 13 K.G. rood en geel koper en lood, afkomstig van verschoten projectielen en toebehoorende aan het Rijk, althans aan een ander dan aan hen, gedaagden, of één hunner, hebben weggenomen met het oogmerk zich dat wederrechtelijk toe te eigenen; althans, dat zij in voege voorschreven op tijd en plaats voormeld gepoogd hebben genoemde goederen, toebehoorende als gezegd, weg te nemen met voormeld oogmerk, terwijl de uitvoering niet is voltooid alleen tengevolge van de van hun wil onafhankelijke omstandigheden, dat zij, terwijl zij zich nog op de schietheide bevonden en bezig waren bedoelde voorwerpen op te rapen, op heeterdaad werden betrapt door G. W. G., Rijksveldwachter-brigadier-titulair, en H. V., onbezoldigd Rijksveldwachter, die bedoelde voorwerpen in beslag namen;

gedaagde A. bovendien: dat hij bij de ontdekking van genoemd feit op heeterdaad, met het oogmerk om zichzelf de vlucht mogelijk te maken, vooreerst met een Rijksrevolver, tot zijne uitrusting behoorende, geladen met hagel of schroot, opzettelijk een gericht schot heeft gelost op den politiehond van H. V. voornoemd, die hem bij zijne vlucht beetgreep op bevel van zijn meester, waardoor deze hond in den kop werd geraakt en bloedend verwond; althans opzettelijk en wederrechtelijk dien aan een ander toebehoorenden hond op voorschreven wijze heeft beschadigd, en vervolgens dien revolver, welke geladen was, dreigend heeft gericht op H. V. voornoemd, die hem achterna zette met het doel hem te grijpen naar aanleiding van het voorschreven strafbaar feit, terwijl hij, gedaagde, verhinderd is op dien ambtenaar te schieten, doordat die ambtenaar zelf met zijn revolver een schot op hem, gedaagde, loste en hem in den rechter-bovenarm raakte waardoor gedaagde zijn revolver moest laten vallen voordat hij gelegenheid had gehad, op V. voornoemd te vuren, een en ander terwijl hij, gedaagde, bij het plegen van dit strafbaar feit als ambtenaar gebruik heeft gemaakt van een middel, hem door zijn ambt geschonken;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 25 Mei 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met der gedaagden schuld daaraan, hetgeen aan de gedaagden gezamenlijk en, met de schuld van dien gedaagde daaraan, hetgeen aan gedaagde A. bovendien in de eerste plaats subsidiair is te laste gelegd (zijnde in het vonnis blijkbaar bedoeld: hetgeen aan gedaagde A. bovendien subsidiair en daar in de eerste plaats is te laste gelegd); de aldus bewezen verklaarde feiten heeft gequalificeerd als: voor alle gedaagden: „Diefstal door drie vereenigde personen”; voor gedaagde A. bovendien: „opzettelijk en wederrechtelijk een dier, dat geheel aan een ander toebehoort, beschadigen, door een ambtenaar, tot de gewapende macht behoorend persoon, die bij het begaan van het strafbare feit heeft gebruik gemaakt van een middel, hem door zijn ambt geschonken”,

en te dier zake heeft veroordeeld: gedaagde A tot twee maanden gevangenisstraf, gedaagde B tot één maand gevangenisstraf en gedaagde C tot één maand gevangenisstraf, met vrijspraak van gedaagden van hetgeen hun meer is te laste gelegd dan als bewezen is aangenomen en met bevel tot teruggave van het in beslag genomen koper en lood aan den Commandant der Legerplaats Oldebroek, na verloop van acht dagen nadat het geaprobeerde vonnis zal zijn gepronuntieerd;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring, alsmede de vrijspraak, in het vonnis te recht is geschied, echter met dien verstande, dat van het aan gedaagde A. bovendien te laste gelegde niet het hem subsidiair en daar in de eerste plaats, maar het hem primair te laste gelegde wettig en overtuigend bewezen is, bevattende trouwens dit primair te laste gelegde in zich het hem subsidiair en daar in de eerste plaats te laste gelegde, zoodat laatstbedoelde telastlegging als overbodig, achterwege had kunnen blijven;

Overwegende dat de qualificatie, in het vonnis gegeven aan hetgeen aan gedaagden gezamenlijk is te laste gelegd en te hunnen laste wettig en overtuigend is bewezen, op de wet is gegrond, terwijl de straffen te dien aanzien aan de gedaagden B. en C. opgelegd, staan in goede verhouding tot het gepleegde feit;

Overwegende dat het ten laste van gedaagde A. wettig en overtuigend bewezen, hem bovendien te laste gelegd feit, niet valt onder de bepaling van artikel 180 van het Wetboek van Strafrecht, omdat bij dat artikel wel is strafbaar gesteld het zich met geweld of bedreiging met geweld verzetten tegen één ambtenaar, werkzaam in de rechtmatige uitoefening zijner bediening, en ook het zich op zoodanige wijze verzetten tegen personen, die hem krachtens wettelijke verplichting of op zijn verzoek bijstand verleenen, maar geenszins het met geweld verzetten tegen den hond van zoodanigen ambtenaar, die, op diens bevel, dien ambtenaar bijstand verleent; dat nu wel wordt staande gehouden, dat een politiehond — zooals het hier betrof — enkel handelt op en overeenkomstig de bevelen van zijn meester en dus is werktuig of middel in de handen van dien meester, zoodat, wie zich met geweld tegen den door den meester op hem afgestuurd hond verzet, tegen den meester verzet pleegt, maar deze bewering betreft eene fictie, die, wilde zij voor den rechter van dwingende beteekenis zijn, door den wetgever in artikel 180 van het Wetboek van Strafrecht had moeten zijn neergelegd;

Overwegende dat dit ten laste van gedaagde A. bewezen verklaarde ook niet valt onder de bepaling van artikel 350 van het Wetboek van Strafrecht, omdat voor de toepasselijkheid van dit artikel wordt gevorderd, dat des daders doel en wil bepaaldelijk op beschadiging — in dit geval op beschadiging van den hond — was gericht, terwijl hier, waar gedaagde een gericht schot uit een revolver heeft gelost op een op hem afgestuurd hond, die hem in zijne vlucht reeds had beetgegrepen, waarvan hij ernstige gevolgen voor eigen lijf heeft moeten duchten, niet anders kan worden aangenomen, dan dat ge-

daagde enkel heeft gehad wil en doel om zich, als het ware instinctmatig, tegen den hond te beveiligen en niet om dat dier te beschadigen, al moge dan ook van gedaagdes handelwijze beschadiging van den hond het gevolg zijn geweest;

Overwegende dat, waar het bedoelde feit al evenmin valt onder eenige andere, door straf te handhaven bepaling van wet of verordening, het niet strafbaar is; gedaagde daarvan moet worden vrijgesproken en mitsdien het vonnis, voor zooverre betreft de qualificatie, aan het feit, alleen A. betreffende, gegeven en de straf, mede te dezer zake aan dien gedaagde opgelegd, niet in stand kan blijven;

Gezien, behalve de in het vonnis genoemde wets-artikelen, de artikelen 193 der Rechtspleging bij de Landmacht en 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, op 25 Mei 1917 ten laste van gedaagden gewezen, voorzooverre betreft de qualificatie, aan het feit, alleen A. betreffende, gegeven en de straf, mede te dezer zake aan dien gedaagde opgelegd;

Houdt het vonnis in stand voor het overige met wijziging der bewezenverklaring als boven aangegeven;

Verklaart niet strafbaar het ten laste van gedaagde K. bewezen, hem „bovendien” te laste gelegde feit;

Spreekt dien gedaagde daarvan vrij;

Veroordeelt gedaagde A. ter zake van het feit, aan hem te zamen met de gedaagden B. en C. te laste gelegd, tot ééne maand gevangenisstraf;

Beveelt ook de teruggave van de in beslag genomen Rijksrevolver aan den commandant der Legerplaats Oldebroek, een en ander onmiddellijk na het uitspreken dezer sententie;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal voerde aan:

dat de schuldigverklaringen en veroordeelingen rechtens verantwoord zijn;

dat bij het achterhalen van den beklaagde A. de onbezoldigd Rijksveldwachter V. gebruik heeft gemaakt van zijn politiehond;

dat die ambtenaar met dát te doen rechtmatig handelde;

dat hierbij de hond niet uit zich zelf- doch op bevel en aanwijzing van zijn meester optrad, alzoo werktuiglijk en middellijk;

dat de beklaagde dan ook met den hond gedurende dat optreden opzettelijk te beschadigen, wederrechtelijk handelde;

dat in verhouding tot den ernst der begane misdrijven de aan de beklaagden opgelegde straf onvoldoende is;

terwijl

de verdediger betoogde:

dat gedaagden ten onrechte veroordeeld zijn voor het voltooide delict van diefstal;

dat het verzamelen van het koper en lood in den zak, terwijl deze op het aan den Staat toebehoorend, althans bij hem in gebruik zijnde, schietterrein verbleef een voorbereidende handeling daarstelt en het door gedaagden gemeld gevolg — de toeigening is achterwege gebleven;

dat gedaagden derhalve zullen behooren te worden gestraft wegens poging tot diefstal;

dat gedaagde A. ten onrechte is veroordeeld ter zake van het opzettelijk en wederrechtelijk een dier, dat geheel of ten deele aan een ander toebehoort te beschadigen door een ambtenaar tot de gewapende macht behorende;

dat er immers geen enkel wettelijk voorschrift bestaat, dat iemand bevoegd maakt weggelopen verdachten door zulk een gevaarlijk middel aan te houden;

dat de veldwachter niet door overmacht gedrongen werd, noch de noodzakelijke verdediging van eigen of eens anders lijf, eerbaarheid of goed het gebruik gebood;

dat evenmin is bewezen, dat hij tot dit middel zijn toevlucht genomen heeft ter uitvoering van een ambtelijk bevel gegeven door het daartoe bevoegd gezag;

dat dan ook geen gezag bevoegd is zulk ambtelijk bevel te geven;

dat derhalve het gebruik van den politiehond is geweest wederrechtelijk;

dat, nu gedaagde zich op de wijze als is geschied heeft verdedigd, hij niet is strafbaar, omdat die verdediging noodzakelijk was om aan de oogenblikkelijke wederrechtelijke aanranding te ontkomen;

dat gedaagde zich hierop wenscht te beroepen.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 30 November 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. J. H. Rolandus Hagedoorn.

Appellant is niet-ontvankelijk in zijn beroep voor zoo ver het is ingesteld tegen dat gedeelte van het vonnis hetwelk een vrijspraak inhoudt.

De omstandigheid dat een kapitein van het Vrijwillig Militair Automobielkorps de meerdere in rang is van een reserve-eerste-luitenant-

vliegenier is niet een feit maar een qualificatie, welke in de telastlegging niet thuis hoort en voor bewezenverklaring niet vatbaar is.

Het Vrijwillig Militair Automobielkorps moet worden aangemerkt als een der onderscheidene korpsen der armee bedoeld in art. 2 C. W. L.; zij die in de formatie daarvan zijn begrepen, behooren tot het krijgsvolk te lande.

Op grond van art. 60, 1ste lid der Grondwet is H. M. de Koningin bevoegd bedoeld korps te organiseeren. Nu is bepaald, dat de leden door Haar kunnen worden benoemd in den rang van tweede-luitenant, eerste-luitenant en kapitein en c.q. tot den naast hooger rang kunnen worden bevorderd, volgt daaruit, dat de aldus benoemden de meerderen zijn van hen die in het leger een lageren of geen rang bekleeden.

Veroordeeling van een reserve-eerste-luitenant-vliegenier wegens insubordinatie gepleegd tegen een kapitein van het Vrijwillig Militair Automobielkorps.

In de zaak aanhangig voor het Hôog Militair Gerechtshof

tusschen

een reserve-eerste-luitenant-vliegenier, appellant van een door den Krijgsraad te 's-Gravenhage op 10 Augustus 1917 gewezen vonnis, ter eenre,- voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat het den Hove moge behagen, met tenietdoening van het beroepen vonnis, appellant alsnog van hetgeen hem is te laste gelegd vrij te spreken,

en

den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, bij 's Hof's beschikking van 31 Augustus 1917 gemachtigd om dit hooger beroep voor den Auditeur-Militair bij genoemden Krijgsraad ambtshalve te vervolgen, mitsdien gedaagde, ter andere zijde, door wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat de appellant bij sententie van den Hove zal worden verklaard bij het vonnis van den Krijgsraad niet te zijn bezwaard;

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gehoord de pleidooien, en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen appellant, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht en op de verklaringen van den terechtzitting van het Hof als deskundige gehoorde reserve-eerste-luitenant der Huzaren Mr. W. K. Wendelaar;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, heeft terechtstaan ter zake dat hij te 's-Gravenhage op of omstreeks 19 November 1916 in de American-Bar aan de Heerengracht aldaar, opzettelijk

zijn meerdere in rang, den kapitein van het Vrijwillig Militair Automobielkorps J. R. K. met één zijner — appellants — handen of vuisten een slag, stomp of duw tegen den schouder van dien meerdere in rang heeft gegeven en vervolgens opzettelijk dien meerdere in rang met één zijner — appellants — handen of vuisten een slag of stomp in het aangezicht heeft toegebracht en ten slotte vernoemden meerdere in rang met woorden heeft beleedigd, door hem toe te voegen: „U bent een ploert”, althans woorden van gelijke beleedigende strekking;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 10 Augustus 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met appellants schuld daaraan, hetgeen aan appellant is te laste gelegd met uitzondering van het gedeelte der telastlegging „dat beklaagde met één zijner „handen of vuisten een slag, stomp of duw tegen den schouder van „J. R. K. heeft gegeven” en met dien verstande, dat beklaagde het feit pleegde op 19 November 1916 en dat hij met één zijner handen een slag in het aangezicht van J. R. K. heeft toegebracht en dezen heeft toegevoegd woorden van gelijke beleedigende strekking als: „U bent een ploert”; de aldus bewezen verklaarde feiten heeft gequalificeerd als: „1o. het als officier slaan van zijn meerdere in rang, „gepleegd in tijd van vrede en niet voor den vijand; 2o. het als „officier met woorden beleedigen van zijn meerdere in rang; als „éene voortgezette handeling beschouwd”, en te dier zake appellant heeft veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van zes weken met ontzegging van iederen anderen of meerderen eisch en vrijspraak van appellant van hetgeen hem meer is te laste gelegd dan in het vonnis als bewezen is aangenomen;

Overwegende dat appellant van het vonnis in zijn geheel in hooger beroep is gekomen, maar hij in dit beroep is niet-ontvankelijk voor zooverre het vonnis eene vrijspraak inhoudt;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring in het vonnis te recht is geschied, voor zooverre de telastlegging feiten inhoudt, hetgeen niet het geval is met betrekking tot de vermelding, dat de kapitein van het Vrijwillig Militair Automobielkorps J. R. K. is de meerdere in rang van appellant, reserve-eerste-luitenant-vliegenier gedetacheerd bij de Luchtvaart-afdeeling, zijnde dit eene qualificatie, die in eene telastlegging niet thuis behoort en voor bewezen-verklaring niet vatbaar is;

Overwegende, wat betreft de qualificatie, in het vonnis aan de bewezen verklaarde feiten gegeven: dat ter terechtzitting van het Hof van de zijde der verdediging is aangevoerd, dat de met den rang van kapitein gelijkgestelde vrijwilliger van het Vrijwillig Militair Automobiel-Korps J. R. K. niet is de meerdere in rang van appellant in den zin van de artikelen 99 en 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande en de Krijgsraad daarom ten onrechte deze bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen op de bewezen feiten van toepassing heeft verklaard;

Overwegende dat met meerderen in rang, als bedoeld in de genoemde wetsartikelen, voor zooverre de landmacht betreft, enkel kan zijn bedoeld op personen, die, ingevolge de bepalingen van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, behooren tot het krijgsvolk te lande;

Overwegende dat in artikel 2 van dit Wetboek allereerst als tot het krijgsvolk te lande behorende worden aangewezen: alle hooge en mindere officieren en onder-officieren (ook korporaals), waarmede zijn bedoeld alle militairen, in de leger-organisatie begrepen, die eenigen militairen rang bekleeden (en dus meer zijn dan gewoon soldaat); dat tot deze hooge en mindere officieren enkel kunnen worden gerekend de „militaire officieren”, in artikel 60 van de Grondwet bedoeld, die door de Koningin worden benoemd, wier bevordering, ontslag of oppensioenstelling door Haar heeft te geschieden volgens de regels, door de Wet te bepalen, en wier pensioenen door de Wet worden geregeld; dat hieruit volgt, dat de officieren van het Vrijwillig Militair Automobiel-Korps tot de „militaire officieren” niet behooren, zooals ook uitkomt in de bepalingen, waarbij dit korps is ingesteld — Koninklijk besluit van 3 Juni 1913, No. 51 — waar in artikel 8 „de officieren van het korps” worden genoemd naast en daarmede gesteld tegenover de „militaire officieren”;

Overwegende dat in artikel 2 als tweede categorie van tot het krijgsvolk te lande behorende personen worden aangewezen: „allen, die in de formatie der onderscheidene corpsen der armee zijn begrepen”; dat hier vooreerst zullen zijn bedoeld de, onder de eerste categorie niet vallende, in de corpsen der leger-organisatie opgenomen en in de stamboeken te boek gestelde gewone soldaten; dat, terwijl door de algemeene leger-organisatie wordt aangewezen, welke onderscheidene corpsen de armee bevat, er echter omtrent enkele corpsen afzonderlijke bepalingen bestaan; dat als voorbeeld kan worden gewezen op het Korps Maréchaussée, waaromtrent bij artikel 35 van het Reglement op de politie, de discipline en de dienst der Maréchaussée — besluit van den Souvereinen Vorst van 30 Januari 1815 — is bepaald: „Het korps Maréchaussée maakt een gedeelte „uit der Landmagt”; dat daarom de vraag beantwoording eischt, of het bij Koninklijk besluit van 3 Juni 1913, No. 51, ingestelde: „Vrijwillig Militair Automobiel-Korps” als een der onderscheidene corpsen der armee moet worden aangemerkt; dat in de bepalingen omtrent dit korps, bij genoemd Koninklijk besluit vastgesteld, zulks niet, zooals bij het korps Maréchaussée wel, met zoovele woorden is gezegd, maar dit ook niet noodig is, wanneer maar die bepalingen voldoende aanwijzingen bevatten, waaruit dit karakter van het korps met stelligheid is af te leiden; dat het nu niet enkel de aandacht moet trekken, dat in den naam, waarmede het korps is ingesteld het militair karakter ervan is uitgedrukt, maar vooral, dat de bestemming van het korps — volgens artikel 1, tweede lid, „te „voorzien in het vervoer van personeel ten behoeve van de bevelvoering en van den ordonnansendienst bij staven en onderdeelen,

„zoowel van het veldleger als van de bezettingstroepen” — is: het op zich nemen en volbrengen van een, bepaaldelijk omschreven deel van den dienst in het leger; het vormen van een dienstvak, waarin, ware het korps niet ingesteld, door een beroepskorps van het leger had moeten worden voorzien; dat dit reeds blijkt uit de overweging in het Koninklijk besluit, die tot de instelling van het korps heeft geleid: „dat het wenschelijk is te bevorderen, dat door het leger-„bestuur kan worden beschikt over aan particulieren toebehoorende „automobielen met geoefende bestuurders”, maar nog duidelijker aan den dag komt in de bepalingen — artikel 2, tweede lid, *c.* — dat het korps (of de leden) door het legerbestuur kan worden geplaatst onder een militairen commandant en — artikel 2, tweede lid, *b.* — dat in vredestijd dienstoefeningen moeten worden medegemaakt; dat op grond van een en ander moet worden aangenomen, dat met de instelling van het „Vrijwillig Militair Automobiel-Korps” een nieuw korps aan de armee is toegevoegd en dat mitsdien zij, die in de formatie van dit korps zijn begrepen, tot het krijgsvolk te lande behooren;

Overwegende dat, ingevolge artikel 60, eerste lid, der Grondwet. de Koningin de bevoegdheid had om dit korps te organiseeren zooals het Haar in het belang van het leger geraden scheen; dat, waar is bepaald in de meergenoemde bepalingen — artikel 4, — derde en vierde lid, — dat de commandant van het korps door Haar wordt aangesteld en benoemd tot hoofd-officier en dat de overige leden door Haar kunnen worden benoemd in de rangen van tweede-luitenant, eerste-luitenant en kapitein en casu quo tot den naast hooger rang kunnen worden bevorderd, daaruit volgt, dat de aldus benoemden de meerderen zijn van hen, die in het leger een lageren of geen rang bekleeden;

Overwegende dat wel van de zijde der verdediging is opgemerkt, dat wie de bij Koninklijk besluit van 3 Juni 1913 No. 51, vastgestelde bepalingen ook maar inziet, dadelijk getroffen wordt door den met militaire begrippen en militaire organisatie eigenlijk niet te rijmen opzet en uitwerking van de regeling -- bijzonderlijk werd gewezen op „het lidmaatschap” van het korps; op het door de leden van het korps gekozen bestuur, waarvan de taak en de bevoegdheid door de leden wordt bepaald; op het hooren van dit bestuur bij de benoemingen van de leden tot officier; op de bepaling omtrent het brengen van de vastgestelde eerbewijzen — maar dit alles enkel betreft de bijzondere organisatie van dit met een bijzonder doel ingesteld korps en niet raakt de boven beantwoorde vraag of het als korps aan het leger is toegevoegd en daarom met stilzwijgen kan worden voorbijgegaan;

Overwegende dat de kapitein van het Vrijwillig Militair Automobiel-Korps J. R. K. dus was de meerdere in rang van appellant en mitsdien de qualificatie, in het vonnis aan de bewezen feiten gegeven, op de wet is gegrond;

Overwegende dat de aan appellant opgelegde straf van zes weken

militaire gevangenis is te zwaar, alle omstandigheden, waarvan bij de behandeling der zaak is gebleken, in aanmerking genomen, en tot drie weken behoort te worden teruggebracht;

Gezien, behalve de in het vonnis genoemde wets-artikelen, de artikelen 209 en volgende der Rechtspleging bij de Landmacht en 55 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Verklaart appellant niet-ontvankelijk in zijn beroep voor zooverre dit is gericht tegen dat deel van het door den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, op 10 Augustus 1917, ten laste van appellant gewezen vonnis, dat eene vrijspraak inhoudt;

Doet te niet het vonnis, voor zooverre betreft de straf, daarbij aan appellant opgelegd;

Houdt het vonnis in stand voor het overige met aanvulling der gronden, als boven aangegeven;

Veroordeelt appellant ter zake als in het vonnis aangegeven tot eene militaire gevangenisstraf van drie weken;

Ontzegt allen anderen eisch.

De verdediger voerde aan:

dat de Krijgsraad ten onrechte de bij het vonnis aangehaalde artikelen van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande heeft van toepassing verklaard, omdat de met den rang van kapitein gelijkgestelde vrijwilliger van het V. M. A. K., T. J. R. K., niet is de meerdere in rang van appellant in den zin van artikel 99 en artikel 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande;

dat appellant ten aanzien van hetgeen appellant in de eerste en tweede plaats is te laste gelegd meent te moeten opmerken, dat hier ontbreekt het opzet om lichamelijk leed of letsel toe te brengen; dat immers het toebrengen der slagen, stompen of duwen geen doel is geweest, maar middel om te beledigen; dat, nu hier niet aanwezig is een der elementen van het misdrijf „mishandeling”, appellant te dezer zake alleen zou kunnen worden gestraft ter zake van „eenvoudige belediging”;

dat ter zake van hetgeen als bewezen zou kunnen worden aangenomen geen klacht is ingediend en deze feiten niet anders dan op klachte vervolgbaar zijn; dat hier dus geen recht tot strafvervolgung aanwezig is en appellant alsnog zal moeten worden vrijgesproken;

en concludeerde mitsdien, dat het den Hove moge behagen met tenietdoening van het beroepen vonnis appellant alsnog van hetgeen hem is te laste gelegd vrij te spreken.

Omtrent de behandeling van de zaak voor het Hof ontvingen wij het hier volgende verslag.

Beklaagde die eerst door het Hof werd gehoord erkende de feiten, zooals zij door den Krijgsraad als wettig en overtuigend bewezen waren aangenomen; maanden geleden was hij door den kapitein K. beleedigd; hoewel hij zich groote moeite daarvoor had gegeven, had hij nog geen voldoening kunnen krijgen; de daden toen door hem gepleegd achtte hij de eenigst mogelijke om met den kapitein contact te krijgen; dat K., als kapitein zijn meerdere was heeft hij niet geweten; zijne verdere verdediging laat beklaagde aan zijn Raadsman over.

Van de zijde van de verdediging werd als deskundige voorgebracht, Mr. Wendelaar, Ambtenaar bij het Departement van Oorlog, reserveeerste-luitenant der huzaren; deze deskundige, als zoodanig gehoord wordende, verklaarde dat hij een werkzaam aandeel heeft gehad in de totstandkoming van het Koninklijk besluit van 3 Juni 1913, nr. 51, houdende oprichting van het Vrijwillig Militair Automobiel Korps; bij de regeling van de rechtspositie van de leden van dit Korps is het niet de bedoeling geweest, dat de leden van dit Korps als militair zouden worden beschouwd. Men was bang dat er anders niet voldoende deelnemers zouden zijn. Hoe dan de positie der leden zou zijn, is niet tot oplossing gekomen. De rangskwestie is later geregeld, door te bepalen dat de rangen afhankelijk zouden zijn van den leeftijd. Over hun positie is op het Departement van Oorlog geen communis opinio. Gedaagde K. is naar deskundige meent als 1e luitenant begonnen en is later bij Kon. besluit benoemd tot kapitein. De eed dien de leden afleggen is een afzonderlijke eed. Deskundige heeft nog eenige dagen vóór dit verhoor den oud-Minister van Oorlog Colijn over deze kwestie geraadpleegd, aangezien onder diens Ministerschap de regeling is tot stand gekomen. Deze deelde hem zonder eenige aarzeling mede, dat de leden van het Korps niet als militair zouden worden beschouwd. Ook over de z.g.n. Veldpredikers is twijfel omtrent hun militair karakter. De officieren der Weerbaarheidskorpsen komen in positie veel overeen met de leden van het V. A. K., de regeling der positie dier Weerbaarheidskorpsen diende als voorbeeld bij de regeling van het V. A. K.

Mr. Rolandus Hagedoorn, hierna zijn pleidooi houdende, betoogde dat de bron van alle kwaad een zeer troebele bron was; pleiter zal daarbij niet lang stilstaan, genoeg zij dat beklaagde zich door kapitein K. ernstig beleedigd gevoelde en verschillende stappen heeft gedaan om op minnelijke wijze de kwestie uit de wereld te helpen; de kapitein werkte echter hiertoe niet mede en heeft beklaagde daarop gemeend te moeten optreden, zooals door hem is gedaan; het van het voorval door den kapitein opgemaakte eerste rapport was sober en bevatte dat de kapitein na het voorval weggegaan is; diens tweede verklaring behelste, dat hij beklaagde na het gebeurde uit het gebouw wilde gooien, doch door anderen werd tegengehouden en diens derde verklaring luidde: beklaagde sloeg me waar hij maar

raken kon, ik greep hem bij zijn strot, wilde hem er uitgooien, doch werd door anderen tegengehouden; ziedaar een climax.

Thans komt de vraag, hoe moeten de door beklaagde gepleegde feiten worden gekwalificeerd. Is een kapitein van het Vrijwillig Militair Automobielkorps als zoodanig een meerdere in rang in den zin van artikel 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande; Artikel 60 der Grondwet bepaalt: „De Koning heeft het „oppergezag over zee- en landmacht. De militaire officieren worden „door Hem benoemd. Zij worden door hem bevorderd, ontslagen of op „pensioen gesteld, volgens de regels door de Wet te bepalen”. Voor reserve-, landweer- of landstorm-officieren is in de regeling bij de Wet voorzien, doch ten aanzien der zoogenaamde benzine-officieren is dit bij Kon. besluit geschied. Men heeft dus niet te doen met militairen in den zin der Wet.

Pleiter behandelde vervolgens artikelsgewijs het bovengenoemde Kon. besluit. Art. 2 bepaalt b.v. dat de Minister van Oorlog bepaalt uit hoeveel leden het Korps ten hoogste zal bestaan en wie voor het lidmaatschap in aanmerking komen, terwijl zij dan een overeenkomst moeten aangaan met den Minister van Oorlog. Welke militaire organisatie spreekt van leden, lidmaatschap en overeenkomst met den Minister van Oorlog? Art. 3 spreekt van de navolgende voordeelen aan het lidmaatschap verbonden; een officier die dus dienst neemt voor de voordeelen! Art. 4 bepaalt dat aan het hoofd van het korps staat een door de leden gekozen bestuur. Aan het hoofd van een militair korps dus een bestuur. Pleiter heeft wel eens gehoord van een militaire voetbalclub of muziekkorps, dat een bestuur had, maar een Militair Korps nooit. Art. 7 bepaalt dat het personeel van het Korps, dat der Landmacht, de officieren van weerbaarheidskorpsen en de leden van het Vrijwillig Militair Motorrijders-Korps elkander erkennen in hunne rangen en, wanneer zij in uniform gekleed zijn, elkander de vastgestelde eerbewijzen geven. Maar wat moet nu de Zeemacht doen? die is uitgeschakeld, een adelborst mag dus een lid van het V. M. A. K. zonder groeten voorbij loopen. Volgens artikel 8 moeten de schildwachten de noodige eerbewijzen doen. Wanneer nu een matroos op schildwacht staat, moet hij voor een dusdanig lid de eerbewijzen doen, ofschoon hij er misschien nooit iets over gehoord heeft; de eed dien de leden moeten afleggen, verschilt ook bij den eed vastgesteld voor de gewone officieren en is daarin de zinsnede betreffende de onderdanigheid aan de krijgstucht weggelaten. Uit alles blijkt dus, dat de leden geen militair zijn en men voelt ook dat er iets aan hapert, omdat men thans veelal de leden eene vrijwillige verbintenis laat aangaan bij den landstorm. Beklaagde wist niet te doen te hebben met een meerdere in rang. Men kan wel weten dat iemand gerechtigd is een pak te dragen, zonder dat men weet dat het zijn meerdere in rang is in den zin der wet. Wij hebben dus hier niet te doen met handelingen van een mindere tegenover een meerdere, dien hij als zoodanig kent. Wanneer dus niet het Crimineel Wetboek op beklaagde van toepassing is, vallen

dan zijne handelingen onder het Wetboek van Strafrecht? Is hier sprake van mishandeling en belediging? Bij belediging moet er een klacht zijn van den beledigde en dit is hier niet het geval, ook is opzettelijke belediging niet te last gelegd; voor mishandeling moet het doel der mishandeling zijn om leed te veroorzaken; dit is hier ook niet het geval; het doel van den klap was om het geschil, dat tusschen beklaagde en K. bestond, naar voren te brengen en niet langer in den doofpot te houden; het eenige doel was om K. uit den hoek te laten komen en voldoening te doen geven voor de beklaagde in Januari d.t.v. aangedane belediging; men moet niet het resultaat, maar het doel van den klap in aanmerking nemen. Mocht het Hof echter beklaagde niet vrijspreken, dan komt de vraag aan de orde welke straf moet beklaagde worden opgelegd; gevangenisstraf beteekent voor beklaagde moreele vernietiging; hij, jong officier, die op eigen gelegenheid in Frankrijk het vliegen heeft geleerd en bij de mobilisatie een der eersten was die zijne diensten als aviateur aanbood, zou door gevangenisstraf onmogelijk worden in het korps; pleiter vraagt dan dat het Hof gebruik make van de artikelen 53 en 54 van het Crimineel Wetboek en hier onder het aannemen van verzachtende omstandigheden eene geldboete oplegt, gelijk het Hof indertijd eveneens gedaan heeft op pleiters verzoek in zake de drie Duitsche officieren, waartoe dan ook wordt geconcludeerd.

De Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt, voerde aan de kwestie van meerderheid in rang reeds meermalen is voorgekomen; aan de hand van het bekende werk van Prof. Pols geeft pleiter als zijne meening weer, dat door de mobilisatie, kapitein K. actief dienend is geworden en deel uitmaakt van het staande leger; omdat K. gemobiliseerd was, was hij als kapitein de meerdere van beklaagde; beklaagde kan zich er niet op beroepen dit niet te hebben geweten, aangezien hij zelf heeft bekend dat hij het wel wist; bij beklaagde heeft de bedoeling voorgezet en zoowel om te beledigen, als om leed aan te doen, getuigende zijn gezegde: „telkens als hij hier komt „wordt hij er „uitgeslagen”.

Wat de straf betreft, deze wordt door den verdediger te zwaar geoordeeld; maar als men de zaak beschouwt uit militair oogpunt zal men tot de conclusie komen dat de straf met gemodereerdheid is afgewogen. Insubordinatie is schending der ondergeschiktheid; de voor de krijgstucht onontbeerlijke eerbied is door beklaagde met voeten getreden; als eenig voordeel kan voor beklaagde gelden, dat de kapitein K. niet met de noodige voorzichtigheid is opgetreden. Het vonnis is door den Krijgsraad met juistheid gewezen hij vraagt dan ook de bevestiging daarvan.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 19 October 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. v. Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Krijgstuchtelijke bestraffing van een kapitein, die zich in strijd met de order van zijn Vak-commandant, zonder verlof en niet in dienst buiten het compagnies-rayon had begeven voor het treffen van een maatregel in verband met een afscheidspartij met Deutsche officieren, en wegens deelnemen aan die afscheidspartij in een estaminet gelegen op gebied dat door een der belligerenten is geoccupeerd.

Gezien de klacht, ingediend den 24sten Juli 1917, van een Kapitein, over de straf van tien dagen kamerarrest zonder accès, hem op 16 Juli 1917 opgelegd door zijn toenmaligen Bataljonscommandant, wegens: „Als Grenswacht-commandant te A., in een in staat van beleg „verklaard gebied, ernstig te kort geschoten in plichtsbesef, hebbende „hij zich, tegen de desbetreffende order van zijn vak-commandant, in „den avond van Donderdag 12 Juli 1917, te omstreeks 8 uur, naar „B. begeven om, ten behoeve eener afscheidspartij met Deutsche „officiëren, den even te voren door kommiezen in beslag genomen „wijn te doen vervangen, ofschoon hij eenige dagen geleden, wegens „eenzelfde vergrijp, door zijnen vak-commandant zeer ernstig was „terechtgewezen.

„Voorts dienzelfden avond, van omstreeks 1½ uur tot den volgenden „morgen omstreeks 1 uur in een estaminet. — gelegen op gebied, „dat door een der belligerenten is geoccupeerd, — deel te nemen „aan bovenbedoelde afscheidspartij, welke door den Grenswacht-com- „mandant te C. aan een viertal Deutsche officieren was aangeboden”;

Gezien de stukken van het gehouden onderzoek;

Gehoord: klager;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat, met betrekking tot het tweede gedeelte van de eerste alinea — beginnende met „ofschoon” — van de strafreden, uit het onderzoek is gebleken:

dat strafoplegger, mede in zijne hoedanigheid van vak-commandant in D., op 2 Juli 1917, 's voormiddags, te B. de navolgende order, zijnde de order, waarvan sprake in het eerste gedeelte van de eerste alinea — tot „ofschoon” — van de strafreden, heeft uitgevaardigd:

„Compagniescommandanten en verdere officieren der compagnieën

„zijn gehouden zich niet buiten het compagniesrayon te begeven, tenzij voor toegestaan verlof, dan wel voor dienst. In dit laatste geval wordt mij daaromtrent onverwijld per telefoon bericht”;

dat deze order op genoemden dag per draad is overgebracht o.m. naar A.;

dat klager, grenswacht-commandant te A., op den 2en Juli 1917 1917 te B. bij strafoplegger op het rapport is moeten verschijnen;

dat strafoplegger toen aan klager zijne ontevredenheid heeft te kennen gegeven over luidruchtig gedrag van officieren, in tegenwoordigheid van klager en in vereeniging met inwoners van B., 's avonds laat op straat aldaar na een afscheidsfeest, dat de toenmalige kantonnements-commandant te B., in verband met zijne overplaatsing, vrienden en kennissen had aangeboden, hebbende zulks plaats gehad tijdens strafoplegger, vak-commandant, met verlof afwezig was, en zijnde zulks voor dezen de aanleiding geweest tot het uitvaardigen van boven aangehaalde order;

dat klager na afloop van het onderhoud op het rapport, omstreeks half vier 's namiddags, te B. is gebleven, aldaar het middagmaal heeft gebruikt en 's avonds naar A. is teruggekeerd;

dat klager den volgenden dag (3 Juli 1917) andermaal bij strafoplegger op rapport is moeten verschijnen, en wel om zich te verantwoorden naar aanleiding van het feit, dat hij den vorigen dag, nadat hij het rapport had verlaten, zijnde hem toen de order van 2 Juli 1917 — betreffende het zich niet mogen begeven buiten het compagniesrayon — reeds bekend, niet onmiddellijk naar A. was teruggekeerd; dat het onderhoud daarmede is geëindigd, dat strafoplegger aan klager de hand heeft gereikt;

Overwegende dat, met betrekking tot het eerste gedeelte van de eerste alinea — tot „ofschoon” — en de tweede alinea van de strafreden, uit het onderzoek is gebleken:

dat klager Dinsdag 10 Juli 1917 een brief heeft geschreven aan den *Duitschen* Ritmeester M., gestationneerd te E., zijnde dit oord gelegen tegenover het bewakingsrayon A., in welken brief hij den Ritmeester en zijne officieren namens den Kapitein X., grenswacht-commandant te C., heeft uitgenoodigd tot eene „freundschaftliche Unterhaltung” tegen Donderdagavond 12 Juli d. a. v. te negen uur *Duitsche* tijd; dat voor den Kapitein X. de aanleiding tot het doen der uitnoodiging is geweest, dat de Ritmeester M., die in de maanden Mei en Juni 1917 gestationneerd was te F. tegenover C., wederom naar het front terug moest; dat de uitnoodiging door de *Duitsche* officieren, een viertal, aangenomen is;

dat de milicien-sergeant S., ingevolge klagers opdracht, op den bewusten Donderdag te A. te omstreeks zes uur, 's namiddags, den proviandwagen van de compagnie heeft doen aanspannen en daarop heeft doen laden een koffer, waarin flesschen wijn, een bus petroleum en eenige pakjes; dat klager vervolgens genoemden S. heeft opgedragen den koffer, enz., te vervoeren naar een klein estaminet, even gelegen over de grens in de nabijheid van E. en van de *Nederlandsche* wacht G.;

dat gedurende het vervoer burgerkommiezen beslag hebben gelegd op den wijn en op de bus petroleum, omdat het vervoer niet gedekt was;

dat klager en de kapitein X. de inbeslagneming vernomen hebben te A.; dat de kapitein X. naar het estaminet is gegaan, om zijne gasten in te lichten; dat klager is gegaan naar B. om wijn te verschaffen en te trachten een geleidebiljet te krijgen van den Rijksontvanger; dat die wijn zoo spoedig doenlijk naar het estaminet zou worden gebracht;

dat klager te B. geen geleidebiljet heeft kunnen krijgen; dat hij dit per draad over de wacht G. den kapitein X. heeft bericht;

dat klager te omstreeks half elf van den kapitein X. het bericht heeft ontvangen, dat de *Duitsche* officieren voor wijn hadden gezorgd; dat hij tegelijkertijd werd uitgenoodigd om alsnog aan de afscheidspartij te komen deelnemen; dat hij aan de uitnodiging gevolg heeft gegeven en in het estaminet heeft vertoeft van omstreeks half twaalf tot den volgendèn morgen (13 Juli 1917) omstreeks één uur;

Overwegende dat klager, zoowel schriftelijk als mondeling, tot zijn verweer heeft aangevoerd:

a. met betrekking tot het tweede gedeelte van de eerste alinea van de strafreden:

dat hij destijds, 2 Juli 1917, te goeder trouw heeft gemeend, dat de op dien dag uitgegeven order betreffende het zich niet mogen begeven buiten het compagniesrayon, eerst op den volgenden dag zou ingaan; dat het gebruikelijk is, dat een order, als die van 2 Juli 1917, eerst op den volgenden dag ingaat, tenzij uitdrukkelijk anders is bepaald; dat het, afgescheiden hiervan, z.i. voor de hand lag, dat hij, nu hij eenmaal voor dienst, en zulks met wetenschap van strafoplegger, nog te omstreeks vier uur, 's namiddags, te B. was, evenals andere dagen aldaar zou blijven dineeren; dat daarenboven zonder bijzondere voorbereiding hem te A. geen middagmaal kon worden verschaft, en dat hij den 2den Juli 1917 nog niet in de gelegenheid was geweest, de vereischte voorbereiding te treffen;

dat strafoplegger op den 3den Juli 1917 zich in hoofdzaak heeft kunnen vereenigen met hetgeen hij, klager, te zijner verantwoording in het midden had gebracht;

dat hij op evengenoemden dag wegens het op den vorigen dag na afloop van het rapport niet onmiddellijk terugkeeren naar A., althans zeker niet „zeer ernstig” terecht gewezen is, hebbende strafoplegger hem dan ook tót afscheid de hand gereikt;

dat in het hier-bedoeld gedeelte van de eerste alinea van de strafreden, gelet op hetgeen daaraan voorafgaat, de woorden „wegens eenzelfde vergrijp” uiteraard misplaatst zijn;

b. met betrekking tot het eerste gedeelte van de eerste alinea en de tweede alinea van de strafreden:

dat hij, om alle moeilijkheid te voorkomen, den burgerkommies T. te A. op den 11den Juli 1917 heeft medegedeeld, waarheen en met welk doel op den volgenden dag in den namiddag te omstreeks zes uur met den militairen wagen wijn zou worden vervoerd; dat

die kommies tot hem heeft gezegd: „Daar bent U zelve aansprakelijk voor”, althans woorden heeft gebezigd van overeenkomstige strekking; dat z. i. de kommiezen te B. gebruik hebben gemaakt van hetgeen door hem aan T. was medegedeeld;

dat hij, na het in beslag nemen van den wijn (7 flesschen) en van de bus petroleum, naar B. is gegaan om zijn collega, Kapitein X., uit verlegenheid te redden; dat hij derhalve niet uit eenige onkrijgstuchtelijke drijfveer in strijd met de order van 2 Juli 1917 heeft gehandeld;

dat hij na het voorgevallene niet veel zin had alsnog aan de afscheidsbijeenkomst deel te nemen, doch dat hij meende, dat hij welstaanshalve zich daaraan niet meer kon onttrekken;

dat weliswaar het estaminet, waarin de officieren elkaar hebben ontmoet, is gelegen op Belgisch grondgebied, doch tusschen de *Nederlandsche* grens en de door de *Duitschers* aangelegde electriche draadversperring; dat de *Duitsche* wachten en posten langs die versperring zijn opgesteld; dat een stuk terrein, als hier bedoeld, aan de grens wordt aangeduid met den naam „vrij gegeven gebied”;

dat er aan de grens in H. schier dagelijks met de *Duitsche* officieren grensverkeer is; dat die aanraking aanleiding heeft gegeven tot de afscheidsbijeenkomst in het estaminet; dat voor den beroeps-officier het samen zijn met officieren, die gaarne hunne belangwekkende oorlogservaring meedeelen, eene groote bekoring heeft;

dat eene „freundschaftliche Unterhaltung”, als heeft plaats gehad op den 12den Juli 1917, niet op zich zelve staat; dat van eene dergelijke bijeenkomst door de betrokken *Nederlandsche* officieren geen geheim werd gemaakt;

dat hem omtrent bedoeld grensverkeer geene bijzondere instructies bekend zijn;

dat hij erkent zich te hebben schuldig gemaakt aan hetgeen hem in het eerste gedeelte van de eerste alinea en in de tweede alinea van de strafreden is te laste gelegd, doch dat hij meent te zwaar te zijn gestraft;

Overwegende dat het tweede gedeelte van de eerste alinea van de strafreden, gelet op het desbetreffend verweer van klager, niet in stand kan blijven;

Overwegende dat klager, door zich te gedragen als omschreven in het eerste gedeelte van de eerste alinea en in de tweede alinea van de strafreden, inderdaad ernstig te kort is geschoten in plichtsbesef, en dat hij deswege straf heeft verdiend;

Overwegende dat de opgelegde straf wèl zwaar, doch, alles te zamen genomen, niet te zwaar is, ook al komt het tweede gedeelte van de eerste alinea van de strafreden te vervallen;

Krachtens artikel 51 van 's Hof's Provisioneele Instructie, in verband met de artikelen 17—20 der Rechtspleging bij de Landmacht, beschikkende op de ingediende klacht;

Verklaart de klacht ongegrond;

Handhaaft de opgelegde straf;

Gelast, dat uit de omschrijving van de strafreden zal worden verwijderd de zinsnede: „ofschoon hij eenige dagen geleden, wegens „eenzelfde vergrijp, door zijnen vak-commandant zeer ernstig was „terecht gewezen”;

Bepaalt, dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager, een aan strafoplegger en een aan den Advocaat-Fisikaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 2 November 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Verregaande zorgeloosheid van een ritmeester ten opzichte van het bewaren van zeer geheime, tot zijn archief behorende stukken en niet onmiddellijk inlichten van den divisie-commandant, noch de noodige maatregelen treffen, waardoor een justitieel onderzoek dadelijk had kunnen aanvangen, toen de vermissing van de stukken hem werd medegedeeld.

Door in de strafnota van 20 Juli 1917 op te nemen, dat de straf op 21 Juli d.a.v. zou ingaan, heeft de strafoplegger het Reglt. I. D. Cav. niet onjuist toegepast.

De toevoeging aan de strafreden „(auditeur-militair gehoord)” maakt geen deel uit van die strafreden, klagers daartegen gericht bezwaar kan niet worden aanvaard.

Gezien de klacht, ingediend den 23sten Juli 1917, van den Ritmeester Z., commandant van een Escadron Huzaren, over de straf van tien dagen kamerarrest met accès, hem op 20 Juli 1917 opgelegd door zijn commandant, den Generaal-Majoor R., commandant eener Divisie, wegens: „Als commandant van het Divisie-escadron „verregaande zorgeloosheid betoond ten opzichte van het bewaren „van tot zijn archief behorende stukken van zeer geheimen aard, „tengevolge waarvan het zoekraken dier stukken ontegenzeggelijk „is in de hand gewerkt en het ontdekken van de vermissing eerst „laat aan het licht is gekomen.

„Toen hem de vermissing werd medegedeeld, verzuimd zijn „Divisie-commandant onmiddellijk in te lichten en niet onverwijld „al die maatregelen getroffen, waardoor een justitieel onderzoek

„dadelijk had kunnen aanvangen, doch in stede van dit alles met „verlof vertrokken. (Auditeur-Militair gehoord)“;

Gezien de stukken van het gehouden onderzoek;

Gehoord klager;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat klager, destijds commandant van het Divisie-Escadron eener Divisie, op 25 Juni 1917, te omstreeks 12.30 's namiddags te A., alwaar het Escadron was gekantonneerd, van zijnen Divisie-commandant, strafoplegger, het bevel heeft ontvangen nog op dienzelfden dag met het Escadron A. te verlaten en zich op marsch te begeven naar B. om militairen bijstand te verleenen bij de handhaving van orde en rust;

dat klager den fourier — de opperwachtmeester-administrateur was met verlof — heeft bevolen alle voorwerpen, behoorende tot het escadrónsbureau, dat in een café was gevestigd, in te pakken en op den escadrónsbagagewagen te laden;

dat tot die voorwerpen behoorde een ijzeren, bruin-gelakt kistje — $50 \times 30 \times 15$ (of 20), — waarin archiefstukken van zeer geheime aard opgeborgen waren; dat het kistje altijd stond in een hoek van klagers bureau vlak naast de deur op den vloer;

dat de fourier heeft verzuimd het kistje op den bagagewagen te laden; dat hij op den 2den Juli 1917 voor dienstzaken te A. is geweest, en dat hij toen het kistje in het bureauvertrek heeft zien staan;

dat het escadron een paar dagen te C. en een viertal dagen te B. gekantonneerd is geweest; dat in beide plaatsen een escadrónsbureau is ingericht, waartoe de bagagewagen gedeeltelijk werd ontladen;

dat klager noch bij het verlaten van A. noch te C., noch te B. op eenigerlei wijze heeft onderzocht, of het kistje inderdaad medegenomen en in den bagagewagen aanwezig was;

dat het escadron op den 6den Juli 1917 (Vrijdag) te A. is teruggekeerd, en aldaar wederom de kwartieren heeft betrokken; dat de opperwachtmeester-administrateur bij het afladen van den bagagewagen heeft gevraagd, waar „het kistje met de geheime archiefstukken“ was; dat de fourier daarop heeft medegedeeld, dat het bedoelde kistje te A. was achtergelaten; dat 's avonds tevergeefs naar het kistje is gezocht; dat zulks op den 7den Juli 1917 (Zaterdag) aan klager is gemeld; dat klager daarop den fourier heeft gelast, het kistje op te sporen; dat klager enkele uren, nadat hem de vermissing was gemeld, met verlof A. heeft verlaten;

dat klager in den morgen van 9 Juli 1917 (Maandag) te A. heeft vernomen, dat het kistje niet was teruggevonden; dat hij daarop de kwartieren van de manschappen heeft doen doorzoeken, en dat hij voorts op het appèl heeft doen bekend maken, dat hij eene belooning zou geven aan hem, die het kistje terug bezorgde, dan wel aanwijzingen verstrekke, welke konden leiden tot het terugvinden van het kistje; dat dit alles echter geen resultaat heeft opgeleverd;

dat klager eerst in den avond van den 9den Juli 1917 per telefoon aan den Commandant van de Brigade van de Koninklijke Maréchaussée te D. de vermoedelijke ontvreemding van het kistje heeft bericht; dat op den 10den Juli 1917 het onderzoek door den commandant der genoemde Brigade een aanvang heeft genomen;

dat klager in een schrijven aan zijnen Divisie-commandant, eerst verzonden op 10 Juli 1917, de vermissing van het kistje met inhoud heeft gemeld;

dat ook het onderzoek, ingesteld door den Brigade-commandant van de Koninklijke Maréchaussée, geen resultaat heeft opgeleverd;

dat het kistje, benevens bedoelde archiefstukken van zeer geheimen aard, niet zijn teruggevonden;

Overwegende dat klager heeft aangevoerd:

dat hij is gestraft op 20 Juli 1917 (tien dagen kamerarrest met accès), met mededeeling in de straf-nota „Uwe straf gaat in op „21 dezer“; dat echter artikel 226 van het Reglement op den Inwendigen Dienst der Cavalerie o.m. bepaalt: „De dag, waarop de „straf is opgelegd, geldt als eerste dag van den bepaalden straftijd“, en dat strafoplegger derhalve het Reglement niet juist heeft toegepast; dat in verband met het een en het ander de straf niet tien, maar feitelijk elf dagen heeft geduurd;

dat hij zich bezwaard acht door de toevoeging aan de strafreden: „(Auditeur-Militair gehoord)“; dat toch die toevoeging bij latere chefs ten onrechte den indruk zou vestigen, dat hij een feit zou hebben begaan, dat binnen het bereik van de Strafwet zou kunnen vallen;

dat hij het op den 25sten Juni 1917 te A., alsmede in E., zeer volhandig heeft gehad, en dat hij dientengevolge toen niet meer aan het kistje heeft gedacht; dat de bagagewagen, waarin het kistje, ingevolge de aan den fourier gegeven order, aanwezig had behooren te zijn, zoowel te C. als te B. werd bewaakt;

dat de caféhouder te A, tijdens de afwezigheid van het Escadron, het bureauvertrek, waarvan sprake, heeft doen schoonmaken en witten; dat echter daartoe vanwege het Escadron geenerlei opdracht was verstrekt;

dat hij op den 7den Juli (Zaterdag) met verlof is gegaan in de stellige overtuiging verkeerende, dat bij de inrichting van het bureau, waar alles nog door elkaar lag, het kistje teruggevonden zou worden; dat die overtuiging door den opperwachtmeester-administrateur werd gedeeld, en dat deze onderofficier dan ook gebruik heeft gemaakt van het hem verleend verlof (Zaterdag op Zondag);

dat hij, zoodra de vermissing van het kistje bij hem vast stond (Maandagavond, 9 Juli 1917), daarvan mededeeling heeft gedaan aan den Commandant van de Brigade van de Koninklijke Maréchaussée te D. en aan den Commandant der Divisie;

dat het zoekraken van het kistje een gevolg is van de omstandigheid, dat de fourier de hem op 25 Juni 1917 verstrekte order niet naar den eisch heeft uitgevoerd; dat deze deswege is gestraft;

dat hij zich niet strafschuldig acht, zijnde z.i. de fourier, en deze alléén, verantwoordelijk te stellen voor de vermissing van het geheime archief;

Overwegende dat de strafoplegger in antwoord op 's Hof's schrijven van 15 October 1917 (No. 350 A) op 19 October d.a.v. heeft medegedeeld, dat klagers straf feitelijk is ingegaan op 21 Juli 1917, zulks overeenkomstig het ter zake gestelde in de aan klager gerichte strafnota van 20 Juli 1917, en dat klager niet langer dan tien dagen in arrest is gebleven;

Overwegende wijders, dat in verband met het gestelde in art. 233, uitsluitend geldende voor officieren, van het Reglement op den Inwendigen Dienst der Cavalerie, het samenvallen van den dag van oplegging der straf met den dag van aanvang, waar het officieren geldt, uiteraard veelal uitgesloten is, ook al bevindt zich de gestrafte, hetgeen i. c. niet het geval is geweest, ter standplaats van den strafoplegger;

Overwegende dat strafoplegger dan ook, door in de strafnota van 20 Juli 1917 op te nemen: „Uwe straf gaat in op 21 „dezer”, het Reglement niet onjuist heeft toegepast;

Overwegende dat evenwel uit eene aantekening in de straflijst, ter voorkoming van misverstand, moet blijken, dat de straf eerst op den 21sten Juli 1917 is ingegaan;

Overwegende dat de toevoeging „(Auditeur-Militair gehoord)”, zooals voor de hand ligt, geen onderdeel uitmaakt van de strafreden;

Overwegende dat het in het leger algemeen gebruik is om achter de omschrijving van de strafreden op eenvoudige wijze aan te teekenen, indien ingevolge artikel 11, dan wel artikel 278 der Rechtspleging bij de Landmacht, het advies van den Auditeur-Militair is gevraagd, hebbende dan ook de ervaring het nut van dit gebruik aangetoond;

Overwegende dat daarenboven van het standpunt van een gestrafte ook zou kunnen worden beweerd, in tegenstelling met hetgeen door klager is aangevoerd, dat uit eene toevoeging aan de omschrijving van de strafreden, als hier bedoeld, volgt, dat hoe de omschrijving ook moge luiden, dan toch geen feit is gepleegd, dat binnen het bereik van de strafwet zou kunnen vallen;

Overwegende dat derhalve er geene aanleiding is klagers bezwaar, gericht tegen de toevoeging „(Auditeur-Militair gehoord)”, te aanvaarden;

Overwegende dat hetgeen klager, met betrekking tot het zoeken van de tot zijn archief behorende stukken van geheimen aard, tot zijn verweer heeft aangevoerd, hem niet kan bevrijden van het verwijt ter zake „verregaande zorgeloosheid” te hebben betoond;

Overwegende voorts, dat het in klager inzonderheid ernstig is te laken, dat hij op Zaterdag 7 Juli 1917 met verlof A. heeft verlaten, nadat hem de vermissing van het kistje, waarin de archiefstukken van geheimen aard waren opgeborgen, was gemeld;

Overwegende dat, gelet op hetgeen blijkens den aanhef dezer Beschikking bij het onderzoek voor het Hof is komen vast te staan,

de omschrijving van de strafreden klagers grof gebrek aan plichtsbesef juist kenschetst;

Overwegende dat, in verband hiermede, de opgelegde straf van tien dagen kamerarrest met accès geenszins te zwaar is;

Overwegende dat klager, in stede van te berusten in deze zoozeer verdiende straf, zich heeft beklagd, bij het Hof, hetgeen niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven;

Krachtens artikel 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie, in verband met de artikelen 17—20 der Rechtspleging bij de Landmacht, beschikkende op de ingediende klacht;

Verklaart de klacht ongegrond;

Handhaaft straf en strafreden, waarover beklag;

Bepaalt, dat in de derde kolom van klagers straflijst alsnog zal worden gesteld „(In te gaan op 21 Juli 1917)“;

Verstaat, dat de klacht zoodanig ongegrond en lichtvaardig is, dat zij niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven;

Straft klager deswege met vijf dagen kamerarrest met accès;

Bepaalt, dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager, een aan strafoplegger en een aan den Advocaat-Fiscaal.

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK.

HOOGE RAAD DER NEDERLANDEN.

Kamer van Strafzaken.

Zitting van 15 October 1917.

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. A. J. L. Nijpels, A. P. L. Nelissen, J. A. A. Bosch en J. Kusters.

Bevoegdheid van den burgerlijken rechter.

Nu niet is inachtgenomen de bij art. 358 Sv. voor het indienen eener memorie van cassatie vastgestelde termijn, kan op het door requirant ingediende schriftuur niet worden gelet.

Het uitzonderingsgeval van art. 14 Crimineel Wetboek doet zich in deze strafzaak niet voor, blijkens den inhoud der dagvaarding, waarbij aan den beklaagde slechts een door hem afzonderlijk gepleegde mishandeling wordt telastegelegd, met geen ander verband met de aan zijn niet-militairen medebeklaagde telastegelegde mishandeling dan dat de mishandelde is een en dezelfde persoon.

Het aanvoeren door den beklaagde, dat hij als milicien bij de Landweer met onbepaald klein verlof uit den militairen dienst was vertrokken, verplichtte het Hof de aangevoerde feiten ambtshalve te onderzoeken en omtrent de bevoegdheid der Rechtbank een beslissing te geven.

Vermelde bewering van beklaagde mocht niet leiden tot de gevolgtrekking, dat hij gedurende dit verlof niet meer bij de Landweer in werkelijken dienst was.

(Sv. artt. 221 en 358; Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande art. 14.)

D. K., enz. requirant van cassatie tegen een arrest van het Gerechtshof te Arnhem van 12 April 1917, waarbij in hooger beroep is bevestigd het vonnis van de Arr.-Rechtbank te Almelo van 30 Januari 1917 te zijnen laste geweest, bij welk vonnis hij, als schuldig aan mishandeling, met toepassing van art. 300 Sr., was veroordeeld tot eene gevangenisstraf van ééne maand en tot betaling eener schadevergoeding van f 29 aan de gevoegde beleedigde partij H.

van den Elst, met ontzegging aan die partij van het meerder gevordeerde en met beschikking omtrent de stukken van overtuiging als in het vonnis is vermeld (gepleit door Mr. J. H. Rolandus Hagedoorn te 's Gravenhage).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak.

Bij inleidende dagvaarding werd aan requirant en zijn medebeklaagde ten laste gelegd: „dat zij, op of omstreeks 4 September 1916, te Wierden, H.. van den Elst hebben mishandeld, beklaagde K. door opzettelijk van den Elst voornoemd met een mes, althans eenig puntig en scherp voorwerp te steken, te snijden en ten bloede te verwonden, beklaagde W. door opzettelijk van den Elst voornoemd met een stok, althans eenig hard voorwerp tegen het hoofd te slaan” Bij vonnis van 30 Januari j.l. verklaarde de Rechtbank te Almelo een en ander wettig en overtuigend bewezen, met dien verstande, dat het feit werd gepleegd op 4 September 1916 respectievelijk met een mes en een stok en veroordeelde zij ieder der beklaagden wegens: „Mishandeling”.

Hooger beroep van requirant en van het Openbaar Ministerie bleef niet uit en ter audiëntie van het Arnhemsche Gerechtshof deelde hij alstoen mede: „Ik stond in eersten aanleg met een burger terecht. Ik ben op 10 Maart 1916 als milicien bij de Landweer met onbepaald klein verlof uit den militairen dienst vertrokken”. Desondanks bevestigde het Hof op 12 April j.l. de gegeven uitspraak, zonder dat blijkt, dat aan de competentievraag aandacht is geschonken en zonder dat requirants bewering nader getoetst is.

Toch had meen ik het laatste moeten geschieden. Immers wel stond requirant te samen met een burger terecht, doch de dagvaarding rept niet van eenigen samenhang of connexiteit der gepleegde feiten, zoodat de uitzondering van art. 14 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande niet gold en art. 13 daarvan op requirant van toepassing was, tenzij om andere redenen de burgerlijke Rechter competent bleef. (Vgl. Pols, blz. 91 en 92.)

Dit zou evenwel alleen het geval hebben kunnen zijn, indien requirants mededeeling onwaar was, of indien hij met groot verlof huiswaarts was gezonden.

Zoolang hij echter slechts als Landweersoldaat in het bezit van klein verlof was, stond hij onder de militaire tucht en was krachtens art. 13 van evengenoemd Wetboek de militaire Rechter ten zijnen aanzien uitsluitend tot berechten bevoegd. Uw Raad vindt de argumenten daarvoor in eene bijdrage van Mr. de Bie in het W. van 26 Januari 1917, W. 10041, en 19 Februari 1917, W. 10051, waarnaar ik kortheidshalve verwijs.

Mijn bezwaar tegen 's Hof's arrest is derhalve niet, dat het zich niet onbevoegd heeft verklaard, gelijk het ter ondersteuning der cassatievoorziening bij pleidooi voorgedragen middel wil, doch dat het geen onderzoek gedaan heeft naar en geen beslissing gegeven

heeft op requirants bewering en op dit punt dus zijn arrest niet met redenen omkleed heeft.

Wegens schending, door niet-toepassing, van de artt. 156, 161 der Grondwet, 221, 246, 247 Sv.; in verband met artt. 13 en 14 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande concludeer ik mitsdien — voorzooveel noodig ambtshalve — tot vernietiging van het bestreden arrest en verwijzing der zaak naar een aangrenzend Gerechtshof, ten einde haar op het bestaande hooger beroep opnieuw te berechten en af te doen.

De Hooge Raad, enz:

Gehoord het verslag van den Raadsheer Mr. Nijpels;

Gelet op het middel van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij pleidooi: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat op eene door den requirant ter Griffie van den Hoogen Raad ingediende schriftuur, houdende grieven tegen het aangevalnen arrest, niet kan worden gelet, omdat daarbij niet is in acht genomen de bij art. 358 Sv. voor het indienen eener memorie van cassatie vastgestelde termijn;

O. ten aanzien van het voorgestelde middel van cassatie:

dat, blijkens het bij het bestreden arrest bevestigde vonnis van de Arr.-Rechtbank te Almelo, de requirant en zijn medebeklaagde M. W., oud 39 jaar, fabrieksarbeider, waren gedagvaard ten einde voor die Rechtbank terecht te staan, ter zake: dat zij, op of omstreeks 4 September 1916 te Wierden, H. van den Elst hebben mishandeld, beklaagde K. door opzettelijk van den Elst voornoemd met een mes, althans eenig puntig en scherp voorwerp te steken, te snijden en ten bloede te verwonden; beklaagde W. door opzettelijk van den Elst voornoemd met een stok, althans eenig hard voorwerp, tegen het hoofd te slaan;

dat uit het proces-verbaal van het verhandelde in deze strafzaak ter 's Hofs terechtzitting van 5 April 1917 blijkt, dat de requirant, bij zijne ondervraging door den President, heeft geantwoord: „Ik stond in eersten aanleg met een burger terecht. Ik ben op 10 Maart 1916 als milicien bij de Landweer met onbepaald klein verlof uit den militairen dienst vertrokken”;

dat dit beroep van den requirant op de omstandigheid dat hij op 10 Maart 1916 als milicien bij de Landweer uit den militairen dienst was vertrokken, er op wees, dat hij onlangs bij de Landweer in werkelijken dienst was geweest, terwijl de bijvoeging dat hij toen *met onbepaald klein verlof* was vertrokken, niet mocht leiden tot de gevolgtrekking, dat de requirant gedurende dit verlof niet meer bij de Landweer in werkelijken dienst was;

dat krachtens de artt. 1 en 13 van gemeld Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, personen tot dat krijgsvolk behoorende, wegens handelingen strafbaar volgens het gemeene recht moeten te recht staan voor den militairen Rechter, behoudens thans niet toepasselijke uitzonderingen;

dat tot die uitzonderingen wel behoort het in art. 14 van het Crimineele Wetboek omschreven geval, dat een militair gemeenschapelijk een commun delict heeft gepleegd met andere personen, welke te recht staan voor den burgerlijken Rechter, of de militair in dat delict is betrokken, in welk geval de berechting van den militair aan den burgerlijken Rechter zal worden overgelaten, doch dat geval zich in deze strafzaak niet voordoet, blijkens den voorschreven inhoud der dagvaarding, waarbij aan den requirant slechts eene door hem afzonderlijk gepleegde mishandeling wordt ten laste gelegd met geen ander verband met de aan zijn niet militairen medebeklaagde te laste gelegde mishandeling, dan dat de mishandelde is een en dezelfde persoon;

dat derhalve het aanvoeren door den requirant der voormelde omstandigheid, dat hij op 10 Maart 1916 als milicien bij de Landweer met onbepaald klein verlof uit den militairen dienst was vertrokken, twijfel moest doen rijzen aan de bevoegdheid van den burgerlijken Rechter om kennis te nemen van de tegen den requirant ingestelde strafvervolging, en dus het Hof verplichtte, alvorens over de aanklacht zelve in hooger beroep te beslissen, de voormelde door den requirant aangevoerde feiten ambtshalve te onderzoeken en vast te stellen en voorts omtrent de bevoegdheid van de Rechtbank te Almelo om over de aanklacht tegen den requirant te oordeelen, eene beslissing te geven;

dat evenwel uit 's Hofs arrest niet blijkt van eenig onderzoek of beslissing hieromtrent, waardoor het Hof heeft geschonden de in het cassatiemiddel aangehaalde wetsbepalingen, in verband met de artt. 221, 223 en 239 Sv., zoodat het middel is gegrond;

Vernietigt het arrest van het Gerechtshof te Arnhem, den 12den April 1917 in deze zaak gewezen;

Rechtdoende krachtens art. 106 R. O.;

Verwijst de zaak naar het Gerechtshof te Leeuwarden, ten einde op het bestaande hooger beroep opnieuw te worden berecht en afgedaan.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Vrijstelling van Militiedienst.

Bij K.B. van 1 October 1917, no. 22 (St.-Ct. no. 231) is vrijstelling voor goed van den dienst bij de militia verleend aan een loteling die was ingeschreven voor de militia op aangifte zijner moeder, zonder dat deze daarbij had vermeld, dat haar zoon gehuwd was en woonplaats had in Transvaat. Aangezien volgens art. 12, eerste lid, 2e, der Militiewet, voor de militia wordt ingeschreven ieder meerderjarig mannelijk Nederlander, die op 1 Januari van het jaar, volgende op dat waarin hij het 18de levensjaar heeft volbracht, binnen het Rijk, in het Deutsche Rijk of in het Koninkrijk België woonplaats heeft, was belanghebbende op 1 Januari 1915 niet inschrijvingsplichtig, terwijl hij dit niet overeenkomstig art. 17 van genoemde wet geworden is. Bovendien was zijne moeder volgens die wet niet bevoegd de aangifte te doen

Een geval van dubbele inschrijving behandelt het K.B. van 2 November 1917, no. 13 (St.-Ct. no. 264). Iemand was ingeschreven zoowel in de gemeente Gorssel als in de gemeente Naarden. In eerstgenoemde gemeente was hij terecht ingeschreven, omdat hij op 1 Januari 1917 onder voogdij stond van de Landbouwkolonie „Nederlandsch Mettray” gevestigd te Gorssel; in Naarden had de inschrijving op zijne aangifte plaats, evenwel abusievelijk, omdat zijne ouders, hoewel op 1 Januari 1917 aldaar wonende, bij vonnis van de arrondissementen-rechtbank uit de onderlijke macht waren ontzet. Eerst na het tijdstip, waarop het inschrijvingsregister, met het daaruit opgemaakt alfabetisch register, geacht moet worden voor goed te zijn vastgesteld, bleek, dat de inschrijving niet te Naarden had behooren te geschieden, zoodat daarop niet meer kon worden teruggekomen. Onder die omstandigheden werd den belanghebbende voor laatstgenoemde gemeente vrijstelling voor goed van den dienst bij de militia verleend.

Voorts vermelden wij het geval van iemand, die aanspraak kon maken op vrijstelling voor goed van den dienst bij de militia wegens eigen vrijwilligen dienst, op grond van het bepaalde in art. 21, eerste lid, 1e, tweede en vierde lid, juncto artikel 22, 1e der Militiewet. De betrokken commandant had tijdig een bewijs van dienst betreffende adressant ingezonden, maar de vrijstelling werd door den betrokken militieraad geweigerd. Adressant had mogelijk de vrijstelling nog kunnen verkrijgen door tegen deze beslissing bezwaren in te brengen bij Gedeputeerde Staten van Gelderland, Daargelaten de vraag, of adressant wel of wèl tijdig van de uitspraak van den militieraad kennis heeft gekregen om die bezwaren te doen

gelden, of dat zich andere verschoonende omstandigheden hebben voorgedaan, wil de wet de vrijstelling wegens eigen vrijwilligen dienst zien verleend zonder eenige bemoeienis van de zijde van de belanghebbenden. Op grond hiervan werden termen aanwezig geacht om adressant, die buiten zijne tegenwoordigheid bij de militie was ingelijfd, vrijstelling voor goed van den dienst bij de militie te verleenen, hetgeen geschiedde bij K.B. van 26 November 1917, no. 30 (St.-Ct. no. 283).

Ten slotte vestigen wij nog de aandacht op het K.B. van 4 December 1917, no. 34 (St.-Ct. no. 297). Het gold hier een reserve-tweede-luitenant, die tijdig de noodige stappen had gedaan om voor 22 Maart 1914 een vrijwillige verbintenis aan te gaan bij het reservekader; hij werd afgekeurd en niet tot een verbintenis toegelaten. Na voor de militie te zijn ingeschreven en zowel door den keuringsraad als in hooger beroep door den militieraad geschikt te zijn bevonden voor den dienst bij de militie, liet hij zich andermaal keuren voor het reservekader en werd goedgekeurd. Na eenige dagen bij het reservekader in dienst te zijn geweest werd hij ontslagen, omdat hij volgens de voorschriften niet meer tot een verbintenis bij dat kader mocht worden toegelaten. Vervolgens was bij K.B. van 4 September 1914, no. 73, bepaald, dat hij alsnog tot een verbintenis bij het reservekader kon worden toegelaten, waarna de verbintenis bij dat kader tot stand kwam. Ware de verbintenis vóór of op 21 Maart 1914 gesloten, dan zou de belanghebbende als ingeschrevene voor de lichting der militie 1915 recht hebben gehad op vrijstelling van militiedienst wegens eigen vrijwilligen dienst, terwijl hij nu ter inlijving bij de militie werd bestemd en buiten zijne tegenwoordigheid op 21 April 1915 werd ingelijfd. Onder deze omstandigheden werden termen aanwezig geacht hem vrijstelling voor goed van den dienst bij de militie te verleenen.

Invoering van het nieuwe militaire straf- en tuchtrecht.

Het lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, de heer J. G. Scheurer, heeft tot den Minister van Justitie de volgende vraag gericht:

In de Memorie van Antwoord betreffende de begroting voor 1918 deelt de Minister mede, dat de indiening van het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht en de Wet op de Krijgstucht thans kan worden tegemoet gezien. Zal deze indiening nu spoedig geschieden?

Het antwoord van Mr. Ort, ingezonden bij brief van 30 Januari 1918, no. 600 luidde: Omtrent de indiening van het ontwerp van wet tot invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht en van

de Wet op de Krijgstucht, bij welk ontwerp drie Departementen zijn betrokken, is nog eenig overleg hangende; zoodra dit tot een goed einde zal zijn gebracht — hetgeen, naar de ondergeteekende vertrouwt, spoedig het geval zal zijn — zal het ontwerp worden ingediend.

Statistische gegevens betreffende klachtzaken.

Van den Eersten Luitenant der Infanterie I. Engers, Secretaris van den Krijgsraad in het 3e Militaire Arrondissement, Hoofdplaats 's Hertogenbosch, ontvangen wij onderstaande opgave betreffende door dien Krijgsraad in het tijdvak 1 Januari 1917—1 Januari 1918 genomen beschikkingen in Reclame-Zaken:

Klacht ongegrond	
Handhaven straf en strafreden	47
Klacht gegrond	
Verwijderen van straf en strafreden	11
Klacht ongegrond	
Handhaven straf en strafreden	
Wegens oneerbiedig beklag bovendien straf opgelegd	14
Klacht niet ontvankelijk	1
Verwijzing naar den bevoegden Rechter	1
Klacht ongegrond	
Handhaven straf	
Wijzigen strafreden	10
Klacht gedeeltelijk gegrond	
Handhaven strafreden	
Verminderen straf	3
Klacht gedeeltelijk gegrond	
Straf verminderd	2
Totaal	89

Militair-rechtelijke Statistiek.

Aan het Weekblad van het Recht (nrs. 10195 en 10196) ontleenen wij ondervolgende opgaven:

OVERZICHT van de werkzaamheden van het Hoog Militair Gerechtshof in 19 vergeleken met die in de 5 voorafgaande jaren.

Jaar.	Approbatiën.	Strafzaken in				Klachtzaken in			Totaal approbatiën, sententiën en beschikkingen
		hooger beroep.		Eersten aanleg.	Totaal.	Eersten aanleg.	hooger beroep.	Totaal.	
		Appel- lantien.	Gedaag- den.						
1912	792	63	33	11	107	49	5	54	792 + 107 + 54 = 953
1913	919	70	46	14	130	35	5	40	919 + 130 + 40 = 1089
1914	1121	59	94	7	160	36	3	39	1121 + 160 + 39 = 1320
1915	3189	345	165	3	513	98	36	134	3189 + 513 + 134 = 3836
1916	4896	586	214	3	803	190	63	253	4896 + 803 + 253 = 5952
1917	8161	965	371	2	1338	173	63	236	8161 + 1338 + 236 = 9735

Gespecificeerd zijn de cijfers over 1917 als volgt:

Approbatiën.	Vonnissen.	Beschikkingen en klachten.	Totaal.	Aanmerkingen.
Krijgsraad 's-Gravenhage .	1162	0	1162	a) In 10 dezer zaken, waar meerdere beklagden betrokken waren, was door één of meer hunner appèl aangeteekend werd ten aanzien van de andere(n) beklagde(n) door de Advocaat Fiscaal appèl ingesteld
" Arnhem	3157	24	3181	
" 's-Hertogenbosch	3565	55	3620	
" Willemsoord	193	5	198	
	8077	84	8161	

Sententiën in zaken afkomstig van de Krijgsraden te:

	Appellanten.	Gedaagden.	Totaal.
's-Gravenhage	121	93	214
Arnhem	318 a)	137	455
's-Hertogenbosch	422 b)	131	553
Willemsoord	104 c)	10	114
in eersten aanleg	—	—	2
	965	371	1338

Beschikkingen in klachtzaken:

	in eersten aanleg.	in hooger beroep.	Totaal.
Zeemacht	91 e)	1	92
Landmacht	74	62 f)	136
ingetrokken d)	—	—	8
	165	63	236

b) Alsboven in 8 zaken.

c) Alsboven in 3 zaken.

d) Ingetrokken:
Zeemacht 7.
Landmacht 1.

e) Waaronder één zaak, waar 117, en één, waarin 12 klagen betrokken waren.

f) Krijgsraad 's-Gravenhage
Krijgsraad Arnhem
Krijgsraad 's-Hertogenbosch

OVERZICHT over de werkzaamheden van den Krijgsraad te Arnhem over de jaren 1913—1917.

	Misdrijven.	Over- tredingen.	Klachtzaken.	Totaal.
1914	126	165	1	
20 Jan. — Mobilisatie.	} 232	} 278	} 4	= 509
Mobilisatie — 31 Dec.				
1915	692	350	53	= 1095
1916	1138	1319	54	= 2511
1917	1788	2172	64	= 4024

¹⁾ In W. 10196 staat ten onrechte, gelijk ons bij navraag is gebleken, 169.
Red. M. R. T.

V R A G E N B U S.

Van den Kapitein der Infanterie J. Th. Heins ontvingen wij het verzoek om op onderstaande vragen eenige inlichtingen te verstrekken:

I. Als een chef verandering brengt in een straf, opgelegd door een zijner onderhoorige officieren, is hij dan ook verplicht den overtreder eerst te hooren?

II. Als een milicien voor den Krijgsraad moet terecht staan, wordt altijd de overlegging geeischt van een stuk, waaruit blijkt, dat aan beklaagde de krijgsartikelen zijn voorgelezen.

Waarom geschiedt zulks? Volgens de Militiewet is een milicien onderworpen aan de militaire wetten zoodra hem dat is medegedeeld; de voorlezing der krijgsartikelen wordt daartoe niet vereischt.

III. Met onder „gearresteerde” in art. 97 C. W. L. worden verstaan een disciplinair gestrafte, een voorloopige arrestant dan wel beiden?

IV. Is het eene *verplichting*, dat door den schildwacht op een vluchtenden arrestant wordt geschoten, dan wel is hij alleen *niet strafbaar* als hij het doet? m.a.w. Is een schildwacht strafbaar als een arrestant ontvlucht en hij heeft — terwijl daartoe wel de gelegenheid bestond — op den vluchtende niet geschoten?

Mag of moet ook een wachtcommandant op een vluchtenden arrestant schieten? Idem een willekeurige man van de wacht?

V. Als luchtende arrestanten worden bewaakt door ongewapend personeel, dan wel door personeel, alleen met de bajonet gewapend, is dan de wachtcommandant schuldig ingevolge art. 97 C. W. L. als een arrestant ontvlucht?

VI. Als het noodig is, dat aan een voorloopigen arrestant, die reeds naar den Krijgsraad is verwezen, een disciplinaire straf wordt opgelegd, moet daartoe dan eerst vergunning worden gevraagd aan den Krijgsraad (c.q. Auditeur-Militair)?

VII. Als een arrestant (c.q. voorloopige —) zich daadwerkelijk verzet tegen zijn inarreststelling, zoodat b.v. 2 of 3 man van de wacht geen kans zien hem met geweld in het arrestantenlokaal te krijgen, gaat men dan zijne bevoegdheid te buiten met zoo'n arrestant in een dwangbuis te sluiten, teneinde eene worsteling te voorkomen?

Ter voldoening aan het verzoek van den geachten inzender deelen wij het navolgende mede:

Ad I. Deze vraag behoort bevestigend te worden beantwoord. De chef wordt in dat geval strafoplegger (Vgl. art. 189 Rgl. Inw. D. Inf.) en als zoodanig is hij verplicht een behoorlijk onderzoek in te stellen en den overtreders mondeling of schriftelijk te hooren. (Vgl. art. 185 Rgl. Inw. D. Inf. en de beschikking van het H. M. G. van 29 Augustus 1916, M. R. T. XIII blz. 172). Dit beginsel is ook aangenomen in art. 50 W. o. d. K.

Ad II. Waarom in geval een milicien voor den krijgsraad moet terecht staan overlegging geëischt wordt van een stuk, waaruit blijkt, dat hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen is ons niet bekend. Het is naar onze meening ook niet noodig. Art. 2 C. W. L. stelt *alleen* ten aanzien van *recruten* den eisch dat hen de krijgsartikelen moeten zijn voorgelezen alvorens zij gerekend kunnen worden tot het krijgsvolk te lande te behooren. (Vgl. Pols, Tweede uitgave, blz. 75, vlg.)

Ad III. Voor de beantwoording van deze vraag verwijzen wij naar de Sententie van het H. M. G. van 9 November 1917 opgenomen op blz. 362 vlg. van dezen jaargang.

Ad IV. Wanneer aan een schildwacht de bewaking van een arrestant is opgedragen, zal hij ook zoo noodig die maatregelen van geweld *mogen* en *moeten* nemen, die tot uitvoering van zijn taak gevorderd worden. Het gaat evenwel niet aan het bepalen van aard en omvang van de te nemen maatregelen aan het vrije oordeel van den schildwacht over te laten en daardoor op hem de verantwoordelijkheid voor die maatregelen te laden. Daarom moet als eisch worden gesteld dat de consignes ondubbelzinnig aangeven, welke verplichtingen in dit opzicht op den schildwacht rusten. Deze kan dan, indien een strafvervolging tegen hem wordt ingesteld een beroep doen op art. 43 van het strafwetboek. De militaire autoriteit zal in dat geval hebben te verantwoorden in hoeverre het gegeven bevel is een bevoegd gegeven ambtelijk bevel, dus steunende op een „wettelijk voorschrift”. Wanneer dus slechts een wettelijk voorschrift ware aan te wijzen, waaraan de bevoegdheid kan worden ontleend tot het geven van bevelen voor het nemen van geweldmaatregelen tot het uitvoeren van consignes zou de zaak in orde zijn. Zoodanig voorschrift is evenwel niet aanwijsbaar. Art. 156 van het Reglement op den Garnizoensdienst erkent wel het beginsel dat geweld gebruikt mag worden, maar is ten deze eigenlijk niet van toepassing; bovendien is het de vraag of dat voorschrift wel een wettelijke basis heeft. In 1904 was de Regeering van meening dat bedoeld reglement kracht van wet had en dat het alleen bij de wet kon worden ingetrokken (vgl. de M. v. T. op het ontwerp van wet tot vaststelling van ver-

plichtingen en bevoegdheden van de militaire macht bij haar optreden tot hulp van het burgerlijk gezag en ten aanzien van de burgerij. M. R. T. II blz. 18); tegen dit standpunt is echter nog wel een en ander aan te voeren en indien hetzelfde niet juist is, zou ook een mogelijk beroep op dit artikel daarmede vervallen. Ware vorenbedoeld wetsontwerp wet geworden, dan zou voor het onderhavige geval een beroep gedaan kunnen worden op art. 10 (zie M. R. T. II blz. 10). Het ontwerp is evenwel ingetrokken en daarmede is de zaak ongeregeld gebleven. De wetgever is hier dus in gebreke en zolang dit het geval is, zal het noodzakelijk zijn dat het militaire gezag regelend optreedt; wanneer men een doeltreffende bewaking van arrestanten noodig oordeelt, dan moet men ook de middelen willen die daarvoor noodig zijn en moet men daarvoor de noodige voorschriften geven, zooals bijv. is geschied bij K. B. van 13 Juli 1858 No. 72, gewijzigd bij K. B. van 27 September 1877 No. 11, tot vaststelling van een algemeen voorschrift betrekkelijk den dienst der wachten bij gevangenen (art. 30 machtigt den schildwacht te schieten op een gevangene die poogt te ontvluchten). Het gaat immers niet aan de schildwachten hier op eigen gezag te doen handelen en hen de gevolgen van de nalatigheid van den wetgever te doen dragen. Is de schildwacht voorzien van behoorlijke consignes dan is hij niet alleen bevoegd maar ook verplicht deze op te volgen, bevoegdheid en verplichting zijn hier niet te scheiden.

Heeft de schildwacht geschoten zonder dat zijn consignes daarin voorzien, dan zal hij misschien een beroep kunnen doen op art. 42 Strafwetboek, hoewel wij gaarne toegeven, dat het nemen van een geweldmaatregel bezwaarlijk aangemerkt kan worden als te zijn genomen ter uitvoering van een wettelijk voorschrift, in casu art. 97 C. W. L. Een beroep op art. 49 Strafwetboek lijkt ons dan ook meer aangewezen. Er bestaat o.i. alle aanleiding hier overmacht eerder aan te nemen dan in andere gevallen.

De vraag, wie geweldmaatregelen mag of moet nemen, is afhankelijk van deze andere, op wien de plicht van bewaking in concreto rust. Natuurlijk op den schildwacht, maar evenzeer op den wachtcommandant, die ter zake weer bevelen aan de manschappen van de wacht kan geven. Is de wachtcommandant tijdelijk niet aanwezig, dan zal toch een ander zijne functie waarnemen. In het algemeen zal mogen worden aangenomen, dat de manschappen zelfs zonder bevel en wanneer tijd of gelegenheid om bevelen te vragen ontbreekt, op eigen initiatief kunnen handelen. Dat het gewenscht is, dat de consignes ook op dit punt duidelijk zijn, behoeft naar het voorkomt geen betoog.

Ad V. De wachtcommandant of de schildwacht zal alleen strafbaar zijn, indien de gearresteerde is ontvlucht tengevolge van zijne schuld of onachtzaamheid. Of dit inderdaad het geval is kan alleen in ieder geval afzonderlijk beoordeeld worden, wanneer men de omstandigheden kent waaronder de ontvluchting plaats had en

waardoor die ontvluchting mogelijk werd. Het enkele feit dat de schildwacht ongewapend of alleen met bajonet gewapend was, kan zijne strafschuldigheid niet ten gevolge hebben, tenzij zulks in strijd was met de gegeven consignes. Dat deze ook in dit geval een belangrijke rol spelen spreekt van zelf.

Ad VI. Deze vraag beantwoorden wij ontkennend. De op te leggen disciplinaire straf betreft immers een geheel andere zaak. Alleen zal de opgelegde disciplinaire straf niet steeds kunnen worden ten uitvoer gelegd en dan neerkomen op een bloote formaliteit. Men denke zich bijv. het geval dat een krijgsraad-arrestant wordt gestraft met kwartierarrest; immers de straf zal in ieder geval verband moeten houden met de zwaarte van het gepleegde vergrijp. In ieder geval behoort de straf toch in het strafregister te worden ingeschreven.

Ad VII. In het algemeen is men bevoegd, die middelen aan te wenden, welke noodig zijn om het in arrest stellen uit te voeren. De te nemen maatregelen zullen echter in goede verhouding moeten staan tot het te keeren verzet en zij behooren niet langer te worden aangewend dan noodig is.

BOEK AANKONDIGING.

Het Advocatenblad.

Wij ontvingen het eerste nummer van het Advocatenblad, tevens orgaan van de „Nederlandsche Advocaten-Vereeniging” te 's-Gravenhage. Beiden, het blad en de vereeniging hebben ten doel bij te dragen tot het bestaan eener zooveel mogelijk voor haar taak berekende advocatuur. Voor een groot deel valt hetgeen hiertoe dienen kan en moet, buiten het kader van ons tijdschrift. Wij hebben echter ook punten van aanraking te vinden in de sedert 1814 bestaande dubbele rechtsbijstand van beklaagden voor het Hoog Militair Gerechtshof en in de sedert de herziening van onze militaire rechtspleging in 1912 ingevoerde verdediging van beklaagden voor de krijgsraden van land- en zeemacht, waarvoor in Nederland ook advocaten kunnen optreden. Deze rechtsbijstand heeft bovendien dit merkwaardige dat daarvoor van Overheidswege honorarium wordt uitgekeerd, een maatregel die wellicht als een eerste stap in deze richting mag worden beschouwd, doch afweek van wat tot nu toe op het gebied van verdediging in strafzaken in acht genomen was: het trekken van een wissel op het nobile officium. Een van de brandende vraagstukken trouwens bij het toenemen van het aantal strafzaken, waarvoor kosteloos door de advocatie diensten worden gepraesteerd. Wij hopen dat de taak van den advocaat in militaire strafzaken in het Advocatenblad niet vergeten wordt.

De aandacht van onze lezers verdient ook een opstel over uitgaven van rechtspraak, waarin de hoofdredacteur Mr. J. van Kuijk bespreekt de onvoldoende toestand van die uitgaven. De verschillende publicaties, die geraadpleegd moeten worden om volledig te blijven, de groote plaatsruimte aan strafzaken afgestaan en de opnemng van vele vonnissen van lagere rechters zijn drie grieven, welke tegen de bestaande uitgaven worden aangevoerd en op grond waarvan tot meerdere eenheid wordt geraden. Zou die eenheid misschien te vinden zijn in splitsing van de stof en hare verdeeling over een publicatie voor burgerlijk recht, een voor strafrecht en dergelijke meer? Zooals ons tijdschrift de militaire rechtspraak bekend maakt. Wij hopen dat de hiervoor te benoemen commissie uit de Advocaten-vereeniging eventueel ook met ons tijdschrift rekening zal houden, in het bijzonder wanneer tot specialisatie van de uitgave onzer rechtspraak mocht worden besloten. Tot overleg zijn wij gaarne bereid.

INGEKOMEN EIJDRAGEN.

De achterstand bij de militaire Justitie.

DOOR

M. VAN LOKHORST,

Eerste Luitenant der Infanterie.

De achterstand bij de militaire Justitie wordt steeds grooter. Meestal duurt het maanden voordat de verdachte voor den krijgsraad verschijnt. Of de zeekrijgsraden ook zoo overstelpt zijn met werk als de krijgsraden van de landmacht is mij niet bekend, maar bij de laatste is de arbeid wellicht wel vertienvoudigd.

De oude organisatie van 5 militaire arrondissementen, elk met zijn krijgsraad, werd betrekkelijk kort voor de mobilisatie gewijzigd en slechts drie krijgsraden zouden voortaan in geheel Nederland voor de militairen recht moeten spreken. Ongetwijfeld had men bij deze beperking, zooals bij zooveel andere belangrijke aangelegenheden, weinig — wellicht in het geheel niet — rekening gehouden met de mogelijkheid eener mobilisatie. Het \pm 35.000 man sterke Nederlandsch Indische Leger beschikt over 6 krijgsraden. Hieraan is zeer zeker de verdeling van dat leger over een enorme uitgestrektheid en een groot aantal eilanden niet vreemd, maar toch doet deze vergelijking ons duidelijk worden, dat ten onzent een aantal van 3 krijgsraden — ook in vredetijd — geen weelde is! Doch toen kwam de mobilisatie! Reeds dadelijk was natuurlijk de landmacht op oorlogssterkte gebracht, laten we zeggen ongeveer 200.000 man. Dezelfde 3 krijgsraden, die eerst noodig waren geoordeeld voor de vredesstrekke van ons leger moesten nu hun werkzaamheid uitbreiden over een legersterkte van 200.000 man! Doch daarbij bleef het niet! Twee oorzaken waren er, die den reeds ongunstigen toestand steeds ongunstiger deden worden, n.l. de onophoudelijke uitbreiding der weermacht en de hand over hand toenemende criminaliteit.

Door de uitbreiding der weermacht nam niet alleen het *aantal* militairen toe maar men kreeg hierdoor ook meer militairen van hooger leeftijd onder de wapenen. De herhalingslichtingen zijn in vredetijd slechts korten tijd, hoogstens 5 weken achter elkaar, onder de wapenen terwijl deze oudere militairen nu met de jongeren steeds aanwezig blijven. Bovendien riep de landstormwet bij elke volgende jaarklasse steeds oudere mannen op. Zonder mij te wagen

aan de stelling, dat de criminaliteit van 20 jarigen kleiner is dan van ouderen ligt het toch voor de hand, dat er tal van natuurlijke redenen zijn, die veroorzaken, dat de oudere manschappen eerder voor den krijgsraad gebracht moeten worden dan de 20 jarige miliciens. Men denke slechts aan de omstandigheid, dat de ouderen meerendeels huisvaders zijn en velen een zaak of onderneming hebben, waardoor b.v. de verleiding tot desertie zooveel grooter is.

Ook maakte de grootere sterkte der onderdeelen, die soms in primitieven toestand gelegerd zijn, het toezicht moeilijker en daardoor de discipline veelal slapper, wat noodwendig tengevolge had, dat de overtredingen tegen de krijgstucht in aantal — ook relatief — toenemen.

Steeg dus de specifiek militaire criminaliteit door de genoemde oorzaken, het mag bekend geacht worden, dat de criminaliteit in het algemeen gedurende de mobilisatie ook toenemende is.

Smokkelen, oorlogswinstzucht en armoede zijn de voornaamste factoren, die hiertoe geleid hebben.

De aflossing der lichten van de militie en van de landweer bracht voor onze krijgswaarden groote vermeerdering van werk, want terwijl de onder de wapenen komende recruten gelijk aan of grooter in aantal waren dan de afgeloste lichten, bleven deze afgeloste lichten onder de militaire wetten staan daar zij niet met *groot verlof* doch met onbepaald *klein verlof* werden gezonden. De kleinverlofganger immers moet zelfs voor elke rijwiël-overtreding voor den militairen rechter verschijnen. De groote uitbreiding van onze weermacht deed bovendien ook het aantal klachtzaken geweldig toenemen.

Welke waren nu de gevolgen van deze buitengewone toestanden?

Bij sommige korpsen zijn de strafkamers opgepropt met arrestanten. Men moet in de strafkamers zoowel de krijgstuchtelijk gestraften bergen als de arrestanten, die eerlang voor den krijgsraad moeten verschijnen en de militairen aan wien het voorloopig arrest in de politiekamer is opgelegd.

Eigenen onze strafkamers zich meerendeels al niet goed voor het opsluiten van gestraften, zij zijn nagenoeg zonder uitzondering ten eenen male ongeschikt voor het opbergen van menschen wien uitsluitend het ontvluchten moet belet worden, menschen overigens, die nog niet gestraft zijn, ja die zelfs vrijgesproken zouden kunnen worden! Reeds deze omstandigheid (dat de betrokkenen vrijgesproken of tot een zeer lichte straf veroordeeld zouden kunnen worden) maakt het noodzakelijk dat dit arrest zoo kort mogelijk dure.

En wat zien we gebeuren? Het is geen zeldzaamheid, dat zulke z.g.n. voorarrestanten soms 2 à 3 maanden in de strafkamers doorbrengen voor zij voor den krijgsraad verschijnen! Het geval is niet denkbeeldig, dat zulke menschen veroordeeld worden tot een straf, veel korter dan hun voorloopige hechtenis duurde; ook al wordt deze afgetrokken — wat gelukkig vrijwel regel is — dan nog kwetst deze toestand het rechtsgevoel.

Te velde zijn de meest onbeholpen gelegenheden ingericht tot

strafkamers en in de meeste kazernes is de toestand om andere redenen niet veel beter. Soms brengen 10 à 12 menschen weken en weken door in een ruimte van 6 bij 6 meter. Bezigheid hebben zij niet en ledigheid is des duivels oorkussen!

Soms moeten zij gezamenlijk gebruik maken van één privaatton in hun arrestkamer.

De normalen, de gedegeneerden, allen huizen daar bij elkaar.

De toestand is er véél slechter dan in een gevangenis. En in deze omgeving vinden de vele gedegeneerden onder deze arrestanten volop gelegenheid hunne medearrestanten geestelijk te besmetten en niet alleen geestelijk, soms ook nog lichamelijk! Doch de geestelijke besmetting acht ik erger. Uit de groote steden vooral zijn natuurlijk ook misdadigers van de ergste soort onder de wapenen en die vinden — voorarrestant geworden — nu eene prachtige gelegenheid privaatles te geven in zeer ongewenschte vakken!

Ook de dienstweigeraars laten deze gelegenheid niet onbenut om propaganda te maken. Ik bedoel hier niet zoozeer hen, die wegens godsdienstige principes dienstweigeraar zijn, doch de steeds in aantal toenemende querulanten en anarchisten, die zich „principieel dienstweigeraar” *noemen*. Gelegenheid om de voorarrestanten soortsgewijs bijeen te plaatsen is er gewoonlijk niet. Het gevolg is, dat vele voorarrestanten, die niet gedegeneerd doch slechts slap van wil zijn, in de strafkamers ongetwijfeld bedorven worden. Dat onder deze arrestanten een min of meer muitende geest heerscht mag dan ook niet verwonderen.

Voortdurend zinnen zij op middelen tot ontvluchting en maar al te vaak gelukt deze.

Ons kader en onze soldaten zijn over het algemeen dan ook niet geschikt om op te treden als bewakers dezer voorarrestanten, vooral niet nu zooveel gevaarlijke en lastige elementen daaronder voorkomen. Gevangenen bewaken is een geheel apart beroep, waarvoor men aan menschenkennis, durf en doortastendheid moet paren en waarvoor een zeer geschikte lokaliteit almede een eerste vereischte is. Het bewakend personeel wisselt bovendien steeds; dit maakt de zaak nog moeilijker.

Zagen we dus, dat de arrestanten niet behandeld kunnen worden zooals dat zou behooren en zagen we, dat lokaliteit en bewakend personeel niet aan matig te stellen eischen voldoen, er is nog een andere zeer bedenkelijke kant aan deze zaak. Ik bedoel hier de invloed, die op de bewoners van het kwartier geoefend wordt door de voortdurende aanwezigheid van voorarrestanten, waaronder veel ongewenschte elementen.

Niet alleen voldoen de arrestlokalen in de kazernes niet, maar deze arrestanten behoorden in het geheel niet in een kazerne thuis!

De jonge recruten kunnen — zooals dat naar ik met stelligheid weet wel geschiedt — bijna dagelijks bijwonen hoe deze voorarrestanten hun baldadigheid en vernielzucht botvieren, hoe zij meerderen brutaliseeren en dreigen, die zelfs te lijf gaan en hoe zij telkenmale uit het arrest weten te ontsnappen.

Op die manier maken zij zich in de oogen van vele militairen interessant en verkrijgen soms een soort geheimzinnig martelaarschap. Op vergaderingen van een bepaalde soort volgepropt met gemeenplaatsen over „het militarisme”, meent menig soldaat de consequenties van dat militarisme nu voor zich te zien en — het moet gezegd — men diende te zorgen dat dit onmogelijk was.

Hoe moeilijk ook, dit kan anders en ik zal het straks aantoonen. Het ontzag voor de Justitie wordt bovendien door het lange voorarrest geschokt.

Snel recht imponeert en dwingt ontzag af; langzaam recht doet de eerbied voor vrouwe Justitia afnemen.

Nu is er wel iets gedaan!

Zoo is mij bekend, dat de krijgsraad te 's-Gravenhage met 2 auditeurs-militair werkt en er schijnen ook garnizoenen te zijn, waar meerdere officieren-commissarissen werkzaam zijn. In het midden latende of dit wel volgens de letter geoorloofd is, wil ik in elk geval toejuichen, dat men *iets* gedaan heeft. Ook bij de korpsen zat men niet stil. De officieren-commissarissen konden het omvangrijke werk onmogelijk af en zoo werd langzaam de zonderlinge toestand geboren, dat het voorloopig onderzoek bij de korpsen soms bijna geheel het werk van den officier-commissaris overnam. Ik zeg *bijna* geheel want eerst bij den officier-commissaris kan de eed worden afgenomen en moet dus in elk geval een nieuw verhoor plaats hebben. Maar veelal is alles voor den officier-commissaris reeds pasklaar gemaakt en heeft hij niet meer naar den samenhang van de te behandelen zaak te zoeken.

Hoe lofwaardig en veelal doeltreffend ook, toch is deze practijk niet zonder bedenking!

Waar toch bij sommige korpsen naar mij bekend is, reeds 6 à 10 officieren belast zijn met korpsonderzoeken, zal niet altijd met zorg er op gelet kunnen worden, dat deze officieren wel in alle opzichten voor hun lastige taak geschikt zijn. Een onhandig verhoor kan menig onderzoek voorgoed verknoeien!

En onder welke primitieve omstandigheden moeten deze officieren soms werken!

Meerdere met onderzoeken belaste officieren zitten soms bij elkaar in één lokaal, kunnen hunne getuigen nauwelijks verstaan; zij moeten veelal hun eigen secretaris zijn, wat de goede behandeling ook al niet bevordert. Van een rustig gadeslaan der getuigen en een rijp overdenken der zaak kan onder zulke omstandigheden geen sprake zijn.

Daar de meeste zaken door den achterstand niet dadelijk behandeld kunnen worden, zijn vele getuigen intusschen overgeplaatst, met verlof, in het hospitaal enz, enz. en dit doet het onderzoek opnieuw langer duren. Gelegenheid om getuigen te laten wachten zonder met anderen in aanraking te komen is er weinig; gelegenheid tot rustig confronteeren bestaat bijna evenmin. En dat terwijl kalmte gepaard aan doortastendheid zoo noodig is! En dat terwijl flinke lokaliteit zoo gewenscht is!

Als van zelf dringt zich de vraag op: „maar hoe dan verbetering aan te brengen”? Want na het voorgaande zal het ieder duidelijk zijn, dat hier ingegrepen *moet* worden.

Als middelen ter verbetering noem ik:

1. Uitbreiding van het aantal krijgswaarden.
2. Tewaakstelling van meerdere officieren-commissarissen in groote garnizoenen.
3. De voorarrestanten moeten niet in de kazerne, doch daarbuiten ingesloten worden.
4. De militairen met onbepaald klein verlof moeten voor den burgerrechter te recht staan als het geen specifiek militaire aangelegenheden betreft.
5. Zeer lastige elementen behooren niet in de gewone klasse van militairen thuis.
6. De commissiën van onderzoek bij de korpsen moeten behoorlijk geïnstalleerd zijn.

Bezien we deze punten nader.

Ad 1. Ongetwijfeld zijn er meer voorstanders van uitbreiding van het aantal krijgswaarden en ik vermeen dan ook, dat men vroeg of laat hiertoe over zal moeten gaan. Als men dan toch hiertoe over moet gaan, laat het dan vroeg zijn, want in *dezen* maatregel moet de voornaamste verbetering gezocht worden. Het is te hopen, dat men dan tevens bij deze uitbreiding rekening zal houden met de organisatie van onze weermacht.

Voor de hand zou dan liggen dat per divisie en per linie of stelling een krijgswaad werd ingedeeld. Volgens dien gedachtengang zou men dan krijgen:

- 4 krijgswaarden bij het Veldleger,
- 1 in de Hollandsche Waterlinie,
- 1 in de Stelling van Amsterdam,
- 1 in de Stelling van den Helder,

en 1 voor de beide stellingen aan den Zuidrand van de vesting Holland te zamen, daar deze beide stellingen klein zijn en dicht bij elkaar liggen. Totaal zouden dus thans 8 krijgswaarden volgens dit systeem noodig zijn, terwijl bij uitbreiding van het aantal divisiën dus ook het aantal krijgswaarden zou toenemen. Dit zou tevens mogelijk maken, dat bij mobilisatie de krijgswaarden mee te velde zouden gaan voor zoover zij tot het veldleger behooren, terwijl de krijgswaarden in de liniën en stellingen dan reeds in vreedstijd in hun arrondissement aanwezig zouden zijn.

Dit zou meteen het oprichten van krijgswaarden te velde geheel overbodig maken.

Dergelijke improvisaties bij het begin van den oorlog toch zijn bedenkelijk te achten!

De territoriale troepen, depôt-troepen enz. zouden dan onder het rechtsgebied der krijgswaarden in de liniën en stellingen gebracht behooren te worden. De meerdere kosten zijn een noodzakelijk gevolg van den groei van onze weermacht en om snel recht te verzekeren

moet steeds geld te vinden zijn! Bovendien zouden vooral in mobilisatie-tijd de reiskosten belangrijk minder zijn dan thans het geval is, (daar de af te leggen afstanden kleiner zouden zijn door het grooter aantal krijgsraden), iets waardoor de totaalkosten zeker niet zoo belangrijk zouden toenemen. Maar hoofdzaak is, dat de tucht zooveel beter gegewaarborgd zou worden en het aantal vergrijpen tegen de tucht stellig af zou nemen, want de toeneming der criminaliteit mag eveneens voor een gedeelte geweten worden aan de langzame berechting.

Het zij me tevens vergund een enkele opmerking te maken over de huidige samenstelling der krijgsraden. Beziel door het loffelijk streven zoo min mogelijk officieren te onttrekken aan den troepen-dienst, heeft men thans gepensioneerde officieren zitting doen nemen in onze krijgsraden.

Ook dit is niet zonder bedenking.

De officier krijgsraadlid is meestal op justitieel gebied geen expert maar is althans deskundige op militair gebied. Hoe staat het echter met deze quaëstie bij de gepensioneerden? Naar ik vernam waren sommige leden der krijgsraden reeds 20 jaren en langer gepensionneerd toen zij zitting namen!

Zij zijn dan noch op rechterlijk, noch op militair gebied deskundig te achten; zij hebben niet meegeleefd met onze weermacht!

De krijgsraad, in gewone omstandigheden samengesteld uit actief dienende officieren, bevat zoowel den jeugdigen tweede-luitenant als den rijperen kameraad van hooger rang en dat is dunkt me ook menschkundig.

Hoe het ook zij, het aantal krijgsraden zal uitgebreid *moeten* worden en spoedig!

Ad 2. Dit punt spreekt voor zichzelf. Het moet onlogisch genoemd worden, dat zoowel de zeer kleine garnizoenen als de zeer groote allen één officier-commissaris hebben. Garnizoenen van 6 à 12000 man zijn toch geen zeldzaamheid gedurende de mobilisatie.

Reeds werd er op gewezen, dat in sommige garnizoenen meer officieren-commissarissen te werk gesteld zijn, doch dit behoorde officiëel geregeld te zijn.

Ad 3. Over deze wenschelijkheid zullen allen het wel eens zijn, doch plaatsgebrek in de huizen van bewaring belette tot nog toe de uitvoering hiervan.

Hieraan zou tegemoet gekomen kunnen worden door de voorarrestanten, die eene verwijzing naar den krijgsraad hebben ontvangen, onmiddellijk na uitreiking daarvan te plaatsen bij een speciaal daarvoor opgericht onderdeel, gelegd in een zeer geschikte gelegendeid, dicht bij de residentie van den betrokken krijgsraad. Bijzonder daarvoor in aanmerking zouden komen eenige oude forten e.d.; in elk geval liefst geen gebouwen *in* een stad gelegen.

Het dienen inrichtingen te zijn die met eenvoudige maatregelen goed te bewaken zijn. De voorarrestanten, die nog geen verwijzing ontvangen hebben, behooren *in* hun garnizoensplaats buiten de kazerne ingesloten te worden. In de steden komen daarvoor in aanmerking huizen

van bewaring, gevangenissen, politiebureelen enz, kortom inrichtingen *berekend* op het herbergen van arrestanten. In garnizoenen waar men over dergelijke inrichtingen niet beschikt, zouden ze met den meesten spoed aangebracht behooren te worden, doch tot elken prijs moeten deze menschen uit de kwartieren der militairen verwijderd worden.

Zoodra de mobilisatie afgelopen is zullen ook zij, die een verwijzing ontvangen hebben, op de laatst aangegeven manier behandeld kunnen worden en zal het niet noodig meer zijn voor hen afzonderlijke maatregelen te nemen.

Ad 4. Door een kleine wetswijziging zou dit punt verwezenlijkt kunnen worden. Wellicht bestaat na onderzoek door ter zake kundigen nog wel een eenvoudiger en sneller manier om hiertoe te geraken.

Ad 5. Thans kunnen militairen eerst nadat zij *onder de wapenen* blijf hebben gegeven lastige en ongehoorzame elementen te zijn, in de tuchtklasse geplaatst worden.

Ik zou echter wenschen, dat deze maatregel bij velen reeds preventief werd genomen. Vooral uit de groote steden komen verscheidene dienstplichtigen onder de wapenen, die reeds bij justitie of politie slecht staan aangeschreven. Het zou gewenscht zijn hen *dadelijk* bij indiensttreding in de tuchtklasse in te deelen.

Behalve voorkomen van overtredingen tegen de krijgstucht zit hier nog een andere gedachte voor, namelijk het goed recht van fatsoenlijke menschen om niet noodgedwongen in intiem verkeer met misdadigers en gedegenereerden te leven. Mochten tegen dezen maatregel overwegende bezwaren bestaan, dan zou althans het middel toegepast kunnen worden deze elementen bij indiensttreding onder de wapenen te doen komen in een garnizoen, dat zoo ver mogelijk verwijderd ligt van hun woonplaats, hen daar in te deelen bij een bepaald onderdeel en nauwlettend zorg te dragen, dat zij niet in garnizoen komen in hun woonplaats, of dicht daarbij.

Ad 6. De officieren belast met voorloopig onderzoek bij de korpsen dienen te beschikken over ruime lokaliteit, zoo mogelijk secretarissen, terwijl ernstige zaken door commissies van 2 officieren (waarvan 1 secretaris) behooren onderzocht te worden. Dat deze officieren zoolang hun onderzoek duurt van alle andere diensten vrijgesteld behooren te zijn behoeft zeker wel geen betoog.

Met bovenstaande hoop ik een steentje bijgedragen te hebben tot verbetering van den inderdaad onhoudbaren toestand. Het eerste der genoemde middelen blijft het voornaamste.

Er is periculum in mora!

AMSTERDAM, 18 Januari 1918.

Rechtspositie der leden van het Vrijwillig Militair Automobiel-Korps.

DOOR

Mr. Dr. R. E. KRÄMER

Referendaris bij het Departement van Oorlog.

In de jongste aflevering van dit tijdschrift (blz. 378) is opgenomen de Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van 30 November 1917, waarbij dat Hof heeft beslist, dat de officieren-leden van het Vrijwillig Militair Automobiel Korps militairen zijn omdat zij behooren tot de formatie van een korps der armee (Art. 2 Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande).

Met deze beslissing van ons hoogste militair-rechtelijk college kan ik mij niet vereenigen en in het bijzonder niet met de motiveering van de gevallen uitspraak en ik acht het van genoegzaam belang om deze uitspraak en de gronden waarop zij berust aan eene nadere beschouwing te onderwerpen.

Bij bovengenoemde Sententie is een Reserve-Eerste-Luitenant der Huzaren schuldig verklaard aan het als officier slaan van zijn meerdere in rang in tijd van vrede en niet voor den vijand en het als officier met woorden beleedigen van zijn meerdere in rang, als een voortgezette handeling beschouwd, op grond, dat bewezen is verklaard, dat hij den Kapitein van het Vrijwillig Militair Automobiel Korps J. R. K. een slag of stomp in het aangezicht heeft toegebracht en hem ten slotte met woorden heeft beleedigd.

De Kapitein van het Vrijwillig Militair Automobiel Korps is dus naar 's Hofs beslissing de meerdere van een Reserve-Eerste-Luitenant in den zin van de artikelen 99 en 100 van het Crim. Wetb. v. h. Krijgsvolk te lande. Bezien wij de door het Hof daarvoor aangevoerde gronden wat nader.

In de genoemde artikelen van het Crim. Wetb. (99 en 100) betoogt het Hof kan enkel zijn bedoeld op personen, die ingevolge de bepalingen van dat Wetboek, behooren tot het krijgsvolk te lande.

Nu tegen deze bewering zal dunkt mij wel niemand bezwaar maken, hetgeen naar mijn meening niet gezegd kan worden van de hierop volgende overweging van de Sententie. Kort saamgevat komt deze overweging op het volgende neer.

De officieren van het Vrijwillig Automobiel Korps kunnen niet begrepen zijn onder de „hooge en mindere officieren” waarvan sprake is in den aanhef van art. 2 van het Crim. Wetb. v. h. krijgsv. te lande, want onder de daar genoemde officieren en onderofficieren (ook korporaals) worden verstaan alle militairen in de legerorganisatie, begrepen, die eenigen militairen rang bekleeden. Tot deze hoogere en mindere officieren kunnen dus enkel gerekend worden de militaire officieren in art. 60 der Grondwet bedoeld, die door de Koningin

worden benoemd en wier pensioen, bevordering en ontslag door de wet worden geregeld.

In gemeld artikel 2 wordt echter als tweede categorie van tot het krijgsvolk te lande behoorende personen aangewezen „allen die in de „formatie der onderscheidene korpsen der armee zijn begrepen”. De leden van het V. M. A. Korps nu behooren tot zoodanig korps der armee. Immers door de algemeene legerorganisatie wordt aangewezen welke onderscheidene korpsen de armee bevat, maar omtrent enkele korpsen bestaan afzonderlijke bepalingen, als voorbeeld waarvan kan gewezen worden op het korps Marechaussee, waaromtrent in het Besluit van den Souvereinen Vorst van 30 Januari 1815 is bepaald „Het Korps Marechaussee maakt een gedeelte der Landmacht uit”. In het Koninklijk Besluit van 3 Juni 1913, no. 51, waarbij het Vrijw. Mil. Aut. Korps werd ingesteld is dit niet, zooals bij het Korps Marechaussee wel, met zoovele woorden gezegd, maar dit is ook niet noodig, daar de bepalingen van dit Besluit voldoende aanwijzingen bevatten, waaruit dit karakter van het korps met stelligheid is af te leiden.

Op deze bepalingen van genoemd Besluit en de bewijskracht die het Hof er voor zijne stelling aan toekent kom ik straks terug.

Geen militaire officieren dus zegt het Hof, maar officieren, die in de formatie van een korps der armee zijn begrepen, zijn de leden van het V. M. A. K. Eene onderscheiding dus tusschen militaire officieren en andere officieren die tot een korps der armee behooren.

De vraag dringt zich bij dengeen, die kennis neemt van de onderwerpelijke Sententie, terstond op of de interpretatie, die het Hof hier aan artikel 2 van het Crimineel Wetboek v. h. Krijgsvolk te Lande geeft wel juist is.

Door het geheele Crimineel Wetboek heen wordt steeds scherp onderscheiden tusschen officieren, onderofficieren (waaronder ook korporaals) en soldaten en het ligt nu voor de hand, dat deze onderscheiding ook ten grondslag ligt aan art. 2 van dit Wetboek. Naar die onderscheiding moet dan onder „allen die” worden verstaan de soldaten, waarnaast dan nog afzonderlijk moeten worden genoemd de recruten, omdat recruten, in den zin van dit artikel, nog niet tot een korps behoorden.

Wat voor zin toch heeft de vermelding van „allen, die tot de „formatie van eenig korps der armee behooren”, als de beide voren genoemde categorieën mede begrepen zijn onder de derde categorie of behooren de militaire officieren en onderofficieren soms niet tot de korpsen der armee? Zeker er zijn er, die niet tot een korps behooren, zooals de officieren van den geneeskundigen dienst, de militaire administratie, die tot een dienstvak behooren, maar deze heeft de wetgever van 1815 dan ook wel degelijk afzonderlijk genoemd.

Nee, ik voor mij ben er vast van overtuigd, dat art. 2 van het Crim. Wetboek bedoelt te zeggen, dat tot het krijgsvolk te lande behooren, de officieren, onderofficieren en de soldaten, voor welke meening, naar mijn oordeel, het woordje „voorts” vóór „allen die

....." een goed argument verschaft. In dat woordje toch ligt een uitsluiting van beide te voren genoemde categorieën.

Hoe staat het dan met de rechtspositie dier niet militaire officieren, die tot een korps der landmacht behooren? Zijn voor hen niet toepasselijk de grondwettelijke waarborgen van regeling bij de wet van hun pensioen, bevordering en ontslag? Het Hof noemt bij name het Korps der Marechaussee. Ik geloof dat de officieren van dat korps vreemd zouden opzien als zij hoorden dat zij niet onder de militaire officieren bedoeld in art. 60 Grondwet vallen. En anders is toch uit 's Hof's Sententie werkelijk niet te lezen. Nog eens hoe meer men de zaak beziet, hoe duidelijker het naar mijne meening iemand wordt, dat de door het Hof gemaakte onderscheiding tusschen militaire officieren en andere officieren, die tot een korps der armee behooren niet houdbaar is.

Maar met deze onderscheiding staat of valt het betoog van het Hof, want dit college verklaart zelf, dat de leden van het V.M.A.K. geen militaire officieren zijn bedoeld in art. 60 Grondwet. Verwerpt men deze onderscheiding dan tast men dus de juistheid der Sententie aan en daarom juist kan ik niet met 's Hof's uitspraak meegaan.

Maar dit is niet de eenige grond waarop ik de juistheid van die uitspraak zou willen betwisten.

Ook de stelling van het Hof, dat het Vrijwillig Militair Automobiel Korps is een korps van de armee, van de landmacht, is m.i. alleszins aanvechtbaar.

Dat dit zoo is zegt het Hof is wel niet zooals bij het Korps Marechaussee het geval is, met zoovele woorden gezegd in het K.B. van 3 Juni 1913, no. 51, waarbij het V. M. A. K. is ingesteld, maar de bepalingen van dit Besluit bevatten voldoende aanwijzingen, waaruit dit karakter van het korps met stelligheid is af te leiden. Ik heb juist altijd het tegendeel geloofd en ben steeds van meening geweest, dat uit de bewoordingen van het Besluit duidelijk de bedoeling sprak, de leden van het V. M. A. K. *niet* tot militairen te stempelen. En uit kracht van mijn betrekking aan het Departement van Oorlog, in welke betrekking ik aandeel heb gehad in de totstandkoming van het Besluit, durf ik met beslistheid verklaren, dat het de uitgesproken bedoeling is geweest bij het in 't leven roepen van het V. M. A. K. de leden daarvan *niet* tot militairen te maken. Naar 's Hof's oordeel heeft men dan in het tot uiting brengen van die bedoeling wel deerlijk gefaald.

Gaan wij nu de bepalingen van het Besluit aan de hand van 's Hof's betoog na. In de eerste plaats zegt het Hof is in den naam van het korps het militair karakter uitgedrukt, maar wat meer zegt is, dat in art. 1 van het Besluit is bepaald, dat de bestemming van het korps is „te voorzien in het vervoer van personeel ten „behoefte van de bevelvoering en van den ordonnansendienst bij staven „en onderdeelen, zoowel van het veldleger als van onderdeelen". Dit is dus betoogt het Hof: het op zich nemen en volbrengen van een bepaaldelijk omschreven deel van den dienst in het leger; het

vormen van een dienstvak, waarin, ware het korps niet ingesteld, door een beroepskorps van het leger had moeten worden voorzien.

Een *korps*, dat zich ten doel stelt om een *dienstvak* te vormen, dat is toch weinig correct uitgedrukt. Tusschen een korps en een dienstvak is toch inderdaad verschil, welk verschil art. 2 van het Crimineel Wetboek ook toont te kennen, daar het het personeel van de militaire administratie en van den militairen geneeskundigen dienst afzonderlijk noemt.

Wat is een korps? Het Crimineel Wetboek geeft daarvan geen omschrijving of bepaling. Dit wordt dus aan de administratie overgelaten, wordt in de algemeene legerorganisatie opgenomen of afzonderlijk vastgesteld zooals voor het korps Marechaussee is geschied. In die legerorganisatie nu staat korps naast dienstvak en het verschil daartusschen kan men m.i. het best aanduiden door te zeggen, dat een korps bestemd is om daadwerkelijk aan het aanvallen of keeren van den vijand deel te nemen, terwijl de taak van een dienstvak is om daarbij hulpdiensten te bewijzen, zooals daar zijn diensten van verpleging, van zorg voor zieken en gewonden, enz.

In deze onderscheiding kan men de taak van het V. M. A. K. naar de omschrijving van art. 1 van het Besluit niet rekenen tot die van een korps, maar kan men hoogstens zeggen dat het een dienstvak vormt als men het dan met alle geweld een deel der armee wil laten zijn, wat ik nog steeds niet kan toegeven.

Maar, zoo gaat het Hof voort, het militair karakter van het korps komt nog duidelijker aan den dag in art. 2, tweede lid *c* van het besluit, waar bepaald is, dat het korps (of de leden) door het legerbestuur kan (kunnen) worden geplaatst onder een militairen commandant en in art. 2, tweede lid *b*, bepalende, dat in vreedestijd dienstoefeningen moeten worden aangenomen.

Heel duidelijk, zou ik geneigd zijn daartegenover uit te roepen, komt in de bepalingen van art. 2 tweede lid *b* en *c* aan den dag, dat het korps geen militair korps, geen korps der landmacht is. Wat toch te zeggen, van een bepaling dat een korps der landmacht onder een commandant *kan* worden geplaatst en dat aan het hoofd van het korps staat een bestuur. Terecht zeide de verdediger in de onderwerpelijke strafzaak, dat hij nog nooit van een korps der landmacht had gehoord, dat onder een bestuur staat, wel van een militaire voetbalclub of muziekkorps.

Wat ook te denken van een voorschrift voor een korps der landmacht dat in vreedestijd dienstoefeningen moeten worden gehouden. Een voorschrift van het tegendeel zou ik mij van een korps der armee nog kunnen begrijpen.

Maar ook de overige, niet door het Hof aangehaalde, maar door den verdediger wel degelijk op den voorgrond gebrachte bepalingen van het Koninklijk Besluit zijn m.i. met het militaire karakter van een korps der armee ten eenenmale in strijd. De leden moeten de bevelen van den commandant en van de tot diens staf behorende officieren onmiddellijk opvolgen. Het bestuur moet worden gehoord

bij de voordrachten van den Minister van Oorlog voor de benoeming van den commandant.

Het personeel van het korps, dat der landmacht, de officieren der weerbaarheidsverenigingen en de leden van het Vrijwillig Militair Motorrijders Korps erkennen elkander in hunne rangen en geven, wanneer zij in uniform gekleed zijn, elkander de vastgestelde eerbewijzen.

De schildwachten doen voor de officieren van het korps, in uniform gekleed, dezelfde eerbewijzen als voor de militaire officieren van gelijken rang zijn bepaald.

Blijkt nu toch niet, in het bijzonder uit de laatste twee bepalingen overduidelijk de bedoeling van het Besluit om het V. M. A. K. *niet* tot een militair korps, de leden daarvan niet tot militairen te maken?

Dit alles vormt echter voor het Hof geen bezwaar, voor zulke kleinigheden schrikt het college niet terug. Dit alles betreft enkel de bijzondere organisatie van dit met een bijzonder doel ingesteld korps en raakt niet de vraag of het als korps aan het leger is toegevoegd en moet daarom met stilzwijgen worden voorbijgegaan. Dit is wel een heel gemakkelijke wijze om bezwaren uit den weg te gaan. Ik voor mij vind die bezwaren van zoodanig gewicht, dat men ze niet met stilzwijgen *kan* voorbijgaan en ze onder de oogen zien staat m.i. gelijk met erkenning, dat het V. M. A. K., al is het met een bijzonder doel ingesteld, nimmer is ingesteld om als militair korps deel uit te maken van de landmacht.

Is het toch werkelijk niet te dwaas om aan te nemen, dat aan een militair Departement een Besluit zou kunnen worden ontworpen, samengesteld en bepalingen bevattende als het Besluit van 3 Juni 1913, no. 51, om een korps der landmacht op te richten. Heeft ooit een Minister van Oorlog er aan gedacht om een militair korps in te stellen en daarbij aan de mogelijkheid te denken, dat zulk een korps geen commandant zou hebben of aan het hoofd van een militair korps een bestuur te plaatsen en zich dan in zekere mate afhankelijk te maken van dat bestuur bij verschillende ten opzichte van dit korps te nemen maatregelen door voorafgaand overleg met of advies van dat bestuur te eischen.

Bijzonder sprekend voor het militair karakter van het korps is ook het voorschrift dat de „leden” van het korps de bevelen van den commandant en van zijn staf onmiddellijk behooren op te volgen. Men zou zoo zeggen, dat dit voorschrift voor een militair korps, gelet op de bepalingen van de eerste drie artikelen van het Reglement van Krijgstucht voor het krijgsvolk te lande volmaakt overtollig was.

In waarheid, als men het Koninklijk Besluit van 3 Juni 1913, no. 51 leest, dan krijgt men toch veeleer den indruk te doen te hebben met een regeling voor een weerbaarheidsvereniging dan met eene bestemd voor een korps dat deel moet uitmaken van de landmacht. Ook van de weerbaarheidskorpsen is het niet uitgesloten, dat in oorlogstijd gebruik zal worden gemaakt van hunne diensten,

maar zeker zal men toch niet kunnen of willen beweren, dat de jongelieden van zulk een vereeniging militair zijn.

Nog juister is wellicht de vergelijking van het V. M. A. Korps met de Vereeniging het Roode Kruis. Ook deze vereeniging is bestemd om in oorlogstijd directe hulpdiensten te bewijzen aan de troepen te velde, ook deze vereeniging is een particuliere vereeniging, die haar diensten, haar werkkraft en haar materieel in 's lands dienst stelt, om in oorlogstijd de taak der overheid voor de verdediging des lands te helpen volvoeren. Maar men zal daarom toch de Vereeniging niet als een deel der landmacht aanmerken.

Ik kan het voor het V. M. A. Korps niet anders inzien.

Daarmede is niet gezegd, dat ik van meening zoude zijn, dat de regeling van het K. B. van 3 Juni no. 51 een goede moet worden genoemd. Ik zal de laatste zijn om zulks te beweren. De regeling is een noodregeling, op dat tijdstip in het leven geroepen om in de behoefte van het oogenblik snel te kunnen voorzien en daardoor werd een genus personen geschapen van tweeslachtigen aard, personen aan wie men zeer beslist de hoedanigheid van militair niet wilde geven, maar aan wie men niettemin alle uiterlijke kenteekenen van die hoedanigheid toekende. Dat zulks tot ongewenschte verhoudingen aanleiding gaf en ook op zich zelf niet viel goed te keuren, werd dan ook spoedig ingezien van de zijde van het Departement van Oorlog in verband waarmede maatregelen zijn getroffen, dat de leden van het V. M. A. K. en van het V. M. Motorrijders Korps een vrijwillige verbintenis bij den landstorm sloten, krachtens welke verbintenis zij militair werden. Als ik mij niet bedrieg, zijn dan nu ook alle leden van de beide korpsen, misschien op een zeer enkele uitzondering na, thans militair en heeft daardoor de boven besproken vraag of de beide korpsen zijn, korpsen der landmacht te dezen opzichte haar practisch nut verloren. Ik achtte het echter toch van beteekenis de uitspraak van het Hof niet zonder stilzwijgen voorbij te laten gaan, omdat deze vraag zich wellicht ook ten opzichte van andere corporaties zal kunnen voordoen. Ik wees daarbij boven al met een enkel woord op de weerbaarheidsvereeningen. Zoodra het legerbestuur er nut in mocht zien om in oorlogstijd van de diensten van zulke vereeningen gebruik te maken, loopen de leden dezer vereeningen wellicht gevaar op onverwachte wijze tot militairen te worden gestempeld en daardoor in een bijzondere rechtspositie te worden geplaatst en aan de bijzondere militaire jurisdictie te worden onderworpen, een en ander zonder dat zulks ooit door hen gewenscht is of in hun bedoeling heeft gelegen.

WETGEVING.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

ZITTING 1917—1918. — 283.

Nadere voorzieningen ten aanzien van personen tot de krijgsmacht behorende, aan wie langdurige verloven zijn verleend, doch die onder de bestaande wetten onderworpen blijven aan het militaire straf- en tuchtrecht.

VERSLAG.

Ten aanzien van de artikelen van dit wetsontwerp, waarvan de indiening door verscheidene leden met instemming was begroet, werden de volgende opmerkingen gemaakt.

Artikel 1.

Enkele leden achtten het niet juist dat bij ministerieel voorschrift zal worden uitgemaakt wat onder „onbepaald (klein) verlof” en „langdurig bepaald (klein) verlof” is te verstaan. Naar hun oordeel behoorde, zoo de wet geen nadere aanduiding vermag in te houden, de beteekenis er van in elk geval bij algemeenen maatregel van bestuur te worden vastgesteld.

Voorts zouden eenige leden in lid 1 voor „tijdens zoodanig verlof” willen zien gelezen: „gedurende zoodanig verlof” of „loopende zoodanig verlof”.

Lid 2 kwam sommigen overbodig voor, wijl lid 1 eene uitzondering inhoudt op den regel, dat het militaire straf- en tuchtrecht van toepassing is op alle tot de krijgsmacht behorende personen en derhalve met het noemen van die uitzondering de zaak genoegzaam is geregeld. Wil men lid 2 om eenige reden behouden, dan zullen toch de woorden „aanstonds van rechtswege” als volstrekt overtollig moeten vervallen.

Gevraagd werd of op strafbare feiten, gedurende het in het artikel bedoelde verlof gepleegd doch bij het eindigen van het verlof nog niet berecht, de militaire rechtspraak van toepassing zal zijn. Deze vraag gaf aanleiding tot de opmerking, dat gelijksoortige gevallen zich ook thans voordoen, wanneer n.l. strafbare feiten worden begaan en nog niet zijn berecht voordat de delinquent, opgeroepen voor den militairen dienst, zich daarin heeft begeven.

Artikel 2.

Gevraagd werd of met „uniformkleeding” de kleeding in haar geheel wordt bedoeld.

Eenige leden gaven in overweging onder *a* te doen vervallen het woord „telkens” en onder *b* voor „zoodra en zoolang” te lezen: „wanneer”.

De Commissie van Rapporteurs, vertrouwend dat de Regeering bereid zal zijn deze opmerkingen alsnog schriftelijk of mondeling te beantwoorden, is van oordeel, dat daarmede de openbare behandeling van het wetsontwerp genoegzaam is voorbereid.

Aldus vastgesteld den 13den Februari 1918.

ROODENBURG.

VAN SASSE VAN YSSELT.

BOISSEVAIN.

HUBRECHT.

RUTGERS.

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG.

(Ingezonden bij brief van 21 Februari 1918).

Terwijl het den ondergeteekenden zeer aangenaam was te ontwaren, dat de indiening van dit wetsontwerp door verscheidene leden met instemming is begroet, geven de in het Verslag gemaakte opmerkingen hun alsnog aanleiding tot de volgende beantwoording.

Artikel 1.

Volgens dit artikel zal bij Ministerieele voorschriften worden bepaald, aan welke verlofgangers „onbepaald (klein) verlof” of „langdurig bepaald (klein) verlof” zal worden verleend. Bij die Ministerieele voorschriften zal aan de commandeerende officieren worden opgedragen om aan de personen, aan wie onbepaald (klein) verlof of langdurig bepaald (klein) verlof zal worden verleend, in den vervolge uit te reiken verlofpassen, waaruit blijkt, dat de verlofganger is gezonden met „onbepaald (klein) verlof” of „langdurig bepaald (klein) verlof”, in den zin dus van dit artikel. Ten aanzien van de personen, aan wie onbepaald (klein) verlof of z.g. zakenverlof, studieverlof, landbouwverlof en dergelijke reeds is verleend, zal kunnen worden volstaan met eene algemeene beschikking van den Minister van Oorlog, bepalende, dat deze personen geacht zullen worden te zijn gezonden, onderscheidenlijk met een der verloven in den zin van de ontworpen regeling. Dit alles komt zoo eenvoudig voor, dat een algemeene maatregel van bestuur veilig kan worden ontbeerd. In geval van

twijfel omtrent de rechtspositie van een verlofganger, zal die door de kennismening van verlofpas of aantekeningen bij de korpsen aanstonds kunnen worden opgeheven. Bij de korpsen worden contrôlelijsten, ook bevattende aantekening van de verleende verloven, aangehouden en, in geval van twijfel, kan het Openbaar Ministerie aanstonds eene schriftelijke verklaring van den korpscommandant aanvragen.

De in de ontworpen regeling bedoelde klein-verlofgangers komen ten aanzien van de jurisdictie in gelijke positie als de groot-verlofgangers, ten aanzien van welke zich moeilijkheden met betrekking tot de rechtsmacht niet hebben voorgedaan.

Het woord „tijdens” in het eerste lid is door „gedurende” vervangen.

Het tweede lid zouden de ondergeteekenden zekerheidshalve willen handhaven. De woorden „aanstonds van rechtswege” zijn thans geschrapt, zonder dat dit nochtans wijziging in beteekenis medebrengt.

Voor de jurisdictie is beslissend het tijdstip, waarop het feit is begaan. Was de verdachte toen aan de militaire, resp. burgerlijke rechtsmacht onderworpen, dan blijft hij dit ten aanzien van het begane feit.

Artikel 2.

Met „uniformkleeding” — niet te verwarren met uitrustingsstukken — is *niet* bedoeld de kleeding in haar geheel. Opzettelijk is het woord „uniform” vermeden. De verlofganger zou anders, door zich niet geheel in uniform te kleeden, de toepasselijkheid van het militaire straf- en tuchtrecht kunnen ontduiken, tot schade van tucht en subordination.

Het woord „telkens” onder *a*, alsmede de woorden „zoodra en zoolang” onder *b*, zouden de ondergeteekenden duidelijkheidshalve willen behouden.

Een gewijzigd ontwerp van wet gaat hiernevens.

De Minister van Justitie,

B. ORT.

De Minister van Marine,

J. J. RAMBONNET.

De Minister van Oorlog,

DE JONGE.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is nadere voorzieningen te treffen ten aanzien van personen tot de krijgsmacht behoorende, aan wie langdurige verloven zijn verleend, doch die onder de bestaande wetten onderworpen blijven aan het militaire straf- en tuchtrecht:

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De tot de krijgsmacht behoorende persoon aan wien, overeenkomstig de door of vanwege Onzen Minister van Marine of van Oorlog vastgestelde voorschriften „onbepaald (klein) verlof” of „langdurig bepaald (klein) verlof” is verleend, is gedurende zoodanig verlof niet onderworpen aan het militaire straf- en tuchtrecht.

Bij het eindigen van het verlof, hetzij ten gevolge van eenige terugroeping, hetzij door het verstrijken van den termijn, is het militaire straf- en tuchtrecht weder van toepassing.

Artikel 2.

Het bepaalde in het eerste lid van artikel 1 is niet van toepassing op den (klein) verlofganger:

a. telkens wanneer hij uniformkleeding of het voor hem vastgestelde kenteeken of onderscheidingsteeken draagt;

b. zoodra en zoolang hij ingevolge eenige opdracht militairen dienst moet verrichten;

c. voor zoover hij zich schuldig maakt aan een der feiten waartegen is voorzien bij de artikelen 99 en 100 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te water of bij de artikelen 99—101 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande.

Artikel 3.

Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Zoodra de tegenwoordige buitengewone omstandigheden hebben opgehouden te bestaan, zal door Ons aan de Staten-Generaal een voorstel van wet worden gedaan, waarbij de intrekking van deze wet wordt geregeld.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Justitie,

De Minister van Marine,

De Minister van Oorlog,

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

ZITTING 1917—1918. — 284.

Nadere voorzieningen aangaande de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling door den militairen rechter.

VOORLOOPIG VERSLAG.

De indiening van dit wetsontwerp, dat zich geheel aansluit bij het met groote zorg en bekwaamheid samengestelde rapport van de Commissie voor de invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht en de Wet op de Krijgstucht, vond algemeene instemming. Men betreurde het intusschen, dat de Regeering zich tot de aanbieding van dit afzonderlijk wetsvoorstel had genoopt gevoeld en niet heeft willen overgaan tot de indiening van het ontwerp-invoeringswet, dat door gezegde Commissie is samengesteld; het is toch niet te verwachten, dat dit ontwerp tot eenige discussie van beteekenis aanleiding zal geven. De nieuwe wettelijke regeling betreffende het militaire straf- en tuchtrecht dateert reeds van 1903; dat thans eindelijk tot invoering er van zal worden overgegaan, is een bescheiden verlangen.

Sommige leden spraken den wensch uit, dat het onderhavige ontwerp, tot wet verheven, zal leiden tot eene milde toepassing van het instituut van voorwaardelijke veroordeeling door den militairen rechter. Zij achtten het noodig hierop met eenige klem te wijzen, wjl zij den indruk hadden gekregen, dat de Departementen van Oorlog en van Marine tegen de invoering van dat instituut in de militaire rechtspraak nog altijd eenige bedenking hebben. Zij riepen zich op de motiveering in de Memorie van Toelichting, waarin op bladz. 2 in het bijzonder op de „specifiek militaire rechtsorde” wordt gewezen en wordt uiteengezet, dat daardoor de toepassing van het instituut wordt teruggebracht binnen betrekkelijk enge grenzen. Ook had tot dien indruk bijgedragen art. 2 van het ontwerp, dat de voorwaardelijke veroordeeling wil doen geschieden

„indien het militair belang zich niet daartegen verzet.” Is het de bedoeling, door vooropstelling van het militair belang, zoo min mogelijk de voorwaardelijke veroordeeling te doen toepassen? De leden hier aan het woord zouden zulks betreuren, daar toch toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling ook bij zuiver militaire delicten zeer gewenscht kan zijn; men dacht hierbij o. a. aan weinig ernstige gevallen van desertie ten gevolge van verblijf in het buitenland en aan sommige gevallen van insubordinatie onder den invloed van sterken drank of van geprikkelde stemming. Al zou men tegen artikel 2 op zich zelf geen bezwaar kunnen maken, eene te beperkte toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling zou kunnen worden bevorderd door de bewoordingen der Memorie van Toelichting, waarin naast het reeds vermelde, nog vrij sterk op den voorgrond wordt gesteld, dat de militaire rechter zal hebben te waken, dat het belang van de handhaving der krijgstucht door de toepassing van het nieuwe instituut geen schade ondervindt.

Verscheidene andere leden achtten de geuite vrees ongegrond. Zij wezen er op, dat de woorden „*specifiek militaire rechtsorde*” in de Memorie van Toelichting gebezigd worden in tegenstelling met de algemeene rechtsorde en derhalve slechts kunnen betrekking hebben op de tucht en de subordinatie, twee voor de deugdelijkheid van een leger onmisbare vereischten. Zij meenden overigens de gegronde verwachting te mogen hebben, dat ook de militaire rechter zich bij de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling op niet bekrompen standpunt zal weten te plaatsen.

Artikel 1.

Enkele leden achten het gebruik van het woord „overeenkomstig” hier niet juist. Immers de laatste der slotbepalingen, waarop bedoeld wordt, stelt tot nadere wettelijke voorziening de artikelen 14a—14k van het Wetboek van Strafrecht buiten toepassing ten aanzien van door den militairen rechter opgelegde straffen. Zij zouden het beter achten, indien artikel 1, gelijk door bovengenoemde Commissie bij art 67 van haar ontwerp werd voorgesteld, zoude luiden: „De laatste der slotbepalingen van de wet van 12 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 247) vervalt”. Ook zoude men „Overeenkomstig” kunnen vervangen door: „In afwijking van”.

Andere leden beaamden niet de juistheid van deze opmerking en keurden de voorgestelde redactie goed. Het is toch overeenkomstig bedoelde slotbepaling, dat hier eene nadere voorziening wordt getroffen, waar die slotbepaling de toepassing van de bepalingen van het Wetboek van Strafrecht in zake voorwaardelijke veroordeeling, voor zooveel betreft straffen, door een militairen rechter opgelegd, tot nadere wettelijke regeling uitsloot. Deze leden achtten het intusschen eene verbetering, indien voor „Overeenkomstig” werd gelezen: „Ingevolge”.

Artikel 2.

Daargelaten de bezwaren, welke hierboven tegen dit artikel tot uiting kwamen, achtten sommigen het geheel overbodig. Huns inziens zal de militaire rechter, ook bij gemis van deze bepaling, de voorwaardelijke veroordeeling niet toepassen, indien het militair belang zich daartegen verzet.

Anderen deelden niet het gevoelen, dat de bepaling kan vervallen. Zij stemden in met de opvatting, in de Memorie van Toelichting weergegeven, dat, waar het begane feit uitsluitend of mede een bijzonder militair karakter draagt, eene voorwaardelijke veroordeeling enkel oorbaar zal zijn, indien ook het belang der specifiek militaire rechtsorde haar toelaat. Verzet dat belang zich tegen zoodanige veroordeeling, dan behoort de militaire rechter niet de bevoegdheid te hebben haar toe te passen. Derhalve sluit eene bepaling als van art. 2 zich zeer juist aan bij eene wettelijke regeling, die beoogt het heulen met den vijand te voorkomen en de tucht en de subordination in het leger te handhaven. Eenige leden wenschten er hierbij op te wijzen, dat het belang van een goede tucht op den voorgrond dient te staan. Terecht vangt art. 80 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande aan met de woorden: „De subordination is het wezen en de ziel van de militaire dienst”. In zijn commentaar op dit wetboek licht mr. Pols die woorden toe, er op wijzende, hoezeer de kracht van een leger vooral schuilt in zijn éénheid van wil en van handeling. Het is redelijk, dat het wetsontwerp met die opvatting rekening houdt.

Artikel 4.

Eenige leden achtten de bepaling te streng, dat als algemeene voorwaarde moet worden gesteld, dat de veroordeelde zich zelfs niet schuldig zal maken aan eene lichte overtreding tegen de krijgstucht, indien deze tevens een strafbaar feit oplevert. Gevraagd werd wat in dit verband onder eene „ernstige overtreding tegen de krijgstucht” is te verstaan. Sommigen zouden de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling volkomen onafhankelijk willen houden van elke krijgstuchtelijke overtreding, voor zoover die niet tevens een strafbaar feit oplevert.

Anderen verdedigden het artikel op den hierboven bij art. 2 gegeven motiveering, dat, waar het militaire belangen geldt, in de eerste plaats aan den eisch van een behoorlijke tucht moet worden voldaan. Daartoe zal medewerken het stellen van de algemeene voorwaarde, in art. 4 bedoeld.

Artikel 5.

Ter bevordering van het geven van eene opdracht tot het verleenen van bijstand, zouden eenige leden het artikel aldus willen lezen: „De rechter geeft, in zooverre met afwijking van artikel 14 *d* van het

Wetboek van Strafrecht, in den regel eene opdracht tot het verleenen van bijstand. Wanneer de veroordeelde aan de krijgstucht onderworpen is, oefent degene, die met het verleenen van den bijstand belast is, dien niet uit dan met goedvinden van den commandeerenden officier van den veroordeelde.”

Andere leden achtten het niet juist, voor eene zekere groep af te wijken van de aan genoemd art. 14 *d* ten grondslag liggende gedachte. Indien de facultatieve bepaling van dat artikel niet voldoet, behoort die bepaling gewijzigd te worden en niet eene afwijkende regeling te worden getroffen voor de in het onderhavige wetsontwerp bedoelde categorie.

Artikel 7.

Enkele leden, die wegens het bij art. 4 geopperde bezwaar dat artikel zouden willen zien geschrapt, waren van meening, dat daartegen te minder bedenking kon zijn, indien de aanvang van art. 7 werd gelezen als volgt: „De kennisgeving, bedoeld in art. 14 *f* van het Wetboek van Strafrecht, betreft mede zoodanige krijgstuchtelijke overtredingen, die tevens een strafbaar feit opleveren en geschiedt” enz.

Aldus vastgesteld den 13den Februari 1918.

ROODENBURG.

VAN SASSE VAN YSSELT.

BOISSEVAIN.

HUBRECHT.

RUTGERS.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 21 Februari 1918.)

De opmerkingen en beschouwingen, voorkomende in het Voorloopig Verslag betreffende het onderzoek van dit wetsontwerp in de afdelingen, geven den ondergeteekenden aanleiding tot de volgende beantwoording.

Dat de indiening van dit wetsontwerp algemeene instemming heeft mogen vinden, deed den ondergeteekenden uiteraard aangenaam aan. Het sluit zich inderdaad geheel aan bij het in het Verslag te recht geprezen rapport der Commissie voor de invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht en de Wet op de Krijgstucht. Waar omtrent de indiening van het mede door die Commissie samengestelde ontwerp-Invoeringswet militair straf- en tuchtrecht tusschen de daarbij betrokken Departementen nog eenig overleg moest worden gepleegd, scheen de aanbieding van een afzonderlijk wetsvoorstel aan de spoedige invoering van de voorwaardelijke veroordeeling in militaire strafzaken

bevorderlijk, met name nu tegen het in werking treden van het nieuwe militaire straf- en tuchtrecht nog tijdens de mobilisatie vermoedelijk wel overwegend bezwaar zal bestaan. Overigens kan de indiening van het ontwerp-Invoeringswet thans binnen korten tijd worden te gemoet gezien. Van de in het Verslag geuite verwachting, dat het ontwerp-Invoeringswet niet tot eenige discussie van beteekenis zal aanleiding geven, namen de ondergeteekenden met belangstelling kennis. Naar hun oordeel dient van de voorwaardelijke veroordeeling ook in militaire strafzaken gebruik te worden gemaakt, zoolang eene onvoorwaardelijke veroordeeling nog niet noodzakelijk voorkomt. Naar de zwaardere strafmiddelen mag eerst worden gegrepen als door de toepassing van lichtere de handhaving der rechtsorde niet voldoende zou zijn verzekerd. Aan de Departementen van Marine en van Oorlog wordt te dezen aanzien geen andere meening gehuldigd dan aan het Departement van Justitie. Intusschen strekt de straf in militaire strafzaken tot handhaving niet alleen van de *algemeene* doch e. q. tevens van de *specifiek militaire* rechtsorde, eene rechtsorde, welke bijzondere eischen, zoowel wat intensiteit als wat kwaliteit betreft, aan het handelen der militaire justitiabelen stelt. Of, anders uitgedrukt, bij de bepaling van de straf ten aanzien van een militairen delinquent, moet ook het militair belang wegen. De vraag, of eene *onvoorwaardelijke* veroordeeling noodzakelijk is, zal derhalve ten aanzien van den militair mede in het licht van dat belang moeten worden gezien. Doch, laat ook het militair belang eene *voorwaardelijke* veroordeeling toe, dan moet daartoe in het stelsel van het wetsontwerp ook worden overgegaan. Geenszins is het dus de bedoeling de voorwaardelijke veroordeeling in militaire strafzaken op andere wijze te beperken dan door de noodzakelijkheid der oplegging van zwaardere strafmiddelen, laat staan om haar zoo weinig mogelijk te doen toepassen. En gaarne wordt erkend, dat de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling mede bij zuiver militaire delicten zeer gewenscht kan zijn. Men make zich ook geenszins bevreesd, dat de militaire rechter zich door de, naar het oordeel der ondergeteekenden, overigens geheel juiste bewoordingen der Memorie van Toelichting tot een te beperkt gebruik van het nieuwe instituut zal laten bewegen.

Met verscheidene andere leden achten de ondergeteekenden die vrees ongegrond. Eene herinnering, dat bij de toepassing der voorwaardelijke veroordeeling door den militairen rechter nog eenige belangen betrokken zijn, als die van de tucht en de subordinatie, welke de burgerlijke strafrechter in het algemeen niet in den kring zijner overwegingen behoeft te betrekken, kwam in dit wetsvoorstel alleszins op hare plaats voor. Overigens zal een eventueel minder juiste indruk, welke door de Memorie van Toelichting bij sommige leden omtrent de bedoeling van dit wetsontwerp mocht zijn gevestigd, door deze Memorie van Antwoord wel geheel zijn weggenomen.

Artikel 1.

De bedenkingen, door enkele leden tegen dit artikel geopperd,

schijnen door andere voldoende te zijn wederlegd. Tegen de vervanging van „overeenkomstig” door „ingevolge” bestaat geen bezwaar, zoodat daartoe is overgegaan.

Artikel 2.

Streng genomen, is het artikel niet absoluut noodzakelijk, omdat uiteraard ook bij de oplegging van eene *voorwaardelijke* veroordeeling het militair belang tot gelding moet komen. Dit kan aan sommige leden worden toegegeven.

Met andere leden achten de ondergeteekenden intusschen, gelijk reeds in de algemeene beschouwingen is vermeld, het artikel in dit wetsvoorstel geheel op zijne plaats. Zij zouden het willen behouden.

Artikel 4.

Als algemeene voorwaarde zal ingevolge dit artikel allereerst tevens worden gesteld, dat de veroordeelde zich niet zal schuldig maken aan eene ernstige overtreding tegen de krijgstucht. Wat eene *ernstige* overtreding is, zal uiteraard in laatste instantie door den rechter, die last tot tenuitvoerlegging kan geven, worden bepaald. Ernstige krijgstuchtelijke vergrijpen kunnen alleszins termien opleveren tot tenuitvoerlegging van de straf, waartoe voorwaardelijk veroordeeld is. Met de zuivere militaire misdrijven tegen den dienst en de subordination correspondeeren b.v. verschillende 'eigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen, welke van dezelfde bedenkelijke gezindheid blijk geven, zoo met het misdrijf van artikel 95 C. W. L. (uitdrukkelijk weigeren of opzettelijk na laten orders na te komen), de overtreding van artikel 10 R. K. L. (uit losheid of onachtzaamheid verzuimen orders te volbrengen). Indien een wegens zoodanig misdrijf voorwaardelijk veroordeelde zich aan een ernstig dergelijk vergrijp schuldig maakt, kan het militair belang de tenuitvoerlegging van de straf bepaald eischen. In verband daarmee zal juist het bestaan van dit artikel het den militairen rechter gemakkelijker maken tot eene voorwaardelijke veroordeeling over te gaan. De ondergeteekenden zouden het willen behouden. Men bedenke nog, dat de rechter, die last tot tenuitvoerlegging kan geven, daartoe nimmer verplicht is, doch steeds naar gelang van de omstandigheden kan beslissen.

Dat voorts ingevolge dit artikel mede als algemeene voorwaarde zal worden gesteld, dat de veroordeelde zich niet aan een oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp zal schuldig maken, kan zeker niet te streng worden geacht, nu daardoor enkel wordt voorkomen, dat de voorwaardelijk veroordeelde militair zich aan strafbare feiten zou kunnen schuldig maken, zonder dat — bij disciplinaire afdoening — deswege last tot tenuitvoerlegging zou kunnen worden gegeven. Men vergelijkte hieromtrent de Memorie van Toelichting.

Artikel 5.

De ondergeteekenden zien geen reden om ten aanzien van personen, die door den militairen rechter voorwaardelijk veroordeeld worden, het verleenen van bijstand imperatief voor te schrijven. Intusschen zal bij de aanvulling, welke de Uitvoeringsregeling voorwaardelijke veroordeeling bij aanneming van dit wetsontwerp moet ondergaan¹⁾, worden bepaald, dat, zoolang zoodanige personen zich in het militaire dienstverband bevinden, hun commandeerende officier zooveel mogelijk zal hebben te bevorderen, dat zij de gestelde voorwaarden nakomen.

Aldus zal aan den geuiten wensch naar het verleenen van meer bijstand worden te gemoet gekomen.

Artikel 6.

In het slot van dit artikel zijn de woorden „en hoofd van het Departement der Marine” alsnog als overbodig geschrapt.

Artikel 7.

Wordt artikel 4 overeenkomstig de denkbeelden der ondergeteekenden gehandhaafd, dan behoeft artikel 7 geen wijziging. Overigens zou, bij schrapping van artikel 4, de voor dat geval in het Verslag voorgestelde nieuwe redactie van artikel 7 nog wel eens moeten worden overwogen, aangezien daarin het vereischte van artikel 14f van het Wetboek van Strafrecht, dat de kennisgeving eerst na het onherroepelijk worden van de veroordeelende uitspraak geschiedt, niet uitdrukkelijk wordt ter zijde gesteld.

Een gewijzigd ontwerp van wet gaat hiernevens.

De Minister van Justitie,
B. ORT.

De Minister van Marine,
J. J. RAMBONNET.

De Minister van Oorlog,
DE JONGE.

¹⁾ Men vergelijke het rapport der Commissie voor de invoering van het wetboek van Militair Strafrecht en de Wet op de Krijgstucht. Bijlagen IIIA en IIIB.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten: Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat nadere voorzieningen aangaande de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling door den militairen rechter dienen te worden getroffen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Ingevolge de laatste der Slotbepalingen van de wet van 12 Juni 1915 (*Staatsblad* n°. 247) worden met betrekking tot de toepassing van de artikelen 14*a*—14*k* van het Wetboek van Strafrecht ten aanzien van straffen, door den militairen rechter opgelegd, de volgende nadere voorzieningen getroffen.

Artikel 2.

De bevoegdheid, bedoeld in artikel 14*a* van het Wetboek van Strafrecht, wordt alleen uitgeoefend, indien het militair belang zich niet daartegen verzet.

Artikel 3.

Voor wat betreft de straf van militaire detentie is met betrekking tot de bijzondere voorwaarden van toepassing hetgeen krachtens de artikelen 14*a*—14*k* van het Wetboek van Strafrecht te dien aanzien voor de gevangenisstraf geldt.

Artikel 4.

Bij het bevel, bedoeld in artikel 14*a* van het Wetboek van Strafrecht, wordt als algemeene voorwaarde steeds mede gesteld, dat de veroordeelde, die aan de krijgstucht onderworpen is, zich niet schuldig zal maken aan eene ernstige overtreding tegen de krijgstucht en zelfs niet aan eene lichte zoodanige overtreding, indien deze tevens een strafbaar feit oplevert.

Artikel 5.

Indien de rechter overeenkomstig artikel 14*d* van het Wetboek van Strafrecht eene opdracht tot het verleenen van bijstand gegeven

heeft, oefent, wanneer de veroordeelde aan de krijgstucht onderworpen is, degene, die met het verleenen van den bijstand belast is, dien niet uit dan met goedvinden van den commandeerenden officier van den veroordeelde.

Artikel 6.

Als de rechter, die het in artikel 14*a* van het Wetboek van Strafrecht bedoelde bevel heeft gegeven, wordt voor de toepassing van de artikelen 14*f*—14*k* van dat wetboek steeds mede aangemerkt het Hoog Militair Gerechtshof of, indien de veroordeelde, die tot de zeemacht behoort, zich bevindt in of op weg naar Nederlandsch-Indië, de krijgsraad voor de zeemacht, door den commandant der zeemacht in Nederlandsch-Indië aangewezen.

Artikel 7.

De kennisgeving, bedoeld in artikel 14*f* van het Wetboek van Strafrecht, geschiedt, wanneer de veroordeelde aan de krijgstucht onderworpen is, krachtens beslissing van diens commandeerenden officier. De beslissing wordt niet genomen dan na overleg met den ambtenaar, die tot het doen der kennisgeving bevoegd is.

Artikel 8.

Indien overeenkomstig artikel 14*h* van het Wetboek van Strafrecht last tot tenuitvoerlegging gegeven wordt ten aanzien van een veroordeelde, die op dat tijdstip niet aan de krijgstucht onderworpen is, kan de rechter bepalen, dat de bijkomende straffen van ontzegging voor een bepaalden tijd van het recht om bij de gewapende macht of als militaire geemployeerde te dienen, van degradatie, van plaatsing in eene klasse van militairen, aan eene gestrengere krijgstucht onderworpen, of van vermindering in klasse niet worden ten uitvoer gelegd.

Artikel 9.

Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Justitie,

De Minister van Marine,

De Minister van Oorlog,

VERSLAG.

De Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp, houdende nadere voorzieningen aangaande de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling door den militairen rechter, is, na kennis genomen te hebben van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag wegens dit wetsontwerp, van oordeel, dat door deze gewisselde schrifturen de openbare beraadslaging over het voorstel genoegzaam is voorbereid.

Vastgesteld den 2den Maart 1918.

ROODENBURG.

VAN SASSE VAN YSSELT.

BOISSEVAIN.

HUBRECHT.

RUTGERS.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAIA.

Vonnis d.d. 4 Augustus 1916.

Fiat-executie, verleend te Batavia, den 27 September 1916, door den Vice-Admiraal, Commandant der Zeemacht en Chef van het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië, F. Pinke.

President: A. H. Bakker.

Leden: A. C. F. R. Ockerse, J. I. Leutscher, C. Meijer en M. S. Wijnberg.

Fisikaal: W. H. Heeris.

Veroordeeling wegens achterblijven van „verlof”, terwijl in het als bewijsmiddel gebezigde extract-journaal wordt gesproken van achterblijven van „permissie”.

Bewijskracht van een extract-journaal met betrekking tot daarin vermelde feiten, welke den Commandant van het betrokken schip zijn gerapporteerd door den onder zijne bevelen staanden Commandant van een marine-kampement, waarbij geen eigen journaal wordt aangehouden.

De Zeekrijgsraad te Soerabaia in de zaak van den Fisikaal bij dezen Zeekrijgsraad

tegen

een matroos der 2e klasse, oud 20 jaren laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als matroos 2e klasse aan boord Hr. Ms. Pantzerschip „Tromp” sedert den 4en Juli 1916, bij zijn verwijzing naar den Zeekrijgsraad gehouden in verzekerde bewaring — te ondergaan als arrest zonder waarneming van dienst — thans gedetineerd in de Marinekazerne te Soerabaia;

Gezien het bevel tot bijeenroeping van den Zeekrijgsraad, aan den voet van welk stuk door den Fisikaal aan den beklagde is te laste gelegd, dat hij:

dienende aan boord Hr. Ms. Pantzerschip „Tromp” en gedetacheerd

zijnde in het Marinekampement te Malang, ter uitvoering van zijn voornemen om 's Lands dienst voorgoed te verlaten, terwijl hij van 29 Mei 1916 tot den morgen van 2 Juni 1916 verlof naar Soerabaia had bekomen, zich tijdens dit verlof, althans in het tijdvak van 29 Mei 1916 tot 20 Juni 1916, naar een suikerfabriek in de nabijheid van Probolinggo heeft begeven, daar een betrekking heeft aangenomen en den 20sten Juni d.a.v. door de politie te Soerabaia is gearresteerd;

althans

dat hij dienende aan boord Hr. Ms. Pantzerschip „Tromp” en gedetacheerd zijnde in het Marine-Kampement te Malang, den 2den Juni 1916 zonder vergunning aldaar is achtergebleven van een hem verleend verlof, dat op dien datum eindigde, voortdurend zonder vergunning afwezig is gebleven en den 20sten Juni 1916 door de politie te Soerabaia is gearresteerd;

Gezien de stukken van het proces, voor zooveel daarvan wordt gebruik gemaakt aan den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gelet op de Schriftuur van eisch van den Fiskaal, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem subsidiair te laste gelegde, te qualificeeren als: „Desertie in tijd van vrede, door in tijd van vrede langer dan acht dagen na het eindigen van zijn verlof afwezig te blijven van den bodem, waarop hij dient, gepleegd als minder schepeling”, tot veroordeeling van beklaagde deswege tot een militaire gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden, met inminderingbrenging van den tijd, door den beklaagde vóór de tenuitvoerlegging van het tegen hem te wijzen vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, vanaf den 4en Juli 1916 en tot vrijspraak van hetgeen den beklaagde meer of anders is te laste gelegd dan als bewezen is aangenomen;

Gelet op de verklaring door den beklaagde afgelegd, dat hij afstand doet van het recht een Schriftuur van Antwoord in te dienen;

Overwegende, dat beklaagde zich op den 9den Februari 1910 vrijwillig voor den tijd van elf jaren (waarvan 8 actief en 3 in reserve) in den zeedienst heeft verbonden; dat hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen; dat zijn dienstverband voor zoover het in actieven dienst moet worden doorgebracht komt te eindigen den 8sten November 1919 en hij thans nog als matroos 2de klasse in den zeedienst is verbonden;

Overwegende, dat beklaagde heeft bekend zich aan het hem subsidiair te laste gelegde feit te hebben schuldig gemaakt en zakelijk heeft opgegeven:

dat hij diende aan boord van Hr. Ms. Pantzerschip „Tromp” en gedetacheerd was in het Marine-Kampement te Malang; dat hij den 29sten Mei 1916 daar vandaan verlof kreeg naar Soerabaia; welk verlof eindigde den 2den Juni d.a.v. na aankomst van den eersten rein, die te Malang ongeveer kwart vóór tien 's morgens aankomt; dat hem een verlofpas werd uitgereikt; dat hij met verlof ging, doch niet op tijd van verlof is terruggekeerd, maar zonder daartoe vergunning te hebben bekomen, in Soerabaia is gebleven; dat hij te

Soerabaia verschillende malen naar een betrekking heeft gesolliciteerd en hij eindelijk den 18den Juni 1916 naar een suikerfabriek in de buurt van Probolinggo ging, waar hem een betrekking werd toegezegd en door hem werd aangenomen voor over twee maanden; dat hij toen den 20sten Juni 1916 wederom naar Soerabaia ging, waar hij, toen hij een uur thuis was, op dien dag door een Europeeschen agent van politie is gearresteerd en vervolgens naar de Marinekazerne is gebracht; dat hij van verlof is achtergebleven, omdat hij den 31sten Mei 1916 genoodzaakt was geweest te trouwen; maar van f 12,75 per halve maand geen vrouw kon onderhouden en daarom uit wilde zien naar een betrekking aan den wal; dat hij geen reden had, die hem verhinderde op tijd van verlof te Malang terug te keeren of zich eerder aan te melden; dat hij zijn Marine-uniform bewaard heeft;

Overwegende, dat ten processe aanwezig zijn de navolgende schriftelijke bescheiden:

I. Een extract uit het journaal van Hr. Ms. „Tromp” voor extract conform den 15den Juli 1916 afgegeven en behoorlijk gewaarmerkt door den Commandant van dien bodem, den Kapitein ter Zee C. H. de Lussanet de la Sablonière, inhoudende, dat blijkens het rapport van den Commandant van het Marine-Kampement te Malang den 2den Juni 1916 'svoormiddags 10 uur aldaar van permissie mankeerde, de matroos 2e klasse J. en dat deze schepeling op alle wachten, liggende tusschen 2 en 15 Juni 1916, blijkens rapport van meergenoemden Kampements Commandant, te Malang is blijven mankeeren en zich ook gedurende dat tijdvak aan boord Hr. Ms. Pantzerschip „Tromp” niet heeft teruggemeld en op 15 Juni 1916 is overgeplaatst in de rolle van de Marine-Kazerne te Soerabaia;

II. Een extract uit het journaal van de Marine-Kazerne te Soerabaia voor extract-conform d.d. 21 Juni 1916 aldaar geteekend door den Commandant dier Kazerne J. S. A. Kroon inhoudende dat op 15 Juni 1916 administratief in de rol is geplaatst de matroos 2de klasse J. en op 20 Juni 1916 des namiddags ten 12 ure 15 minuten door de politie in de Kazerne is gebracht de matroos 2de klasse J.;

Overwegende, dat voorts nog als getuige onder eede is gehoord D. oud 24 jaar, aspirant politie-opziener bij de Algemeene Politie te Soerabaia, die verklaart:

Op last van den Sectie-chef der 3de sectie van de Algemeene Politie te Soerabaia — die mij meedeelde, dat J. deserteur was — ging ik op 20 Juni 1916 naar het huis van de ouders van dien matroos J.; ik trof daar evenwel beklaagde niet aan, maar hoorde er het adres, waar hij woonde, waarna ik daar naartoe ben gegaan en hem daar 's morgens om 11 uur in slaapbroek en kabaai aantrof. Toen hij mij op mijn daartoe gedane vragen geantwoord had, dat hij J. heette en weggelopen was van Malang, heb ik hem gelast met mij mede te gaan naar het Commissariaat van Politie der 3de Sectie, hetgeen hij gewillig deed; ik droeg hem af aan den Sectie-chef en is hij vervolgens door den hoofdagent B. weggebracht. Toen ik J. arresteerde was ik nog hoofdagent van politie;

Overwegende, dat door de aanwijzingen, voortvloeiende uit de erkenning van den beklaagde en uit den inhoud der bewijsmiddelen hiervoren sub I en II genoemd en uit het verhoor van den getuige D. — alles in onderling verband en samenhang beschouwd — wettig en overtuigend, met beklagdes schuld daaraan is bewezen het feit den beklaagde subsidiair te laste gelegd; dat toch het extract-journaal van Hr. Ms. „Tromp”, hiervoren vermeld, wel inhoudt, dat beklaagde is achtergebleven van permissie en in de telastlegging is gesteld, dat beklaagde is achtergebleven van verlof, maar dat deze „permissie” om zich voor 4 dagen van Malang naar Soerabaia te begeven, waarvoor ten overvloede hem — naar zijn eigen opgave — een verlofpas werd uitgereikt, is een „verlof” en voor de Wet, die alleen van „verlof” spreekt als zoodanig moet worden beschouwd;

Overwegende voorts nog, naar aanleiding van bovenstaande bewijsvoering, dat het journaal — en dus ook het extract-journaal — van Hr. Ms. Panterschip „Tromp”, relateerende het rapport van den Commandant van het Marine-Kampement te Malang omtrent het achterblijven van permissie, niet heeft een even groote bewijskracht als wanneer, zooals gewoonlijk geschiedt, dit achterblijven eigenhandig door den officier van de wacht in het journaal wordt geschreven en met zijn handteekening bekrachtigd, maar dat, waar in genoemd kampement geen eigen journaal wordt aangehouden, het uit dit extract-journaal, hiervoren genoemd sub I, blijkend feit, dat genoemde Commandant den Commandant van Hr. Ms. „Tromp” het achterblijven op dien datum rapporteerde in dezen, in verband en samenhang met de andere aanwijzingen beschouwd, is voldoende;

Overwegende, dat een onderzoek naar het den beklaagde primair te laste gelegde feit, waar beklaagde is schuldig verklaard aan het subsidiair te laste gelegde, overbodig is en hij van dat deel der telastlegging behoort te worden vrijgesproken¹⁾;

Overwegende, dat het als bewezen aangenomen feit moet worden gequalificeerd als: „Desertie in tijd van vrede, door in tijd van vrede langer dan acht dagen na het eindigen van zijn verlof afwezig te blijven van den bodem, waarop hij dient, gepleegd als minder schepeling”;

Overwegende, dat beklaagde geen enkele reden tot verontschuldiging van het boven zijn verlof uitblijven heeft opgegeven;

Overwegende ten aanzien van de op te leggen straf, dat beklagdes afwezigheid wel slechts een maand heeft geduurd, doch dat die korte duur slechts het gevolg is van beklagdes arrestatie en niet van zijn eigen wil; dat de Krijgsraad dan ook geen termen aanwezig vindt voor een bijzonder milde toepassing der Strafwet;

Gelet op het door den beklaagde sedert 4 Juli 1916 ondergaan

¹⁾ Alvorens een beslissing te geven omtrent het al dan niet bewezen zijn van het subsidiair te laste gelegde feit had de krijgsraad eerst een beslissing moeten nemen omtrent het al dan niet bewezen zijn van het primair te laste gelegde feit.

preventief arrest, ondergaan als arrest zonder waarneming van dienst:
 Gezien de artikelen 135, 137 en 145 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water; 7 en 20 der Wet van 14 November 1879 staatsblad No. 193; 9 der Wet van 15 April 1886, staatsblad No. 64; de Wet van 14 Februari 1887, staatsblad No. 35, 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 185 van de Regtspleging bij de Zeemagt;

Recht doende in Naam der Koningin;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklagde subsidiair is te laste gelegd:

Verklaart beklagde daaraan schuldig;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als:

„Desertie in tijd van vrede, door in tijd van vrede langer dan acht dagen na het eindigen van zijn verlof afwezig te blijven van den bodem, waarop hij dient, gepleegd als minder schepeling”;

Veroordeelt beklagde deswege tot een militaire gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden;

Bepaalt, dat de tijd door den veroordeelde voor de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht bij de uitvoering van deze militaire gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht vanaf den 4den Juli 1915;

Spreekt beklagde vrij van hetgeen hem meer of anders is te laste gelegd dan als bewezen is aangenomen.

ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAIA.

Vonnis d.d. 15 September 1916.

Fiat-executie verleend te Batavia, den 29 September 1916 door den Vice-Admiraal, Commandant der Zeemacht en Chef van het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië, F. Pinke.

President: A. H. Bakker.

Leden: A. C. F. R. Oekerse, J. I. Leutscher, C. Meijer en M. S. Wijnberg.

Fisikaal: W. H. Heeris.

Veroordeeling wegens mishandeling van een Inlandsch schepeling, die een Chinees met een mes een steek in de buik heeft toegebracht.

De Fisikaal had schuldigverklaring geëischt aan poging tot zware mishandeling.

De Zeekrijgsraad te Soerabaia in de zaak van den Fiskaal bij
dezen Zeekrijgsraad

tegen

M. inlandsch Matroos der 2e klasse (O. R.), ouderdom onbekend, geboren te Makasser (eiland Celebes), laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als inlandsch matroos der 2e klasse (O. R.) bij de Kweekschool voor inlandsche schepelingen te Makasser, bij zijn verwijzing op den 7den Juli 1916 gehouden in verzekerde bewaring — te ondergaan als arrest zonder waarneming van dienst;

Gezien het bevelschrift tot bijeenroeping van den Zeekrijgsraad, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan den beklagde wordt ten laste gelegd, „dat hij te Makasser in den voormiddag „van den 1sten Juni 1916 moedwillig en gewelddadig den Chinees „O. T. met een mes in de buik heeft gestoken, waardoor deze ter plaatse bloedend is verwond”;

althans

„dat hij te Makasser in den voormiddag van den eersten Juni „1916 gepoogd heeft opzettelijk den Chinees O. T. zwaar lichamelijk letsel toe te brengen, door dien Chinees met een mes in de „buik te steken, zijnde de uitvoering van zijn voornemen alleen niet „voltoid, door de toevallige van zijn wil onafhankelijke, omstandigheid, dat vornoemde Chinees zijn buik terugtrok, waardoor „hij slechts weinig ernstig werd verwond”;

Gezien de stukken van het proces, voor zooveel daarvan wordt gebruik gemaakt aan den beklagde vertoond en voorgehouden;

Gelet op de Schriftuur van Eisch van den Fiskaal, strekkende tot schuldigverklaring van den beklagde aan het hem subsidiair ten laste gelegde, te qualificeeren als: „Poging tot zware mishandeling”, en tot veroordeeling van den beklagde deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van één jaar en drie maanden, met bepaling dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht bij de uitvoering van de hem op te leggen gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht vanaf den 7den Juli 1916 en ten slotte tot vrijspraak van beklagde van hetgeen hem meer of anders is te laste gelegd dan als bewezen is aangenomen;

Gelet op de verklaringen door den beklagde en diens raadsman afgelegd, dat zij afstand doen van het recht een schriftuur van antwoord in te dienen;

Gelet op de verklaring door den Fiskaal afgelegd, dat hij afstand doet van pleidooi;

Gehoord het pleidooi door den raadsman van den beklagde voorgedragen;

Overwegende, dat beklagde zich op den 17den November 1904

vrijwillig als inlandsch lichtmatroos voor den tijd van zes jaren in den Zeedienst heeft verbonden en dat hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen; dat zijn dienstverband is verlengd geworden en nu komt te eindigen 18 November 1920 en dat hij thans nog als inlandsch matroos der 2de klasse (O. R.) in den Zeedienst is verbonden;

Overwegende, dat beklagde ontkent zich aan het hem primair of subsidiair te laste gelegde feit te hebben schuldig gemaakt en zakelijk heeft opgegeven:

dat hij het laatst diende bij de Kweekschool voor Inlandsche schepelingen te Makasser en op Hemelvaartsdag j.l. 's morgens om 10 uur permissie had en zijn familie ging bezoeken; dat voor het huis van zijne tante in de kampong Koko hij een Chineesche tabaksverkooper zag staan van wien zijne tante tabak wilde koopen; dat hij dien Chinees gemeene uitdrukkingen hoorde bezigen tegen die tante, waarop hij, beklagde hem zeide, dat hij zulks niet doen mocht en hij dien Chinees, toen die daarop boos werd, een schop gaf; dat hij niet weet, waar hij hem raakte; dat hij, beklagde, zwarte zeldoeksche schoenen aan had en bij dien schop, dien hij, beklagde, dien Chinees gaf, alleen zijne tante S. tegenwoordig was als eenige getuige;

dat hij, beklagde zeer boos was op dien Chinees om de oneerbare voorstellen, die die Chinees aan zijne tante durfde doen; dat hij denkt, dat de wond van dien Chinees door dien schop is teweeggebracht; dat de Chinees na dien schop hard wegliep en ongeveer een half uur later terugkwam met eenige andere Chineezen en een inlandschen politie-agent, die hem, beklagde, zeide mede te gaan naar het politiebureau, wat hij, beklagde, deed;

dat hij niet gestoken heeft en alle verklaringen, waarin het tegendeel vermeld staat, onwaar zijn;

dat hij vroeger nog nimmer voor een militairen of burgerlijken rechter heeft terecht gestaan en hij geboren is uit in Nederlandsch-Indië gevestigde ouders;

Overwegende, dat de volgende onder eede gehoorde getuigen hebben verklaard:

1o. O. T., oud 24 jaar, van beroep marskramer te Makasser:

dat ongeveer 41 dagen geleden (het verhoor dateert van 11 Juli 1916) hij tabak in een kampong achter Mariso ventte, toen een inlander in burgerkleeding hem, getuige, riep en tabak van hem wilde koopen; dat deze voor 14 duiten kocht, maar er slechts 13 betaalde; dat hij, getuige, toen nog een duit vorderde, maar de inlander hem een slag in het gezicht gaf en daarna een steek met een mes, hetgeen hij uit zijn zak trok; dat het lemmet van het mes ongeveer een decimeter lang was;

dat hij, getuige, toen hij den steek zag aankomen, zijn buik terugtrok en dat de wond nog al erg bloedde, want dat zijn heele broek vol bloed zat; dat, na het toebrengen van den steek, de inlander een huis inging en hij, getuige, in elkaar dook en bleef zitten

met de handen op de wond, terwijl O. K. de politie ging waarschuwen; dat na ongeveer een half uur O. K. met een politie-oppasser terugkwam en den matroos (in den, hem ten processe vertoonden persoon van beklagde, matroos 2e klasse M., herkent getuige den man, die hem gestoken heeft) werd gearresteerd; dat hij, getuige, al dien tijd heeft zitten wachten en daarna meegereden is naar het politiekantoor en vervolgens naar het hospitaal is gebracht;

dat er — toen hij, getuige, aan beklagde tabak verkocht, — geen vrouw bij was;

2o. O. K., oud 31 jaar, marskramer te Makasser;

dat hij meer dan een maand geleden (datum van het verhoor 11 Juli 1916) met O. T. tabak ventte in een kampong achter kampong Mariso; dat hij, getuige, zich op den straatweg bevond en O. T. de kampong was ingegaan en tabak verkocht aan een inlander in burgerkleeding; dat hij, getuige, zag, dat zij een woordenwisseling kregen en vervolgens, dat de inlander eerst O. T. een slag in het gezicht gaf en daarna een steek met een mes, dat hij uit zijn zak of uit zijn kleeren trok, waarop de inlander — die een matroos was, zooals hij, getuige, later hoorde — een woning binnen ging; dat O. T. uitweek, toen hij den steek kreeg en zijn buik terugtrok; dat O. T. ineenkromp en bleef zitten, terwijl hij, getuige, een politieagent ging halen;

dat dit ongeveer een half uur duurde en O. T. er toen nog steeds zat; dat op de aanwijzing van hem, getuige, beklagde werd gearresteerd en zij met hun vieren eerst naar het politiebureau zijn gereden en hij, getuige, daarna O. T. naar het hospitaal heeft gebracht;

dat hij, getuige, geen vrouw heeft gezien in de nabijheid van de plaats, waar het feit gepleegd werd;

dat O. T. zich niet verveerd heeft;

dat hij in den hem vertoonden persoon van beklagde den man herkent, die O. T. gestoken heeft;

3o. S., ouderdom onbekend, naaister, wonende in de kampong Mariso, zuster van beklagdes vader, gehoord met toestemming van den Officier-Commissaris en den beklagde:

dat op een Donderdag, den datum weet zij niet meer, vóór haar, getuiges, huis in kampong Mariso, M. tabak kocht van een Chinees; dat zij, getuige, toen achter M. stond; dat M. toen een marinefrokje aanhad, maar overigens burgerkleeding droeg; dat, toen M. betaald had, de Chinees iets in het chineesch en maleisch zeide, hetgeen zij, getuige, evenwel niet verstond; dat M. toen boos werd en den Chinees eerst een schop en toen een slag gaf, waarop de Chinees viel en daarna, toen de Chinees weer opstond, nog een slag; dat zij, getuige, nog probeerde tusschenbeide te komen;

dat na dien laatsten slag — de klappen kwamen aan in de buikstreek — de Chinees met zijn mars wegging;

dat ongeveer een half uur later M. werd gearresteerd;

dat zij geen mes heeft gezien en ook geen bloed op de kleeren van

den Chinees, maar zij den volgenden morgen wel een ledige scheede in huis heeft gevonden, maar niet weet van wien of die scheede was;

dat M. kepala poesing was en de Chinees naar M. terugvloog;

dat zij in den haar vertoonden persoon van getuige O. T. den Chinees herkent met wien M. gevochten heeft;

40. D. ouderdom onbekend, inlandsch agent 1e klasse in Makasser:

dat op den 1sten Juni 1916, terwijl hij bij Losari liep, een Chinees naar hem, getuige, toekwam, die hem vertelde, dat een andere Chinees door een inlander was gestoken; dat hij, getuige, dadelijk medeging en vlak bij de plaats, waar de Chinees hem, getuige, aansprak nog twee Chineezzen zag staan, waarvan één een bebloede broek aanhad; dat zij met hun drieën toen zijn geloopt naar een kampong achter Mariso, waar de Chinees hem, getuige, een huis aanwees, waar de dader zou zijn ingegaan; dat hij, getuige, riep, en dat er toen eerst een vrouw vóórkwam en daarna M., dien hij, getuige, meenam; dat M. zeide niet gestoken, maar geslagen te hebben;

dat hij, getuige, toen aan M. vergunning gaf zich te gaan aankleeden en zelf buiten wachtte tot hij klaar was; dat M. daarna in uniform te voorschijn kwam en zij gezamenlijk toen naar het politiekantoor zijn gegaan; dat hij bij of op M., nóch een mes, nóch een scheede heeft ontdekt;

Overwegende, dat voorts en als getuige en als deskundige is gehoord S. W. van H. T., oud 54 jaar, Dirigeerend Officier van Gezondheid 1ste klasse, Chef van het Militair Hospitaal te Makasser, aan wien voor het afleggen van den eed en de gevorderde getuigenaam en de gevorderde deskundigenaam zijn voorgehouden, welke getuige-deskundige heeft opgegeven:

dat hij op het lichaam van den getuige O. T., die op den 1sten Juni 1916 in het Hospitaal te Makassar werd opgenomen en den 14den Juni als genezen daaruit werd ontslagen, ter hoogte van de darmbeenkam rechts in de buik en wel zes centimeter van de middellijn en acht centimeter onder de navel de uitwendige opening van een steekwond heeft aangetroffen; dat deze uitwendige opening een lengte had van een en een halve centimeter en verliep in de lengterichting van het lichaam; dat de wonde niet gepeild werd, daar dit den gewonde ernstig zou kunnen schaden; dat in het baadje ter hoogte van de uitwendige wondopening een gaat werd gevonden;

dat naar zijne — getuiges deskundige meening de wond is toegebracht met een scherp snijdend voorwerp, dat als steekwapen is gebruikt en het geheel is uitgesloten dat de wond door een schop is toegebracht;

dat de wonde *niet* doordrong tot in de buikholte; dat het niet is uit te maken of dat het gevolg is geweest van het terugtrekken van de buik door den verwonde of van de omstandigheid, dat de steek niet met genoegzame kracht is toegebracht; dat indien de wonde dieper was geweest en in de buikholte was doorgedrongen, de gevolgen voor den verwonde veel ernstiger gevaar voor zijn leven zouden hebben opgeleverd;

dat in het algemeen moet worden aangenomen, dat bij een steek in de buik ongeveer ter hoogte waar de verwonde dien vertoonde, de waarschijnlijkheid groot is, dat een verwonding zal ontstaan, die levensgevaarlijk is, althans zwaar lichamelijk letsel zal worden toegebracht;

Overwegende, dat door de aanwijzingen, voortvloeiende uit den inhoud van de verklaringen der getuigen O. T., O. K., S. en D., en uit den inhoud van de verklaring van den getuige-deskundige S. W. van H. T. gelijk een en ander hiervoren zakelijk is weergegeven en alles in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend, met beklaagdes schuld daaraan, is bewezen hetgeen den beklaagde primair is te laste gelegd; dat toch het opzet van beklaagde alleen gericht was op het veroorzaken van letsel, daar beklaagde, die volgens zijn eigen verklaring en die van getuige S. zeer boos was, naar de meening van den Krijgsraad de slagen, de schoppen en de steek heeft toegebracht in een aanval van drift, zonder er op te letten waar hij sloeg, trapte en de steek toebrengt;

Overwegende, dat het bewezen verklaarde feit moet worden gequalificeerd als: „Mishandeling”;

Overwegende, dat waar beklaagde is schuldig verklaard aan het hem primair te laste gelegde een onderzoek naar het subsidiair te laste gelegde overbodig is en hij van dat deel der telastlegging behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat het bewezen verklaarde feit is gepleegd aan den wal in Nederlandsch-Indië en dat alzoo nog moet worden nagegaan of de Nederlandsche Strafwet op beklaagde van toepassing is; dat zulks het geval is vermits:

1o. Mishandeling is een misdrijf in den zin van het Nederlandsche Wetboek van Strafrecht en bovendien het feit, zooals het door beklaagde is gepleegd, ook in het in Nederlandsch-Indië geldende Wetboek van Strafrecht voor Inlanders, is strafbaar gesteld en 2o. de beklaagde geboren is uit in Nederlandsch-Indië gevestigde ouders en alzoo ingevolge artikel 83 alinea 2 Wetboek van Strafrecht jo. artikel 22 der Wet van 6 April 1875, Staatsblad No. 66 zooals deze is gewijzigd bij de Wet van 10 Februari 1910 Staatsblad 56, jo. de Wet van 10 Februari 1910, Staatsblad No. 155 is Nederlander in den zin der Strafwet;

Overwegende, wat betreft de op te leggen straf:

dat het in beklaagde zeer te laken is, dat hij door zoo iets, als waarvan hij den Chinees beticht, zóó woedend wordt, dat hij hem maar dadelijk slaat, trapt en zelfs een steek met zijn mes toebrengt; dat de Krijgsraad hierin dan ook aanleiding vindt de Strafwet met gestrengheid op beklaagde toe te passen;

Gelet op het den beklaagde opgelegde preventief arrest, ondergaan als arrest zonder waarneming van dienst;

Gezien de artikelen 1, 2 en 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water; 1 der Wet van 14 November 1879, Staatsblad no. 193; 9 der Wet van 15 April 1886, Staatsblad No. 64, 5

sub 2, artikel 27, 83 alinea 2, 91 en 300 van het Wetboek van Strafrecht; 185 van de Regtspleging bij de Zeemagt;

Recht doende in Naam der Koningin;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklagde primair is te laste gelegd;

Verklaart beklagde daaraan schuldig;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als: „Mishandeling”;

Veroordeelt beklagde deswege tot een gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden;

Bepaalt, dat de tijd door den veroordeelde voor de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht bij de uitvoering van die hem opgelegde gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht vanaf den 7den Juli 1916;

Spreekt beklagde vrij van hetgeen hem meer of anders is te laste gelegd dan als bewezen is aangenomen.

Uit het vonnis blijkt dat de getuige S. is gehoord met toestemming van den Officier-Commissaris en den beklagde. Waarom wordt hier melding gemaakt van de toestemming van den Officier-Commissaris en niet van die van den Fiskaal? Wij vermoeden dat het verhoor heeft plaats gehad te Makassar en dus buiten de residentie van den Krijgsraad. Dit mag evenwel geen reden zijn de toestemming van den Fiskaal voor het hooren van een getuige, als bedoeld in art. 162 Sv., zonder welke toestemming het verhoor nietig is, niet te vragen en daarvoor de toestemming van den Officier-Commissaris in de plaats te stellen. De toestemming van den Fiskaal kan toch schriftelijk of telegrafisch gevraagd worden. Meent hij zonder inzage van de stukken geen toestemming te kunnen geven, dan zal de Officier-Commissaris de stukken moeten opzenden.

Red. M. R. T.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 9 November 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. R. van Woelderen.

Art. 29 van de Oorlogswet kent aan het militair gezag o. a. de

bevoegdheid toe de wettelijke bepalingen op de uitoefening der jacht te wijzigen. Aangezien in dat artikel aan het militair gezag niet tevens de bevoegdheid wordt toegekend om de strafbepalingen van de Jagtwet te wijzigen, blijven die strafbepalingen onveranderd van toepassing, op wat overeenkomstig den door het militair gezag gewijzigden norm als overtreding zal gelden.

Art. 5 van de Verordening van den Territoriaal Bevelhebber in Overijssel, Algemeene Bekendmaking Nr. 91, bevat een voor den gedaagde meer gunstige bepaling dan de Verordeningen van dien-zelfden bevelhebber, Algemeene Bekendmakingen Nos. 20 en 25.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 13 Juli 1917 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis, door den Krijgsraad te Arnhem op 19 Maart 1917 gewezen in de zaak tegen B., oud 24 jaar, geboren te Eibergen, milicien-soldaat bij het 8ste Regiment Infanterie,

Welke Advocaat-Fiscaal, verzocht en bij beschikking van 3 October 1917 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den Exploiteur bij het Hof om te dagvaarden den voornoemden B., ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad, en dat de gedaagde alsnog bij sententie van den Hove zal worden schuldig verklaard aan: „Te „Eibergen tusschen een uur vóór zonsondergang en een uur na „zonsopgang, met een vuurwapen in het veld, in de strook ter „breedte van 5 K.M. langs de Rijksgrens, gemeten van die grens, „eens anders grond bejagen, zonder voorzien te zijn van eene „daartoe betrekkelijke akte, noch van een schriftelijk bewijs van „den eigenaar of rechthebbende”, en deswege veroordeeld tot twee geldboeten, elk van vijf gulden, bij gebreke van betaling te vervangen door vijf dagen hechtenis voor elke boete; voorts zal worden verbeurd verklaard ten behoeve van 's Rijks schatkist het geweer, waarmede de overtreding is gepleegd en de waarde daarvan op vijf en twintig gulden bepaald; wijders zal worden bepaald, dat ingeval het geweer niet wordt uitgeleverd of het bedrag ad f 25.— niet wordt voldaan, zulks zal worden vervangen door hechtenis van ééne maand, alzoo eischer in hooger beroep, ter eenre,

en

genoemden B., gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat het den Hove moge behagen, het in deze door den Krijgsraad gewezen vonnis te

vernietigen en aan gedaagde eene lichtere geldboete op te leggen zonder verbeurdverklaring.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, heeft terechtgestaan ter zake dat hij te Eibergen op 18 December 1916, des namiddags omstreeks vier uur, zich met een dubbelloops jachtgeweer heeft bevonden in het veld, behoorende tot de heerlijkheid „Borculo”, in de strook ter breedte van 5 K.M. langs de Rijksgrens, gemeten van die grens, en den grond van J. G. W. heeft bejaagd, zonder de vereischte jachtacte en niet voorzien van een schriftelijk bewijs van den eigenaar of rechthebbende;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 19 Maart 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen aan gedaagde is te laste gelegd; de feiten heeft gequalificeerd als: „1. eens anders grond bejagen, niet „voorzien van een schriftelijk bewijs van den eigenaar of rechthebbende; 2. jagen zonder jachtakte”, en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot twee geldboeten, ieder van tien gulden, met bepaling, dat die boeten, bij gebreke van betaling, zullen worden vervangen door hechtenis van veertien dagen voor elke boete; met verbeurdverklaring ten behoeve van 's Rijks schatkist van het geweer, waarmede de overtreding is gepleegd, met bepaling van de waarde daarvan op f 25.—; met bepaling, dat, ingeval het geweer niet wordt uitgeleverd of het bedrag van f 25.— niet wordt voldaan, deze zal worden vervangen door één maand hechtenis en met vrijspraak van gedaagde van hetgeen hem meer of anders is te laste gelegd dan als bewezen is aangenomen;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring terecht is geschied, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep het Hof te dezen opzichte tot geen ander inzicht dan dat des eersten rechters geleid, terwijl de bewezen verklaarde feiten o.a. opleveren de overtredingen, in de qualificaties omschreven;

Overwegende dat de Krijgsraad heeft overwogen, dat het in de eerste plaats te laste gelegde feit niet strafbaar is. hoewel het is verboden bij artikel 5 van de Algemeene Bekendmaking No. 20 zooals dat artikel is gewijzigd bij artikel 1 der Algemeene Bekendmaking No. 25, van den Territoriaal-Bevelhebber in Overijssel enz.; dat immers het bedoelde artikel alleen een grondslag kan vinden in artikel 29 der Wet van 23 Mei 1899 (Staatsblad Nr. 128), hetwelk aan het militair gezag onder meer de bevoegdheid geeft de wet op de uitoefening der jacht te wijzigen; dat het militair gezag daarvan in dit geval gebruik heeft gemaakt, maar naast de invoering van

eene verbodsbepaling op de overtreding daarvan geen straf heeft gesteld; dat wel in artikel 10 der Algemeene Bekendmaking No. 20 te dezen aanzien wordt verwezen naar de strafbepalingen der Wet van 23 Mei 1899 (Staatsblad No. 128), maar deze wet op overtredingen van de krachtens artikel 29 gewijzigde wet geen straf stelt, hetgeen voor de hand ligt, omdat het militair gezag zelf, onbeperkt bevoegd tot wijziging, bij die wijziging tevens de noodige strafbepalingen kan vaststellen; dat wel artikel 43 en artikel 49 der Wet van 23 Mei 1899 (Staatsblad No. 128) algemeene strafbepalingen stellen, maar deze artikelen hier geen van beide van toepassing zijn: artikel 43 niet omdat dit alleen betrekking heeft op overtredingen van verordeningen en keuren, dat zijn algemeen geldende regelingen, die door het militair gezag zijn vastgesteld, maar door provinciale staten, gemeenteraden en waterschapsbesturen zouden kunnen zijn vastgesteld, wanneer het betreffelijke gebied niet in staat van beleg zou zijn verklaard, en artikel 49 niet, omdat dit alleen betrekking heeft op overtreding van bevelen van het militair gezag, waaronder een Rijkswet, al is die dan ook op grond van zeer exceptioneele bepalingen gedeeltelijk door het militair gezag vastgesteld, niet is te verstaan; dat beklagde dus van dit gedeelte der telastlegging moet worden vrijgesproken;

Overwegende dat de Krijgsraad blijkbaar hier bedoelt, dat het te Eibergen op 18 December 1916, des namiddags omstreeks vier uur, zich met een dubbelloops jachtgeweer bevinden in het veld in de strook ter breedte van 5 K.M. langs de Rijksgrens, gemeten van die grens, schoon met betrekking tot gedaagde wettig en overtuigend bewezen en verboden als in het vonnis aangegeven, niet strafbaar is op de gronden, als in het vonnis vermeld;

Overwegende dat deze beschouwing op zich zelve is onjuist; dat immers bij artikel 29 van de Wet van 23 Mei 1899 (Staatsblad No. 128) het militair gezag bevoegd is verklaard o.a. de wettelijke bepalingen op de uitoefening der jacht zoodanig te wijzigen, als in het belang der openbare veiligheid noodig wordt geacht, terwijl, zooals blijkt uit de bepalingen van de verordeningen, Algemeene Bekendmakingen Nos. 20 en 25, in onderling verband beschouwd, de Territoriale Bevelhebber in Overijssel enz. ten dezen van de bedoelde bevoegdheid heeft gebruik gemaakt;

Overwegende dat, waar bij genoemd wets-artikel aan het militair gezag niet ook de bevoegdheid is toegekend om tevens de in de „Jagtwet” opgenomen strafbepalingen te wijzigen, daaruit niet anders kan volgen, dan dat die strafbepalingen onveranderd van toepassing blijven op, wat, overeenkomstig den door het militair gezag gewijzigden norm, voortaan als overtreding daarvan is te beschouwen;

Overwegende dat dus de Krijgsraad ook dit gedeelte van de telastlegging had behooren te qualificeeren en wel als: „In de in staat van beleg verklaarde gemeente Eibergen, tusschen één uur vóór zonsopgang en één uur na zonsopgang, zich met vuurwapenen bevinden in het veld in de strook ter breedte van 5 K.M. langs

„de Rijksgrens, gemeten van die grens”, al had dan, als gevolg van het bij artikel 44 der „Jagtwet” bepaalde, te dier zake niet afzonderlijk straf kunnen zijn opgelegd;

Overwegende dat echter het Hof tot deze qualificatie niet alsnog kan overgaan, omdat de bedoelde verordeningen, Algemeene Bekendmakingen Nos. 20 en 25, bij latere verordening, Algemeene Bekendmaking No. 91, op 29 September 1917 zijn ingetrokken en artikel 5 bovenbedoeld in die latere verordening is vervangen door eene bepaling — artikel 5 — die, als de meer gunstige, ten dezen op grond van het beginsel van artikel 1, 2e lid, van het Wetboek van Strafrecht, behoort te worden toegepast; dat immers laatstbedoelde bepaling het verbod zich met honden of vuurwapenen te bevinden in het veld of op de wegen, gelegen binnen de strook van 5 K.M. langs de Rijksgrens, beperkt tot „tusschen zonsondergang en zonsopgang” — de ingetrokken bepaling sprak van „tusschen een uur „vóór zonsondergang en een uur na zonsopgang — en bovendien uitzondert de personen, die ambtshalve met wapenen of honden in het terrein of op de wegen moeten zijn; dat, waar aan gedaagde niet is te laste gelegd, dat hij niet behoorde tot de personen, die ambtshalve met wapenen of honden in het terrein of op de wegen moesten zijn, dit deel der telastlegging niet oplevert overtreding van het nieuwe artikel 5 en, waar het ook nergens elders is verboden, niet strafbaar is;

Overwegende dat dus de qualificatie, aan het bewezen verklaarde gegeven, is volledig, en het vonnis ook in zooverre kan worden bevestigd;

Overwegende dat echter de opgelegde hoofdstraffen niet staan in goede verhouding tot de gepleegde feiten en deze met twee geldboeten, ieder van vijf gulden, behoorlijk worden geboet;

Gezien, behalve de in het vonnis genoemde wets-artikelen, artikel 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, op 19 Maart 1917 ten laste van gedaagde gewezen, voor zooverre betreft de veroordeeling tot twee geldboeten ieder van tien gulden met bepaling, dat die boeten, bij gebreke van betaling, zullen worden vervangen door hechtenis van veertien dagen voor elke boete;

Bevestigt, met verbetering der bewijsvoering als boven aangegeven, dit vonnis voor het overige, dus ook voor wat de verbeurdverklaring betreft;

Veroordeelt gedaagde ter zake als in het vonnis aangegeven tot twee geldboeten, elk van vijf gulden;

Bepaalt, dat elk dier boeten, bij gebreke van betaling, zal worden vervangen door hechtenis van zeven dagen:

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat Fiskaal voerde aan:
 dat de vrijspraak des beklaagden van het hem in de eerste plaats
 te last gelegde onverantwoord is;
 dat dit feit immers uit kracht van artikel 40 der Jagtwet
 strafbaar is;

terwijl

de verdediger betoogde:
 dat bij de verwijzing naar den Krijgsraad aan gedaagde slechts
 één feit is ten laste gelegd;
 dat derhalve niet duidelijk is, wat door den Krijgsraad wordt
 bedoeld met „het in de eerste plaats ten laste gelegde”;
 dat dit nog eenigen zin gehad zou hebben, toen de verwijzing nog
 de woorden bevatte: „althans dat hij op tijd en plaats voormeld”,
 doch deze woorden uit de verwijzing zijn geschrapt;
 dat de Krijgsraad intusschen kans gezien heeft, de telastlegging
 nog in tweeën te splitsen en den gedaagde te veroordeelen ter zake
 van twee feiten, doch ten onrechte;
 dat toch gedaagdes overtreding als één geheel moet worden be-
 schouwd en op hem derhalve slechts ééne straf behoort te worden
 toegepast;
 dat de Krijgsraad wel is waar gerechtigd was, de verbeurdver-
 klaring van het geweer uit te spreken, doch het Hof wellicht in
 het weinig ernstige van de in casu gepleegde overtreding en in de
 omstandigheid, dat gedaagde in dienst geen enkele, ook maar ge-
 ringste disciplinaire straf heeft gehad, aanleiding zal vinden, om de
 voor dezen gedaagde onevenredig zware straf van verbeurdverklaring
 buiten toepassing te laten.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 30 November 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van
 Sandick, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselst.

Raadvrouw: Mej. Mr. E. C. Simons.

*Uitlegging van de telastlegging omdat deze anders een ongerijmdheid
 inhoudt.*

Beklaagde heeft, door hetgeen hem langs telegrafischen weg was overgeseind en dus voorkwam op de papierband van het door hem badiende toestel onjuist en ten deele opzettelijk onjuist op te nemen en door den tijd van ontvangst van het hem overgeseinde opzettelijk onjuist aan te geven in het telegram-formulier, dat door hem ter aflevering aan den geadresseerde werd gereed gemaakt, daarmede niet gewijzigd den inhoud van een aan de telegrafie toevertrouwd bericht of van een telegram en evenmin dit telegram vertraagd of verminkt.

De vraag of beklagde zich heeft schuldig gemaakt aan valscheid in geschrifte kan niet worden onderzocht, omdat zulks hem niet is te laste gelegd.

Uit de Telegraaf- en Telefoonwet 1904 en het ter uitvoering daarvan vastgestelde Reglement voor den dienst der Rijkstelegraaf blijkt, dat onder telegram is te verstaan al hetgeen, maar ook alleen hetgeen hij, die van de telegraaf wenscht gebruik te maken, ten kantore, waar hij dit wenscht te doen, ter overbrenging door middel van de telegraaf heeft aangeboden.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 24 April 1917 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis, door den Krijgsraad te 's-Gravenhage op 20 Januari 1917 gewezen in de zaak tegen een landweerplichtig-soldaat.

Welke Advocaat-Fiscaal, verzocht en bij beschikking van 5 Juni 1917 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den Exploiteur bij het Hof om te dagvaarden den voornoemden beklagde ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis van den Krijgsraad, wat betreft de gronden, waarop het steunt, en tenietdoening wat aangaat de qualificatie en de straf, en dat de gedaagde alsnog bij sententie van den Hove, onder aanbrenging dier verbetering en met weglating van artikel 44 van het Wetboek van Strafrecht, zal worden schuldig verklaard aan: „als ambtenaar der telegrafie, belast met den dienst van eene ten „algemeenen nutte gebezigde telegraafinrichting, den inhoud van een „aan die inrichting toevertrouwd telegram opzettelijk wijzigen”, en deswege veroordeeld tot drie maanden gevangenisstraf, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, alzoo eischer in hooger beroep, ter eenre,

en

genoemden beklagde, gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat het den Hove moge behagen eischer in hooger beroep zijne vordering te ontzeggen, te vernietigen het vonnis, waarvan beroep, en gedaagde vrij te spreken;

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gehoord de pleidooien, en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen gedaagde, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht, en op de verklaringen van den ter terechtzitting van het Hof gehoorde getuige, tevens als deskundige gehoord, H. P. J. S., eerste-luitenant-adjutant der Genie, en op de verklaringen, afgelegd door den deskundige Mr. A. N., juridisch adviseur bij het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegrafie;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, heeft terechtstaan ter zake dat hij te Hoek van Holland op den 29sten Juli 1916, werkzaam als assistent-telegrafist op het telegraafkantoor in het fort Hoek van Holland, aldaar een aan de telegrafie toevertrouwd bericht, althans een telegram, luidende: „Garnizoens-commandant „Hoek van Holland. Verzoeke opsporing en aanhouding ontvluchte „Duitsche geïnterneerden Unter-offizier F. C. A. H., 24 jaar, 1 Meter „76, donkerblond, knevel lichtblond, oogen bruin, spraak hoog, gelaat „lang, litteeken rechter wijsvinger, Mecklenburger; Flugzeugführer „O. G. W. R. D., 26 jaar, 1 Meter 64, donker blond, knevel en „puntbaardje blond, oogen blauw, kaken breed, Brunswijker; Steur- „mann A. J. R. B., 31 jaar, 1 Meter 65, blond, oogen bruin, kin „spits, tenger, anker op linker onderarm, Mecklenburger; Flugzeug- „führer R. W., 20 jaar, 1 Meter 69, donkerblond, oogen bruin, „gelaat ovaal, Pruis; commandant Interneeringsdepôt”, opzettelijk „heeft vertraagd, verminkt, althans den inhoud daarvan gewijzigd, „door in plaats van als dag en uur, waarop het telegram te Bergen „(N.H.) op 29 Juli 1916 ten 1.30 ure voormiddags was aangeboden, te veranderen en te noteeren in 8.40 ure namiddags en als tijd van ontvangst te Hoek van Holland, zijnde 29 Juli 1916, des voormiddags 4 ure, te noteeren en te veranderen in 9.45 namiddags van dien dag, en uit voormeld telegram of bericht opzettelijk weg te laten de woorden: „oogen bruin, kin spits, tenger, anker op „linkeronderarm, Mecklenburger, (Flugzeugführer) R. W., 20 jaar, „1 Meter 69, donkerblond, oogen bruin, gelaat ovaal, Pruis”;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 20 Januari 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met gedaagdes schuld daaraan, dat gedaagde te Hoek van Holland op den 29sten Juli 1916, werkzaam als telegrafist op het telegraafkantoor in het fort Hoek van Holland, aldaar van een telegram, luidende: „Garnizoens-

„commandant Hoek van Holland. verzoeken opsporing en aanhouding
 „ontvluchte Duitsche geïnterneerden Unteroffizier F. C. A. H., 24
 „jaar 1 Meter 76 donker blond knevel licht blond oogen bruin
 „spraak hoog gelaat lang litteeken rechteringvinger Mecklenburger
 „Flugzeugführer O. G. W. R. D. 26 jaar 1 Meter 64 donker
 „blond knevel en puntbaardje blond oogen blauw kaken breed
 „Brunswijker Steurmann A. J. R. B. 31 jaar 1 Meter 65 blond
 „oogen bruin kin spits tenger anker op linker onderarm Mecklen-
 „burger Flugzeugführer R. W. 20 jaar 1 Meter 69 donker blond
 „oogen bruin gelaat ovaal Pruis, commandant interneeringsdepôt”,
 opzettelijk den inhoud heeft gewijzigd door in plaats van als dag en
 uur, waarop het telegram te Bergen (N.H.) op 29 Juli 1916 ten
 1.30 ure v.m. was aangeboden, te veranderen en te noteeren in
 8.40 ure n.m.: het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd
 als: „het, als belast zijnde met den dienst van eene ten algemeenen
 „nutte gebezigde telegraaf-inrichting, opzettelijk wijzigen van den
 „inhoud van een telegram, gepleegd door een persoon, tot de ge-
 „wapende macht behoorende, waarbij de schuldige gebruik heeft
 „gemaakt van gelegenheid, hem door zijn ambt geschonken”, en te
 dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot eene gevangenisstraf van
 drie weken, met vrijspraak van gedaagde van hetgeen hem meer
 of anders is te laste gelegd dan als bewezen is aangenomen, zijnde
 dit niet wettig en overtuigend bewezen, en met ontzegging van
 iederen anderen of meerderen eisch;

Overwegende dat het Hof de telastlegging, die anders een onge-
 rijmdheid zoude inhouden, n.l. deze, dat de inhoud van een aan de
 telegrafie toevertrouwd bericht, althans van een telegram, door be-
 klaagde zoude zijn gewijzigd door verandering te brengen o.a. in
 hetgeen, volgens de telastlegging zelve, tot dien daar aangewezen
 inhoud niet behoort, aldus uitlegt, dat het aan de telegrafie toe-
 vertrouwd bericht, althans het telegram, luidde: (dagteekening)
 29,7,1916, (kantoor van afzending) Bergen N.H. (tijd van aanbidding)
 1.30 ure voormiddag.

(dagteekening) 29,7,1916, (kantoor van ontvangst) Hoek van
 Holland (tijd) 4 ure voormiddag.

Garnizoens-commandant Hoek van Holland

verzoeken opsporing en aanhouding ontvluchte Duitsche geïnter-
 neerden Unteroffizier F. C. A. H., 24 jaar 1 Meter 76 donkerblond
 knevel lichtblond oogen bruin spraak hoog gelaat lang litteeken
 rechter ringvinger Mecklenburger Flugzeugführer O. G. W. R. D.
 26 jaar 1 Meter 64 donker blond knevel en puntbaardje blond
 oogen blauw kaken breed Brunswijker Steurmann A. J. R. B. 31
 jaar 1 Meter 65 blond oogen bruin kin spits tenger anker op
 linker onderarm Mecklenburger Flugzeugführer R. W. 20 jaar
 1 Meter 69 donkerblond oogen bruin gelaat ovaal Pruis commandant
 Interneeringsdepôt,

opzettelijk heeft vertraagd, verminkt, althans den inhoud daar-
 van gewijzigd, door in plaats van als dag en uur, waarop het

telegram te Bergen (N.H.) op 29 Juli 1916 ten 1.30 ure voormiddag was aangeboden, te veranderen en te noteeren in 8.40 ure namiddag en als tijd van ontvangst te Hoek van Holland, zijnde 29 Juli 1916, des voormiddags 4 ure, te noteeren en te veranderen in 9.45 ure namiddag van dien dag en uit voormeld telegram of bericht opzettelijk weg te laten de woorden: „oogen bruin, kin spits, tenger, anker op linker onderarm, Mecklenburger, (Flugzeugführer), R. W., 20 jaar, 1 Meter 69, donkerblond, oogen bruin, gelaat ovaal, Pruis, Commandant Interneeringsdepôt”:

Overwegende dat het Hof noch uit de behandeling in eersten aanleg noch uit die in hooger beroep uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft verkregen dat de beklagde heeft gepleegd hetgeen hem is te laste gelegd:

Overwegende dat toch enkel is komen vast te staan, dat gedaagde opzettelijk in plaats van als dag en uur, waarop het aan de telegrafie toevertrouwd bericht te Bergen (N.H.) op 29 Juli 1916 ten 1.30 voormiddags was aangeboden, in het telegramformulier heeft aangegeven 8.40 ure namiddag van dien dag, en dat hij als tijd van ontvangst te Hoek van Holland, zijnde 29 Juli 1916, des voormiddag 4 ure, in dit telegramformulier heeft vermeld 9.45 namiddags van dien dag, zijnde omtrent het opzettelijke van het niet opnemen in dit telegramformulier van de woorden: „oogen bruin, kin spits, tenger, anker „op linkeronderarm, Mecklenburger (Flugzeugführer) R. W., 20 jaar, „1 Meter 69, donkerblond, oogen brum, gelaat ovaal, Pruis” niets gebleken:

Overwegende dat echter gedaagde, door hetgeen hem langs telegrafischen weg was overgeseind en dus voorkwam op de papierband van het door hem bediende toestel onjuist en ten deele opzettelijk onjuist op te nemen en door den tijd van ontvangst van het hem overgeseinde opzettelijk onjuist aan te geven in het telegram-formulier, dat door hem ter aflevering aan den geadresseerde werd gereedgemaakt, daarmede niet heeft gewijzigd, zooals hem is te laste gelegd, den inhoud van een aan de telegrafie toevertrouwd bericht of van een telegram en evenmin dit bericht of dit telegram heeft vertraagd of verminkt;

Overwegende dat immers onder een aan de telegrafie toevertrouwd bericht is te verstaan: het door den afzender aan den ambtenaar der telegrafie ter hand gestelde stuk en onder een telegram, zulks in overeenstemming met de gebruikelijke spreekwijze: het stuk, dat na het overseinen aan den geadresseerde moet afgeleverd worden:

Overwegende dat, waar in dezen het door den afzender aan een ambtenaar der telegrafie ter hand gestelde stuk zich te Bergen (N.H.) bevond, toen gedaagde het hem te laste gelegde te Hoek van Holland bedreef, hij in den inhoud van dat stuk geene wijziging heeft gebracht, laat staan het heeft vertraagd of verminkt; dat hij dit evenmin heeft gedaan met betrekking tot het door hem opgemaakte stuk, dat na het overseinen aan den geadresseerde moest worden afgeleverd, vermits hij, nadat hij dit stuk had gereed gemaakt, in den inhoud

daarvan niets meer heeft gewijzigd en het ook niet heeft verminkt of de aflevering ervan heeft vertraagd:

Overwegende dat hetgeen gedaagde heeft bedreven, het opzettelijk onjuist opnemen van hetgeen hem was overgeseind en dus voorkwam op den papierband van het door hem bediende toestel in het telegram-formulier, dat door hem ter aflevering werd gereed gemaakt en het daarin aangeven van een onjuisten tijd van ontvangst van het hem overgeseinde, wellicht in zich bevat de elementen van valsheid in geschrifte en in dien vorm aan gedaagde had kunnen zijn te laste gelegd, maar zulks bij deze telastlegging niet is geschied;

Overwegende dat het Hof, bij de voorgaande beschouwingen, zich heeft aangesloten bij de beteekenis, die in de Memorie van Toelichting op artikel 374 van het Wetboek van Strafrecht aan: „aan de telegraphie toevertrouwd bericht” en „telegram” is toegekend, welke beteekenis aan het Hof, met het oog ook op het verband, dat er blijkbaar bestaat tusschen de artikelen 372 en 373 eener- en 374 van het Wetboek van Strafrecht anderzijds, als de juiste is voorgekomen; dat immers in eerstbedoelde artikelen is strafbaar gesteld het verrichten van de daar omschreven handelingen met betrekking tot aan eenige openbare instelling van vervoer toevertrouwde brieven, gesloten stukken of pakketten (artikel 372) en met betrekking tot aan eenige openbare instelling van vervoer toevertrouwde brieven, briefkaarten, stukken of pakketten (artikel 373), en in artikel 374 dan is strafbaar gesteld het verrichten van dezelfde handelingen met betrekking tot aan de telegrafie toevertrouwde berichten of telegrammen, m.a.w. zoowel in de gevallen van de artikelen 372 en 373 als in het geval van artikel 374 met betrekking enkel tot stukken (lichamelijke zaken);

Overwegende dat echter ook de opvatting kan worden voorgestaan, zooals zij in dezen van de zijde der verdediging is voorgestaan, dat de uitlegger van artikel 374 van het Wetboek van Strafrecht, om te weten, wat in dat artikel onder „aan de telegrafie toevertrouwd „bericht” en onder „telegram” is te verstaan, zal hebben te raadplegen de wet, waarbij hier te lande het telegraafwezen regeling heeft gevonden, d.i. de Telegraaf- en Telefoonwet 1904 (Staatsblad Nr. 7), en het ter uitvoering van deze wet uitgevaardigd „Reglement „voor den dienst der Rijkstelegraaf”, zijnde ten tijde, dat de te laste gelegde feiten werden gepleegd, het Reglement, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 14 Juni 1913 (Staatsblad Nr. 275) en thans dat, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 29 November 1916 (Staatsblad Nr. 518);

Overwegende dat het Hof ook van uit dit standpunt de zaak wenscht te onderzoeken en dus bij de nu volgende beschouwingen op dit standpunt zich heeft geplaatst:

Overwegende dat uit de genoemde wet en de genoemde Reglementen met volkomen duidelijkheid voortvloeit, dat onder „telegram” (de uitdrukking: „een aan de telegrafie toevertrouwd bericht” komt in deze wetgeving niet voor) is te verstaan al hetgeen, maar ook

enkel hetgeen degene, die van de telegraaf wenscht gebruik te maken, ten kantore, waar hij dit wenscht te doen, ter overbrenging door middel van de telegraaf heeft aangeboden; dat immers in artikel 14 van de genoemde wet is bepaald, dat „het overbrengen van telegrammen” in de daar genoemde gevallen kan worden geweigerd of gestuit en dat van de reden dier weigering of stuiting wordt kennis gegeven aan „den aanbieder van het telegram”; dat deze, reeds uit de wet zelve voortvloeiende opvatting, dat een „telegram” bestaat, zoodra de aanbieding van een door middel van de telegraaf over te brengen bericht heeft plaats gevonden en niet eerst ontstaat doordat en nadat dit aangeboden bericht door middel van de telegraaf is overgebracht, is uitgewerkt in de bovengenoemde Reglementen voor den dienst der Rijkstelegraaf; dat toch in artikel 39 van het Reglement 1913 — artikel 36 van het Reglement 1916 — waar de intrekking — weigering — van telegrammen geregeld is, naast elkander worden genoemd: „een telegram, waar „van het overseinen nog niet begonnen is” en „een reeds overgeseind telegram”; dat ook uit artikel 12 van het Reglement 1913 — artikel 15 van het Reglement 1916 — blijkt, dat het de afzender is, die het „telegram” samenstelt, wordende hem daarbij de volgorde voorgeschreven, die hij bij de „samenstelling van een telegram” heeft in acht te nemen, en wel in dezer voege: 1. de bijzondere aanwijzingen; 2. het adres; 3. de inhoud; 4. de onderteekening; dat uit een en ander moet worden opgemaakt, dat in den zin van wet en reglementen een „telegram” bestaat uit de hier aangewezen onderdeelen, voor zooverre althans niet is toegestaan, dat een van deze onderdeelen bij de samenstelling wordt weggelaten, hetgeen o.a. het geval is met betrekking tot het onderdeel: „de inhoud”, bepalende immers het laatste lid van artikel 9 van het Reglement 1913 — artikel 12 van het Reglement 1916 — dat „telegrammen „zonder inhoud worden aangenomen”;

Overwegende dat nu wel bij artikel 34 van het Reglement 1913 — artikel 38 van het Reglement 1916 — is bepaald, dat de naam van het kantoor of van het radiotelegraafstation van afzending, het volgnummer van het telegram, de dagteekening en de tijd van aanbieding den geadresseerde ambtshalve worden medegedeeld, maar deze mededeelingen, die den geadresseerde ter gelegenheid van de bezorging van een telegram door den telegraafdienst moeten worden gedaan en in de praktijk hem worden gedaan in het telegram-formulier, geen deel gaan uitmaken van het „telegram” maar daarnaast blijven staan als ambtelijke mededeelingen *betreffende* het „telegram”, zooals blijkt uit de bevoordingen zelve van genoemd artikel 34, waar wordt gesproken van mededeeling van: „het volgnummer van het „telegram”, terwijl deze woorden: „van het telegram” blijkbaar kortheidshalve niet zijn herhaald bij: „de naam van het kantoor van afzending, de dagteekening en tijd van aanbieding”;

Overwegende dat het „Voorschrift op den administratieven kantoor-„dienst (V.K.A.) No. 425 Regiment Genietroepen-Militaire Telegraphie”

dezelfde opvatting huldigt van het begrip „telegram”, zooals blijkt o a. uit: artikel 11: „de telegrammen kunnen aan de kantoren worden „geschreven”; artikel 33 omtrent de samenstelling van telegrammen (gelijkluidend met artikel 12 Reglement 1913); artikel 50: „geen „telegrammen mogen worden overgeseind”; artikel 52: „bij de „aanneming van een telegram”; artikel 57: „de telegrammen worden in „volgorde van aanbidding terstond ingeschreven in het proces-verbaal „van aanneming, model No. 5” en „zoo het telegram niet op een telegramkaart wordt aangeboden, wordt het aan die kaart vastgehecht”;

Overwegende dat in dit Voorschrift geene bepaling is opgenomen, dat ambtshalve mededeelingen, als bedoeld in artikel 34 van het Reglement 1913 — aan den geadresseerde moeten worden gedaan; dat wel, met het telegram, allerlei ambtshalve gegevens, als „in„leiding”, worden overgeseind, terwijl in de praktijk aan den geadresseerde ambtshalve mededeelingen, als bedoeld in artikel 34 van het Reglement 1913 worden gedaan; dat echter, blijkens de formulieren bij den militairen telegraafdienst in gebruik, die niet op eenige bepaling steunende ambtshalve mededeelingen door dien telegraafdienst worden beschouwd als niet deel uit te maken van „het telegram”, immers niet zijn vervat onder het in die formulieren gedrukte hoofd „Telegram” maar, als bijwerk, van „het telegram”, voorkomen boven en ter zijde van dit hoofd, van het „telegram” door dikke, zwarte lijnen afgescheiden:

Overwegende dat bij deze opvatting van „telegram” dus niet bewezen is, zooals is te laste gelegd, dat het telegram luidde: (dagteekening) 29,7,1916 (kantoor van afzending) Bergen (N.H.) (tijd van aanbidding) 1.30 ure voormiddag (dagteekening) 29,7,1916 (kantoor van ontvangst) Hoek van Holland (tijd) 4 ure voormiddag; zijnde ten laste van gedaagde enkel komen vast te staan, dat hij opzettelijk wijziging heeft gebracht in dit gedeelte van wat in de telastlegging als „telegram” is aangewezen:

Overwegende dat dus ook bij deze opvatting vrijspraak zal moeten volgen, zijnde het aan gedaagde te laste gelegde niet wettig en overtuigend bewezen:

Gezien de artikelen 193 der Rechtspleging bij de Landmacht en 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie:

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, op 20 Januari 1917 ten laste van gedaagde geweest;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan gedaagde is te laste gelegd:

Speekt gedaagde vrij:

Verwijst gedaagde naar den Commandeerende-Officier ter beoordeeling of hij krijgstuchtelijk behoort te worden gestraft ter zake van hetgeen bij de behandeling der zaak te zijnen laste is gebleken;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advokaat-Fiscaal voerde aan:

dat van de telegraafinrichting te fort Hoek van Holland óók het publiek kan gebruik maken, zij het dan ook onder beperkende voorwaarden; (Zie No. 428. Regiment Genietroepen. Militaire Telegrafie Voorschrift op den Administratieven Kantoordienst (V.K.A.), in het bijzonder 2, samenwerking met den Rijkstelegraafdienst 47, seinkosten en 50, aannemen van telegrammen).

dat de beklagde op tijd en plaats, waarover het hier gaat, belast was met den dienst der gezegde telegraafinrichting, wordt bewezen door beklagdes bekentenis, bevestigd door de beëdigde getuigenis van den 1sten Luitenant-Adjutant S.;

terwijl

de raadvrouw betoogde:

dat gedaagde is veroordeeld ter zake van:

het als belast zijnde met den dienst van eene ten algemeene nutte gebezigde telegraafinrichting opzettelijk wijzigen van den inhoud van een telegram, gepleegd door een persoon tot de gewapende macht behorende, waarbij de schuldige gebruik heeft gemaakt van gelegenheid hem door zijn ambt geschonken;

dat, wil deze veroordeeling in stand kunnen blijven, bewezen moet zijn:

1o. dat gedaagde den inhoud van een telegram heeft gewijzigd,

2o. dat hij dit opzettelijk gedaan heeft;

dat de door het Hof gehoorde deskundige Mr. A. N. heeft uiteengezet, wat volgens zijne meening onder een telegram moest worden verstaan, doch dat al hetgeen door hem daaromtrent is verklaard niet ter zake dienende is, omdat een *telegram* niet gelijk is aan den *inhoud van een telegram*;

dat uit al de bepalingen daaromtrent vastgesteld, blijkt dat tusschen de verschillende onderdeelen van een telegram scherp onderscheiden wordt en de *inhoud* van het telegram slechts één van die onderdeelen vormt;

dat artikel 15 van het Koninklijk besluit van 29 November 1916 (Staatsblad no. 518) bij de samenstelling van een telegram de onderstaande volgorde aangeeft: de bijzondere aanwijzingen, het adres, de inhoud en de onderteekening, welke zelfde splitsing en onderscheiding in de samenstelling van het telegram terug te vinden is in art. 33 van het voorschrift op den administratieven kantoordienst en geheel in overeenstemming is met de bepaling van art. XI van het Règlement de Service International annexé à la Convention Télégraphique Internationale de St. Petersbourg;

dat in dat Règlement in artikel XIV evenals in de bij ons geldende bepalingen (art. 12 K.B. 29 Nov. 1916 en art. 9 K.B. 14 Juni 1913) telegrammen „sans texte” zonder inhoud, worden toegelaten en uit deze bepaling noodwendig volgt in strijd met wat de deskundige N.

daaromtrent heeft verklaard, dat telegram en inhoud van een telegram niet kunnen worden vereenzelvigd:

dat volgens artikel XVIII van het aangehaalde Règlement de naam van het kantoor van afzending, het volgnummer van het telegram, de dagteekening en de tijd van aanbidding behooren tot „le préambule” „de inleiding” en alleen voor zoover zij overgeseind worden, voorkomen op het aan den geadresseerde uit te reiken afschrift (art. 38 van het K.B. van 29 November 1916) zoodat bij telegrammen uit buiten Europeesche landen, waarbij de tijd van aanbidding veelal *niet* wordt overgeseind, die tijd dan ook niet in het afschrift kan worden overgenomen en dus van het telegram geen deel uitmaakt;

dat voorts nog mag worden opgemerkt, dat volgens het aangehaalde artikel XVIII 3de lid de afzender de aanwijzing in No. 2 bedoeld geheel of ten deele kan doen opnemen *dans le texte* van het telegram en dat dus waar dit niet is geschied, ze daartoe niet behooren en geen deel van den inhoud uitmaken;

dat dus uit een en ander met de meest stellige zekerheid volgt, dat de ten laste van gedaagde bewezen handelingen niet betreffen den inhoud van een telegram zooals in overeenstemming met de telastlegging voor de toepassing van artikel 374, 2de, Swb. noodig is en dat voor zoover de deskundige N. het tegendeel mocht hebben verklaard zijne verklaring met alle geldende bepalingen in strijd en kennelijk onjuist is;

dat dan ook van bevoegde zijde aan de procureur van gedaagde is verzekerd, dat de tijd van aanbidding van een telegram door geen enkel deskundige „vakman” tot den inhoud zal worden gerekend;

dat mocht het Hof tegen alle verwachting in tot eene andere conclusie komen nog om de veroordeeling te kunnen handhaven zou moeten vaststaan dat de gedaagde wist, dat hij den inhoud van een telegram wijzigde en zeer zeker het bewijs daarvan met geen mogelijkheid is te leveren en dan ook niet is beproefd.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 14 December 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. E. W. H. Duijzings.

Van de bevoegdheid, hem toegekend bij art. 167 R. L., mag de auditeur-militair geen gebruik maken, wanneer de wet, met betrekking tot het feit zooals dat aan den gedaagde is te laste gelegd, geen omstandigheden kent, die rechtens tot verzwaring van de op dat feit gestelde straf grond kunnen geven.

Wanneer aan den gedaagde diefstal in de chambrée is te laste gelegd mag de auditeur-militair ter terechtzitting van den Krijgsraad de telastlegging dus niet aanvullen met de verzwarende omstandigheid dat gedaagde den diefstal heeft gepleegd met gebruikmaking van een valschen sleutel.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 3 October 1917 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis, door den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch op 25 Augustus 1917 gewezen in de zaak tegen een soldaat bij de Koloniale Reserve,

Welke Advocaat-Fiscaal, verzocht en bij beschikking van 30 October 1917 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den Exploiteur bij het Hof, om te dagvaarden den voornoemden gedaagde, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis van den Krijgsraad, wat de qualificatie en de opgelegde straf betreft, en dat de gedaagde alsnog bij sententie van den Hove zal worden schuldig verklaard aan: „diefstal; waarbij de schuldige zich „het weg te nemen goed onder zijn bereik heeft gebracht door gebruik-

„making van een valschen sleutel”, en deswege veroordeeld tot vier maanden gevangenisstraf; met instandhouding overigens van het be-roepen vonnis, alzoo eischer in hooger beroep, ter eenre,

en

genoemden beklagde, gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat het den Hove moge behagen rekening te houden met de door gedaagde betoonde spijt en zijn wensch om den benadeelde volledige restitutie te ver-schaffen, refereerende hij zich ten aanzien der toe te passen qualificatie aan het oordeel van den Hove.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi en gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, heeft terechtgestaan ter zake dat hij op, althans omstreeks 23 April 1917, te Nijmegen op de kamer, waar hij met zijn kameraad, den soldaat S. gelogeed was, een portemonnaie, inhoudende een bankbiljet van *f* 60.— en van *f* 25.—, en eenig zilvergeld, althans eenig geldswaardig papier, toebehoorende aan genoemden S., althans aan een ander dan aan hem, gedaagde, heeft weggenomen met het oogmerk zich die portemonnaie met inhoud wederrechtelijk toe te eigenen, terwijl de Auditeur-Militair aan deze telastlegging ter terechtzitting van den Krijgsraad van 21 Juli 1917 nog heeft toegevoegd: „waarbij hij, „om de kist, waarin zich bedoelde portemonnaie met inhoud bevond, „te openen, gebruik heeft gemaakt van een, niet ter opening van „het slot dier kist bestemden sleutel”;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 25 Augustus 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen aan gedaagde is te laste gelegd met dien verstande, dat het gebeurde voorviel omstreeks 23 April 1917, dat de portemonnaie inhield een bankbiljet van *f* 60.— en één van *f* 25.— en eenig zilvergeld en toebehoorde aan S., terwijl van de telastlegging behooren te worden uitgezonderd de woorden: „op de kamer, waar „hij met zijn kameraad S. gelogeed was”; het aldus bewezen ver-klaarde heeft gequalificeerd als: „diefstal, waarbij de schuldige het „weg te nemen goed onder zijn bereik heeft gebracht door middel „van valsche sleutels”, en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot gevangenisstraf van twee maanden met bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig

in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van den 25sten April 1917 tot den 14den Mei d a.v. in mindering zal worden gebracht;

Overwegende dat, worden de bewijsmiddelen in het vonnis alsnog aangevuld met de eigen erkenenis van gedaagde, aan den Officier-Commissaris gedaan, dat hij omstreeks 23 April 1917 te Nijmegen op de kamer, waar hij met zijn kameraad, den soldaat S., gelogeed was, het in de telastlegging omschreven feit heeft gepleegd, en met de verklaring, door den getuige S. ter terechtzitting van den Krijgsraad afgelegd, dat hij te Nijmegen op de kamer, waar hij met gedaagde sliep, een kist had, die op slot was, en dat hij uit deze gesloten kist omstreeks 23 April 1917 zijn portemonnaie met inhoud heeft vermist, — alsdan mede wettig en overtuigend bewezen zijn de in het vonnis van de bewezenverklaring uitgezonderde woorden der telastlegging: „op de kamer, waar hij met zijn kameraad S. gelogeed was”;

Overwegende dat het aldus bewezen verklaarde behoort te worden gequalificeerd als: „als militair zijn kameraad in de chambrée „bestelen”; dat wél de Auditeur-Militair ten dezen heeft gebruik gemaakt van eene bevoegdheid, als in artikel 167 der Rechtspleging bij de Landmacht omschreven, maar ten onrechte, en daarom op de door hem toen medegedeelde omstandigheid geen acht behoorde te zijn geslagen; dat immers aan den voet van het bevel tot bijeenroeping van den Krijgsraad, aan gedaagde is te laste gelegd een feit, als vallende onder de bepaling van artikel 191 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, welk feit ten laste van gedaagde ook wettig en overtuigend bewezen is, terwijl het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande met betrekking tot zoodanig feit geene omstandigheden kent, dus ook niet de in de mondelinge mededeeling van den Auditeur-Militair ter terechtzitting genoemde omstandigheid, die rechtens grond geven tot verzwaring van de in artikel 191 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande bedreigde straf;

Overwegende dat dus het vonnis, wat de qualificatie en de strafoplegging betreft, niet in stand kan blijven;

Gezien de artikelen 1 en 191 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande; 27, 91 van het Wetboek van Srafrecht; 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad Nr. 64); 4 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad Nr. 191); 55 en 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, op 25 Augustus 1917 ten laste van gedaagde gegeven, wat betreft de qualificatie aan het bewezen verklaarde gegeven, en de strafoplegging te dier zake;

Houdt het vonnis in stand voor het overige met aanvulling der bewijsvoering en uitbreiding der bewezen- en schuldigverklaring als boven aangegeven;

Qualificeert het ten laste van gedaagde bewezen verklaarde als:
„als militair zijn kameraad in de chambrée bestelen”;

Veroordeelt gedaagde te dier zake tot eene militaire gevangenisstraf van negentien dagen;

Bepaalt, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van deze rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde straf in mindering zal worden gebracht van 25 April 1917 tot 14 Mei d.a.v.;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 11 Januari 1918,

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. C. de Wilde Jr.

Alvorens over de qualificatie van het te laste gelegde feit te beraadslagen en te beslissen behoort de krijgsraad eerst over het al dan niet bewezen zijn van dat feit te beraadslagen en te beslissen.

De, in verband met het bepaalde aan het slot van art. 1 van de wet van 31 December 1914 S. nr. 666 vastgestelde, gemeenschappelijke beschikking van de Ministers van Oorlog en van Marine van 18 November 1916, IIIde Afdeling, No. 116 en van 22 November 1916, Bureau S., nr. 22, tot regeling van de onderlinge rangverhouding tusschen Nederlandsche en vreemde militairen is niet zooals de krijgsraad heeft beslist, onbevoegd gegeven. De wijze waarop door de Koningin aan de Ministers machtiging is gegeven om deze beschikking te nemen is staatsrechtelijk niet van belang, mits slechts vast sta, dat die door de wet gewilde machtiging is gegeven.

Bij de bepaling van de straf rekening gehouden met eene te voren wegens hetzelfde feit opgelegde krijgstuchtelijke straf.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 3 October 1917 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis, door den Krijgsraad te Arnhem op 13 Augustus 1917 gewezen in de zaak tegen een soldaat der Artillerie van het Belgische Leger, geïnterneerd te Legerplaats bij Zeist,

Welke Advocaat-Fiscaal, verzocht en bij beschikking van 3 October 1917 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den Exploiteur bij het Hof om te dagvaarden den voornoemden gedaagde, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad, en dat de gedaagde alsnog bij sententie van den Hove zal worden schuldig verklaard aan: „het door een „minder militair uitdrukkelijk weigeren en opzettelijk nalaten een „order van dengene, die boven hem gesteld is, te gehoorzamen en na „te komen, in eene andere gelegenheid dan in eene affaire tegen den vijand of in eene plaats, welke dadelijk belegerd of berend is”, en deswege veroordeeld tot honderd achttien dagen militaire gevangenisstraf, met bepaling, dat de tijd, door den gedaagde van 5 Mei 1917 tot 31 Augustus 1917 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering, der hem op te leggen straf geheel in mindering zal worden gebracht, alzoo eischer in hooger beroep, ter eenre,

en

genoemden gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat gedaagde zich ten deze wil gedragen naar het oordeel van het Hof.

HET HOOG MITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen gedaagde, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, heeft terechtgestaan ter zake dat hij in de Legerplaats bij Zeist op 5 Mei 1917, toen een reserve-tweede-luitenant, toegevoegd aan den Kapitein-commandant van de IIde Afdeeling, waartoe gedaagde behoorde, hem gelastte het corvée, te verrichten door de manschappen der afdeeling voor den verplegingsofficier, te verrichten, uitdrukkelijk heeft geweigerd en opzettelijk heeft nagelaten, die order te gehoorzamen en na te komen;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 13 Augustus 1917 gewezen vonnis, het aan gedaagde te laste gelegde niet strafbaar heeft ge-

oordeeld op grond, dat de gemeenschappelijke beschikking van de Ministers van Oorlog en van Marine van 18 November 1916, IIIde Afdeling, no. 116, en van 22 November 1916, Bureau S., no. 22, onbevoegd is gegeven; artikel 95 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande noch eenige andere strafbepaling te dezen toepasselijk is, en gedaagde heeft vrijgesproken, aan den Commandeerende-Officier van gedaagdes korps ter beoordeeling latende, of er aanleiding bestaat om gedaagde krijgstuchtelijk te straffen voor datgene, waarvan bij het onderzoek der zaak is gebleken;

Overwegend dat de Krijgsraad, ingevolge het voorschrift van het tweede lid van artikel 193 der Rechtspleging bij de Landmacht, alvorens over de qualificatie van de te laste gelegde feiten te beraadslagen en te beslissen, over het bewezene of niet bewezene dier feiten had moeten beraadslagen en daarover eene beslissing had moeten geven;

Overwegende dat het aan gedaagde vertoonde en voorgehouden uittreksel uit de controlelijst van het Interneerings-depôt Amersfoort en Legerplaats bij Zeist inhoudt dat gedaagde, den 10den October 1914 te Clinge op Nederlandsch grondgebied is gekomen en den 13den October 1914 te Harderwijk is geïnterneerd;

Overwegende dat gedaagde heeft opgegeven: dat hij in de Legerplaats bij Zeist op 5 Mei 1917 van den Nederlandschen tweede-luitenant X de last kreeg om corvéediensten — het lossen van kolen — te verrichten; dat hij geweigerd heeft zulks te doen, omdat hem geweigerd was buiten het kamp werkzaam te worden gesteld, en dat hij ook geen kolen heeft gelost;

Overwegende dat door X, reserve-tweede-luitenant bij het 18de Regiment Infanterie, als getuige onder eede is verklaard: dat hij op 5 Mei 1917 te Legerplaats bij Zeist aan gedaagde driemaal heeft gelast corvéedienst bij den verplegingsofficier te verrichten; dat gedaagde antwoordde: „Laat er maar van komen, wat er van komt; als ik „niet te werk gesteld mag worden, werk ik hier ook niet”; dat gedaagde den corvéedienst niet heeft verricht;

Overwegende dat, op grond van vorenstaande bewijsmiddelen, wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan gedaagde is te laste gelegd, alsmede zijne schuld daaraan, met uitzondering echter der woorden: „toegevoegd aan den Kapitein-commandant van de IIde Afdeling”;

Overwegende dat, waar de regeling der onderlinge verhouding van Nederlandsche en vreemde militaire rangen, ingevolge het bepaalde in het laatste lid van artikel 1 der Wet van 31 December 1914 (Staatsblad Nr. 666), door Ons — welke mogelijkheid hier buiten beschouwing kan blijven — of van Onzentwege door Onze ministers van Marine en van Oorlog heeft te geschieden, de Krijgsraad dit aldus heeft opgevat, dat ook de machtiging tot het maken dier regeling door de ministers van Marine en van Oorlog door de Koningin onder verantwoordelijkheid van een of meer ministers behoort te worden gegeven; dat waar nu echter die machtiging bij kabinets-rescript van 6 Maart 1915, no. 32, is gegeven, er aldus niet aan het

in de Wet van 31 December 1914 (Staatsblad Nr. 666) bepaalde zou zijn voldaan:

dat echter voormelde wets-bepaling enkel bedoelt de regeling van de onderlinge verhouding van Nederlandsche en vreemde militaire rangen tot stand te doen komen onder de ministerieele verantwoordelijkheid en wel hetzij door een daad van Koninklijk gezag, dat is een daad van de onverantwoordelijke Koningin en den verantwoordelijken minister gezamenlijk hetzij door een daad van Hare beide verantwoordelijke ministers alleen; dat daarbij de wijze, waarop van wege de Koningin aan de ministers tot het verrichten van die daad machtiging wordt verleend, staatsrechtelijk van geene beteekenis is, mits slechts vaststa, gelijk ten deze, dat die door de wet gewilde machtiging is gegeven en dat de regeling zelve door de gemachtigde, verantwoordelijke ministers is tot stand gebracht; dat dan ook de Krijgsraad ten onrechte heeft gemeend, dat de voormelde gemeenschappelijke beschikking onbevoegd is gegeven en die beschikking ten onrechte buiten toepassing heeft gelaten;

Overwegende dat, op grond van vorengenoemde gemeenschappelijke beschikking van de Ministers van Oorlog en van Marine, een tweedeluitenant van het Nederlandsche Leger is de meerdere in rang van een hier te lande geïnterneerd Belgisch soldaat, en derhalve het te laste gelegde en bewezen feit behoort te worden gequalificeerd als: „Het door een minder militair uitdrukkelijk weigeren en opzettelijk „nalaten een order van dengene, die boven hem gesteld is, te gehoorzamen en na te komen, in een andere gelegenheid dan in „eene affaire tegen den vijand of in eene plaats, welke dadelijk „belegerd of berend is”;

Overwegende dat is gebleken, dat gedaagde ter zake van het in de telastlegging omschrevene op 25 Augustus 1917 krijgstucltelijk is gestraft met veertien dagen provoost met inhouding van vier dagen soldij, en het feit, deze omstandigheid mede in aanmerking genomen, met een militaire gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden en acht en twintig dagen behoorlijk wordt geboet;

Gezien de artikelen 13, 95 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande; 27, 91 van het Wetboek van Strafrecht; 7, 19 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad Nr. 191); 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad Nr. 64); de Wet van 31 December 1914 (Staatsblad Nr. 666); de gemeenschappelijke beschikking van de Ministers van Oorlog en van Marine van 18 November 1916, IIIde Afdeeling, nr. 116, en van 22 November 1916, Bureau S., nr. 22; de artikelen 197 der Rechtspleging bij de Landmacht en 62 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, op 13 Augustus 1917 in deze zaak gewezen;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan gedaagde

is te laste gelegd, met den verstande als hooger aangegeven alsmede gedaagdes schuld daaraan;

Qualificeert dit feit als: „Het door een minder militair uitdrukkelijk „weigeren en opzettelijk nalaten een order van dengene, die boven „hem gesteld is, te gehoorzamen en na te komen, in eene andere „gelegenheid dan in eene affaire tegen den vijand of in eene plaats, „welke dadelijk belegerd of berend is”;

Veroordeelt gedaagde deswege tot militaire gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden en acht en twintig dagen;

Bepaalt, dat de tijd, door den gedaagde vóór de tenuitvoerlegging van deze rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde straf in mindering zal worden gebracht van 5 Mei 1917 tot 31 Augustus d.a.v.

De Advocaat-Fiscaal voerde aan:

dat vertooner zich met deze vrijspraak niet kan vereenigen;

dat aan het slot van artikel 1 van de Wet van 31 December 1914 (Staatsblad no. 666) wordt bepaald: Door Ons of van Onzentwege door Onze ministers van Marine en Oorlog wordt de onderlinge verhouding van Nederlandsche en vreemde militaire rangen bepaald;

dat die bepaling is geschied bij eene gemeenschappelijke beschikking van de ministers van Oorlog en Marine, van 18 November 1916 IIIde Afdeling no. 116 en van 22 November 1916 Bureau S. no. 22;

dat de Krijgsraad van oordeel is, dat die opdracht aan de ministers van Marine en Oorlog niet bij Kabinetsrescript had mogen zijn verleend, daar, zoo meent de Krijgsraad, in casu de machtiging niet door de Kroon, dat is door de Koningin onder verantwoordelijkheid van een of meer verantwoordelijke ministers is gegeven;

dat de Krijgsraad zich blijkbaar beroept op het bepaalde in het laatste lid van artikel 77 der Grondwet, eene bepaling die hare sanctie heeft in artikel 355 van het Wetboek van Strafrecht;

dat echter naar vertooners meening hier geen sprake is van een Koninklijk Besluit of eene Koninklijke Beschikking als in gezegde artikelen bedoeld, maar hier sprake is van een opdracht van de Koningin aan Hare ambtenaren, de ministers van Marine en Oorlog;

dat de Grondwet wel is waar voor de behartiging van regeeringsaangelegenheden niemand tusschen de Koningin en Hare ministers kent, doch daarom niet ongrondwettig is de instelling van het Kabinet der Koningin, eene instelling die met 1 Januari 1841 in de plaats is getreden van de Secretarie van Staat en het Kabinet des Konings (artikel 1 van het Koninklijk Besluit van 22 December 1840) en die in het verkeer tusschen de Koningin en Hare ministers zooal niet noodzakelijk, in elk geval goede diensten bewijst;

dat artikel 1 voormeld voorschrijft, dat de bepaling der rangenverhouding zal geschieden hetzij door de Koningin, hetzij van Harentwege door de ministers van Marine en Oorlog d.w.z. de bepaling zal geschieden hetzij door de Koningin en den verantwoordelijken

minister, hetzij vanwege de Koningin door Hare beide voormelde verantwoordelijke ministers alleen;

dat waar dus de bepaling van de rangenverhouding gedekt wordt door de ministerieele verantwoordelijkheid van de ministers van Marine en Oorlog, welken zin zou 't nu nog hebben om nu de wet aan de Koningin de bevoegdheid geeft de bepaling door Hare ministers te doen geschieden, voor de gebruikmaking van die bevoegdheid de verantwoordelijkheid van een minister te eischen;

dat 't vertooner bovendien wil voorkomen dat de Krijgsraad eerst over het al of niet bewezene der feiten had moeten oordeelen en, zoo hij die feiten wettig en overtuigend bewezen achtte, dan eerst had hij moeten onderzoeken of die feiten strafbaar zijn.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 18 Januari 1918.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. S. M. S. Furnée.

De krijgsraad heeft ten onrechte den in de telastlegging omschreven eed, welke den beklagde ter beslissing van een burgerlijk geding, was opgedragen te zweren, verstaan als bedoelende in te houden, vrijwel het tegendeel van hetgeen, taalkundig de inhoud van dien eed was.

De strafrechter heeft niet te beslissen en na te gaan of de opgelegde eed inderdaad voor het te beslissen burgerlijk geding van beslissenden aard kon zijn, maar heeft enkel te beoordeelen of de eed zooals hij in het vonnis als het geding beslissende is geformuleerd, in strijd met de waarheid is afgelegd.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een landstormplichtig-soldaat bij de IIIde Infanterie-brigade,

en

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht ambtshalve gedaagde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gehoord de pleidooien en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen appellant, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht en op de verklaringen van de ter terechtzitting van het Hof gehoorde getuigen X, brievenbesteller te Vlaardingen, en Y, broodbakker te Goudswaard;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, heeft terechtgestaan ter zake dat hij te Rotterdam op den twee en twintigsten December 1916 ter openbare terechtzitting voor burgerlijke zaken van het Kantongerecht aldaar, opzettelijk als gedaagde in het burgerlijk geding tusschen appellant als gedaagde en X, brievenbesteller te Vlaardingen, nadat hem — appellant — bij vonnis van vorenbedoeld Kantongerecht van 8 December 1916 was opgelegd te zweren na te melden eed, hem — appellant — opgedragen ter beslissing van vorenbedoeld burgerlijk geding, na naar de wijze van zijne — appellants — godsdienstige gezindheid te hebben afgelegd den eed van de geheele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen, mondeling, persoonlijk en in strijd met de waarheid onder eede heeft afgelegd den volgende eed:

„Ik zweer, dat het niet waar is, dat ik van den eischer in de „maand December 1915 heb gekocht den door mij oorspronkelijk „in bruikleen overgenomen bakkerij-inventaris en gereedschappen en „te dier zake de van mij gevorderde som van f 50.— aan den eischer „niet verschuldigd ben”;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 26 September 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met appellants schuld daaraan, hetgeen aan appellant is te laste gelegd met uitzondering van de woorden „brievenbesteller te Vlaardingen”; het aldus bewezen verklaarde feit heeft gequalificeerd als: „meineed” en te dier zake appellant heeft veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden met ontzegging van iederen anderen of meerderen eisch;

Overwegende dat de Krijgsraad tot deze bewezen- en schuldigverklaring met qualificatie en strafoplegging is gekomen vooreerst door den naam A. X. in de telastlegging te lezen als B. X., wordende, naar het oordeel van den Krijgsraad, appellant daardoor in zijne verdediging niet geschaad, en verder door den in de telastlegging omschreven eed te verstaan als bedoelende in te houden: „Ik zweer „eerstens, dat het niet waar is, dat ik van den eischer in de maand „December 1915 heb gekocht den door mij oorspronkelijk in bruikleen „overgenomen bakkerij-inventaris en gereedschappen, en tweedens „(dat ik) te dier zake de van mij gevorderde som van f 50.— aan „den eischer niet verschuldigd ben”;

Overwegende dat de vraag, of de Krijgsraad, waar de in de telastlegging genoemde A. X. daar nader wordt aangewezen als

„brievenbesteller te Vlaardingen”, vrijheid had mogen vinden dien naam te lezen als B. X., terwijl een A. X. brievenbesteller te Vlaardingen, niet bestond, wel daarentegen een B. X., die inderdaad brievenbesteller te Vlaardingen was, onbeantwoord kan worden gelaten nu in elk geval de Krijgsraad den in de telastlegging omschreven eed niet mocht verstaan als bedoelende in te houden vrijwel het tegenovergestelde van hetgeen, taalkundig, de inhoud van dien eed is:

Overwegende dat toch in deze *straf*zaak wegens meened niet ter zake doet wat de kantonrechter, die bij vonnis den eed ter beslissing van het voor hem aanhangig burgerlijk geding aan appellant te zweren heeft opgelegd, met dien eed zal hebben bedoeld en daarin zal hebben willen neerleggen, en al evenmin of de appellant, toen hij den eed aflegde, dien in dienzelfden zin heeft verstaan, maar enkel welke, uit taalkundig oogpunt, de zin is van de formule, zooals zij in het burgerlijk vonnis is vastgelegd en vervolgens door appellant ter terechtzitting van het kantongerecht is bezworen; dat immers de strafrechter staat geheel buiten het burgerlijk geding, waarin het afleggen van den eed een rol heeft gespeeld; hij dit geding niet heeft te beslissen en dan ook niet heeft na te gaan, of de opgelegde eed inderdaad kon zijn van het geding beslissenden aard, maar enkel heeft te beantwoorden de vraag, of de eed, zooals hij in het vonnis als het geding beslissende is geformuleerd, door appellant in strijd met de waarheid is afgelegd;

Overwegende dat de eed inhoudt, dat appellant zweert, dat het niet waar is, dat hij van den eischer (in het burgerlijk geding) in de maand December 1915 heeft gekocht den door hem oorspronkelijk in bruikleen overgenomen bakkerij-inventaris en gereedschappen en te dier zake de van hem gevorderde som van f 50.— aan den eischer niet verschuldigd is, m. a. w., dat appellant zweert, dat het niet waar is, dat hij, dien inventaris en gereedschappen gekocht hebbende, den koopprijs niet verschuldigd is;

Overwegende dat, waar nu van kwijtschelding van dien koopprijs niet is gebleken — integendeel is komen vast te staan, dat het burgerlijk geding door den eischer is aanhangig gemaakt juist om tot de betaling van den koopprijs te geraken — geenszins bewezen is, dat appellant dien eed opzettelijk in strijd met de waarheid heeft afgelegd;

Overwegende dat derhalve niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan appellant is te laste gelegd; appellant daarvan moet worden vrijgesproken en mitsdien het vonnis van den Krijgsraad niet in stand kan blijven;

Gezien, de artikelen 193, 209 en volgende der Rechtspleging bij de Landmacht en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, op 26 September 1917 ten laste van appellant gewezen;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan appellant is te laste gelegd;
 Spreekt appellant vrij;
 Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 29 Januari 1918.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselst.

Raadsman: Mr. D. A. L. M. Schretlen.

Wanneer de garnizoenscommandant het noodig heeft geoordeeld iemand naar den krijgsraad te verwijzen, heeft deze in de eerste plaats te beslissen of het te laste gelegde feit valt in een der bepalingen van de strafwet en moet de vraag buiten beschouwing blijven of met enkel krijgstuchtelijke bestraffing had kunnen zijn volstaan.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hof's beschikking van 26 October 1917 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis, door den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch op 28 September 1917 gewezen in de zaak tegen een milicien-kanonnier bij het 1ste Regiment Veld-Artillerie.

Welke Advocaat-Fiscaal, verzocht en bij beschikking van 22 November 1917 verkregen hebbende 's Hof's lastgeving aan den Exploiteur bij het Hof om te dagvaarden den voornoemden gedaagde, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad, en dat de gedaagde alsnog bij sententie van den Hove zal worden schuldig verklaard aan: „als militair dengene, bij wien hij op publiek gezag is inge-„kwartierd, bestelen”, en deswege veroordeeld tot twee dagen militaire gevangenisstraf, alzoo eischer in hooger beroep, ter eenre,

en

genoemden gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor wien

schriftelijk ter rolle is geconcludeerd tot bevestiging van het vonnis van den Krijgsraad.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding; Gelet op hetgeen gedaagde, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, heeft terechtgestaan ter zake dat hij op 19 Juni 1917 te Dongen heeft weggenomen twee kippeneieren, toebehoorende aan A. S. te Dongen, bij wien hij op publiek gezag was ingekwartierd, althans aan een ander dan aan hem, gedaagde, met het oogmerk zich die eieren wederrechtelijk toe te eigenen;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 28 September 1917 gezezen vonnis, heeft overwogen, dat, ingevolge artikel 21 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande, al wie zich aan lichtere strooperijen schuldig maakt, eene overtreding tegen de krijgstucht pleegt, en mitsdien hier voor den Auditeur-Militair geen recht tot strafvordering aanwezig is, en gedaagde heeft vrijgesproken, met overlating aan den commandeerende-officier, of gedaagde ter zake van het door hem gepleegde feit krijgstuchtelijk behoort te worden gestraft;

Overwegende dat ten processe is gebleken, dat aan gedaagde de krijgsartikelen zijn voorgelezen;

Overwegende dat door gedaagde is opgegeven: dat hij den 19den Juni 1917 te Dongen, terwijl hij ingekwartierd was bij A. S. te Dongen, in den stal van diens woning op eenige turfbalen twee kippeneieren heeft gevonden; dat in dien stal de paarden van de batterij waren ondergebracht en hij voor de verzorging der paarden daar geregeld kwam; dat hij die twee kippeneieren heeft weggenomen en ze in het kwartier in zijn kepidoos heeft weggeborgen; dat hij van niemand vergunning had gekregen, die eieren weg te nemen;

Overwegende dat door de navolgende getuigen onder eede is verklaard:

J. van R., huisvrouw van A. S.: dat zij op den 19den Juni 1917 te Dongen in de schuur van hunne woning te ongeveer 5½ uur n.m. de eieren ging oprapen, die de kippen daar gewoonlijk leggen; dat in die schuur paarden van de artillerie ondergebracht waren, en dat in de woning manschappen, onder wie gedaagde, ingekwartierd waren; dat zij in die schuur twee kippeneieren, die zij daar 'smiddags achter een turfbaal had zien liggen, miste; dat zij aan de soldaten heeft gevraagd, of ze er iets van afwisten, doch dat niemand antwoordde, er wat van te weten; dat zij vervolgens naar de slaappleats der soldaten is gegaan en in gedaagdes kepidoos twee eieren heeft gevonden, welke ze daarin heeft laten liggen;

J. O., milicien-kanonnier bij het 1ste Regiment Veld-Artillerie: dat hij op een dag, terwijl hij met gedaagde bij A. S., was ingekwartierd, te ongeveer 5 à 5½ uur namiddags in de woning van S., met gedaagde en nog een soldaat aan tafel zat, toen vrouw S. binnenkwam en vroeg, of zij iets afwisten van twee kippeneieren, die in den stal op een baal turfmolm hadden gelegen; dat zij antwoordden er niets van te weten;

Overwegende dat, op grond van de bovenstaande bewijsmiddelen, wettig en overtuigend bewezen is hetgeen aan gedaagde is te laste gelegd, alsmede zijne schuld daaraan, met den verstande, dat de eieren toebehoorden aan een ander dan gedaagde, vloeiende het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening voort uit de omstandigheden, waaronder gedaagde het feit heeft gepleegd;

Overwegende dat gedaagde heeft aangevoerd, dat hij berouw van zijn daad heeft gekregen, nadat hij de eieren in zijn kepidoos had geborgen, en om zijne handeling ongedaan te maken, de eieren weer heeft neergelegd op de turfbaal; dat is gebleken, dat gedaagde inderdaad de eieren heeft teruggebracht, doch tevens, dat zulks is geschied nadat hem bekend had moeten zijn, dat de huisvrouw van S. de vermissing van de eieren had bemerkt en te dier zake onderzoek deed;

Overwegende voorts, dat artikel 21 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande voor de desbevoegde militaire autoriteit de mogelijkheid openstelt, om handelingen welke als „ligte strooperijen” zijn aan te merken, krijgstuuchtelijk af te doen; dat echter, waar, gelijk in deze, de tot verwijzing bevoegde garnizoenscommandant het dienstig heeft geoordeeld de te zijner kennis gekomen feiten aan het oordeel van den militairen rechter te onderwerpen, deze in de eerste plaats heeft te beoordeelen, of het te laste gelegde valt in eene der bepalingen der strafwet, in welk geval buiten beschouwing behoort te blijven de vraag, of met enkel krijgstuuchtelijke bestraffing genoegzaam had kunnen zijn genomen;

Overwegende dat, vermits het te laste gelegde en bewezen feit valt in de bepaling van artikel 189 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, het behoort te worden gequalificeerd als: „als militair dengene, bij wien hij op publiek gezag is ingekwartierd, „bestelen”;

Gezien de artikelen 74 der Militiewet; 189 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande; 7, 19 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad Nr. 191); 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad Nr. 64) en 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, op 28 September 1917 in deze zaak gewezen;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan gedaagde is te laste gelegd, alsmede zijne schuld daaraan, met den verstande als hooger aangegeven;

Qualificeert dit te laste gelegde en bewezen feit als: „als militair „dengene, bij wien hij op publiek gezag is ingekwartierd, bestelen”;
Veroordeelt gedaagde deswege tot vier en twintig dagen militaire gevangenisstraf;

Bepaalt, dat de tijd, door gedaagde vóór de tenuitvoerlegging van deze rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde straf in mindering zal worden gebracht van 19 Juni 1917 tot 13 Juli d.a.v.;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fisikaal voerde aan:
dat die vrijspraak onverantwoord is;

dat de beklagde immers zich heeft schuldig gemaakt aan „het bestelen”, waartegen is voorzien en straf bedreigd in artikel 189 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande

terwijl

de verdediger betoogde:

dat de Krijgsraad terecht het wegnemen van twee kippeneieren niet heeft kunnen qualificeeren als besteling of berooving bedoeld bij art. 189 van het Crimineel Wetboek van het Krijgsvolk te Lande;

dat dan ook terecht vrijspraak is gevolgd;

dat de Krijgsraad voor het geval, bij het weinig beteekenende feit, dat een soldaat een paar kippeneieren uit een stal, waar hij dagelijks vertoeft wegneemt, zoude hebben kunnen qualificeeren als de in artikel 189 bedoelde besteling of berooving nog de vraag zoude hebben moeten beantwoorden of hier wel sprake is van besteling;

dat toch gedaagde zeer kort nadat hij de eieren weggenomen had uit het bezit van A. S. ze wederom daarin teruggebracht heeft;

dat hij hierdoor de toeëigening geheel ongedaan gemaakt heeft, zoodat dit voor het misdrijf noodige element, niet meer aanwezig is te achten;

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 1 Februari 1918.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fisikaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. C. de Wilde Jr.

Beklaagde, behoorende tot de Eerste Werklieden-compagnie en

als zoodanig te werk gesteld bij de Artillerie-inrichtingen te Zaandam, is aldaar niet te werk gekomen en van de compagnie afwezig gebleven tot hij zich eenigen tijd later vrijwillig weer heeft aange-meld.

Aangezien hem niet te laste gelegd is, dat hij zonder verlof afwezig is gebleven, is hij niet strafbaar.

Ook indien mocht worden aangenomen dat in de woorden van de telastlegging het „zonder verlof” afwezig zijn ligt opgesloten, zou beklagde niet strafbaar zijn, omdat hem is te laste gelegd het afwezig zijn van de Eerste Werklieden-compagnie of van eenig ander militair korps en hem bij zijn eigen korps onbepaald (klein) verlof was verleend.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hofs beschikking van 6 November 1917 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis, door den Krijgsraad te 's-Gravenhage op 7 September 1917 gewezen in de zaak tegen een landstormplichtig soldaat bij het Depôt-bataljon der VIIde Infanterie-brigade.

Welke Advocaat-Fisikaal, verzocht en bij beschikking van 29 December 1917 verkregen hebbende 's Hofs lastgeving aan den Exploiteur bij het Hof om te dagvaarden den voornoemden beklagde, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis van den Krijgsraad, en dat de gedaagde alsnog bij sententie van den Hove zal worden vrijgesproken, mits het recht van den korpscommandant onverkort worde gelaten, om den gedaagde krijgstuchtelijk te straffen wegens het niet voldoen aan de bepaling, waaronder aan dezen bijzonder verlof is verleend, — alzoo eischer in hooger beroep, ter eenre,

en

genoemden beklagde, gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is verklaard, dat gedaagde zich refereert aan het oordeel van het Hof.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding:

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, heeft terechtstaan ter zake dat hij te Zaandam op den 21sten Februari 1917, als behoorende tot de Eerste Werklieden-compagnie en als zoodanig

te werk gesteld bij de Artillerie-Inrichtingen, niet te werk is gekomen en sedert voortdurend daarvan en van de Eerste Werklieden-compagnie of van eenig ander militair korps is afwezig gebleven, hebbende hij zich op den 3den Mei 1917 vrijwillig gemeld bij den commandant van de wacht aan de Oranje-Nassau-kazerne te Amsterdam;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 7 September 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen aan gedaagde is te laste gelegd; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „eerste desertie in tijd van vrede, „gepleegd door een soldaat, door zonder verlof langer dan twee dagen „van zijn korps afwezig te zijn, zonder de reden van afwezigheid „ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen, opgevolgd door vrij- „willige aanmelding, doch niet binnen vier weken, misdrijf ten aan- „zien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met eerste „desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, opgevolgd „door arrestatie”, en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot eene militaire detentie van ééne maand met bepaling, dat de tijd van 3 Mei tot 5 Juni 1917 door den veroordeelde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal worden gebracht bij de uitvoering van de hem opgelegde straf;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring in het vonnis terecht is geschied, maar niet aldus de qualificatie en de strafoplegging;

Overwegende dat immers, waar aan gedaagde wel is te laste gelegd, dat hij, als behoorende tot de Eerste Werklieden-compagnie en als zoodanig te werk gesteld bij de Artillerie-Inrichtingen te Zaandam, op 21 Februari 1917 aldaar niet te werk is gekomen en sedert voortdurend daarvan en van de Eerste Werklieden-compagnie of van eenig ander militair korps is afwezig gebleven, maar niet, dat dit een en ander zonder verlof is geschied — het bewezen feit niet valt onder de bepaling van artikel 159, in verband met de bepalingen omtrent desertie van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande en, vermits het evenmin valt onder eenige andere, door straf te handhaven en door den militairen rechter toe te passen bepaling van wet of verordening, niet strafbaar is;

Overwegende dat trouwens, gesteld de telastlegging konde worden verstaan in zoodanigen zin, dat in de gebezigde woorden het „zonder verlof” lag opgesloten, alsdan het te laste gelegde ten deele — n.l. voor zoover betreft het zonder verlof afwezig blijven van eenig ander militair korps dan de Eerste Werklieden-compagnie — niet bewezen zoude zijn, vermits aan gedaagde, alvorens hij bij de Eerste Werklieden-compagnie is ingedeeld en als zoodanig bij de Artillerie-inrichtingen is te werk gesteld, onbepaald (klein) verlof was verleend bij zijn eigen korps en ten deele — n.l. voor zoover betreft het zonder verlof niet te werk komen en sedert voortdurend van dit werk aan de Artillerie-Inrichtingen en van de Eerste Werklieden-compagnie afwezig blijven — wel bewezen maar niet strafbaar zoude zijn, omdat het met betrekking tot desertie niet ter zake doet of iemand, aan

wien bij zijn eigen korps onbepaald (klein) verlof is verleend, zonder verlof van zijn werk aan de Artillerie-Inrichtingen en van de Eerste Werklieden-compagnie is afwezig gebleven; dat immers zoo iemand eerst ter zake van desertie door den militairen rechter zoude kunnen worden veroordeeld wanneer hij, nadat het hem verleend onbepaald (klein) verlof op regelmatige wijze was ingetrokken, langer dan acht dagen na het eindigen van dit verlof van zijn eigen korps afwezig zoude zijn gebleven;

Overwegende dat mitsdien gedaagde moet worden vrijgesproken en het vonnis van den Krijgsraad, voor zooverre de qualificatie en de strafoplegging betreft, niet in stand kan blijven;

Gezien de artikelen 193 der Rechtspleging bij de Landmacht en 62 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, op 7 September 1917 ten laste van gedaagde gewezen, voor zooverre de qualificatie en de strafoplegging betreft;

Houdt het vonnis in stand voor het overige;

Verklaart niet strafbaar het aan gedaagde te laste gelegde en te zijnen laste wettig en overtuigend bewezen feit;

Spreekt gedaagde vrij;

Verwijst gedaagde naar zijnen commandeerende-officier ter beoordeeling van de vraag, of gedaagde krijgstuchtelijk behoort te worden gestraft ter zake van hetgeen bij de behandeling van de zaak te zijnen laste is gebleken, waarbij in aanmerking ware te nemen, dat gedaagde ter zake van het hem te laste gelegde bereids van 3 Mei 1917 tot 5 Juni d.a.v. voorloopig in verzekerde bewaring heeft doorgebracht.

De Advocaat-Fiscaal voerde aan:

dat die schuldigverklaring en veroordeeling onverantwoord zijn;

dat, blijkens de nu overgelegde opdracht van het Departement van Oorlog, tot het verleenen van verlof, den beklaagde onbepaald klein verlof, vallende onder Legerorder 1916, B 131, punt 3 C, is toegestaan;

dat dat verlof wel is waar is gegeven onder bepaling, dat de beklaagde aan de Artillerie-Inrichtingen aan de Hembrug zou gaan werken, maar het niet is ingetrokken of een einde genomen heeft, toen de beklaagde aan deze voorwaarde niet voldeed.

De laatste overweging van het Hof omtrent de niet-strafbaarheid van den beklaagde is ons niet geheel duidelijk. Het zonder verlof niet te werk komen en sedert voortdurend afwezig blijven van dit

werk aan de Artillerie-Inrichtingen heeft, zegt het Hof, met betrekking tot desertie (van zijn korps, d.i. van het Depot-bataljon der VIIde Infanterie-brigade) geen beteekenis, zoolang zijn klein-verlof bij dit korps niet is ingetrokken en hij van dit korps langer dan acht dagen na het eindigen van dat verlof van dit korps afwezig zou zijn gebleven. Stellig zou, als dit de eenige mogelijke desertie geweest ware, die overweging afdoende zijn.

Doch waarom is niet overwogen of het wegblijven zonder verlof van het werk bij de Artillerie-Inrichtingen niet een strafbaar feit oplevert? Wanneer de verhouding van beklaagde tot de Eerste Werklieden-compagnie een militaire verhouding is, zou het zich zonder verlof daaraan onttrekken toch ook — en afgescheiden van de betrekking van beklaagde tot het Depot-bataljon der VIIde Infanterie-brigade — desertie opleveren. En is die verhouding geen militaire, dan zou de beklaagde burger-werkman bij een van 's lands arsenalen (de oude term voor artillerie-werkplaatsen) zijn en krachtens art. 5 C. W. L. aan de militaire rechtsmacht onderworpen zijn voor zooveel hij in die qualiteit misdoet, gelijk het 'zonder verlof wegblijven van zijn werk toch zeker is. Wij zien niet voorbij dat in dit laatste geval art. 159 C. W. L. niet rechtstreeks op hem zou kunnen worden toegepast, doch art. 17 van dat wetboek is voor het aanvullen van dergelijke leemten in de omschrijving van strafbare feiten in dit wetboek — en die zijn er vele — geschreven. Het is o. i. wel geoorloofd er te dezer plaatse een beroep op te doen; de woorden van art. 5 „in hunne voorschreve qualiteiten mogten misdoen”, waarop zoeven werd bedoeld, zijn toch eerst in het ontwerp 1815 van het wetboek ingevoegd, terwijl zij zonder verdere bijvoegingen en dus als eenige bevoegdheidsaanduiding (hoewel niet in precies dezelfde bewoordingen) werden aangetroffen in de voorloopers uit de ontwerpen 1807 en 1808. Het ontwerp 1810 had het geheele artikel geschrapt. Het ontwerp 1814 nam het weder op doch zonder de aangehaalde woorden en met een andere competentieformule, terwijl b.v. art. 199 C. W. L. niet eens alle groepen der in art. 5 genoemde geëmployeerden aangeeft. Het is dus voor den wetgever van 1815, die zelfs verzuimde in art. 199 naast de magazijnen ook de arsenalen uit art. 5 te vermelden, niets bijzonders, dat hij b.v. in art. 159 van dat wetboek de gevolgen van evenbedoelde invoeging in art. 5 niet heeft voorzien en tegelijkertijd heeft ondervangen. Ook de voorlooper van art. 199 C. W. L. uit het ontwerp 1807 sprak alleen van militairen, terwijl eerst in 1808 daarin geëmployeerden zijn opgenomen. Men vergelijkte verder ook de toepassing van art. 17 vermeld bij Pols, Crim. Wetb., ed. 1876, blz. 567.

Red. M. R. T.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 1 Februari 1918.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselst.

Raadsman: Mr. R. van Woelderen.

Een rijwielpad is te beschouwen als een afzonderlijken weg.

Een op zoodanig pad rijdende wielrijder is niet verplicht dit pad te verlaten, wanneer van de tegenovergestelde zijde drie wielrijders naderen die, naast elkander rijdende, het geheele pad in beslag nemen. Ook op hen rustte de verplichting om op het pad behoorlijk naar rechts uit te wijken, zoodat de meest links rijdende der drie voor of achter de beide anderen had moeten gaan rijden om op het pad voldoende ruimte te laten voor den hem tegenkomenden wielrijder.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, ambtshalve, bij 's Hof's beschikking van 23 November 1917 gemachtigd hooger beroep te doen instellen en vervolgen van het vonnis, door den Krijgsraad te Arnhem op 5 October 1917 gewezen in de zaak tegen een milicien-soldaat bij het 11de Regiment Infanterie.

Welke Advocaat-Fiscaal, verzocht en bij beschikking van 9 Januari 1918 verkregen hebbende 's Hof's lastgeving aan den Exploiteur bij het Hof om te dagvaarden den voornoemden milicien-soldaat, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot bevestiging van het vonnis van den Krijgsraad, met inachtneming van het in het mandament genoemde, — alzoo eischer in hooger beroep, ter eenre.

en

genoemden beklaagde, gedaagde in hooger beroep, ter andere zijde, voor wien schriftelijk ter rolle is verklaard, dat gedaagde zich ten deze wil gedragen naar het oordeel van het Hof.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, heeft terechtgestaan, ter zake dat hij op 18 Juni 1917 te Borne, als bestuurder van een rijwiel, daarmede rijdende op het rijwielpad langs den Rijksweg van Borne naar Hengelo aan de linkerzijde van den weg, in de richting, waarin hij reed, bij het tegenkomen van drie personen, die op datzelfde pad in de tegenovergestelde richting reden en reeds te voren met hun bel signalen gaven, niet het rijwielpad heeft verlaten, in ieder geval niet behoorlijk, immers te laat en te weinig naar rechts is uitgeweken, ofschoon daarvoor voldoende ruimte aanwezig was, en daardoor tegen het rijwiel, bereden door G. W. W., is aangereden, wiens rijwiel daardoor is beschadigd;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 5 October 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard met gedaagdes schuld daaraan, hetgeen aan gedaagde is te laste gelegd met dien verstande, dat bewezen is, dat gedaagde niet het rijwielpad heeft verlaten; het aldus bewezen verklaarde feit heeft gequalificeerd als: „Als bestuurder van een rijwiel een rijwielpad niet verlaten bij het „tegenkomen van een rijwiel, terwijl dit noodig was voor de naleving „van artikel 2 van het Motor- en Rijwielreglement”, en te dier zake gedaagde heeft veroordeeld tot eene geldboete van acht gulden, met bepaling, dat die boete, bij gebreke van betaling zal worden vervangen door hechtenis van zestien dagen;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring in het vonnis te recht is geschied, maar niet aldus de qualificatie en de strafoplegging;

Overwegende dat toch — ingevolge de bepaling van artikel 27 van het Motor- en Rijwielreglement — voor de toepassing o.a. van artikel 2 van dat Reglement ten opzichte van motorrijtuigen op twee wielen en van rijwielen een rijwielpad met betrekking tot den weg, waarlangs het zich bevindt, wordt beschouwd als afzonderlijke weg; dat hieruit volgt, dat o. a. bestuurders van rijwielen verplicht zijn met hunne rijwielen *op zoodanig pad* behoorlijk uit te wijken en wel naar rechts bij het tegenkomen o.a. van rijwielen en dat deze verplichting geldt zoowel voor den bestuurder, die van de eene als voor dien, die van de andere zijde komt aanrijden; dat, vermits echter een rijwielpad niet steeds of niet overal de noodige breedte kan bezitten om het mogelijk te maken, dat twee rijwielen elkander *op dit pad* kunnen passeeren, in artikel 28 van genoemd Reglement is voorgeschreven, dat de bestuurder o. a. van een rijwiel verplicht is een rijwielpad te verlaten, voor zooveel dit noodig is voor de naleving van artikel 2 ten opzichte van o. a. rijwielen onderling; dat daarmede, aangezien bij het tegenkomen naar rechts moet worden uitgeweken, tevens is aangegeven welk van de beide, elkaar tegenkomende rijwielen in verband met de plaatselijke gesteldheid van het rijwielpad zoo noodig dit pad zal hebben te verlaten; dat hier zich het geval heeft voorge-

daan, dat op een rijwielpad, hetwelk genoegzame breedte bood om daarop te rijden met drie rijwielen naast elkander, van de eene zijde kwamen aanrijden drie wielrijders naast elkander, die, aldus rijdende, het geheele pad in beslag namen, en van de andere zijde de gedaagde, rijdende met zijn rijwiel op het pad en wel voor hem ter rechterzijde van dit pad; dat onder deze omstandigheden, terwijl men elkaar kon zien aankomen en ook heeft zien aankomen, gedaagde niet verplicht was het rijwielpad te verlaten — rustende op hem enkel de verplichting tot behoorlijk naar rechts uitwijken *op het rijwielpad* — maar integendeel degene van de drie wielrijders, die het meest links reed, diens verplichting om behoorlijk naar rechts uit te wijken had behooren na te komen door vóór of achter zijnen nevenman te gaan rijden en aldus *op het rijwielpad* ruimte te maken en te laten voor den hem tegenkomenden wielrijder; dat hieraan niet af kan doen, dat het rijwielpad lag aan de linkerzijde van den weg in de richting, waarin de ééne wielrijder reed, omdat dit pad als afzonderlijke weg moet worden beschouwd en voor het tegenkomen van een wielrijder voldoende ruimte bood, en al evenmin, dat de drie wielrijders hun verlangen, dat de hun tegenkomende wielrijder het rijwielpad zou verlaten, kenbaar hadden gemaakt door signalen met de bel te geven, omdat zij zich niet willekeurig vermochten te onttrekken aan de voor ieder geldende verplichting om op het rijwielpad behoorlijk naar rechts uit te wijken;

Overwegende dat derhalve het wettig en overtuigend ten laste van gedaagde bewezen verklaarde feit niet valt onder de bepaling van artikel 28 van het Motor- en Rijwielreglement en, vermits het evenmin is te begrijpen onder eenige andere, door straf te handhaven bepaling van wet of verordening niet strafbaar is, zoodat gedaagde moet worden vrijgesproken en mitsdien het vonnis des krijgsraads, voor zooverre de qualificatie en de strafoplegging betreft, niet in stand kan blijven;

Gezien de artikelen 193 der Rechtspleging bij de Landmacht en 62 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, op 5 October 1917 ten laste van gedaagde gewezen, voor zooverre de qualificatie en de strafoplegging betreft;

Houdt het vonnis in stand voor het overige;

Verklaart niet strafbaar het aan gedaagde te laste gelegde, te zijnen laste wettig en overtuigend bewezen feit;

Spreekt gedaagde vrij;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal voerde aan:

dat als de qualificatie als volgt uitgebreid worde:

„Als bestuurder van een rijwiel, bij het tegenkomen van rijwielen, een rijwielpad niet te verlaten, ofschoon dit noodig was, voor de naleving van artikel 2 van het Motor- en Rijwielreglement, ten opzichte dezer voertuigen onderling”;

dan de beslissing des Krijgsraads vertooner, overigens, juist lijkt; dat de beklagde dan ook op die noodzakelijkheid nog nadrukkelijk opmerkzaam was gemaakt, door het bellen van W. en zijne metgezellen;

dat, daargelaten wat overigens de verplichtingen van W. c.s. ten deze waren, in elk geval de beklagde de zijnen niet nagekomen is;

dat het daarover hier gaat en

dat daarvoor de beklagde in rechten is betrokken.

KRIJGSRAAD IN HET 3e MILITAIRE ARRONDISSEMENT 'S-HERTOGENBOSCH.

Beschikking van 13 Augustus 1917.

Geaprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof op 28 Augustus 1917.

President: plv. Mr. K. Sassen.

Leden: Gep. Kol. H. B. Moll, Gep. Kol. W. C. Colthoff, Gep. Luit.-Kol. F. H. Lambert, Gep. Kapt. L. C. Grotendorst.

Het personeel van de marine-batterij Dishoek, dat geheel afzonderlijk wordt gelegerd en verpleegd van het personeel der Landmacht en geheel bestaat uit marine-personeel onder bevel van een zeeofficier, blijft onderworpen aan de rechtsmacht van den zee-krijgsraad, zoodat de krijgsraad te 's Hertogenbosch onbevoegd is van zijne klacht kennis te nemen.

De Krijgsraad in het 3e Militaire Arrondissement 's-Hertogenbosch.

Gezien de schriftelijke verklaring d.d. 23 Juli 1917 van een korporaal der Mariniers, dienende bij de Marine-batterij Dishoek, houdende beklag over de hem door zijnen commandant, een Luitenant t/zee 2e klasse, op 21 Juli 1917 opgelegde straf van 28 dagen kwartierarrest, met de daarbij behorende strafreden :

„Op zeer ongepaste en onmilitaire wijze zijn ontevredenheid ten „aanhoore van minderen tegenover een meerdere geuit, en zich ten „aanhoore van minderen tegenover denzelfden meerdere zeer ongepast „over den commandant uitgelaten”;

Gehoord de nader in 's Krijgsraads zitting van 13 Augustus 1917 door den klager afgelegde verklaring dat zijne klachte zoowel betreft de straf als de strafreden;

Gezien de schriftelijke verklaringen van den klager en den strafoplegger:

Gelet op hetgeen door den klager en den strafoplegger bij hunne verhooren voor den Krijgsraad is in het midden gebracht en op hetgeen door de voor den Krijgsraad gehoorde getuigen is verklaard;

Overwegende dat door den strafoplegger ter terechtzitting van den Krijgsraad is verklaard: dat hij geen dienst doet gemeenschappelijk met het krijgsvolk te lande; dat in de barak waar zijn manschappen gelegerd zijn zich slechts manschappen bevinden behoorende tot het krijgsvolk te water, dat klager geheel afzonderlijk dienst doet van het krijgsvolk te lande;

Overwegende dat, waar deze Marine-batterij gelegerd is en wordt verpleegd geheel afzonderlijk van het personeel der landmacht en staat onder commando van een officier der Koninklijke Marine derhalve niet kan gezegd worden, dat deze bemanning dienst doet aan den wal gemeenschappelijk met het krijgsvolk te lande; artikel 8 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande — noch bij en onder het krijgsvolk te lande — artikel 5 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te water;

Overwegende dat alzoo dit marine-personeel onderworpen blijft aan de rechtsmacht van den Zeekrijgsraad en de Krijgsraad te 's-Hertogenbosch derhalve niet bevoegd is kennis te nemen van de ingediende klacht;

Beschikkende op de ingediende klacht;

Verklaart zich onbevoegd kennis te nemen van de klacht;

Verwijst klager naar den bevoegden rechter;

Kort na het wijzen van deze beschikking kreeg de krijgsraad te 's-Hertogenbosch gelegenheid zich over dezelfde aangelegenheid opnieuw uit te spreken. Het gold een zeemilicien-matroos van dezelfde batterij, die zich beklaagde over de hem door zijn commandant, een luitenant ter zee opgelegde straf van vier dagen kwartierarrest. Thans verklaarde de krijgsraad, samengesteld uit dezelfde personen, zich niet onbevoegd om van de klacht kennis te nemen, maar bij beschikking van 29 October 1917 verklaarde hij de klacht ongegrond. Klager ging in hooger beroep bij het Hoog Militair Gerechts-hof hetwelk, bij beschikking van 28 December 1917, de beschikking van den krijgsraad bevestigde, zijnde appellant daardoor niet bezwaard. Eenige motiveering, waarom de krijgsraad te 's-Hertogenbosch thans wel bevoegd geacht moest worden van de klacht kennis te nemen, ontbreekt zowel in de eene als in de andere beschikking en zulks ware toch wel gewenscht geweest nu zoo kort na elkander twee geheel tegenovergestelde beschikkingen werden gewezen. Wij meenen daarom wel te mogen aannemen, dat in het tweede geval de bevoegdheidsvraag aan de aandacht van krijgsraad en hof is ontsnapt en wij hier te doen hebben met een geval waarin Homerus

geslapen heeft. Dankbaar mag intusschen worden erkend, dat niet-tegenstaande de zeer drukke werkzaamheden bij het Hof, vergissingen als deze tot de hooge uitzonderingen behooren. Wij zouden dan ook van dit geval geen melding hebben gemaakt, indien bij ons geen twijfel gerezen ware omtrent de vraag welke beslissing in deze de juiste is.

Wat omtrent de positie van het personeel van de marine-batterij Dishoek voorkomt in de beschikking van den krijgswaad aanvaarden wij als juist. Zijn wij wel ingelicht dan liggen in de buurt van deze batterij, op grooter of kleiner afstand, andere batterijen, bemand met personeel van de landmacht (vesting-artillerie). Al deze batterijen staan onder het commando van één officier, den commandant van Walcheren, zijnde een hoofdofficier van de landmacht, die op zijn beurt weer staat onder den stelling-commandant, een vlag-officier der zeemacht. Kan nu van het personeel der marine-batterij, hetwelk hetzelfde werk verricht als het personeel van de overige batterijen, terwijl die batterij deel uitmaakt van een verzameling batterijen, welke in onderling verband en samenhang onder één commando moeten samenwerken, niet gezegd worden, dat het dienst doet aan den wal gemeenschappelijk met het krijgsvolk te lande?

Wij zijn geneigd die vraag bevestigend te beantwoorden, maar onze gegevens zijn te vaag om haar met zekerheid te beantwoorden; daarom vestigen wij er slechts de aandacht op. Misschien dat dan bij een volgende gelegenheid, indien dit punt nader onderzocht wordt, die vraag door krijgswaad en hof bevestigend wordt beantwoord.

Red. M. R. T.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 14 December 1917.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, P. P. C. Collette, en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

De Krijgswaad te Willemsoord verklaart klagers klacht, welke zich uitsluitend beperkte tot het feit, dat hij ten onrechte gestraft is krachtens het R. K. L., gegrond (dit moet zijn „wettig”), maar heeft ten onrechte zijn onderzoek en beslissing tot dit punt beperkt.

Door het beklag wordt de zaak in haar vollen omvang aan het onderzoek en de beslissing van den krijgswaad onderworpen, zoodat deze de al of niet noodzakelijkheid van klagers bestraffing had moeten beoordeelen en zulks noodzakelijk oordeelende, zelf den klager een wettige straf had moeten opleggen.

*De strafoplegger als partij in de klachtzaak beschouwd.
 Het H. M. G. legt klager straf op, welke geacht wordt te zijn
 ondergaan door de hem eerst opgelegde onwettige straf.*

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de beschikking, vastgesteld op 10 October 1917, van den Zeekrijgsraad te Willemsoord, in zake de klacht van een korporaal der Mariniers, dienende bij de marine-batterij Dishoek, over de hem op 21 Juli 1917 door den Commandant dier batterij, een luitenant ter zee der 2e klasse, opgelegde straf van 28 dagen kwartierarrest, wegens: „Op zeer ongepaste en onmilitaire wijze zijne ontevredenheid ten aanhoore van minderen tegenover eenen meerdere geuit en zich ten aanhoore van minderen tegenover denzelfden meerdere zeer ongepast over den commandant uitgelaten”, met de daaronder door den secretaris van dien krijgsraad gestelde verklaring, dat deze beschikking op 11 October 1917 aan den strafoplegger medegedeeld werd; alsmede de daarbij overgelegde verklaring, gedagteekend 18 October 1917, van den strafoplegger, dat hij van deze beschikking in hooger beroep wenscht te komen bij het Hof;

Gelezen de overige stukken betreffende de voormelde klachtzaak;

Gelet op het advies van den advocaat-fiscaal voor Hr. Ms. Zee- en Landmacht;

Overwegende dat deze klachtzaak aanvankelijk aanhangig gemaakt werd bij den Krijgsraad in het Derde Arrondissement, ter standplaats 's-Hertogenbosch, welke Krijgsraad bij zijne beschikking van 13 Augustus 1917, op de daarin vermelde gronden aannemende dat het marine-personeel, uitmakende de bemanning van de marine-batterij Dishoek, niet valt onder het bepaalde in artikel 8, eerste lid, van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande en ook niet onder het bepaalde in artikel 5, laatste gedeelte, van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, zich onbevoegd verklaard heeft, van deze zaak kennis te nemen en den klager verwezen heeft naar den bevoegden rechter; zijnde deze beslissing op 28 Augustus 1917 door het Hof geaprobeerd en de zaak vervolgens aanhangig gemaakt bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord;¹⁾

Overwegende dat de klager, blijkens zijne schriftelijke toelichting op de door hem op 23 Juli 1917 ingediende klacht en zijn verhoor voor den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, te kennen gegeven heeft, zich bezwaard te gevoelen over de hem opgelegde straf, omdat hij gestraft is krachtens het Reglement van krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande en hij vermeent onderworpen te zijn aan de strafbepalingen bij de zeemacht;

Overwegende dat de Zeekrijgsraad te Willemsoord de klacht gegrond (lees — overeenkomstig artikel 14 der Rechtspleging bij de Zeemacht — : wettig) heeft verklaard en voorts de aan klager op 21 Juli 1917

¹⁾ Zie blz. 485.

opgelegde straf te niet gedaan en de doorhaling daarvan in het conduiteboekje van den klager en in het strafregister bevolen heeft;

Overwegende dat deze beslissing, blijkens den inhoud der beschikking van den Zeekrijgsraad, berust op de meening van dien krijgsraad, dat hij, waar de klager zich niet bezwaard vindt over het feit dat hij gestraft is, noch over de zwaarte der hem opgelegde straf of over de omschrijving der daarbij behoorende strafreden, doch enkel daarover, dat hem eene straf opgelegd is krachtens het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande en alzoo uitsluitend omtrent dit punt een onderzoek en eene beslissing van den krijgsraad verlangt, zich ook tot dit punt kon beperken, alsmede op de zich bij die meening aansluitende overweging, dat, nu uit de door het Hof geaprobeerde beschikking van den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement volgt, dat het marine-personeel der marine-batterij Dishoek onderworpen is aan de voor het krijgsvolk te water geldende straf- en tuchtwetgeving, de grief van klager gegrond is en hem, des noodig, eene straf had behooren te zijn opgelegd uit krachte van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Water;

Overwegende dat die meening van den Zeekrijgsraad onjuist en de daarop gegronde beslissing onvolledig is;

dat immers uit de artikelen 4, 5, 7, 12, 13 en 14 der Rechtspleging bij de Zeemacht, in onderling verband beschouwd, al aanstonds volgt dat, wanneer een militair der Zeemacht eene klacht bij den krijgsraad wenscht in te brengen ter zake van eene hem opgelegde krijgstuhtelijke straf, hij daarbij wel meer in het bijzonder behoort aan te geven of hij zich bezwaard vindt door de opgelegde straf of door de daarbij behoorende strafreden, dan wel over beiden, doch niettemin door dat beklag de zaak in haar vollen omvang, dus al datgene wat betrekking heeft, in de eerste plaats op het omtrent den gestrafte ingediende rapport, dat den grondslag uitmaakte van het door den commandant ingestelde onderzoek, en vervolgens, als resultaat van dat onderzoek, op de strafoplegging zelve en de omstandigheden waarmede bij het bepalen der straf rekening gehouden moest worden, aan een nader onderzoek door en de beslissing van den krijgsraad onderworpen wordt;

dat in het onderhavige geval de Zeekrijgsraad terecht klagers grief tegen de hem opgelegde straf gegrond verklaard heeft, doch, door zich te beperken tot dit punt en de zaak niet te behandelen op de hierboven aangegeven wijze, gekomen is tot eene beslissing, die onbeantwoord laat de vraag, of de klager zich schuldig gemaakt heeft aan het feit in de — door de genomen beslissing niet vervallen — strafreden omschreven en deswege strafbaar is krachtens het voor hem geldende Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Water;

dat die beslissing, ook indien de Zeekrijgsraad, door te overwegen dat den klager, des noodig, eene straf had behooren te zijn opgelegd uit krachte van laatstgenoemd Reglement, aan den strafoplegger

de beantwoording van die vraag en het oordeel of hij, strafoplegger, alsnog eene andere straf zou behooren op te leggen, heeft willen overlaten, niet in overeenstemming is met de wet;

dat toch, van het oogenblik af waarop een gestrafte zijn wensch te kennen geeft om zich bij den krijgsraad te beklagen over de hem opgelegde straf en dus, zooals hierboven gezegd, de zaak in haar vollen omvang aan het oordeel en de beslissing van den krijgsraad onderworpen wordt, de strafoplegger niet meer bevoegd is en, als partij in de zaak, ook niet geroepen kan worden de strafschuldigheid van den klager opnieuw te beoordeelen en verandering te brengen in de eenmaal door hem vastgestelde strafreden en opgelegde straf;

dat derhalve de Zeekrijgsraad, in elk geval, na onderzoek van het den klager in de strafreden te laste gelegde feit, zelf de al of niet noodzakelijkheid van diens bestraffing deswege had vast te stellen en, zulks noodzakelijk oordeelende en doende wat de strafoplegger had behooren te doen, den klager eene wettige straf had op te leggen;

Overwegende dat op grond van het vorenstaande, de voormelde beschikking van den Zeekrijgsraad te Willemsoord behoort te worden verbeterd;

Overwegende dat met betrekking tot het in de strafreden omschreven feit gebleken is:

dat, toen in den morgen van 21 Juli 1917 een sergeant-majoor der mariniers en een sergeant der mariniers stonden te kijken naar het aardappelschillen door manschappen van de marine-batterij Dishoek en klager, met den korporaal der mariniers, ter plaatse heen en weer liep, klager op een gegeven oogenblik dien sergeant-majoor aansprak en eene opmerking maakte over de voeding, welke aan de bemanning van die batterij verstrekt werd van wege de landmacht, daarbij te kennen gevende, dat hij de voeding bij de marine beter vond; dat hieruit een gesprek voortvloeide, gevoerd tusschen klager en genoemden sergeant-majoor, in tegenwoordigheid en ten aanhoore van de manschappen die bezig waren met het schillen van aardappelen;

dat klager o.a. zeide: „Het is hier allemaal volgens de landmacht, behalve bij het uitbetalen van de menage-gelden. Ze geven je hier „maar 21 nachten en je moet er maar lekker mee zijn”;

dat klager, toen de sergeant-majoor hier tegen aanvoerde: „Als „de troepen van de marine bij de landmacht in onderhoud zijn, „wordt per man die aanwezig is f 0,35 door Marine aan Oorlog „uitbetaald; je bent in onderhoud bij de landmacht doch in uitbetaling „bij de marine, anders zouden ze je ook het traktement van korporaal „bij de landmacht moeten geven en dat wil je toch zeker niet”, daarop antwoordde: „Ja, maar ik weet wel dat de zaak niet zuiver „is. Waar blijft het menage-geld als we met verlof zijn. In het begin „der mobilisatie werd het uitbetaald”;

dat klager voorts, toen de sergeant-majoor hem naar aanleiding van dit gezegde opmerkte, dat er in het begin der mobilisatie wel

meer fouten waren gemaakt, die echter niet zijn blijven voort bestaan en dat als hij, klager, marine-voeding zou willen hebben en nog meer te verzoeken had, hij dan den commandant te spreken moest vragen, tot dien onderofficier zeide: „Als je bij den commandant „komt, moet je je mond dicht houden, ik weet wel waar ik hier „aan overgeleverd ben”;

Overwegende dat de hierboven weergegeven gezegden, door klager gebezigd tot zijn meerdere in rang en ten aanhoore van zijne minderen, door den strafoplegger terecht aangemerkt zijn als het door klager op zeer ongepaste en onmilitaire wijze uiten van zijne ontevredenheid en, wat het laatste gezegde betreft, als eene zeer ongepaste uitlating over zijn commandant;

Overwegende dat deze gedraging van klager onbestaanbaar is met de instandhouding van eene goede krijgstucht en derhalve oplevert eene overtreding, strafbaar ingevolge artikel 28 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Water;

Overwegende dat de strafreden die overtreding juist weergeeft en klager deswege terecht is gestraft, doch de opgelegde straf, als steunende op het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande, niet wettig is, mitsdien niet kan worden gehandhaafd en in plaats daarvan eene straf krachtens het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Water behoort te worden opgelegd;

Overwegende dat met betrekking tot de alsnog op te leggen straf in billijkheid rekening behoort te worden gehouden met de omstandigheid, dat klager de hem eerst opgelegde straf van acht en twintig dagen kwartierarrest inmiddels geheel heeft ondergaan;

Krachtens artikel 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie beschikkende op de klacht in hooger beroep, en gelet op de artikelen 12 tot en met 14 der Rechtspleging bij de Zeemacht;

Handhaaft de beschikking door den Zeekrijgsraad te Willemsoord in de zaak genomen en gearresteerd op 10 October 1917, voor zoover daarbij wettig is verklaard de klacht over de straf van acht en twintig dagen kwartierarrest en die straf is te niet gedaan, doch, die beschikking voor het overige verbeterende:

Handhaaft de strafreden;

Straft den klager deswege met veertien dagen hutarrest met waarneming van dienst;

Verstaat dat deze straf geacht zal worden te zijn ondergaan door het ondergaan van de acht en twintig dagen kwartierarrest waarover beklag;

Bepaalt dat in het conduite-boekje van klager en in het strafregister de aan klager op 21 Juli 1917 opgelegde onwettige straf van 28 dagen kwartierarrest zal worden doorgehaald en in plaats daarvan zal worden vermeld de straf van 14 dagen hutarrest m.w.v.d.;

Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager, een aan den strafoplegger en een aan den Advocaat-Fiscaal.

Gelijk het oude art. 211 R. Z. de krijgsraad als partij beschouwd in een strafzaak, beschouwt het H. M. G. hier den strafoplegger als partij in een klachtzaak. Beide opvattingen zijn niet juist. De R. L. heeft de uitdrukking dan ook terecht laten vervallen (vgl. Van der Hoeven, Onze Militaire Strafwetgeving blz. 148 vlg.), terwijl ze in 1912 ook uit de R. Z. verdwenen is. De opvatting dat een onjuist opgelegde disciplinaire straf, niet door den oorspronkelijken strafoplegger verbeterd mag worden, is in overeenstemming met het beginsel van art. 62 P. I.

Red. M. R. T.

KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE.

Beschikking van 10 December 1917.

President-plv. Mr. Ed. Winkelman.

Leden: Jhr. L. A. P. Six, P. J. Kouwenberg, Jhr. L. op ten Noort en D. Vinkhuizen.

Overtreding van het verbod om in een afdeeling van een spoorwegrijtuig te rooken door een militair is niet vatbaar voor krijgstuchtelijke afdoening; de bestraffing van deze overtreding behoort tot de bevoegdheid van den krijgsraad.

DE KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE:

Gezien de schriftelijke reclame van een landstormplichtig-soldaat tegen een hem door zijn toenmaligen Bataljonscommandant opgelegde straf;

Gelet op de schriftelijke uiteenzettingen van klager en strafoplegger en hunne verhooren;

Overwegende dat klager blijkens het afschrift van zijn straflijst door zijn voornoemden Bataljonscommandant op 12 September 1917 is gestraft geworden met vier dagen kwartierarrest met de navolgende strafreden: „onordelijk gedrag in een spoorwegcoupé door te rooken in een compartiment, waarin op zichtbare wijze was aangegeven dat het rooken daarin verboden was”;

Overwegende dat klager het feit heeft erkend onder toevoeging dat in de coupé zich geene meerderen bevonden, voorts heeft aangevoerd, dat hij niet voor dat feit krijgstuchtelijk kan worden gestraft en straf daarvoor niet op zijn strafregister behoort te worden ingeschreven;

Overwegende dat strafoplegger heeft verklaard zich tot strafoplegging gerechtigd te achten, omdat klager, door te overtreden eenig voorschrift betreffende den spoorwegdienst, te kort geschoten is in de door den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht bij schrijven van 24 November 1914 No. 9861 M. V. 1976 van militairen verlangde volle medewerking;

Overwegende dat het aan klager ten laste gelegde en naar 's Krijgsraads oordeel bewezen feit strafbaar is gesteld bij artikel 13 onder 2 van het Algemeen Reglement Vervoer 1901 (Staatsblad No. 20) in verband met de artikelen 64 en 27 van de wet tot regeling van den dienst en het gebruik der Spoorwegen, van 9 April 1875 Staatsblad No. 67 met hoogstens f 75.— boete, en de Krijgsraad daarvoor de bevoegde rechter is;

Overwegende dat zich wel de mogelijkheid kan voordoen dat, een door een militair begaan feit valt onder eenige strafrechtelijke bepaling, en tevens aanleiding kan geven tot eene krijgstuchtelijke bestraffing, doordat namelijk het onbestaanbaar is met de militaire tucht of orde, doch hiervan in dit geval geen sprake is omdat de militaire tucht of orde niets hebben uit te staan met de hier bedoelde overtreding, noch in het algemeen, noch in dit bijzonder geval;

Overwegende dat hierin geen verandering wordt gebracht door het beroep van den strafoplegger op de bovenaangehaalde aanschrijving van den Opperbevelhebber, omdat die slechts handelt over medewerking „om te bereiken dat het openbaar reizigersverkeer zoo min mogelijk belemmering ondervindt”, en het de Krijgsraad niet mogelijk is eenig verband te ontdekken tusschen dit en het feit waarvoor de straf is opgelegd;

Overwegende dat dus strafoplegger, tot strafoplegging niet bevoegd was, de klacht mitsdien wettig is bevonden en de Krijgsraad heeft te zorgen dat aan klager het geleden ongelijk behoorlijk gebeterd worde;

Gezien artikel 17 Rechtspleging Landmacht;

Beslissende op de ingediende klacht;

Verklaart die wettig en gegrond;

Gelast de doorhaling van de in klagers straflijst onder dagteekening van 12 September 1917 voorkomende straf van vier dagen kwartier-arrest zoomede van de daarbij behoorende strafreden;

Bepaalt ten slotte dat zoowel aan den strafoplegger als aan den klager een afschrift dezer beslissing zal worden toegezonden.

Is het nog noodig te verklaren dat wij het met deze beslissing niet eens zijn?

Evenmin kunnen wij er ons mede vereenigen dat deze beschikking niet ter approbatie aan het H. M. G. is toegezonden. Ook na de beschikking van het H. M. G. van 27 Augustus 1915 (M. R. T. XI blz. 187), heeft de krijgsraad zijne opvatting, dat beschikkingen in klachtzaken niet aan de approbatie van het H. M. G. zijn onderworpen, gehandhaafd. Dit blijkt ook uit het hiervoor op blz. 404 afgedrukte overzicht van de werkzaamheden van het H. M. G. Tevens blijkt daaruit dat deze opvatting van den krijgsraad te 's Gravenhage door de andere krijgsraden niet wordt gedeeld.

Red. M. R. T.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 8 Januari 1918.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, J. C. H. A. Quack,
P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.*Aan het opleggen van een krijgstucltelijke straf behoort een onderzoek van de gepleegde overtreding vooraf te gaan, waarbij de overtreder, bij voorkeur mondeling en anders schriftelijk, moet worden gehoord.**Niet alleen de opgelegde straf maar ook de strafreden behoort aan den gestrafte te worden medegedeeld vóór of zoo spoedig doenlijk nà dat aan de straf een begin van uitvoering is gegeven. ¹⁾***HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,**

Gelezen de verklaringen, gedagteekend 13 November 1917, van de landstormplichtige soldaten A., B. en C. benevens de verklaring, gedagteekend 16 November 1917 van den landstormplichtig-soldaat D., allen destijds in onderhoud bij de 2de compagnie, 1ste bataljon, 20ste Regiment Infanterie, in garnizoen te 's-Hertogenbosch, en ingedeeld bij het detachement Fort Crèvecoeur, gelegen nabij genoemde plaats, over de aan ieder hunner onderscheidenlijk op 9 November 1917, 12 November 1917, 9 November 1917 en 9 November 1917 door hun korpscommandant, den commandant van genoemd bataljon, met machtiging van den Divisie-commandant, opgelegde straf van Plaatsing in de Tuchtclassse met de voor allen gelijkkluidende strafreden: „Ongevoelig voor de vele vermaningen en straffen, hem opgelegd. Thans weder met provoost gestaft zijnde, getracht deze te ontvluchten door de afsluitingen te vernielen; aan deze voornemens geen gevolg kunnen geven door het gebruik van geweld van den aldaar geplaatsten „schildwacht”, met dien verstande evenwel, dat in de strafreden van den landstormplichtig-soldaat C. vóór „aldaar” staat „een” en niet „den”;

Gelezen de schriftelijke toelichtingen van de klagers, het schriftelijke bericht, met onderschrift, van strafoplegger, benevens de overige stukken, op de zaak betrekking hebbende;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat klagers aan het slot van hunne schriftelijke toelichtingen opmerken, dat zij meenen te zwaar te zijn gestraft, en dat hun, alvorens zij werden overgebracht naar de Tuchtclassse te Hoorn, de strafreden niet is voorgelezen; klager D. daarenboven, dat hij is gestraft zonder tevoren te zijn gehoord;

¹⁾ Zie ook blz. 172 en deel XII blz. 487 en 490.

Overwegende dat uit het schriftelijk bericht van strafoplegger is gebleken, dat klagers vóór de strafoplegging van onderscheidenlijk 9 en 12 November 1917 naar aanleiding van het gebeurde te Crèvecoeur, waarover het in de strafreden gaat, door hem niet zijn gehoord; dat zij ter zake ook niet zijn gehoord door den officier, destijds belast met het commando over het detachement te Fort Crèvecoeur; dat aan klagers, vóór hunne overbrenging naar Hoorn, de strafreden niet is bekend gemaakt;

Overwegende dat, waar het zóó staat, de straffen, waarover beklag, niet in stand kunnen blijven;

Overwegende dat immers het Reglement op den Inwendigen Dienst der Infanterie inhoudt (artikel 185), dat de bepalingen, vervat in het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande en in het bijzonder die, in de artikelen 53 en 54 van dat Reglement vermeld, bij de strafoplegging nauwgezet moeten worden in acht genomen en, ter uitwerking van deze bepalingen, voorschrijft, dat aan het opleggen van eene straf een onderzoek omtrent de overtreding moet voorafgaan en daarbij de overtreder door den detachements- of compagnies-commandant, door den bataljons-commandant of door den commandeerende-officier — bij voorkeur mondeling en anders schriftelijk — moet worden gehoord;

Overwegende dat echter hier de straffen met verwaarloozing van den allereersten eisch van rechtvaardigheid en billijkheid — het hooren van den overtreder vóór de strafoplegging — zijn opgelegd;

Overwegende wijders, dat het niet tijdig mededeelen, d.w.z. vóór- of althans zoo spoedig doenlijk nà dat aan de straffen een begin van uitvoering werd gegeven, aan klagers door of vanwege den strafoplegger van de bij de straffen behoorende strafredenen is eene ernstig te laken miskenning van de strekking van het gestelde in artikel 193 van het Reglement op den Inwendigen Dienst der Infanterie, wordende in dat artikel uiteraard onder „straf” verstaan „straf en strafreden”;

Krachtens artikel 51 van 's Hof's Provisioneele Instructie, in verband met de artikelen 17—20 der Rechtspleging bij de Landmacht, beschikkende op de ingediende klachten;

Verklaart die wettig;

Doet te niet de straffen, waarover beklag, en gelast, dat deze straffen met de daarbij behoorende strafredenen, zullen worden verwijderd uit de straflijsten van klagers;

Bepaalt, dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan strafoplegger en een aan den Advocaat-Fiscaal en een uittreksel aan ieder der klagers;

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK.

ARRONDISSEMENTSRECHTBANK TE ALMELO.

Zitting van 8 November 1917.

Voorzitter, Mr. H. M. Cohen Tervaert.

Rechters Mrs. Ellens en Bavink ten Cate (plv.).

Art. 14 Crim. Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande.

De militaire rechter is eerst dan onbevoegd om recht te spreken over militairen, als andere d.w.z. burgerlijke personen, met wie zij gemeenschappelijk een commun delict hebben gepleegd of in wier commun delict militairen betrokken zijn, terechtstaan voor den burgerlijken rechter.

De Officier van Justitie,

tegen

G. S., 28 jaar, geboren 4 Nov. 1888, te Berkhout N.-H., dienstplichtig soldaat van de 3e comp. 27e Bat. Landweer Infanterie te Den Helder, thans te Wagnum, niet verschenen.

De Rechtbank:

Gehoord de voordracht van den Officier van Justitie;

Gelet op het ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gehoord de vordering van den Officier van Justitie;

Overwegende, dat voor alles dient vast te staan de bevoegdheid van de Rechtbank om in deze vonnis te wijzen;

dat in het onderhavige geval aan de rechtsmacht van de Rechtbank wordt onderworpen een militair, immers een dienstplichtig soldaat van de 3e Comp., 27e Bataljon Landweer Infanterie, die blijkens de dagvaarding zich heeft schuldig gemaakt aan overtreding van art. 2 der Wet van 31 Dec. 1915 S. no. 533, dus aan een commun delict, waarvan sprake is in art. 14 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande;

dat art. 14 bepaalt, dat de militaire rechter niet zal recht spreken over zoodanige militairen, die gemeenschappelijk een commun delict gepleegd hebben met andere personen, welke terecht staan voor den burgerlijken rechter, of in dat delict zijn betrokken;

dat de beteekenis van die woorden niet duidelijk is, dat met name

niet zeker is of taalkundig de woorden „of in dat delict betrokken zijn” terugslaan op „militairen” of op „andere personen”;

dat als die woorden een nadere bepaling zijn van „militairen” het artikel aldus kan worden gelezen: „over zoodanige militairen, die gemeenschappelijk een commun delict hebben gepleegd met of betrokken zijn in een commun delict, gepleegd door andere personen, welke terecht staan voor den burgerlijken rechter”, terwijl, als die woorden betrekking hebben op „andere personen” de lezing kan zijn: „over zoodanige militairen, die gemeenschappelijk een commun delict hebben gepleegd met andere voor den burgerlijken rechter terecht staande of in dat delict betrokken personen”;

dat bij de eerste lezing als eisch wordt gesteld, dat de andere personen terecht staan voor den burgerlijken rechter, terwijl bij de tweede lezing, die eisch wordt losgelaten, en het voldoende is, dat de andere personen, zonder terecht te staan, betrokken zijn in een door een militair gepleegd commun delict;

dat die tweede lezing schijnt aangenomen te zijn door het Hoog Militair Gerechtshof bij de Sententie van 17 Juli 1917, W. no. 10120, doch de Rechtbank van oordeel is, dat de eerste lezing, die blijkbaar ook ten grondslag ligt aan het arrest van den Hoo-gen Raad van 30 Oct. 1916, W. 10042, natuurlijker en dus aan-nemelijker is;

dat de Rechtbank tot dat gevoelen is gekomen, omdat meergemeld art. 14 op de woorden: „of in dat delict zijn betrokken” nog laat volgen: „maar zullen dan zoodanige militairen uit hoofde der connexiteit aan den Burgerlijken rechter overgegeven of ter judicature overgelaten worden” en er eerst van connexiteit sprake kan zijn, als reeds een rechter, i. c. de burgerlijke, de zaak ter berechting onder zich heeft, wat bij de eerste lezing altijd, bij de tweede lezing niet altijd het geval is;

dat, als men de tweede lezing zou moeten aanvaarden, het toch noodzakelijk is, dat de militaire rechter zich onbevoegd verklaart, als maar blijkt, dat andere personen in de zaak betrokken zijn, zonder te weten of die personen ooit voor den Burgerlijken rechter zullen verschijnen, waarvan het gevolg zou zijn, dat de militair niet gestraft zou kunnen worden voor een door hem gepleegd feit, *alleen maar*, omdat een burgerlijke rechter niet zou komen te oordeelen over „andere” personen;

dat een dergelijk gevolg echter de bedoelde lezing wraakt;

dat er nog een andere reden is, waarom die tweede lezing niet kan worden aanvaard, en wel deze, dat art. 14 scheidt een uitzondering op den regel, dat militairen zijn onderworpen aan den militairen rechter, en als zoodanig niet buiten zijne engste grenzen mag worden uitgebreid;

dat in dit verband niet betoog behoeft, dat de opvatting: de militaire rechter is onbevoegd in geval andere in het commun delict op eenigerlei wijze betrokken personen reeds voor hunnen rechter terecht staan, is minder uitgebreid dan de opvatting: de militaire

rechter is onbevoegd als maar andere personen in zoodanig delict betrokken zijn, onverschillig of zij ooit terecht zullen staan;

dat de uitlegging, die de Rechtbank als de juiste aanneemt, dat n.l. de militaire rechter dan eerst onbevoegd is, als de militair gemeenschappelijk een commun delict pleegt met of betrokken is in een commun delict gepleegd door andere personen, die voor den burgerlijken rechter terecht staan, er van zelf toe noopt, dat de Rechtbank zich heeft onbevoegd te verklaren, om recht te doen over dezen beklagde S., nu niet tevens andere personen voor haar terecht staan, als op eenigerlei wijze betrokken in hetzelfde commun delict;

Gezien behalve art. 14 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, art. 218 Strafv.;

Recht doende:

Verklaart zich onbevoegd van deze zaak kennis te nemen als behoorende tot de bevoegdheid van een ander college;

Verwijst haar naar den bevoegden rechter.

W. 10176.

HOOGЕ RAAD DER NEDERLANDEN.

Burgerlijke Kamer.

Zitting van 9 November 1917.

Voorzitter, Jhr. Mr. W. H. de Savornin Lohman.

Raadsheeren: Mrs. A. Fentener van Vlissingen, C. O. Segers, H. Hesse en Jhr. Rh. Feith.

De militair, aan wien ter zake van een ongeval reeds pensioen is verleend krachtens de bepalingen der pensioenwet voor de Landmacht 1902, behoudt niettemin zijn aanspraak op volledige schadevergoeding krachtens de artt. 1401 en volgende B. W.

Dat tusschen deze beide wettelijke regelingen een verhouding van bijzondere tegenover algemeene wet zoude bestaan, tengevolge waarvan de eerste de laatste zou uitsluiten, blijkt noch uit eenige wetsbepaling noch ook uit den aard dezer regelingen.

De Staat is aansprakelijk voor verzuimen, gepleegd door den militairen geneesheer bij diens geneeskundige behandeling van een soldaat.

De Staat der Nederlanden, gedomicilieerd te 's Gravenhage, eischer tot cassatie van een arrest op 18 Dec. 1916¹⁾, door het Gerechtshof

¹⁾ Zie blz. 190.

te 's-Gravenhage tusschen partijen geweest, advocaat Mr. J. H. Telders, gepleit door Mr. J. R. Thorbecke,

tegen

J. H. van Bommel, wonende te 's-Gravenhage, verweerder in cassatie, advocaat Mr. A. Nicol Speijer.

De proc.-gen. Noyon heeft in deze zaak de volgende conclusie genomen:

Edele Hoog Achtbare Heeren!

De verweerder in cassatie, die in militairen dienst een beenbreuk heeft opgedaan, heeft den Staat aangesproken tot schadevergoeding op grond dat hij ten gevolge van nalatigheid en verzuim in de behandeling van die breuk door den geneeskundigen dienst van het leger gebrekkig is geworden en buiten staat tot het winnen van levensonderhoud.

De Staat heeft tegen de vordering aangevoerd ten eerste dat de schadevergoeding wegens in en door den dienst bekomene vermindering is geregeld bij de pensioenwet voor de landmacht 1902, waardoor de toepasselijkheid van art. 1401 en volgende B. W. is uitgesloten, ten andere dat hier een civielrechtelijke rechtsband ontbreekt, daar deze niet ontstaat doordat een militaire arts „als dienst” eenen soldaat behandelt.

Dit tweevoudige verweer, afgewezen bij het arrest waarvan beroep, is belichaamd in twee cassatiemiddelen, waarvan het eerste is: Schending of verkeerde toepassing van de artt. 1401, 1402 en 1403 B. W., artt. 1, 2 en 5 van de Pensioenwet voor de landmacht 1902, door te beslissen dat een militair jegens den Staat de actie van artt. 1401 en 1402 B. W. heeft ter zake van een ongeval waarvoor hem reeds pensioen is verleend krachtens de bepalingen van bovengenoemde pensioenwet; ten onrechte omdat door het verleenen van pensioen de Staat aan alle zijne verplichtingen tot vergoeding van schade heeft voldaan.

Volgens het middel derogeert de bepaling van art. 2, 2° der Pensioenwet, als eene algemeene regeling van de financieele gevolgen van ongevallen in en door den dienst, den militair overkomen, inhoudende, aan de gewone bepalingen omtrent schadevergoeding wegens onrechtmatige daad.

Voor goedmaking van deze stelling moet vaststaan dat de Staat in de Pensioenwet voor zijne eigene aansprakelijkheid wegens schuld van zijne ambtenaren eene regeling heeft getroffen waardoor die van het Burgerlijk Wetboek wordt uitgesloten of beperkt. Dit kan ik nu in de Pensioenwet niet zien.

De eischer beweert dat, nu in deze wet geen onderscheid wordt gemaakt in verband met de oorzaak der behoopen schade, zij ook de gevolgen van schuld regelt. Voor die gevolgtrekking zou echter m. i.

meer noodig zijn, n.l. een uitdrukkelijk derogeeren aan de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek. Art. 2, 2° spreekt echter alleen van verwonding of verminking, in den dienst bekomen of veroorzaakt door gevorderde of bevolene militaire diensten, voor zoover die den belanghebbende tot de verdere waarneming van den militairen dienst ongeschikt maken. Indien hierin eene uitsluiting van aansprakelijkheid, verder gaande dan de verplichting tot het verleen van pensioen, gelegen mocht zijn, dan zou die toch enkel betreffen de aansprakelijkheid wegens het vorderen of bevelen van militaire diensten, maar in geen geval kan beweerd worden dat nalatigheid of verzuim in de geneeskundige behandeling van de verminking of verwonding op niets meer dan het pensioen aanspraak geeft; zij liggen geheel buiten het kader der betrokkene wetsbepaling, zoodat de algemeene bepalingen omtrent schuld en de daaruit voortvloeiende verplichting tot schadevergoeding hare kracht hier behouden.

Daarom schijnt dit middel mij ongegrond.

Het tweede middel is: Schending of verkeerde toepassing van de artt. 1401, 1402, 1403 en 1407 B.W., door te beslissen dat eene verplichting tot schadevergoeding bestaat voor den Staat, wanneer de Staat door den militairen geneeskundigen dienst een militair laat behandelen; ten onrechte omdat voor de toepassing van de bovengenoemde artikelen is noodig een band, althans eene verhouding tusschen partijen naar civiel recht, welke in casu ontbreekt.

Ook dit middel komt mij ongegrond voor al zou ik de motiveering van de beslissing in het arrest, waarvan beroep, niet voor mijne rekening wenschen te nemen.

Het Hof zegt dat tusschen den geneesheer en zijne patient eene civielrechtelijke verhouding bestaat, en de Staat, die door den militairen geneeskundigen dienst eenen militair laat behandelen, te dien opzichte tot dien militair ook komt te staan in civielrechtelijke verhouding. Hierbij wordt over het hoofd gezien, dat de verhouding tusschen geneesheer en patient berust op lastgeving van de zijde van den laatste, welke ten deze geheel ontbreekt.

Maar de Staat, den militair aan geneeskundige behandeling van zijnentwege onderwerpende, draagt de verantwoordelijkheid voor hetgeen namens hem wordt verricht, indien daardoor private rechten worden geschonden, onverschillig of de handeling eene publiekrechtelijke mocht zijn; in het licht van eene latere jurisprudentie mag dit thans wel als vaststaande worden aangemerkt. Ik verwijs in het bijzonder naar 's Hoogen Raads arrest van 31 Dec. 1915 (W. 9947) dat, hoewel de quaestie meer bepaaldelijk met betrekking tot de bevoegdheid der rechterlijke macht handelende, eene bevestiging van de reeds vroeger aangenomene leer inhoudt.

Ik concludeer tot verwerping van het beroep met veroordeeling van den eis cher in de kosten.

De Hooge Raad enz.;

Overwegende, dat — voor zoover thans van belang — blijkens het bestreden arrest en blijkens het vonnis door de Arr.-Rechtbank

te 's Gravenhage op 1 Febr. 1916 tusschen partijen gewezen, naar welk vonnis de aangevallen uitspraak, voor zooveel de feiten betreft, verwijst, partij van Bommel, als eischer in eersten aanleg van den Staat vergoeding heeft gevorderd op grond, dat de zorgeloze en onoordeelkundige behandeling op hem toegepast door organen van den Staat, veroorzaakt heeft, dat een hem als militair-motorwielrijder in dienst overkomen ongeval — een breuk van het linkerbeen — tengevolge heeft gehad, dat hij voor zijn leven gebrekkig is;

dat de Staat tegen die vordering onder meer heeft aangevoerd:

1°. dat ter zake van gemeld ongeval aan eischer door den Staat reeds pensioen is toegekend;

2°. dat tusschen partijen ontbreekt een civielrechtelijke rechtsband en daarom uit eischers stellingen niet volgt een naar civiel recht onrechtmatige daad;

dat de Rechtbank, met verwerping van deze beide weren en van nog een derde middel van niet-ontvankelijkheid, den eischer in zijne vordering ontvankelijk heeft verklaard en hem toegelaten tot het bewijs van de door hem gestelde feiten;

dat het Gerechtshof, na door den Staat ingesteld hooger beroep de tegen die beslissing aangevoerde grieven ongegrond achtende, het vonnis der Rechtbank bij de aangevallen uitspraak heeft bekrachtigd;

O. dat tegen 's Hofs uitspraak zijn gericht de twee middelen van cassatie, luidende: zie conclusie proc.-gen.;

O. met betrekking tot het eerste middel:

dat, blijkens de toelichting, dit middel uitgaat van de stelling, dat zoowel de artt. 1401 en volgende B. W. als de bepalingen der Pensioenwet voor de landmacht 1902, tot onderwerp hebben een regeling van schadevergoeding ter zake van ondervonden lichamenteel letsel en dat de bepalingen van laatstgenoemde wet, als zijnde ten deze de bijzondere wet, geldende voor militairen, de toepasselijkheid van de algemeene regeling in het B. W. uitsluiten;

dat echter de enkele omstandigheid, dat in twee verschillende wettelijke regelingen valt aan te wijzen eenig element, dat zij met elkander gemeen hebben, op zich zelve geenszins voldoende is om aan te nemen, dat er tusschen haar zoude bestaan de verhouding van bijzondere tegenover algemeene wet, met de daaraan in de wets-toepassing vastgeknoopte gevolgen;

dat immers daartoe mede vereischt is, dat de Wetgever, hetzij door eene uitdrukkelijke wetsbepaling, hetzij door den aard der door hem gegeven voorschriften, zijn wil heeft te kennen gegeven, dat de beide regelingen niet nevens elkander zullen worden toegepast, doch dat in bepaalde personen de eene regeling zal voorgaan boven de andere;

dat nu een uitdrukkelijke wetsbepaling, als hierboven bedoeld, niet is aan te wijzen;

dat evenmin de aard der hier bedoelde regelingen medebrengt, dat de eene de andere uitsluit;

dat immers, al aangenomen, dat de Pensioenwet inderdaad tot strekking heeft, geleden schade te vergoeden, dan toch de verplichting tot vergoeding van die schade, waarbij schuld van den Staat zelfs niet wordt ondersteld, op een geheel anderen rechtsgrond berust dan de gehoudenheid tot schadeloosstelling, welke door de artt. 1401 en volgende B. W. wordt opgelegd;

dat het onderscheiden karakter van beide regelingen, wier gelijktijdige toepassing zeker mogelijk is, verbiedt aan te nemen, dat de wetgever, door omtrent de eerstgenoemde schadevergoeding in de Pensioenwet voorschriften vast te stellen, den Staat zou hebben willen ontheffen van iedere verantwoordelijkheid voor onrechtmatige handelingen door hemzelf jegens militairen begaan;

dat bovendien uit de bepalingen der Pensioenwet is op te maken, dat de raadsman van den eischer tot cassatie aan die wet een ruimere strekking heeft gegeven dan haar toekomt;

dat immers art. 2, 3° recht op voortdurend pensioen ter zake van ongeschiktheid voor de verdere waarneming van den militairen dienst uit hoofde van verwonding of lichaamsgebreken, niet in of tengevolge van den dienst ontstaan, eerst toekent, als de belanghebbende tien jaren werkelijken dienst heeft gehad, en dat het toch ongerijmd zou zijn te onderstellen, dat de Staat, zolang de tien jaren nog niet zijn verstreken, vrijelijk zich jegens een militair buiten dienst iedere onrechtmatige daad zou kunnen veroorlooven, immers, uit dien hoofde aangesproken, elke vordering zou kunnen afwijzen met het enkele verweer, dat de eischer militair is en uitsluitend recht heeft op schadevergoeding krachtens de Pensioenwet;

dat het al evenmin aangaat om wat voor art. 2, 3° als ongerijmd moet worden verworpen, te aanvaarden voor art. 2, 2° en dus te bevoegen, dat in elk geval voor ongevallen in en door den dienst dit laatste artikel een volledige toepassing van andere wetsvoorschriften uitsluitende regeling inhoudt;

dat toch, om dit met vrucht te kunnen bevoegen, zou moeten worden ondersteld, wat al evenzeer onaannemelijk is, dat de Wetgever den Staat met lichter verantwoordelijkheid zou hebben belast voor ongevallen *in* dienst, dan voor die *buiten* dienst, immers in het laatste geval de mogelijkheid zou hebben geopend voor volledige vergoeding van het geleden nadeel, in het eerste, in stede van deze — ook bij grove schuld van den Staat — slechts de bij het tarief der Pensioenwet vastgestelde bedragen zou hebben toegekend;

dat op deze gronden het eerste middel moet worden verworpen;

O. ten aanzien van het tweede middel:

dat krachtens de artt. 1401 en volgende B. W. schadevergoeding verschuldigd is wegens onrechtmatig handelen en nalaten niet bestaande in schending van bij overeenkomst aangegane verplichtingen, indien daardoor inbreuk is gemaakt op eenig aan een ander toekomend privaatrecht;

dat blijkens art. 1407, hetwelk bijzondere voorschriften inhoudt omtrent onrechtmatige daden, bestaande in moedwillige of onvoorzichtige kwetsing of vermindering van eenig deel des lichaams, als

een privaatrecht is te beschouwen het recht om niet door toedoen van een ander lichamelijk letsel te ondergaan;

dat de genoemde artikelen bescherming verleen en tegen zoodanig letsel, onrechtmatig toegebracht, ook indien dit geschiedt bij gelegenheid van een geneeskundige behandeling, en in dat geval een vordering geven tegen hem, die die behandeling toepast en de zorg daarvoor heeft op zich genomen;

dat nu de Staat, zich belastende met den militairen geneeskundigen dienst, daarmede moge beoogen de belangen der landsverdediging te dienen en het in zooverre dus zijn bedoeling moge zijn, zijn publiekrechtelijke taak naar behooren te vervullen, maar dat dit niet wegneemt, dat hij, aldus doende en een bemoeiing aanvaardende, welke naar haren aard niet noodzakelijkerwijze van den Staat behoeft uit te gaan, in elk geval op één lijn staat met ieder bijzonder persoon, die de geneeskundige verzorging van een ander vrijwillig op zich neemt en dat hij dan ook voor daarbij gepleegde nalatigheid, evenals die bijzondere persoon, jegens den daardoor benadeelde, op gronden ontleend aan het privaatrecht, aansprakelijk is;

dat dus ook het tweede middel is ongegrond;

Verwerpt het beroep;

Veroordeelt den eischer in de kosten op de cassatie gevallen.

W. 10197.

HOOGE RAAD DER NEDERLANDEN.

Kamer van Strafzaken.

Zittingen van 5 November 1917 (Raadkamer) en van 24 December 1917.

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, A. J. L. Nijpels, J. A. A. Bosch en A. P. L. Nelissen.

Nu het H. M. G. den militairen rechter onbevoegd heeft verklaard van de tegen den beklagde aanhangige zaak kennis te nemen, nadat het Gerechtshof te Arnhem, met verwijzing van den beklagde naar den bevoegden rechter, den burgerlijken rechter onbevoegd had verklaard van die zaak kennis te nemen, terwijl het tegen laatstbedoelde beslissing ingestelde beroep in cassatie door den Hoogen Raad is verworpen, doet zich het geval voor voorzien bij art. 308 aanhef en 2e van het Wetboek van Strafvordering en is de Hooge Raad bevoegd het bestaande jurisdictie-geschil te beslissen.

Wanneer een militair gemeenschappelijk een commun delict heeft gepleegd met of betrokken is in zoodanig delict van andere personen

en die andere personen kunnen niet vervolgd worden, is niet de burgerlijke maar de militaire rechter bevoegd van het door den militair gepleegde feit kennis te nemen. 1)

Request.

De Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem;

Gezien de hiernevensgaande stukken in de zaak tegen J., geboren te Venray 4 December 1893, milicien-soldaat bij het 11e Regiment Infanterie;

Gezien het vonnis door de Arrondissements-Rechtbank te Arnhem 21 Maart 1916 in die zaak gewezen, waarbij genoemde J. is schuldig verklaard aan: „medeplichtigheid aan poging tot verboden uitvoer, gepleegd door een ambtenaar, die door het begaan van dat strafbare feit een bijzonderen ambtsplicht schendt”, en veroordeeld tot zes maanden gevangenisstraf;

Gezien het arrest door het Gerechtshof te Arnhem 25 Mei 1916 bij verstek gewezen, waarbij voormeld vonnis is bevestigd;

Gezien het arrest door voornoemd Hof 22 Juni 1916, na gedaan verzet gewezen, waarbij voormeld bij verstek gewezen arrest, alsmede voormeld vonnis is vernietigd, en het Hof opnieuw rechtdoende den burgerlijken rechter onbevoegd heeft verklaard om van de zaak kennis te nemen, en den beklagde naar den bevoegden Rechter heeft verwezen;

Overwegende, dat de ondergeteekende tegen voormeld arrest van 22 Juni 1916 cassatie heeft aangeteekend, doch dat dit beroep in cassatie bij arrest van den Hoogen Raad der Nederlanden van 30 October 1916 is verworpen 2);

Gezien het vonnis door den Krijgsraad in het derde Militaire Arrondissement, standplaats 's-Hertogenbosch, 31 Maart 1917 in die zaak gewezen, waarbij de door den beklagde voorgestelde onbevoegdheid van den Krijgsraad is verworpen;

Gezien de sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van 17 Juli 1917 3), waarbij voormeld vonnis van voornoemden Krijgsraad is te niet gedaan, en is verstaan, dat de militaire rechter onbevoegd is om te erkennen over de zaak van appellant, en deze ter judicature is overgelaten aan den burgerlijken rechter, en waarbij alle andere eisch is ontzegd;

Overwegende, dat het den ondergeteekende voorkomt, dat in casu termen zijn tot het vragen van regeling van rechtsgebied aan den Hoogen Raad der Nederlanden overeenkomstig artikel 88, 4e jo. artikel 1 der wet op de Rechterlijke Organisatie, zijnde dit, naar het oordeel van den ondergeteekende, het eenige middel waardoor eene bindende beslissing kan worden verkregen;

1) Zie voor deze zaak blz. 106 vlg.

2) Zie deel XII blz. 292.

3) Zie blz. 76.

Overwegende, voor zooveel noodig, dat, nu niet de Rechtbank maar het Gerechtshof te Arnhem de onbevoegdheid van den burgerlijken rechter heeft uitgesproken, het verzoek tot regeling van rechtsgebied door den ondergeteekende behoort te worden gedaan.

Heeft de eer den Hoogen Raad der Nederlanden eerbiedig te verzoeken in deze te beslissen.

Arnhem, 1 October 1917,

De Procureur-Generaal voornoemd,
MACLAINE PONT, a.g.

Conclusie van den Adv. Gen. Tak:

De Procureur-Generaal;

Overwegende, dat naar zijn oordeel een jurisdictiegeschil aanwezig is tusschen het Gerechtshof te Arnhem en het Hoog Militair Gerechtshof te Utrecht, omdat de Hooge Raad op het cassatieberoep van den Procureur-Generaal bij het Arnhemsche Gerechtshof bij arrest van 30 October 1916, W. 10042, niet ten principale heeft recht gedaan, doch zich bepaald heeft tot verwerping van het beroep (Vgl. de bijdragen in W. 10137, 10148, en 10151);

Overwegende, dat de aangeboden stukken genoegzaam zijn en verdere mededeeling daarvan aan partijen overbodig is;

Gezien de artikelen 308 vlg. Strafvordering;

Concludeert dat de zaak zal worden afgedaan op de te bepalen terechtzitting op een rapport, gehoord de nader te nemen conclusie van den Procureur-Generaal op de hoofdzaak.

Beschikking.

De Hooge Raad der Nederlanden, (in Raadkamer vergaderd);

Gezien een verzoekschrift tot regeling van rechtsgebied door den Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem* aan den Hoogen Raad ingediend;

Gelet op het advies, namens den Procureur-Generaal bij den Hoogen Raad, door den Advocaat-Generaal Tak uitgebracht, daartoe strekkende, dat de zaak zonder mededeeling van stukken ter terechtzitting zal worden behandeld;

Overwegende dat bij dit verzoekschrift in hoofdzaak wordt te kennen gegeven, dat voormeld Gerechtshof bij arrest van 22 Juni 1916 in eene strafzaak tegen J., milicien soldaat bij het 11de Regiment Infanterie den burgerlijken rechter onbevoegd heeft verklaard om van die zaak kennis te nemen;

dat het Hof daarbij overweegt, dat als algemeene regel militairen terechtstaan voor den militairen rechter en dat in artikel 14 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande, op dien algemeenen regel alleen eene uitzondering wordt gemaakt, als zoo-

danige militairen een „commun delict” hebben gepleegd met andere personen die voor den burgerlijken rechter terecht staan;

dat nu in deze, van de poging tot verboden uitvoer waaraan J. zoude medeplichtig zijn, zou zijn gepleegd door drie burgers, waarvan er twee bij die poging het leven hebben verloren, terwijl de derde is gevlucht en tot heden onbekend is gebleven, zoodat er van terechtstaan van J. met burgers ter zake van dit feit geen sprake is;

Overwegende dat blijkens het ingediend verzoekschrift daarop de strafvervolging tegen meergemelden J. is aanhangig gemaakt bij den Krijgsraad in het derde Militair Arrondissement te 's-Hertogenbosch en bij diens vonnis van 31 Maart 1917 de door J. voorgestelde onbevoegdheid van dien Krijgsraad is verworpen;

dat echter dit vonnis bij Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van 17 Juli 1917 is te niet gedaan en daarbij is verstaan, dat de militaire rechter onbevoegd is om van deze zaak kennis te nemen, daar het voor de toepassing van artikel 14 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande alleen hierop aankomt, of bij het feit, waarvoor vervolging plaats vindt ook burgerpersonen zijn betrokken en niet of ook burgerpersonen daarvoor worden vervolgd;

Overwegende dat bij dezen stand van zaken, waar de tegen J. aanhangig gemaakte strafvervolging noodwendig hetzij door het Hoog Militair Gerechtshof, hetzij door het Gerechtshof te Arnhem in hooger beroep moet worden berecht, de tusschenkomst van den Hoogen Raad wordt ingeroepen, ten einde op grond van artikel 88 aanhef en 4o. in verband met artikel 1 van de Wet op de Regterlijke Organisatie en het Beleid der Justitie in het bestaande jurisdictiegeschil te beslissen;

Overwegende dat zich hier voordoet het geval voorzien bij artikel 308 aanhef en 2o. van het Wetboek van Strafvordering;

Overwegende dat de Hooge Raad de zaak vatbaar acht om dadelijk, zonder mededeeling van stukken aan partijen, ter openbare terechtzitting te worden behandeld en beslist;

Gezien de artikelen 309, 310 en 314 van het Wetboek van Strafvordering, in verband met artikel 88 aanhef en 4o. van de Wet op de Regterlijke Organisatie en het Beleid der Justitie;

Beveelt dat de zaak dadelijk ter openbare terechtzitting zal worden afgedaan.

Conclusie van den Adv. Gen. Tak:

Edele Hoog Achtbare Heeren!

De Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van 17 Juli 1917, W. 10120, die strijdig is met het arrest van het Gerechtshof te Arnhem van 22 Juni 1916, W. 10005, waartegen het cassatieberoep verworpen werd bij Uwe beslissing van 30 October 1916, W. 10042, heeft aanleiding gegeven tot een verzoek tot regeling van rechtsgebied van de zijde van den Procureur-Generaal bij genoemd Hof.

Waar Uw Raad zich op 5 November j.l. bevoegd heeft verklaard in dezen te oordeelen en ik reeds vroeger eene uiteenzetting dezer zaak

gaf, kan ik mij verder tot de bespreking der hoofdzaak bepalen en mag ik mij voor de feiten refereeren aan mijne conclusie, voorafgaande aan Uw evengoemd arrest van 30 October 1916, W. 10042.

De motiveering dier Sententie dan heeft mij niet van ongelijk overtuigd en nog altijd acht ik mijne vroeger ontwikkelde meening en Uwe daaraan zich aansluitende uitspraak volkomen juist en dus de beslissing van den burgerlijken Rechter in overeenstemming met de wet.

Voor mij is het groot verschil in woordkeuze tusschen den tekst der Fransche wet van 22 Messidor an IV en dien van art. 14 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande het bewijs, dat de wetgever van 1814 iets anders heeft gewild dan zijn voorganger, hetgeen uitdrukking vond in het begrip „teregt staan”, terwijl de latere vertaling van dit begrip in den Code Pénal Militaire Belge in „qui sont du ressort du juge civil” hoogstens kan aantonen, dat die uitdrukking bij de overzetting misverstaan is.

Daarenboven vestig ik Uwe aandacht op „overgegeven” tegenover „overgelaten” in gemeld art. 14, waarvan „overgegeven” slaat op „teregtstaan”, hetgeen duidt op een reeds plaats gehad hebbend ingrijpen van den burgerlijken rechter en niet op de mogelijkheid daarvan.

Ik concludeer mitsdien, dat Uw Raad de Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van 17 Juli 1917, waarbij dit zich onbevoegd verklaarde van het appél van den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch kennis te nemen, zal vernietigen en voorts de zaak naar genoemd Hof terugwijzen, ten einde met inachtneming Uwer beslissing op het bestaande hooger beroep te worden berecht en afgedaan.

Arrest.

De Hooge Raad der Nederlanden,

Gezien een verzoekschrift met bijlagen tot regeling van rechtsgebied in de strafzaak tegen J., oud 23 jaren, geboren te Venray, milicien-soldaat bij het 11de Regiment Infanterie, door den Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem bij den Hoogen Raad ingediend;

Gelet op 's Hoogen Raads in raadkamer gegeven beschikking van 5 November 1917 waarbij is bevolen, dat de zaak dadelijk op de terechtzitting zal worden afgedaan;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Nelissen;

Gehoord den Advocaat-Generaal Tak, namens den Procureur-Generaal, in zijne conclusie, strekkende tot vernietiging der Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van 17 Juli 1917, waarbij dit zich onbevoegd verklaarde van het appél van den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch kennis te nemen, en voorts tot terugwijzing der zaak naar genoemd Hof, ten einde met inachtneming van 's Hoogen Raads arrest te worden berecht en afgedaan;

Overwegende dat uit den inhoud van dit verzoekschrift en van de daarbij overgelegde stukken, waaronder in het bijzonder:

- 1o. het arrest van voormeld Gerechtshof van 22 Juni 1916;
- 2o. het vonnis van den Krijgsraad in het 3de Militair Arrondissement te 's Hertogenbosch van 31 Maart 1917, en
- 3o. de Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van 17 Juli 1917, blijkt,

dat voormelde J. is gedagvaard geweest voor de Arr. Rechtbank te Arnhem ter zake: dat hij in den nacht van 16 op 17 Januari 1916 te Berg en Dal, gemeente Ubbergen, toen aldaar eenige burgers eene hoeveelheid rijst in de richting naar de Duitsche grens vervoerden, met het voornemen die naar Duitschland uit te voeren, — zijnde de verdere uitvoering van het door die burgers voorgenomen misdrijf niet voltooid alleen tengevolge van de van hun wil onafhankelijke omstandigheid, dat zij aldaar op heeterdaad zijn betrapt — opzettelijk bij het plegen van opgemeld misdrijf behulpzaam is geweest, door daarbij voor die burgers uit te loopen om voor onraad te waarschuwen, door het begaan van welk bovengenoemd feit hij, beklaagde, zijnen bijzonderen ambtsplicht als milicien-soldaat der grenswacht op patrouille zijnde, om te waken tegen den verboden uitvoer van goederen, heeft geschonden;

dat de Arr. Rechtbank te Arnhem bij vonnis van 21 Maart 1916, het feit aan J. te laste gelegd wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard en hem te dier zake tot gevangenisstraf heeft veroordeeld; dat op het daartegen ingesteld hooger beroep het Gerechtshof te Arnhem bij arrest van 22 Juni 1916 dit vernietigd en den burgerlijken rechter onbevoegd verklaard heeft om van deze zaak kennis te nemen;

dat het Hof daarbij overweegt: dat artikel 14 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande op den algemeenen regel, dat militairen terecht staan voor den militairen rechter, alleen eene uitzondering maakt, indien militairen een commun delict hebben gepleegd met andere personen die voor den burgerlijken rechter terecht staan, of in dat delict zijn betrokken, in welke gevallen die militairen uit hoofde der connexiteit aan de jurisdictie van den burgerlijken rechter zullen zijn onderworpen en dat dit artikel aldus is te verstaan, dat indien militairen en burgers beide vervolgd worden wegens zoodanige feiten, deze vervolging niet zal geschieden voor twee verschillende colleges, doch dat de vervolgte personen alsdan zullen terecht staan voor denzelfden rechter, waarbij dan de burgerlijke rechter wordt aangewezen;

dat nu in deze dit uitzonderingsgeval zich niet voordoet, daar blijkens de dagvaarding ter zake van de bovengenoemde feiten, alleen de beklagde is vervolgd, terwijl er van vervolging van de hoofddaders niets blijkt, welke vervolging trouwens is uitgesloten, daar de hoofddaders bij de betrapping op heeterdaad zijn omgekomen;

dat er dus geen grond aanwezig is om den beklagde van zijnen gewonen (militairen) rechter af te trekken;

Overwegende dat het door den Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem tegen dit arrest ingestelde beroep in cassatie is ver-

worpen bij 's Hoogen Raads arrest van 30 October 1916, zoodat 's Hof's arrest in stand is gebleven;

Overwegende dat daarna de zaak is gebracht voor den militairen rechter en de Krijgsraad in het 3de Militair Arrondissement, hoofdplaats 's Hertogenbosch, bij vonnis van 31 Maart 1917 de door beklaagde voorgestelde onbevoegdheid heeft verworpen, doch dat het Hoog Militair Gerechtshof bij sententie van 17 Juli 1917 het vonnis van den Krijgsraad heeft teniet gedaan, en heeft verstaan dat de militaire rechter in deze is onbevoegd en den appellant ter judicature aan den burgerlijken rechter heeft overgelaten;

Overwegende dat het Hoog Militair Gerechtshof zijn oordeel in hoofdzaak doet steunen op de volgende gronden;

dat het beginsel neergelegd in artikel 14 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande is ontleend aan artikel 2 van de Fransche wet van 22 Messidor an IV en onder de heerschappij van deze wet de rechter enkel had te onderzoeken, of zich onder de van een misdrijf verdachten zoowel militairen als burgers bevonden, in welk geval hij steeds de zaak aan den burgerlijken rechter ter beslissing had over te laten, en dat niet mag worden aangenomen, dat de wetgever in 1814 eenige beperking of verandering heeft willen brengen in het beginsel, zooals het in de Fransche wet was neergelegd;

dat ook in de Fransche vertaling van artikel 14 van voormeld Crimineel Wetboek (artikel 14 van den vroegeren Code Pénal Belge) de uitdrukking „met andere personen welke terechtstaan voor den burgerlijken rechter” werd weergegeven door de woorden „avec d'autres personnes qui sont du ressort civil”, waaruit blijkt, dat toentertijde „personen, die terecht staan voor den burgerlijken rechter”, als synoniem werd beschouwd met „niet-militaire personen”;

dat ook de zinsbouw van voormeld artikel 14 er op wijst, dat daaronder eenvoudig „niet-militairen” zijn te verstaan, daar anders dit artikel wel bij het gezamenlijk plegen van een delict, niet bij het te zamen betrokken zijn bij een delict, voor verwijzing naar den burgerlijken rechter den eisch zou hebben gesteld, dat de burgerpersonen feitelijk terecht staan, althans kunnen terechtstaan voor den burgerlijken rechter;

Overwegende dat uit het bovenstaande volgt, dat zoowel het Gerechtshof te Arnhem als het Hoog Militair Gerechtshof, die een van beiden noodzakelijk bevoegd zijn om van de aanklacht tegen J. kennis te nemen, zich beiden tot die kennisneming onbevoegd hebben verklaard, en dat, na de verwerping van het cassatieberoep tegen het arrest van voormeld Gerechtshof, die beide uitspraken in kracht van gewijsde zijn gegaan, zoodat zich voordoet het geval voorzien in artikel 308, 2° van het Wetboek van Strafvordering, en derhalve aanwezig is een jurisdictiegeschil door artikel 88, 4° der Wet op de Rechterlijke Organisatie aan den Hoogen Raad in eerste instantie ter beslissing opgedragen;

Overwegende hieromtrent:

dat uit artikel 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk

te Lande in verband met de wordingsgeschiedenis van dit artikel, moet worden afgeleid, dat in het algemeen en, behalve voor wat betreft de „misdaden en overtredingen 's Lands lasten, middelen en impositiën te Water en te Lande betreffende”, personen tot het krijgsvolk te Lande behoorende, wegens alle militaire en commune delicten terecht staan voor den militairen rechter;

Overwegende dat als uitzondering op dien algemeenen regel, artikel 14 van gemeld Wetboek bepaalt, „dat de militaire rechter niet zal „erkennen of regt spreken over zoodanige militairen en ambtenaren „die gemeenschappelijk een commun delict hebben gepleegd met „andere personen, welke terecht staan voor den burgerlijken regter, „of in dat delict zijn betrokken,” welke laatste woorden mede blijkens den daarop volgenden zin, moeten geacht worden te behooren bij de zoodanige militairen en ambtenaren”, zoodat daarbij wordt bepaald, dat, indien die militairen en ambtenaren samen met burgers hebben gepleegd, of met burgers zijn betrokken in een commun delict en die burgers staan voor dat delict bij den burgerlijken rechter terecht, de militaire rechter — en dit uit hoofde der „connexiteit” — zich ook ten aanzien der militairen onbevoegd zal verklaren en hen naar den burgerlijken rechter verwijzen zal;

Overwegende dat het Hoog Militair Gerechtshof in zijne voormelde Sententie de woorden „andere personen, welke terecht staan voor „den burgerlijken regter” in dien zin opvat als stond er eenvoudig „niet-militairen” en voor die opvatting steun tracht te vinden in de geschiedenis en in de strekking van het wetsartikel, doch een en ander ten onrechte;

Overwegende dat al dadelijk mag worden opgemerkt, dat, ware 's Hofs uitlegging juist, de bijvoeging „die terecht staan voor den „burgerlijken regter” geheel overtollig zoude zijn, daar reeds wordt vooropgesteld, dat het delict moet zijn gepleegd met of door „andere „personen” dan militairen of de daarmede gelijkgestelden en deze „andere personen”, behoudens eenige hier niet ter zake dienende uitzonderingen, steeds terecht staan voor den burgerlijken, nimmer voor den militairen rechter;

Overwegende dat ook de geschiedenis van het artikel voor 's Hofs opvatting geen steun biedt;

dat toch dit artikel blijkbaar is ontleend aan de Wet van 22 Messidor an IV „Loi qui fixe la compétence des conseils militaires,” welke wet in artikel 2 bepaalde:

„Si, parmi deux ou plusieurs prévenus du même délit, il y a un „ou plusieurs militaires, et un ou plusieurs individus non militaires „la connaissance en appartient aux juges ordinaires;”

dat nu in dit artikel wordt gesproken, niet van twee of meer personen die hetzelfde delict hadden begaan, maar die waren „prévenus „du même délit,” dus tegen wie eenig rechterlijk onderzoek loopende is, daar onder „prévenu”, volgens den Dictionaire de l'Académie Française is te verstaan: „Celui contre lequel se fait une procédure „d'instruction pour qu'il soit mis en accusation s'il y a lieu”, in

welke beteekenis dit woord dan ook in verschillende artikelen van den Franschen Code d'instruction criminelle voorkomt;

Overwegende dat ook de strekking van het artikel 14 de opvatting van het Hoog Militair Gerechtshof in den weg staat, daar dit artikel beoogt te voorkomen, dat het strafgeding tegen de verschillende daders van — en medeplichtigen aan eenzelfde misdrijf, voor den een bij den militairen, voor den ander bij den burgerlijken rechter zal worden gevoerd, en daarom dan ook vermeldt, dat de verwijzing naar den burgerlijken rechter geschiedt „uit hoofde der connexiteit”, zijnde hier gelijk ook in de artikelen 53 en 54 der Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof eene verknochtheid van gedingen, welke verknochtheid ook aan de bepaling der voormelde Fransche wet ten grondslag lag, al is de vermelding van dien grond, vermoedelijk als overbodig, achterwege gebleven;

Overwegende dat hiertegenover 's Hof's beroep op de Fransche vertaling van artikel 14 niet kan opgaan;

dat immers het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande alleen in zijn Hollandschen tekst is aangenomen en voor Noord-Nederland bij Souverein Besluit van 15 Maart 1815 (S. no. 26) is ingevoerd, zoodat voor Noord-Nederland alleen de Hollandsche tekst heeft kracht van wet;

dat wel later voor de Zuidelijke Nederlanden eene Fransche vertaling van dit Wetboek is vervaardigd, doch dat die vertaling is te onnauwkeurig, dan dat daaraan voor de uitlegging van de bepalingen van dit Wetboek een argument kan worden ontleend;

dat van die onnauwkeurige vertaling reeds in ander opzicht uit ditzelfde artikel 14 kan blijken, daar in de Fransche overzetting het woord „commun” eenvoudig is weggelaten, en dus naar de letter van den Franschen tekst, artikel 14 ook dan zou gelden, als het een militair delict gold, hetgeen toch nimmer in de bedoeling van den wetgever kan hebben gelegen;

Overwegende dat nu in deze vaststaat, dat van de drie burgers in wier delict de beklaagde J. als medeplichtige zou zijn betrokken, twee zijn doodgeschoten en de derde is gevlucht en onbekend gebleven, zoodat er van eene vervolging of van een terechtstaan van die personen geen sprake kon zijn ten tijde dat J. in eersten aanleg voor den Krijgsraad in het 3de Militair Arrondissement, in hooger beroep voor het Hoog Militair Gerechtshof terecht stond;

Overwegende dat derhalve dit delict niet is gepleegd met andere personen, die „voor den burgerlijken rechter terechtstaan” en dus het uitzonderingsgeval van artikel 14 niet aanwezig is;

Recht doende ter regeling van rechtsgebied:

Verklaart dat de Krijgsraad in het derde Militair Arrondissement te 's Hertogenbosch zich terecht bevoegd heeft geoordeeld, om recht te spreken over het misdrijf hierboven nader omschreven, waaraan voormelde J. wordt verdacht zich te hebben schuldig gemaakt;

Vernietigt de Sententie door het Hoog Militair Gerechtshof op 17 Juli 1917 in deze zaak gewezen, waarbij dit Hof, met vernietiging

van het vonnis door voormelden Krijgsraad op 31 Maart 1917 in deze zaak gewezen, heeft verstaan, dat de Militaire rechter onbevoegd is om van deze zaak kennis te nemen;

Bevestigt meergemeld vonnis;

Wijst de zaak terug naar den Krijgsraad in het derde Militair Arrondissement te 's Hertogenbosch, met bevel dat de zaak door dien Krijgsraad op de hoofdzaak zal worden berecht en afgedaan.

Bij dit arrest is onbeslist gelaten de vraag of het gepleegde misdrijf, waarbij de schuldige een bijzondere (op hem als militair rustende) ambtsplicht heeft geschonden, als een commun delict te beschouwen is. Zie ons onderschrift bij de sententie van het H. M. G. van 27 October 1916, M. R. T. deel XII, blz. 279.

Wij hopen dat de gelegenheid hiertoe zich nog eens zal voordoen.

Red. M. R. T.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Vervoer van arrestanten.

*Beschikking van den Minister van Oorlog van 25 Maart 1918,
IIe Afd., Nr. 91.*

(Legerorders 1918, Deel A, No. 26).

Indien het overbrengen van militaire arrestanten tot bezwaren aanleiding kan geven, moet in gemeenten waar celwagens aanwezig zijn de tusschenkomst van den Plaatselijken- of Garnizoens-Commandant worden ingeroepen om de beschikking over een celwagen te krijgen.

De Plaatselijke- of Garnizoens-Commandant zal het verzoek hiervoor tot den Officier van Justitie ter plaatse richten.

Indien geen celwagen ter beschikking kan worden gesteld, zal — indien noodzaak hiertoe aanwezig is — een ander vervoermiddel kunnen worden gebruikt.

De kosten hierop vallende kunnen worden verantwoord onder de uitgaven wegens vervoer.

Mededeeling aan den Auditeur-Militair van strafbare feiten door militairen gepleegd.

*Beschikking van den Minister van Oorlog van 4 April 1918,
Ie Afd., Nr. 133.*

(Legerorders 1918, Deel A, No. 29).

Bij deze wordt bepaald, dat elk strafbaar feit, door of vermoedelijk door een militair gepleegd, tengevolge waarvan een mensch het leven heeft verloren, terstond óók kennis moet worden gegeven aan den Auditeur-Militair, binnen wiens Arrondissement dat strafbare feit is begaan.

**Voorwaardelijke veroordeeling op het gebied
van het tuchtrecht.**

*Beschikking van den Minister van Marine van 26 Maart 1918,
Afd. B, No. 64.*

(Circulaire voor de Zeemacht No. 663).

Bij de behandeling van het VIDE hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het loopende jaar in de Tweede Kamer der Staten-Generaal is door een der leden van dit hooge college de vraag gesteld of het niet gewenscht zou zijn om de voorwaardelijke veroordeeling ook in het tuchtrecht een plaats te geven. Zijnhoogedelgestrenge merkte dienaangaande onder meer op: „Ik wijs op de invoering van de voorwaardelijke veroordeeling in de werkliedenreglementen, zooals zij bestaan in Amsterdam en ook hier in den Haag, voor de gemeentewerklieden. Dit is ook tuchtrecht en daarbij wordt de voorwaardelijke veroordeeling toegepast met buitengewoon gunstig resultaat. Dat laat zich ook hooren. Wanneer iemand in aanraking komt met het tuchtrecht, dan ligt het voor de hand, dat hij, door een zwaard boven het hoofd te krijgen, dat hem zal treffen als zijn fout zich herhaalt, zich voor zoo'n herhaling zal wachten. Het is helaas een droevig feit, dat naarmate de schepeling, de werkmán of wie ook meer disciplinair gestraft wordt, hij rijper wordt om in aanraking te komen met den strafrechter. Menig leven is bedorven door te veel straf aan boord. Dat had kunnen voorkomen worden indien de straf enkel ware gegeven als een dreigement, dat werkelijkheid zou worden bij herhaling. Ik geloof dan ook dat, wanneer de Minister zou willen onderzoeken hoe dat instituut werkt in den Haag en in Amsterdam ten opzichte van de gemeentewerklieden, hij tot de conclusie zal komen, dat men inderdaad een stap in de goede richting zou doen als deze voorwaardelijke veroordeeling ook in het tuchtrecht aan boord werd ingevoerd.” (*Handelingen 1917—1918*, blz. 716). ¹⁾

Op vorenstaande opmerking is dezerzijds het volgende antwoord gegeven: „In de practijk bestaat die voorwaardelijke veroordeeling in het tuchtrecht. Zij bestaat daarin, dat niet wordt gestraft, maar dat het feit aangeteekend wordt, dikwijls met de geheele omschrijving van het delict, in het conduiteboekje, onder vermelding dat een waarschuwing heeft plaats gehad. Ik persoonlijk heb daar heel veel gebruik van gemaakt en verscheidene commandanten met mij. Wanneer dezelfde man voor hetzelfde feit weer voorkomt, wordt steeds een vorige waarschuwing, met de geheele omschrijving er bij, overgelegd”. (*Handelingen 1917—1918*, blz. 765).

De aandacht van de commandeerende officieren wordt op deze gedachtenwisseling gevestigd. Van een practische toepassing van het dezerzijds aangeduide systeem kan inderdaad zeer veel nut worden verwacht.

¹⁾ Zie hierna blz. 545 en 546.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Weigeren van verlof aan een onderofficier om in het huwelijk te treden.

De heer K. ter Laan, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, heeft tot de Regeering de navolgende vragen (ingezonden 5 Maart 1918) gericht:

1. Is het juist, dat de sergeant K. de K., 1ste compagnie, reserve-bataljon C, te Nijmegen, een weigerend antwoord heeft ontvangen op zijn verzoek om in het huwelijk te mogen treden?

2. Zoo ja, is die weigering dan gegrond op het feit dat deze sergeant, die op 1 October 1913 in dienst gekomen is, eenige keeren eene disciplinaire straf heeft ondergaan?

3. Is het juist, dat die straffen uitsluitend hebben bestaan in politiekamer en kwartierarrest? Om welke reden werden die straffen opgelegd en wanneer zijn ze ondergaan?

4. Is de heer Minister bereid, het verzoek nogmaals in overweging te nemen?

Het antwoord van Jhr. Mr. de Jonge, Minister van Oorlog (ingezonden 18 Maart 1918) luidde als volgt:

1. Het is juist, dat de sergeant K. de K., een weigerend antwoord heeft bekomen op zijn verzoek om de van militaire zijde noodige toestemming tot het aangaan van een huwelijk.

2. Die weigering was inderdaad gegrond op zijn minder goed gedrag.

3. De straffen bestonden uit kwartierarrest, kamerarrest en politiekamer. Zij werden opgelegd uit hoofde van onachtzaamheid of nalatigheid in het vervullen van opgedragen diensten; de data in 1917 zijn: 16 Maart, 17 April, 14 Juni, 18 Juni, 13 Augustus en 30 October.

4. Er is voor den Minister geen aanleiding om op zijn afwijzende beschikking van 19 Februari j.l., no. 112, terug te komen.

(Handelingen der Staten-Generaal — 1917—1918 — II Aangangsel blz. 145).

Gebruiken van met scherp geladen vuurwapenen door militairen, die aangehouden personen begeleiden.

Betreffende bovenstaand onderwerp heeft Mr. de Beaufort, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, de navolgende vragen (ingezonden 14 Februari 1918) tot de Regeering gericht:

Zijn militairen die een aangehouden persoon geleiden bevoegd om, wanneer deze poogt te ontvluchten, gebruik te maken van met scherp geladen vuurwapenen?

Zoo ja, mogen zij dan ook gebruik maken van deze bevoegdheid wanneer zij zich bevinden binnen den bebouwden kom der gemeenten?

Het antwoord van Jhr. Mr. de Jonge, Minister van Oorlog (ingezonden 13 Maart 1918) luidde als volgt:

Wanneer militairen een aangehouden persoon geleiden, doen zij dit ter uitvoering van een wettelijk voorschrift.

De bevoegdheid om gebruik te maken van met scherp geladen vuurwapenen is alsdan aanwezig, wanneer daartoe noodzakelijkheid bestaat.

Zij mogen van de hier bedoelde bevoegdheid ook gebruik maken, wanneer zij een aangehouden persoon geleiden binnen de bebouwde kom der gemeente, met dien verstande evenwel, dat alsdan in het bijzonder rekening gehouden zal moeten worden met de mogelijkheid anderen te treffen.

(Handelingen der Staten-Generaal — 1917—1918 — II Aangangsels blz. 137).

Ontheffing van dienst bij de Landweer.

Bij K. B. van 11 Maart 1918, No. 44 (St.-Ct. No. 60) is ontheffing van den werkelijken dienst voor zijn nog overigen dienst bij de landweer verleend aan een dienstplichtige, die zoowel de Nederlandsche als de Fransche nationaliteit bezit. Geboren te Amsterdam tijdens zijne ouders, die de Fransche nationaliteit bezaten, ingezetenen des Rijks waren in den zin van art. 3, sub 1e, van de thans vervallen wet van 28 Juli 1850 (Stbl. Nr. 44) was hij krachtens de overgangsbepaling van de wet van 12 December 1892 (Stbl. Nr. 268) in verband met artikel 1, 1e, van de aangehaalde wet van 1850 Nederlander. Deze hoedanigheid bezat hij nog op het tijdstip, waarop hij hier te lande voor de militia moest worden ingeschreven. Als nalatige in de aangifte ter inschrijving werd hij bij de militia ingelijfd en ging, na volbrachten dienstdienst bij de militia, over naar de landweer. Aangezien hij, blijkens langs diplomatieken weg verkregen inlichtingen, tevens de Fransche nationaliteit bezit en hij in verband daarmee tot krijgsdienst in Frankrijk verplicht is en ook sedert Augustus 1914 bij het Fransche leger als dienstplichtige gediend heeft, zijn termen aanwezig geacht hem niet tot verderen dienst hier te lande te verplichten. (Zie de sententie van het H. M. G. van 26 Februari 1918, blz. 574 hierna).

Gebruik van vuurwapenen bij poging tot ontvluchting van arrestanten.

Ons antwoord op de vragen van den Kapitein der Infanterie J. Th. Heins (zie blz. 406 vlg. van dezen jaargang) geeft hem aanleiding omtrent bovenstaand onderwerp nog een korte opmerking te maken. Waar het hier een zeer belangrijke aangelegenheid betreft, laten wij zijn desbetreffend schrijven hier volgen.

Naar aanleiding van het antwoord op mijn 4e vraag zij het mij vergund op te merken, dat mij daaruit blijkt, dat de basis, waarop een Garnizoens Ct. c.q. Korps Ct. heeft te handelen, minder soliede is, dan ik vermoedde. Ik ben het geheel eens met Uwe opmerking, „dat het niet aangaat de schildwachten de gevolgen van de nalatigheid van den wetgever te doen dragen”. Doch ik vermeen, dat men dan consequent moet blijven en ook moet redeneeren: „Het gaat niet aan den G. Cn. (c.q. Korps Cn.) hier op eigen gezag te doen handelen en hen de gevolgen van de nalatigheid van den wetgever te doen dragen.”

Eenerzijds acht ik onjuist, dat het leven van een arrestant zou afhangen van de persoonlijke opvattingen van een G. Ct. of K Ct. en anderzijds acht ik onjuist, een G. Ct. of K. Ct., die getracht heeft — te goeder trouw — de nalatigheid van den wetgever aan te vullen, bloot te stellen aan de mogelijkheid, dat hij ter verantwoording zal worden geroepen voor het verlies van een menschenleven, doordat de door hem vastgestelde consignes niet zouden berusten op een wettelijk voorschrift.

Gelet op Uw antwoord, wil het mij voorkomen, dat het eene *noodzakelijkheid* is, dat in deze aangelegenheid regelend wordt opgetreden door de Departementen van Oorlog en Marine, c.q. door het uitlokken van een Koninklijk Besluit ¹⁾.

Zoolang eene dergelijke regeling *niet* bestaat, acht ik het onverantwoordelijk, dat door een G. Ct. of K. Ct. beslist wordt, dat tegen arrestanten van de wapens mag worden gebruik gemaakt en — gelet op Uw twijfel omtrent het wettige van het voorschrift in het Reglement op den Garnizoensdienst — zou het voor de hand liggen, dat aan *alle* schildwachten verboden werd van de wapens gebruik te maken, tenzij in geval van wettige zelfverdediging. Zulks zou echter spoedig ten gevolge hebben, dat het ontzag voor een schildwacht aanmerkelijk daalde en dat — nog meer dan tegenwoordig — arrestanten pogingen zullen aanwenden (en dan met meer succes) om aan hunne bewakers (c. q. geleiders) te ontsnappen. De eerbied voor het „militair gezag” zou dan spoedig tot nul zijn gereduceerd. Op grond van deze overweging acht ik deze aangelegenheid dan ook van zeer urgenten aard.

¹⁾ Regeling bij de wet achten wij beter.

Dat de M. v. O. wel geneigd is om een gebruik maken van de wapens op hechter grondslagen te doen baseeren, moge wel blijken uit diens uitlating in de Tweede Kamer, naar aanleiding van het vuren op vluchtende arrestanten in bewoonde oorden, „dat het vuren had plaats gehad overeenkomstig wettelijke voorschriften.”¹⁾

Herhaling van misdrijf.

Wij vestigen de aandacht op een in W. 10235 opgenomen vonnis van de arrondissements-rechtbank te Rotterdam van 15 Januari 1918 waarbij een beklaagde werd vrijgesproken van de hem te laste gelegde verzwarende omstandigheid van herhaling van misdrijf (art. 421 Swb.) op grond van de navolgende overweging:

„Overwegende dat de aan beklaagde bij dagvaarding ten laste „gelegde verzwarende omstandigheid van herhaling van misdrijf „niet is bewezen, daar uit het vorenaangehaald extract-vonnis „blijkt, dat bij de daarbij aan beklaagde opgelegde gevangenisstraf „is in mindering gebracht de tijd door den veroordeelde voor de „tenuitvoerlegging van deze uitspraak in verzekerde bewaring „doorgebracht, terwijl uit de verklaring van den Officier van „Justitie te Utrecht blijkt dat met het ondergaan der voorloopige „hechtenis de geheele straf was geboet, zoodat beklaagde te dezer „zake geene gevangenisstraf heeft ondergaan, zoodat ontbreekt een „van de elementen, bedoeld bij art. 421 Strafr.;"

Een geval als het bovenstaande zal zich bij de militaire rechtspraak, waar de preventieve hechtenis in den regel geheel in mindering wordt gebracht bij de uitvoering van de opgelegde straf, nog al eens kunnen voordoen.

Ontwerp-Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht.

Bij Koninklijke boodschap van 1 Mei 1918 is aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangeboden een ontwerp van wet betreffende invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht en van de Wet op de Krijgstucht met memorie van toelichting. (Handelingen der Staten-Generaal. Bijlagen 1917—1918—409 1 t/m 3).

Ontwerp en toelichting komen behoudens geringe afwijkingen overeen met het ontwerp van wet met memorie van toelichting

¹⁾ Zie blz. 516.

samengesteld door de commissie voor de invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht en van de Wet op de Krijgstucht. Aangezien het rapport van deze commissie openbaar gemaakt en voor ieder belangstellende verkrijgbaar is (zie blz. 20 van dezen jaargang) hebben wij gemeend, ook in verband met de beschikbare ruimte deze stukken vooralsnog niet in onze rubriek „Wetgeving” te moeten opnemen. Wij zullen evenwel overwegen of het aanbeveling verdient de afwijkingen nader mede te deelen.

Jurisprudentie van het Hoog Militair Gerechtshof.

Naar aanleiding van onze rubriek „Militaire rechtspraak” werd ons de opmerking, dat de wijze waarop wij de rechtspraak van het H. M. G. bekend maken niet geheel aan de daaraan te stellen eischen voldoet, omdat wij slechts een gedeelte van die rechtspraak openbaar maken. Het aantal sententies, dat in de laatste jaren door het Hof wordt gewezen, is echter dermate toegenomen, dat wij in verband met de beschikbare plaatsruimte in ons tijdschrift, slechts een klein gedeelte van 's Hof's uitspraken kunnen opnemen en dus een keuze moeten doen. Tot voor korten tijd geschiedde dit op een wijze, die vrij veel tijd in beslag nam, zoodat dikwijls eerst geruimen tijd na het wijzen van een sententie tot openbaarmaking kon worden overgegaan. Om aan dit bezwaar te gemoet te komen hebben wij getracht de keuze van de te plaatsen sententies op andere wijze te doen plaats hebben en wij meenen daarin op gelukkige wijze te zijn geslaagd. Uitbreiding van het aantal opgenomen uitspraken van het Hof had dit evenwel niet ten gevolge. Welke beslissingen komen nu voor opneming in aanmerking? Over het antwoord op deze vraag kan men van meening verschillen, maar men zal ons wel willen toegeven, dat aan een gemotiveerde beslissing de voorkeur gegeven moet worden boven een niet gemotiveerde. Daardoor komen vele beslissingen van het Hof, dat daartoe gedwongen door het groot aantal te behandelen zaken zijne sententies dikwijls niet of slechts spaarzaam motiveert, niet voor opneming in onze rubriek „militaire rechtspraak” in aanmerking. Wil dit nu zeggen dat deze sententies voor het kennen van de jurisprudentie van het Hof zonder belang zijn? Geenszins.

Wij zijn overtuigd van de wenschelijkheid, dat de krijgsraden ook van deze uitspraken kunnen kennis nemen, zij het door enkele mededeeling van de genomen beslissing of beter nog door verwerking van die sententies in een overzicht, waarin tevens aan de genomen conclusies en c.q. de gehouden pleidooien de noodige aandacht gewijd wordt. Dit laatste is wenschelijk, omdat er onder de sententies, die wij op het oog hebben, meerdere zullen zijn, die, op

zich zelf beschouwd weinig belangrijk, dit wel worden, wanneer zij in verband met de conclusies en pleidooien gelezen worden.

Een overzicht als hierbedoeld, van de jurisprudentie van het H. M. G. over de maanden Januari en Februari 1918, van de hand van Mr. M. H. de Boer, Advocaat te Utrecht, vinden onze lezers onder de ingekomen bijdragen in deze aflevering. Deze heeft welwillend aangeboden dit overzicht samen te stellen en geregeld voort te zetten. De redactie, die zich wegens gebrek aan tijd en gelegenheid zelf niet met deze taak kon belasten, heeft gemeend in het belang van het Tijdschrift te handelen door het aanbod van Mr. de Boer, wien zij daarvoor haren vriendelijken dank betuigt, te aanvaarden.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

De psychopathen in het leger.

DOOR

Dr. H. VAN DER HOEVEN Jr.

Arts te Maasoord, Poortugaal.

(Met toestemming van den schrijver en de redactie overgenomen uit het *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde*).

In tegenstelling met de stroomen literatuur over oorlogs-neurosen, lezen wij slechts weinig over datgene, wat er toch aan vooraf behoorde te gaan: de „bruikbaarheid” of „geschiktheid” van den psychopaath voor den militairen dienst in het algemeen. De weinige publicaties, die over dit deel van het vraagstuk verschenen zijn ¹⁾, vertoonen, chronologisch gerangschikt, een zwenking van gevoelen, die verdient te worden opgemerkt. In den aanvang n.l. vond men, met name in de Duitsche literatuur, overvloedige lofspraak over het gebleken psychische weerstandsvermogen van de massa der strijdenden, een bijzonderen graad van psychische validiteit dus, welke met groote voldoening werd toegeschreven aan de sinds jaren toegepaste scherpe keuring, waarbij *minderwaardige elementen stelselmatic en zorgvuldig werden geweerd*. Detacheeringen op groote schaal van militaire artsen aan psychiatrische en neurologische klinieken werden geroemd als het middel, waarmee deze gunstige uitslag verkregen werd. Gaandeweg, toen de voorraad „materiaal” meer begon te nijpen, vernam men andere klanken, werd de bruikbaarheid van elke groep, ja van elk individu, opnieuw zorgvuldig overwogen, begon de scheiding tusschen „Kriegsdienst-”, „Garnisonsdienst-” en „Arbeitsverwendungsfähigkeit” stelselmatic te worden toegepast als middel om er „alles uit te halen wat er in zat”, en zag men ten slotte zelfs zekere groepen van minderwaardigen een prijsje verwerven wegens hun hoedanigheden als „Draufgänger”!

Ik wil daarover, nu het nog tijd is, mijn meening zeggen. Het

¹⁾ De voornaamste zijn de volgende:

H. F. STELZNER, *Kriegsverwendungsfähigk. d. psychisch Abnorme*, *Arch. f. Psychiatrie*, 56, 880 (1916); WILMANN, *Dienstbrauchbark. d. Psychopathen*, *D. Verein f. Psychiatrie*, *Kriegstagung* te München 21 en 22 Sept 1916. Met discussie. POROT, *Revue neurologique*, 23, 2, 24 (1916). (Nog niet in Nederland verkrijgbaar.)

recht daartoe ontleen ik aan mijn werkzaamheid gedurende juist twee jaar (Mei 1915—1917) als specialist-psychiater voor de „Troepen in Zeeland”.

Over de beteekenis van het hier te bespreken vraagstuk moet men vooral niet licht denken. Weinig feiten hebben mij bij de waarneming van ons volk-onder-de-wapenen zóózeer getroffen, als *het groote aantal buitengewoon zware psychopathieën*, dat daar wordt aangetroffen. Mededeelingen van verschillende vak-genooten hebben mij geleerd, dat deze waarneming noch een eenzijdigheid van mij zelf, noch een van het materiaal verraadt. Terwijl ik mij uit een werkzaamheid van tennaastenbij twaalf jaren aan mannen-afdeelingen van krankzinnigen-gestichten nauwelijks één geval van onmiskenbare hysterie herinner, leverde het leger mij overvloed van de zwaarste gevallen met heel het arsenaal van groote accessen, psychosen en intensief-degeneratieve constitutie-eigenschappen. Klaarblijkelijk evacueert de samenleving ze niet naar het gesticht, maar naar de gevangenis, terwijl ook ongetwijfeld de militaire dienst met zijn straffe régime, waarin een lichte ontoereikendheid tot zware verzuimen en een matige ongebondenheid tot ernstige vergrijpen voert, in hooge mate er toe bijdraagt, een wankelbaar psychisch evenwicht met groot „éclat” omver te werpen. Mijn verdere ter zake dienende materiaal bestaat uit een paar honderd psychopathen van verschillende pluimage, imbecillen, instabielen, impulsieven, moreel defecten, homosexueelen, epilepsielijders, constitutioneele neurasthenielijders, lijders aan psychasthenie en andere vormen van degeneratieve minderwaardigheid. (Men bedenke, dat hier alleen sprake is van diegenen, die mij door de bataljons-artsen ten onderzoek werden toegezonden, d. w. z. die sterk opvallende of hinderlijke verschijnselen aanboden; buiten bespreking blijven al diegenen, die nog geen of slechts lichte verschijnselen vertoonden, maar bij het fluiten van den eersten kogel psychisch collabeeren zullen. Hun aantal kan ik niet schatten).

Al deze vormen hebben de veelvuldige aanwezigheid van verscheidene, bijzonder sterk ontwikkelde z.g. stigmata gemeen. Niet alleen bij de hysterielijders in engeren zin, maar even goed bij de andere vormen, vond ik bijna geregeld deze lichamelijke indicator-verschijnselen in verschillende combinatie. De vermaarde pharynx-anaesthesie heeft voor mij veel van haar beteekenis verloren. Daarentegen is een volledige, dus *de beide lichaamshelften* treffende, volstrekte analgesie bijna regel. Ik weet, dat de gevoeligheid voor pijn individueel zeer verschillend, en bij degeneratief aangelegde individuen zeer vaak verminderd is. Ik heb vroeger bij het onderzoek van gevangenis-bewoners en ook later elders ruimschoots gelegenheid gehad dit vast te stellen. Dit alles wordt echter verre overtroffen door de fakir-eigenschappen van deze Nederlandsche soldaten, die zich zonder spoor van aandoening met een speld door en door laten steken, meestal zonder in staat te zijn dit als aanraking van de punt, soms zonder de „aanraking” als zoodanig te

kunnen aangeven. Op sommige van mijn militaire collega's maakte dit nog niet steeds een overtuigenden indruk. De verdenking op „simulatie” was daartoe bij hen te levendig. Meer gevolg had dan de volgende demonstratie. Bij een groot percentage van de bovenbedoelde individuen kan men, onder lichte fixatie van de oogleden straffeloos (d. w. z. zonder een spoor van pijn te verwekken) met den steel van een percussiehamer over het hoornvlies strijken. Regelmatig trad tranenvloed en in den regel een lichte knip-reflex op, maar, zooals gezegd is, pijn deed het niet; het werd zelfs niet als iets onaangenaams ondervonden. (Echte en volledige *areflexie van het hoornvlies*, die volgens von SARBÓ¹⁾ als psychogeen verschijnsel niet voorkomt, heb ik éénmaal onmiskenbaar aangetroffen.) Hetzelfde geldt van aanraking van de diepere deelen van de uitwendige gehoorgang: zeer vaak ontbrak de allerhinderlijkste hoest-reflex, dien wij allen bij ervaring wel kennen, ten eenenmale. Uiterste gezichtsveld-beperving vond ik dikwijls. Eveneens is echte urticaria factitia, waarbij ware kwaddels door bestrijken van de huid ontstaan, een zeer veelvuldig voorkomend verschijnsel.

Als steun voor de diagnose: psychopathische minderwaardigheid van de een of andere soort, zijn deze en dergelijke fysieke verschijnselen van niet geringe overtuigende kracht. Dit overtuigingsmateriaal zal de onderzoeker dikwijls moeielijk kunnen ontberen, wanneer de aan zijn uitspraak verbonden consequenties de adhaesie van anderen behoeven (keuringscommissie). Ik bedoel dit: het is in een militair milieu dikwijls buitengewoon moeielijk, de verschijnselen der psychische minderwaardigheid als zoodanig te doen erkennen als onopzettelijke en niet met dwangmaatregelen bestrijdbare defectuositeit. En gelijk de compagnies-commandant in den regel geen ziekte „vertrouwt”, zoolang de thermometer niet boven de 38° staat (en op den dag van een groote marsch zelfs dan nog maar nauwelijks), zoo valt, meen ik, ook niet tegen te spreken, dat de officier van gezondheid met het klimmen van zijn aantal dienstjaren gaandeweg een anderen, meer „militairen” kijk op de uitingen van psychische gebreken krijgt. Ik bedoel volstrekt niets hatelijks daarmee. Ik erken onmiddellijk, dat ik zelf reeds met het klimmen van mijn aantal dienst-*maanden* voorzichtiger in mijn beoordeeling ben geworden. Het milieu maakt dat volstrekt noodzakelijk. De Nederlander dient nu eenmaal — men moge het laken of prijzen — niet alleen zonder geestdrift, maar met tegenzin. Elk rechtgeaard soldaat kent maar één verlangen: naar „het burger-petje”, en maar één streven: „de lijn te trekken”, d. w. z. geen gelegenheid te verzuimen om ongestraft iets na te laten, wat gedaan moet worden. Dit massa-streven van anderen af, en de onvermijdelijke reactie daarop van boven af doordrenkt den „geest” in het leger met een buitengewoon karakteristiek element, dat aan alles wat er gebeurt

¹⁾ *Neurol. Centralblatt*, 1917, 362.

een eigenaardig stempel verleent. Het is *volstrekt onvermijdelijk*, dat elke zieke, zoolang de objectieve verschijnselen niet elken twijfel onbestaanbaar maken, met wantrouwen wordt beschouwd. En het is *volstrekt onmiskkenbaar*, dat bij nagenoeg elken zieke een bewuste of onbewuste neiging bestaat, van zijn ziekte voordeel te trekken zooveel hij kan. Dat iemand als OPPENHEIM, die toch niet de eerste de beste is, een grooten invloed van „Wüschntendenzen” op het ontstaan en voortduren van ziekte-verschijnselen ontkent, moet of liggen aan den oorlogs-toestand, of aan de nationaliteit, of aan OPPENHEIM zelf. Zeker en vast is, dat zij er bij ons dik boven op liggen ¹⁾ en den officier van gezondheid *noodzaken* tegenover den zieken soldaat een andere houding in acht te nemen dan die, welke in de burger-praktijk de verhouding van geneesheer tot zieke kenmerkt. Het woord „simulatie” spreek ik niet uit. Bewuste voorwending van ziekte of gebreken bij feitelijke *volstrekte* afwezigheid daarvan, is, hier zoo goed als elders, boven verwachting zeldzaam. Zeker opmerkelijk in een milieu, waar de massa-mentaliteit die is, welke ik zooëven heb aangeduid. Mijnentwege mag men daarin aanleiding zien den lof van ons volk te zingen. Maar dat voor die mentaliteit in elke indispositie — van welken aard ook — een buitenkansje verscholen ligt, en dat zij den weg effent voor een *surplus* aan klachten en bezwaren, springt zóó in het oog, dat het slechts aan de schrijftafel kan worden ontkend. Ieder die wel eens een tijdlang „zieken-rapport” heeft gehouden, weet, dat het vermaarde lied van de aspirine minder de beperktheid van het geneeskundig formularium dan de eenvormige aetiologie der ziekte-verschijnselen illustreert, en dat m. a. w. het fameuse middel minder als pharmacologische dan als psychische behandeling wordt gebezigd. Psychische behandeling bij den Nederlandschen soldaat . . . risum teneatis amici! Zij vangt aan bij het aspirientje met „d. d.” („dienst-doen”) en bereikt haar hoogte-punt in KAUFMANN's veel geroemde (èn gesmade!) methode van neurosen-behandeling, die aan onthullingen uit Russische gevangenissen herinnert.

Werd nu de behandeling met aspirine of andere psychotonica tenminste bij de psychopathen maar uitsluitend door de officieren van gezondheid toegepast! Maar ieder weet, dat ook de compagnies-commandant beschikt over, en kwistig gebruik maakt van een psychotherapeutisch formularium, dat men in *strafregisters van boekdeel-omvang* bestudeeren kan. En ieder die het niet weet, kan zich wel voorstellen, dat deze autoriteit zijn behandelings-methode onveranschrokkener aanwendt naar mate de psychopathische en degeneratieve verschijnselen meer in het oog springen. Niemand aarzelt, als hem gevraagd wordt of déze „therapie” *bij psychopathen* bruikbaar en geoorloofd is. Maar ik meen, dat hier aanleiding is, aan de spreuk van den splinter en den balk te denken. Want al mogen de arts en

¹⁾ De reputatie der bereden wapens is wat beter dan van de infanterie, maar, hoewel dan misschien in iets mindere mate, geldt daar toch hetzelfde.

de compagnies-commandant dan in de keuze van *het middel* verschillen, *het beginsel* is bij beiden hetzelfde: *den dwang van een ongeëigend milieu met geweld op te dringen aan ondeugdelijke individuen*. En waar de compagnies-commandant handelt in onwetendheid, maar volgens de regelen van zijn kunst, daar zondigt *de geneesheer* naar verschillende kanten: hij legt aan zijn *zieken* den maatstaf voor *gezonden* aan: behandelt m. a. w. „de” ziekte in plaats van zieken, en handelt dus menigmaal onbillijk en ondoelmatig; zijn wijze van optreden wordt niet bepaald door het belang van zijn patiënten, maar door de eischen van het milieu, waarin zij buiten of tegen hun wil verkeerden. Individualiseeren, nù toegevend zijn, dan gestreng, dan vriendelijk, dan zonder genade, dan kastijden als een vader en dan als Jupiter tonans, dat alles is hier uitgesloten ¹⁾. De *discipline* is een onverbiddelijk heerscher, en de psychopathen zijn de aarts-vijanden van dien tyran. Ik weet heel goed, dat de tucht een kostelijk geneesmiddel voor hen is. En ik schroom dan ook niet, zelfs mijn krankzinnige patiënten daarvan, zoo noodig met dwang, te voorzien. Maar ik zou mijn ambt nederleggen, als ik in de verleiding kwam het middel uit te reiken zonder toe te zien *wie* het neemt, en of het hem baten kan. Deze nu, de militaire discipline, schenkt het blindelings uit één beker, zonder oordeel des onderscheids, met geen ander doel dan zijn dienaren murw te maken; en wie het niet verdragen kan, dien wacht een water-en-brood-regime... in de provoost.

In het militaire organisme m. a. w. is het on-medische optreden tegenover psychopathen een pijnlijke noodzakelijkheid. En voor hen beteekent „de dienst” derhalve, dat zij *gedwongen worden zich een onbillijke behandeling te laten welgevallen*.

M. i. past den arts hier slechts één houding: de voorbehoedende; d. w. z. *onverbiddelijke ongeschiktverklaring van alle psychopathisch minderwaardigen*, niet in het belang van het leger, maar *om hun zelfs wil*.

Is deze opvatting wel te verdedigen? Eischt en rechtvaardigt niet het lands-belang, vooral als het gaat om „den laatsten man”, dat ook deze groep haar plicht vervult en, zoo noodig, zich offert? Ik meen van niet.

Het zou voor de hand liggen deze meening te verdedigen door te wijzen op het *gevaar*, dat de psychopathen voor het leger opleveren door hun voorbeschiktheid tot neurosen en psychosen. Ik heb echter straks al erop gewezen, dat de mededeelingen van het front daarmee niet meer in overeenstemming zijn. Een „individualiseering” in dien zin, dat naar een scheiding tusschen „Kriegs”-, „Garnisons”- en

¹⁾ Ik erken, dat REISS op de Deutsche Verein f. Psychiatrie heeft medegedeeld gunstige uitkomsten te hebben verkregen als front-arts met een individualiseerende behandeling. „die im Stellungskriege wohl durchzuführen ist. Allerdings ist eine weitgehende Unterstützung und Verständnis von Seiten der Offiziere erforderlich, das man aber unschwer findet”. Het klinkt waarlijk al te aandoenlijk. Papier en vergaderingen zijn „geduldig”!

„Arbeitsverwendungsfähigen” gestreefd wordt, heeft, naar sommigen zeggen, bevredigende uitkomsten opgeleverd. WILMANN'S daarentegen betoogt, aan de hand van statistische gegevens, dat de uitkomsten bij die groepen van psychopaten, waarover wij het hier hebben, „unerfreulich” en „äusserst ungünstig” zijn.

Nu is het zeer de moeite waard te weten, dat de drie trappen van „Verwendungsfähigkeit” niet, zooals argeloozen wellicht zouden meenen, een climax vormen in dien zin, dat iemand bijv. „garnisons-, maar niet „kriegsverwendungsfähig” kan zijn; neen, op aansporing van RITTERSHAUS wordt meer en meer de omgekeerde weg gevolgd, en een groep van lieden gesignaleerd, die „*kriegs- of felddienstfähig aber nicht garnisonsdienstfähig*” zijn! Ja, SEIGE heeft uitgevonden, dat deze typen zelfs niet „stellungskriegsverwendungsfähig”, maar alleen „bewegungskriegsverwendungsfähig” zijn! WILLMANN'S, die met ingenomenheid deze differentiël-diagnostische overwinning vermeldt, voegt daaraan toe: „SEIGE hat . . . damit gezeit, welche Verantwortung der Truppenarzt auf sich nimmt, wenn er derartige Psychopathen als k. v. bezeichnet und damit der Truppe gegebenenfalls grosse Lasten und Scherereien aufbürdet”. M. i. ligt de „verantwoordelijkheid”, waarvan hier sprake is, elders. Dat is eigenlijk de quintessens van wat ik betoogen wil.

Ik neem gaarne aan, dat het leven van „drauflosgehen” aan onze minderwaardigen emoties biedt, die zich in motorische explosies ontladen, welke op het slagveld tot gunstige gevolgen kunnen leiden. Deze lieden, van den debiel, die geregeld te laat of „ongekleed” op de wacht-parade verschijnt, via den impulsieven dégeneré, die den sergeant van de week te lijf gaat, als hij 10 minuten na de reveille door dezen te bed wordt bevonden, tot den lijder aan hysterie, die, al te zeer geïmpregneerd met „Buffalo Bill”, in een droom-toestand uit het bovenraam van „t Lammetje” te Veere 61 scherpe patronen op zijn compagnies-commandant verschiet, — al deze lieden vinden vóór de loopgraven een oefeningsveld voor hun „Draufgängertum”, dat de dienst in garnizoenen en kantonnementen hun niet verschaft. Anders uitgedrukt: in den aanval breekt een complex van atavistische en degeneratieve eigenschappen los, dat tot dusver gebonden en gekortwiekt lag. De zoozeer geprezen impetuositeit, waarmee dit ontremmingsproces plaatsvindt en waarmee zij de anderen besmetten, *laat bij deze lieden geen twijfel, of zij beteekent de omverstorting van hun wankelbaar psychisch evenwicht*, een soort delier of pathologisch affect, waaraan de beter geëquilibreerden klaarblijkelijk zelfs onder deze omstandigheden niet in dien graad ten offer vallen.

Het komt mij voor, dat het hoog tijd wordt, dat van geneeskundige zijde protest wordt aangeteekend tegen dezen wassenden andrang, om ten bate van het vaderland *kunstmatig affect-psychosen op te wekken bij ten doode gedoemde psychopathen*. JELGERSMA schreef eens ironisch: „men schijnt van oordeel te zijn, dat alleen gezonde menschen mogen worden doodgeschoten”. Ik meen, dat men deze stelling zónder de ironie kan en moet verdedigen. Zoolang de menschheid

de hoogtepunten van haar expansieve krachts-ontplooiingen niet anders weet te bereiken dan door de methoden der verscheurende dieren te volmaken en er zooveel nieuwe bij te bedenken als haar onverzadiglijkheid noodig heeft, zoolang behoort elk individu, voor wien slachtaand gekomen is, met een intact intellect en met een onvertroebeld sensorium den dood in het aangezicht te kunnen zien. Wie zich biedt, moet weten wat hij doet, even goed als wie zich afwendt, en zegt: ik wil u niet. Op hem wreekt zich de staatsorde, en dat is haar recht. *Maar ik erken niet, dat de staat recht heeft op diegenen van zijn kinderen, die te zwak zijn van verstand om de draagwijdte van hun bereidheid te overzien, of te onbedwongen van affect om er de gevolgen van te dragen.* Het denkbeeld, dat de teringlijder en de lijder aan diabetes gedwongen zouden worden in de voorste loopgraaf plaats te nemen om hun zwakke krachten rentegevend te maken, lijkt ons schandelijk. Maar komt de uitvinding van RITTERSHAUS c.s. niet op het zelfde neer?

Ik weet, dat mijn opvatting „selectorisch” of „eugenetisch” niet te verdedigen is. Toch zou het mij moeielijk vallen een bestrijding met behulp van dit argument zonder glimlach aan te hooren. Oorlog en eugenetische desiderata! Waarlijk al te geneeskundig gedacht! Waarom dan echter niet voorgesteld, maar niet op den oorlog te wachten en de schadelijke elementen maar dadelijk dood te schieten, zonder hen eerst hun „Bewegungskriegsverwendungsfähigkeit” te laten demonstreeren? Die methode is menschlievender.

Slotssommen.

1. Voor zekere groepen van degeneratieve psychopathen betekent de militaire dienst onvermijdelijk één voortdurende onbillijke bejegening, die het zedelijk derhalve niet geoorloofd is hun aan te doen.
2. Hun aanwezigheid in het leger is in vredestijd onbetwistbaar schadelijk voor het leger-organisme zelf.
3. Het is twijfelachtig of de praestaties, waartoe zij in oorlogstijd in staat zijn, opwegen tegen de bezwaren en gevaren, die van hen uitgaan.
4. Indien inderdaad hun „deugden” tegen hun ondeugden opwegen, is het zedelijk ongeoorloofd daarvan gebruik te maken.
5. Zij behooren derhalve onverbiddelijk te worden afgekeurd.

Overzicht Jurisprudentie H. M. G.

(*Januari en Februari 1918*).

door

Mr. M. H. de Boer.

De in dit tijdvak gewezen sententies, die vermeld dienen te worden, betreffen voor een groot deel het desertiehoofdstuk. In de eerste plaats is van belang een sententie (10477) *), gewezen tegen een deserteur, die van Rotterdam naar zijn korps te Laren wilde terugreizen om zich weer te gaan melden, maar zich onder weg reeds te Rotterdam zag aangehouden ter zake van een ander feit en zichzelf toen dadelijk als deserteur aangaf. Het Hof achtte hier geen vrijwillige aanmelding aanwezig, „zijnde het toch bij eene aldus bestaande onzekerheid, of gedaagde aan zijn voornemen gevolg zou geven, „voorbarig gedaagdes handeling reeds als vrijwillige aanmelding aan „te merken.” Van belang is deze sententie, omdat daarbij teruggekomen wordt op de daarvoor korten tijd geheerscht hebbende jurisprudentie, volgens welke een deserteur, die reeds uitvoering heeft gegeven aan zijn voornemen om terug te keeren, moet worden beschouwd zich vrijwillig te hebben aangemeld, wanneer hij om een andere reden dan zijne desertie onder weg wordt gearresteerd (M. R. T. XIII, blz. 62) en ook op die, volgens welke de arrestatie van een deserteur, die ter zake van een ander feit dan desertie wordt gearresteerd, met betrekking tot de desertie als vrijwillige aanmelding geldt, wanneer de deserteur zich bij zijne arrestatie dadelijk als deserteur aanmeldt (8135). Al pleit de vroegere jurisprudentie voor de humane opvattingen van het Hof, toch komt het mij voor, dat zij niet steunt op de wet en dat ook de laatstgegeven sententie op praktische gronden meer aanbeveling verdient; de wet spreekt van „gearresteerd” zonder meer en laat in het midden ter zake waarvan de arrestatie moet plaats hebben ¹⁾, terwijl van een zich als deserteur bekend maken na de arrestatie in 't geheel niet wordt gerept.

In de practijk zou de oude jurisprudentie tot moeilijkheden aanleiding kunnen geven met betrekking tot de vraag, tot hoe lang men zich na zijn arrestatie nog als deserteur kan melden om van het voordeel der vrijwillige aanmelding te profiteren en wat rechtens is, wanneer die melding door overmacht achterwege is gebleven. De grens tusschen arrestatie en vrijwillige aanmelding is toch reeds in verschillende gevallen zoo moeilijk te trekken, dat het waarschijnlijk practisch is om de kenmerken voor de beide begrippen zoo concreet mogelijk te stellen en de keuze niet te laten

*) De tusschen () geplaatste nummers duiden de sententienummers aan.

¹⁾ Bij een aantal sententies (7976, 7977, 7988, 7989, 8405, 8671, 8682 e.a.) werd dan ook beslist, dat „gearresteerd” in de artt. 134 en 136 C.W. beteekent ieder feitelijk achterhaald zijn.

afhangen van wat na de feitelijke arrestatie gebeurt of mogelijk gebeurd zou zijn. Een zeer radicale oplossing zocht min of meer op het voetspoor van den Haagschen Krijgsraad de verdediging in eene zaak, waarbij de arrestatie ter zake van een ander feit binnen vier weken na den aanvang der desertie had plaats gehad en waarin zij betoogde, dat eene dergelijke aanhouding voor de beoordeeling van het feit van geen waarde mag zijn. Ook deze opvatting steunt niet op de wet en men zou terecht kunnen vragen of, aangenomen, dat zij juist was, eene dergelijke aanhouding dan eene vrijwillige aanmelding is. Want zoolang eene desertie rechtens alleen kan eindigen door arrestatie of door vrijwillige aanmelding (welke bedoeling van den wetgever wel uit de wet moet worden gelezen), zal men tusschen een van beide moeten kiezen en de keus kan m.i. in dit geval moeilijk op de vrijwillige aanmelding vallen. Het Hof verwierp dan ook zonder eenige motiveering de verdediging (10307). Dat trouwens niet alleen de wijze, waarop de desertie eindigt, maar ook die, waarop zij aanvangt, moeilijkheden kan geven, blijkt wel uit het geval van een militair, die uit de strafgevangenis werd ontslagen met last naar zijn korps terug te keeren, maar er de voorkeur aan gaf zich eerst gedurende eenige dagen aan den dienst te onttrekken. De verdediging betoogde, dat een arrestant tijdelijk aan zijn garnizoensverband is onttrokken en daarin eerst weer wordt opgenomen, wanneer hij na zijn ontslag bij zijn onderdeel is teruggekeerd; de bedoelde militair zou zich in casu dus niet aan zijn korps en garnizoen hebben onttrokken. Het Hof verwierp deze redeneering (10460), naar mijne meening terecht. Want al mag het waar zijn, dat de dienst, niet het dienstverband, onderbroken wordt door een verblijf in een strafgevangenis (de straftijd wordt immers ook nagediend) en al verblijft een militair tijdens den duur van zijn gevangenisstraf zeker niet bij zijn korps, detachement of garnizoen, zoodra hij last heeft daaraan terug te keeren en dezen last niet volbrengt, is hij daar zonder verlof afwezig en meer verlangt art. 159 C. W. niet. Men zal dan echter het woord „verlof” moeten verstaan in den zin van „geldige reden voor afwezigheid” en niet in de beperkte beteekenis, waarin het b.v. in het woord „verlofganger” wordt gebruikt, want iemand, die voor dienst van zijn korps, detachement of garnizoen afwezig is, zal men moeilijk als deserteur kunnen beschouwen. Het Hof schijnt intusschen in genoemd artikel aan ieder der woorden „korps”, „detachement” en „garnizoen” dezelfde beteekenis te hechten, n.l. van onderdeel en plaats, waar de militair uit hoofde van zijn militairen dienst thuis hoort. Immers werd een geniesoldaat, wiens korps het regiment Genietroepen was, dat te Utrecht garnizoen houdt, maar die te Willemstad was gedetacheerd, en vandaar deserterde, veroordeeld op eene telastlegging, die inhield, „dat hij „op zijn korps in garnizoen te Willemstad zonder verlof heeft verlaten enz.” (10496). Waarom, wanneer de woorden „korps” en „garnizoen” zoo buiten hunne gewone beteekenis mogen worden uitgebreid, het noodig was voor den wetgever om bij de wet van

14 Februari 1887 (S. 35) het woord „detachement” in het artikel in te voegen, schijnt niet duidelijk en de vraag mag gesteld worden of niet genoemde geniesoldaat op eene andere telastlegging en met toepassing van art. 17 C. W. had behooren te worden gestraft.

Een merkwaardig desertiegeval betrof ook een homosexueel aangelegd soldaat, die uit het hospitaal was gedeserteerd, omdat hij vreesde in die omgeving aan zijne neiging geen weerstand te kunnen bieden. Het Hof achtte deze reden van afwezigheid ten genoegen des rechters bewezen (10451). In de sententie was bij de toegepaste artikelen ook art. 40 Str. aangehaald. Wanneer dit er op duidt, dat het Hof de reden van afwezigheid slechts dan voldoende bewezen acht, wanneer er een geval van overmacht aanwezig is, lijkt de juistheid der beslissing wel aan eenigen twijfel onderhevig. Weliswaar geven de woorden van art. 214 C. W. eenigen grond voor eene dergelijke interpretatie, maar de woorden van art. 159 C. W. zelf pleiten voor eene mildere opvatting, waar de gegrondheid der reden van afwezigheid niet in de wet zelf is vastgelegd, maar aan de beoordeeling van den rechter overgelaten. Onder overmacht zal men dit geval m.i. trouwens moeilijk kunnen brengen, nu beklaagde niet den meer voor de hand liggenden weg heeft gekozen, dien hij ten slotte later toch heeft gevolgd, om aan zijne superieuren of aan den behandelenden geneesheer zijne neiging mede te deelen, waardoor de mogelijkheid zou zijn geopend tot afzonderlijke verpleging. Evenmin nam het Hof trouwens zelf overmacht aan bij den soldaat, die niet voldeed aan den last om dekens en stroozakken uit te kloppen, opgevend dit niet te durven uit vrees voor besmetting (10365) (vg. ook M. R. T. XII blz. 581). Vermeldenswaard is deze sententie bovendien, omdat het Hof beklaagdes opgave niet als eene uitdrukkelijke weigering beschouwde en hieruit dus blijkt, hoe naar 's Hof's opvatting op de keus van woorden en zinsbouw moet worden gelet, om te kunnen beslissen of het eerste in art. 95 C. W. genoemde delict is gepleegd. Eene voldoende reden van afwezigheid bij desertie zal, behalve overmacht, ook wel zijn dwaling in of onbekendheid met de wettelijke verplichtingen tot het komen of verblijven onder de wapenen; dit werd ook aangenomen ten aanzien van in het buitenland vertoevende landstormplichtigen, aan wie de op hen betrekking hebbende oproeping onbekend was gebleven (M. R. T. XIII blz. 365) en die dus niet aan die oproeping hadden voldaan. Daargelaten, dat het niet duidelijk is, wat het bewijs ten genoegen des rechters van de reden van afwezigheid voor dit soort deserteurs voor belang heeft, nu zij niet vallen onder art. 159 C. W., is toch in dit geval van overmacht geen sprake. In eene andere zaak (10393) nam het Hof dwaling in het recht evenzeer als een grond tot vrijspraak aan; het betrof een geval, waarin een smokkelaar door een kommies werd aangehouden en toen van dien kommies vergunning kreeg de goederen weer mee te nemen. Het Hof overwoog, dat de beklaagde door den ambtenaar, zij het dan ook ten onrechte, in de meening was gebracht, dat het hem vrijstond de bewuste goederen te vervoeren en hij dus na

de verkregen vergunning zonder eenige schuld vervoerde. Het is jammer, dat het Hof in deze sententie niet nader heeft gemotiveerd, waarom deze rechtsdwaling, zij het ook, dat beklaagde door een ambtenaar daarin is gebracht, gemis aan schuld veroorzaakt.

Nog steeds heeft het Hof niet eens een duidelijke uitspraak gegeven aangaande het verschil tusschen dreigen met het geweer en het geweer trekken. Dat dit niet hetzelfde is, werd reeds meermalen vroeger beslist (o. a. 7912). Nu weer vallen er twee gevallen te vermelden, die niet veel licht brengen. Het eene betrof een soldaat, die met een geweer bewegingen had gemaakt, alsof hij een sergeant wilde stooten of slaan, terwijl hij dien meerdere daarbij de woorden toevoegde: „wat moet je nou van mij?"; het andere had betrekking op een soldaat, die met getrokken bajonet in de hand van den omlaag gestrekten arm op een sergeant is toegelopen en dezen dreigend heeft toegevoegd: „ik zal je, Goddome!" Het eerste feit moet volgens het Hof worden gekwalificeerd als het trekken van zijn geweer (10467), het tweede als het met gebaren dreigen (10500). Beide sententies lijken mij met den Advocaat-Fiscaal, wat de kwalificaties betreft, onjuist; wanneer niet het ter hand nemen van het geweer tegen zijn meerdere in rang, onverschillig of men dit doet om te dreigen dan wel om dien meerdere daarmede te lijf te gaan, als het geweer trekken kan worden gekwalificeerd (en ik zie nog niet in, waarom dit niet zou kunnen), moet het verschil tusschen de delicten van de artt. 99 en 100 C. W., die met een geweer worden gepleegd, wel hierin gelegen zijn, dat men in het eerste geval slechts de bedoeling heeft te dreigen, terwijl in het tweede geval de poging (tot het plegen van een daad van geweld) met het voltooide delict wordt gelijk gesteld. Men zal dus in beide gevallen dezelfde handeling kunnen verrichten, maar het verschil zal in het oogmerk, waarmee die handeling wordt verricht, gelegen zijn. Dientengevolge betrof de sententie 10467 niet een geval van het geweer trekken, omdat beklaagde niet wilde slaan of stooten, maar slechts deed „alsof hij „wilde slaan of stooten"; in de sententie 10500 had het Hof m.i. geen keus te doen, omdat daar (de bedreiging met woorden daar gelaten) in het geheel geen oogmerk is te laste gelegd.

Evenmin duidelijk lijkt mij 's Hof's jurisprudentie over wegneming van uitrustingsstukken met de bedoeling die te gebruiken. Vroeger is wel uitgemaakt, dat hierin geen toeëigening is gelegen (M. R. T. XI blz. 90). Overeenkomstig die jurisprudentie concludeerde de Advocaat-Fiscaal tot vrijspraak van een militair, die door den Krijgsraad was veroordeeld wegens diefstal van een broek; beklaagde had die broek nu en dan gedragen en deze was dan ook op zijn nachtleger gevonden. Zonder dat blijkt waarom, bevestigde het Hof het vonnis (10305). Licht hierin een terugkomen op vroegere jurisprudentie of zijn er in deze zaak omstandigheden, die aan beklaagdes handeling een bijzonder karakter verleen, maar die dan toch wel in de sententie hadden mogen worden vermeld?

Van sententies, die militaire delicten betreffen, kunnen ten slotte

nog een drietal worden genoemd, die oude jurisprudentie bevestigen: de eerste (10350) houdt in, dat verduistering zich tot het misdrijf van art. 140 C. W. verhoudt als eene algemeene strafbepaling tot eene bijzondere (vg. M. R. T. IX blz. 469); de tweede (10388) begrijpt onder het bestelen van zijn kameraad ook het geval, dat de kameraad het gestolene niet in eigendom, doch slechts in bruikleen had en de derde (10550) beslist, dat art. 97 C. W. alleen kan worden toegepast, wanneer de „gearresteerde” ter zake van „misdad” in arrest is. Of onder „misdad” alleen misdrijf moet worden verstaan, laat het Hof in het midden, ofschoon het zeker is, dat er in ieder geval van een strafbaar feit de rede moet zijn (vg. Pols blz. 303 en M. R. T. XIII blz. 362).

Van de jurisprudentie op het W. v. Str. zijn slechts twee sententies vermeldenswaard. De eerste (10306) betreft eene typische toepassing van art. 56, waar het niet opkomen van een landstormplichtigen principieelen dienstweigeraar en de daarop gevolgde dienstweigering als ééne voortgezette handeling worden beschouwd. Bij de andere (10527) kwalificeerde het Hof het wegvoeren van uitrustingsstukken uit een legerplaats met het oogmerk die te gelde te maken als verduistering, terwijl de Krijgsraad daarin slechts eene poging had gezien. Het komt mij voor, dat het Hof hier de zeer ruime interpretatie, die de rechtspraak aan het begrip „toeëigening” geeft, buiten redelijke grenzen heeft uitgebreid. Men verstaat daaronder immers naast het doen overgaan in eigen vermogen ook veelal iedere verandering van de bestemming van het goed. Hier was er met de goederen echter nog in het geheel niets gebeurd, waardoor iets aan hunne bestemming werd gewijzigd; integendeel bestaat er in het algemeen geen bepaling, die het gebruik van uitrustingsstukken door dengene, aan wien ze zijn uitgegeven, op eene bepaalde plaats voorschrijft en het medenemen buiten de legerplaats is dus niets anders dan eene voorbereidingshandeling voor de voorgenomen verduistering. Het zou reeds van belang zijn geweest om eens te vernemen, hoe de Krijgsraad hierin eene uitvoeringshandeling heeft gezien; met hoeveel te meer belangstelling zou men echter niet 's Hof's in de sententie niet voorkomende beschouwingen hebben gelezen, die tot eene constructie van het voltooide delict hebben geleid!

Op het gebied van het formeele strafrecht werd een niet onbelangrijk aantal sententies gewezen. Bij een daarvan (10428) werd verworpen het verweer, dat de verwijzende Plaatselijke Commandant geen Garnizoenscommandant was. Deze beslissing is begrijpelijk, omdat de Plaatselijke Commandanten krachtens hunne Instructie (K. B. 11 Jan. 1815) formeel commandant zijn van hun garnizoen, al komt deze formeele bevoegdheid tegenwoordig in den regel niet steeds met de werkelijkheid overeen. Toch zou het wellicht regelmatigiger zijn, wanneer in de verwijzing werd aangegeven, dat de verwijzende autoriteit handelt in zijne hoedanigheid van garnizoenscommandant. Ook lijkt het mij twijfelachtig of het niet meer met des wetgevers bedoeling in overeenstemming is om onder den „Com-

„manderende Officier van het Garnizoen” in art. 11 R. L. te verstaan dengene, die re vera over het garnizoen het commando voert, dat is dus de hoogste aanwezige troepenofficier. In ieder geval zal dit wel het geval zijn op plaatsen, waar geen Plaatselijk Commando bestaat en minder begrijpelijk is daarom de beslissing van het Hof (10522), waarbij gesanctioneerd werd de Ministerieele Beschikking (L. O. 1916 B No. 237, M. R. T. XII blz. 193), die den commandant der IIIe Divisie aanwijst als Garnizoenscommandant voor het geheele legeringsgebied dier Divisie. Aangevoerd was van de zijde der verdediging, dat de verwijzing had behooren te geschieden door den Commandant van het Garnizoen Breda, waar beklagde toentertijd gelegerd was, omdat de rechter en niet de minister bevoegd is in verband met de feitelijke omstandigheden te beslissen, wie als commandant van een garnizoen moet worden beschouwd. Het spreekt wel vanzelf, dat onder die omstandigheden de aanwijzing als garnizoenscommandant door de bevoegde autoriteit in de eerste plaats in aanmerking komt. In casu kan ik echter niet inzien, hoe de minister tot deze aanwijzing bevoegd is, die noch de militair-hiërarchieke chef is van het leger, noch, zooals de Kroon, krachtens eene bijzondere wetsbepaling over het leger gezag heeft uit te oefenen (vg. het debat tusschen den minister van oorlog en den generaal Staal op 17 April j.l. in de Eerste Kamer). Maar bovendien komt het mij voor, dat de genoemde Beschikking in wezen geen aanwijzing doet van eene bepaalde autoriteit tot garnizoenscommandant; integendeel wordt daarbij bepaald, dat een ander dan de garnizoenscommandant eenige bevoegdheden, die aan de functie verbonden zijn, zal uitoefenen.

Beter kwam er een beklagde af, aan wien het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad niet was beteevend, maar die vrijwillig verschenen was. De Krijgsraad zag hierin geen bezwaar, omdat beklagde door het verzuim niet in zijne verdediging was benadeeld; het Hof oordeelde er in overeenstemming met zijne sententie van 28 November 1916 (M. R. T. XII blz. 462) echter anders over (10516), nu beklagde geen afschrift van de telastlegging had gekregen en hem ook niet was medegedeeld, dat hij zich door een raadsman kon doen bijstaan. Op dezen grond werd de zaak buiten behandeling gelaten (vg. ook M. R. T. XII blz. 115 en XIII blz. 234). Men mag wel vragen welken wettelijken grondslag Krijgsraad en Hof voor hunne beslissing hebben gevonden; waar geeft de R. L. de bevoegdheid om de voorgeschreven vormen te verwaarloozen, als maar de beklagde niet is benadeeld in zijne verdediging? En voor zoover mij bekend is, was bij het Hof van Holland met zijn stroeve vormen de vraag of een beklagde door het verwaarloozen dier vormen benadeeld was, geheel irrelevant. Dat Hof, dat zich zoo bewust was van zijne hooge positie, zou zich niet hebben durven verstouten om een zaak eenvoudig buiten behandeling te laten, wat dan ook zeer zeker niet overeenkomstig zijn stijl van practijk was. En ook voor den Krijgsraad valt eene dergelijke beslissing geheel buiten het

kader van art. 193 R. L. Waarin trouwens het verschil bestaat tusschen eene telastlegging, ten opzichte waarvan geen rechtsgeldige verwijzing en eene, ten opzichte waarvan in het geheel geene verwijzing bestaat (M. R. T. X blz. 261), is niet recht duidelijk.

Eene eigenaardige sententie (10518) lijkt mij ook die, waarbij het primair te laste gelegde niet strafbaar, maar wel bewezen werd geoordeeld. Beklaagde werd vrijgesproken, omdat, nu het primair te laste gelegde bewezen was, een onderzoek naar het subsidiair te laste gelegde achterwege moest blijven.

Als laatste juridisch belangrijke zaak (10513) moet ik nog melding maken van een beklagde, die was ingelijfd, hoewel hij meer dan zes maanden gevangenisstraf had ondergaan. De verdediging beriep zich hierop en betoogde, dat de beklagde ten opzichte van het door hem gepleegde strafbare feit niet als militair mocht worden beschouwd, nu de inlijving een in strijd met de wet genomen maatregel was. Het Hof bleef doof voor deze redeneering, ofschoon zij m. i. in overeenstemming was met 's Hofs eigen sententie van 9 Maart 1917 (M. R. T. XII blz. 575, speciaal blz. 580 bovenaan). Als ik goed zie, was het Hof echter reeds op deze sententie teruggekomen op 2 October 1917 (M. R. T. XIII blz. 264), waar een in strijd met de wet genomen maatregel als gewijsde werd aanvaard, nu daartegen niet binnen den bij de wet gestelden termijn werd opgekomen. Of ziet het Hof juist het kenmerkende verschil tusschen deze beide gevallen in de opengestelde mogelijkheid van beroep? Men zou dit vermoeden door het gebruik van het woord „gewijsde”; maar wordt dan niet over het hoofd gezien het verschil in karakter tusschen het beroep van een administratieve maatregel en een beslissing van den rechter over de rechtsgeldigheid van den maatregel in een bijzonder geval? En waarom zou de rechter niet mogen oordeelen over zulk een maatregel, die onherroepelijk is geworden door een administratief beroep, terwijl hij wel mag treden in de beoordeeling van dien maatregel, die reeds „gewijsde” is geworden door het treffen van den maatregel zelf, omdat er geen beroep openstaat?

Ik meen dit overzicht te moeten besluiten met de vermelding van twee zaken, waaruit weer eens blijkt hoe de zekerheid en beslistheid, die zoo eigen zijn aan verbaliseerende politiemannen, niet altijd dat geloof verdienen, dat de rechter daaraan zonder nader onderzoek pleegt te schenken. De eerste zaak (10359) betrof een geval van wederspanning; de ware schuldige kwam zich zelf melden, maar het proces-verbaal was opgemaakt en dus bleef de verbalisant bij den Officier-Commissaris met de meest mogelijke beslistheid verklaren, „dat hij zich onmogelijk vergist kon hebben”. Ook voor den Krijgsraad bleef de verbalisant nog bij zijne verklaringen volharden, maar, toen door getuigenverklaringen de onjuistheid van het proces-verbaal was komen vast te staan, scheen het zelfvertrouwen voor het Hof wel wat geschokt, al „geloofde” de verbalisant nog steeds, „dat hij zich niet vergissen kon”. Sterker was de draai genomen door een verbalisant, die een smokkelaar had bekeurd (10293). Bij den Officier-Com-

missaris verklaart hij den beklaagde al lang te kennen en van diens broers te kunnen onderscheiden: zóó lijken ze niet op elkaar; één broer lijkt „wel wat” op beklaagde, maar beklaagde is beslist de man, die aangehouden is; verbalisant heeft beklaagde onder het licht gezien en herkent hem aan zijn gezicht, spraak, grootte, houding, plooi in het gezicht en hangende lip. Het zou interessant geweest zijn de verklaringen van den verbalisant voor den Krijgsraad te hooren, maar ondanks beklaagdes hardnekkige ontkenenis, werden daar geen getuigen gehoord. Bij het Hof blijft er van de besliste herkenning niet veel over; de aangehouden persoon leek toen alleen maar op beklaagde en beklaagde had een broer, die veel op hem lijkt en het ook wel kan geweest zijn. Ofschoon het voor dengene, die de verhooren niet alle heeft bijgewoond, niet wel mogelijk zal zijn uit te maken of deze frontverandering oorzaak vindt in de wijze, waarop bij het Hof de verhooren worden afgenomen in tegenstelling met den drang van de meeste Officier-Commissarissen om in iederen beklaagde een schuldige te zien, kunnen uit gevallen als deze toch veilig twee conclusies worden getrokken: 1o. dat er aan het instituut van den Officier-Commissaris nog wel wat te verbeteren valt en 2o. dat het dringend noodzakelijk is om de Krijgsraden zoodanig te ontlasten, dat er ten minste tijd vrij komt om op de terechtzittingen getuigen te hooren, wanneer de beklaagde ontkent of er getuigenverklaringen met elkaar in tegenspraak zijn.

WETGEVING.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

ZITTING 1917—1918. — 284.

Nadere voorzieningen aangaande de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling door den militairen rechter.

Bovenvermeld ontwerp van wet is door de Tweede Kamer der Staten-Generaal in openbare behandeling genomen in de vergadering van 20 Maart 1918. (Handelingen blz. 2087 vlg.). Op voorstel van den Voorzitter besluit de vergadering de algemeene beraadslaging over de wetsontwerpen nrs. 284 en 283 (zie hierna blz. 561) gelijktijdig te doen houden. Nadat de voorzitter van de Commissie van Rapporteurs verslag heeft uitgebracht over eenige ter zake handelende verzoekschriften, waarin de wenschelijkheid wordt befoegd art. 2 van eerstgenoemd wetsontwerp te doen vervallen en art. 4 van hetzelfde wetsontwerp te wijzigen, wordt de algemeene beraadslaging geopend.

De heer van SASSÉ VAN YSSELT: Mijnheer de Voorzitter! Het wetsontwerp betreffende de voorwaardelijke veroordeeling van militairen, hetwelk op het oogenblik aan de orde is, is genomen — het is door de Regeering ten volle erkend — uit het voorstel van wet, opgemaakt door de staatscommissie, welke was ingesteld in 1912, om te maken een ontwerp voor de invoeringswet voor het militair straf- en tuchtrecht. Dit wetsontwerp is, zooals uit het Voorloopig Verslag is gebleken, algemeen gunstig ontvangen door deze Kamer, en zal bij de openbare behandeling wel een niet minder gunstig onthaal ontvangen.

Nu een gedeelte van het ontwerp van bedoelde staatscommissie zoo gunstig is ontvangen, geeft mij dat aanleiding om aan de Regeering andermaal te vragen toch spoed te maken met de indiening van gezegde invoeringswet. Als er bij iets haast is, dan is dat zeker wel de invoering van het militair straf- en tuchtrecht, hetwelk reeds in 1903 door deze Kamer werd aangenomen. Ten bewijze hoe noodzakelijk het is, dat wij krijgen een nieuw militair straf- en tuchtrecht, kan ik mij beroepen op het werk van prof. Pols, Het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te land, dat reeds in 1866 is uitgekomen, want daarin zegt hij toch op bladz. 52:

„Zelden waarschijnlijk heeft een wetgeving zulk een voortdurende en algemeene afkeuring ondervonden als de militaire wetgeving van het jaar 1815.”

Wij schrijven op het oogenblik reeds 1918, en nog steeds bestaat in hoofdzaak het militair straf- en tuchtrecht, zooals het in 1815 is tot stand gekomen.

Bij een vroegere gelegenheid heb ik aan een vorig Minister van Justitie reeds verzocht: maak toch haast met de indiening van de invoeringswet. Het antwoord was toen: eerst moet de herziening tot stand komen van de militaire rechtspleging. Die herziening is tot stand gekomen, en naar ik meen tot algemeene tevredenheid. Daarna heb ik andermaal dat verzoek gedaan, en toen was het antwoord: er moet komen een staatscommissie tot voorbereiding van de invoeringswet. Die staatscommissie is in 1912 ingesteld. Zij heeft haar wetsontwerp ingediend, maar zuster Anna zag nog niets komen. Daarom heb ik onlangs bij de behandeling van de begroting van Justitie voor dit jaar wederom gevraagd om de invoering van het militaire straf- en tuchtrecht, zooals dat in 1903 is aangenomen. Hierop antwoordde deze Minister van Justitie, dat de krijgsraden en het Hoog Militair Gerechtshof zoozeer met werk zijn overladen, dat er op het oogenblik niet aan te denken is het militair straf- en tuchtrecht in te voeren. Ik geef toe, dat de genoemde colleges met veel werk zijn overladen, maar wanneer men de invoering op eenigszins langen termijn stelt, bijv. op zes maanden, dan wil het mij voorkomen, dat deze colleges tijd en gelegenheid genoeg zullen hebben om zich voldoende in de stof, die het bij voorbedoelde wetten geldt, in te werken om die wetten behoorlijk toe te passen.

Ik veroorloof mij te meer de vrijheid thans andermaal aan te dringen op spoedige indiening van de invoeringswet, omdat de Minister van Justitie op het oogenblik naast zich heeft zitten den Minister van Oorlog, die in deze materie ook veel te zeggen heeft. Ik hoop nu, dat de Ministers van Justitie, Oorlog en Marine bereid zullen worden gevonden aan mijn verzoek te voldoen.

Wij zijn de spoedige invoering van het militair straf- en tuchtrecht verplicht aan onze vloot en nog meer aan ons leger, waarvan elk jaar het contingent wordt uitgebreid, zoodat wij weldra zullen kunnen zeggen, dat de geheele mannelijke valide bevolking van Nederland tussehen de 20 en 40 jaar dienstplichtig is. Wij zijn het ook verplicht aan prof. van der Hoeven, die vóór 1903 zijn vrijen tijd beschikbaar heeft gesteld voor de voorbereiding van de meerbedoelde wetten.

Ik vertrouw daarom, dat de Ministers, wien het aangaat, nu niet langer meer zullen aarzelen om zoo spoedig mogelijk de invoering van het militair straf- en tuchtrecht voor te stellen, opdat eindelijk eens de bestaande oude en slechte militaire strafwetgeving moge verdwijnen tot heil van de rechtspraak bij leger en vloot.

De heer HUGENHOLTZ: Mijnheer de Voorzitter! Voordat ik enkele opmerkingen ga maken over de thans aan de orde zijnde wetsontwerpen, wensch ik even een woord te spreken naar aanleiding van den aandrang, die door den geachten afgevaardigde, die mij voorafging, op den Minister is geoeffend tot spoedige behandeling van de

invoeringswet van de militaire straf- en tuchtwet van 1903. Ik heb menigmaal den wensch te kennen gegeven dat ons verouderde strafrecht voor militairen zou worden vervangen door het nieuwere van 1903, hoewel men dat nu moeilijk een nieuw wetboek kan noemen. Toen het werd behandeld was het reeds in menig opzicht verouderd ten gevolge van de omstandigheid dat het zoolang was blijven liggen, voordat het onder handen genomen werd, terwijl sedert alweer 16 jaren zijn verlopen, waarin de denkbeelden nog weer gewijzigd zijn, zoodat op het oogenblik dat straf- en tuchtrecht van 1903 inderdaad het epitheton „nieuw” niet meer verdient.

Intusschen, nu de zaak zoolang geloopt heeft, wensch ik bij de Regeering niet meer aan te dringen op behandeling van de invoeringswet. De Kamer, die een stervende Kamer is, is overladen met werk. Het zal met het oog op de verkiezingscampagne al buitengewoon moeilijk zijn nog af te doen wat onvermijdelijk afdoening vereischt en men stelle zich niet voor dat de behandeling van die invoeringswet een zaakje zal zijn dat „onder den hamer van den Voorzitter” zal kunnen doorgaan. Integendeel, bij die gelegenheid zal gepoogd moeten worden, om van die wet te maken, wat er van te maken is.

Er zal dus een uitgebreide discussie bij gevoerd moeten worden en u, Mijnheer de Voorzitter, die misschien in den waan mocht verkeeren, dat dit er nog wel even bijgenomen kan worden, gelieve er wel aan te denken, dat op een reeds overladen agenda dit punt niet meer zou kunnen worden gebracht.

Wanneer dit wel zou geschieden, zou het zijn tegen het einde van deze zittingperiode, als er weinig aandacht meer is, als de meeste afgevaardigden den boer opgaan. Dan zou men trachten dit met eenigen spoed af te handelen. Dit komt mij hoogst ongewenscht voor. Nu de zaak toch reeds zoolang heeft geloopt, meen ik dat wij haar nog wel een jaar langer kunnen laten liggen en haar beter kunnen behandelen in de nieuwe, onder de werking van het algemeen kiesrecht samengestelde Kamer. Het is om die reden, dat ik tegen den aandrang van den heer van Sasse van Yssel met grooten nadruk opkom.

Dan ben ik vooruitstrevender dan de sociaal-democraten, hoor ik den heer van Sasse van Yssel zeggen.

Het doet mij genoegen dat ik die interruptie nog juist hoor. Neen, het is juist omdat ik eenigszins vooruitstrevender ben, dat deze aandrang van mij uitgaat. Het kan niet vooruitstrevend zijn in een Kamer, die samengesteld is krachtens een afgekeurde kiesrechtregeling, nog in de gauwigheid deze zaak er door te halen. De nieuwe Kamer, die meer zal beantwoorden aan de wenschen van het volk ten opzichte van het kiesrecht, zal beter in staat zijn deze zaak, die voor een groot deel van het volk van eminent belang is, te behandelen.

Mijnheer de Voorzitter, wat het aanhangige wetsontwerp zelf betreft wensch ik allereerst een woord van ingenomenheid te spreken over de indiening daarvan. Het instituut der voorwaardelijke veroordeeling is nu ruim twee jaar in werking en hoewel dit wat kort is

om er reeds een definitief oordeel over uit te spreken, kan niet worden ontkend, dat de wet op de voorwaardelijke veroordeeling reeds in menig geval een zeer zegenrijke werking heeft gehad en dat er niet de minste reden kan bestaan dien zegen niet ook uit te strekken tot de militairen.

Wij doen ten opzichte van de militairen trouwens geen sprong in het duister. In het buitenland, met name in Amerika, is de voorwaardelijke veroordeeling reeds van toepassing ook op de militairen en wij danken aan den heer Kempen, die daarover een artikeltje heeft geschreven in het militair-rechtelijk tijdschrift van November van het vorige jaar, een overzicht van de aanvankelijk verkregen resultaten in Amerika. Als de gevolgen van de invoering worden vermeld: vermindering met meer dan 60 pct. van het aantal manschappen dat onder de voorafgaande stelsels gevangen werd gezet; in overeenstemming daarmee vermindering van het aantal gevangenen voor de zeemacht — daarover alleen gaat het in dat artikel —; verbetering van de krijgstucht volgens het bijna eenstemmige oordeel van de commandeerende officieren; besparing voor het Rijk van meer dan 850000 dollars per jaar aan administratiekosten, verband houdende met het strafstelsel bij de zeemacht; vermindering van het aantal gehouden krijstraden; belangrijke vermeerdering van het aantal gevallen waarin eervol ontslag, vermindering van die waarin niet-eervol ontslag werd verleend.

In datzelfde artikel van den heer Kempen vindt men ook eenig statistisch materiaal, dat echter uitsluitend betreft het ontslag. Daar blijkt tevens uit — al wordt het niet met zooveel woorden gezegd — dat het ontslag bij de marine in Amerika eenigszins anders geregeld is dan bij ons.

Bij ons geschiedt dat door ministerieel besluit; in Amerika, althans wanneer het geldt een ontijdig, oneervol ontslag, ten gevolge van een rechterlijke uitspraak. Vandaar dan ook dat de rechter de voorwaardelijke veroordeeling heeft kunnen toepassen op die gevallen van oneervol ontslag. En nu blijkt, dat, ofschoon in 1916 de sterkte 1308 man meer heeft bedragen dan in het voorafgaande jaar, waarin de voorwaardelijke veroordeeling nog niet van toepassing was, er een vermindering van 1251 gevallen van ontijdig ontslag is geweest, nl. 784 bij de marine en 458 bij de mariniers, een vermindering niettegenstaande de buitengewone vraag naar werkkrachten en soortgelijke aanleidingen voor de in dienst zijnde schepelingen om een winstgevende betrekking in de burgermaatschappij te zoeken. De desertie is bij de mariniers met 1,4 en bij de marine met 0,46 pct. verminderd, terwijl het aantal gevallen van eervol ontslag met 1848 of 18 pct. is gestegen in vergelijking met het voorgaande jaar.

Daaruit blijkt wel, dat de vrees, welke in sommige kringen gekoesterd wordt, als zou de toepassing der voorwaardelijke veroordeeling een nadeelige werking kunnen hebben op de krijgstucht, blijkens de ervaring, in Amerika opgedaan, ongerechtvaardigd is. Vooral in dezen mobilisatie-tijd, nu wij in het vierde oorlogsjaar verkeeren en

velen onzer burgers zich onder de wapenen bevinden, is het buitengewoon opportuun, om ook hen van de voordeelen der voorwaardelijke veroordeeling te doen genieten. Als bijkomstig voordeel komt daar nog bij, dat degenen, die reeds met onbepaald klein verlof zijn ontslagen, zullen worden onttrokken aan de militaire jurisdictie, zoodat ook reeds om die reden het indienen van dit wetsontwerp toejuiching verdient.

Maar — en nu kom ik tot mijn critische opmerkingen — ik betreur het daarom des te meer, dat hier de invoering van de voorwaardelijke veroordeeling niet onbeperkt zal plaats hebben. Mijn hoofdbezwaar is gericht tegen de bewoordingen van art. 2 van het wetsontwerp, waarin men leest, dat de bevoegdheid om de voorwaardelijke veroordeeling toe te passen alleen wordt uitgeoefend indien het militair belang zich daartegen niet verzet. Dat hiermede inderdaad een beperking is bedoeld, blijkt uit de Memorie van Toelichting. Men leest daar toch op bladz. 2 dezen passus:

„Allereerst is het duidelijk, dat ten aanzien van laatstbedoelde strafbare feiten” — d. z. de specifiek militaire — „het nieuwe instituut slechts binnen betrekkelijk enge grenzen toepassing zal mogen vinden. Behoeft bij de toepassing der voorwaardelijke veroordeeling in het algemeen slechts op de belangen der algemeene rechtsorde te worden gelet, zoo zal, waar het begane feit uitsluitend of mede een bijzonder militair karakter draagt, eene voorwaardelijke veroordeeling enkel oorbaar zijn, indien ook het belang der specifiek militaire rechtsorde zich tegen zoodanige veroordeeling niet verzet. Dit beginsel is in artikel 2 van het wetsontwerp nedergelegd. Binnen de door dat artikel aangegeven grens verdient overigens het instituut der voorwaardelijke veroordeeling ook ten aanzien van de hier bedoelde delicten invoering.”

En onder de toelichting op artikel 2 leest men, dat de militaire rechter

„zal hebben te waken, dat het belang van de handhaving der krijgstucht, hetwelk onder de tegenwoordige buitengewone omstandigheden krachtiger dan ooit naar voren treedt, door de toepassing van het nieuwe instituut geen schade ondervindt niet alleen, doch zelfs die toepassing tot bevordering van dat belang doen strekken.”

Mijnheer de Voorzitter! Te recht is bij het afdelingsonderzoek gewezen op deze beide passages in de Memorie van Toelichting en de vrees geopperd, dat men niet anders dan een zeer beperkte toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling op militairen bedoelde.

Nu heeft de Regeering in de Memorie van Antwoord getracht, deze vrees eenigszins weg te nemen. Men leest daar:

„Geenszins is het dus de bedoeling de voorwaardelijke veroordeeling in militaire strafzaken op andere wijze te beperken dan door de noodzakelijkheid der oplegging van zwaardere strafmiddelen, laat staan om haar zoo weinig mogelijk te doen

toepassen. En gaarne wordt erkend, dat de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling mede bij zuiver militaire delicten zeer gewenscht kan zijn. Men make zich ook geenszins bevreesd, dat de militaire rechter zich door de, naar het oordeel der ondergeteekenden, overigens geheel juiste bewoordingen der Memorie van Toelichting tot een te beperkt gebruik van het nieuwe instituut zal laten bewegen."

Mijnheer de Voorzitter! Ik geef toe, als het in deze woorden gevonden kon worden, dan was de zaak wel in orde. Dan kon men zeggen: Wat de Regeering in de eerste instantie eenigszins te sterk heeft aangedikt, heeft zij in tweede instantie toch weer wat teruggenomen.

Maar het gevaar dat ik vrees ligt niet in de woorden van de Memorie van Toelichting en wordt niet weggenomen door de woorden van de Memorie van Antwoord, maar ligt in het gewraakte artikel zelf.

Ik wil daarbij vooropstellen, dat de toepassing van het geheele instituut van de voorwaardelijke veroordeeling facultatief is. Een rechter kan bepalen dat onder zekere voorwaarden het vonnis niet ten uitvoer zal worden gelegd, maar hij blijft geheel vrij of hij dat doen zal, ja dan neen.

Mijnheer de Voorzitter! Nu laat het zich toch wel hooren, dat de militaire rechter, die een militair beklaagde voor zich krijgt, zich, evenals de burgerlijke rechter, de vraag zal stellen: Is de aard van het feit en zijn de omstandigheden waaronder dit is gepleegd zoodanig, dat hier eenige clementie kan worden toegepast? Is het karakter van den delinquent van dien aard dat men mag hopen dat deze man in geval van een voorwaardelijk vonnis zich zal aanpassen aan de militaire rechtsorde? Maar allereerst zal de militaire rechter zich afvragen: Wat zal het gevolg zijn voor de discipline, indien ik dezen man niet straf, maar hem de straf onder zekere voorwaarden kwijtscheld?

Men moet niet vergeten, dat juist de militaire rechter is groot geworden in de leer, dat de tucht het best kan worden gehandhaafd door strenge bestraffing ook van de kleinste nalatigheden. Dat is den militair rechter met de moedermelk zou ik haast zeggen ingegoten! En nu moet diezelfde militaire rechter voorwaardelijk gaan vonnissen! Geen straf toepassen, hopen dat de tucht niet zal worden geschaad ondanks het feit van het niet toepassen van straf! Ligt het nu niet voor de hand, dat dit de eerste vraag zal zijn die bij den militair rechter opkomt? Moet hem dat nog afzonderlijk worden voorgeschreven? De militaire rechter zal meer nog dan de burgerlijke schroomvallig en argwanend staan tegenover dit nieuwe instituut. Indien er nu iemand is die geen aansporing noodig heeft om met voorzichtigheid en beleid dit instituut toe te passen, dan is het juist de militaire rechter. Als de krijgswaarden louter of in meerderheid uit burgers bestonden, dan zou ik mij kunnen voorstellen, dat men onder die omstandigheden voor deze rechters nog een bordje plaatste met

de waarschuwing: denkt er wel aan, gij zijt militaire rechters en gij moet u dus allereerst de vraag voorleggen, of niet de discipline schade zal lijden. De militaire rechter evenwel heeft zulk een waarschuwing niet noodig.

Ik sluit mij geheel aan bij wat de president van den krijgsraad te Arnhem, mr. Evekink, in no. 10137 van het *Weekblad van het Recht* geantwoord heeft op eenige vragen, door den redacteur van dat weekblad omtrent deze zaak gesteld:

„Aan het gezond verstand en aan de prudentie van den militairen rechter zal toch m.i. gerust de toepassing van dit instituut overgelaten kunnen worden zonder gewettigde vrees, dat daardoor handhaving van de tucht en discipline in het leger voortaan in gevaar zullen worden gebracht.”

Reeds uit dien hoofde komt het mij voor, dat de gewraakte zinsnede in art. 2 „indien het militair belang zich daartegen niet verzet” overbodig is.

Gold het nu slechts een overbodigheid, dan zou ik graag daarover heen stappen, want er staan in onze wetten wel eens meer overbodige bepalingen. Ik vrees echter, dat deze bepaling zeer belemmerend zal werken. Want er volgt uit, dat de krijgsraad bij de overweging van elk vonnis zal moeten verklaren, dat het militair belang zich niet verzet tegen de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling. Nu is voorwaardelijke veroordeeling altijd een waagstuk. Men kan nooit vooraf met zekerheid zeggen, of de voorwaardelijke veroordeeling besteed is aan een waardige of aan een onwaardige, of het geval goed zal afloopen en of niet een of ander maatschappelijk belang, en in dit geval militair belang, zal worden gelaedeerd. Stond deze bepaling niet in art. 2, dan kon de krijgsraad het er op wagen, maar nu heeft de krijgsraad niets te wagen, hij moet vooraf zekerheid hebben, en uitspreken, dat de discipline niet zal worden geschaad. Welk militaire rechter zal dat aandurven? En vooral wanneer het betreft zuiver militaire vergrijpen, als bijv. desertie of insubordinatie?

Onder de antwoorden van de presidenten van de krijgsraden aan den redacteur van het *Weekblad van het Recht* vind ik ook het antwoord van mr. W. de Sitter, president van den krijgsraad bij de zee-macht te Willemsoord, die het volgende schrijft:

„Voor specifiek militaire misdrijven meen ik te moeten betwijfelen, of zoodanige veroordeeling met de militaire rechtsorde verenigbaar is.”

Wij hebben hier nu niet te doen met een militair, maar met een jurist, en deze meent reeds, dat specifiek militaire misdrijven niet in aanmerking komen voor voorwaardelijke veroordeeling.

„Wat strafbare feiten aangaat, die niet uitsluitend de militaire rechtsorde aanranden, maar toch in meerdere of mindere mate eene schennis daarvan inhouden, kan m. i. den militairen rechter de vrijheid worden gegeven voorwaardelijk te straffen, hoewel de gevallen, waarin daartoe kan worden overgegaan, zeldzaam zullen blijven.”

Dus zelfs voor commune delicten meent deze jurist, dat het instituut zeldzaam zal moeten worden toegepast.

Ik zou willen zeggen: als zoo het groene hout denkt, hoe moet dan het dorre hout wel denken?

Ik vrees, dat voor den aarzelenden en vreesachtigen militairen rechter dit art. 2 zal werken als een uitnoodiging van Regeeringswege — al is het dan als zoodanig niet bedoeld — om niet tot voorwaardelijke veroordeeling over te gaan.

Bovendien, het artikel is toch ook geheel onnoodig. Indien het instituut van de voorwaardelijke veroordeeling goed wordt toegepast, welk resultaat heeft het dan? Het heeft dan niet alleen het effect van clementie voor den delinquent, maar bovendien van een behoorlijke aanpassing van den delinquent aan de omgeving, waarin hij verkeert. Deze beide doeleinden bereikt men te gelijk. Als dus een militaire rechter voorwaardelijk veroordeelt, zal, behoudens enkele mislukkingen, het gevolg dit zijn, niet alleen dat de man gevangenisstraf ontgaat, maar tevens dat hij beter dan voorheen zich aanpast aan de militaire omgeving, en dan is er dus geen sprake van benadeeling van militaire belangen.

Om al deze redenen hoop ik, dat de Regeering bereid zal zijn, om art. 2 terug te nemen.

Mijn tweede bezwaar betreft art. 4 van deze wet, dat zegt, dat als algemeene voorwaarde, waaraan een voorwaardelijk veroordeelde zich zal moeten onderwerpen, steeds mede gesteld zal worden het zich niet schuldig maken aan een ernstige overtreding tegen de krijgstucht en zelfs niet aan een zoodanige lichte overtreding, indien deze tevens een strafbaar feit oplevert.

Hier vind ik twee elementen, die verschillend beoordeeld moeten worden. Mijn bezwaar gaat tegen het eerste, tegen het mede stellen als algemeene voorwaarde, van zich niet schuldig te maken aan een ernstige overtreding tegen de krijgstucht. Wij hebben hier te maken met een aanmerkelijke verscherping van het burgerlijke instituut van de voorwaardelijke veroordeeling. Allereerst is mijn bedenking, dat deze omschrijving buitengewoon vaag is. Wat is een ernstige overtreding, wie maakt dat uit? De Regeering zegt in de Memorie van Antwoord, dat de militaire rechter dat zelf uitmaakt. Ja, Mijnheer de Voorzitter, maar in ons heele strafrecht heeft men toch zooveel mogelijk gezocht naar scherpe omlijning, naar juiste definities, alle vage, elastische termen heeft men zooveel mogelijk vermeden, en hier gaat men er een invoegen, vooraf gewaarschuwd, zonder daaraan eigenijk voldoende aandacht te schenken.

Indien er nog stond, dat een voorwaardelijk veroordeelde zich niet schuldig zal maken aan een overtreding tegen de krijgstucht, waarvoor provoostraf of een zwaardere straf wordt opgelegd, zou men althans een zeer bepaald kenmerk hebben, maar nu er eenvoudig staat „een ernstige overtreding” wordt het geheel aan het wisselend inzicht van de verschillende krijggraden overgelaten, of men met een ernstige of met een minder ernstige overtreding te doen heeft.

Het komt mij voor, dat dit voldoende reden is, om dezen eisch achterwege te laten.

In het burgerlijk strafproces kent men executie van het vonnis, indien opnieuw een strafbaar feit wordt gepleegd, of indien bijzondere voorwaarden worden overtreden, maar overigens wordt op het algemeen gedrag van den voorwaardelijk veroordeelde niet gelet, en ik meen te recht.

Wat in het burgerlijk proces niet geschiedt, moet ook niet geschieden in het militair strafproces. Daar eigenlijk nog minder en waarom? Omdat zij, die de straf opleggen, niet altijd zijn menschen, die in ontwikkeling en beschaving ver uitsteken boven den gestrafte. Ik weet wel, dat de Regeering mij misschien zal voorhouden, dat de strafoplegger altijd is een commandeerend officier, maar hij, die het rapport maakt en wiens rapport doorgaans den grondslag vormt voor de strafoplegging, is niet zoover verheven in ontwikkeling en beschaving en menschenkennis boven den gestrafte, als wel wenschelijk zou zijn. Het is helaas een feit — de goede gevallen niet te na gesproken — dat in het leger veel wordt gezocht en gepest en wanneer nu een man, die in een kwaad blaadje staat bij zijn onmiddellijken superieur, allerlei krijgstuchtelijke straffen oploopt, welke bij een betere menschkundige behandeling achterwege hadden kunnen blijven, dan zal dit ten gevolge kunnen hebben, dat deze man de voorwaardelijk uitgesproken straf zal moeten ondergaan. Blijft deze bepaling van art. 4 gehandhaafd, dan kan dit een middel worden, om een niet strafbaar feit te straffen met gevangenisstraf.

Daartegen komt mijn rechtsgevoel in opstand. Het komt mij voor, dat deze bepaling is onbillijk en gevaarlijk en dat men dus beter zou doen ze te laten vervallen.

Intusschen, er zit nog een ander element in art. 4, namelijk dat onder de algemeene voorwaarden mede begrepen zullen worden zoodanige lichte krijgstuchtelijke overtredingen, die tevens een strafbaar feit opleveren.

Deze zaak heeft een geheel ander karakter en bedoelt meer te voldoen aan een formaliteit.

Er zijn lichte krijgstuchtelijke overtredingen, zogenaamde on-eigenlijke krijgstuchtelijke overtredingen, die tevens een strafbaar feit opleveren en waarvan, bij het opnieuw begaan van een strafbaar feit, mededeeling moet worden gedaan aan den rechter, die het vonnis in eerste instantie heeft gewezen. Het spreekt vanzelf, dat er een middel gevonden moet worden om ook overtredingen van dergelijken lichten aard ter kennis van den rechter te kunnen brengen, doch het komt mij voor, dat het middel, door den Minister gezocht, achterwege had kunnen blijven en die mededeeling op een gansch andere wijze had kunnen geschieden. Men behoeft alle overtreding van lichte gevallen niet te stellen onder de algemeene voorwaarden, maar men kan bepalen, dat die zullen worden medegedeeld bij het opnieuw begaan van een strafbaar feit. Dan is deze zaak volkomen in orde.

Nu zal men zeggen: ja, maar wat verschil maakt het eigenlijk?

De geheele toepassing van gevangenisstraf bij voorwaardelijke veroordeeling is facultatief. Maakt het nu groot verschil, of men zegt: ge moogt u niet schuldig raaken aan een lichte krijgstuchtelijke overtreding, want anders kan dat ten gevolge hebben dat ge uw straf zult moeten ondergaan; dan wel of men zegt: wij zullen ook van een lichte krijgstuchtelijke overtreding mededeeling doen aan den rechter, die dan kan beoordeelen, of het van zoodanige beteekenis is, dat dientengevolge het vonnis moet worden geëxecuteerd?

Ik geef toe, als men de zaak zoo stelt, dan maakt het weinig verschil, en toch, zooals de zaak hier door de Regeering is opgezet, komt de militaire rechter te staan voor het voldongen feit, dat een zekere veroordeelde door het begaan van een lichte krijgstuchtelijke overtreding zijn voorwaarden heeft overtreden, en dat zal op dien militairen rechter een veel dieperen indruk maken en een geheel anderen indruk, dan wanneer hij eenvoudig een mededeeling krijgt: die man heeft zich schuldig gemaakt b.v. aan het rijden met een rijwiel zonder lantaarn. Dan is de zaak werkelijk anders dan zij hier nu door de Regeering wordt gesteld.

Ik zou daarom de Regeering ernstig in overweging willen geven om ook art. 4 terug te nemen en dat deel van art. 4 dat inderdaad behouden moet blijven over te brengen naar art. 7. Om daartoe mijnerzijds mede te werken heb ik een amendement ontworpen, dat eenvoudig de strekking heeft om bij eventueele terugneming of verwerping van art. 4 de zaak, welke behouden moet blijven, nog in de wet te kunnen opnemen. ¹⁾

Eindelijk nog deze opmerking. Ik heb er indertijd bij den Minister van Marine reeds op aangedrongen dat men nu niet halverwege zou blijven stilstaan, dat men zich niet zou tevreden stellen met invoering van voorwaardelijke veroordeeling in het militaire strafproces, doch dat men het ook zou invoeren in het tuchtrecht. Het is toch duidelijk, dat het aantal straffen, door den tuchtrechter opgelegd, oneindig veel grooter is dan het aantal straffen van den strafrechter; dat juist de tuchtrechtelijke straf vaak veel onoordeelkundiger is dan de straf van den krijgsraad, en dat dientengevolge menig jong menschenleven in den grond wordt bedorven.

Waar nu in de werkliedenreglementen van Amsterdam, den Haag en Zaandam reeds het instituut van de voorwaardelijke veroordeeling met gunstig gevolg is opgenomen, zou ik er bij de militaire Ministers

¹⁾ Amendement van den heer Hugenholtz:

Art. 7 worde gelezen als volgt:

„De kennisgeving, bedoeld in art. 14f van het Wetboek van Strafrecht, betreft mede zoodanige krijgstuchtelijke overtredingen, die tevens een strafbaar feit opleveren, en geschiedt, wanneer de veroordeelde aan de krijgstucht onderworpen is, krachtens beslissing van diens commandeerenden officier. De beslissing wordt niet genomen dan na overleg met den ambtenaar, die tot het doen der kennisgeving bevoegd is.

Betreft de kennisgeving eene krijgstuchtelijke overtreding, dan is de tweede zinsnede van het eerste lid van art. 14f van het Wetboek van Strafrecht niet van toepassing.”

toch zeer op willen aandringen, dat zij nu verder gaan en de voorwaardelijke veroordeeling ook invoeren in het militaire tuchtrecht.

De Minister van Marine heeft mij indertijd toegevoegd: ja maar, het kan nu reeds; nu reeds is een waarschuwing mogelijk. En ik geloof, dat hij mij ook toegevoegd heeft dat hij het als commandant zelf ook heeft toegepast.

Bij navraag is mij gebleken, dat de menschen op wie deze straffen worden toegepast daarvan niets wisten, dat zij daarvan nooit hadden gehoord. Het spreekt vanzelf, dat een commandant een zaak met een waarschuwing kan afdoen, maar dat is geen procedure die in de wet geregeld is. Zoo'n waarschuwing zal uiteraard alleen worden toegepast in zeer lichte gevallen, maar niet in eenigszins ernstige omstandigheden. Bovendien, aan dergelijke waarschuwing, door den strafoplegenden commandant gegeven, kan men niet verbinden de bijzondere voorwaarden, welke hier in het instituut der voorwaardelijke veroordeeling in de wet zijn voorzien.

Daarom hoop ik dat, wanneer eenmaal de definitieve invoering van het militaire straf- en tuchtrecht komt, ook bij de disciplinaire bestraffing aan de voorwaardelijke veroordeeling een plaats zal worden gegeven.

De heer Ort, Minister van Justitie: Mijnheer de Voorzitter! Door de beide geachte afgevaardigden, die het woord hebben gevoerd, is een verschillend oordeel uitgesproken over de wenschelijkheid van de spoedige invoering van het nieuw Militair Wetboek van Strafrecht, met andere woorden over de wenschelijkheid tot indiening bij de Staten-Generaal van het wetsontwerp tot invoering van dat wetboek. De indiening van dat wetsontwerp is eenigen tijd vertraagd geworden, doordat over een van de bepalingen van de nieuwe Wet op de Krijgstucht overleg gepleegd werd tusschen de Ministers van Marine en van Oorlog en mij. Dat overleg heeft geleid tot de voorbereiding van een kleine wijziging in die wet, welke wijziging zal worden aanhangig gemaakt bij den Raad van State. Zoodra omtrent dat punt overeenstemming was verkregen, heeft de Regeering besloten de indiening van het ontwerp-invoeringswet niet langer uit te stellen en dientengevolge heeft, ik meen Donderdag of Vrijdag jl., het ontwerp tot invoering van het Militair Strafwetboek mijn Departement verlaten, zoodat ik mij voorstel, dat binnen betrekkelijk korten tijd de indiening zal plaats hebben.

De heer Hugenholtz was van meening, dat die indiening op dit oogenblik niet moest geschieden, maar ik moge daaromtrent doen opmerken, in de eerste plaats, dat de indiening nog niet medebrengt de onmiddellijke behandeling daarvan. Dat hangt af van de werkzaamheden, welke de Kamer alsnog zal hebben te verrichten. Maar het is toch beter, dat de Kamer reeds nu in de gelegenheid wordt gesteld om van het regeeringsvoorstel kennis te nemen. En in de tweede plaats, wanneer de Kamer er nog de gelegenheid toe mocht hebben, zal zeker de behandeling daarvan waardeering verdienen,

omdat alsdan een inderdaad uitnemend wetboek van strafrecht voor de militairen zal werken, dat, al komt het misschien niet aan aller wenschen te gemoet, in elk geval verre zal staan boven de tegenwoordige regeling. Ik mag daaraan toevoegen, dat wel is waar deze wet reeds jaren geleden werd vastgesteld, maar dat de invoeringswet tevens strekt om op meerdere cardinale punten ook de latere in ons Strafwetboek opgenomen belangrijke bepalingen daaraan toe te voegen. Ik wijs o. a. op de regeling betreffende voorwaardelijke veroordeeling en de bepalingen betreffende de minderjarigen.

Ten aanzien van het aanhangige wetsontwerp moge ik opmerken, dat reeds uit het Voorloopig Verslag is gebleken, dat het met ingenomenheid door de Kamer is ontvangen en hetgeen de heer Hugenholtz heeft gezegd bevestigt dat volkomen. Inderdaad, het wetsontwerp beantwoordt aan hetgeen als een dringende eisch van rechtvaardigheid mag worden aangenomen.

Terwijl de voorwaardelijke veroordeeling met succes reeds gedurende twee jaren werkt in de burgerlijke strafrechtspleging, was dat instituut tot nog toe onthouden aan dengene, die voor den militairen strafrechter moest terechtstaan. De Regeering meende eerst te moeten afwachten de invoering van het nieuw Militair Strafwetboek; toen echter bleek, dat daarmee een te lange tijd zou zijn gemoeid, heeft de Regeering gemeend de invoering van dat instituut bij afzonderlijk wetsontwerp aan het oordeel van de Staten-Generaal te moeten onderwerpen.

Intusschen zijn door den heer Hugenholtz eenige bezwaren tegen dit wetsontwerp ingebracht, door hem van ernstigen aard geacht, omdat hij vreesde, dat het instituut van de voorwaardelijke veroordeeling niet in zijn volle beteekenis toegepast zal kunnen worden op de militairen, ten gevolge van de voorschriften, die gegeven zijn in de artikelen 2 en 4. Artikel 2 bepaalt, dat de bevoegdheid tot de toepassing alleen wordt uitgeoefend indien het militair belang zich er niet tegen verzet. De geachte afgevaardigde zag hierin den eisch, dat in ieder vonnis uitdrukkelijk moet worden overwogen of en dat het militair belang zich niet tegen de toepassing verzet. Dit wordt echter nergens bepaald. De rechter zal zich alleen bij de toepassing van dit instituut rekening moeten geven ten aanzien van de vraag of het militair belang zich er niet tegen verzet, zonder dat daarvan intusschen uit het vonnis behoeft te blijken. Waar alleen dit de beteekenis is, wordt naar het mij voorkomt in deze bepaling door den geachten afgevaardigde een bezwaar gezien, dat zij in werkelijkheid niet oplevert.

Want in artikel 2 wordt een algemeen beginsel aangegeven van militaire strafrechtspolitik, een beginsel dat ook geldt bij de onvoorwaardelijke veroordeeling. Daarmede is eigenlijk het artikel reeds voldoende verdedigd. Ook bij iedere onvoorwaardelijke veroordeeling heeft de militaire rechter zich bij de bepaling van de straf af te vragen of de militaire rechtsorde een zekere straf al dan niet eischt. Daarom is in de regeling op dit punt eigenlijk geen enkel nieuw

element gekomen. Dezelfde grondslagen, die bij de burgerlijke rechtspleging worden in acht genomen, zullen dan ook bij den militairen rechter worden toegepast. Het stelsel, waar het geldt de voorwaardelijke veroordeeling, dat geen zwaarder strafmiddel zal mogen worden gebezigd, zoolang de rechter met het lichtere middel de handhaving van de rechtsorde verzekerd acht, wordt ook in dit wetsontwerp verwezenlijkt. Maar in militaire strafzaken is bij de straf gemoeid niet alleen de algemeene rechtsorde, maar ook — en de geachte afgevaardigde zal dat, dunkt mij, moeten toegeven — de militaire. Bij de bepaling van de straf moet ook het militair belang wegen. Dat geldt èn bij de onvoorwaardelijke èn bij de voorwaardelijke veroordeeling. De belangen van tucht en subordination moeten dus door den militairen rechter onder de oogen worden gezien. Maar dit geschiedt ook bij den burgerlijken strafrechter ten opzichte van de algemeene rechtsorde. Het is dus de vraag of de eischen van tucht en subordination de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling toelaten, dat is of het militair belang die toelaat. Maar is dit het geval, dan brengt het stelsel van het ontwerp mede, dat daartoe worde overgegaan. Ik hoop, dat ik daarmee heb duidelijk gemaakt, dat in geen enkel opzicht is bedoeld om de toepassing van het instituut ten opzichte van de militairen te beperken. Het artikel geeft, zooals ik zeide, alleen uiting aan het algemeene beginsel, dat aan de militaire strafrechtspolitik ten grondslag ligt, en kan dus, naar het mij voorkomt, als proefondervindelijk juist gebleken bij de militaire rechtspleging, ook hier met gerustheid worden aanvaard.

Het tweede bezwaar, door den geachten afgevaardigde besproken, betreft art. 4, dat bepaalt:

„Bij het bevel, bedoeld in artikel 14a van het Wetboek van Strafrecht,” — dat is het bevel, dat de straf niet zal worden uitgevoerd, tenzij een voorwaarde niet wordt nagekomen — „wordt als algemeene voorwaarde steeds mede gesteld, dat de veroordeelde, die aan de krijgstucht onderworpen is, zich niet schuldig zal maken aan eene ernstige overtreding tegen de krijgstucht en zelfs niet aan een lichte zoodanige overtreding, indien deze tevens een strafbaar feit oplevert.”

Artikel 4 heeft dus voor de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling door den militairen rechter mede als algemeene voorwaarde gesteld, zoowel dat de veroordeelde zich niet zal schuldig maken aan een overtreding van de krijgstucht, die tevens een strafbaar feit oplevert, als dat hij zich ook niet zal schuldig maken aan een ernstig krijgstuchtelijk vergrijp, al levert dit geen strafbaar feit op.

Het eerstgenoemde vergrijp valt reeds onder de bij art. 14a bestaande algemeene voorwaarde als mede opleverende een strafbaar feit. Maar, waar naar het militair krijgstuchtelijke recht dit strafbare feit disciplinair kan worden afgedaan, en strafrechtelijke vervolging alsdan in den regel achterwege blijft, moest, met het oog hierop, dat naar het Wetboek van Strafrecht alleen mededeeling aan den rechter

wordt gedaan indien te dier zake onherroepelijk is veroordeeld, de kennisgeving van de disciplinaire straf daarvoor in de plaats komen.

De regeling van die kennisgeving zal, zooals de Regeering in de Memorie van Toelichting heeft gezegd, in den uitvoeringsmaatregel betreffende de voorwaardelijke veroordeeling worden opgenomen.

Te dien aanzien wenscht de geachte afgevaardigde niet bepaald verandering, maar wel betreft zijn bezwaar de algemeene voorwaarde van niet te mogen plegen een ernstige krijgstuchtelijke overtreding, geen strafbaar feit opleverende. Ik moge hier opmerken, dat het hier geldt een van de grondslagen van de regeling, en de Regeering moet dan ook bezwaar maken tegen een wijziging van dit artikel in dien zin, dat deze algemeene voorwaarde zou vervallen. Ernstige krijgstuchtelijke vergripen kunnen juist als het ware een aangewezen grond zijn voor de noodzakelijkheid om de straf, die voorwaardelijk is opgelegd, uit te voeren. Een ernstig krijgstuchtelijk vergrijp kan niet alleen uit een militair, maar ook uit een algemeen oogpunt beschouwd dikwijls van veel ernstiger aard zijn dan menig strafbaar feit.

Ik heb in de Memorie van Antwoord reeds een voorbeeld gegeven van een krijgstuchtelijk vergrijp, dat, gepleegd na een voorwaardelijke veroordeeling, ten volle zou rechtvaardigen de tenuitvoerlegging van de straf. Daarbij werd gewezen op de bepaling van art. 95 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Land, waarbij strafbaar wordt gesteld het in het daarbij aangeduid geval uitdrukkelijk weigeren of nalaten om orders uit te voeren. Gesteld nu dat een militair voor een dergelijk misdrijf voorwaardelijk is veroordeeld, en hij begaat daarna het krijgstuchtelijk vergrijp van verzuim van het opvolgen van zoodanige orders uit losheid of onachtzaamheid, dan blijkt dat de voorwaardelijke veroordeeling die hem ten aanzien van het uitdrukkelijk weigeren is opgelegd, niet heeft gestrekt tot aanpassing aan de militaire rechtsorde. En het zou zeker ergernis wekken in zijn omgeving, dat hij, een dergelijk krijgstuchtelijk vergrijp begaande, nadat op hem eerst de voorwaardelijke veroordeeling voor een analoog feit is toegepast, ten slotte voor dit laatste niet zou worden gestraft. De algemeene en de bijzondere preventieve werking van de Strafwet zouden daarmee in gevaar worden gebracht.

Zoo zijn er natuurlijk meer voorbeelden te geven. Gesteld dat een militair wegens openbare dronkenschap voorwaardelijk wordt veroordeeld en dat hij gedurende den proeftijd eens of meermalen in de kazerne wordt aangetroffen in staat van dronkenschap. Gesteld dat dit is een sergeant, die te midden van ondergeschikte manschappen dronken in de kazerne wordt aangetroffen; is het dan nog te verantwoorden, dat dit feit niet zou mogen dienen om de voorwaardelijke veroordeeling op te heffen en de straf te doen uitvoeren? En zoo zijn er natuurlijk tal van andere gevallen denkbaar, waarbij men moet erkennen, dat het begaan van een krijgstuchtelijk vergrijp in dit verband van ernstiger beteekenis kan zijn dan het plegen van een nieuw strafbaar feit.

Ik zeide het reeds: zoowel de algemeene als de bijzondere preventieve werking van de strafwet zou er door lijden, wanneer een dusdanig vergrijp geen invloed op de opheffing eener voorwaardelijke veroordeeling zou kunnen hebben. Ik zeg: kunnen, want het is den geachten afgevaardigde bekend, dat twee voorwaarden moeten worden verwezenlijkt: in de eerste plaats dat de rechter die daarover te oordeelen heeft, het feit als zeer ernstig beschouwt, en in de tweede plaats, dat hij het ernstig genoeg acht om de voorwaardelijke veroordeeling op te heffen. Want hij behoeft dat niet te doen, het is geen imperatief voorschrift; hij kan het ook nalaten en den persoon een waarschuwing toedienen en hij kan zelfs de vordering tot tenuitvoerlegging buiten verdere behandeling laten. Maar wanneer hij meent, dat het is een ernstig krijgstuchtelijk vergrijp, tevens van dien aard dat in verband met de voorwaardelijke veroordeeling de straf moet worden uitgevoerd, dan mag aan een dergelijk vergrijp invloed op de al of niet tenuitvoerlegging van de straf bij voorwaardelijke veroordeeling m. i. niet worden onthouden.

Waar dus de Regeering tot een wijziging van art. 2 niet kan overgaan, moet ook een wijziging van art. 4 door de Regeering ernstig worden ontraden en der Kamer in overweging worden gegeven die beide artikelen ongewijzigd aan te nemen.

De geachte afgevaardigde wenschte ook in art. 7 een wijziging aangebracht te zien in den zin van zijn amendement. Ik meen dat indien art. 4 gehandhaafd blijft, de geachte afgevaardigde vermoedelijk wel geen prijs zal stellen op deze wijziging. Ik zie uit het stilzwijgend antwoord van den geachten afgevaardigde, dat ik daarin niet mistast. Ik zal dus hierop niet ingaan, omdat, zooals ik zeide, de Regeering meent dat art. 4 als betreffende een van de grondslagen van de regeling, zal moeten worden gehandhaafd.

De heer VAN HAMEL: Mijnheer de Voorzitter! Ik stel er prijs op naar aanleiding van dit wetsontwerp een woord te zeggen.

In de eerste plaats wil ik den Minister toewenschen, dat hij er in moge slagen deze twee wetten ten spoedigste ook door de Eerste Kamer heen te loodsen.

Ik meen werkelijk dat aan deze regeling dringend behoefte bestaat. Op het oogenblik is de toestand zoodanig, dat veel te weinig menschen, namelijk allen die onder het militair verband ressorteeren, van de voorwaardelijke veroordeeling, die van nature ook op hen zou kunnen worden toegepast, profiteeren. Dat is een abnormale toestand, die zoo spoedig mogelijk moet eindigen en waartoe dit wetsontwerp het zijne kan bijdragen.

Wanneer ik dit vooropgesteld heb, wil ik er in de tweede plaats aan toevoegen, dat geen recht de voorwaardelijke veroordeeling zoozeer behoort te kennen als juist het militaire recht, daar dit recht meer dan eenig ander strafrecht heeft een paedagogisch karakter, een opvoedende werking in een zeker bestaand tuchtverband. In dezen gedachtengang heeft de voorwaardelijke veroordeeling juist

grootte beteekenis, omdat zij het onnoodig maakt een overtreder direct het volle leed van de straf te doen gevoelen aangezien de bedreiging met dat leed reeds voldoende is, om hem op den beteren weg te helpen.

Thans een enkel woord naar aanleiding van hetgeen de heer Hugenholtz in het midden heeft gebracht. Ik ben het in sommige opzichten met dien geachten afgevaardigde niet eens, maar dat is nog geen reden om daarover thans met hem in een uitvoerige gedachtenwisseling te treden. Die geachte afgevaardigde heeft evenwel bij de bestrijding van hetgeen hem in dit wetsontwerp onjuist voorkwam, enkele stellingen geponeerd, die, wanneer zij in deze toelichtende debatten onweersproken bleven, later een indruk zouden wekken, dien die geachte afgevaardigde zelf niet kan wenschen. Hij heeft bij de bestrijding van de woorden: „indien het militair belang zich daartegen niet verzet” in art. 2 zeer sterk de voorstelling gewekt, alsof een voorwaardelijke veroordeeling op zich zelf beschouwd zou moeten worden als een gevaarlijk proefstuk, waarvoor de militaire rechter moet terugdeinzen om het toe te passen. De geachte afgevaardigde wilde daarmee natuurlijk doen uitkomen, dat men nog geen extra-rem moest aanleggen.

De heer Hugenholtz voegt mij hier toe, dat hij niet gesproken heeft van een „gevaarlijk proefstuk” doch slechts van een proefstuk.

Welnu, Mijnheer de Voorzitter, de voorwaardelijke veroordeeling is ook in 8 van de 10 gevallen geen proefstuk, maar eenvoudig de geheel aangewezen en natuurlijke maatregel ten aanzien van een bepaald soort van delinquenten, den delinquent die voor de eerste maal een strafbaar feit pleegt en van wien de rechter aanstonds zien kan, dat hij geen gevaarlijke inborst heeft. Tegenover zoo iemand is de voorwaardelijke veroordeeling geen proefstuk, waarvoor de rechter behoeft terug te deinzen, maar de eenige normale straf, die de bestraffer heeft toe te passen.

Ik sta volstrekt niet op het standpunt van degenen die zeggen, dat onder het regime van de voorwaardelijke veroordeeling iedereen als het ware geboren behoort te worden met een bon voor één misdrijf in den zak. Maar ik durf wel zeggen, dat er een groote groep van beklagden is, ten aanzien van wie de rechter aanstonds kan zeggen, dat voor hen voorwaardelijke veroordeeling de normale gang van zaken moet zijn. Ik ben overtuigd, dat de heer Hugenholtz het in dit opzicht met mij eens zal zijn. Daar zijn bestrijding van den bedoelden passus in art. 2 echter anders zou doen denken, heb ik dit even willen doen uitkomen.

Ik moet overigens erkennen, dat het gevaar van deze zinsnede mij ontsnapt. Ik geloof, dat men, met het oog op de wijze zooals thans de militaire rechtspraak is georganiseerd met haar rechtsgeleerde burger-voorzitters, en met het oog op den geest, dien zij ook weer uit dit wetsontwerp zal kunnen putten, niet behoeft te vreezen, dat de voorwaardelijke veroordeeling buiten toepassing zal worden gelaten om ondeugdelijke, militaristische redenen. Wanneer de woorden:

„wanneer het militaire belang zich daartegen niet verzet” in het wetsontwerp ontbraken, zou het er zeker geen haar minder of anders om geworden zijn. Maar iets anders ware, om die woorden thans te schrappen en daardoor den militairen rechter als het ware te kennen te geven, dat het militaire belang er in deze niet zooveel aan komt.

Ik geloof dus, dat men verstandig zal doen om dit voorstel nu maar in nuchteren zin op te vatten als ware het een tweede speciale editie van het algemeen beginsel, dat de militaire rechter ook rekening dient te houden met het militaire belang.

Dat is dus de reden, waarom ik mij niet verzet tegen deze bepaling. Niet, omdat ik bijzonder militairistische maatstaven wil zien aangelegd, maar eenvoudig omdat het ligt in den aard van de zaak.

Daarbij sluit zich aan de volgende opmerking naar aanleiding van het voorgestelde art. 4.

Ik kan niet deelen het bezwaar, dat in dit artikel zijn opgenomen de woorden, dat de voorwaardelijk veroordeelde zich niet schuldig zal maken aan een „ernstige overtreding” tegen de krijgstucht — ook niet uit een oogpunt van rechtszekerheid.

Hoe staat het in het algemeen met de voorwaarden in zake de voorwaardelijke veroordeeling, ook bij de burgerlijke rechtspleging?

De rechter kan daarbij vaak bijzondere voorwaarden opleggen, die een zekere vaagheid hebben, bij voorbeeld het niet bezoeken van publieke vermakelijkheden, of van drankhuizen, het zich niet schuldig maken aan gebruik van sterken drank. Zoo geeft het instituut van de voorwaardelijke veroordeeling noodwendig in de formulering een zekere vrijheid en vaagheid. Ik zie in dezen term dan ook niet een vaagheid, die mij doet duchten voor gevaar.

Men moet niet vergeten, dat wij hier te doen hebben met iemand, die versert in re illicita en op wien men paedagogisch wil werken. Men beschouwe de voorwaardelijke veroordeeling als een opvoedkundig middel, en dan is het een eerste eisch, dat men op den pas, dien beklaagde meekrijgt, duidelijk aan den man voorhoudt, waarop hij zich moet toeleggen. Daarom moet er ook in de eerste plaats opstaan, dat hij zich moet onthouden van ernstige krijgstuchtelijke overtredingen.

De grootste beteekenis van de voorwaardelijke veroordeeling is, dat de man een papiertje meekrijgt, dat een lijstje is van zijn mogelijke zonden, waaraan hij zich dagelijks kan spiegelen.

Wanneer ik dus de opvatting huldig dat de beklaagde een nadere omschrijving ontvangt van zijn doen en laten, waaraan een opvoedkundige beteekenis moet worden gehecht, dan betreur ik de laatste voorwaarde in art. 4, dat de veroordeelde zich ook niet schuldig mag maken aan een lichte zoodanige overtreding, indien deze tevens een strafbaar feit oplevert.

Te recht is gezegd, dat deze toevoeging uitsluitend een juridiek, formalistisch nut heeft. Er zit geen enkel opvoedkundig element in en zij verzwakt de geheele beteekenis van het bevelschrift. Bovendien stelt deze voorwaarde den houder van het bevelschrift voor een

juridiek probleem. Het zal een volkomen onbegrijpelijke zinsnede voor den man worden en ontnemt de eenvoudige natuurlijke beteekenis aan het bevel.

Maar bovendien zou ik het zeer onjuist achten, indien de rechter voor iedere lichte overtreding, indien deze tevens een strafbaar feit oplevert, de voorwaardelijke veroordeeling onvoorwaardelijk zou maken. Juist het feit, dat de commandeerende officier, die kan beoordeelen, of een zaak moet worden behandeld als strafbaar feit of krijgstuchtelijk kan worden afgedaan, den laatsten weg gekozen heeft, moet voor den krijgsraad aanleiding zijn, het feit niet meer als een zoo gewichtig punt van consideratie te beschouwen. Er zijn tal van kleine feiten, die men juridiek onder de strafwet kan doen vallen, maar die gelukkig ook krijgstuchtelijk kunnen worden afgedaan. Wanneer er een stukje van het equipement van een militair ontbreekt, noemt men dat: onbruikbaar maken van Rijksgoederen. Ik herinner mij, eens een cliënt te hebben verdedigd, die een dergelijke mutatie op zijn strafregister had. Ik dacht, dat die man minstens een munitiemagazijn in de lucht had laten vliegen, maar het bleek mij, dat hij een knoop van zijn jas had weggegooid, wat natuurlijk ook valt onder de qualificatie: onbruikbaarmaking van Rijksgoederen.

Mijnheer de Voorzitter! Ik betreur dus, dat die zinsnede in het artikel is opgenomen en wanneer de heer Hugenholtz niet tegen het artikel zou stemmen, maar zou voorstellen, de laatste zinsnede van artikel 4 te laten vervallen, in welk geval dan tevens zijn amendement op art. 7 zou moeten worden aangenomen, dan zou ik dat een verbetering van de wet achten, want al vormen die laatste woorden van art. 4 geen doodelijk kwaad, zij behooren naar mijn meening toch niet hier in de wet.

De heer HUGENHOLTZ: Mijnheer de Voorzitter! Ik heb met genoegen van den Minister van Justitie vernomen, dat mijn opvatting omtrent de overweging die zou moeten voorkomen in ieder vonnis tot voorwaardelijke veroordeeling niet door hem gedeeld wordt. Ik ken dien geachten bewindsman op dit stuk heel wat meer gezag toe dan aan mij zelf en ik kan dan ook niet anders dan mij verheugen over zijn woorden, hoewel ik niet kan ontkennen dat bij mij nog eenige twijfel is overgebleven. Indien het juist ware — maar ik moet wel kijken voor het oordeel van den Minister van Justitie — dat aangezien deze woorden in de wet staan, men in elk vonnis van den krijgsraad zou lezen: de Krijgsraad, overwegende, enz. enz. enz. en dat het militair belang zich daartegen niet verzet, dan ware dit pernicious voor het geheele systeem, want een krijgsraad zou er niet licht toe komen, dat te voren in een positieve overweging uit te spreken, aangezien men dat juist moet afwachten, het er op wagen moet.

Nu heeft de Minister in hetgeen hij daarop liet volgen zeer eigenaardig een pleidooi gevoerd juist voor mijn standpunt; hij heeft

gezegd: dat het militair belang zich niet er tegen verzet is niet een overweging van het vonnis, maar is een algemeen beginsel van de militaire strafpolitiek, dat volkomen overeenstemt met het beginsel dat in de burgerlijke strafpolitiek wordt gevolgd, waar men zou kunnen zeggen, dat een voorwaardelijke veroordeeling alleen wordt uitgesproken indien het algemeen belang zich niet er tegen verzet. Dat is volkomen juist, maar het groote verschil is nu, dat men bij de burgerlijke strafrechtspraak het onnoodig heeft geoordeeld dat in de wet te zetten, maar het eenvoudig heeft overgelaten aan het gezond verstand van den rechter. Daarom wensch ik het dan ook aan het gezond verstand van den militairen rechter over te laten, dat de voorwaardelijke veroordeeling alleen mag worden uitgesproken als het militair belang zich niet daartegen verzet. Mijn bezwaar gaat niet daartegen, dat het militair belang zal worden in acht genomen, en de Minister weerlegt dus mijn bezwaar niet door daarop de aandacht te vestigen, maar mijn bezwaar is dat het uitdrukkelijk in de wet wordt gezet, terwijl de bepaling ontbreekt in de burgerlijke strafwet. Wanneer men het nu uitdrukkelijk in de militaire strafwet zet, dan zal men daaruit afleiden, dat hier iets geheel anders op het spel staat dan daar.

Men zal dus hier heel andere overwegingen moeten laten gelden en dan kunnen die overwegingen van geen anderen aard zijn, dan belemmering van datgene, wat wij wenschen tot stand gebracht te zien.

Nu heeft de heer van Hamel gezegd: ja, ik vind het ook niet erg belangrijk, wat mij betreft kan het er best uit, maar het staat er nu eenmaal in, en als men het er uit haalt, zal men zeggen: wij vinden dat het militaire belang er eigenlijk niet toe doet.

Dit is toch een zeer zonderlinge redeneering, want het staat nog niet in de wet en ik hoop, dat de Kamer zorgen zal, dat het er ook niet in komt, het staat thans slechts in een wetsvoorstel van de Regeering.

Het zou iets anders zijn, wanneer wij hier bezig waren, een bestaande wet te wijzigen, en men ging dan bij wijze van amendement een artikel, waaromtrent zich een zekere jurisprudentie had gevormd, wijzigen, maar wij zijn hier bezig een wet te maken, en nu moet men niet zeggen, dat, omdat het er nu eenmaal in staat, wij het niet meer kunnen missen.

Ik houd mij aan hetgeen de Minister van Justitie gezegd heeft, dat dit is een algemeen beginsel van strafpolitiek, en dat beginsel is dit, dat de voorwaardelijke veroordeeling alleen zal worden toegepast, als het algemeen belang, hier dus het militair belang, zich daartegen niet verzet, maar dat is zoo sous-entendu, dat men het in de burgerlijke wet niet heeft opgenomen, en hier late men het dus ook weg.

Bij het tweede gedeelte, waarbij artikel 4 betrokken is, gaat mijn bezwaar tegen het vastkoppelen van het gedrag van den veroordeelde aan de algemeene voorwaarden van het vonnis. Men zegt nu niet alleen: gij militair veroordeelde, moogt niet opnieuw een straf-

baar feit plegen, maar men eischt tevens van hem, dat zijn algemeen gedrag zoodanig zal zijn, dat er niets op valt aan te merken, want als hij een overtreding begaat van ernstigen aard tegen de krijgstucht heeft hij zijn voorwaarden overtreden en komt hij in aanmerking voor executie van het vonnis.

Ik heb reeds in eersten termijn gezegd, wat mijn bezwaar daartegen is. Ik ben bang voor de strafopleggers, ik weet te goed, dat de menschen, die rapport maken, dikwijls in rang maar even uitsteken boven den gestrafte, en dat dit dikwijls op zeer onoordeelkundige wijze geschiedt, dat als het ware geprovoceerd wordt — niet opzettelijk, maar door de heele wijze van optreden — tot het plegen van anti-krijgstuchtelijke daden en dat dientengevolge de straf zal kunnen worden ten uitvoer gelegd.

Bovendien zal, wanneer dit in artikel 4 blijft staan, een zeker wangedrag, dat geenerlei verband houdt met het oorspronkelijk gepleegde feit, toch aanleiding kunnen zijn tot uitvoering van het voorwaardelijk opgelegde vonnis. En wat betoogt de Minister nu ter adstructie van zijn standpunt? Hij zegt: wanneer men te maken heeft met een weigering om terstond een order uit te voeren en 's mans oorspronkelijk feit is van denzelfden aard, dan is het toch niet toelaatbaar, dat die man, die nu voorwaardelijk is gestraft, voort blijft gaan met datzelfde wangedrag en deswege niet kan worden verplicht, zijn oorspronkelijke straf uit te zitten.

De Minister haalt hier een voorbeeld aan, waarmee ik het volkomen met hem eens ben. Indien inderdaad een ernstig wangedrag direct verband houdt met een oorspronkelijk gepleegd feit, dan spreekt het vanzelf, dat, ook al vormt dit op zich zelf geen strafbaar feit, dit toch aanleiding zal moeten geven tot tenuitvoerlegging van het eerste vonnis.

Maar, Mijnheer de Voorzitter, dit is op een heel andere wijze te bereiken. Als de Minister zich nu eens denkt, dat bij het opleggen van het voorwaardelijk vonnis hoogstwaarschijnlijk bijzondere voorwaarden zullen worden gesteld en die bijzondere voorwaarden precies verband zullen houden met den aard van het gepleegde feit, dan is hij er, want indien die bijzondere voorwaarden dan worden overschreden, kan het vonnis worden geëxecuteerd.

In het voorbeeld, dat de Minister heeft genoemd, zou dus de zaak zoo kunnen staan. Iemand wordt voorwaardelijk veroordeeld wegens dienstweigering. De man krijgt een voorwaardelijk vonnis, waarbij hem als bijzondere voorwaarde wordt opgelegd, dat hij voortaan zonder bedenking en zonder aarzelen de hem opgedragen orders heeft uit te voeren. Zoodra nu die bijzondere voorwaarden door hem worden overtreden is er, in mijn systeem, aanleiding, om het vonnis uit te voeren.

De heer van Hamel meende, dat het goed was, om deze bepaling te handhaven, omdat de man, die gestraft wordt, moet weten waaraan hij zich heeft te houden. Hij moet een briefje in zijn zak hebben, waarin een zoogenaamde leefregel moet staan.

Zou nu de heer van Hamel meenen, dat dit briefje, met dien algemeen leefregel, gevonden kan worden in de voorwaarde, dat hij al de krijgstuuchtelijke bepalingen moet naleven? Neen, juist wanneer men bijzondere voorwaarden stelt, heeft men te maken met een briefje, als waarvan de heer van Hamel sprak en kan dit effect sorteeren. Maar als men de voorwaarde oplegt: nu zorgt gij, dat gij voortaan goed oppast, dan zegt dit nog minder dan niets, daar de man dan nog niet weet, waaraan hij zich te houden heeft.

Ik ben niet overtuigd, noch door den Minister, noch door hetgeen de heer van Hamel tegen mijn standpunt heeft aangevoerd, en aangezien de Minister niet bereid is art. 2 terug te nemen, of art. 4 te wijzigen, zal ik de Kamer moeten verzoeken door hoofdelijke stemming zich daarover uit te spreken.

Voor het geval art. 4 dan mocht worden verworpen, kan mijn amendement op art. 7 zonder nadere toelichting worden ingevoerd, omdat daarin het element zit, dat door verwerping van art. 4 uit de wet zou zijn gelicht, doch op andere wijze behouden moet blijven.

De heer VAN SASSE VAN YSSELT: Mijnheer de Voorzitter! Met genoegen heb ik vernomen van den Minister van Justitie, dat het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht en de wet op de krijgstuuch zijn Departement heeft verlaten en reeds bij den Raad van State is. Nu heeft wel de heer Hugenholtz beloofd, dat dat wetsontwerp geen zaak is, welke nog in dit zittingjaar kan worden afgedaan, omdat de behandeling daarvan tot uitvoerige discussie zou aanleiding geven, maar daarin vergist zich die geachte afgevaardigde, want wanneer hij het ontwerp heeft ingezien, zooals het door de staatscommissie is voorbereid, dan zal hij hebben gezien, dat er geen principieele quaesties in voorkomen, behalve die van de voorwaardelijke veroordeeling, welke wij op het oogenblik behandelen en die van de berechting van minderjarigen, welke daarin zoo geregeld is, dat ook die geachte afgevaardigde daaraan direct zijn goedkeuring zal kunnen hechten.

De heer HUGENHOLTZ: En alles wat de Kamer er aan zou kunnen toevoegen, want daarop komt alles neer.

De heer VAN SASSE VAN YSSELT: Neen, want men heeft bij dat ontwerp rekening te houden met de bestaande wetgeving.

Ik hoop, dat de beweringen, door dien geachten afgevaardigde ten aanzien van het onderwerpelijk wetsontwerp gevoerd, bij de Kamer geen ingang zullen vinden. Ik zou dit toch zeer betreuren, omdat het lijnrecht indruischt tegen de tucht, welke in het leger moet bestaan, want wanneer er in een leger geen tucht meer is, dan is het niets meer waard en dan wordt het een leger, zooals dat van de Bolsjewiki, hetgeen wel niemand in deze Kamer zal wenschen.

Om aan te toonen hoe wenschelijk het is, dat er tucht in het leger is, wil ik verwijzen naar hetgeen de staatscommissie voor de invoer-

ring van het Wetboek van Militair Strafrecht en de wet op de krijgstucht schrijft op bladz. 352 van haar rapport:

„(1). Tucht dient in het algemeen tot bevordering van plichtsbetrachting, eendrachtige samenwerking en orde in een bepaalden kring van personen.

(2). In verband met de bijzondere wijze waarop de krijgsmacht wordt bijeengebracht en bijeengehouden, en met het oog op de gewichtige taak welke haar is opgelegd, moet noodzakelijk in de militaire organisatie, méér dan in eenige andere, een strenge tucht — krijgstucht — heerschen. Deze verzekert eensgezindheid, samenwerking en plichtsbetrachting. Ieder militair moet daartoe onder alle omstandigheden zijn beste krachten beschikbaar stellen, met achterstelling van eigen veiligheid en trotseering van gevaar, zelfs voor het leven, in het algemeen belang.”

Dit zijn nu eens goede beginselen omtrent het tuchtrecht; daarom hoop ik, dat de Kamer door de aanneming van de artikelen 2 en 4 van het wetsontwerp en casu quo door de verwerping van het amendement van den heer Hugenholtz zal toonen dat zij daarmede volkomen instemt.

De heer van Hamel heeft gezegd dat het niet wenschelijk zou zijn om te handhaven de bepaling van art. 4, laatste gedeelte, voor zoover daarbij voorgesteld is, dat de veroordeelde zich niet zal schuldig maken aan een lichte overtreding tegen de krijgstucht, indien deze tevens een strafbaar feit oplevert.

Ik zou het echter betreuren, wanneer deze bepaling kwam te vervallen, aangezien daaronder ook valt bij voorbeeld openbare dronkenschap en het maken van burengerucht, waardoor de nachtrust kan verstoord worden, alsook omdat daaronder eveneens vallen andere overtredingen van het Wetboek van Strafrecht, zooals die vermeld zijn in art. 2, sub 5o., van de wet van 17 April 1903 op de krijgstucht.

Het zou immers zeker niet in het belang zijn van de krijgstucht, als aan een militair niet zou kunnen worden opgelegd de voorwaarde, dat hij zich niet schuldig make aan openbare dronkenschap. Dronkenschap is toch iets dat in het leger niet behoort voor te komen.

Ik hoop daarom, dat ook het idee van dien geachten afgevaardigde bij de Kamer geen ingang zal vinden.

De heer van Hamel voegt mij toe: „als bijzondere voorwaarde”. Doch ook door den burgerlijken rechter wordt meermalen als voorwaarde opgelegd, dat de veroordeelde zich niet aan dronkenschap zal schuldig maken.

De heer Hugenholtz heeft ook nog gezegd, dat de militaire rechter nog zulke ingekankerde ideeën heeft omtrent de krijgstucht dat de voorwaardelijke veroordeeling door hem niet zal worden toegepast, althans door hem daarvoor onmogelijke voorwaarden zullen worden gesteld. Ik moet daartegen ten sterkste opkomen, want mij is het bekend, dat, sedert er burgerlijke presidenten zijn verbonden

aan de krijgsraden, daarbij veel meer humane beginselen heerschen dan vroeger het geval was. Men mag er dus op rekenen, dat de bepalingen van dit wetsontwerp tot humane berechting van de beklagden, ook bij de militaire justitie, ten volle toepassing zullen vinden.

De heer VAN SCHAİK: Mijnheer de Voorzitter! Slechts enkele minuten zal ik van de aandacht der Kamer vragen.

Ik wil er op wijzen, dat schrapping van art. 4 ten gevolge zal hebben, dat de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling door den militairen rechter in niet geringe mate zal worden belemmerd.

De heer Hugenholtz heeft zelf opgemerkt, dat het in bepaalde gevallen wenschelijk kan zijn, dat de rechter aan de uit te spreken straf de voorwaarde verbindt, dat de beklagde zich niet aan een ernstige krijgstuchtelijke overtreding zal schuldig maken. Maar heeft die geachte afgevaardigde er wel aan gedacht, dat art. 14c van het Wetboek van Strafrecht daaraan niet weinig in den weg staat? Het ook ten deze toepasselijk art. 14c van het Wetboek van Strafrecht veroorlooft alleen dan bijzondere voorwaarden aan de straf te verbinden, indien een straf wordt opgelegd voor den duur van twee maanden of langer. Wanneer dus de militaire rechter een straf wil toedienen, korter dan twee maanden, dan zal het hem niet geoorloofd wezen, aan die straf een opschortende voorwaarde in het belang van de krijgstucht vast te koppelen. Wordt nu art. 4 geschrapt, dan zal dit tot gevolg hebben, dat de militaire rechter er veel gemakkelijker toe zal overgaan, juist in het belang van de krijgstucht een onvoorwaardelijke straf uit te spreken. Daarentegen bevordert het stelsel van den Minister, dat de rechter van zijn bevoegdheid tot het opleggen eener voorwaardelijke straf een meer veelvuldig gebruik zal maken, wijl art. 4 ook bij een bestraffing met 2 maanden en korter een waarborg voor de handhaving der discipline inhoudt. Ik meen daarom dat, door de handhaving van art. 4, het instituut van de voorwaardelijke veroordeeling van den militair, in stede van belemmerd, bevorderd zal worden.

De heer ORT, Minister van Justitie: Mijnheer de Voorzitter! Na hetgeen door de geachte afgevaardigden de heeren van Sasse van Ysselt, van Hamel en van Schaik is gezegd, heb ik slechts een korte opmerking te maken.

In de eerste plaats vereenig ik mij geheel met het betoog van den heer van Schaik omtrent de noodzakelijkheid om art. 4 te handhaven, omdat datgene wat door den geachten afgevaardigde den heer Hugenholtz wordt beschouwd als mogelijk, n.l. het opleggen van een bijzondere voorwaarde, waaronder ook krijgstuchtelijke vergrijpen zouden zijn te brengen, zoodra het betreft een gevangenisstraf van minder dan twee maanden, naar de wet niet mogelijk is. Daardoor zouden dus de feiten waarvan zooeven gesproken is, de krijgstuchtelijke vergrijpen, zoo het niet begaan daarvan alleen als een bijzon-

dere voorwaarde zou kunnen worden opgelegd, in vele gevallen buiten invloed blijven.

Ook zou ik dit nog willen doen opmerken. De geachte afgevaardigde de heer Hugenholtz acht het onjuist in dit ontwerp, dat een krijgstuchtelijk vergrijp invloed kan hebben op een vroegere voorwaardelijke veroordeeling, zoo dit vergrijp niet in het minst verband houdt met die vroegere veroordeeling. Maar daargelaten, dat het niet altijd is uit te maken of dat vergrijp verband houdt met het vroeger gepleegd feit, heeft de wet bij de algemeene voorwaarde van het niet begaan van een strafbaar feit dat verband ook niet willen leggen. Men kan zich toch voorstellen dat een strafbaar feit, waarvan het begaan bij algemeene voorwaarde krachtens de wet is verboden, staat buiten verband met het feit waarvoor de voorwaardelijke veroordeeling is uitgesproken. Ik neem b.v. het geval van een vroeger gepleegden diefstal, dat geheel buiten verband kan staan met een later gepleegde overtreding, terwijl deze laatste toch aanleiding kan geven om de opgeschorte straf ten uitvoer te leggen.

Ik geloof dus, dat ook uit dit oogpunt beschouwd handhaving van art. 4 aanbeveling verdient en de Regeering kan dan ook het amendement van den geachten afgevaardigde uit Weststellingwerf niet steunen.

De algemeene beraadslaging over de beide wetsontwerpen wordt gesloten.

Artikel 1 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Art. 2 op verzoek van den heer Hugenholtz in stemming gebracht, wordt met 57 tegen 14 stemmen aangenomen.

Vóór hebben gestemd de heeren Jansen (den Haag), Nierstrasz, Eland, de Wijkerslooth de Weerdesteyn, Knobel, van de Velde, van Hamel, van Gilse, Hubrecht, Visser van IJzendoorn, Rutgers, Engels, Fruytier, van Foreest, Nolens, IJzerman, Patijn, Otto, Jannink, Beckers, Gerretson, de Geer, van Doorn, de Monté ver Loren, Dresselhuys, van Rijckevorsel, Duymaer van Twist, Kolkman, Ruys de Beerenbrouck, van Raalte, van der Molen, Duynstee, van Sasse van Ysselt, Smeenge, de Savornin Lohman, van Vliet, Loeff, ter Spill, de Visser, van Vuuren, Drion, Eerdmans, van Groenendaël, de Beaufort, Heeres, Sibinga Mulder, Bogaardt, Scheurer, van der Voort van Zijp, Arts, van Best, van Schaik, Koolen, Bongaerts, Beumer, Schimmelpenninck en de Voorzitter.

Tegen hebben gestemd de heeren Helsdingen, Hugenholtz, Mendels, ter Laan (Rotterdam), Schaper, Marchant, Oud, ter Laan (den Haag), Sannes, de Zeeuw, Duys, Koster, Troelstra en van Beresteyn.

Art. 3 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Artikel 4, op verzoek van den heer Hugenholtz in stemming gebracht, wordt met 55 tegen 15 stemmen aangenomen.

Vóór hebben gestemd de heeren Rutgers, Engels, Fruytier, van Foreest, Nolens, IJzerman, Patijn, Otto, Jannink, Beckers, Gerretson, de Geer, van Doorn, de Monté ver Loren, Dresselhuys, van Rijkevorsel, Duymaer van Twist, Kolkman, Ruys de Beerenbrouck, van Raalte, van der Molen, Duynstee, van Sasse van Ysselt, Smeenge, de Savornin Lohman, van Vliet, Loeff, de Visser, van Vuuren, Eerdmans, van Groenendael, de Beaufort, Bichon van IJsselmonde, Heeres, Sibinga Mulder, Bogaardt, Scheurer, van der Voort van Zijp, Arts, van Best, van Schaik, Koolen, Bongaerts, Beumer, Schimmelpenninck, Janssen (den Haag), Nierstrasz, Eland, de Wijkerslooth de Weerdesteyn, Knobel, van de Velde, van Hamel, van Gilse, Hubrecht en de Voorzitter.

Tegen hebben gestemd de heeren Mendels, ter Laan (Rotterdam), Schaper, Marchant, Oud, ter Laan (den Haag), Sannes, de Zeeuw, Duys, Koster, van Beresteyn, Teenstra, Troelstra, Helsdingen en Hugenholtz.

De artikelen 5 en 6 worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De VOORZITTER: Mag ik aannemen, dat het amendement van den heer Hugenholtz c. s. op artikel 7 wordt ingetrokken?

De heer HUGENHOLTZ: Ja, Mijnheer de Voorzitter!

De VOORZITTER: Het amendement van den heer Hugenholtz c. s., door de voorstellers ingetrokken zijnde, maakt geen onderwerp van beraadslaging uit.

De artikelen 7 tot en met 9 en de beweegreden worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Het wetsontwerp wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen

EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

ZITTING 1917—1918.

Eindverslag der Commissie van Rapporteurs over de ontwerpen van wet:

1o. nadere voorzieningen ten aanzien van personen tot de krijgsmacht behorende, aan wie langdurige verloven zijn verleend, doch die onder de bestaande wetten onderworpen blijven aan het militaire straf- en tuchtrecht;

2o. nadere voorzieningen aangaande de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling door den militairen rechter.

Bij het afdeelingsonderzoek betuigde men zijne instemming met de wetsontwerpen.

De leden, die principieel de voorwaardelijke veroordeeling als eene instelling van ons recht betreurden, waren toch van oordeel dat, nu die instelling in het civiele strafrecht bestaat, men haar niet wel uit het militaire strafrecht kan blijven weren.

Vastgesteld den 16den April 1918.

DE BOER.
BRESSERS.
VAN DEN BERG.
KRAUS.
STAAL.

In de openbare vergadering van de Eerste Kamer van 18 April 1918 (Handelingen 1917—1918 I blz. 427) is het wetsontwerp zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Het ontwerp is als Wet van 20 April 1918 opgenomen in Staatsblad No. 255 (uitgegeven 13 Mei 1918).

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

ZITTING 1917—1918. — 283.

Nadere voorzieningen ten aanzien van personen tot de krijgsmacht behorende, aan wie langdurige verloven zijn verleend, doch die onder de bestaande wetten onderworpen blijven aan het militair straf- en tuchtrecht.

Bovenvermeld ontwerp van wet is door de Tweede Kamer der Staten-Generaal in openbare behandeling genomen in de vergadering van 20 Maart 1918. (Handelingen blz. 2087 vlg.). De algemeene beraadslaging over dit wetsontwerp is gehouden gelijktijdig met die over wetsontwerp nr. 284 (zie hiervoor blz. 536). De artikelen en de beweegreden zijn zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen, waarna het wetsontwerp eveneens zonder hoofdelijke stemming is aangenomen.

Het eindverslag van de Commissie van Rapporteurs uit de Eerste Kamer over dit wetsontwerp is uitgebracht tegelijk met dat over het ontwerp van wet houdende nadere voorzieningen aangaande de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling door den militairen rechter (Zie blz. 560 hiervoor).

In de openbare vergadering van de Eerste Kamer van 18 April 1918 (Handelingen 1917—1918 I blz. 427) is het wetsontwerp zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Het ontwerp is als Wet van 20 April 1918 opgenomen in Staatsblad No. 254 (uitgegeven 13 Mei 1918).

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 5 Februari 1918.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Raadsman: Mr. P. Fuhri Snethlage.

Het K. B. van 19 November 1917 S. 646 en de daarop gegronde beschikking van den Minister van Waterstaat van 30 November 1917, hebben alleen ten doel om in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden voor het geheele Rijk of voor gedeelten daarvan, onder nader te stellen voorwaarden afwijking mogelijk te maken van de bepalingen van het Motor- en Rijk-wielreglement. Van verandering in de wetgeving in den zin van art. 1, 2e lid, Swb., is dan ook in deze geen sprake.

Is de aangehaalde beschikking van den Minister van Waterstaat al dan niet een algemeene maatregel van bestuur en is zij als zoodanig geldig? (Niet beslist).

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een milicien-korporaal bij de 1ste compagnie Hospitaalsoldaten, appellant van een door den Krijgsraad te Arnhem op 23 October 1917 gewezen vonnis, ter eenre, — voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd tot vrijspraak van appellant wat het onder I te laste gelegde betreft, en tot toepassing van de minimum boete voor het onder II te laste gelegde,

en

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, bij 's Hof's beschikking van 18 December 1917 gemachtigd om dit hooger beroep

voor den Auditeur-Militair bij genoemden Krijgsraad ambtshalve te vervolgen, mitsdien gedaagde ter andere zijde, door wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat de appellant, bij sententie van den Hove, met inachtneming van het genoemde, zal worden verklaard bij het vonnis van den Krijgsraad niet te zijn bezwaard;

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi, en gezien de stukken van het geding;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, heeft terechtgestaan ter zake dat hij te De Bildt op 1 Juni 1917, des namiddags omstreeks 12 uur, over den openbaren weg, Utrechtsche weg,

I. als bestuurder van een rijwiel daarmede heeft gereden, zonder dat het rijwiel voorzien was van minstens één lantaarn, die voorwaarts een helder wit licht uitstraalde;

II. rijdende als voormeld niet op de eerste vordering van G. J. v. d. V., agent van politie, gedaan in verband met de bij of krachtens de Motor- en Rijwielwet gegeven voorschriften, het rijwiel heeft doen stilhouden;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 23 October 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met appellants schuld daaraan, hetgeen aan appellant is te laste gelegd; de aldus bewezen verklaarde feiten heeft gequalificeerd als: „I. als bestuurder van een rijwiel, niet voorzien van minstens één lantaarn, die voorwaarts een helder wit licht uitstraalt, tusschen een half uur na zonsopgang en een half uur vóór zonsopgang, daarmede over een weg rijden;

„II. als bestuurder van een rijwiel niet op de eerste vordering van een der in artikel 16 der Motor- en Rijwielwet genoemde ambtenaren en beampten dat rijwiel doen stilhouden”, en te dier zake appellant heeft veroordeeld tot eene geldboete van drie gulden voor het onder I gequalificeerde feit en tot eene geldboete van vijf gulden voor het onder II gequalificeerde feit, met bepaling, dat die boeten, bij gebreke van betaling, zullen worden vervangen door hechtenis van onderscheidenlijk drie en vijf dagen;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring te recht is geschied, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep het Hof te dezen opzichte tot geen ander inzicht dan dat des eersten rechters geleid, terwijl ook de qualificaties, in het vonnis aan de bewezen verklaarde feiten gegeven, op de wet zijn gegrond;

Overwegende dat wel van de zijde van de verdediging een beroep is gedaan op de omstandigheid, dat het in de eerste plaats te laste gelegde feit heeft plaats gevonden tusschen 28 Mei en 12 Juni 1917,

tusschen welke data de maan zich bevond in eene schijngestalte tusschen eerste kwartier en laatste kwartier, n.l. op 1 Juni 1917 des nachts omstreeks 12 uur, dat is gedurende het tijdperk van één uur na opkomst tot één uur vóór ondergang der maan, en is betoogd, dat alsnu, in verband met het Koninklijk besluit van 19 November 1917, (Staatsblad Nr. 646) en de beschikking van den Minister van Waterstaat van 30 November 1917, gepubliceerd in de Nederlandsche Staatscourant van 1 December 1917, Nr. 282, met betrekking tot dit in de eerste plaats te laste gelegde het beginsel van artikel 1, 2de lid, van het Wetboek van Strafrecht behoort te worden toegepast, maar zulks ten onrechte;

Overwegende dat toch van verandering in de wetgeving in den zin van genoemd wetsartikel niet kan worden gesproken met betrekking tot een Koninklijk besluit — algemeenen maatregel van bestuur — en eene daarop gegronde Ministerieele beschikking, die blijkens de bevoordingen, waarin zij zijn vervat, geenszins beoogen ook maar in eene van de bepalingen van het Motor- en Rijwielreglement eenige verandering aan te brengen, maar enkel bedoelen om in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden, voor het geheele Rijk of voor gedeelten daarvan, onder nader te stellen voorwaarden tijdelijk afwijkingen mogelijk te maken van bepalingen van het Motor- en Rijwielreglement; dat het dan ook duidelijk is, dat aan bepalingen, waarbij afwijking — vrijstelling — van bepaaldelijk genoemde artikelen van het Motor- en Rijwielreglement wordt toegestaan onder voorwaarde, dat de bestuurders van motorrijtuigen, rijwielen en andere rij- of voertuigen bepaalde verplichtingen nakomen, als het zooveel mogelijk de rechterzijde van den weg houden of het zorg dragen, dat de rij- of trekdieren voorzien zijn van geluidgevendende bellen, geene terugwerkende kracht kan worden toegekend, zooals heeft te geschieden bij toepassing van het beginsel van art. 1, 2de lid, van het Wetboek van Strafrecht, maar dat zoodanige bepalingen enkel van toepassing kunnen zijn voor gevallen, die na hare totstandkoming aanwezig zullen zijn; dat hier in het midden kan worden gelaten, dat, zooals in de beschikking van den Minister van Waterstaat aan de bepaling van artikel I van het Koninklijk besluit uitvoering is gegeven, practisch de in die beschikking genoemde artikelen van het Motor- en Rijwielreglement voor bepaalde tijden en onder bepaalde omstandigheden tot nadere aankondiging geheel of ten deele buiten werking zijn gesteld, terwijl evenmin de vraag behoeft te worden beantwoord, of dit Koninklijk besluit en de daarop gegronde Ministerieele beschikking met de beginselen van ons Staatsrecht, bijzonderlijk met het voorschrift van artikel 69, laatste lid, van de Grondwet, wel verenigbaar zijn en of niet alle rechtskracht daaraan behoort te worden ontzegd; dat immers, al aangenomen, dat tegen Koninklijk besluit en Ministerieele beschikking geene gegronde rechtskundige bedenkingen kunnen rijzen, dan nog, als gezegd, dit Koninklijk besluit en deze beschikking zijn gekleed in zoodanigen vorm en ingericht op zoodanige wijze, dat daardoor „verandering in

de wetgeving" niet kan worden geacht tot stand te zijn gekomen;

Overwegende dat, waar ook de straffen, in het vonnis aan appellant opgelegd, staan in goede verhouding tot de door hem gepleegde feiten, appellant met het vonnis niet is bezwaard en dit kan worden bevestigd;

Gezien, behalve de in het vonnis genoemde wets-artikelen, de artikelen 209 en volgende der Rechtspleging bij de Landmacht en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Verklaart appellant niet bezwaard met het vonnis, door den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, op 23 October 1917 ten laste van appellant geweest;

Bevestigt dit vonnis.

De Advocaat-Fiscaal voerde in een soortgelijke zaak aan:

dat ingevolge artikel 2 van de Motor- en Rijwielwet door den Koning bij algemeenen maatregel van bestuur voorschriften worden vastgesteld als in gezegd artikel 2 bedoeld;

dat de eenmaal in voege als voorzeggd vastgestelde maatregel van bestuur uit den aard zal kunnen worden gewijzigd door den Koning bij algemeenen maatregel van bestuur;

dat de wet, die in casu den Koning machtigde om een algemeenen maatregel van bestuur op te stellen, den Koning binnen de grenzen in de wet gesteld tot wetgever heeft gemaakt;

dat indien de wetgever aan de Koningin de bevoegdheid had willen verleen en de algemeene maatregelen van bestuur als bedoeld in art. 2 der Motor- en Rijwielwet ook van Harentwege door den Minister van Waterstaat te doen vaststellen, dit zeker in de wet ware uitgedrukt, gelijk b.v. in de wet van 31 December 1914 (Staatsblad nr. 666);

dat in voorzeggd artikel 2 de wet aan den Koning de bevoegdheid daartoe niet heeft gegeven, noch spruit die bevoegdheid in het algemeen voort uit het karakter van algemeene maatregelen van bestuur, bepalende toch artikel 56 der Grondwet dat het vaststellen van algemeene maatregelen van bestuur berust bij den Koning, zoodat aan de afwijkingen van de bepalingen van het bij algemeenen maatregel van bestuur vastgestelde Motor- en Rijwielreglement, als zijnde die afwijkingen door den Minister van Waterstaat, zij het ook met machtiging van de Koningin, den 30n November 1917 vastgesteld, bindende kracht moet worden ontzegd;

dat die beschikking niet kan doorgaan voor een algemeene maatregel van bestuur, ook al heeft de Koningin den minister eene machtiging verstrekt tot het vaststellen van afwijkingen op het Motor- en Rijwielreglement ;

dat die afwijkingen wel is waar zijn van tijdelijken duur, doch dat zij bestemd zijn om algemeen te werken, vandaar dat zij eigenlijk geen afwijkingen mogen heeten, maar wijzigingen zijn van het Motor- en Rijwielreglement;

dat die beschikking van den minister naar vertooners meening geen dispensatie inhoudt van de bepalingen van het Motor- en Rijwielreglement, omdat specialiteit, die tot het wezen der dispensatie behoort, hier ontbreekt;

dat hier algemeenheid van werking aanwezig is en algemeenheid behoort tot het wezen van den algemeenen maatregel van bestuur;

dat afgezien daarvan, wanneer men zelfs zou mogen aannemen dat er in casu van dispensatie sprake is, 't niet aangaat dat bij een en hetzelfde besluit de Koningin zich dispensatie uitdrukkelijk voorbehoudt, — zooals artikel 69 der Grondwet dit wil — en van de dispensatie gebruik maakt door machtiging aan den minister daartoe te verleen;

dat die machtiging dan eerst kan geschieden wanneer het evenbedoeld voorbehoud overeenkomstig de wet is tot stand gekomen en verbindend is geworden;

terwijl

de verdediger betoogde:

dat zijns inziens de stellingen van appellant onjuist zijn te achten;

dat toch de Koning zijn wetgevende macht ontleent aan de Grondwet en niet, zooals appellant meent, aan de speciale wet en dan binnen de grenzen door die wet aangegeven;

dat weliswaar artikel 109 Grondwet bepaalt, dat de wetgevende macht gezamenlijk door den Koning en de Staten-Generaal wordt uitgeoefend, doch blijkens de volgende artikelen en het afkondigingsbesluit der wetten de Koning zelfstandig wetgever is;

dat derhalve de Koningin zeer zeker de bevoegdheid heeft algemeene maatregelen van bestuur — ook die bedoeld in art. 2 Motor- en Rijwielwet — van Harentwege door een Harer Ministers te doen vaststellen;

dat evenwel al zoude deze leer onjuist zijn, en appellants meening de ware moeten worden geacht, dan toch de gewraakte beschikking van den Minister van Waterstaat van 30 November 1917 voorzeker verbindend is;

dat toch de Koningin den Minister van Waterstaat heeft belast met de uitvoering van Haar besluit van 19 November 1917 Stbl. 646, tot het nemen waarvan Zij alleszins bevoegd was, naar wel niet zal worden betwijfeld;

dat de Koningin bij gemeld besluit de noodzakelijkheid van afwijkingen van bepalingen van het Motor- en Rijwielreglement uitspreekt voor de huidige buitengewone tijdsomstandigheden en Zij wederom ontegenzeggelijk bevoegd is afwijkingen der bepalingen van dat reglement in het leven te roepen;

dat nu de Minister van Waterstaat, de uitvoering van die algemeene maatregel van bestuur bezorgend, bevoegdelijk bepalingen daartoe strekkende geeft en aan deze bepalingen (zooals die vervat in het besluit van 30 November 1917) op dien grond ook verbindende kracht moet worden toegekend;

dat hij met appellant van meening is, dat de door dien minister

d.d. 30 November 1917 vastgestelde bepalingen geen dispensatiebepalingen van het Motor- en Rijwielreglement zijn, dat het vereischte van specialiteit aan die bepalingen ontbreekt;

dat ook gedaagde gesteld zulks ware wel het geval ook niet zou zijn gebaat, daar toch alsdan moeielijk van een verandering in de wetgeving, als bedoeld in art. 1, 2e lid, Wetboek van Strafrecht, de rede zoude zijn;

dat zulks bij de opvatting van ondergeteekende wel het geval is; dat ongetwijfeld, naar 's rechters oordeel, ook ten tijde der (beveerde) overtredding, 2 Augustus 1917, de buitengewone tijdsomstandigheden bedoeld in het Koninklijk besluit van 19 November 1917 Stbl. 646, gelijkelijk aanwezig waren (zooals ook blijkbaar door den krijgsraad werd aangenomen).

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 15 Februari 1918.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselst.

Raadsman: Mr. M. H. de Boer.

Veroordeeling wegens insubordinatie gepleegd tegen een in burgerkleeding gekleed zijnde maréchaussée.

Beklaagde, die niet de onderscheidingsteekenen van korporaal droeg en door zijne meerderen als soldaat werd beschouwd en behandeld, had zich ook als soldaat te gedragen.

Door de ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militaire geëmployeerde te dienen wordt niet alleen het bestaande diensterverband verbroken, maar gaan tevens alle daaraan verbonden of ontleende rechten verloren, zoodat beklaagde, toen hij overeenkomstig de bepalingen van de militiewet weder bij de militie werd ingelijfd, niet meer als korporaal mocht worden beschouwd.

Het betoog van den raadsman, dat beklaagde reeds eerder van de hem ten laste gelegde feiten is vrijgesproken, zijnde immers het ter zake gewezen vonnis door het H. M. G. ten onrechte geaprobeerd onder voorwaarde dat de vrijspraak zou worden veranderd in een buitenbehandeling laten van de zaak, gaat het H. M. G. stilzwijgend voorbij.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een dienstplichtig soldaat bij het 35ste Bataljon Landweer-Infanterie, appellant van een door den Krijgsraad te Arnhem op 10 November 1917 gewezen vonnis, ter eenre, — voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat het den Hove moge behagen het vonnis te vernietigen voor zoover appellant daarbij is veroordeeld en hem alsnog van het in aanhef en onder 1o te laste gelegde vrij te spreken, met bevestiging overigens van het vonnis,

en

den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, bij 's Hof's beschikking van 21 December 1917 gemachtigd om dit hooger beroep voor den Auditeur-Militair bij genoemden Krijgsraad ambtshalve te vervolgen, mitsdien gedaagde, ter andere zijde, door wien schriftelijk ter rolle, bij eisch à minima, is geconcludeerd tot verbetering van het vonnis van den Krijgsraad, wat betreft de vrijspraak onder II, en dat alsnog bij sententie van den Hove, de appellant zal worden schuldig verklaard onder II aan: „het als soldaat plegen van daden „van geweld tegen zijn meerdere in rang”, en deswege veroordeeld tot drie maanden militaire gevangenisstraf; met instandhouding overigens van het beroepen vonnis; dat voorts de teruggave van het overtuigingsstuk zal worden bevolen onmiddellijk na de uitspraak van 's Hof's sententie.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelet op den eisch à minima van den Advocaat-Fiscaal en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen appellant, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, heeft terechtgestaan, ter zake, dat hij in of omstreeks de maand Augustus 1916 te Soest:

I. eene hoeveelheid zink, toebehoorende aan den Staat, althans aan een ander dan aan hem, appellant, heeft weggenomen met het oogmerk zich dat zink wederrechtelijk toe te eigenen;

II. op 8 September 1916, toen hij bij de vervolging van een strafbaar feit op heeterdaad door den maréchaussée 2de klasse T., werd gearresteerd, zich tegen dien meerdere, zijnde ambtenaar, werkzaam in de rechtmatige uitoefening zijner bediening, heeft verzet, door gewelddadig naar hem te schoppen en te trappen, waardoor deze bloedend onder het linkeroog werd verwond, althans hem in voege voorschreven heeft mishandeld;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 10 November 1917 ge-

wezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, het aan appellant in aanhef en onder I te laste gelegde — met den verstande als in het vonnis aangegeven — wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, alsmede appellants schuld daaraan; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als „diefstal” en appellant te dier zake heeft veroordeeld tot twee maanden gevangenisstraf met bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht van 8 tot 18 September 1916 en van 19 September 1916 tot 7 October d. a. v., met ontzegging aan appellant van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren, met vrijspraak van appellant van hetgeen hem in aanhef en onder II is te laste gelegd en met bevel tot teruggaaf van het als overtuigingsstuk gediend hebbende zink aan den commandant der Legerplaats bij Zeist na verloop van acht dagen nadat het geaprobeerde vonnis zal zijn gepronuntieerd;

Overwegende, ten aanzien van het in aanhef en onder I te laste gelegde, dat de bewezen- en schuldigverklaring te recht is geschied, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep het Hof te dezen opzichte tot geen ander inzicht dan dat des eersten rechters geleid; de aan dit bewezen verklaarde gegeven qualificatie op de wet is gegrond en de te dier zake opgelegde hoofd- en bijkomende straf staan in goede verhouding tot den ernst van het in aanhef en onder I te laste gelegde en door appellant gepleegde feit, zoodat het vonnis in zooverre behoort te worden bevestigd;

Overwegende, ten aanzien van het in aanhef en onder II te laste gelegde, dat appellant heeft opgegeven: dat, toen hij op 8 September 1916 zink aan een opkooper verkocht, de maréchaussée B. erbij kwam en hem aanhield; dat hij ontvlucht is en daarop is achterhaald; dat hij dengeen, die hem achterhaalde, en die hem had toegevoepen, dat hij maréchaussée was, heeft geschopt en getrapt;

Overwegende dat door B., maréchaussée 1ste klasse, als getuige onder eede is verklaard: dat hij op 8 September 1916 te Soesterberg, gemeente Soest, appellant aanhield op grond van het vermoeden, dat appellant zich aan zinkdiefstal had schuldig gemaakt; dat appellant vervolgens is ontvlucht en door maréchaussée T. is ingehaald en gegrepen; dat appellant zich tegen T. heeft verzet en getracht heeft zich los te rukken;

Overwegende dat door T., maréchaussée 2e klasse, als getuige onder eede is verklaard: dat hij op 8 September 1916 te Soesterberg tegenkwam den maréchaussée 1ste klasse B., die een soldaat als arrestant bij zich had; dat B. en hij in burger gekleed waren; dat B. hem, getuige, zeide, dat hij mede moest gaan; dat juist op dat oogenblik de arrestant het op een loopen zette; dat het hem gelukte den arrestant te grijpen, die, nadat hij, getuige, zijne qualiteit van maréchaussée had bekend gemaakt, zich verzette door naar hem,

getuige, te schoppen en te trappen, dat hij daardoor onder het linker-oog bloedend verwond werd, hetwelk veel pijn veroorzaakte;

Overwegende dat door bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen, alsmede appellants schuld daaraan, hetgeen hem in aanhef en onder II is te laste gelegd met den verstande, dat de maréchaussée T. door de te laste gelegde handelingen onder het linker-oog bloedend werd verwond;

Overwegende, ten aanzien van hetgeen namens appellant te zijner verdediging is aangevoerd, n.l. dat deze korporaal zoude zijn, zooals het uittreksel uit het stamboek, hem betreffende, aanwijst: dat, nu appellant niet de onderscheidingsteekenen van korporaal droeg en ook door zijne meerderen als soldaat werd beschouwd en dienovereenkomstig werd behandeld, hij zich als soldaat had te gedragen ten opzichte van zijne meerderen en daarbij buiten beschouwing kan blijven de vraag, of appellant op grond van administratieve gegevens als korporaal had behooren te zijn aangemerkt;

Overwegende dat ten overvloede hierbij kan worden opgemerkt, dat appellant, blijkens het hem betreffend uittreksel uit het stamboek, den 18den Augustus 1903 vrijwillig is geëngageerd voor zes jaren en den 8sten Maart 1906 is aangesteld als korporaal-kok; dat appellant bij vonnis van den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, van 26 November 1907, ter zake van het in artikel 138 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande omschreven misdrijf is veroordeeld tot 4 mnd. mil. gevangenisstraf met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militaire geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren; dat hij den 25sten Maart 1913 ingevolge het bepaalde in artikel 100 onder f der Militiewet weder in de sterkte is gebracht, dat door het uitspreken der in artikel 12 van de Wet van 14 November 1879 (Staatsblad Nr. 191) vermelde ontzegging, ingevolge het in dat artikel bepaalde, in verband met artikel 9, 1ste lid, dier Wet, appellant niet alleen van de bestaande dienstbetrekking is ontheven, maar tevens alle rechten daaraan ontleend of verbonden, verloren zijn gegaan en dan ook appellant, toen hij in de sterkte werd gebracht als voormeld, niet meer als korporaal (kok) kon worden aangemerkt; dat in deze voor terugstelling tot soldaat geen reden was, zijnde in de gegeven omstandigheden een dergelijke maatregel niet ter zake dienende; dat, nu niet is gebleken, dat appellant na 25 Maart 1913 tot korporaal is aangesteld, hij derhalve te recht als soldaat is aangemerkt;

Overwegende dat het in aanhef en onder II te laste gelegde en bewezen feit behoort te worden gequalificeerd als: „Als soldaat „zich tegen zijn meerdere in rang met de daad verzetten, in tijd van „vrede en niet voor den vijand”; dat dit feit met militaire gevangenisstraf voor den tijd van veertien dagen behoorlijk wordt geboet;

Overwegende dat door het ingesteld hooger beroep het noodig is

geworden om den termijn, bepaald voor de teruggave der overtuigingsstukken, te wijzigen;

Gezien, behalve de in het vonnis genoemde wets-artikelen, de artikelen 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande; 7 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad Nr. 191) en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, op 10 November 1917 ten laste van appellant geweest, wat betreft de vrijspraak van hetgeen aan appellant in aanhef en onder II is te laste gelegd;

Houdt het vonnis voor al het overige in stand, bijzonderlijk voor zooverre appellant is veroordeeld tot twee maanden gevangenisstraf, met bepaling, dat de tijd, door appellant voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde straf in mindering zal worden gebracht van 8 tot 18 September 1916 en van 19 September 1916 tot 7 October 1916, en voor zooverre daarbij aan appellant het recht is ontzegd om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren;

Bevestigt het vonnis in zooverre, zijnde appellant daarmee niet bezwaard;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, alsmede zijne schuld daaraan, hetgeen aan appellant in aanhef en onder II is te laste gelegd met den verstande als hooger is aangegeven;

Qualificeert dit te laste gelegde en bewezen feit als: „Als soldaat „zich tegen zijn meerdere in rang met de daad verzetten, in tijd van „vrede en niet voor den vijand”;

Veroordeelt appellant deswege tot militaire gevangenisstraf voor den tijd van veertien dagen;

Spreekt appellant vrij van hetgeen hem meer is te laste gelegd, dan bij deze sententie als bewezen is aangenomen;

Beveelt de teruggave van het als stuk van overtuiging gediend hebbende zink aan den Commandant der Legerplaats bij Zeist, onmiddellijk na de uitspraak dezer sententie;

Ontzegt allen anderen eisch.

De verdediger betoogde:

dat appellant reeds, naar hem van wege den secretaris bij den Krijgsraad in het 2e militaire arrondissement officieel is medege-deeld, ter zake van de hem te laste gelegde feiten is vrijgesproken;

dat later bij de behandeling van deze zaak toevallig is gebleken, dat het vrijsprekend vonnis is geaprobeerd, mits de vrijspraak zou worden veranderd in een buiten behandeling laten;

dat door deze approbatie de vrijspraak onherroepelijk is geworden, zijnde immers de voorwaarde waaronder die heeft plaats gehad nietig;

dat immers, naar appellants bescheiden meening, het Hof wel de bevoegdheid heeft bij de approbatie wijzigingen in het vonnis aan te brengen, maar niet de uitspraak zelf te wijzigen, omdat hierdoor eene geheime behandeling der zaak buiten beklaagde om in het leven zou worden geroepen, wat zeer zeker in strijd moet zijn met de bedoeling der wet, te meer daar hierdoor als het ware eene instantie aan den beklaagde wordt ontnomen;

dat bovendien de Krijgsraad door te weigeren eene zaak in behandeling te nemen zich schuldig maakt aan rechtsweigeren, nu art. 193 R. L. uitdrukkelijk voorschrijft, dat de Krijgsraad, die door den garnizoens-commandant van de hoofdplaats des arrondissements is bijeengeroepen, eene beslissing moet nemen naar aanleiding van de telastlegging en eene weigering te beslissen niet op de wet is gegrond;

dat hier wel geene rechtsgeldige verwijzing aanwezig was, maar hetzelfde artikel eveneens uitdrukkelijk zegt, dat in zulk een geval (wanneer er geen recht tot strafvordering aanwezig is) beklaagde moet worden vrijgesproken;

dat nu wel bij de vaststelling van art. 91 Str. er naar alle waarschijnlijkheid niet aan is gedacht, dat de militaire wetten onherroepelijke beslissingen kennen, die in de burgerlijke strafwetten niet onherroepelijk zouden zijn, maar appellant nu ook recht heeft om van dit voor hem gunstige verzuim gebruik te maken;

dat appellant thans wederom door een verkeerden garnizoens-commandant (die te Gorinchem) is verwezen, waar hij te Leerdam in garnizoen was en is;

dat bovendien uit niets is gebleken, dat appellant zich aan diefstal heeft schuldig gemaakt, maar hij evengoed het zink door verduistering of heling en evenzeer te goeder trouw kan hebben verkregen;

en voor antwoord à minima:

dat gedaagde korporaal is (cf. stamboekuittreksel) en dus de maréchaussée T. niet is de meerdere in rang van gedaagde;

dat bovendien niet is gebleken, dat gedaagde wist met een maréchaussée te maken te hebben en dus geen strafbaar feit is komen vast te staan.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.*Sententie van 26 Februari 1918.*

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Advocaat-Fisikaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselst.

Raadsman: Mr. E. G. S. Bourlier te 's Gravenhage.

*Beklaagde bezit zoowel de nationaliteit van Nederlander als van Franschman en is dientengevolge aan tweëerlei dienstplicht onderworpen en is ook zoowel bij de Nederlandsche als bij de Fransche militie ingelijfd.**Aangezien beklagde zijn dienstplicht niet in beide landen te gelijk kon vervullen, moest hij een keuze doen, in welke keuze hij geheel vrij behoort te worden gelaten, zoodat, nu hij er de voorkeur aan heeft gegeven zijn dienstplicht in Frankrijk te vervullen, hij geacht moet worden de reden zijner afwezigheid ten genoegen des rechters te hebben bewezen en hij mitsdien moet worden vrijgesproken van desertie.*

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een milicien-sergeant bij het Depôt-bataljon der IVde Infanterie-Brigade, appellant van een door den Krijgsraad te 's Gravenhage op 18 October 1917 gewezen vonnis, ter eenre, — voor wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, op nader bij pleidooi aan te voeren en te ontwikkelen gronden, dat het den Hove moge behagen, met vernietiging van het vonnis van den Krijgsraad, appellant alsnog van het hem ten laste gelegde vrij te spreken,

en

den Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht, bij 's Hof's beschikking van 11 December 1917 gemachtigd om dit hooger beroep voor den Auditeur-Militair bij genoemden Krijgsraad ambtshalve te vervolgen, mitsdien gedaagde, ter andere zijde, door wien schriftelijk ter rolle is geconcludeerd, dat de appellant, bij sententie van den Hove, zal worden verklaard bij het vonnis van den Krijgsraad niet te zijn bezwaard;

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gehoord de pleidooien, en gezien de stukken van het geding;

Gelet op hetgeen appellant, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in het midden gebracht;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, heeft terechtgestaan ter zake dat hij te Leiden op den 5den Januari 1914, tot welken datum hem uitstel van opkomst was verleend, als verlofganger der militie niet heeft voldaan aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst voor herhalingsoefeningen, zijnde hij op den 24sten Februari 1914 als deserteur afgevoerd, en sedert voortdurend zonder verlof van zijn korps is afwezig gebleven, zijnde hij op 6 of op 9 Juli 1917 door de politie te 's Gravenhage gearresteerd;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij op 18 October 1917 gewezen vonnis, op grond van de bewijsmiddelen, in het vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met appellants schuld daaraan, hetgeen aan appellant is te laste gelegd met dien verstande, dat appellant op 9 Juli 1917 is gearresteerd; het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „eerste desertie in tijd „van vrede, gepleegd door een onderofficier, door als verlofganger „der militie niet te voldoen aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst, opgevolgd door „arrestatie” en te dier zake appellant heeft veroordeeld tot eene militaire detentie van één dag;

Overwegende dat de bewezen- en schuldigverklaring in het vonnis te recht is geschied, hebbende de behandeling van de zaak in hooger beroep het Hof te dezen opzichte tot geen ander inzicht dan dat des eersten rechters geleid; dat echter de Krijgsraad het aldus bewezen feit ten onrechte heeft gequalificeerd als boven is aangegeven nu, naar het oordeel van het Hof, appellant de redenen van afwezigheid ten genoegen des rechters heeft kunnen bewijzen;

Overwegende te dien aanzien:

dat appellant, als geboren te Amsterdam in het jaar 1883 uit aldaar gevestigde ouders van Fransche nationaliteit, ingevolge de destijds van kracht zijnde bepalingen van artikel 5 van het Burgerlijk Wetboek en artikel 1 van de Wet van 28 Juli 1850 (Staatsblad Nr. 44), Nederlander was en den staat van Nederlander heeft behouden ingevolge de overgangs-bepaling van de wet van 12 December 1892 (Staatsblad Nr. 268) op het Nederlandschap en het ingezetenschap;

dat appellant, als geboren uit Fransche ouders, ingevolge het door de Fransche wetgeving gehuldigde afstammingsbeginsel, tevens is van Fransche nationaliteit;

dat appellant, ingevolge artikel 13 van de Militiewet 1901, als binnen het Rijk verblijfhoudend Nederlander voor de militie behoorde te worden ingeschreven en, aangezien voor hem de aangifte

tot inschrijving was verzuimd geworden, op grond van artikel 151 der Militiewet 1901 bij uitspraak van Gedeputeerde Staten zonder loting voor den dienst is aangewezen en op 24 Februari 1903 is ingelijfd in mindering van de lichter van 1903 uit de gemeente 's-Gravenhage;

dat appellant, blijkens bij de stukken overgelegde verklaring d.d. 6 Februari 1918 van den Franschen gezant in Nederland, voor de militie in Frankrijk is ingeschreven voor de lichter 1903 — inscrit sur les listes de recrutement de la classe 1903 de l'armée française (Paris, Dixième arrondissement) — en toegewezen als soldaat aan het 43ste Regiment Infanterie, in garnizoen te Limoges — affecté comme soldat au 43e Régiment d'Infanterie, en garnison à Limoges;

dat appellant dus heeft tweërlei nationaliteit en diensgevolge aan tweërlei dienstplicht is onderworpen geworden;

dat appellant, na hier te lande te zijn ingelijfd en eerst eenige keeren uitsstel van verblijf onder de wapenen te hebben verkregen, in het Nederlandsche leger zijn eersten dienstdienst heeft volbracht; als milicien-sergeant op 9 Maart 1907 met groot verlof is gezonden en van 7 October tot 9 November 1907 wederom onder de wapenen heeft doorgebracht, waarna hij opnieuw met groot verlof is gezonden;

dat appellant, die zich inmiddels te Ledeberg, bij Gent, in België had gevestigd, niet heeft voldaan aan de in de telastlegging omschreven oproeping voor herhalingsoefeningen in het Nederlandsche leger maar wel onmiddellijk gevolg heeft gegeven aan de mobilisatie-oproeping op 3 Augustus 1914 van de Fransche regeering en van dien tijd af onafgebroken in het Fransche leger heeft gediend totdat hij, met verlof van de Fransche leger-autoriteiten, op 17 Juni 1917 naar hier is gekomen en tijdens dat verlof — hetwelk liep tot 10 Juli d.a.v. — op 7 Juli 1917 in den Haag door de politie is aangehouden;

dat, waar men, niet terzelfder tijd zijn dienstplicht hier te lande en dien in Frankrijk kan vervullen, men eene keuze zal hebben te doen, wanneer men op een gegeven oogenblik tot nakoming van een van beide plichten wordt opgeroepen; dat daarbij niet ter zake doet of men op het oogenblik, waarop men in het eene land wordt opgeroepen, in het andere ook actieven dienst zoude hebben te verrichten, omdat men immers, aan de eene oproeping gevolg gevende, zich daardoor niet meer houdt ter beschikking van het andere land en zich in de onmogelijkheid stelt om aan eventueele oproeping van die zijde — de gebeurtenissen in Augustus 1914 hebben doen zien hoe onverwachts zoodanige oproeping kan komen — dadelijk te voldoen; dat, in zoodanig geval, aan den betrokkene algeheele vrijheid behoort te worden gelaten om het ernstig conflict van plichten, dat op hem is komen te rusten tengevolge van de tweërlei nationaliteit, die de verschillende wetgeving hem buiten zijn wil deelachtig heeft doen worden, op te lossen in den zin, die hem de aangewezenen

schijnt en het niet aangaat, hem achterna ten kwade te duiden, dat hij aan dit conflict niet de andere oplossing heeft gegeven;

dat het trouwens van Nederlandsch standpunt moet kunnen worden gebillijkt, dat iemand, als appellant, die, ware hij geboren niet in 1883 maar na het in werking treden van de hoofdzakelijk op het standpunt afstammingsbeginsel gegronde Wet van 12 December 1892 (Staatsblad Nr. 265) op het Nederlandschap en het ingezetenschap, enkel van Fransche en niet tevens ook van Nederlandsche nationaliteit zoude zijn geweest — zich meer Franschman voelt dan Nederlander;

dat dit te sterker spreekt, waar de Militiewetten — 1901, artikel 15, 1o en 1912, artikel 13, 1o. — appellant gelegenheid zouden hebben geschonken, ware hij niet op grond van het thans zoo goed als verlaten territorialiteits-beginsel van onze vroegere wetgeving tevens Nederlander geweest, als tot den Franschen staat behorende voor de militie hier te lande niet te worden ingeschreven en dus aan den dienstplicht hier te lande niet te worden onderworpen;

dat in dit alles dan ook misschien aanleiding had kunnen zijn gevonden en wellicht alsnog aanleiding zoude kunnen worden gevonden om aan appellant, op grond van artikel 21, 1, 7o. der Militiewet, vrijstelling van den dienst bij de militie hier te lande te verlenen, zijnde zijn geval — dubbele nationaliteit uit kracht van een thans in onze wetgeving ternauwernood nog gehuldigd beginsel, met dubbele dienstplicht — als een bijzonder geval aan te merken; ¹⁾

Overwegende dat, waar appellant de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters heeft kunnen bewijzen, hij niet, ingevolge artikel 98 der Militiewet, in verband met de bepalingen omtrent desertie van het Crimineel Wetboek, als deserteur kan worden behandeld, terwijl het ten laste van appellant wettig en overtuigend bewezen feit ook niet valt onder eene andere, door straf te handhaven, bepaling van wet of verordening:

Overwegende dat dus het vonnis van den Krijgsraad, voor zoverre de qualificatie en de strafoplegging betreft, niet in stand kan blijven;

Gezien de artikelen 193, 209 en volgende der Rechtspleging bij de Landmacht en 55 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in Naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Gravenhage, op 18 October 1917 ten laste van appellant gewezen, voor zoverre betreft de qualificatie en de strafoplegging;

Houdt het vonnis voor het overige in stand;

Verklaart niet strafbaar het ten laste van appellant wettig en overtuigend bewezen verklaarde feit;

Spreekt appellant vrij;

Ontzegt allen anderen eisch.

¹⁾ Dit is geschiedt. Zie blz. 516 hiervoor.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 8 Februari 1918.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: C. J. G. de Booy, Mr. H. J. M. Tijssens, Mr. H. W. van Sandick, J. C. H. A. Quack, P. P. C. Collette en N. J. J. van Rijn van Alkemade.

Klagers commandant was bevoegd hem te vergunnen slechts op Zon- en feestdagen te passagieren, daar hij hem, als zijnde vrij van dienst, het passagieren geheel had kunnen ontzeggen.

Klager, wien op grond van de bijzondere tijdsomstandigheden, bij eindiging van zijn dienstverband, geen ontslag uit den dienst was verleend, had, in verband met hetgeen voorkomt in het door hem onderteevende verbintenibiljet, geen recht zijn dienstverband als geëindigd te beschouwen.

Het al dan niet aan klager voorgelezen zijn van de z.g. krijgswaartikelen is niet van belang voor de vraag of hij onderworpen is aan het R. K. W.

Aan klager, die, in stede van zijn natuurlijke raadgevers, d. z. zijne meerderen, een rechtsgeleerde had geraadpleegd en dientengevolge op niet-steekhoudende gronden zijn beklag had doen rusten, wordt, zijne verstandelijke ontwikkeling in aanmerking genomen, wegens verregaande oneerbiedigheid krachtens art. 15 R. Z. straf opgelegd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gezien de klacht van den 3den Januari 1918 van een korporaal-torpedomaker, dienende aan boord van Hr. Ms. „Triton” over de straf van drie dagen scheepsarrest, hem op 2 Januari 1918 opgelegd door zijn commandant, een luitenant ter zee der 2e klasse wegens: „Misbruik gemaakt van een hem verleende bijzondere vergunning om op Zon- en feestdagen te mogen passagieren, terwijl hij vrij van dienst was, door op een werkdag naar den wal te gaan”;

Gezien de stukken van het gehouden onderzoek;

Gehoord: klager;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht;

Overwegende dat de straf, waarover beklag, aan klager is opgelegd, omdat hij op Maandag 31 December 1917 naar den wal is gegaan, terwijl aan hem, als vrij van dienst zijnde, alleen bijzondere vergunning was verleend om op Zon- en feestdagen te mogen passagieren;

Overwegende dat uit het gehouden onderzoek is gebleken;

dat klager op den 19den December 1917 vrij van dienst werd wegens een ongemak aan een zijner voeten;

dat klager den volgenden dag aan den hem behandelenden officier van gezondheid vroeg om op Zon- en feestdagen te mogen passagieren om die dagen in rust bij zijn familie te kunnen doorbrengen;

dat klagers commandant (strafoplegger) dit verzoek inwilligde, in verband met klagers vroeger uitmuntend gedrag, alhoewel zijn plichtsopvatting in den laatsten tijd belangrijk te kort schoot;

dat klager, niettegenstaande hem door den onderofficier van de wacht (uitkijk) werd gezegd, dat hij op het wachtbriefje was gezet voor „niet passagieren”, toch op Maandag 31 December 1917 van boord is gegaan;

Overwegende dat klager bij het onderzoek door Officieren-Commis-sarissen en bij zijn verhoor voor het Hoog Militair Gerechtshof heeft erkend de in de strafreden genoemde overtreding te hebben begaan, en als zijne verontschuldiging heeft opgegeven, dat hij meende, dat de commandant van Hr. Ms. „Triton” niet het recht had zijne vrijheid te beperken, in zooverre, dat hij, vrij van dienst zijnde, slechts op Zon- en feestdagen en niet op werkdagen mocht passagieren, en evenmin het recht had hem te straffen, daar hij overtuigd is niet te zijn onderworpen aan het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Water, omdat de krijgsartikelen hem nooit zijn voor-gelezen vóór den 30sten December 1917, op welken datum zijn dienstverband is geëindigd;

en verder, dat hij omtrent deze aangelegenheid een rechtsgeleerde heeft geraadpleegd;

Overwegende dat klagers commandant de bevoegdheid had om klager te vergunnen om slechts op Zon- en feestdagen te passagieren, daar hij hem, als zijnde vrij van dienst, het passagieren geheel had kunnen ontzeggen;

Overwegende dat ook klagers andere bezwaren allen grond missen, daar in het door hem op 7 October 1909 onderteevende, op verzoek van het Hoog Militair Gerechtshof overgelegde verbintenisbiljet o.a. voorkomt de volgende zinsnede: „Voor het geval, dat bij de eindiging van dit dienstverband de omstandigheden niet toelaten om mij uit den dienst te ontslaan, verbind ik mij in 's Rijks zeedienst te blijven tot het tijdstip, waarop mij de ontslagbrief kan worden uitgereikt;

Overwegende dat de in deze zinsnede bedoelde omstandigheden op 30 December 1917 bestonden door het oorlogsgevaar waarin Neder-land op dien datum nog altijd verkeerde;

Overwegende dat klager derhalve geen recht had om zijn dienst-verband op 30 December 1917 als geëindigd te beschouwen;

Overwegende dat klager, die vrijwillig bij 's Rijks zeedienst diende, ingevolge de artikelen 2 en 11 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, in verband met artikel 30 van het Regle-ment van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Water onderworpen was aan laatstgenoemd reglement, terwijl het al of niet aan hem voor-gelezen zijn van de z.g. krijgsartikelen daaraan niets afdoet;

Overwegende ten overvloede, dat in het door klager onderteevende, hooger genoemde verbintenisbiljet voorkomt:

„Ik beloof gehoorzaamheid aan mij door mijne meerderen gegeven bevelen en onderwerping aan de krijgstucht”;

Overwegende dat klager wel heeft opgegeven, dat hij niets meer weet van hetgeen hij in 1909 heeft onderteekend maar dat dit verweer hem niet kan baten, daar iemand van de verstandelijke ontwikkeling, die hij als korporaal-torpedomaker moet bezitten en volgens de beoordeelingen in zijn conduiteboekje ook bezit, indien hij niet meer weet, wat hij bij zijne verbintenis heeft onderteekend gelegenheid te over heeft om zich daarvan op de hoogte te stellen, alvorens ongegronde beweringen, die verbintenis betreffende, te berde te brengen;

Overwegende dat uit al het bovenstaande blijkt, dat klager zich heeft schuldig gemaakt aan hetgeen hem in de strafreden is te laste gelegd, hetwelk strafbaar is ingevolge artikel 14 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Water;

Overwegende dat klager daarvoor te recht en niet te zwaar is gestraft, terwijl de strafreden de gepleegde overtreding juist omschrijft;

Overwegende dat klager, indien hij in twijfel verkeerde omtrent zijne rechten zich daaromtrent tot zijne natuurlijke raadgevers (zijne superieuren) had kunnen vervoegen, welke hem dan de onjuistheid zijner bezwaren zouden hebben leeren kennen, en nu hij dit niet deed, zijn beklag, op dergelijke, niet steekhoudende, gronden, lichtvaardig en daardoor, zijne verstandelijke ontwikkeling in aanmerking genomen, verregaand oneerbiedig is;

Krachtens artikel 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie, in verband met de artikelen 12—15 der Rechtspleging bij de Zeemacht, beschikkende op de ingediende klacht;

Verklaart de klacht zoodanig ongegrond en lichtvaardig, dat zij niet anders dan aan eene verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven;

Straft klager deswege met drie dagen scheepsarrest;

Bepaalt, dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager, een aan straffer en een aan den Advocaat-Fisikaal.

I N H O U D.

	Blz.
Aan de lezers	1
Aanhouding van smokkelaars door militairen	255
Advies. Zie Auditeur-militair.	
Advocaten. Toelagen aan advocaten-raadslieden van militaire beklaagden 23, 102, 195,	290
Advocatenblad. Het —. Aankondiging	410
Afstandsberekening bij schadeloosstelling voor reiskosten aan getuigen	109
Approbatie van beschikkingen in klachtzaken	492
Arrest. Voorloopig — van militaire beklaagden	97
Arrestant. Ontvluchting van een — ten gevolge van onvol- doende toezicht	362
—, Schuld bij ontvluchting van een —, bewaakt door ge- wapend of ongewapend personeel	406
—, Opleggen van krijgstuuchtelijke straf aan een naar den krijgsraad verwezen —	406
—, Nemen van maatregelen bij verzet gepleegd door een — tegen zijn inarreststelling	406
—, Vervoer van arrestanten	513
Auditeur-militair. Bij verwijzing naar den krijgsraad, in af- wijking van het advies van den —, behoeft diens advies niet opnieuw gevraagd te worden	136
—, Mededeeling aan den — van strafbare feiten door mili- tair en gepleegd	513
Bedreiging met zware mishandeling gepleegd door een ambtenaar	226
Beleedigen. Met woorden — van zijn meerdere in rang	40
—, Alsvoren gepleegd door een reserve-eerste-luitenant tegen een kapitein van het V. M. A. K.	378
Beraadslaging en beslissing over het bewezene of niet be- wezene der feiten moet voorafgaan aan — en beslissing over de qualificatie	466
Beroep op een hogere autoriteit na beslissing van den com- mandant op een klacht is niet toegelaten	282
Bevelschrift tot bijeenkomen van den krijgsraad. Gevolgen van niet- of van onregelmatige beteekening van het — . 234,	528
Bevoegdheid. De militair, die door misbruik van gezag een „commun delict” heeft uitgelokt en de burger, die dat delict pleegde zijn in éénzelfde „commun delict” betrokken	42

Bevoegdheid. De uitdrukking „personen” welke terecht staan voor den burgerlijken rechter” in art. 14 C. W. L. betekent enkel „burgerpersonen”. De verwijzing van militairen naar den burgerlijken rechter mag niet afhankelijk worden gesteld van het vervolgd worden of kunnen worden van de burgerpersonen door de burgerlijke justitie	76
— in geval van mishandeling van een burger door een militair bij gelegenheid eener onderlinge vechtpartij van dien militair met verschillende burgers of van verschillende burgers onderling	94
— Burgerlijke of militaire rechter	106
— De krijgsraad verklaart zich onbevoegd om over den persoon van gedaagde te erkennen, omdat niet is gebleken, dat hem bij of na zijne inlijving de mededeeling is gedaan, dat hij onder de militaire tucht staat. Deze beslissing vernietigd door H. M. G.	120
— van den militairen rechter in verband met eene beweerde, ten onrechte plaats gehad hebbende inschrijving voor den landstorm	264
— van het H. M. G. van een klachtzaak kennis te nemen	274
— in geval van mishandeling van één en dezelfde persoon door een militair en een niet-militair. Een beslissing omtrent de — van de rechtbank is noodig, indien beklagde beweert, dat hij is milicien met onbepaald (klein) verlof	396
— met betrekking tot personeel van een marine-batterij	485
— Bestrafing van de overtreding van het verbod om te rooken in een afdeling van een spoorwegrijtuig behoort tot de — van den krijgsraad; krijgstuchtelijke afdoening is niet geoorloofd	492
— De militaire rechter is eerst dan onbevoegd om over militairen recht te spreken, wanneer de burgerlijke personen, bedoeld in art. 14 C. W. L., terecht staan voor den burgerlijken rechter	496
— van den H. R. tot beslissing van een jurisdictiegeschil tusschen het H. M. G. en een Gerechtshof. Wanneer de burgerpersonen, bedoeld in art. 14 C. W. L., niet vervolgd kunnen worden is de militaire rechter bevoegd van het door den militair gepleegde feit kennis te nemen	503
Bewijs. Aanvulling van de bewijsmiddelen	339, 368
Bewijskracht van een extract-journaal	438
Bezwaarschrift. Wijze van indienen van een —	29
Boer. Mr. M. H. de —. Overzicht Jurisprudentie H. M. G. (Januari en Februari 1918)	528
Buitenlandsche rechtspraak. Militaire rechtspleging in den vreemde. Maatregelen genomen tijdens den duur van den tegenwoordigen oorlog	7

	Blz.
Commissie. Benoeming lid, tevens tweede secretaris van de — voor de invoering van het W. v. M. Sr. en van de W. o. d. K.	202
Commun delict. Wat te verstaan onder een —	512
Compagnies-commandant. Afdoening van krijgstuuchtelijke overtredingen door een waarnemend —	29
Connexiteit. Zie bevoegdheid.	
Deserteur. Afvoering als —. Strekking van art. 19 Land- stormwet (art. 36 Landweeerwet, art. 98 Militiewet 1912) .	127
Desertie. Herhaling bij —	20
— Invloed van vrijwillige terugkeer binnen 4 weken na ach- terblijven van verlof. Art. 160 C. W. L. behoort te worden beperkt tot gevallen van eerste —	50
—. Beklaagde was bij terugkeer in zijn garnizoen aan het station gearresteerd, omdat hij zonder verloopas of vervoer- bewijs reisde. Aangenomen dat hij vrijwillig is teruggekeerd	62
—. Schuldigverklaring aan „derde desertie” kan niet volgen wanneer ter zake van „tweede desertie” een krijgstuuchte- lijke straf is opgelegd	148
— van de wacht. De strafbepaling van art. 149 C. W. L. is tegenover die van art. 136 C. W. L. te beschouwen als een bijzondere strafbepaling	336
—. Vrijspraak van een landstormplichtige, die niet wist, dat hij bij den landstorm was ingeschreven	365
—. Veroordeeling wegens achterblijven van verlof, terwijl het extract-journaal spreekt van achterblijven van „permissie”	438
—. Vrijspraak van een beklagde, behoorende tot de Eerste Werklieden-compagnie, die niet te werk was gekomen bij de Artillerie-inrichtingen te Zaandam	477
—. Jurisprudentie betreffende —	528
— Vrijspraak. Redenen van afwezigheid ten genoegten des rechters bewezen nu beklagde zoowel in Frankrijk als in Nederland dienstplichtig is	574
Deskundigen. Rapport van — betreffende een beklagde lijdende aan hysterie	324
Diefstal. Vrijspraak. Wel is bewezen dat beklagde het goed van een ander heeft ontvangen, maar niet dat hij het heeft weggenomen	65
— j ^o . art. 44 Swb. of ontvreemding van goederen (art. 199 C. W. L.)	70
— in het slaapkwartier, of —, of — j ^o . art. 44 Swb.	236
— van een Riiksdelen valt onder art. 310 Swb. en onder art. 194 C. W. L.	252
— j ^o . art. 44 Swb.	314
— door drie vereenigde personen	373
— in de chambrée	463, 528

	Blz.
Dienstplicht. De burgerlijke — in de verschillende landen	203
Dienstplichtigen met klein verlof	23, 102
— Gewetensbezwaren van —	193, 195, 290, 294
— Rechtsmacht over — met langdurig verlof. Zie Wetgeving.	
Dienstverband. In dienst blijven na eindiging —	578
Dienstweigering	193, 195, 290, 294
— Niet opvolgen van de order voorwaarts gegeven na het signaal „attaqueeren”	232
— Alsvoren van de order een corvée te verrichten gepleegd door een geïnterneerde	466
— Weigering om dekens uit te kloppen uit vrees voor besmetting	528
— Niet als — beschouwd:	
Niet voldoen aan de door een meerdere gegeven order om zijn naam op te geven door een mindere verdacht van het plegen van een krijgstuuchtelijke overtreding	56
De weigering om zijn uitrusting om te hangen en te komen exerceeren, welke exercitie als straf is gelast	319
Dier. Wederrechtelijk dooden van een —	239
— Onvoldoende zorg dragen voor het onschadelijk houden van een gevaarlijk —	358
— Wederrechtelijk beschadigen van een —	368, 373
Doen plegen. In de telastlegging, waarbij is uitgegaan van de gedachte dat gedaagde het strafbaar feit heeft uitgelokt, kan niet liggen opgesloten dat gedaagde het feit heeft —	42
Dooden. Wederrechtelijk — van een dier	239
Dreigen. Met gebaren — van zijn meerdere in rang	528
— Met woorden — van zijn meerdere in rang. De bedreiging gekleed in den vorm van een uitdaging	40
Dwaling in het recht	528
Dwingen. Als ambtenaar door misbruik van gezag anderen — iets te doen, of oplichting, of verduistering	255
Extract-journaal. Bewijskracht van een —	438
Garnizoens-commandanten. Aanwijzing van autoriteiten als — in verband met het recht tot verwijzing naar den krijgsraad	528
Gearresteerde. Beteekenis van „—” in art. 97 C.W.L. 362, 406, 528	
Geneeskundige behandeling. Vordering wegens onoordeelkundige en onzorgvuldige —	190, 498
Gerechtskosten in strafzaken	98, 109
Gevangenisstraf en militaire detentie (J. H. Heslinga)	111
Geweer. Weigering van een schildwacht om zijn — af te geven aan zijn commandant	166
— Trekken van het — tegen zijn meerdere in rang	528
Gewetensbezwaren van dienstplichtigen	193, 195, 290, 294

Gezag. Aanwijzing van de autoriteiten door welke het militair — (bedoeld in art. 7 van de Oorlogswet) kan worden uitgeoefend	3
— Uitoeffenen van militair —; bekendheid met de daaraan verbonden bevoegdheden	6, 35
— Gedeeltelijke overdracht van het militair —; een op grond daarvan uitgevaardigde militaire verordening mist verbindende kracht	59
— Verbindbaarheid van verordeningen van het militair — .	248
Gift. Doen van een — aan een ambtenaar naar aanleiding van hetgeen door dezen in zijne bediening in strijd met zijn plicht is nagelaten	120
Grens. Verboden verblijf in gebied langs de —	125
Handtekening-stempel. Onbevoegd gebruik maken van een —	314
Heling	339
Herhaling bij desertie	20
— van misdrijf	518
Heslinga. J. H. —. Gevangenisstraf en militaire detentie	111
Hoeven. Dr. H. van der — Jr. De psychopathen in het leger	521
Hooger beroep. Een ingesteld — tegen een vonnis in zijn geheel is voor zoover dat vonnis een vrijspraak inhoudt, niet ontvankelijk	131, 142, 236
Hoog Militair Gerechtshof. Na vernietiging van de beslissing van den krijgsraad, waarbij deze zich onbevoegd verklaarde, houdt het — de zaak aan zich en doet haar af	120
— De werkzaamheden van het —	199
Huwelijk van maréchaussées zonder toestemming	299
— Weigering van verlof aan een onderofficier om in het — te treden	515
Hysterie. Vrijspraak van een beklagde lijdende aan — Rapport van de deskundigen	324
Insubordinatie. Zie beleedigen, dreigen, slaan, verzet, enz.	
Interneeren. De voorschriften voor het onderzoek van krijgstuichelijke overtredingen gelden ook voor geïnterneerde militairen	172
— Verbindbaarheid van de regeling der onderlinge rangverhouding tusschen Nederlandsche en vreemde militairen. Uitvoering van art. 1 der wet van 31 December 1914 S. 666	466
Invoeringswet militair straf- en tuchtrecht	518, 536
Jachtvertredingen. Samenloop bij —	244
Jagtwet. Qualificatie bij schuldigverklaring aan het delven van konijnen	162
— Een bij het delven van konijnen gebruikte spade valt niet onder de voorwerpen die ingevolge art. 45 — in beslag genomen mogen worden	162

	Blz.
—. Wijziging van de bepalingen van de — door het militair gezag	448
Jurisdictiegeschil 195,	290
—. Bevoegdheid van den H. R. tot beslissing van een — tusschen het H. M. G. en een Gerechtshof	503
Jurisprudentie. Overzicht — H. M. G.	519
—. Overzicht — H. M. G. Januari en Februari 1918 (Mr. M. H. de Boer)	528
Kempen. P. A. — Benoeming tot lid, tevens tweede secretaris van de commissie voor de invoering van het W. v. M. Sr. en van de W. o. d. K.	202
—. Voorwaardelijke veroordeeling van militairen bij de zee-macht in de Vereenigde Staten van Amerika	217
Klacht (Reclame). Uit den enkelen wensch om te „reclameeren” blijkt niet bij wie de gestrafte zich wensch te beklagen	29
—. Klager meende niet te kunnen klagen over de straf, maar alleen over de strafreden. De krijgsraad beschouwt de — beide te betreffen	166
—. Aan strafoplegging behoort een behoorlijk onderzoek vooraf te gaan 172,	494
—. Recht van bestraffing door de hogere militaire autoriteit in geval van lichtvaardig beklag. In casu is tweemaal gestraft voor hetzelfde feit	176
—. Termijn voor het indienen van een — bij den militairen rechter, na voorafgaand beklag bij de hogere militaire autoriteit	182
—. Voordat straf wordt opgelegd moeten de betrokken schepelingen mondeling worden gehoord	269
—. De krijgsraad mag zijn onderzoek niet beperken tot de vraag of klager ten onrechte volgens het R. K. L. is gestraft, maar moet bij bevestigende beantwoording van die vraag e.q. zelf een wettige straf opleggen	487
Klachtzaken. Onderzoek van —. Hoe te handelen indien een lid van de commissie van onderzoek onjuistheden ontdekt in de door den commandant ingediende memorie	33
—. Statistische gegevens betreffende —	403
Klachtzaken (Behandelde). Uitvallen of achterblijven bij een oefening wegens pijnlijkheid in de voeten 81,	274
—. In een verzoekschrift om den regimentscommandant te spreken feiten vermelden, die indien zij juist waren bij dien commandant een ongunstig oordeel over verschillende meerderen zouden vestigen	88
—. Niet nakomen van een belofte om tot de erkenning van een natuurlijk kind over te gaan	91
—. Weigering van een schildwacht om zijn geweer af te geven aan zijn commandant	166

	Blz.
—. Ontvangen van twee opvolgende met elkander strijdige orders	174
—. Onkrijgstuchtelijke uitlatingen van een sergeant over het brengen van den militairen groet	179
—. Niet opvolgen van een order, omdat deze geacht werd onbevoegd te zijn gegeven	183
—. Uit ontevredenheid over een beslissing van den commandant pogingen aanwenden om schepelingen over te halen een verzoek in te dienen om van verdere deelneming aan het dilettanten-muziekkorps te worden ontheven	184
—. Stellen van een vraag aan een sergeant-ziekenverpleger, welke deze niet mocht beantwoorden	267
—. Verstrekken van inlichtingen aan een verslaggever van een dagblad	277
—. Op ongepaste wijze aandringen bij den commandant op een commissie van onderzoek en het zich rechtstreeks wenden tot den admiraal met verzoek een onderzoek der zaak te gelasten	282
—. Onnoodig opnemen van een medische, na onderzoek bovendien onjuist gebleken, beoordeeling van rapporteur in de beantwoording van een nota betreffende een rapport	285
—. Handelen in strijd met een bestaande order en deelnemen aan een afscheidspartij op gebied dat door een der belligerenten is geoccupeerd	387
—. Verregaande zorgeloosheid ten opzichte van het bewaren van zeer geheime archiefstukken	391
—. Op ongepaste onmilitaire wijze zijn ontevredenheid uiten en zich ongepast uitlaten over den commandant	487
—. Rookten in een afdeeling van een spoorwegrijtuig, waar zulks is verboden	492
—. Misbruik maken van een bijzondere vergunning om op Zon- en feestdagen te passagieren	578
Konijnen. Qualificatie bij schuldigverklaring aan delven van —	162
Korpscommandant. Gezag van —	2
Krämer, Mr. Dr. R. E. —. Rechtspositie der leden van het Vrijwillig Militair Automobiel-korps	418
Krijgsartikelen. Overlegging aan den kriegsraad van een stuk waaruit blijkt dat den beklaagde de — zijn voorgelezen	406
—. Het al dan niet voorgelezen zijn van de — is niet van belang voor de vraag of klager onderworpen was aan het R. K. W.	578
Kriegsraad. Presidenten-plaatsvervangers van kriegsraden 195	290
—. Benoeming president — te 's Gravenhage	200
Kriegstuchtelijke bestraffing. Na verwijzing naar den kriegsraad moet de vraag of met — van het te laste gelegde had kunnen zijn volstaan buiten beschouwing blijven	474
—. Rookten in een afdeeling van een spoorwegrijtuig waar zulks is verboden, is niet vatbaar voor —	492

	Blz.
Krijgstuchtelijke overtredingen. Overhaasting bij het behandelen van —. Afdoening van — door waarnemende compagnies-commandanten	29
— Aan bestraffing van — moet een behoorlijk onderzoek voorafgaan	172, 269
— Onderzoek van —, gepleegd naar aanleiding van een beslissing door den commandant genomen op een ingediende klacht	282
Krijgstuchtelijke straffen. Zie straffen.	
Landstorm. Beweerde onrechtmatige inschrijving voor den —, zijnde de ingeschrevene Duitscher van geboorte	264
Landstormplichtige. Voor opkomst in werkelijken dienst is ten aanzien van een — eene oproeping bij openbare kennisgeving voldoende	354
— Vrijspraak van desertie van een —, die niet wist, dat hij bij den landstorm was ingeschreven	365
Landstormwet. Strekking van art. 19 —	127
Landweer. Ontheffing van dienst bij de — wegens dubbele nationaliteit	516
Landweerwet. Strekking van art. 36 —	127
Lichamelijk letsel. Door schuld veroorzaken van — waardoor iemand tijdelijk in de uitoefening van zijne beroepsbezigheden is verhinderd. Vrijspraak op grond van art. 24 Motor- en Rijwielwet	131
Lokhorst. M. van —. De achterstand bij de militaire Justitie	411
Maréchaussées. Huwelijken van — zonder toestemming	299
Meineed	471
Militaire detentie. Gevangenisstraf en —. (J. H. Heslinga)	111
Militaire Justitie. De achterstand bij de —. (M. van Lokhorst)	411
Militaire rechtspraak	195, 290
Militaire rechtspleging tijdens de mobilisatie	5, 289
— in den vreemde. Maatregelen tijdens den duur van den tegenwoordigen oorlog genomen	7
— in Nederlandsch-Indië. Tenuitvoerlegging van sententies, door het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië in hooger beroep van vonnissen van zee krijgsraden geweest	98
— Bevordering van een behoorlijke uitvoering in Nederlandsch-Indië van sommige bepalingen van de R. Z.	100
Militair strafrecht. Invoering van het nieuwe militaire straffen tucht recht	20, 402, 518, 536
Militie. Vrijstelling van dienst bij de —: nadat deze eerst niet was toegestaan, omdat ten gevolge van een verzuim de vereischte bewijsstukken niet tijdig waren ingezonden	104
wegens dubbele inschrijving	104, 401

	Blz.
wegens het niet hebben van de vereischte lengte waarvan geen mededeeling was gedaan aan den keuringsraad	104
aan iemand die was ingeschreven, terwijl hij in Transvaal woonde	401
wegens eigen vrijwillige dienst, nadat de militieraad de vrijstelling had geweigerd	401
aan iemand die tijdig een vrijwillige verbintenis bij het reserve-kader had willen aangaan, maar werd afgekeurd, doch later werd goedgekeurd en tot zoodanige verbintenis werd toegelaten	401
—. Onderzoek van bezwaren tegen deelneming aan de loting voor de —	264
—. Inlijving bij de — in strijd met art. 36 militiewet	528
Misbruik van gezag. Zie uitlokken en dwingen.	
Mishandeling of poging tot zware —	442
Mobilisatie. Militaire rechtspleging tijdens de —	5, 289
Motor- en rijwielwet. Vrijspraak op grond van art. 24 — in een geval van aanrijding, waardoor iemand lichamelijk letsel heeft gekregen	131
—. Handhaving der —	195, 290
—. Van rechtswege ophouden te gelden van een plaatselijke politieverordening ten gevolge van het tot stand komen van de —	349
—. Verplichting tot uitwijken op een rijwielpad	482
Motor- en rijwielreglement. Tijdelijke afwijkingen van het —	563
Nationaliteit. Dubbele —	516, 574
Natuurlijk kind. Niet-nakomen van de belofte om een — te erkennen	91
Nederlandsch-Indië. Zie militaire rechtspleging	
Nietigverklaring van de beschikking tot verwijzing	146
— (van een gedeelte) van de telastlegging	155, 351
Non bis in idem. Veroordeeling ter zake van hetzelfde feit door Arr. Rechtbank en Krijgsraad te Arnhem	140
—. Beroep op dezen regel door H. M. G. stilzwijgend voorbij gegaan	568
Onderluitenant. Strafbevoegdheid van een —, waarnemend compagnies-commandant	280
Onderzoek van klachtzaken	33
— van krijgstuchtelijke overtredingen	166
Ontvluchting van een arrestant	362
—. Schuld bij — van een arrestant	406
Ontvreemding van goederen (art. 199 C. W. L.), of diefstal j ^o . art. 44 Swb.	70
— van vleesch door een soldaat, werkzaam bij het uitdeelen van vleesch uit een etappentrein	118
—. Poging tot — van eenig karzerneringsgoed	252

	Blz.
Ontzegging. Gevolgen van — van het recht om bij de gewapende macht te dienen	568
Oorlogswet. Aanwijzing van de autoriteiten door welke het militair gezag (bedoeld in art. 7 van de —) kan worden uitgeoefend	3
— Bekendheid van officieren met de hun krachtens de — toekomende bevoegdheden	6
— Verband tusschen de — en een verordening van den Territorialen Bevelhebber in Overijsel	45, 248
— De verordening van het militair gezag houdende verbod om bepaalde goederen in voorraad te hebben steunt op art. 35 niet op art. 22 van de —	333
— Bevoegdheid van het militair gezag tot wijziging van de bepalingen van de Jagtwet	448
Oplichting. Vrijspraak. Beklaagdes handelingen hebben er wel toe geleid, dat hij als verloofde van een meisje werd aangenomen, maar hebben haar en hare familie er niet toe bewogen hem verschillende bedragen in geld af te geven	142
— of verduistering, of als ambtenaar door misbruik van gezag anderen dwingen iets te doen	255
Order. Ontvangen van twee opvolgende met elkander strijdige orders	174
— Niet-opvolgen van een —, welke geacht werd onbevoegd te zijn gegeven	182
Overmacht	528
Overtredingen. Berechting van — door militairen gepleegd 195,	290
Pensioenwet. Aansprakelijkheid op grond van de artt. 1401 en vlg. B. W. naast de verplichting den staat opgelegd bij de — voor de Landmacht 1902	190, 498
Plaatselijke Commandanten. Verwijzing naar den krijgswet	528
Poging. Onvoldoende telastlegging bij — tot diefstal	155
— tot ontvreemding van eenig kazerneeringsgoed is niet strafbaar	252
Politiehond. Verdediging tegen een aanval van een —	368, 373
Politiekamer. Bij het opleggen van de straf van — komt geen autorisatie te pas	280
President. Benoeming — krijgswet te 's Gravenhage	200
Presidenten-plaatsvervangers van krijgsraden	195, 290
Provoosthuis. Vaststelling reglementen Marine — te Willemsoord	200
Psychiatrisch onderzoek van naar den krijgswet verwezen beklagden in Nederlandsch-Indië	297
Psychopathen. De — in het leger. (Dr. H. van der Hoeven Jr.)	521
Qualificatie. Aan de beraadslaging en beslissing over de — moet vooraf gaan beraadslaging en beslissing over het bewezene of niet bewezene der feiten	466

	Blz.
Raadsman. Toelagen aan advocaten-raadslieden van militaire beklaagden	23
— Toevoeging van raadslieden	25
Rangverhouding. De gemeenschappelijke beschikking van de Ministers van Marine en van Oorlog tot regeling van de onderlinge — tusschen Nederlandsche en vreemde militairen is bevoegdelyk gegeven	466
Rechtsgeleerde studie bij de Zeemacht	105
Rechtspleging bij de Zeemacht. Bevordering van een behoorlijke uitvoering in Nederlandsch-Indië van sommige bepalingen van de —	100
Rechtswegering	568
Reclame. Zie klacht.	
Reglementen. Vaststelling — voor het Marine-Provoosthuis te Willemsoord	200
Reiskosten. Toeschatting van — aan getuigen	109
Rijwielovertredingen. Samenloop bij —	299
Rijwielpad. Een — is te beschouwen als een afzonderlijken weg	482
Samenloop van jachtovertredingen	244
— Art. 194 C. W. L. is met betrekking tot art. 310 Swb. te beschouwen als een bijzondere strafbepaling	252
— van rijwielovertredingen	299
— Verwijzing naar den krijgsraad voor een feit dat tevens een krijgstuuchtelijke overtreding oplevert	474
Schadevergoeding. Vordering van — wegens onoordeelkundige en onzorgvuldige geneeskundige behandeling	190, 498
Schieten door een schildwacht op een ontvluchtende arrestant — door militairen, die aangehouden personen begeleiden	406 516
Schildwacht. Weigering van een — om zijn geweer af te geven aan zijn commandant	166
— Schieten door een — op een ontvluchtende arrestant	406
Slaan van zijn meerdere in rang gepleegd door een reserve-eerste-luitenant tegen een kapitein van het V. M. A. K.	378
Slooten. Mr. G. van — Azn. Benoemd tot president van den krijgsraad te 's Gravenhage	200
Smokkelaars. Bevoegdheid van militairen om — aan te houden	255
Statistiek. De werkzaamheden van het H. M. G.	199
— Statistische gegevens betreffende klachtzaken	403
— Militair-rechtelijke —	404
Strafbare feiten. Mededeeling van den Auditeur-Militair van — door militairen gepleegd	513
Strafbevoegdheid van vlootvoogden	83
— van den Chef van het Militaire hospitaal te Soerabaja	269
— Een onderluitenant van het leger in Ned.-Indië, waarnemend compagnies-commandant is niet bevoegd tot het opleggen van krijgstuuchtelijke straffen	280

	Blz.
Strafexerceeren. Weigering om te komen —	319
Strafmaat. Bij de bepaling van de straf rekening gehouden met een te voren wegens hetzelfde feit opgelegde krijgstu- chtelijke straf	466
Strafreden. Omschrijving van de — wanneer een krijg- stuchtelijk vergrijp valt onder art. 28 R. K. W.	184
— De toevoeging aan de — „(auditeur-militair gehoord)” maakt geen deel uit van die —	391
— Niet alleen de opgelegde straf maar ook de — moet den gestrafte worden medegedeeld	494
Straf(fen). Veranderen of royeeren van opgelegde discipli- naire —	7, 406
— Iets over het intrekken van krijgstu- chtelijke —	21
— Ten uitvoer leggen van krijgstu- chtelijke — bij gebrek aan ruimte in of bij het geheel ontbreken van arrestlokalen	29
— Opleggen van krijgstu- chtelijke — door wnd. compagnies- commandanten	29
— Schorsing van de uitvoering van krijgstu- chtelijke — bij ziekte	29
— Achtereenvolgende bestraffing voor geheel gelijksoortige feiten. De klacht over de eerste wettig verklaard, in ver- band waarmede het H. M. G. in overweging geeft de overige — te royeeren	81, 274
— Opleggen van krijgstu- chtelijke — aan in een hospitaal verpleegd wordende schepelingen	269
— Datum van ingang eener krijgstu- chtelijke —	391
Taverne. Mr. B. M. — Benoeming tot hoogleeraar in het strafrecht en de strafvordering aan de Gemeentelijke Uni- versiteit te Amsterdam	200
Telastlegging. Verband tusschen verwijzing en —	27, 68, 70, 153, 159, 226, 239
— Onvoldoende — in verband met poging tot diefstal	155
— De — moet nietig verklaard worden, wanneer zij een on- gerijmdheid inhoudt	351
— Uitlegging van de —, omdat deze anders eene ongerijmd- heid inhoudt	453
— Aanvulling van de — met verzwarende omstandigheden	463
— Subsidiaire —	528
Tenue. De order van een brigade-commandant, betreffende de bij een militaire oefening door officieren te dragen —, is eene in den dienst gegeven order	182
Tenuitvoerlegging van sententies door het H. M. G. van Ned.-Indië in hooger beroep van vonnissen van zeekrijgs- raden gewezen	98
Telegraaf- en telefoonwet 1904. Wat te verstaan onder telegram in de —	453
Telegram. Opzettelijk wijzigen van den inhoud van een —	453

	Blz.
Toelagen. Zie advocaten.	
Toeëigenen. Interpretatie van het begrip —	528
Toerekenbaarheid. Niet-toerekening van gepleegde krijgstuchtelijke overtredingen op grond eener bij klager bestaande neurose	81
— Vrijspraak van een beklagde lijdende aan hysterie	324
Tuchtrecht. Zie militair strafrecht.	
— Voorwaardelijke veroordeeling op het gebied van het —	514
Uitgave. Wijziging van de wijze van — van het M. R. T.	1
Uitlokken. In het enkel opdracht geven aan den ondergeschikte ligt niet onoesloten misbruik van gezag	42
Uitwijken. Niet behoorlijk — als geleider van een voertuig	351
— Verplichting tot — op een rijwielpad	482
Valschheid in geschrift door gebruikmaking van een handtekeningstempel	314
Verandering in de wetgeving (art. 1, 2e lid Swb.)	248, 333, 448
Verbalisanten. Waarde van verklaringen van —	528
Verbindbaarheid van verordeningen van het militair gezag	248
Verblijf. Verboden — in gebied langs de grens	125
Verduistering, of oplichting, of als ambtenaar door misbruik van gezag anderen dwingen iets te doen	255
— Verhouding van het misdrijf van — tot de strafbepaling van art. 140 C. W. W.	528
— Verduistering of poging tot —	528
Verlof. Dienstplichtigen met klein —	23, 102
— Rechtsmacht over dienstplichtigen met langdurig — Zie Wetgeving.	
Vervoer. Verboden — van goederen	45, 140, 248, 344
— van arrestanten	513
Vervoerbewijs. Vervalschen van een — door onbevoegd gebruik te maken van een handteekeningsstempel	314
Vervoer- en nederlage wet. Inwerking treden van de —	248
Verwijzing. Verband tusschen — en telastlegging	27, 68, 70, 153, 159, 226, 239
— Nietigverklaring van de beschikking tot —, omdat zij op last door den kapitein-adjutant van den garnizoenscommandant is geteekend	146
— Welke autoriteit bevoegd is tot — naar den krijgsvraad	322, 528
— De vraag of ter zake van het gepleegde feit — naar den militairen rechter zal plaats hebben, dan wel met krijgstuchtelijke bestraffing kan worden volstaan, staat ter beslissing van den garnizoenscommandant	474
Verzet met de daad tegen een meerdere in rang, die den mindere de muts van het hoofd heeft genomen, ten einde langs dien weg zijn naam te weten te komen	56

	Blz.
Verzet. Maatregelen te nemen bij — van een arrestant tegen zijne inarreststelling	406
— met de daad tegen zijn meerdere in rang, een in burgerkleeding gekleed maréchaussée	568
Verzoekschriften. Wijze van indienen van — waarbij men zich over iets bezwaard gevoelt	29
Verzwarende omstandigheden. Aanvulling van de telastlegging met —	463
Vleeschelijke gemeenschap met een zesjarig meisje	324
Voertuig. Niet behoorlijk uitwijken als geleider van een —	351
Voortgezette handeling. Diefstal en valsheid in geschrift	314
— Slaan en beleedigen van zijn meerdere in rang	378
— Niet opkomen van een landstormplichtige en dienstweigering	528
Voorwaardelijke veroordeeling voor militairen. (Prof. Mr. D. Simons, Mr. Dr. C. J. H. Schepel, Mr. W. de Sitter, Mr. Dr. C. P. Zaaijer, Mr. Th. Evekink, Mr. W. M. van Lanschot in W. v. h. R.)	208
— van militairen bij de zeemacht in de Vereenigde Staten van Amerika (P. A. Kempen)	217
— door den militairen rechter. Zie Wetgeving.	514
— op het gebied van het tuchtrecht	514
Vrijheidsberoving. Veroordeeling van een kapitein-kantonnementscommandant wegens het onbevoegd in arrest doen stellen van een commies bij de belastingen, die hem naar zijne meening op beleedigende wijze had behandeld	35
Vrijwillig Militair Automobiel-Korps. Een kapitein van het — is de meerdere in rang van een reserve-eerste-luitenant	378
— Rechtspositie der leden van het — (Mr. Dr. R. E. Krämer)	418
Vuurwapenen. Gebruik maken van —	406, 516
Wederspannigheid. Verzet tegen het inbeslagnemen van een spade gebruikt bij het delven van konijnen levert niet op —	162
— in verband met een aanval van een politiehond	373
Wetgeving. Nadere voorzieningen ten aanzien van personen tot de krijgsmacht behorende, aan wie langdurige verloven zijn verleend, doch die onder de bestaande wetten onderworpen blijven aan het militaire straf- en tuchtrecht	301
Ontwerp van wet	301
Memorie van toelichting	302
Verslag van de Tweede Kamer	424
Nota naar aanleiding van het verslag	425
Gewijzigd ontwerp van wet	427
Openbare behandeling in de Tweede Kamer	561
Eindverslag van de Eerste Kamer	562
Openbare behandeling in de Eerste Kamer	562
Afkondiging van de wet	562

	Blz.
Nadere voorzieningen aangaande de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling door den militairen rechter.	
Ontwerp van wet	305
Memorie van toelichting	307
Voorloopig verslag van de Tweede Kamer	428
Memorie van antwoord	431
Gewijzigd ontwerp van wet	435
Openbare behandeling in de Tweede Kamer	536
Eindverslag van de Eerste Kamer	560
Openbare behandeling in de Eerste Kamer	561
Afkondiging van de wet	561
Zaaijer. Mr. Dr. C. P. —. Eervol ontslag als president van den kriegsraad te 's Gravenhage	200

WETSBEPALINGEN,

behandeld in deel XII en deel XIII Militair-Rechtelijk
Tijdschrift.

Artikelen.	Deel en Bladzijden.
Grondwet.	
56, 69	XIII, 563.
85	XII, 126.
C. W. L.	
2	XIII 378.
8	XIII 485.
13	XII 575, XIII 396.
14	XII 279, 292, XIII 42, 76, 94, 396, 496, 503.
53, 54	XII 264, XIII 362.
95	XII 113, 182, 264, 380, 382, 588, XIII 232, 319, 466, 528.
97	XIII 362, 528.
99, 100	XII 109, 118, 212, 545, 528, 568.
101	XII 264, XIII 378.
134	XIII 148.
134 j ^o . 17	XIII 354, 365.
135	XII 586, XIII 148.
136	XIII 155, 264.
137	XII 572, XIII 62, 68, 236, 264, 528.
138	XIII 148.
140	XIII 528.
149	XIII 336.
159	XII 572, XIII 50, 477, 528.
160	XIII 50.
189	XIII 474.
191	XIII 236, 463, 528.
194	XIII 252.
199	XIII 70, 118.
211	XII 133, 205, 545.
214	XIII 528.

Artikelen.

Deel en Bladzijden.

Wet van 14 November 1879 S. 191.

12	XIII 568.
16	XIII 252.

C. W. Z.

2	XIII 578.
5	XIII 485.
11	XII 152, 487, XIII 83, 578.
97	XII 287.
98	XIII 56.
99	XII 133, XIII 40, 56.
145	XIII 142, 438.
160	XII 133, 205.

R. L.

6, 7, 8, 9, 10	XII 412.
11	XII 412, XIII 136, 528.
12	XII 412.
14	XII 109, XIII 68, 70, 146, 153, 159, 226, 239, 322.
17	XII 9, 506.
18	XII 9.
19	XIII 81, 274.
20	XII 506.
69, 70	XIII 70.
114	XII 109, 116, 462, XIII 68, 153, 155, 159 226, 239, 351, 528.
114 j ^o . 179	XIII 234.
131, 132	XII 212.
167	XIII 463.
168	XII 202.
193	XIII 466, 528, 568.
239	XIII 120.

R. Z.

4	XII 64, XIII 269, 487.
5, 6, 7	XII 64, 490, XIII 83, 269, 487.
8	XII 64.
12, 13, 14	XIII 487.
122	XII 64.

Artikelen.

Deel en Bladzijden.

Prov. Instr. H. M. G.

50, 51	XII 9, 458.
75, 118	XII 9.

R. K. L.

11	XIII 319.
16	XII 558.
21	XIII 474.
22	XII 500.
30	XII 210.
36	XIII 280.
37	XII 510, XIII 280.
38, 39, 40, 41, 42	XIII 280.
43	XII 327, XIII 280.
54	XII 210.

R. K. W.

12	XII 287.
14	XII 583, XIII 578.
21	XIII 282.
28	XII 287, XIII 184.
30	XII 152, 487, XIII 83, 578.

W. v Sr.

1	XIII 248, 333, 448, 563.
37	XIII 324.
40	XII 182, XIII 528.
42	XII 456.
43	XII 365.
47	XIII 42.
55	XII 118, 129, XIII 252, 336.
56	XII 118, 377, 545, XIII 314, 528.
57, 62	XII 129.
68	XII 566, XIII 140, 568.
131, 132	XII 182.
158, 163	XII 467.
177	XII 554, XIII 120.
179 j ^o . 182	XII 450.
180	XII 118, 545, XIII 148, 162, 322, 373.
191	XII 554.
191 j ^o . 45	XII 551.

Artikelen.	Deel en Bladzijden.
207	XIII 471.
225	XII 122, XIII 314.
225 j ^o . 421	XII 374.
244	XIII 324.
266 j ^o . 267	XII 372.
278, 282	XII 365.
283	XIII 35.
285 j ^o . 44	XII 450, XIII 226.
300	XII 365, 545, XIII 442.
302 j ^o . 45	XIII 442.
307	XII 467, 548.
308	XII 467, XIII 131.
309	XII 467.
310	XIII 65, 155, 322, 528, 568.
310 j ^o . 44	XIII 70, 314.
310 j ^o . 45	XIII 155.
310 j ^{is} . 311, 3e en 4e en 45	XII 445.
310 j ^o . 311, 4e	XIII 373.
310 j ^{is} . 311, 4e en 421 . .	XII 370.
321	XIII 255, 528.
326	XII 377, XIII 142, 255.
350	XIII 136, 368, 373.
363	XII 551.
365	XIII 255.
367	XIII 362.
374	XIII 453.
416	XII 566, XIII 153, 339.
425	XIII 358.
435. 3e	XII 129, XIII 368.
453	XII 109, XIII 136.
461	XIII 368.

W v. Sv.

13	XII 372.
41	XIII 255.
162	XII 445, XIII 442.
221	XII 165.
308	XIII 503.
401	XIII 528.

B W.

1401 vlg.	XIII 190, 498.
-------------------	----------------

Algemeene Wet van 26 Augustus 1822 S. 38

177	XIII 344.
---------------	-----------

Artikelen. Deel en Bladzijden.

Gemeentewet.

150	XII 141.
151	XIII 349.

Jagtwet

1, 2	XIII 448.
18	XIII 244.
20	XII 561.
27	XIII 244.
28	XIII 162.
44	XIII 244.
45	XII 561, XIII 162.

Kringenwet.

1, 28, 57	XII 177, 295.
---------------------	---------------

Landstormwet

13	XII 370.
19	XIII 127, 354, 365.

Wet van 31 Juli 1915 S. 345 (nadere uitbreiding Landstorm).

1	XIII 264.
-------------	-----------

Landstormbesluit

12, 1e	XIII 354.
------------------	-----------

Landweewet.

3, 5, 6	XII 395.
11bis	XII 126.
21	XII 395.
36	XII 126, XIII 127.

Vereenvoudigd Locaalspoorwegreglement.

29	XII 109.
--------------	----------

Militiewet 1912.

13, 20	XIII 264.
36	XIII 528.
74	XIII 120.
98	XIII 127, 574.

Artikelen. Deel en Bladzijden.

Motor- en Rijwielwet

9	XIII	159.
16	XIII	563.
24	XIII	131.

Motor- en Rijwielreglement.

2	XIII	482.
17	XII	129.
20	XII	115, 129, 462, 575, XIII 234, 563.
27, 28	XIII	482.

**K. B. 19 November 1917 S. 646 (tijdelijke afwijkingen
Motor- en Rijwielreglement).**

1	XIII	563.
-------------	------	------

Oorlogswet

7	XIII	59.
10	XII	141, 171.
11	XII	171.
16	XII	141.
22	XII	141, 440, XIII 45, 248, 333.
23	XII	141, 440.
29	XII	563, XIII 448.
35	XII	141, 165, 440, XIII 45, 248, 333.
48	XII	118.
49	XII	141, 165, 274, 440, 563, XIII 45, 248.

Pensioenwet voor de Landmacht 1902.

2	XIII	190, 498.
-------------	------	-----------

Wet Reserve-personeel Landmacht 1905.

8	XII	395.
-------------	-----	------

Vervoer- en nederlagewet

1	XIII	248, 344.
2	XII	456, XIII 140, 146, 344.
9	XIII	344.

Artikelen. Deel en Bladzijden.

Visscherijwet.

27 XII 445.

Wapenwet.

1, 2, 3, 4 XII 563.

Wet van 10 Juli 1791.

140, 142 XIII 466.

Wet van 3 Augustus 1914 S 344.

1 j^o. 45 Swb. XII 141.

1 j^{is}. 45, 47, 44 Swb. . XII 279, 292.

Wet van 31 December 1914 S. 666.

1 XII 264, XIII 466.

2, 3 XII 264.

Militaire Verordeningen

2 V. K. M. IV 141 . . XII 490, XIII 83.

142 . . . XIII 83.

144 . . . XII 490, XIII 269.

2 V. K. M. V. 1 (7 en 8) XII 483.

58 . . . XIII 269.

59 . . . XII 490, XIII 269.

234 . . . XII 149.

238 . . . XIII 282.

3 V. K. M. XI 23 (15) XII 152.

Instr. Plaatselijke Commandanten XIII 528.

Reglt. Inw. D. Inf. 4 . XII 161.

71 . . . XII 414.

106 . . . XII 212.

187 . . . XII 210.

189 . . . XII 145, 327, 510.

227 . . . XII 210.

Reglt. Inw. D. Cav. 226 . XIII 391.

233 . . . XIII 391.

Voorschrift dienstverband Kon. Marechaussées XII 575.

Verordeningen van den Territorialen Bevelhebber in Overijsel enz.

Alg. Bekendmaking No. 6 XII 141, 440, 563, XIII 45.

id. „ 20 XIII 448.

Artikelen.	Deel en Bladzijden.
Alg. Bekendmaking No. 26	XII 274.
id. „ 28	XIII 125.
id. „ 35	XIII 248.
id. „ 91	XIII 448.
Verordeningen van den Territoriaal Bevelhebber in Zeeland.	
van 17 en 27 October 1914	XII 171.
van 26 Februari 1915	XII 165.
Verordening van den Commandant van de Groep Nieuwersluis in de Nieuwe Hollandsche Waterlinie.	
van 20 Februari 1915	XII 59.

Provinciale Verordeningen.

Regl^t. op de wegen en voetpaden in Zeeland XIII 351.

Gemeentelijke Verordeningen

Politieverordening Waalwijk . XIII 349.